PÉTER
NÁDAS

Povești de groază

Traducere de
Ildikó Gábos-Foarță

„Péter Nádas a dovedit încă o dată că este unul dintre marii scriitori europeni și că poate transforma orice în literatură."

DIE PRESSE

TREI

Anansi
CONTEMPORAN

PÉTER

NÁDAS

Povești de groază

roman

Traducere din limba maghiară de

Ildikó Gábos-Foarță

3
TREI

Personajele acestui roman sunt fictive,
spațiul de desfășurare a acțiunii este
imaginația,
orice asemănare cu realitatea este
întâmplătoare.

Lucrau de la primele ore ale dimineții, fără ca măcar să-și ridice privirea. Când au pornit la drum, era încă întuneric, strălucea soarele dimineții când au ajuns.

De atunci, nicio clipă de răgaz.

N-au schimbat prea multe vorbe între ei.

Dac-au făcut-o, discuțiile lor aduceau mai degrabă a bodogăneală, a bombăneală furioasă. Iar pentru asta nu era nevoie să-și ridice privirea.

Să auză celălalt, bașca să-nțeleagă. De parcă n-ar depinde unii de alții, ci numai și numai de munca lor.

Celălalt n-are decât să vorbească-n mama mă-sii, să le tot zică pe-ale lui.

Via se afla pe la mijlocul pantei. Ceea ce pe la noi însemna că nu pe cărarea bătătorită, pe unde se mânau animalele, nu pe drumul pietruit, nu pe drumul de jos trebuiau s-o ia, ci pe cel care traversa panta și căruia îi mai zicea și drumul de șase stânjeni. Era departe via asta, la vreo patruzeci de minute de mers. Până acolo mai erau câmpul cultivat, fânațul și pepiniera de molizi, avut obștesc, și, întinsă pe mai multe hectare, plantația de fenicul foarte parfumată a nu se știe cărei unități experimentale de producție agricolă, despre care nimeni nu știa la ce curu' mă-sii folosește și ce se tot experimentează cu ea.

Și drumul ăsta mai traversa și o imensă luncă, folosită ca pășune, spre care nu pe drumul bătătorit mânau ciurda, ci pe cel de șase stânjeni.

Crănțănea iarba în dinții dobitoacelor, atâta de mare crescuse acilea.

În capătul ei, cișmeaua comună cu ulucul pentru vite. De-acolo duceau, în butoaie, apa pentru soluția de stropit via, zeamă bordeleză îi ziceau.

Și, la mijloc, pădurea. Iar de-o parte și de alta a drumului pentru căruțe, gropile de chirpici părăsite ale țiganilor.

Veneau primăvara, în fiecare an, săpând aici, în pământul nostru, după lutul bun și galben sau după ăl' albastru pentru olari, făceau cărămizi, le uscau la soare, ca după aia să nu se mai întoarcă niciodată.

Au rămas toate aici, năruindu-se cu timpul.

Nimeni nu mai construiește azi din chirpici, nici coteț, nici căcăstoare.

Dar e de știut că, până să ajungă la via de pe dealuri, aveau de traversat niște terenuri ale nimănui, situate foarte jos, pământuri de stat le ziceau, deși de mult nu mai erau ale statului, nici buruieni nu mai creșteau aici, pentru că pe la sfârșitul iernii viitura înghețată le inunda, blocurile de gheață rădeau totul în cale. Și atunci ce curu' mă-sii

vrea statul aici. Au fost trecute drept pământuri comunitare. Aici se uneau cele două brațe ale fluviului care-și umfla apele. Degeaba digul. Mai sus, în amonte, apele se umflau tocmai din cauza digurilor și năvăleau aici, unde nu mai aveau dig sau scurgere rapidă.

Și ni le lasă nouă pământurile astea de nimic. Atunci la ce dracu' au mai construit digurile alea răsfutute, de stat.

Până când, prin martie–aprilie, apele nu se potoleau, nu se retrăgeau, nu reveneau în matca lor, aici se întindea o mare ce mugea înspăimântător, vuind de vânt și gheață.

În nopțile geroase îngheța, însă dedesubt, în adâncime, o încălzea pământul, iar gheața crăpa duduind și bubuind. Se auzea dinăuntru, din case. Se simțea cum crapă, cum se despică totul acolo, afară. Se zguduia pământul pe sub ele. Nisip și iar nisip, niscai sfărâmături și sediment, ăsta era pământul aici. Bubuia ca toba lu' 'Mniezău ăl' bătrân. Cu toate astea era frumoasă întinderea asta de pământ al nimănui, sărac, presărat cu gropi, nămolos, nisipos și argilos, pe care oamenii continuau cu încăpățânare să-l numească „de stat" și pe care, în afară de mușchi și licheni, nu mai creștea nimic. Uneori, primăvara, numai galbenul luminos de la piciorul-cocoșului unduia în vânt sau,

pe la sfârșitul verii, movul sec al garofiței turcești colora zarea. Printre ele se împreunau și se înmulțeau greierii, iar vara, lăcustele.

Se pierdea privirea în zare uitându-te. Dincolo de această întindere de pământ se înălțau dealurile, cu viile orientate spre miazănoapte sau miazăzi.

Când venea viitura, și sigur venea, de două ori pe an, atunci zile întregi, uneori chiar și o săptămână, nu mai era nevoie să pui pariu, nu se putea ieși sau intra în sat. Inunda, pe toți sfinții, vechiul drum pietruit. Vorba vine, pietruit. Inunda drumul asfaltat, căruia încă-i ziceau pietruit. De două ori pe an, brutarul și negustorul erau nevoiți, futui, să-și facă rezerve de făină și de felurite mărfuri. Venea viitura înghețată, iar peste câteva luni arareori scăpam de cea de-a doua, aia de după topirea zăpezilor din munți. Magazia lor trebuia să fie plină. Așa stătea treaba cu apele pe-aci, de când lumea, ele veneau. N-are rost să bombăni pentru asta. Și bunicu' bunicului meu povestea așa. Pe când erau flăcăi, o pândeau din turn. Era datoria lor. Trăgeau și clopotele. Nu numai reformații, ci toți pândeau, separat, le trăgeau și catolicii. Timp de milenii apa aducea și depunea nămol și nisip, înălțând dealurile. Noi le ziceam munte. Azi mă duc

sus pe munte. Cine mergea sus pe munte se trezea deodată în paradis. Deasupra lor, cerul infinit. Liniște, ciripit de păsărele. De parcă deasupra cerului ar mai fi existat un cer, însă ochii lor nu băteau până acolo, degeaba vedeau că în locul ăla, deasupra, mai e ceva sau cineva, degeaba ar fi scrutat cerul până la căderea serii. Pe cerul ăsta de deasupra cerului straturile de aer păreau că se clatină, că alunecă unele peste altele.

Vulpile furau struguri. Degeaba capcanele, animalul șiret știa, le ocolea.

N-ai tu grijă, animalu' e mai deștept decât tine.

Îți trage clapa.

Sau veneau mistreți la fructele căzute din pom. Unii de p'aci presărau otravă de șobolani peste ele. Atunci mistrețu' nu mânca. De-ar crăpa în burta mamii lor toți ăi' de fac așa ceva omenirii. Animalu' știe, după miros, că n-are voie să mânce aia. Însă dacă eu rup niscai lăptuci pentru iepurii mei, crapă ăia, că iepurele-i prost, nu pricepe după miros. Să-i fută 'Mniezău pe oamenii ăștia care pun.

Pân' aci nu prea ajungea dangăt de clopot. Ca după aia să moară iepurii mei.

Dacă scoteai un strigăt, ți-l arunca înapoi cerul de-aci, nu ăl' de dincolo. Sunet, înjurături, rugăciune nu răzbat până acolo.

Ca într-un coșmar luminos, saturat de fericire. Cum unul mai frumos n-o să mai fie. Acolo nici albastrul nu mai e albastru, deasupra, albastrul nu mai are culoare, așa un cer e p-acilea, pe la noi.

De undeva, cu un țipăt strident, țâșnește un fazan, cocoș. Mere se făceau din belșug, prune de asemenea, dintr-un pom crescut aiurea, din sâmbure, răsărit mai hacana, numai așa, din rădăcină.

Pe alea încă turcii le-au adus la noi. Unguru' n-avusese-n veci mere dintr-astea.

Nici măcar nu era nevoie să altoiești puietul.

În schimb se altoia cu plăcere cais pe prun răsărit sălbatic, se prindea mai mereu și atunci caisele nu erau sensibile la gerurile timpurii. Nu numai cais se altoia pe prun, ci și piersic, se făceau fructe d'alea îmbujorate, ce rămâneau verzi pe-o parte. Crestau mai adânc puietul de prun pe jumătate sălbatic, să nu fie tufă, ci să aibă trunchi și coroană frumoase.

Fructele își slobozeau dulceața atunci când bătrânele, babele astea, în rest nemaibune la nimica, le vor fi fiert trei zile, în ceaun, pe pirostrii.

Alea au timp de așa ceva, eu, de atâtea munci pe care trebuie să le fac în viața asta

de rahat, de una singură în căcatul ăsta de casă, cum să am timp.

Cine altul, cine să le facă, ia să-mi spui tu mie, sufleţelul meu, dacă nu eu.

Stăteau în curte cu zilele, lângă ceaunul afumat, şi mestecau, mestecau în ceaun babele astea de nimic, nemaibune de muncă, uită-te la ele, cad la tot pasul.

Nişte ciori împuţite, hidoase cu toate.

Muierile tinere nu scăpau niciun prilej să le măscărească.

Soacre dintr-astea n-aveau zile pe lângă ele.

Vezi nu care cumva să se prindă de fund, în curu' mă-sii, m-ai auzit. Păi, la ce mai eşti mata bună dacă nici la atâta. Păi, nu poţi mata să fii mai atentă. Păi, eu să mă câcâi cu prunele astea, când nu fac decât să robotesc cât e ziua de lungă?

Am băgat de seamă la timp. S-ar fi prins, crede-mă, dacă n-aş fi băgat eu de samă.

Vădanele astea, căci toate erau vădane, care mai de care mai trecute, aveau voie să se oprească din mestecatul în ceaun numa' cât să mai pună un lemn pe foc.

Bărbaţii lor dăduseră demult ortu' popii, zăceau bine mersi sub pământ, n-ai grijă, încă nu s-o făcut noaptea aia când să mai revină la ele.

Că la ce să mai revină, găoaza e uscată.

Iar fi'-su că așa, mamă, și pe dincolo, mamă, ai dreptate, mamă, dar în fond se căca pe ea.

Nu întotdeauna reușeau să mestece la timp, să pună pe foc.

Muica asta, nici ea nu știe la ce-i stă capul și lasă să să prindă.

Își întindeau nepricepător mâna după lemnul dinainte pregătit, nu care cumva să-mi pice jaru' de sub ceaun, nu cumva să-mi tragă muierea a' tânără vrun perdaf, nu cumva la toate, să-mi dai matale foc la toate, să-mi ardă casa, să ia foc recolta prețioasă din pod, m-ai auzit, de altfel prunele se prindeau repede de fundul ceaunului.

Își așteaptă bărbatu' au ce pula lu' Ăl de Sus, să vie și s-o coțăiască așa cum trebe, de jelește atâta băbătia asta.

I-auzi, n-are decât să tot aștepte.

Numa' vezi să nu-ți bată noaptea cu bastonu-n geam, de să faci pe tine.

Seara îl acopereau, dimineața o luau de la capăt, aprindeau focul și dă-i bătaie la mestecat. Mestecau. Însă prunele atunci își eliberau de-adevăratelea nu numai dulceața, ci și aroma, când rezistau înghețului în pom, iar carnea din jurul codiței începea să li se stafidească.

Gura băbătiilor ăstora e ca pizda găinii. Habar n-au ce zic.

Nu te puteai repezi ca vițelu' la uger, să culegi, să scuturi când vrei tu. Nu-s nuci ca să lovești, să scuturi bietul pom. Sau le-o fi atins prima brumă de-au picat.

D'aia e nevoie de toamnă lungă și uscată, să se-ndulcească-n pom, la căldura zilei.

Da' uscate mai sunt toamnele pe la noi.

O noapte înghețată, de două stele, când suprafața apei prinde cheag.

Atunci, n-ai grijă, dimineața e plin pe sub pom.

După trei zile de fierbere lentă, în ceaun rămânea un maglavais cu iz de fum, lipicios, dulce, aromat și parfumat, cu reflexe violet, care se desprindea de fund fără urmă.

Prunele astea ale noastre au un pic de grăsime, da' tot trebe să ai mare grijă cu ele.

Au turnat babele în ulcele de lut ars, au acoperit cu hârtie cerată, au legat cu sfoară.

Ani de zile, ba chiar decenii rezistă magiunul ăsta, sus, pe dulapul din cameră. N-ai nevoie de strop de zahăr de la băcănie. Cu cuțitul trebuie scos din ulcele. Cristalele albe de zahăr se ridică la suprafață.

Devine atât de dulce, încât nici măcar izul de mucegai al camerei nu se prinde de el.

Plantau meri, cireși care făceau fructe crocante, timpurii, dădeau roade bune. Le duceau muierile tinere, cu vaporul din zori, la piață, la Buda. Zmeura și căpșunele, cele

mai valoroase două produse ale zonei, puse în lădițe, coșulețe și cutii frumos dantelate, după tocmeli și înjurături aprige erau cumpărate, la casele mai mari sau la locurile de colectare, de către negustătorii cu ridicata.

Le cultivau femeile, pe parcele mari, bărbații de pe-aci umblau la muncă, dar nu la colectivă, fut-o 'Mniezău de colectivă, ci pe pământurile cu coroană de aur, cum le zicea lumea de pe la noi, care însemnau pământuri rodnice, îmbogățite cu nămolul cărat de fluviu, care nu le fuseseră luate, pentru că fârtații lui Jani Bakó le trecuseră în cadastru drept terenuri intravilane.

Marea vânzoleală a mai ținut câteva zile, negustătorii cu ridicata veneau încontinuu, cumpărând pe mai nimic căpșunele noastre prețioase, zmeura și agrișele.

Cât am trudit eu pentru ele, ca p-ormă să iau o nimica toată.

Fiecare ar fi vrut să știe cât a primit ălălalt pe chil, adică cât îi nimicu' ăla. Niciunu' n-a zis. Numa' că-n familie s-a dus vestea. Ziceau mult. Să se ducă vestea de mai mult. Nu și-ar fi putut ierta ca ălălalt să fi primit mai mult ca ei.

Iar eu, futu-i, iară mai puțin. Că mai frumoase nici ale lui n-or fi fost.

Atunci să nu le fi dat cu atâta.

Știu eu ce fac.

Ca mereu să fii tu ăla tras în piept.

Vezi, așa ne fute-n cur viața asta pământească.

Bărbatu-miu a fost în stare să dea cu atâta căpșunele mele.

Să fi luat pe altu'.

Cu toate că i-am spus, nu comenta.

Ca mereu altora să le meargă bine.

Și ia zi tu, pe cine pizda mă-sii să fi luat. Că ăi' de-au mai rămas aici, toți erau cretini ori se înecaseră.

Fiecare știa, zicea câte coroane de aur are pământul lui, până când gașca lui Bandi Kóbor Farkas i l-a confiscat și l-a băgat în răsfututa aia de colectivă. Pentru tine e la comun cu al meu, dar al tău nu-i la comun cu al meu. Oameni putrăzi, niște lepădături cu toții. Așa ne-au făcut lipiți pământului, ca să-mi spună mie argatu' ce și cum, iar eu să-mi fiu propriul zilier.

Nimeni n-a uitat, își aminteau cum veniseră împuțiții ăia doi cu polițaiu' după ei, nu l-ar mai fi făcut mă-sa, dar după aia i-au dat afară de la slujbă, i-au dat afară de-ți era mai mare dragu' să vezi cum îi dăduseră afară, nici măcar un jeler nu-și azvârle așa obiala când zemuiește.

Au făcut-o, au desăvârșit-o, puteau să se care.

Iar după ei, grămada de jidovi împuțiți, ocupându-le locul.

Să-i fi văzut când au venit, falnici și fercheși, amândoi aveau pistoale și pulane noi, cehești, că li s-au dat, patrulau pe străzi, pulan îți trebe ție, așa vorbeau cu gospodarii, na, ține, pulă de căcat ce ești, în uniformele lor sclivisite, abia scoase pentru ei din pachet, un postav din ăla frumos și moale, de unde-n curu' mă-sii or fi luat postavu' ăla, încă se mai vedea dunga pe haină, în burta mamii lor să fi crăpat.

Da' de lucrat, lucra Róza, pe toți sfinții, toată lumea zicea, de lucrat știe să lucre Róza asta. De parcă n-ar fi crezut-o în stare. E drept că în timp ce lucra și bodogănea tot timpul. Asta era părerea generală a muierilor despre ea.

De lucrat știe să lucre Róza asta, n-are hibă, chiar dacă-i așa, mormăită. O și luau după ele peste tot.

E puternicoasă asta, ca o vită.

Că bodogănește mereu, mai treacă-meargă, numa' de n-ar fi așa o curvă.

Să nu-ți pară rău, n-o pizmui pentru asta, las-o să-i tihnească sărăcuței curvăsăreala aia.

Cine n-ar vrea să fie curvă, poate numa' tu ai fi marea excepție, Jocika, măi fato.

Păi, și dumneata ai fost o mare curvă, toată lumea zice.

Nu-i rușine să fii curvă.

Oameni suntem.

Râdeau că ce curvă grozavă ar putea fi Róza asta, se lasă futută de Höss, nu-i săptămână să nu să lase, de namila asta de om. Și de Gyula Blahó. Ăla da ficior. Nu se poate șterge singur la cur, da' seara-i trebe muiere, futu-i mama lui. Toată lumea știa ce curvar fusese tac-su în tinerețe.

Însă niciodată n-au umblat cu vorba cum că Róza n-ar fi întreagă la cap, că s-ar fi născut defectă.

Mai degrabă ziceau că oricine poate fi lovit de soartă. I se naște un copil betegit, da' nu moare imediat. Păi, ce să facă, să-i dea în cap, futu-i.

E mai bine să taci, să nu aduci vorba despre din astea, nu cumva să te-ajungă soarta și pe tine, să te pedepsească, fata mea.

Pe ăl' cu beteșug îl scoteau afară, la frig, în aerul rece de iarnă. Dacă nu răcea, să-i fie de bine, atunci scăpa.

Pe Róza n-aveau cum s-o fi scos, că baiu' s-a văzut abia când se făcuse mai mare și a început să se zvârcolească pe jos.

Și ce fetiță frumoasă fusese.

Da' n-ai frică, de lucrat știe să lucre, mai degrabă așa o pomeneau. Nu poți s-o ții locului. Toți erau mândri că au ei o Róză ca asta, pe care o apucă uneori. Nici de mâncat

nu mâncă mult. Degeaba-i spui, mâncă, Róza, să nu-mi rămâi nemâncată, mie să nu mi se arunce-n față că nu ți-am dat destul.

O lasă acolo.

Nu lăsa acolo mâncarea scumpă, că ți-o îndes pe gât ca la gâște, așa, cu coada lingurii.

Atunci ia și mâncă. Păi, trebuie să-i spui, s-o dirijezi cu binișoru' pe Róza asta, atunci pricepe.

Și au mai zis despre ea că nimeni nu poate avea o asemenea forță și că atunci suplimentu' ăla precis vine de la dracu'.

Îi aduc și ei în crăticioara roșie, că totuși ți-e cumva scârbă, nu mâncăm din aceeași oală cu ea, însă atunci o lasă acolo.

Dacă nu te-ascultă, atunci n-are rost. Rămâne pironită locului, ca bou'. Și numa' se uită la tine cu ochii ăia mari ai ei.

Atunci trebuie să-i arăți.

Eu aș face bube la gură dac-aș mânca cu ea.

Eu numa' de-aia zic, nu ca să te vexez pe tine, îngerașul meu, da' ca să pricepi, dracu', nedracu', asta-i experiența mea. Dacă-i arăți frumos, uite, așa trebe, Róza, drăguța mea, fii isteață, măi Róza, ai grijă, așa să faci, ce fată deșteaptă, ce iscusită, atunci pricepe imediat.

Nici seara n-o lasă mai moale, atâta putere are. Dac-o tocmești pe ea, nu mai ai nevoie de dracu', o să vezi și tu.

Când mergeau și veneau cu Róza, pe drumul cel de căruțe, prăfuit, o făceau numai pe jos, pe renumitul drum de șase stânjeni. Pentru că în toată sfânta Ungarie, nicăieri nu mai era unul ca ăsta, atât de renumit. Au trimis savanți de renume să-l măsoare, să-l deseneze pe hârtiile lor foșnitoare, să sape în adâncuri, căci săpaseră în mai multe locuri, să vadă ce și unde se află pe sub drumul ăsta vechi, atât de căutat.

Să fotografieze, dimineața și seara, cum se mână vitele la păscut, cum vine păstorul ăsta ferches al nostru, cu câinii lui, o mândrețe ce-au tot făcut cu drumul ăsta, unicul, de șase stânjeni.

De la Roma vine, oameni buni, pe aici au fost cărate clopotele, ca să fie binecuvântate de Paști, pe aici îl tot dirijau pe păstor, pe drumul ăsta de la Roma, că acuma pe-acolo să meargă cu câinii sau pe dincolo să-și mâne vitele.

Nu de la Roma vine, ci de la Pócsmegyer. Ce prostii vorbesc și ăștia.

Păi, nu ți-i dumitale totuna de unde curu' mă-sii vine. Eu aici tre' să mân, nu la Roma, că pe mine aici o să mă-ngroape.

Și pocnea din bice de numa', să se vadă cum trăiește poporu' pe-aci, de unu' singur.

Sau o luau pe drumul bătătorit, prin nisipul adânc, care-i dădea frumusețea, înaintea lor animalele mergând încet, legănat, da' nici ei nu se grăbeau, dă-o naibii, să nu fie nevoiți să umble prin norul de praf ridicat de vite, că și ei tot prin plămâni respiră, atunci Róza întotdeauna își scotea pantofii sau sandalele, agățându-le de coada hârletului pe care-l purta pe umeri.

Se uita cum gleznele ei se înfundă în praf, se uita la degetele de la picioare. Le și răsfira puțin, cu toate că așa-i venea mai greu să umble.

Iar praful în mare parte era compus din nămol negru de luncă uscat, resturi mai proaspete de vegetație și particule fine de cuarț ce străluceau în culorile curcubeului. Ăsta era scumpul nostru pământ de baștină, care să ne hrănească și primească. Altul nu era. Se ivea de sub tălpile Rózei și se învălurea imponderabil, cuprinzându-i gleznele și inundându-i pulpele.

În zori, fiecare pas al ei părea că mângâie pământul. O singură mare mângâiere devenise mersul pentru ea.

Îi făcea plăcere să vadă atâta bine, dârele lungi ca niște șerpi mătăsoși care-i încolăceau picioarele.

Dimineața, plăcute și răcoroase, la asfințit, fierbinți, așa erau mângâierile prafului uscat ce se ridica de sub tălpile ei. Pasul îi devenea mai ușor, părea că dansează Róza noastră, bâțâindu-se pe degetele-i răsfirate, până când, însoțite de mângâierile răcoroase, ajungeau în paradisul terestru sau, la apusul soarelui, zbârlite și asudate, plecau de-acolo.

Astfel că baba ceea, mai mult decât bătrână și nemaibună la nimic, n-o scăpa din ochi, măsurându-i până și pașii cu privirea, ce, cum face Róza asta și pe unde nu-mi umblă.

Vezi să n-o scapi din ochi, dragă.

Că mereu umblă brambura.

Și tot bombănea baba în sinea ei, ce-mi tot dănțuiește mie pe-aici cât îi ziua de lungă. În loc să meargă pe picioare ca tot omu', în paștele și Dumnezeii mă-sii.

Îi dă de mâncare, de băut, o plătește cum se cuvine, ba chiar și mai mult, da' atunci până ajung acolo, să îmble 'naintea ei.

Pe Róza nu puteai să n-o plătești, dacă uneori careva nu-i plătea simbria pe loc, se lamenta în gura mare.

Nu puteai să-i spui chestii de genul, vai, Róza, astăzi n-am bani. Vino mâine, Róza, să-ți iei banii. N-ai frică, nu uit. Foarte furioasă putea fi Róza pe muieri din astea. N-am decât bani mari, cu ăia nu pot să te

plătesc. Abia mâine-și ia salaru' bărbatu-miu. Vai, Róza, întâi trebuie să schimb bani la poștărița Rózsi. Era în stare să le păruiască pe astea. Nu pricepea cum e cu schimbatul banilor și ziua de salariu. Că ea toată viața ei muncește frumos și după aia nu i se dau banii. În mintea ei gângavă era scris că, pe munca ei, ea trebuie negreșit să-și primească banii, și anume zilnic. De altfel nu cunoștea banii, nu știa cum e cu bancnotele sau cu mărunțișul, care-i diferența dintre una de zece și una de o sută, puteau să-i dea orice, bani să fie, cât mai multe monede, să-i zornăie, să-i clincăiască în palmă.

O plăteau cu prea puțin, de aia o și luau atâția la muncă, dar niciodată n-a fost s-o înșele careva sau s-o plătească cu vreo bancnotă expirată ori cu un pumn de creițari găuriți.

Mă-sa verifica mereu, mama ei de amețita asta de Panka, verifica, n-ai grijă, nu cumva să fie trași pe sfoară.

Mergi, Róza, avansează, futu-i, și asta intră la plată, mersul, și nu-mi mai dănțui atâta.

Alteori mergea înaintea ei amețită, ca beată. Părea să cadă din picioare în orice moment.

Nu cumva să-mi adormi, Róza, ce-ai făcut azi-noapte, dacă n-ai dormit. Iară ți-a sărit

pe geam ăla micu' a lu' Blahó, că nu se poate ține, ți se vede după mers.

Chiar că a venit, imediat după Höss.

Trebuia să tragi de ea ca să se trezească.

Ți-a dat tac-tu să bei palincă sau ce curu' mă-tii, văd că azi ți-a vârât mă-ta cârpa cu mac în gură.

Muierile ziceau despre ea că dacă nu-i spui, dacă nu-i vorbești, nu-i zici, că asta așa să facă și ailaltă altcum, să nu vină pe-acolo, să nu meargă pe dincolo, unde te duci iarăși, atunci cine știe unde zboară gândurile Rózei.

Precis că iar visezi la flăcăi, măi Róza, că deja ți-ar trebui unu', să te ia.

Ca nu numa' prin chiloți să-ți cotrobăie cu toții.

Ar lua-o, n-ai grijă, madam Pásztor i-ar da drept zestre hârlețu' și cei doi chiloți de sărbătoare.

Tare mult le mai plăcea muierilor să amintească de chiloții ăia. Râdeau de Róza că are doi chiloți mari de tot. Unul pentru Pești și unul călduros, chilotul îmblănit, pentru Crăciun. Pe ambii îi cumpărase mă-sa, deșteapta aia de Panka, ăia-s zestrea ei, cu ăia o s-o dea la măritat, așa-i poartă ea de grijă, cu niște chiloți roz. Râdeau de ea. Îi apuca și strănutatul de atâta râs. Căci tare a mai admonestat-o doctorul român pe mama Rózei, că ascultă doamnă Pásztor, nu se cade

ca o fată mare ca ea să n-aibă chiloți, și nici măcar puțină vată să nu-i pui, păi, tu nu vezi ce rușine, că iar i se scurge sângele pe picior.

Degeaba i-a strigat Panka românului că are fata chiloți de vară, ce tot ziceți acolo, și de iarnă, frumoși, chiloți îmblăniți, ce tot vorbește domnu' doctor, i-am cumpărat, vă spun eu, de la târgul mare din Pomáz i-am luat pe amândoi, nicio grijă, să mă trăsnească cerul dacă vă mint, nu te mint eu pe dumneata, eu să nu-i fi cumpărat, însă tot nu-i poartă, nici măcar iarna, pe ger.

Mereu își leapădă chiloții. Sângerează, nu sângerează, degeaba-i trag pe ea, degeaba-i pun, cu mâna mea, vată scumpă între picioare.

Și-i leapădă.

Râdeau de doamna Pásztor, pentru că ea în viața ei nu se ocupase de Róza. I-a venit, nu i-a venit, tot un căcat, nu-i păsa. Bine că au la budă hârtie de ziar și nu trebuie să se șteargă cu degetele. În casa aia, ia să-mi spui tu mie, unde-n sărăcie să țină vată.

În viața ei nu cumpărase vată, știu de la cumnată-mea, atunci ce-l tot aburește pe românu' ăsta.

Mai mult te ocupi tu de Róza asta, decât propria ei mamă care a făcut-o.

Ce chiloți, c-o scotea afară la grajd, în frig, să-i curgă balele acolo când o apuca.

În cămăruța aia a lor nici măcar o sobă de fontă n-au.

Că cică nu-i horn acolo, de-aia n-are sobă, cum de nu-i e rușine lu' madam Pásztor să-mi zică mie așa ceva.

Păi, faceți-vă, futu-vă mama voastră de loaze. Că doară ați fi în stare să încropiți un biet hornuleț pentru propria voastră fată.

La prăvălie toată lumea ar fi făcut ochii mari, oare la ce i-o fi trebuind lu' asta vată.

Îți spun eu, fix ca țiganii trăiți voi.

Nici mama care a făcut-o n-o învățase atâtea ca mine.

Râdeau, că are Róza ce s-o încălzească acolo. O blăniță stufoasă ca a ei n-are nimenea. De aia nu suportă pe ea chiloții ăia frumoși.

Știu flăcăii după ce să caute. Că are o fofoloancă fierbinte, de niciunu' n-are cum să dea greș.

De nu m-aș îngriji eu, nici rochie nu și-ar pune, vă rog să mă credeți, domnu' doctor. De pe când era doar o fetiță, își lepăda toate de pe ea.

Râdeau toate de mama Rózei, de chiloții Rózei, râdeau și de doctorul român, care întotdeauna le zicea pe șleau, de nu rămâneai drept în fața lui.

Totuși erau tare mândri de asta, că au ei un astfel de afurisit de doctor, unu' ca ăsta

nu mai are nimenea.

Cât timp bei, mie să nu-mi vii aici. Azi-mâine crapă ficatu-n tine, și atunci ce pot să fac eu cu dumneata, ia spune-mi.

Ce tot zice românu' ăsta, râdeau.

Cum să mă uit eu la tine înăuntru, păi, cum să nu-ți curgă matale, când nu ți-o speli cu anii.

La mine să-mi vii curată.

Dacă ai bube, ai, păi, ce să fac eu cu bubele matale.

Nu eu, dumneata te-ai scărpinat și ți le-ai spart.

Și mai ziceau în gura mare că pe femeia aia bravă, pe doamna Pásztor, pe Panka aia cu mutra mâncată de vărsat românul o umilește voit în fața altora, cu toate că ea întotdeauna îi vorbește cu respect și-i zice domnu' doctor.

Chiar atât de ultimii oameni să fim, ca nici de doctor să n-avem un ungur?

Nu-l puteau accepta pe doctorul lor român, chiar dacă era ungur din Ardeal, bietul de el, toată lumea o știa. De-acolo se mutase la noi, zicea că o să câștige mai mult aici și o să aibă o soartă mai bună, iar acum o duce pe-a noastră.

Păi, din România a venit, domnu' reverend știe mai bine decât noi unde-i România asta.

Românu' tot român rămâne.

Pastorul, pe nume Tölösy, degeaba-i lua cu vorba bună, nu se mai descurca cu toate prejudecățile și parapoanele. Degeaba le explica Tölösy, că-i la fel de ungur pe cât sunteți voi de unguri. Nu-i diferență între voi. Doar auziți cu urechile voastre că în maghiară vorbește.

Vorbește atât de curat maghiara, cum voi niciodată n-o s-o vorbiți.

Ori n-auziți.

Dac-ar vorbi românește, n-ați pricepe.

Că nici pe el nu-l prea acceptaseră, nici măcar cei trei prezbiteri ai lui n-aveau încredere în el. Îl bârfeau cum că pastorul ar avea intenții ascunse.

Nu se poate să n-aibă.

Se șușotea c-ar fi călcat strâmb de mai multe ori, degeaba se face că-i e atât de fidel nevesti-sii.

Cum adică, că vorbește românu' curat. Doară nu-și spală românu' gura.

Iar noi să-i fim ăia cu gura spurcată.

Înseamnă că noi suntem oameni de nimic pentru tine, măi mărite Tölösy.

Astfel de umilințe trebuie să îndurăm din partea lui zi de zi.

Ne consideră niște păduchioși.

Le era și frică de el, nu dădea doi bani pe ei, îi disprețuia, îi trăgea-n piept Tölösy ăsta.

Le părea rău că-l aleseseră, însă după atâția ani și cu atâția copii, totuși nu puteau să-l izgonească. Cum a ajuns ăsta aici la noi. Nu mai conteneam să-l hrănim. Și-a adus grămezi de mobilă, da' de mâncat n-avea ce să mânce.

Nu-s atâtea compoturi câte i-am dus eu lu' ăsta.

Ăsta ne fute de-a binelea.

Prezbiterii verificau continuu cheltuielile parohiei, poate-poate dădeau peste vreo greșeală.

Însă n-au dat, madam Tölösy făcea deconturile, iar aia avea școală mai mult decât destulă. Tot degeaba, că încredere n-aveau în ea.

Nu pricepeau unde-n pizda mă-sii bate când mereu le explica pastorul ăsta al lor câte ceva. De parc-ar fi fost învățătorul lor.

Le ajungea lor Hamza, învățătorul.

Deși mama lui fusese contesa Széchenyi, Alice, contesa Alice Széchenyi sau cum mă-sa-n cur își zicea, iar bunică-sa o Zichy, o grandamă sobră, futu-i mama ei să-i fut, ca o vită bătrână și ciolănoasă, așa era Blanka aia în dantelele ei negre și cu evantaiul ăla negru al ei.

Purta doliu după bărbat-su, d'aia se îmbăca mereu în negru.

Avea după ce să poarte doliu, n-ai grijă.

Tot ce nu-i al nostru fusese al lor, și de-o parte, și de alta.

Pădurile întinse de dincolo de brațul drept al fluviului și terenul cu linia ferată plus pădurile de pe brațul stâng, așa trebuie înțeles.

Și atunci nici măcar atâta n-a învățat Tölösy ăsta, cum să vorbească cu poporul.

Numa' grijă mare, să nu trebuiască să li se dea înapoi odată, când o fi să se-ntoarcă roata, și după aia să pretindă de la toți.

Maghiar mai mare decât István Széchenyi ăsta n-a existat nicăieri pe lume.

Iar pastorul lor cine știe ce îi era ăstuia.

La ei nu puteai să intri numa' așa, atâta era de ticsită parohia de scaune și mese vechi. Aur ici, aur colo, masă mare din asta, masă rotundă din ailaltă, însă degeaba-i suflată cu aur masa voastră cu blat de marmură, măi madam Tölösy, dacă-i mâncată de cari și nici n-o șterge nimenea.

Plin de oglinzi la ei în casă, dar îți spun eu că toate-s căcate de muște.

Cum nu i se întoarce stomacul pe dos preotesei când se uită-n ele.

Uite ce palidă sunt iar.

Și tot nu mă-ngraș, degeaba gătesc cu unt, mănânc brânză multă și toate bucățile de

carne grasă pe care copiii mei le împing la marginea farfuriei.

Deși mi-e scârbă de ele, credeți-mă, nu pot să sufăr bucățile cu grăsime.

Nici măcar în bucătăria lor nu poți să stai jos. Că și aia-i toată numai catifea. Cum o să stau jos, dragă stimată doamnă, că vă stric scaunul cu hainele mele murdare, că suntem murdari de la muncă.

Am zis să trec numa' pe-aici.

Să vă aduc pomana porcului.

E foarte proaspăt, ieri l-am tăiat.

Abia acuma s-au făcut jumările, vedeți, sunt calde încă. Că porcul ăsta atâta de gras a fost, că ieri n-am reușit să le gătăm pe toate. Azi noapte ne-a înghețat caltaboșu', Doamne Dumnezeule, ce iarnă geroasă.

Nimic nu mai înghețase în cămara mea, niciodată.

M-am gândit să-mi pun numa' baticul și s-o iau din loc. V-am adus un pic de lebăr și sângerete, și niște slănină fiartă pe lângă, cum se cuvine, dacă nu vă jignesc cu din astea.

M-am gândit să nu mă mai schimb numa' ca să v-aduc.

Da' futu-i mama lui de român, când i se duce caltaboșu', atunci zice că de ce mi-ai adus tu caltaboș, nu-mi trebe mie caltaboș, toată luna ianuarie numai caltaboș să

mănânc, voi toți îmi cărați mie la caltaboș, nici nu putem mânca atâta caltaboș, de ce nu mi-ai adus cârnați.

Ce rost să mai întrebe, cârnați nu duce nimeni.

Dacă totuși i se duc cârnați, na, bine, futu-i, na-ți cârnațu', să aibă lepădătura asta de român, ți-am adus, ia și frige-l, atunci zice că ce vreți voi mereu să-mi vârâți mie pe gât, în cârnațu' ăsta ați pus numai grăsime.

Degeaba te uiți, măi, are prea puțină carne. De parcă tu n-ai ști ce-ai pus în el.

Nu poți să nu pui carne bună în cârnați, carne tocată, așa cum se cuvine.

Deci așa ceva aduceți voi doctorului vostru care are grijă de voi. Cârnațul bun miroase altfel. Măcar de-ar avea un pic de cimbru, măghiran sau orice, care să-i dea gust.

Măghiran, ce tot vorbește românu' ăsta, cum o să aibă măghiran. Are piper, are și paprică.

Măghiranu' se pune-n lebăr.

Ăstuia mereu îi lipsește cimbrul, românului ăstuia.

Iar pastorul nostru, Tölösy ăsta, e din ăla care nici atâta nu știe, că ce punem noi în cârnați.

Se uită numai, că ce cârnați, ce lebăr, care cimbru, care măghiran. Despre ce-mi vorbiți

voi mie, oameni buni.

Dacă numai câte unu' ar vorbi, pe rând, atunci aș pricepe și eu cum e cu cimbrul și cu românii.

Ăsta nu știe nici măcar ce i-a pus în față nevastă-sa de prânz, că l-am întrebat, nu-și amintește, așa un om e renumitul ăsta de Mátyás Tölösy Tóth.

Toți vorbesc în cor, cum să-i înțeleg eu.

Pentru că ei s-au plâns dinadins nevestei pastorului, care se tot împuțina, că bărbatul ei e cam iute din fire, nici măcar nu stă să-i asculte.

Cum să-i asculte dacă vorbesc cinci deodată. Vorbesc toți deodată, și atunci cine să-i înțeleagă.

Prezbiterii ăștia au vrut să ajungă vorbele la el, măcar așa, via nevastă.

Să audă odată pastorul ăsta cât sunt ei de nemulțumiți.

Însă nici femeia nu pricepea ce vor, ce tot zic, ce-i vacarmul ăsta și ce-i cu atâta măghiran.

Stătea și se uita la ei cu ochii ăia ca două albăstrele.

Bărbații-s toți la fel, te rog să mă crezi, dragă, degeaba gătești tu cu inima.

Nu văd, nu aud.

Știau bătrânii ce știau, la fel cum mănâncă așa te și înghesuie noaptea.

În propria lui bucătărie stă pe juma' de cur, am văzut cu ochii mei, așa înfulecă bucatele scumpe pe care i le pune-n față nevasta. Atunci poți să-ți închipui ce face nopțile cu biata femeie, slăbănoaga aia, de se tot împuținează din cauza lui.

Poate să se uite în oglinzile alea ale ei, toate căcate de muște.

Ca un mistreț e Tölösy ăsta. Mie nu mi-ar trebui pentru nimic în lume.

Cui i-ar trebui un ochelarist ca ăsta, uite-așa-i stă păru-n cap, în sus, ca niște țepi.

Dar atâta minte are, cât să meargă în fiecare luni să-i taie lemne lui Teréz Bánya.

Când, în timpul mersului, proasta asta de Róza ajungea în spatele lui Teréz, că nu pot să stau mereu cu ochii pe ea, futu-i Dumnezeii mă-sii, căci nu numai mie-mi zboară gândul la lucruri vechi, fiecare se gândește la ale sale, atunci Róza rămânea tare în urmă, tot dănțuind și holbându-se la picioarele ei goale, la cum praful ăla de pe vechiul drum roman îi acoperea laba piciorului, îi învăluia gleznele, îi ieșea printre degete, spumegând parcă.

Acum se știa deja că acolo, pe sub drumul de șase stânjeni, există un drum pietruit, pavat cu pietre mari și lucioase. Au avut ocazia să vadă cu ochii lor, în timpul săpăturilor, înainte să-l îngroape din nou.

Sau se uita, se tot uita, oare cum, pe ce fel de scară ar putea ea să ajungă din primul cer, ăsta al nostru, în cel de-al doilea. Iar dacă ar ajunge acolo, sus, de ce și-ar putea sprijini scara. Despre asta însă nimeni n-avea cum să aibă cunoștință, despre primul și al doilea și al cine știe câtelea cer. Róza a dibuit cumva cerurile astea îndepărtate, poate cineva pomenise de ele în prezența ei, pastorul Tölösy sau Hamza, învățătorul, ăia vorbeau despre ele, că ar trebui să ajungă în al șaptelea cer, și atunci în sfârșit l-ar găsi pe unicul lor Dumnezeu străin, care nu-i va amăgi cu îngeri fățarnici, deși Róza nu știa să numere decât până la trei.

Acolo ar trebui să ajungă, doar atâta știa.

S-ar putea totuși să fi auzit despre taina cifrei șapte, cum că, ajungând în al șaptelea cer, vei da peste singura mare bucurie, peste Creatorul tău, însă de văzut, nici atunci n-o să-l poată vedea nimeni, pentru că El n-are trup, și numai îngerii lui nu sunt falși, restul fiind îngeri fățarnici și ispite deșarte.

Pe când era copil, Róza a mers câțiva ani la o școală ajutătoare din Pomáz, să aibă și ea niscai carte, dar chestiile astea precis că nu acolo le învățase.

Ciocârlii se înălțau și coborau în zbor în privirea Rózei, purtându-i sufletul între cer și pământ.

Acolo a învățat să-și scrie numele de botez. Cu litere mari, frumos îmbârligate, scria cu plăcere pe orice hârtie sau margine de ziar că ea e Róza.

S-a și râs destul pe chestia asta.

Își lăsa capul pe spate, așa urmărea ea păsările cu privirea.

Umbla astfel încât să vadă, îți pică ochii, măi fată, că nici ciocârlia nu va izbuti să ajungă la cerul ăla de dincolo. Părea că, împreună cu ele, o trage cineva în sus, îi atrage privirea. Zborul ciocârliilor a amețit-o de-a binelea pe Róza, ca și lumina aia puternică, cum se înșurubau ele, cântând, tot mai sus, în văzduh, ca apoi să cadă în picaj, întrucât înălțimea aia sfântă, futu-i, nici pasărea n-o suportă.

Aici, jos, pe pământ, trebuia să strigi la ea.

Hai odată, măi Róza, pentru numele lui Dumnezeu.

Că nu poate să fie mereu cu ochii după ea.

Iar Róza se văicărea că acuma ea nu mai vede, nu văd, tanti Terézke.

Era fericită sărmana, că acuma ea a orbit.

Prea ai rămas în urmă, măi Róza. Trebuie să-ți leg o sfoară de gât, așa să te duc.

Cum să vezi, toanto, dacă mereu te uiți în soare. Dacă nu te-a învățat mă-ta, eu cum să te-nvăț să nu te uiți în soare.

Cât îi ziua de lungă să stau cu ochii pe Róza, în Dumnezeii și grijania mă-sii.

Până și strigătele babei s-au stins în imensitatea asta a aerului de afară, în timp ce mergeau ele două pe drumul de șase stânjeni.

Baba avea un umblet atât de rapid, nimenea n-o lua la picior mai iute ca ea.

Nu cumva să piardă puțin timp.

Dacă nu vezi, păi, nu vezi, da' picioarele poți să ți le miști. Moartea să stea după tine, măi Róza.

Totuși nu era bine s-o lase singură. Dacă e s-o apuce, să nu-și facă rău singură.

Nu te aștept, dă-i drumu', futu-i, mișcă-ți picioarele, paștele și Dumnezeii mă-tii de fată.

Pe mine, cât oi trăi, să nu mă ia poliția pe sus din cauza ta.

Azi eu te plătesc, spune tu dacă nu eu te plătesc. Vezi că poți tu să m-ajungi din urmă. Treci înaintea mea, Róza, marș, să văd cum îți miști picioarele alea scălâmbe.

Și la muncă făcea în așa fel încât s-o aibă mereu sub ochi. La fel și pe șir, să meargă înaintea ei, cu hârlețu' ăla de căcat pe care îl avea.

Nu cu mult, dar înaintea ei.

Altă dată o lua la fugă.

Nu mai fugi, măi Róza, futu-ți picioarele să ți le fut. Nici nu te mai văd, așa departe ai

fugit. Pe urmă pe mine să mă ia la rost, auzi, dacă pățești ceva.

Stai să te ajung din urmă.

Ca să vadă până la celălalt șir, ce și cum face prăpădita asta, cu oasele ei bătrâne să țină pasul cu ea la muncă. Și asta conta pentru ea. Frunzele mari de viță-de-vie să nu acopere nimic din trupul fetei. Să te văd, Róza, să te văd cum îi dai înainte cu hârlețu', să-ți salte țâțele în rochia aia scumpă de flocon, să-ți văd țâțele cum se zbat, Cristoșii și Dumnezeii mă-tii de fată.

Că de ce nu-ți ia odată tac-tu un hârleț mai bun. Păi, hârlețu' ăsta de căcat al tău nici gură nu mai are.

Văd că ție mă-ta ți-l dă mereu p-ăl' mai prost.

Ăl' mai bun îi trebe ei, să umble țanțoșă prin porumb cu hârlețu' tău. De-aia ți l-a lăsat ție p'ăsta belit, să te chinui tu cu el. Iar ea să și-l ia p-ăla mai bun.

Să ai așa o mamă, mereu pe ea să se pună în fruntea trebii, nu pe copilul ei.

Hei, nu mai fugi atâta, măi Róza, că iară lași în urma ta. Că, într-adevăr, Róza mai lăsa în urma ei.

Totuși, adevărul era că ori de câte ori o chemau pe Róza la muncă, atunci taică-su, Pásztor ăsta, îi aranja de cu seară un pic hârlețu' ăla de căcat. Îl ascuțea, îi fixa coada

cum se cuvine. La ei nu era rânduială, care al cui hârleț e. Cu un ciob mare de sticlă albastră pe care îl ținea în fereastra grajdului ca să fie mereu la îndemână, curățau noroiul și murdăria de pe coada uneltei. Râdeau și de asta. Cică să nu rănească palma delicată a Rózei. Taică-su îi punea mereu la punct uneltele.

Și de el râdeau, de cum le dichisea.

Vezi ce bine i-a fixat coada.

Îl băga în butoiul cu apă de ploaie peste noapte, să se umfle lemnul bine, să stea coada fixă.

Astfel hârleț' ăla de căcat rezista în mâinile Rózei până seara.

Iară ai lăsat în urma ta, pe lângă tulpină, cu rabla aia de săpăligă.

Pentru nimic în lume n-ar fi spus ce a lăsat. Buruiană a lăsat, adică n-a tăiat buruienile din jurul tulpinii.

Fută-te dracu' să te fută, măi Róza, păi eu să umblu după tine. Așa nu ajungem noi la cap, Róza. Tot șirul ăsta lung, păi eu să-l fac în locul tău. Cum o să-i dăm de capăt așa, ia spune-mi, măi Róza, dacă tu mereu îmi lași în urmă.

Tot eu să țin socoteala, că lași aci, și lași colea.

Ceea ce însemna că Teréz Bánya ar fi fost nevoită să rectifice munca de mântuială a

Rózei, să mai treacă o dată prin șir, din cauza buruienilor lăsate.

Însă în mintea Rózei lăsatul ăsta în urmă avea logica lui profesională, la fel ca suduiala pe care o încasa de la babă din cauza asta.

Tocmai pentru că hârlețul ei era bine ascuțit.

Dacă se ascute ca lumea, atunci o sapă din asta veche e tocită de nisip și se tot subțiază, cu cât o folosești mai mult, cu atât devine mai ascuțită și mai lucioasă. Pricepea blestemata de cotoroanță, cum să nu fi priceput, intenția Rózei. Avea și ea o săpăligă veche și bună ca asta, totuși continua să strige și să suduie și să se gâlcevească.

Cât mai bombăni și tu, mai ceva ca Róza.

Păi, cine să bombăne în locul meu, ce vorbiți, dacă azi eu o plătesc.

Ăla care plătește are dreptul să pretindă muncă de calitate.

Róza lăsa în urmă buruieni pentru că nu voia să rănească tulpina bătrână cu tăișul. Bine-a făcut, dacă așa a făcut. Toate muierile știau.

În tulpină-i sufletul viei, unde altundeva să fie.

Râdeau de Teréz, că nici atâta nu mai pricepe băbătia.

Nimica nu mai pricepe.

Prea multă vreme a fost plecată printre străini.

E și surdă toacă.

Acolo totul se uită.

S-a dus ea mai târziu, nici nu mai era nevoie s-o mâni, că hai, Róza, du-te odată, ci se ducea frumușel și scotea cu mâna ce lăsase înainte în urma sapei.

Atâta minte avea.

Bine făcea că scotea cu mâna, ea prețuia mai mult tulpina decât să dea cu sapa în tătănească, colții-babei sau urzici. Iar o babornițǎ ca asta, antică și de demult, își tot bate gura aia spurcată a ei, gura ăsteia e ca curu' de la rață, ziceau muierile și râdeau, ăsteia prune să-i bagi în cur.

N-are decât s-o școlească pe Róza cu toate prostiile alea, că la boieri așa și pe dincolo, dar de aplecat nu se mai poate apleca.

Las' că se-apleacă Róza-n locul ei.

La ce-i trebe Rózei învățăturile ei.

Mereu amețea când trebuia să se aplece.

În veci și pururi n-ar putea să scoată cu mâna ei Terka asta, degeaba strigă la ea atâta. Șalele ei renumite nu mai sunt bune de nimica.

I se urca sângele la cap, se înroșea mereu.

Iar Róza a văzut asta.

I-a și spus, matale n-ai nimica, numa' de n-ai ameți când te apleci.

Cine n-a văzut cum se clătina după muncă.

Matale n-ai alt beteșug, atâta de zdravănă ești mata.

Doctorul român râdea de ele când veneau la el și-i dădeau înainte cu ale lor, că ele nu pricep cum vine asta, că ieri încă n-aveau nimic.

Păi, cum să fi avut.

Tot timpul să mă ia cu amețeală, deși altă hibă n-am.

Păi, dacă-i așa, atunci nu te aștepta la alta, că altfel nu se poate, doar cu asta trebuie să te împaci.

Dar în propria mea cuină nu pot să merg de colo-colo.

Dumneata ai tensiunea foarte mare. Mare de tot, cum ai vrea să te ții bine pe picioare.

Cine-i sănătos nu-i beteag, ce nu e de priceput. Iar dacă-i beteag, atunci ori îl vindec, ori atâta i-a fost. Da' matale nici măcar nu-ți iei medicamentele.

De unde știe domnu' doctor ce iau eu, le iau în fiecare zi, la timp.

Dacă le-ai lua, n-ai tot veni pe capul meu. Degeaba-ți spun că de atâtea ori pe zi trebuie să le iei de câte ori am zis eu să le iei.

Niciunde n-am mai văzut atâtea suflete rele la un loc. Și toate bolnave.

Păi, unde-n altă parte să mă duc cu ofurile mele, domnu' doctor.

Dacă nici măcar nu le iei de la farmacie, atunci nu veni la mine cu toate baiurile dumitale, ci du-te direct la cimitir.

Păi, dumneata ești tot mai bolnavă.

Nu-l puteau suferi pe român și pentru că aflase de la cineva, nu se știe de la cine, că unii nu-și înghițeau medicamentele scumpe, ci le țineau de decor, ca să aibă și ei sub oglinda de la comodă grămada de medicamente.

Să le vadă medicamentele scumpe toți cei care trec pe la ei.

Ei să nu i se spună că se zgârcește să dea bani pe medicamente.

Iar dacă nici măcar nu le ridici de la farmacie, atunci ce paștele și anafura mă-tii-n cur să-ți prescriu eu. Eu nu sunt Isus Cristos ca să fac minuni.

La rând îi zicea șir pe la noi, numai în vie îi zicea șir la rând, nicăieri altundeva.

Douăspe șiruri de vie are, se zicea. Peste iarnă le acopereau, și atunci se făcea un singur șir lung. Are douăzeci de șiruri de vie, ziceau alții. Asta însemna că vinul îi era asigurat. Cu douăzeci de șiruri poate să și vândă. Cu atâtea șiruri i se cuvenea și un oarecare respect. Adevărul era că în via de acolo douăzeci n-avea, în schimb ea avea cele

mai lungi șiruri, cotoroanța asta zgârcită, pe la noi una ca asta nici de fată bătrână n-ar fi fost bună, boșoroaga asta de cioară împuțită, căreia nu numai după fiecare îmbucătură a Rózei îi părea rău, ci și după ale ei.

Ăsta a fost primul lucru pe care și l-a cumpărat din banii strânși, să nu-ți spun de unde-n pizda mamii ei își face asta rost de bani. A cumpărat dintr-odată cele douăspe șiruri lungi. După aia a cumpărat și câmpul, ca porcii ei să-și aibă porumbul.

Pentru asta, jos pălăria, pentru că a știut să gândească din timp.

Pământ intravilan.

A dus-o mintea.

Nu i l-au luat.

N-a venit ea în persoană, să nu crezi, ci pe flăcăiașul ei l-a trimis la bunică-su, să nu trebuiască să se rușineze ea în sat.

Ăla i-a adus banii, cu autobuzul a venit.

O să le rânduiască pe toate cei doi, ăla micu și cu bunică-su.

Iar femeile toate, și pe bună dreptate, au rămas paf, ia te uită și la asta, a plecat de-aici, de la noi, spre rușinea lumii, atunci la ce-i trebe acuma via noastră.

Ăștia doi au rezolvat repede, la mezatul comunal, cu cele douăspe șiruri lungi, numai un singur lucru nu puteau pricepe scandalagioaicele astea, că de ce pizda mă-sii

și pentru cine să fi rezolvat, dacă nu pentru Elemér.

Astfel, ăsta ar avea mai multe șiruri decât cele douăzeci ale mele și cu ale lu' bărbatu-miu la un loc, că uite cât îs de lungi.

Și n-o să mai sape asta cot la cot cu noi. Să nici nu mai vină pe-aici. E mai bine să nu-i vezi nici spatele, de noi să nu-și bată joc.

Nici Elemér nu vine, ce crezi tu, el are grijă de mâinile lui, ăla nici pe bunică-su nu-l ajută, pentru nimeni în lume nu lucrează Elemér ăsta.

Ca ăla să pună mâna pe vreo furcă sau orice altceva.

Da' a avut și baftă, dragă, ca tocmai cu șirurile astea lungi să se pricopsească la mezat.

Nu pricepeau nici de unde Dumnezeii mă-sii a putut să afle că Pitlik ăsta n-o să aibă urmași, deși sunt o mulțime de Pitlik pe-aici, și totuși, în martie, ăia își scoseseră via la mezat.

Însă ăștia nu sunt Pitlikii ăia, nu sunt rudele lui Nuki baci.

Doar fusese trâmbițat mezatul, era o zi de marți, cine să nu fi știut, că tocmai venise omu' ăla, Mihály Csákó sau cum naiba l-o fi chemând, să citească contoarele de curent, întotdeauna vine în prima zi de marți a lunii.

Așa cum zici, îngeraș, bătrânul Mihály Csákó, vulpea aia bătrână, dar oare cine i-o fi dat lui de veste acolo, la Buda.

Din milă îl făcuseră cititor de contoare, să se ducă și, în prima zi de marți a lunii, să le citească.

De marți până duminică musai să fi aflat de la cineva.

El cu piciorul lui de lemn, numai de nu i-ar fi și pula tot de lemn, dar măcar a supraviețuit, bietul de el, marii explozii de gaze de la Óbuda.

La ce i-o fi trebuind ăsteia atâtea șiruri.

Măcar vinul să-i fie asigurat, dacă tot îi lipsește o doagă.

Pricepi tu, că tu pe toate le știi deja, atâta deșteptăciune ai în tine.

N-ai tu grijă, că Teréz asta are de toate acolo, la Buda. Nici din cap nu-i lipsește nimic.

Să vezi în ce prăvălii luxoase o trimit ăia, cu ochii mei am văzut odată, nu cu două, ci cu o sută de lămpi îs luminate.

Uneori, baba, în loc să-i spună Rózei că a lăsat la tulpină, îi spunea că a lăsat la bază.

La bază, Róza, la bază trebuie să apuci, cu mâna toată, ca pe feciori, iar tu lași mereu.

Róza abia atunci pricepea că asta-i ghidușie, când i se spunea de mai multe ori. Că hoașca asta bătrână de Teréz, cotoarba,

pațachina, zgripțuroaica, hoanghina asta, care la noi nu-și zicea pe numele ei adevărat, Teréz Várnagy, și locul căreia ar fi fost demult la cimitir, acum i-a făcut-o, a țepuit-o de-a binelea.

Însă degeaba glumele lui Teréz Bánya.

Noi nu ne lăsăm futuți chiar așa.

Róza nu putea să nu ia în serios glumele lor când râdeau de Teréz, că unde o să se potolească ea, iaca, colea, la cimitir, acuma nu mai trebuie decât să crape.

Nu le ieșea altceva pe gură, nu vorbeau decât de știoagăre, cururi răscăcate, cimitire, nisipuri reci.

Avem noi un sfânt, pe care dimineața și seara îl putem ocărî, de gură, de cur, le luăm la rând pe toate.

Numai că pe Róza, la simplul gând că zgârcita asta de babă, pe care a uitat-o moartea, demult și-ar avea locul sub pământ, în nisipul umed, o apuca plânsul.

Întotdeauna întâi se duc cei mai buni, vorbeau femeile la muncă.

Iar noi rămânem cu babornița asta pe cap.

În nisipul rece ar trebui să zacă deja, unde o s-o și culce, și unde, ai să vezi, la primăvară o să țâșnească apă din groapa ei.

Și când spuneau și tot ziceau din astea, Róza izbucnea în plâns.

De ce plângi, tu Róză, n-ai ce să plângi pentru asta, futu-i. Toată lumea știa că la cimitirul din deal, unde-și aveau locul de veci de-alde Várnagy ăștia, pe dealul părinților ei, doar n-o puteau pune pe Teréz așa cum se făcea cu fetele bătrâne sau holteii. Nimeni din familia ei n-ar fi acceptat așa ceva.

Jos cu ea, la poalele dâmbului.

Nu cumva s-ajungem și noi acolo. Să fim îngropate la poalele cimitirului. Primăvara, la inundații, iac-așa răbufnește apa.

Crezi că tocmai trupul ei o să-l ocolească.

Nicio grijă, Róza, o să se-nmoaie și-o să tremure de frig, sărăcuța, acolo jos, în apă.

Tanti Terézke, lasă-mă să te îmbrățișez.

Du-te măi, stâlpul de la poartă să-l îmbrățișezi tu, 'tu-ți mama mă-tii.

Odată stârnită marea ei afecțiune pentru Teréz sau aducându-și aminte de toate câte îndrugau cățele astea despre tanti Terézke, Róza nu mai era de oprit.

Hai să te îmbrățișez pe dumneata.

Tu taci și sapă, și mai potolește-te cu îmbrățișările tale, 'tu-ți maiu' mă-tii, că bag sapa-n tine.

Așa vorbeau despre ea, așa o forfecau muierile, de parcă Teréz asta n-ar fi avut un nume cinstit primit de la tac-su, Hoașca

Teréz, Baba Teréz, care apoi devenise Teréz Bánya.

În mult iubitul ei loc de baștină, acolo unde ne-am născut și noi, sau afară, la hotar, pe câmp, în pădure, în zmeuriș, pe arie, printre hambarele de la poalele cimitirului, căci din cauza permanentului pericol de incendiu de la sfârșitul verii, hambarele, dracu' știe de când, se aflau la margine, iar în timp ce paiele și fânul se cărau înăuntru, erau supravegheate de un paznic, ca nu cumva careva să aprindă vreun foc, să facă stricăciuni sau să umble cu țapțarapul, dar și în altă parte, oriunde mergeam, pretutindeni, în pădurile din luncă, unde femeile culegeau împreună ciuperci, în grup, nu care cumva să găsească ailaltă mai multe și să le culeagă pe toate, să vadă și ele cum și câte găsește ailaltă, și atunci eu de ce nu găsesc, pe pășune, lângă nenumăratele izvoare ivite după inundații și printre pomii fructiferi din viile apropiate, vorbindu-i-se sau vorbindu-se despre ea, numele ei cinstit de familie s-a pierdut, că de vorbit, vorbeau, o bârfeau și râdeau de ea, o pomeneau de parc-ar fi uitat că poartă numele unei mari și renumite familii, și ar fi fost cazul să-și pună frână la gură. Aici ei fuseseră, ca să vezi, o familie de frunte. Cei mai mari viriliști, ceea

ce însemna că nimeni nu plătea mai mult impozit decât ei.

Dar cât a trecut de-atunci, în paștele măsii.

Pomeneau și de asta.

De generații întregi, Várnagy erau teslari de vapoare.

Că Teréz așa și pe dincolo.

Au șters din vocabularul lor numele ei de familie sau au poreclit-o în fel și chip, Cotoarba, Hoanca, Baba-Hârca, Vaporeanca, Prințesa, Matracuca, Trezka, Trézi, cum le venea la gură.

Cert e că și Teréz era de-a binelea rea de gură, pe Domnul fie îl lua ca martor, fie îl porcăia și-l hulea.

Degeaba o dojenea Tölösy, pastorul, degeaba-i spunea, în timp ce tăia lemne la ea în fiecare luni, că duminica următoare chiar că ar fi cazul să vină.

Știa fiecare la cine se gândește celălalt, chiar dacă nu-i pomeneau nici numele, nici porecla. Nimeni asemenea nu mai era printre noi, un astfel de nimeni, de sfânt negru deposedat de nume.

Totuși mai exista unul printre noi, să nu uităm, nici la numele lui nu ne gândeam, un holtei, despre ăla nici măcar atâta nu se spunea că-i un om de nimic, până și fetele se

căcau pe pula lui, darămite muierile tinere. Cu ăla nu s-ar fi încurcat nimeni.

Așa o pedepseau, cu nume dintr-astea, pe Trezka. Astfel Teréz le devenise mai importantă decât oricare, viu sau mort. Și aveau dreptate. Își bătuse joc de ai ei pentru eternitate. Trebuiau să fie precauți cu ea. Nu puteau să uite. Ea fusese mezina, o bălaie drăgălașă din familia aia mare și veche. O și iubea taică-su ca pe ochii din cap, nu mai contenea s-o dezmierde, s-o arunce-n aer pe fetița aia frumoasă, uite-o, e ca un înger de Crăciun.

Și ce cărniță are pe ea.

Lasă îngerașul și cărnița, că până la urmă o să sfârșească prost.

De la Pesta i-a cumpărat flori de nu-mă-uita, din turcoază, pentru urechiușele ei. În aur curat i le-a montat.

Până pe Strada Holló s-a dus, la jidovul Tauber care le făcea. A coborât la Vigadó, de-acolo s-a dus pe jos la evreu.

Ba nu le-a montat în nimic, așa le-a cumpărat, gata montate.

Știu eu mai bine, dacă-ți spun, întâi a ales pietrele pentru fetiță și după aia l-a pus pe jidov să le monteze.

Nu mai spune, și oare nu din frumușelele astea mici se fac apoi curvele.

Doară nu le invidiezi. Auzi colo, că atâta tot zici de curve proaste.

N-aș zice, dacă n-ar fi condamnat-o pe veci la amărăciune pe maică-sa și la băutură pe taică-su. Altfel renumitul Vaporean Antal Várnagy, cum îl pomeneau, n-ar fi băut niciodată.

Sau Nobilul Anti Várnagy.

Ce om cinstit a fost Tóni baci, n-o să mai fie unul ca el pe-aici.

Au vrut, n-au vrut, până la urmă tot trebuiau să se lepede de curva lor de Teréz.

Li se rupea inima, dar ce puteau face.

Degeaba fuseseră ei cei mai mari virilișți, fata lor tot curvă a ajuns.

Ia stai puțin, unde mai avea pe-atunci Tóni Várnagy atelier, ce vorbești. Niciunde. Nici impozit n-ar fi avut de unde să plătească, atâta de faliți eram cu toții. Nu mai era de lucru acolo, cum să fi rămas virilist, îți aduci aminte, toți eram în căcat până-n gât, ce tot vorbești prostii.

Tatăl lui Tóni fusese virilist.

Tóni ăla, na.

Ăluia-i zicea Anti, nu Tóni.

Atunci nimeni nu mai avea nevoie de vaporul lor. Se căcau ei pe pula vaporenilor.

Ba n-a fost așa, știu eu mai bine, că nu Anti, ci Tóni le făcuse pescarilor bărcile.

Ea singură se băgase în gura lumii, că nu noi ne-am făcut curve blonde.

Aveau o mulțime de pământ cu coroană de aur, cai, vaci, argați, ucenici, servitori bătrâni, nici pe ăia nu i-au dat afară, deși puteau, ascultă, îți spun eu cum a fost, de toate aveau ăia.

Și totuși, ce nu-i făcuse ea bietului flăcău plăpând, Doamne Dumnezeule, că n-aș povesti la nimenea.

O făceau afară, printre hambare.

S-a întâmplat demult, de foarte de demult, practic aici nu mai e nimeni în viață dintre cei care și-ar putea aminti, care să fi văzut cum a fost, poate nici n-a fost adevărat, și totuși încă nu s-a uitat. Mai mulți au povestit decât au văzut.

Dar se și duceau să vadă.

Unde mai sunt ăia, sub pământ cu toții.

Cu toate astea s-a vorbit și s-a bârfit, toată lumea vorbea, râdeau de câte-i făcea, da' ce nu-i făcea acolo, în spatele hambarului, ori de câte ori reușeau să se furișeze acolo.

Degeaba li s-a interzis să se mai vadă, degeaba îi băteau pe amândoi.

Dacă se potrivește unu-n altu', atunci unu' fără altu' nu mai poate, oricine orice-ar zice.

Bătaia nu ajută.

Ei, nu-i chiar așa, vezi să nu pogoare păcatul ei asupra noastră.

Pe ei să nu-i încarce cu păcatul nimănui.

Și acum ia-ți catrafusele și du-te unde vezi cu ochii. Cum să mai mergem cu tine duminica la biserică. Noi nu mai vrem să te hrănim cu tot cu copilul tău.

Douăj'doi de ani au trecut, n-ai decât să socotești și tu, până când, într-o bună zi, vezi tu, a tras-o ața acasă.

Copilul nu mai trebuia adus. Venea el singur, pe picioarele lui, să-l viziteze pe bunică-su și să-i aducă trandafirași și fructe din zahăr.

Ăla nu-i zahăr, e marțipan.

Bunică-su nu mănâncă, da' nici nu-mparte cu nimenea.

N-ai tu grijă, că Elemér le face numai din zahăr curat, când îi pare rău să mai pună și apă de trandafiri și migdale.

Nici dinți nu mai are, cu ce să le mănânce.

În schimb pune arome, usca-i-s-ar mâinile, nu-i cu nimic mai bun decât jidovul, iar pulimea le cumpără pe toate.

Și s-au prefăcut și când, după atâția ani, Teréz s-a întors acasă, că se uită la o străină de pe stradă, la cum venea țanțoșă dinspre debarcader, de parcă n-ar fi știut cine sau a cui e străina asta în pantofii ei de șevro.

Nu-i fântână să aibă apă mai bună ca la noi, poți să mă crezi, drăguța mea, că în multe părți am mai băut eu apă.

Până și pe Terka Bánya adusese acasă apa asta bună, după atâția ani. N-a existat să sece vreo fântână pe la noi, nici în cea mai fierbinte vară.

Auzi tu, Teréz, dacă n-ai fi deschis gura, nu te-aș fi recunoscut în veci.

Păi, ce te-ai schimbat, ce te-ai împuținat așa, măi fată, acolo printre străini, bine că măcar vocea aia puternică ți-a rămas.

Se văicăreau de câtă vreme a trecut, și nimic n-a pus pe ea.

Nu ziceau de când.

De când ai rămas borțoasă, măi fato. De când un anumit flăcăiaș te-a lăsat cu burta la gură.

De când te-ai făcut așa o curvă, și apoi ne vii aici, acasă, spre rușinea lumii. De când maică-ta și taică-tu au murit de inimă rea, pentru că toată lumea vă vorbea pe la spate și se duceau să vadă ce făceați voi acolo, printre hambare.

A murit și ăsta, că era suferind, a murit și ăla, ălălalt s-a înecat, totuși n-ai venit la nicio înmormântare. Auzi, dacă măcar la una ai fi venit, ai ști prin ce trebuia să trecem noi pe-aici.

De atunci au mai trecut douăș'cinci, cât ai zice pește, de când trăiește aici și are grijă măcar de mormântul lor. Piatră neagră a cumpărat pentru ei. Surorile ei n-au contribuit, alea nu, cum să dea ele atâta pe o piatră neagră așa de scumpă, singură a plătit-o pe toată. Și toată ziua căra la flori, să pună pe ea.

De unde are asta atâtea flori, nu știu. Asta până și în grădina din spate are flori, să le tot culeagă.

N-ai tu grijă, la ea toate-s în floare, toate înfloresc în draci la cutra aia, n-o să pricep niciodată cum, pe când la mine se usucă toate.

Nu-mi mai adu aminte.

Noi suntem blestemați cu toții.

Nu trece duminică sau zi de sărbătoare să nu se ducă și să nu acopere cu ele piatra aia neagră.

Le cară la apă de numa', și dimineața, și seara.

Că așa era credința pe la noi, că-i mai degrabă blestem decât bucurie atâta apă, atâtea flori. Își blestemă mama și tata din mormânt cu florile alea multe ale ei, cu atâta vălul-miresei sau ce mama dracului o fi.

Floare ca asta niciodată nu mai crescuse pe la noi, degeaba ia lumea de la ea, mie una nici nu mi-ar trebui.

La altar duci crini, nu la mormânt, futu-i, iar asta își cară toți crinii la mormânt.

Nu crini cară, tu, ci flori-de-foc, ce vorbești.

Când Róza o aborda, căci Róza n-ar fi putut să evite asta, ori poate că Róza nici nu voia să evite nimic, mai degrabă mergea orbește în întâmpinarea vieții ei, atunci nu-i spunea ca toți ceilalți, ca javrele astea turbate, că auzi tu, măi Teréz, ci o cinstea cu un *tanti*. Ceea ce, nu se poate nega, acestei Teréz Várnagy, de-a binelea îmbătrânite și cu dinții căzuți, căreia abia de-i mai rămăsese păr în cap, iar cât îi mai rămăsese îi stătea vraiște, cu greu mai reușea să și-l strângă într-un coc în creștet, îi pica foarte bine. Nu numai datorită venerabilei vârste pe care o avea, ci și pentru vechiul renume al familiei ei i s-ar fi cuvenit apelativul de tanti. Oricum ar fi fost, orice s-ar fi întâmplat, ea era o nemeșă.

Ce nemeșă, o fată decăzută, asta va rămâne ea, în veci.

Se spune, bătrânii încă mai știau, că în neamul ăsta al vaporenilor, al Várnagylor, unul din bunici ar fi fost castelan la castelul regal de la Visegrád, pe care-l puteau vedea în timp ce se întorceau acasă, grupuri-grupuri, de la muncă, cică regele l-ar fi făcut castelan și astfel s-ar fi lipit ei de numele lor.

De la rege primiseră moșia pe numele lor, când ăsta fusese făcut castelan, futu-i Dumnezeii mă-sii.

Ca să vezi unde poate să ajungă omu' sărac, dacă-i isteț.

Dacă servitorul fusese făcut, atunci fusese făcut și gata, doar nu-i putea spune regelui că nu vrea.

Iar tu ai pe cap gloata asta de jeleri împuțiți, poți să ți-i bagi în cur.

Ălora poți să le spui ce să facă.

Niciodată n-au avut pământul lor, nici nu înțeleg nimic din ce înseamnă pentru tine moșia.

A fost demult, poate nici n-a fost adevărat, ce au fost ăștia de fapt, să spună cine știe, iobagi de castel au fost Várnagy ăștia.

Iar Hamza știe, ba chiar și spune dacă-l întrebi.

Pământurile de lângă mal, toate i le dăduse jidanului cu cărți sau cui. Și lui Okolicsáyi, viteazul, celor doi vânători renumiți, ca nu vânatul să-l buzăre, ci unul pe altul.

Ce de vânat era pe-aici, pe la noi, Doamne Dumnezeule, nimeni n-ar crede.

Până și copiii cu căcat la cur strigau după ea, auzi, Teréz, dă și mie din merele tale, alea

mari și roșii. Iar fetițele chicoteau cu palma la gură.

Cine să nu fi știut.

Iar ea trebuia să se prefacă, senină, că n-aude, nu pricepe de ce hâhâie ăia.

Trebuia să fie bucuroasă dacă pulicii ăștia mici îi voiau numai merele, și nu piersica ei împuțită.

Auzi, Teréz, cu cât dai piersica.

Încerca să uite, să nu-și amintească, i se întorcea stomacul pe dos numai dacă se gândea la cum strigau flăcăiașii după ea după ce a revenit și a început să-și pună de-o casă, ca să aibă și ea unde sta la bătrânețe.

Plătim pentru piersică, una zemoasă să-mi dai.

Nici măcar nu știa care mucos al cui plod este.

Apăreau de peste tot.

S-a făcut liniște abia când și-a cumpărat vaci. Atunci au tăcut din gură, câți bani să aibă căzătura asta, dacă-și cumpără două vaci frumoase, de la Kismaros, într-o singură duminică, și nici de piersica ei n-au mai pomenit.

Dădea mere.

Smântâna o ducea personal la Pesta, cu vaporul de dimineață, la Palatul Dunărea. De la ea n-o să afle nimeni cât primea pe smântână, de două ori pe săptămână, la Ritz,

și unde-și ține banii primiți. Pe ea bucătarul o plătea pe loc. Degeaba le-ar fi zis ăstora. Turbații ăștia, cu mintea lor îngustă, n-ar fi priceput că mai puțin de atât nu se dă la Ritz pentru un litru de smântână. Acolo ăsta-i prețul pentru frișcă.

Dădea piersici.

Ăștia n-ar ști nici măcar pe care ușă să intre la Ritz.

Au nevoie de smântână, futu-i, pentru că acolo toate se dreg cu smântână îngroșată cu făină.

Cel mult le spunea, na, ia și înfulecă la mere, mânca-ți-ar mațele viermii din ele.

Colecta, răcea laptele, pentru un litru de smântână din care se cerea la Ritz trebuia să muncească mult. Laptele văcuțelor să fie gras, în furajul lor să fie și trifoi uscat, să pască, să se odihnească frumușel, vai, numai să rămână dulce, nu cumva să se acrească, să-l pună la timp în beci, să nu se amărască, să nu se râncezească.

S-o adune cu grijă.

Duminicile să le mâni la Kisszíget, ca să pască pe câmpul plin de flori.

O plăcere să le vezi rumegând.

Róza nu ținea cu javrele alea turbate, deși auzea cum o ocărăsc pe tanti Terézke.

Cum să nu fi priceput.

Cu atâta terézuială-n sus și-n jos, n-ar fi avut voie să ia în serios vorbele ei nătângi, totuși de fiecare dată reușea s-o întoarcă pe dos.

Tanti Terézke, dacă mi-ați da puțină apă cu vin.

Dacă era vorba de apă cu vin, Róza devenea categorică. Își înălța capul, bărbia-i înțepenea.

Deci vrei să bei, măi Róza, apă cu vin vrei să bei, o întreba de două–trei ori, numai ca să nu-i dea numaidecât și ca s-o mai necăjească și ea pe proasta asta, pentru apa ei cu vin.

Dacă o sâcâie atâta ființa asta a lui Dumnezeu.

Aș bea, tanti Terézke, am spus c-aș bea. Cum să nu vreau pe căldura asta dată dracului.

Însă nu se oprea, cu săpăliga aia a ei, pe care i-o ascuțea curvarul de tac-su, continua să avanseze plină de elan.

Da' dă-mi odată să beau.

Cum să nu vrei, fi-ți-ar mațele ale dracului să-ți fie, măi Róza, am priceput. Ai bea, ca după aia să mi te bești sub nas.

Aș bea, dați-mi să beau.

Nu striga, că nu sunt surdă. Și eu aș bea.

În viața mea n-am mai apucat o vară fierbinte ca asta.

Dar între timp munceau, asta cu băutul doar le viermuia prin cap din cauza setei, continuau să sape, cu gura și buzele uscate, arse de sete. Totuși avansau împreună, una în urma celeilalte. Niciuna nu s-ar fi oprit ca să bea înainte de a ajunge sus în vârf, păi, dacă ailaltă nu se oprise.

Că erau cu ochii una pe cealaltă. Deși de mult s-ar fi cuvenit să se oprească dracului odată, să se odihnească puțin la umbră, să bea ca să nu facă bube la gură, să moțăie un pic. Așa cum fac alții când vin aici, în via lor, numai ca să stea cu burta-n sus toată ziua, la răcoare.

Ca să se tăvălească aici, la umbră, prin nisipul răcoros, și să dea din gură fără oprire.

Numai de-ar ajunge odată la capătul șirului.

Tanti Terézke înțelege ce-i spun eu lui tanti Terézke. Suntem de-a binelea înfipți în vara asta, de-a binelea de bine.

Asta-i sigur, Róza, nu mai ieșim din ea. Până-n toamnă precis c-o să tot fie vară. Iar până atunci, tu n-ai vrea să faci altceva decât să stai la răcoare și să bei apă cu vin. Ai ști tu ce trebe să bei, cum trebe să petreci, mânca-ți-ar dracu' mațele.

Nu în nisip să-ți încălzești curu', măi Róza. Că de-aia-ți trebe ție apă, ca să tragi pârțuri. Cât timp eu te plătesc, tu să-mi

lucrezi, iar pârțuri să tragi noaptea, că de-aia ai dună.

Aș bea, tanti Terézke, bistoș aș bea. Dar nu spunea bistoș, ci bittoș.

Dacă nu v-ar părea rău după vin, dacă mi-ați da să beau, e bittoș că l-aș primi cu plăcere.

Râdeau de Róza pentru atâta bittoș.

Că nici să vorbească nu mai știe toanta asta de când s-a întors de la Pomáz.

O cafteau la Pomáz, n-ai grijă, șvabii ăia la care-i trimitea școala pe copii, la muncă.

Apă să-ți dau, pentru numele lui Dumnezeu, sau apă cu vin. Că nu ți-i totuna. Nici mie nu mi-i totuna din care trebe să-ți dau, de-aia te întreb de atâtea ori.

În timp ce înaintau ordonat și în ritm lejer, își continuau lucrul fără oprire, să ajungă cât mai repede la capătul șirului.

Însă nu putea să nu deducă din vorbele ei că fata asta lovită cu leuca-n cap îi pune mereu lângă nume acel „tanti“, de parcă de la terézuiala simplă ar fi s-o apuce sughițul.

De unde-și ia curajul să-i spună așa.

Gândul ăsta nu-i dădea pace. Pe sub cerul ăla dublu, îi intrase-n ureche și în creier vocea Rózei, ca un atentat sau ca un strigăt de ajutor adresat celui de-al șaptelea cer, fiecare cuvânt al Rózei era dublat de ecou.

La care și ea însăși a izbucnit într-un strigăt de groază.

Doamne Dumnezeule, de ce-oi fi păcătuit eu toată viața împotriva ta, cu fiecare cuvânt al meu. Ce rost o fi avut viața mea. Nu pricepea Teréz ce s-a întâmplat. Ceva se întâmplase în zona inimii și a frunții ei, simțea junghiuri în oase, în timp ce încetul cu încetul amețeala începea să-i treacă și vocea să-i revină.

N-a avut destulă tărie sufletească să aducă în discuție față de Róza sau, măcar o dată, să-i interzică Rózei s-o mai alinte, făcând-o de râsul lumii, că o bagă-n mormânt cu asta, o face să explodeze de furie.

Nu i-a zis că hai, Róza, mai bine ai veni să mă ajuți.

Pe ea să n-o ajute nimenea.

Însă Róza îi dădea înainte și le tot zicea pe ale ei. Degeaba-i era groază de ele, de javrele astea turbate.

Termină, Róza, nu-i tot da cu Terézke-n sus și-n jos. Nu mă mai terézui atâta. Și nu mă mai drăgăli tot timpul, fir-ai tu să fii de neghioabă, că eu nu-s fiică-ta, bunică ți-aș putea fi, îmi stă sângele-n loc din cauza ta, îmi crapă capul, măcar de-ai fi fost flăcău, să-ți fi fost ibovnică, așa că nu mă mai alinta pe căldura asta infernală.

A gândit, dar n-a spus-o, toate astea nu puteau decât să fiarbă mute în creierul ei, căci tare frică îi era că ar putea s-o piardă pe Róza. Dacă leșină. Róza asta e singurul ei zilier. Ori, mai degrabă, se temea că, fie că vorbește, fie că tace, se va da de gol atât față de javrele alea turbate, cât și față de restul lumii. Că, din slăbiciune, va da în vileag secretul ei bine păzit, că nu mai rezistă la muncă, o să fie grav bolnavă și, pe jumătate moartă, iarăși o s-o izgonească de aici.

O s-o hăituiască și în vis. Aude cum îi revine vocea de pe undeva.

N-avea voie să caute scuze, pe loc se năpusteau asupră-i, să-i scoată ochii pentru păcatul ei.

Asta nici propriului ei bastard nu-i spune unde-și ascunde banii.

Nu-l plânge tu pe bastardul ei, precis o să-i găsească el când o veni vremea, ai să vezi, Elemér e un copil isteț.

Nu-i atâta loc în cușca aia de câine în care stă, unde să-i ascundă.

Degeaba-i isteț, nu poate lucra orice.

Dacă s-a făcut cofetar, trebuie să fie isteț. Să aibă grijă de mâinile lui, ca să poată întinde glazura și să sculpteze trandafiri din marțipan. Am văzut eu cum decupa lalele cu cuțitul, și mire, și mireasă tot cu mâna lui trebuie să facă.

Doar n-ai vrea să te mângâie pe tine cu mâinile alea delicate.

Trebuie să umble mult ca să-și găsească o femeie.

Însă degeaba se temea Teréz de toate cele, de javrele astea afurisite, când nu ploua multă vreme sau căldura nu se potolea nici noaptea, iar a doua zi discul solar încă era în flăcări, degeaba se ruga sau blestema cu ochii-n sus la cer, nici măcar un biet norișor nu se arăta, degeaba-i invoca, să vină norii în trombă, degeaba-și sfâșia baticul, își smulgea hainele de pe ea de furie, să înnebunească, nu alta, și pielea și-ar fi smuls-o, stătea acolo, lângă fântâna ei, doar în cămașă, înnebunesc, prăvăli-s-ar cerul peste ei, peste toți nebunii ăștia, peste javrele astea turbate, trăsni-i-ar 'Mniezău unul câte unul, sfârteca-și-ar în bucăți toată Creația curvaru' asta de 'Mniezău al lor.

Mie nu-mi trebe un Dumnezeu ca ăsta, cum au ei, în pizda mamii lui să se ducă unu' ca ăsta.

Sau se stârnea un vânt de miazăzi, care răscolea praful uscat de deșert, cu voalurile sale de nori pogora asupra lor necazuri, boli, lacrimi și suferință, numai o picătură răsfuțută de ploaie, aia nu, atunci toate plantele ei din curtea interioară se ofileau și se uscau de atâta vânt fierbinte, și florile, și

frunzele, degeaba căra la apă peste ele seara, dimineața vântul fierbinte îi îndoia, îi scutura bieții pomișori, pe care ea cu mâna ei îi sădise, că cine altul, care Dumnezeu răsfutut al lor să-i fi sădit în nisipul ăsta murdar, în care întotdeauna totul era ars, pentru că o picătură, nici măcar o picătură nu cădea din cerul ăla ucigaș.

Iar dacă ploaia nu venea, urla ca din gură de șarpe la cine apuca, ba chiar și lovea cu ce-i cădea în mână.

Atunci vecinii toți se fereau de ea. Știau, șușoteau, când se pornește vântul de miazăzi, Teréz o ia razna. Șușoteau aiurea, pentru că de fapt se căcau pe ei. Le era frică de violența din glasul și pornirile ei. Sau stătea afară la ea în curte, sfâșiindu-și hainele și văicărindu-se. Toată lumea știa că ea n-o să bolească niciodată, asta o să dea ortu' popii cât ai zice pește.

Pe Teréz Bánya a apucat-o iar damblaua, iarăși i-a sărit bâzdâcul și face isericale la fântână, numai nouă de nu ne-ar face pagubă, că uite-acu' ne blestemă vrăjitoarea asta bătrână. S-o audă, asta să le fie pedeapsa. Puteau să tragă cu urechea, cu ochiul vecinii la ea, peste gard.

Era un singur vecin care nu spunea nimic, unul mut. Aveau ce vedea ceilalți, ba chiar și râdeau de ea, dădea din mâini, lovea cu sapa

marginea fântânii sau cotețul. Numai de n-ar face un rău și mai mare. Până și porcii ei amuțeau atunci, își ciuleau urechile, și le lungeau, și le scuturau când le trântea ușa cotețului peste rât.

Însă de data asta i-a fost prea mult, a întors roata, arătându-și spatele furiei proprii.

A devenit mai degrabă blândă, precum sacramentul altarului la catolici. N-ai grijă, de băut îți dau eu să bei, Róza, îți dau, dacă m-ajută Domnu' Dumnezeu în marele meu necaz, că eu, în toată viața mea, numai de pacoste și jale am avut parte. Apă cu vin îți dau, cum ai poftit, o sticlă-ntreagă am adus, numai pentru tine. Asta să-mi fie soarta. Nu-mi ajunge s-o car pe a mea. Trebe s-o car și pe-a ta. E rece, am băgat-o-n pământ, sub vie, căcatu' ăla de apă cu vin al tău. Eu o car în spate ca să-ți ai tu apa ta cu vin, care ți-e sfântă.

Ca să ai tu cana ta smălțuită. O car și p'aia în spate. În cană o să-ți torn, pentru că ție nici măcar o sticlă nu pot să-ți dau în mână. Că tu pe toate le spargi. Dar atunci, căca-m-aș în curu' tău, măi Róza, ți-o spun dinainte, să nu-mi tragi mie bășini sub nas de la vinu' ăla acru.

Mi-ai spart ceașca cu flori de nu-mă-uita. Acu' ți-am cumpărat cană smălțuită de la

prăvălie, p'aia poți s-o izbești cât vrei. Ca apoi să-mi tragi mie pârțuri. Păi, nu-ți car eu ție-n spate cana smălțuită, de când mi-ai spart-o p'aia cu nu-mă-uita, cum să nu ți-o car, să n-aibă nimeni motiv de cârcoteală. Să nu se spună că zgripțuroaica aia cu nasu-ncârligat, căreia până și nora-i e jidancă, nici măcar apă cu vin nu-ți dă ție.

Și tu totuși îmi tragi mie bășini în nas, măi Róza.

Deși nu cred că ai ce să-mi reproșezi mie, că nu-s chiar ultimul om.

Știu, și nici nu-ți scot ochii pentru asta, de la acreală te bești tu, aia trece prin tine și-ți ajunge direct în mațe de cum o bei, și apoi îmi tragi mie, fudulă, rafale glorioase de pârțuri.

Măcar de le-ai trage mai pe ascuns, nu să te dai mare cu ele.

Nici de asta nu râdea Róza, când nu-i era clar dacă isprava ei e condamnată ori lăudată, căci printre noi nu mai e nimeni care să tragă pârțuri mai sonore și mai prelungi.

Să nu-i împuți aerul ăluia care ți-e binefăcător, ține bine minte asta, fă Róza, de-aia-ți zic, ca să ții minte toată viața. Așa scrie și în Sfintele Scripturi. Eu întotdeauna te învăț numai de bine.

Nu împuți gura altuia prin isprava mațelor tale.

Nu există pe la noi om de bine, ăsta-i adevărul, pe care bășina Rózei să nu-l doboare.

Până și Tölösy se scutura de râs.

Era de ajuns să se pronunțe: pârțurile Rózei, și deja râdeam în hohote, nechezând. S-a ușurat, a tras o rafală. S-a bășit pe ei. Pe Teréz Bánya, direct în nasul ei, năroada. Povesteau, aduceau vorba, îi urau să-i tot bășească din belșug, precum i-o cere Ăl' de Sus.

Numai un pârț atât de mare să nu slobozi, încât să te ușurezi complet, auzi, fata mea dragă, unul chiar atât de mare nici chiar Teréz Bánya nu merită.

Toată lumea vedea, știa, că Róza nu râde.

Mațele ei putrezesc în liniște, nu-i vina ei. Aia niciodată nu râde, futu-i morții mă-sii, poți să tot aștepți ca aia să râdă.

Când ea se bese, pe altul împute, nu-i pasă, pe Róza nimeni niciodată-n viața ei n-a făcut-o să râdă.

Deși pe când era fetiță o gâdilaseră destui flăcăiandri. Cum puteau, pe unde puteau, o țintuiau locului și dă-i, între picioare, la lindic, pe burtă, la subsuori, nici atunci nu țipa, nu chicotea ca alte fetițe, că lasă-mă, lasă-mă, că te sparg la coaie, dute-n mă-ta, ci

începea să plângă în hohote, de tremura toată.

De parc-ar fi fost scuturată de friguri.

Făcea spume la gură.

Îi înțepeneau membrele.

Róza nu se avea bine cu poznele. Mai degrabă se speriau de spuma aia care-i ieșea pe gură, pentru că mereu o luau de la capăt cu gâdilatul, totuși atunci erau nevoiți să-și scoată degetele soioase din puța ei. Când vomita spumă, groaza punea stăpânire pe ei, o luau la picior, n-are decât să se zvârcolească de una singură, o abandonau.

Din cauza unui tremurici ca ăsta o să ajungă posedați de stăpânul adâncurilor. Așa spuneau bunicii mei. Nu cumva să-l atingeți, îi avertiza bunica, că veți muri pe loc.

După slujbă, degeaba le explica pastorul afară, în grădina bisericii, că, oameni buni, luați aminte, tremuriciul nu e o boală contagioasă. Blestem e pentru cel care trebuie să-l suporte o viață-ntreagă.

Aveți grijă la fiecare cuvânt pe care-l rostiți.

Nu mai fiți atât de superstițioși.

Nu păcătuiți împotriva lui Isus Cristos prin blasfemie și suduieli.

Tremuriciul nu se va prinde de voi. Nu-i virus, nu-i bacterie, nu trebuie să te temi de el. Ar fi cazul să și înțelegeți ce vorbiți.

Cuvântul nu este numai binecuvântare, ci și ocară.

Băgați-vă odată asta-n cap.

În latinește se cheamă epilepsie, dar de fapt e un cuvânt de origine grecească, nimeni nu vă cere să-l rețineți, pentru că nici pe ungurește, nici pe latinește nu trece în nimeni și-n nimic.

Și nici pe grecește, a râs pastorul, satisfăcut că are ocazia să-și etaleze vastele cunoștințe și să le aștearnă la picioarele lor, explicându-le pragmatic, pe limba lor.

Ceea ce a declanșat o mare indignare, iarăși n-au înțeles ce tot zice pastorul lor și mai ales de ce e atât de amuzat.

La urma urmei, îi făcea o plăcere răutăcioasă atâta pizmă și prostie care, alături de noi, îl înconjura și pe care aici, la noi, o întâlnea pentru prima oară, având în vedere că asta era prima lui parohie. Însă n-ar fi putut să le spună, deși în fiecare duminică, în curtea bisericii, îl suceau pe toate părțile, că atunci de unde-n pizda mă-sii a venit și a intrat în ea, în Róza asta.

Domnul nostru Isus Cristos a izgonit sufletul mut din copilul scuturat de diavol.

Domnu' părinte știe mai bine ca noi cum e scris. E scris, cum să nu fie scris, iar părintele lor le-a și recitat pe loc versetele respective, cum să-și închipuie enoriașii lui

că el nu le-ar ști. Că stă scris aici și aici foarte exact. Dacă în iarnă ați fi venit la orele de religie așa cum n-ați venit, atunci ați cunoaște locul versetelor, însă din ele nici pe departe nu reiese că toate bolile vin de la diavol.

Păi, tocmai asta întrebăm, domnu' părinte, că atunci de la cine. S-au uitat la taică-su, să ne uităm la taică-su, s-au uitat la maică-sa, să ne uităm la maică-sa, la frați, și domnu' părinte poate să se uite și el, cu ochii lui, dar Róza nici măcar nu seamănă cu niciunul din ei.

Pe asta pastorul n-o înțelegea. Cum ar fi putut să înțeleagă ce voiau să spună ăștia.

Ăsta să fi fost marele răspuns, sau întrebarea, că Róza, dacă nu seamănă deloc cu nicio rudă de-a ei, atunci totuși diavolul i-a făcut-o nevestei păstorului lor, cine altcineva ar fi putut să i-o facă. Ceea ce totuși n-ar fi îndrăznit să spună cu voce tare, să nu se prindă blestemul sau să nu fie acuzați de faptul că ei nu în Domnul Dumnezeu cred, ci în negre superstiții.

Dacă o spun cu voce tare, se prinde.

Sau atunci totuși ne-a fost trimisă de undeva, domnu' părinte. Dar am fi curioși de către cine și de unde.

Însă pastorul lor doar se uita la ei prin ochelarii lui mari și nu știa nimic, nu-

nțelegea nimic. Până acum ei niciodată nu mai avuseseră un pastor atât de neștiutor. Prezbiterii deja se sfătuiseră între ei cum ar putea să-l convingă, la următoarea lui vizită, pe venerabilul episcop să-l ia în pizda mă-sii de-aici pe reverendul lor erudit și să le aducă altul.

Beteagă, beteagă, însă nu puteau să-și închipuie pe unde intră și se cuibărește-n ea chestia aia, boala aia necontagioasă sau ce-o fi, a Rózei, când o apucă de se zvârcolește pe jos.

Păi, unde altundeva poate sălășlui dacă nu în fofoloancă, șușoteau între ei, râzând.

Pentru că, din cauza antecedentelor Rózei, nimeni nu se îndoia de faptul că trebuie să fie pe undeva prin ea. Oricine poate vedea, Róza asta nu se poate abține. Încă de pe când era fetiță umbla după bărbați în toată firea, o trăgea ața.

Păi, nu tot ea pusese ochii și pe bietul Höss. Că bietului Höss ăstuia niciodată nu i-ar fi trecut prin minte s-o facă tocmai cu o fetiță ca asta, având în vedere că toată ziua se ocupă numai de albinele lui.

Numai ca să le poată lua mierea.

De atunci a intrat frica în bieții familiști. Că asta și-ar pune-o cu oricine, iar atunci baiul nu poate fi altundeva decât în găoaza ei.

Nu noi spunem asta, nici eu n-aș spune, dar așa se zice.

Știu ei.

Ea nu stă locului ca orice femeie normală, ci și atunci se zbate sub ei și țipă, ce vine acum reverendul să le spună de *factum*-uri.

Abia reușești s-o ții sub tine, toți spun asta.

Auzind toate astea, reverendul și-a plecat capul spân, căci brusc și foarte vag a înțeles, ar fi știut răspunsul la ceea ce se gândeau enoriașii lui, și tocmai de aceea, speriat, nu le-a mai spus absolut nimic.

Se ruga în tăcere, de parcă n-ar fi fost pastorul lor, ci un oarecare neștiutor.

Ăștia sunt în stare să ardă pe rug sufletul ăsta chinuit.

Până seara, ba chiar și toată noaptea, pentru că nici de dormit nu putea să doarmă din cauza lor, se tot gândise că oare de unde ar trebui să înceapă, cu ajutorul lui Dumnezeu, și cu ce fel de explicații, și că de ce naiba nu și-o fi ales el o altă meserie.

Pentru că pastorul ăsta e un pastor care crede că noi nu pricepem din vorbe.

De parcă mereu i-ar fi rușine de toate câte îi debităm noi aici.

Așa ne-a fost trimisă de undeva, cu pițiroanca ei, pe capul nostru, dar asta totuși

n-au îndrăznit să i-o spună cu voce tare reverendului.

Ar trebui să știe.

Dar dacă nu pricepe.

Dar când nu-i în ea, oare unde e.

Poate în altcineva.

Și de-acolo intră în ea.

În bijboaca... roșie a lui Teréz Bánya și-o fi făcut cuib, unde altundeva, căci toată lumea zice că aia are părul roșcat la bijboacă.... Dar cum să-i spună păstorului lor de suflete despre bijboaca... ei roșcată și păroasă, dacă ăsta nu vrea nici să știe, nici să priceapă nimic.

Păi, bărbat e ăsta, se întrebau unii pe alții, însă nu s-a găsit unul care să fi răspuns.

Atât de departe totuși n-au îndrăznit să meargă.

Nu-i vine în minte nici măcar faptul că Domnul nostru Isus a alungat duhurile rele în mare folosindu-se de porci.

Iar atunci ceva ar trebui să facă și el.

Până nu-l atenționează episcopul său.

Căci nu era om care să nu fi știut unde se află cuibărit acel ceva, totuși nu i-a spus nimeni răspicat că acolo și-ar avea adevăratul cuib, în Teréz Bánya.

După cum n-au spus, deși știau, că lui Teréz Bánya numai la ei îi stă gândul, la cine altcineva, la casa lor, la hambarul lor, la

copilul lor, la nevasta veșnic borțoasă a păstorului lor, ca să i se nască pruncul însângerat, să-l sugrume cordonul ombilical, roua făinii să cadă peste căpșunele proaspăt sădite, ca să putrezească albe, mereu spune, le zice, își bate gura, și putrezesc sau li se usucă frunzele verzi de la ciupercă, când seara, în patul ei, ea și-o mângâie, căci de undeva știau cu toții, vorbeau și surorile ei, asta abia așteaptă să se facă noapte, și cât îi noaptea de lungă nu face altceva decât să-și mângâie bijboaca aia roșie.

Și toată lumea știe cine are bijboacă roșie.

Aia are o ditamai bijboaca mustindă, de ți-ar încăpea capul fără probleme.

Până și copilul picase din ea numai așa, într-o doară, Elemér ăla al ei.

Însă niciodată n-ar fi zis pe șleau capul cui în găoaza cui ar încăpea, și de ce găoaza ei sângeroasă e roșie ca sângele, și ce legătură ar avea blestemul și mângâierile alea multe cu roșeața asta a ei, și cum merge ea afară din casă, la lumina lunii, chiar și prin ușa închisă, cu fofoloanca atât de ațâțată încât urlă-n ea diavolul purpuriu.

După miezul nopții mereu o aud vecinii, n-ai grijă, îi răsună vocea în întuneric.

Atât de mult și-o înfierbântă cu mâinile.

Nu închid un ochi până-n zori, când trebuie să se scoale din cauza animalelor.

Tu știi, știu și eu.

Vecinii nici n-au îndrăznit să spună ce-au văzut ei cu ochii lor, la lumina lunii, când o pândiseră.

Numai să nu-i deoache cu vorbele ei.

Gura tăcută nu umblă bătută.

Eu știu, cum să nu știu, tot ce știi și tu.

E destul de trist, îngerașul meu, că pe la noi omul trebuie să știe chestii din astea.

Ce n-aș da să nu fi fost aici casa mea părintească.

De ce cad oare întotdeauna pe capul nostru rușinea și amărăciunea.

Iar dacă ne gândim la același lucru, atunci îți spun eu că-i mai bună tăcerea.

La cine ne gândim noi vezi să nu-ți dea foc.

Tu știi ce gândești, tu spui, grija ta, la ce te gândești, eu nu pot să-ți spun, dar nici eu nu gândesc altfel, pentru că nici n-aș putea gândi altceva și eu mă tem pentru viața mea frumoasă de familie.

Nu înțelegeau ce nu înțelege reverendul.

Nu râdea, nu zâmbea Róza, în privința asta se deosebea până și de răutatea aia mai mult decât bătrână, de Teréz Várnagy, care cică ar avea-o atâta și atâta de mare, pițiroanca ei aia roșie din chiloți, de la care ia foc până și rogojina de paie, și care știa și ea să râdă la fel de mult ca toți ceilalți.

Chiar și cu pițiroancă roșie, nici ea nu va trăi veșnic, n-ai grijă. Măcar speranța asta, singura, mi-a mai rămas.

Nu îndrăzneau să-și spună asta decât în șoaptă, șușoteau.

Dar nici de tăcut nu puteau să tacă, măcar astfel își puteau oferi un strop de speranță.

Deși Róza de fiecare dată le rânjea sârguincios, de-a dreptul amabil.

Ca omul care știe că are o hibă, un defect pe care mintea normală nu-l pricepe, și că uneori o apucă hiba asta a ei. Trebuie să fie amabilă cu ei. Deși despre conceptul de amabilitate ea niciodată, niciunde în lumea asta n-avea de unde să fi auzit. Însă, fără niciun sprijin conceptual, o practica, amabilitatea asta. Ceva o apucă, cum se spunea, intră-n ea, și pe astea le putea auzi numai de la alții, dar de știut nu știa. Într-un fel și credea. Deși nu simțea sau gândea așa ceva, că de undeva, ceva ar intra în ea, și atunci iar începe să clănțăne din dinți.

Doamne Dumnezeule, Róza iarăși clănțăne din dinți.

O întrebau, ia, cum clănțăni tu, măi Róza, din dinți. Cum se zvârcolește pe jos, ea nici asta nu știa.

Cine să se vadă pe sine.

Însă îi întâmpina cu rânjetul ei gata de orice. Li-l oferea la schimb pentru mica ei

hibă, ca să fie iertată.

Róza Rânjilă îi ziceau.

La chestia cu pârțâiala i-a și tras imediat un rânjet lui Teréz așa, aplecată fiind, căci de oprit nu s-a oprit din lucru, că cică ea s-ar bese sub nasul lui Teréz, de la acritură.

Știa, asta e poanta lor și atunci trebuie să rânjești.

N-are ce face Róza, numai de n-ar răpăi în haluʼ ăsta.

Și nici gaura curului de nu ar savura-o atâta.

De nu mi-ai bate toba atât de fudulă, fă Róza, ci i-ai da drumul încetișor.

Deși nu înțelegea de glumă Róza, știa din experiență cum glumesc alții.

Le arăta gingiile tocite până la os, când auzea diversele lor năzbâtii.

Nimeni altul nu și-ar fi putut căsca gura atât de larg.

Arăta ca hoiturile din război, cărora corbii le-au smuls limba din gură.

Văzuseră destule hoituri din astea când, pe la sfârșitul iernii, la a doua trecere a frontului, viitura înghețată le aruncase la mal, se desprindea carnea de pe ele. Am văzut, n-ai grijă. Râul nu ține hoiturile. Și apoi nu le-au fost de ajuns corbii, i-au mai rontăit și vulpile.

Cu toate că și ei fuseseră născuți de mame, și totuși de ce oroare au avut parte.

Mamele îi așteaptă înapoi.

Dacă li s-ar arăta, uite, pe băiatul ăsta frumos chiar tu l-ai născut, nu i-ar recunoaște.

Până la sfârșitul vieții lor vor purta doliu.

Nici măcar atâta nu știu, că sunt cu toții, fără nume, înmormântați aici, la noi, la marginea cimitirului.

Femeile știau asta, o luau la zmeură, o luau la căpșune, la plantat, cules și prășit, în noiembrie la cules de măcește sau, aproape de apă, pe câmpurile cu coroană de aur, la porumb, la cartofi, pentru tratat și strâns, după atâtea ploi, la scos din pământul colectivei cartofii ăia răsfutuți, 'tu-l în cur pă mă-sa p-ăl' de-a inventat noroiul, o să ne înecăm în noroaie, afară, pe câmpul colectivei nu mai știau pe unde să calce, în lutul albastru sau în nisip, dar știau din experiență că la muncă Rózei ăsteia îi trebe multă apă.

Că Róza bea la apă ca o vită. Ar bea și o găleată întreagă dacă i-ai da.

Poți să-i atârni liniștit găleata de gât.

Iar baba asta zgârcită, nemeșa Teréz Várnagy, nici apă nu-i dă destulă. Și vezi, Róza asta totuși e nebună după ea.

Umblă după ea ca un vițeluș.

E nebună și aia, n-ai grijă, cine-și pune mintea cu nebunul e și mai nebun, nebunul nu asudă, nici la deal, nici la vale, nebunului nici să-i faci, nici să-ți facă.

Nu-i așa, ce tot spui, cerul mi-e martor că Róza e nebună după Teréz asta.

Dar, te-ntreb eu, oare ce i-o fi făcut de-a înnebunit-o în halu' ăsta pe Róza.

La această întrebare au tăcut.

Toți se gândeau că Teréz, baba asta mai mult decât bătrână, pe care pâinea adevărată și apa cea bună o aduseseră acasă după douăzeci și doi de ani, degeaba crapă ea într-o bună zi, dacă ei rămân cu Róza pe cap.

N-o spuneau, dar știau la ce se gândește celălalt.

Asta ar trebui să piară întâi, Róza, ca ailaltă să piară împreună cu ea.

Și nimeni nu credea că nu din zgârcenie nu-i dă apă, după cum se zvonea, ci pentru că de atâta bătrânețe se făcuse uitucă.

Tu niciodată să n-ai mai mult în cap, sufletel, odată ajunsă la vârsta asta înaintată.

Și ei i-ar fi mai bine sub pământ.

O spun, crezi, nu crezi, pentru că-mi pare rău de biata de ea. Pe nimeni n-ar trebui să superi atât de mult cât o supărăm noi pe ea.

Cum să nu fie rea până la urmă.

Ție ți-e ușor să vorbești, dragă, tu locuiești departe de ea.

Lasă-mă cu din astea, cum că mie mi-e ușor să vorbesc și că unde stau eu.

Știi bine.

Nici usturoi n-ai mâncat, nici...

Tu știi deja aproape totul.

Păi, dacă uită, uită, mânca-i-ar buba rea și dramul ăla de minte unei uscături așa bătrâne cum sunt eu, așa se ciorovăia, se pedepsea singură Teréz, zicându-și uscătură de sute de ori, în timp ce stătea în bucătăria ei întunecoasă, simțind durerea din oasele ei secate.

Strop de măduvă nu mai e în ele.

Să beau.

Până și asta uit.

Nici măcar surorile ei, cele două, n-o credeau.

Păi, nu numai Rózei nu i-am dat, nici eu n-am băut, futu-i capra mă-sii.

Veneau pe capul ei.

Că numa' ca să-i aducă niscai fasole.

Acum să se mai zbuciume și din cauza lor, i se întorcea stomacul pe dos.

Fute-m-aș în fasolea voastră.

A dat norocul peste mine, amândouă să-mi aduceți uite-atâtica fasole, o să-mi purtați de grijă la bătrânețe cu fasolea voastră.

Mie nu fasole să-mi aduceți.

Ele să-mi spună mie, tocmai ele, ce să-mi gătesc.

Ce tot vreți voi cu fasolea voastră.

Eu am fiert deja de cu noapte fasolea fragedă.

Eu în zori trebe să plec cu Róza.

Păi credeți că la mine nu crește fasole.

Până și în porumbiște am fasole. Și aici în grădină am fasole. Și acolo, pe deal, am fasole. Cum de nu le e rușine, nu le crapă obrazul de rușine, două scârbe de babe să fie toată frățietatea mea.

Dar lucru cert, fasolea lor, a putreziciunilor, era frumoasă.

Mereu se aliau împotriva ei.

O să-i spunem noi ce-avem de spus.

Dar să-i ducem și niște fasole.

Să vadă cu ochii ei ce fasole faină avem.

Ce înseamnă fasole faină.

Credeți că eu n-am mai văzut fasole.

Fasole din asta a dus ea la Ritz, la Palatul Dunărea. De atunci, în fiecare an eu pun de sămânță, nu voi. Păi, voi fasolea mea mi-o aduceți. Toate păstăile trebuiau să fie la fel la fel, am avut grijă, nu vă bateți voi capul, să nu iau sămânță de la alea încovoiate, numai de la alea drepte, întrucât fasolea aia o dădeau garnitură la friptura de vită, iar înainte să le pună la abur, păstăile se legau buchet cu fire de iarbă dulce.

Arăta ca un mănunchi de vreascuri. Și-l puneau lângă carne, în sosul brun, dar

numai un capăt.

De ce surori nesuferite are ea parte pe lumea asta hidoasă. Și eu sunt destul de bătrână, voi trebuia să fi crăpat întâi. Ce vă mai trebuie, ce mai vreți voi, ați făcut țapțarap tot, dar absolut tot mi-ați luat, și omului vostru i-ați făcut felu' la timp, iar după ce mi-ați șterpelit moștenirea, acum vreți să mă despăgubiți cu fasole.

Ia, luați-mi tot și duceți, împreună cu fasolea voastră, tot ce vedeți aici, eu am făcut, eu am agonisit.

Lui Elemérke nu-i las nimic.

Vă las totul vouă, prin testament.

Nici măcar un cui, un cuțit ruginit nu mi-ați dat, să-mi tai gâtul cu el, pentru că în propria mea curte vă bateți joc de mine cu fasolea voastră.

Pot să tot aștept ca măcar acum, la bătrânețe, să arătați îndurare.

Măcar o dată de ați spune, ascultă, Teréz, s-a întâmplat ce s-a întâmplat.

Tu ești totuși sora noastră, noi suntem surorile tale dragi, cu iubirea lui Isus Cristos te iubim, deci după moartea scumpilor noștri părinți ți se cuvine și ție ceva. Ține cuțitul ăsta ruginit, futu-i, pe care altfel i l-am da unui țigan, l-am arunca la groapa de gunoi.

Deși amândouă știu că în casa părintească ea cu cuțitul ăla tăia urzici pentru gâște. Și totuși nu i l-ar da. Nici pentru porci n-a tăiat altcineva, eu am tăiat, cu cuțitul ăla, urzici pentru porci. Voi n-ați tăiat nimic. De la ce altceva să vi se fi rotunjit bucile, eu, de una singură, am hrănit porcii cu urzici, pentru ca, vai, să nu se îmbolnăvească bieții de ei și pentru ca, între timp, voi să vă puteți împopoțona în liniște, în camerele mari și răcoroase. Avea tăișul bun și lung. Ca să aveți voi carne macră, că grasă nu mâncați. Ca, stând la fereastră, să brodați fețe de masă înzorzonate. Și vă trebuia și zestre pe lângă. Aveați nevoie de zorzoane. Cum au fost, la fel de pocite au rămas mutrele voastre.

Îmi face mie pe sfânta, Etelka, de parcă ar fi papistașă.

Tu ai omorât-o pe Eszti, nerușinato.

Însă papistașul ăla de Dumnezeu s-a pedepsit pe sine cu voi, nu pe mine.

Cât îi ziua de lungă, Juliska zbiară la ea în curte, așa cum făcuse toată viața, certându-se cu toți și respingându-i. Ajunsese propria-și pacoste. Nici țâțe nu-i crescuseră, să fi avut cu ce să-și hrănească plodul. Dar nu le-ar trece prin cap să zică, ascultă-aici, Terka, hai să lăsăm trecutul. Pentru că atunci ar trebui să dați, să dați ceva, futu-i, baremi un cui ruginit, în ceasul morții voastre.

Însă nu dați, nici măcar ca s-aveți ce să-mi înfigeți în inimă. Niciodată n-ați dat nimănui nimic. Nici dacă ar fi pentru sicriul lui Cristos n-ați da.

Uneori se gândea la înainte de vreme decedata Eszti, Eszti a noastră, de parcă ar fi fost încă-n viață și nu s-ar fi schimbat de atunci, căci altfel ar fi toate acum, iar dintre noi patru Eszti fusese cea sfântă.

Ca acestui Anti Várnagy să nu i se fi născut niciun fiu. Au venit, pe rând, fetele, Etelka, Juliska, Teréz și Esztike.

Părerea generală era că de aia nu i se naște fiu lui Anti, pentru că nu-i stă bine pula.

Nu de el au râs, de un Várnagy nici n-ar fi îndrăznit, ci de pula lui.

De aia face numai fete, pentru că pula aia lungă a lui stă într-adevăr câș.

Din cauza lindicului râdeau în gura mare de bunica lui Teréz. Nu de Várnagy râdeau, care-și moștenise pula strâmbă de la lindicul bunicii.

Veneau împreună, o chinuiau împreună, că ea nici măcar apă nu-i dă Rózei, și iarăși râde lumea de ei.

De parcă ar depinde de ea cine ce face și ce pierde.

Iar noi să suferim toată viața din cauza ta.

De parcă nu ne-ar ajunge propriile noastre suferințe.

Nu suferiți voi cât sufăr eu din cauza voastră, dar nu spun la nimeni cât plâng eu nopțile, ce-mi pricinuiți voi, câte blesteme, suferințe, ocări, la asta nu vă gândiți.

Nu spunea, nu care cumva să se mai și bucure de suferința ei, pe care din cauza lor, a netrebnicelor, nenorocitelor, blestemate să fie, trebuia să o îndure.

Dar numai atunci e mulțumită Róza, și asta se știa, se vorbea, își ziceau unii altora, dacă-i dai apă cu vin.

Că ea nu-i chiar așa de lepădat încât, baremi afară, la vie sau la cartofi, să nu i se dea apă cu vin bun.

Și mai dă-i și asta, și ailaltă.

S-o cinstești în fiecare zi de la Dumnezeu, nu numai simbria pe zi să și-o primească, ci și una-alta pe deasupra.

I se dădea și pe deasupra, cum ar fi apă cu vin.

Dacă duminica, înainte de-a bate clopotele de amiază, o trimitea taică-su la birt cu sticla cu căpăcel, s-o aducă plină cu vin, dar să nu cadă de-ar fi s-o apuce iar beleaua, dacă presimte, să pună jos sticla aia răsfutută, nu cumva s-o spargă dracului, alb să fie, roșu să nu aduci, Róza, că aduci degeaba, în ăla se pune zahăr, mie nu-mi trebe roșu cu zahăru' ăla mult în el. De cum își punea piciorul în crâșmă, îi dădeau de-

ndată un șpriț roșu Rózei. Pentru că ei roșul îi plăcea. Abia după aia îi umpleau sticla cu alb. Zece măsuri dădeau un pint. Atâta încăpea în sticla aia cu căpăcel a lui tac-su.

Sub tejghea se aflau două găleți mari și albe de porțelan, răcite cu gheață și acoperite cu capace de tinichea, una pentru alb, una pentru roșu, de acolo scoteau cu măsura.

Gălețile erau din alea care aveau pictate pe margine o muscă, din fabrică, de la Vác, unde se făceau gălețile astea de porțelan, în fabrica episcopului Migazzi sau unde-n curu' mă-sii se mai fac și astăzi, se pictează o muscă vie bând picăturile acre și bune din vinul nostru ieșit din pământ nisipos.

Ia să-i dai Rózei șprițul ăla, auzi.

Dar întâi să alungi musca aia de pe vasul curat, măi Piticuțo.

Nu care cumva să se cace musca în șprițul Rózei.

Îi puneau mult sifon, nici măcar nu mai era șpriț, ci pișvaser, pentru ca, de la atâtea bule, Róza să-și dea numaidecât drumul la pârțâială. O încăpere mare cu ecou era crâșma. Sifonul simplu nu ajungea, mai era nevoie de acreală și mult zahăr pentru ca curul Rózei să se pună la treabă pentru distracția lor de duminică.

Nu se zgârceau.

Din moment ce astfel sfințea Domnul fiecare duminică, și fiecare femeie mergea la biserica ei împodobită pompos în fiecare săptămână.

Încă de vineri începeau să care la flori. Catolicii, cu flori încolo, reformații, pe dincolo, cei dintâi împodobeau altarul, ăștilalți, amvonul, masa Domnului și galeria.

Iar ea rânjea amabil, în timp ce se întâmpla ceea ce se întâmpla.

Spunea despre ea muieretul, tovarășele femei, cum își ziceau în glumă între ele, pentru că așa le botezaseră comunistele, că Rózei ăsteia, din cauza mațelor ei putrede, îi cântă curu' la armonică. Îi făcuseră și un cântec. Stăteau cu sapa-n mână, afară, în vie sau în porumbiște, la Kisszíget, unde iarba era atât de înaltă, încât nu se vedeau între ele, de toate erau prin iarbă, maci, margarete, clopoței, sau oriunde pe uliță, în fața prăvăliei sau în curtea brutarului, așteptând să se coacă pâinea proaspătă și să se împartă, când se adunau, cântau fericite cântecul pe care-l făcuseră despre Róza.

Cântecul suna așa: Róza sapă în grădină, curu-i stă ca în vitrină, bea, mâncă, ce huzur, futu-i mama lui de cur.

Râdeau.

Nici musca însetată nu trebuie s-o înghită.

N-ai grijă, c-o alungă Piticuța.

Deși ar înghiți-o, să știi, numai să fie o muscă pe măsură.

Nu pleca, Róza, mai bea, că nea Tolvaj, cârciumarul, nu se zgârcește.

Dă-i din ăla roșu, Piticuțo, îi striga cârciumarul femeii pitice care, stând pe un taburet, spăla vase la tejghea. Bagă sifon ca lumea. Cârciumarul, Tolvaj, întru bunul mers al afacerii, se străduia ca toată lumea să aibă parte de distracția duminicală cu Róza.

Abia să fi avut patruzeci Piticuța, totuși purta o față foarte bătrână, o adevărată mască, pe capul ei prea mare. De parcă Satana întâi i-ar fi amestecat bine toate trăsăturile feței, ca apoi să le toace mărunt, pe deasupra încâlcindu-i de-a binelea și părul. Se pieptăna cu sârg Piticuța, își peria părul, mulți piepteni se vor fi rupt în claia aia a ei de păr, de săreau dinții în toate direcțiile, însă degeaba, părul niciodată nu-i stătea pe cap ca la alții.

Și bineînțeles că muierile îi dădeau înainte cu vorba, nicio grijă, vezi ce-am reușit noi împreună, Piticuța asta o să fie negresă, părul, numai inele, până și gura-i arată ca la africani.

Pentru că nu există nimic care odată și odată să nu iasă la iveală. Pe la noi, aproape în fiecare familie era un vaporean, ăia-și

duceau nevestele pe vapor, vapoarele trăgeau după ele șlepurile încărcate cu marfă, pe șlepuri trăiau familiile, numai pe copilul școlar îl lăsau întotdeauna acasă la bunică-mea, să-l pună la treabă, să-l bată, să-l educe, să-i poarte de grijă, 'tu-i mama mă-sii, că băbătiile astea oricum n-au altă treabă. Dar până se lăsa înghețul se întorceau acasă cu toții. Și cine știe ce s-o fi întâmplat pe drum. Ce-o fi pățit Amália Horgos asta, futu-i paraclisul mă-sii, ca să nu iau în deșert numele Domnului, cu Bolog, bărbatul ei, că toți din familia lui erau niște bologi, cu două mâini stângi adică, când într-un an ajunseseră dracu' știe pe unde cu șlepul, pe la turci, la Constantinopol sau unde-n curu' mă-sii, că în iarna aia n-au venit acasă. Cu atâta gheață, cum ar fi putut, cu viiturile alea care au dat peste noi în anul ăla.

Și așa stătea duminica înainte de masă, pe taburetul de bucătărie al cârciumarului, Piticuța, odrasla demult decedatei Amália Horgos și a lui Jani Bolog, în timp ce cârciumăreasa, împreună cu celelalte femei, era plecată la biserica lor împodobită cu flori, și în plus, în afară de luni, în fiecare seară a zilelor săptămânii, pentru că așa era programul ei de ajutor de bucătărie pe taburet.

Astfel ajungea lesne la robinetul de bere, iar mâinile-i scurte și cărnoase puteau spăla vasele cum trebuie.

De parcă nici n-ar fi fost pitică, așa muncea.

Avea forță copilul rămas pitic al Amáliei.

Și mai avea o perie cilindrică de spălat sticle și una cu coadă pitica asta a noastră, Mária Amália Bolog, că ăsta era numele trecut pe certificatul ei de naștere, ca să poată freca bine fundul paharelor și al halbelor.

Dă cu peria, Piticuțo, bagă peria și freacă-le cu peria aia a ta cu coadă lungă, 'tu-ți 'Mnezăii mă-tii, îi strigau bărbații, dă mai tare cu peria, dă-i și freacă, răcneau în cor când ea, zâmbind ca pentru sine, cufunda peria în vreun pahar sau halbă.

Zâmbea Piticuța, neclintită, evitând întotdeauna să întoarcă privirile pe care i le aruncau ceilalți.

Iar acest zâmbet permanent era de o frumusețe stranie, cu toate că avea o mutră destul de pocită, biata de ea. Asta era singura trăsătură permanentă a ei, acest zâmbet vid.

De parcă de la începutul începutului ți-ar zâmbi cineva zâmbindu-și sieși.

Freacă ea, n-ai grijă, nu trebuie s-o strunești.

Nu-i nevoie să-i spui să te perie, să te frece armăsarul vecinului.

Și pe deasupra mai și dă din cur, ți-o freacă aia de numa', nicio grijă. Nimeni nu suge și nu freacă mai bine decât Piticuța asta.

Piticuța sosea în fiecare zi la două jumate și rămânea până la miezul nopții când, conform regulamentului, localul trebuia închis. Piticuța n-avea contract de muncă, dar viața ei luase acest curs, devenind ajutorul permanent al cârciumarului, nu la negru, nu ca angajată, nu ilegal, ci pe drept, ca membru de familie, căci nevasta socrului lui Bolog fusese o Tolvaj ca fată, iar mie să nu-mi spună nimeni pe cine din familie angajez eu.

Continuând să zâmbească la fel de pașnic, Piticuța o ia înaintea lor și se duce în dosul latrinei.

Numai să se facă seară.

Ziua, când ar putea fi văzută, nu se duce.

Seara se uită la ea insistent, hai, du-te odată, măi Piticuțo, și atunci îi așteaptă acolo unde lumina lămpii nu mai răzbate.

Așa a fost pe la noi dintotdeauna, de când ne știm.

Nu stăteau mult cu ea, până și vinul și-l lăsau pe masă.

Dacă Piticuța nu era pe taburetul din spatele tejghelei, n-o căuta nimeni, că unde-o fi Piticuța, nu întrebau, pentru că se știa.

Nu ca s-o plătească, o face cu plăcere, las' că-i dă cârciumarul simbrie din belșug.

Intră în atribuțiile ei de ajutor de bucătărie, n-ai grijă. Are atâta minte cârciumarul, Lackó Tolvaj ăsta al nostru, poți să mă crezi.

În scurt timp Piticuța a revenit, zâmbind la fel ca înainte și nici acum nu s-a uitat la nimeni.

Nu se observa pe ea nimic.

Era de parcă zâmbetului ancestral al acestor buze i-ar fi fost încredințată singura ei viață.

La miezul nopții într-adevăr se trăgeau obloanele la ferestre și ușă, se încuia pe dinăuntru, cum se cuvine, dar dacă mai erau mușterii, și de ce n-ar fi fost mereu, atunci se continua cu băutul, disputele, chiolhanul și lălăiala.

Pe partea opusă a străzii nu se aflau decât biserica catolică și vechea primărie, acum goale și cufundate în întuneric, nu deranjau pe nimeni.

Uneori cârciumarul trebuia totuși să iasă din dormitorul său, pentru a azvârli pe ușa din dos ultimii mușterii amorțiți și a lua banii din sertarul în care-i pusese Piticuța.

Piticuța putea să plece acasă după ce încheia socotelile. Umbla cu pașii ei mărunți, de parcă s-ar fi rostogolit, pe deasupra se mai

și bâțâia. Nu trebuia să meargă departe așa, de una singură, căci locuia în capul Străzii Uszályos, la șapte, cu băiatul ei înalt care se făcuse brutar și era mai mereu plecat la Vác, unde lucra în tura de noapte. Din cauza pușcăriei era multă pâine de copt, abia făceau față brutarii, pușcăria fiind plină de infractori. Casa lor era micuță, curte, abia. Un nuc mare în mijloc o umbrea toată cu coroana ei, și atât, nimic altceva.

Băiatul cel înalt al Máriei Amália Bolog pleca la brutăria din Vác după-masa devreme și se întorcea dimineața.

Nu știau, mai bine zis se prefăceau că nu știu cine i l-a făcut Piticuței pe băiatul ăsta atât de înalt.

Încă de mic copil își flutura în voie blondul cu reflexe roșiatice al părului său cârlionțat.

Piticuța nu mai prididea cu tunsul pletelor, nu cumva băiatul ei să aibă un păr ca ea.

Niciun bărbat atât de înalt nu era printre ei. Nici roșcat. Care erau erau blonzi, din familiile de șvabi. Glumeau, râdeau, cum că i l-ar fi făcut mai mulți deodată.

Băiatul ăsta o să aibă sămânță din belșug, râdeau, la urma urmei ei îl blagosloviseră.

Râdeau și de Róza când își primea cel de-al doilea șpriț de la Piticuța cea măruntă.

După rânjetul oribil al Rózei au înțeles că-i cam lovită cu leuca-n cap, e ca o pară căzută din pom, totuși spectacolul merita toți banii. Nici musca n-o alunga. Dacă venea un străin, alungarea muștei pictate din fabrică era treaba Piticuței. Ia izgonește musca aia Piticuțo, nu cumva să spurce vinul domnului musafir. Piticuța își lua ștergarul și, cu zâmbetul ei dintotdeauna, începea să plesnească, să izgonească, să izbească musca pictată.

Însă musca aia tot nu voia să plece.

Arareori deschidea gura Piticuța, și atunci mai mult ca să drăcuie. Fute-o-aș în urechiușă s-o fut, musca asta nu vrea să plece.

Iar străinul stătea și se uita, ciulind urechile, oare despre ce vorbesc ăștia, ce naiba bălmăjește piticania asta din gura aia hâdă a ei.

De parcă ar fi fost tare de urechi.

O muscă atât de mare n-o mai fi văzut nicăieri un barcagiu rătăcit ca ăsta, de s-a speriat când a observat-o pe gura vasului. Că nici nu e muscă, ci un gigant al muștelor. Dacă ar fi știut că e tăun, că pișcătura ăluia doare, însă cine să știe ce era, nimeni.

Cel puțin Róza știa că ar fi bine să rânjească, din moment ce bărbații-s atât de binedispuși și le pică atât de bine pârțâiala ei,

iar ea în mod cert depindea de bunăvoința lor.

Să nu-i facă rău.

Așa se și uita la ei, de parcă n-ar putea să-i deosebească pe smintiții ăștia cu pulici, pe pulicioșii ăștia, cum le zicea tanti Terézke.

Se străduia să și chicotească. Mai bine zis să necheze, ca un cal.

Iar uneori râsul ei aducea a lătrat.

Știa să sloboadă rafale prelungi, emitea cu seninătate pârâituri ce răsunau în încăperea mare și înaltă. Între timp, gura-i schimonosită de zâmbet scotea la iveală niște dinți mari și galbeni. De parcă ar fi făcut-o dinadins.

Pentru ca gura aia căscată să-i îmbie mațele la muncă.

Căci Domnul sfințise duminica. Îi și cărau, după puteri, flori încă de vineri.

Ce bagi în gură scoți pe cur.

Lor le rânjește dinăuntrul ei, las' să se distreze. Duminica le trebe și lor o mică refenea, fir-ar să fie.

Nu numai că dinții Rózei erau mari și galbeni, pe deasupra mai erau și rari, deși n-avea niciunul lipsă, ci felul în care, când vorbea, buza de sus, prea subțire, îi dezgolea gingia vișinie, oferind bărbaților o priveliște într-adevăr oribilă.

Părea că Róza ține-n gură o bucată de carne crudă.

Erau unii care atenționau în surdină să se termine cu distracția asta. Deoarece s-ar putea s-o facă pe Róza să se cace pe ea, și nici măcar chiloți n-are.

Cu asta speriau copiii mici, cu rânjetul Rózei.

În timp ce ridicau copilul în aer, strigau la unison că o să i-l dea ei, lasă-lasă, dacă mai ești rău o să te ia Róza și o să te ducă în cămara ei rece. O să-l dea spre înfiere, na, Róza, ia-l și du-l în cămara ta rece, nu trebuie să ni-l dai înapoi, că nimeni n-are nevoie de copilul ăsta rău și afurisit.

Iar Róza chiar credea că vor să-i dea copilul.

Îi îndesau în gură fețișoara copilului nărăvaș.

Părea că Róza uită de fiecare dată ce urmează. Acum o să izbească țeasta copilului de dinții ei. Copilașii dădeau disperați din mâini și din picioare, o loveau pe Róza cu piciorușele în piept și-n burtă, lucruri la care bărbații se uită cu plăcere.

Să dea cu picioarele în burta Rózei, să dea în piersica ei împuțită. Pentru că nu și nu, n-o voiau micuții pe Róza, își fereau mutrișoarele mânjite, strângeau din pleoape.

Sau vârau capul copilului neascultător între picioarele Rózei, tot zicând și spunând și răcnind, dacă o să fii mereu rău și nărăvaș, aici o să te bag pentru totdeauna și cât trăiești o să stai cu nasul în piersica împuțită a Rózei.

Dar întâi îți tăiem puța. Degeaba ți-am lăsa-o, că Róza oricum o să ți-o mânce.

Îți aruncăm puțulica la câini.

N-ai grijă, Róza are dinți și în păsărica ei.

Rânjea Róza cu carnea crudă a gingiilor ei, de parcă se pregătea să scoată un urlet.

Iar ei își scoteau cuțitul din buzunarul adânc al salopetei, las' să țipe de frică răutatea asta de copil înainte să-i aruncăm puța la câini.

În realitate, pe Róza o încânta oarecum faptul că le face atât de mult pe plac, le suportă pe toate, însemna că totuși are și ea un rost.

Asta o călăuzea și în muncă, să-și aibă rostul. Să nu fie fără rost cum se spunea despre ea, că Róza asta n-are un rost. Păi, de ce nu poate asta să aibă grijă, că pe toate le sparge. Róza asta nu-și are rostul. Asta face numai pagubă, numai belele ne aduce pe cap.

Să n-o mai chinuie.

În ochii ei nu se putea citi nici bucurie, nici tristețe, fie că o chinuiau, fie că nu.

De sentimentele sau gândurile ei, dacă le-o fi avut, era foarte departe. Dar chiar dacă nu dădea semne vizibile, Róza se bucura, îi creștea inima-n piept că, iată, își are și ea rostul și nu se spune că ea numai le sparge pe toate și nu face decât pagubă.

Și o și aruncă, neisprăvita, dinadins a izbit de piatră cana mea cu nu-mă-uita, netrebnica.

Poate un pic prea lată, dar frumos boltită și luminoasă era fruntea Rózei.

Pielea arsă de soare stătea bine întinsă pe fruntea Rózei. De parcă altul i-ar fi întins-o acolo. Nu știau cine să i-o fi întins-o atât de bine. Nici măcar când rânjea nu i se formau riduri pe frunte, nici la baza nasului, ca la alții, ceea ce făcea ca mutra ei să pară foarte stranie în ochii lor.

Referitor la asta, pastorul îi spusese odată lui Hamza că probabil zeii i-au luat definitiv Rózei mimesisul, acesta fiind cel mai prețios dar oferit în schimb. Pastorul lor se gândea la una din muze, la figura inexpresivă a lui Melpomene care, la vederea tragediei îngrozitoare, trebuia totuși să-și vină în fire și să-și interpreteze cântecul de doliu așa cum scrie la carte.

În lipsa mimicii, Rózei doar umerii i se ridică în caz de spaimă irațională.

De la bucurie, nu, de la bucurie, nimic, dar nimic.

La fel ca Melpomene, muza, sau câinele, când de frică își ia coada între picioare și o șterge.

Ceea ce n-a scăpat atenției băiețașilor.

Se pare că și asta ține de iscusința Rózei, e semnul ei distinctiv. Róza se transformă în câine. Ori de câte ori are poftă. Dacă băiețașii ăștia haini zăreau pe undeva un câine vagabond, o javră, erau siguri că e chiar Róza.

Strigau Róza după el.

În schimb, pastorul lor considera că, în lipsa capacității de expresie, pe Róza pune stăpânire o frică animalică. Sau ceva ce noi, în funcție de intențiile noastre, reușim să stăpânim sau să transformăm și abatem prin mimică.

Trăirile unei astfel de ființe trebuie să fie teribile.

Cel puțin așa gândea pastorul lor.

Știau că nu căprioara, nu vulpea latră în nopțile cu lună, ci ea, Róza urlă pe tarla, printre hambare. De îndată ce se face primăvară, fuge acolo, cu amanții ei. Râdeau ei, însă când râdeau împreună, râsul lor se stingea într-o chicoteală cam speriată, căci băiețașii ăștia superstițioși aveau o frică teribilă de câinele ăsta, de ideea că odată,

brusc, sub ochii lor, trupul Rózei va împlini promisiunea înspăimântătoare a transformării, devenind acolo, în fața lor, un *canis rabiosus*, târfa iadului, care le va lua puțulicile.

Degeaba aruncau în ea cu de toate.

Te mușcă de gât de-ți cade capu-n poală, prostănacule, le ziceau micuților, noaptea Róza, javra asta, are o ditamai gură de câine de sfărâmă și osul.

Bagă de seamă, când o să crești mare și o să-ți crească și puța, atunci nu cumva să te atingi de ea, futu-i, pentru că asta și-n fofoloancă are dinți.

Róza-Rânjilă, acum o să te tragem în piept, acum n-ai decât să rânjești, să-ți arăți dinții ăia mari. Ai devenit un câine bășinos. Strigau după ea în cor, marș acasă, javră bășinoasă, picioarele-ți să n-atingă pământul.

Ea continua să meargă rânjind mândră, în mână cu sticloanța ei cu dop, se întorcea acasă de la cârciumă. Bucuroasă că le făcuse pe plac, ca în fiecare duminică înainte de masă, și că-i duce lui tac-su vinul alb.

Nu îi duce roșu, din ăla, nu, ci vin alb și scump.

Așa se face că-i luaseră numele de familie, încă din copilărie i-l luaseră pe cel de Pásztor, la fel cum i-l luaseră și lui Teréz pe cel de Várnagy. Cu toate că și tatăl, și bunicul ei

fuseseră chiar păstori, nu numai cu numele. Păstoritul era slujba lor oficială. Păstorul comunal avea doi câini negri cu blană stufoasă și încâlcită, un fel de căzături. Doi saci plini de furie, cu ochii ca stelele, lătratul lor tăios răsuna în zare, în timp ce alergau, gonind oile și caprele spre a le ține departe de vaci. Într-o casă, proprietate comunală, locuia păstorul cu cine știe câți copii ai lui.

Eu nu pot să spun, poate știi tu câți copii în viață are Pásztor ăsta, că ăștia precis mai fac pierdut prin bălegar câte unul. Le era rușine că păstorul lor are atât de mulți copii.

De n-ar fi atâția. Și după aia, cine poate să-i întrețină.

Se temeau că o să rămână în grija lor.

Când moașa Mentes a întrebat-o pe doamna Pásztor, pe aia cu mutra mâncată de vărsat, pe Panni, unde-i copilul din burta Rózei, aia a ridicat din umeri că de unde-n pizda mă-sii să știe ea.

Pentru că doamna Pásztor până și cu moașa vorbea așa.

Deși moașa, doamna Mentes, le spunea mereu, le ruga pe muieri să nu vorbească așa cu ea, folosind astfel de cuvinte.

Doamna Mentes era o damă cu ținută, ea e moașa de la noi, văduva unui mic funcționar la stat, de la Győr fusese deportată aici, din căminul ei boieresc, însă

meseria de moașă o învățase încă de dinainte.

De câte ori aveau ocazia, îl numeau pe păstor Marele Futălău. Sau Pulosu' îi ziceau.

Era un ins subțirel, vânos și înalt, foarte ars de soare de la atâta păstorit. Poate că totuși de la el își moștenise Róza fruntea aia. Un om sprinten ca prâsnelul. Se spunea că nici măcar sticla lui cu dop nu-i a lui. Că și pe aia i-ar fi lăsat-o păstorul de dinaintea lui. Ca flăcău, venise de la Pomáz, taică-su fiind păstor acolo, neaducând cu el nimic, dar absolut nimic în casă, în afară de pula lui măreață. Ăsta n-avea nimic. Mai târziu s-a pricopsit cu o tașcă masivă, din piele de vită. Ziceau muierile că precis o fi muncit din greu pentru ea, ilustrând munca aia și prin gesturi. Râdeau toți, râdeau ca să audă, și în vie, și în porumbiște, și la Kisszíget, cine avea urechi să audă să priceapă. În tașca aia își căra păstorul sticla cu apă cu vin, când pleca cu animalele. Punea sticla în picioare, atât de mare era tașca. De fapt era un porthart militar. Însă de față cu el nimeni n-ar fi îndrăznit să amintească de tașcă sau de porecla lui, nu, în niciun caz, căci un lucru era sigur, omul ăsta știa să facă treabă. N-a existat să fi fost careva nemulțumit de el, să nu fi știut Pásztor ce are de făcut. Avea grijă de fiecare animal în parte. Știa bine când și

încotro să mâne animalul. Când să-l izoleze. În caz de nevoie, dădea gospodarilor sfaturi referitor la vite. Jugănea bine, niciodată nu s-a infectat vreo rană.

Un om sever era păstorul.

Nimeni nu moșea animalele mai bine ca el. Îl și chemau toți, dacă erau probleme pe el îl chemau.

Oricât ai fi de gospodar, nu toți se pricep la animale.

Se uita la animal și știa unde și de ce se blocase. Știa și să taie, și să desfacă, îl plăteau bine. Dar pe la spate nu conteneau să râdă de tașca lui.

N-a rămas un secret cine-i dăduse tașca aia, de când unul din gașca lui Bandi Kóbor Farkas, un havăr de-al lui, polițaiul ăla răsfutut, un alt coate-goale, jelerul, sărăntocul ăla, Jani Hohér Bakó, călăul, argatul ăla, că așa-i ziceau polițaiului Varga între ei, primise o tașcă nouă pentru serviciu.

Să nu trebuiască să-i spună călău pe față.

Într-un fel nu puteau să se împace cu gândul ca lor să le dea mereu ordine argații, zilierii ăștia de nimic, hai, asta și asta semănați-le aici, că de arat nu mai e timp.

Dar cum pizda mamii lor vor să semene în pământ nearat.

Știa și Teréz, știa și toată lumea, de-ar fi crăpat în burta mamii lor. Toată lumea se

întreba mirată că oare de la cine o fi căpătat Pásztor tașca lui din piele de vită.

Răsplată pentru ce o fi tașca aia.

Nu pot să spun, dragă, dacă nu știu.

Nebunu' ăsta de polițai, Jani Bakó sau, pe numele lui adevărat, János Varga, de ce nu dă de capăt acestei chestiuni?

Că doar îl cunosc de când s-a născut, lucra la noi, n-avea nici zece ani.

Nici eu nu pricep, nu-i om să priceapă. Dar n-ai grijă, că pistol de serviciu are.

Păi, și el ar trebui să vadă ceea ce vede toată lumea.

Însă nimeni de pe la noi n-ar fi îndrăznit să spună cu voce tare ce-ar trebui să vadă Jani Bakó, la ce i-ar servi argatului ăstuia pistolul ăla de serviciu, cu care oare ce anume ar trebui să facă.

De ce nevasta lui Jani Bakó nu i-a dat lui Pásztor tașca cea veche, de ce pe aia nouă.

Nevasta lui Jani Bakó crede că noi suntem atât de proști, încât să nu știm că polițaii primiseră genți noi, iar Bakó ăsta nici n-ar mai avea voie să umble cu tașca lui veche.

Se temeau că, dacă ar păți ceva, atunci ei n-ar mai avea niciodată un păstor atât de bun.

Dar într-un fel toată lumea și-ar fi dorit ca totul să se termine cu un măcel, astfel că și gândul ăsta îi băga de-a binelea în sperieți.

Eu n-am să-ți spun, că doară știi și tu la cine mă gândesc și atunci la ce bun să vorbesc. E mai bine să am pace, n-am nevoie de bucluc.

Ai dreptate, dragă, e mai bine să nu știu nici eu nimic.

Gura tăcută nu umblă bătută, de asta să te ții pe-aci, pe la noi.

Ce știi poți să știi și în tăcere.

Noi, în marea noastră deșteptăciune, nu ne putem scărpina prea mult la coaie.

Ce știi nu ți se ia, dar dacă ți se trage una din cauza asta o simți.

Se știa și că Róza voia mereu s-o îmbrățișeze pe Terka. Dar nici despre asta nu se vorbea. Omul știe numai ce vede și aude. Cum pizda mă-sii să nu fi știut, dacă Róza n-a vrut niciodată să îmbrățișeze pe nimeni altcineva. În afară de flăcăi.

Vrea, nu vrea, o îmbrățișează ăia destul, n-ai tu grijă, să-i frângă oasele, nu alta, cu atâtea îmbrățișări. Iar băbătia asta mai bătrână decât bătrână, Terka, cotoroanța asta dată dracului, Teréz Bánya, o sucește, o tachinează, glumește cu ea cât e ziua de lungă, în timp ce sapă lângă noi, pe deal, dar ca Róza să se apropie de ea, s-o îmbrățișeze, asta nu.

Știau, cum să nu fi știut, că au văzut, și nu o dată, ce tot făceau ele acolo, printre

rândurile alea lungi.

Tu pe mine să nu mă strângi în brațe.

Că-i strângi tu destul pe flăcăi. Mulțumește-te cu ei, măi Róza.

Vorba cântecului, ia-ți gândul de vrei, în brațe să mă iei.

Ei, lui Teréz, îi pica tare bine să vadă și să audă toți ce-i cântă ea în gura mare Rózei, să vadă cum se leapădă de brațele Rózei. Cum o dă laoparte. Însă cu gingășie, nu cumva să cadă. Și să se lovească la cap. Că atunci iar o apucă. Nu ea să-i fie ucigașă, precum fusese Etel pentru Eszti.

Nu se putea ști dinainte când o apucă. De aia era de dorit să aibă grijă.

Cât timp muncește pentru ea, nu cumva să dea ortu' popii în marea înghionteală. N-are decât să crape la alții, dar nu la ea.

Tot trupul ei, piele de găină, iar părul, ridicat măciucă-n cap, așa o înfiora pe Teréz această precaut-tandră și în același timp severă respingere, la fel ca spaima continuă de pe vremuri.

Niciodată pielea ei nu se înfiorase de atâta răcoare. Când stătea, căzută pe gânduri, în bucătăria ei întunecoasă, se gândea și la asta, însă nu ajungea la nicio concluzie.

De undeva muierile știau și asta, n-o să fie bine, clătinau din cap, chiar dacă va reuși să evite.

Nu aprindea lampa. Ce-ar zice lumea dacă ea și-ar aprinde mereu lampa.

Avea radio, un radio primitiv, popular, i-l adusese Elemér al ei, Elemérke, însă pe cel vechi îl pornea numai pentru cântecele de duminică, de la prânz, cum făceau și alții, cum se cuvine.

Un singur păcat mare îi ajunge pentru toată lunga ei viață.

Pe ea să n-o bâzâie la cap Róza asta.

La asta se gândea în întuneric, atât știa în adâncul sufletului ei și nu exista drept de apel, dar nici justificare.

Și cum înaintau ele așa, pe rândurile lungi, și bombăneau amândouă, vorbeau, îi dădeau înainte cu setea, cu apa cu vin și cu băutul, coborându-l din Cer și pe Dumnezeul ăla răsfutut, deodată babei i s-a părut că n-o mai aude bine pe Róza.

În nopțile cu lună grăit-a pasărea morții.

Ce pasăre a morții, în pula morților mă-sii.

M-a purtat pe mine duhul între cer și pământ.

Ce tot vorbești, fă Rózăă, păi în cântec nu-i așa, măi Róza, a spus mai mult ca pentru sine. Bunica ta, aia cu lindicul strâmb, ți-o fi grăit așa, nu pasărea morții.

Și a început să recite, să cânte-n gura mare pentru Róza cântecul celebrei, adoratei

Manyi Kiss.

Și prin asta i-a făcut un bine, acum știe și Róza ce știe orice orășean, acum a auzit de la ea și de Manyi Kiss.

Că în nopțile cu lună... la ce visează fata. Poate la prințul care va sosi pe cal alb. Și acest vis e atât de frumos, numai că urmează trezirea.

La care Róza s-a înfuriat mult mai tare decât ar fi putut cânta Teréz în timp ce mergea, tot mergea, zărind capătul rândului.

Are aripile mai negre decât baticul dumitale de catifea.

Ce tot vorbești, Róza, care batic de catifea.

Pe care ți l-ai călcat atunci, în Vinerea Mare, înainte de a merge la biserica ta.

De la chestia asta cu Vinerea Mare, cum că ea s-ar fi dus la biserica ei, Teréz s-a oprit numaidecât din cântat, deși ar fi putut să-i cânte Rózei toate strofele. Le auzise des de la Manyi Kiss, învățându-le pe vremea când o însoțea, îmbrăcată în costum popular maghiar, pe renumita Hella Ortvay la Orfeum, pe bulevard. Trebuia să-și pună și cununa pe cap, ca Hella să se poată întâlni acolo, în secret, cu viteazul Okolicsányi. Pe atunci grăsanul ăla de șvab împuțit nu știa nimic. Cum că ăștia doi îl înșală pe Aladár Gunten Görög, fabricantul de faianță. Ea să

nu fi știut, ce nu-și făceau ăștia doi. Se uita la ei cu ochii cât cepele, căci îi urmărea, bineînțeles, abia așteptau să poată dispărea pe după vreo draperie roșie, aruncându-se unul în brațele celuilalt. Iar asta îi apucase brusc, de la o zi la alta. A intrat dracu' ăl' bătrân în amândoi deodată. Iar Teréz nu putea să nu aprobe asta, căci se simțea de parcă ea însăși i-ar fi înșelat cu mare plăcere pe amândoi, și pe împuțitul ăla de fabricant șvab, și pe Hella, cu Okolicsányi, ceea ce-i pica într-adevăr foarte bine. Atunci cum să nu-i fi părut rău, din același motiv, de șvabu' ăla tâmpit și gras. Că și ei îi plăcea de tânărul Okolicsányi. Și încă cum, cu părul lui frumos ondulat și pielea-i albă ca neaua. Cum să n-o fi înțeles ea pe Hella. O apucau frigurile din cauza lor, prinsă la mijloc între cei doi la n-are cuvinte să spună cât de împuțitul Orfeum. Iar la Rákoshegy, printre copacii ăia mari, îi aștepta șvabul, umflatul ăla, să vină cu ultimul tren. Însă ei nu veneau. De-ar fi crăpat cu toții, până la unul, marii domni boieri. Îi servise în prostie, cum să nu-i fi servit, îi cunoștea, le dorește și acum la fel de mult moartea. Ăștia ne luaseră toate pământurile din luncă.

Dar cele spuse de Róza referitor la Vinerea aia Mare au îngrozit-o puternic. Rușinea ei

era unul din puținele lucruri la care nu voia nici măcar să se gândească.

În duminica aia a Paștelui ar fi vrut să se ducă, în sfârșit, la biserica ei, în Vinerea Mare și-a călcat baticul ăla mare și vechi de catifea, ca să-l poarte la slujbă, să n-o mai fută atâta la cap Tölösy, însă în pragul bisericii, de emoție, a căzut.

Iar amintirea asta a făcut-o să-i fie frig în plină caniculă. Că din cauza Rózei acum era nevoită să se gândească la întâmplarea asta. Cum își călcase ea baticul, pe dos, pe partea netedă. Păi cum paștele mă-sii să calci altfel catifeaua.

De câte ori nu călcase ea catifelele și mătăsurile Hellei.

Cum au dus-o acasă bărbații, că de umblat n-o să mai umble niciodată, atât de rău își zdruncinase genunchiul de prag.

În furia lor reciprocă, un timp au preferat să tacă, continuând să muncească amândouă ca niște obsedate, fără să-și ridice privirea. Nici apă nu i-a dat nenorocitei din cauza acelei vineri. Iarăși a uitat de apa ei cu vin. De sperietură și de furie n-a mai dezgropat, n-a mai scos din nisipul răcoros cele două sticle cu căcatul ăla de apă cu vin, ca să-i dea Rózei, măcar de băut să-i dea, în sfârșit, zilierului ei împuțit. Ar fi trebuit să meargă mult înapoi, printre rânduri.

Ce fel de gazdă e ea.

Ar trebui să-și piardă mult timp cu zilierul ei.

Putrezi-ar cu toții.

Nici n-ar fi avut puterea ca acum, bătrână cum era, la șaptesnouă de ani, să se întoarcă la celălalt capăt al rândului din cauza Rózei, ca să dezgroape din nisipul răcoros sticlele alea blestemate.

Măi proasto, păi pasărea morții are pete cenușii, nu-i neagră, i-a strigat ceva mai târziu, are aripile îmbulinate, tâmpito.

Știu eu bine cum sunt aripile păsării morții, n-ai grijă tanti Terézke. Că am văzut destule. Mie să nu-mi cânți despre cum e pasărea morții, că știu eu, știu și cum e cu trezirea. Știu mai bine decât dumneata. Cum să nu știu, când spre mine zburase, nu spre dumneata. Se izbise de mine țipând. Dacă aș fi stat în picioare, m-ar fi doborât, atâta de mare era. Mai mare decât un vultur pleșuv.

Înaintau în ritm constant, ca unii care-și spun pașnic, ca pentru sine, ceea ce rostesc cu voce tare pentru celălalt. Amândouă aveau baticuri de pânză pe cap, Róza, unul de culoare deschisă, legat la spate, Teréz, unul spălăcit, închis la culoare, legat sub bărbie, așa cum se cuvenea să-și lege babele baticul.

Probabil că în soarele ăsta care ardea îngrozitor creierele lor fierbeau la propriu de atâtea gânduri rostite ori tăinuite.

Iar în ceea ce privește propriile-i forțe, Teréz știa din experiență că acum, la bătrânețe, dacă-și iese din ritmul obișnuit al muncii, a futut-o, nu-l mai poate relua.

Începe să-și simtă stomacul ros pe dinăuntru. Dacă se apuca de lucru, nu mai avea voie să se oprească.

Flăcăii te doboară pe tine, măi Róza, crezi că nu știu, n-ai tu secrete față de mine, abia așteaptă să se facă seară, ca să vină, până și flăcăiașii tabără pe tine, nu pasărea morții. Știi tu bine cine tabără. Asta e trezirea pentru tine. Nu-i om să nu știe asta. Unde era luna azi noapte, măi Róza, de te-ai făcut atât de deșteaptă, încât minți de se-ntunecă și cerul.

Nicăieri nu era luna. Dacă nu cumva ți-o fi intrat și aia în chiloți, de speriată ce era.

Asta era deja prea mult pentru Róza, s-a oprit, gesticulând tăcută, cu răsuflarea tăiată, gata-gata să se sufoce.

Apoi a luat o gură de aer, ca să-și slobozească furia. La nervi, vorbea adesea de parcă n-ar fi fost neghioabă și n-ar fi fost nebuna satului și, de la șuvoiul de cuvinte, nu și-ar fi pierdut suflul, ci ar fi fost una din muierile alea tinere care încep o frază de

dimineață ca s-o termine abia la căderea nopții.

Nu te mint eu pe dumneata.

De ce te-aș minți.

La reformați, clopotele tocmai băteau de miezul nopții când a apărut luna. Dumneata precis că dormeai deja. Din bucătărie, de pe priciul ăla al dumitale, nu vezi afară, atunci ce vorbești.

Așa că nu-mi vorbi mie de lună, tanti Terézke, că știu eu când e luna sus pe cer, ce crezi, ce nu văd eu din cămăruța mea.

Ș'apăi nici cu zmeura aia n-ai mințit, că câtă n-ați vândut și cât nu v-au dat pe ea, trăsni-te-ar 'Mniezău să te trăsnească, măi Róza, dacă mă minți așa, pe față. Nu mă mai fute pe mine la cap. Că eu îți dau o pită-n mână. Și tot eu să vă dau și zmeură. Zmeură la zilieri, cine-a mai auzit una ca asta. Și după aia dați din colț în colț, că vai, Doamne, n-aveți zahăr. Și căcănaru' ăla nu vă dă bani pentru asta.

Auzi, ca mă-ta să vorbească astfel despre tac-tu, că-i căcănar. De câte ori să vă spun, luați-i, nu-i lăsați asupra lui, atunci o să aveți bani și de zahăr.

Păi, cum să vorbești așa despre tac-tu, usca-ți-s-ar gura.

Tu și cu mă-ta ați minți până-n pânzele albe, numa' să vă dau, să vă tot dau.

Nici măcar zmeură n-aveți, măi Róza.

Sau măcar de-ați pune niște gogoșari în oțet pentru la iarnă.

Și atunci cum să dați cu atâta, care zmeură. Cui să-i dați, sau nu cumva mergeți la furat ca să aveți zmeură.

Nimicul nu vi-l cumpără nimeni, auzi, măi Róza. Că voi nimic n-aveți.

Tac-tu venise aici de la Pomázd cu un mare nimic.

Și ce să vă mai dau.

Să n-aveți un pic de făină-n casă. Eu să vă dau făină, și atunci și niște usturoi, și niște pătrunjel.

Și ce mai.

Să vă fi plantat zmeură. Nu faceți decât să trândăviți, niște pierde-vară cu toții, mânca-v-ar buba rea.

Ultimul blestem care, împreună cu altele, îi venea des la gură, l-a rostit încet, ca pentru sine, în timp ce mergea nepăsătoare cu sapa pe umăr în urma Rózei, ca nu cumva Róza să se oprească.

Ca omul căruia nu-i pasă deloc dacă celălalt pricepe au ba, pe mă-sa-n cur, puțin îi pasă ei dacă aia prinde înțelesul cuvântului sau nu.

Obosită, Róza și-a șters fruntea cu brațul.

Să fi obosit brusc din cauza acestei babe blestemate, și nu de la muncă. Fiecare cuvânt

al lui Teréz îi amplifica furia. Însă fața ei nu trăda nimic, dar nimic din toate astea. Numai gestul cu care și-a smuls baticul de pe cap, ca să dea cu el de pământ, însă a rămas agățat de o coardă de viță.

Eu vin cu dumneata, vin de-ndată, de cum mă chemi.

Hai, Róza, să mergem la prășit.

A fost vreodată să nu fi venit eu cu dumneata, a strigat, a răcnit în tăcerea luminoasă, tremurândă a verii, asta să-mi spui. Îți las hârletul meu paradit, îți las baticul, îți las toate, dacă ai lipsă la zmeură, ai lipsă la zahăr, atunci, na, să fie al dumitale hârletul meu.

Îți pare rău și de mâna aia de făină cât pentru un rântaș, și de firul ăla de pătrunjel, las' că știu eu, o spune toată lumea.

Dumneata nu dai la nimeni nimic, nu faci nimic pentru nimeni, atunci să nu-mi blestemi tu mie familia mea.

O să te las pentru totdeauna, tanti Terézke.

Și ce-a spus, măi Róza, pasărea aia mare a morții în noaptea aia cu lună, atâta mai poți să-mi spui înainte de a pleca furioasă, i-a zis cu o blândețe nevinovată baba asta mai mult decât bătrână, vicleană și rea, de parcă cealaltă tot blondina aia micuță ar fi rămas. Cu vorbele ei mieroase, știa s-o dăscălească

atât de frumos, de parcă ar fi fost învățătoarea Rózei în școala elementară. Căci savura din plin furia, enevarea Rózei, urmând-o printre frunzele uscate și foșnitoare, cu marginile înroșite, ca și cum Róza nici nu s-ar fi certat cu ea.

Mergea și mergea, vorbea, împletea cuvintele ca s-o amețească cu fiecare vorbă rostită, s-o doară și mai mult pe neisprăvita asta vehemența ei care, în ciuda plăcerii resimțite, îi provoca atâta durere.

Că ea adusese vorba, cu atâta cruzime, de zmeura aia răsfutută. Și de zahăr, și de făină, și de pătrunjel, și de toate.

Te iau cu mine, suflete, tu.

Și Róza îi arăta cum îi înălțase pasărea morții, pe aripi de înger, sufletul între cer și pământ. Își depărta brațele buternice. Lăsând pur și simplu să-i cadă sapa din mână.

Róza are umerii lați ca un flăcău.

Era fericită dacă o întrebai ceva, iar ea putea să răspundă silitoare.

Sapa în cădere liberă a rănit-o la gleznă.

Vorbești prostii.

Dar asta a spus, să mă creadă tanti Terézke. După aia n-a mai spus altceva.

Rózei i s-a făcut atât de milă de ea însăși, în marea ei fericire s-a emoționat atât de tare că îngerul cu aripile deschise îi duce undeva sufletul, încât vorbele i s-au înecat în plâns.

Te iau cu mine, suflete, tu.

Își imagina cum o poartă, cum o duce îngerul tot mai aproape de bunul Dumnezeu, himera îi înghețase și plânsul, oare unde o duce, în singura ei rochie de flocon o duce, cu părul ei nădușit, lipsit culoare, din care ieșise deja permanentul făcut cândva la Bogdány, se holba la pământul golaș plin de buruieni moarte dinaintea ei, dar în realitate vedea singurul înger adevărat, înălțându-i sufletul până la al doilea cer și ridicându-l deasupra albastrului, apoi, după un timp, și-a luat din nou hârlețu-n mână, apucându-se de lucru.

De parcă n-ar fi văzut sângele care i se prelingea pe gamba bronzată și n-ar fi simțit usturimea rănii.

Totuși, pe căldura aia, treaba asta cu sufletul devenise puțin cam mult pentru creierul babei, cam destrămat de atâtea învățături înalte.

Pe sub baticul închis la culoare, nu mai știa unde, în mintea ei, să așeze sufletul ăsta. Pentru candoare chiar că nu-i mai rămăseseră celule nervoase intacte. Nu că n-ar fi știut ce este sufletul. Când pastorul lor predica despre suflet, tăcea din bună cuviință, din obligație. Ea știa. Știa mai bine decât el. Abia se mai deosebea de butucii noduroși de viță. N-avea pic de carne pe oase, pe brațe. Și nici

aia câtă-i mai rămăsese n-avea pic de grăsime. Iar suflet, nicăieri. Pastorul venea în fiecare luni, înainte de masă, aducându-i, cum spunea, învățătura Domnului. Sau dacă nu venea el, atunci venea Hamza, omul lui Tölösy. Îi povestea ce predicase Tölösy duminica, care versete și care explicația lor.

Tölösy n-a mai adus niciodată vorba de faptul că ea lipsea de la slujbele de duminică. Cum a căzut ea atunci în prag și cum au râs ceilalți. Și ce brațe avusese ea pe vremuri. De când venise înapoi de la oraș, nu se mai uitase în oglindă.

De ce să se fi uitat?

A încetat să-și mai caute în oglindă chipul sau silueta de fată. Deși avusese sâni, șolduri, cur, tocmai de ajuns pentru juma' de viață.

În bucătăria ei, dosul oglinzii mari și vechi, încetul cu încetul, se decojise de la atâta abur.

De unde să fi avut bani pentru bucătărie de vară. Și oglinda aia veche o primise de la bunica ei, care mai era în viață și avea simpatie pentru ea atunci când, spre rușinea lumii, se mutase înapoi aici.

Vara era nevoită să fiarbă și lăturile în bucătăria aia.

Așa s-a ales cu oglinda, biata de ea, acum poate să se spele pe cap cu ea.

Adăuga multe tărâțe, mulți cartofi. Nutreț nu le lua, cine știe ce mai râșnesc și bagă ăștia, fută-i 'Mniezău, în nutrețul ăla de la magazin, poate chiar oase de om. Toată viața avusese încredere numai în ce înfulecau porcii ei cu poftă. Ea n-are încredere decât în porcii ei. Nu-i trebe nutreț cumpărat. Era o plăcere să auzi cum mâncau, hăpăiau, plescăiau și clefăiau lăturile amestecate cu urzici fragede.

La oraș trebuia să se prefacă, de parcă ar fi crezut. Doamna Hella își exprimase cu severitate această pretenție. O instruia ce și cum să facă. Să se încline ușor, îndoind un genunchi. Cum să-și țină degetul, când toarnă ceaiul să nu-și întindă degetul mic. Ce are voie să facă cu mâinile și ce nu. Niciodată, nimic să nu-și scarpine, să nu arate. Ce și când să poarte. Cum să-și controleze fiecare vorbă. Să nu privească pe nimeni în ochi, să nu se uite provocator. Să facă de parcă nici n-ar fi acolo. Când să tacă și când să vorbească. Cum să le zâmbească tuturor, zâmbetul să nu-i părăsească niciodată buzele frumoase, să nu dispară din ochii ei frumoși. Trebuie să știe ce anume o face frumoasă. Printre domni, ce anume trebuie s-o facă furioasă sau tristă. Nici la casa de nebuni, nici în palatul de pe Strada Úri, nici în casa de vară de pe Rákoshegy,

suflet ea n-a întâlnit. Totuși știa despre suflet ce era de știut. Noaptea, în cămăruța ei, n-avea decât să plângă după pofta inimii, însă ziua sufletul ei trebuia să fie neîncetat fericit. Ținea și asta de slujbă, provenea dintr-o familie de protestanți, care nu disperă niciodată, nici ei nu se poate să-i cadă greu servitul. Toate, dar absolut toate și le câștigase singură, lingura ei, via de douăspe rânduri, pământul, mobila, fântâna, gălețile, cotețul, casa în care stă. Ai ei îi luaseră tot, nici măcar zestrea nu și-o primise, toată rufăria brodată, dunele, penele, puful, husele de pernă, degeaba le tivise și le brodase cu mâna ei. Surorile au jefuit-o de toate. Dar măcar le-au fost confiscate. Împuțiților de chiaburi li s-a confiscat tot. Era de una singură cu fiul lui Lali Bokor, băiețelul devenise numai al ei, pentru că taică-su pentru nimic în lume n-a vrut să-l treacă pe numele lui. Degeaba l-a rugat. Bastardul ăsta n-o să fie moștenitorul meu. Însă numele de Elemér i l-a impus. Măcar de l-ar fi trecut pe numele lui. Să-l fi trecut pe numele tău, ticălosule. Atunci poate n-ar fi fost dați afară din casă. Ar fi fost Elemér Bokor, nu Elemérke Várnagy, născut pentru a rămâne toată viața un bastard, prețul tuturor și hulit de toți.

Câte trebuia să îndure fiul ei din cauza lui taică-su.

Fuseseră daţi afară din casa părintească, aici să nu ni te mai întorci. Rupe-ţi-s-ar piciorul dacă te mai întorci. Aicea nu mai ai ce căuta, ţipa şi plângea în hohote scumpa ei mamă. Cum să nu fi plâns, trebuiau să audă vecinii, toată strada trebuia să audă cum plânge şi ţipă doamna Várnagy pentru că nu mai poate îndura faptul că mezina ei i-a distrus viaţa în halu' ăsta, devenind o atât de mare curvă.

Pe atunci, vreo trei zile avusese presimţirea că, în ruşinea asta mare din casa părintească, ea şi pruncul ei vor păţi ceva, şi că poate ar fi mai bine să nu-şi mai aştepte norocul ca Lali Bokor să aibă atâta omenie încât să treacă nou-născutul pe numele lui. Pentru că orice şi oricum ar fi făcut, ea nu mai era bine văzută nici de servitori, nici de zilieri.

Şi atunci unde să plece ea şi ce să facă, în braţe cu un copil al cărui tată care-l concepuse nu voia să-l recunoască.

Şi-a ridicat privirea, a rămas locului, căci sufletul, duhul ăsta care o mistuise sau deja o şi luase cu el pe Róza, nu-i mai ieşea din cap.

S-a oprit din lucru astfel încât cealaltă să nu-şi dea seama, şi nici ea însăşi să nu-şi dea seama ce face sufletul ăsta, o face să se mire,

ținând-o locului în mirare, și simțea că acuși crapă de ciudă din cauza lui.

Futu-ți sufletul tău nebun să-ți fut, măi Róza.

Și uite ce mult mai e de făcut.

S-a sprijinit ușor de coada sapei, ca să se uite pe furiș la Róza aflată puțin mai în față, pe celălalt rând. Ca de obicei. Nu cu mult. Așa cum îi ceruse.

Erau singure, ea cu Róza, în toată întinderea aceea, singure pe dealul acoperit cu viță de vie, sub cerul albastru, în fierbințeala încremenită a miezului zilei.

Aici timpul alterase atât de mult spațiul, încât curbase și transformase fără măsură orice corp.

Nici măcar nu știa ce vede.

Iar altceva nu era.

Cât vezi cu ochii, în afară de ele, nicio vietate, nimic. Pentru că trândăvesc înăuntru, la răcoare, loazele astea împuțite. Își beau zmeura îndulcită, cu sifon rece, sta-le-ar în gât, îneca-s-ar, împreună cu toate mușchiul, de atâtea bule de gaz. Muște verzi să le roadă gurile căscate. Nu păsările. Bărzăunii să-i năpădească, cu tot cu zmeura lor cu bule. Și nu numai unul. Căci pe insula asta, de ani de zile, toată lumea tremura de frica bărzăunilor. E ușor pentru ăia cărora le vin ginerele, nora, fata ca să prășească împreună

în mare veselie, iar ea să n-aibă alt sprijin decât pe toanta asta. Pentru o moarte sigură ajung doi bărzăuni. Ăștia-s cât degetul mare al răsfututului ăluia de Höss. Chiar și acum își luase doar atâta răgaz cât să examineze curul toantei, burtica-i țuguiată, ca după un avort și două nașteri, conturându-se prin rochie.

Pe sub pânza lălâie de flocon îi vedea țâțele și toate celelalte, săltând în ritmul săpatului.

Avea destulă experiență. S-o vezi pe Róza printre frunzele de viță, în rochia ei înflorată de flocon albastru, fără mâneci și îmbibată de sudoare, ajunge o clipită.

Nimic, dar absolut nimic nu purta dedesubt.

Nici măcar nu se punea pe vine Róza pentru a urina.

Nu găseai pe nimeni altul mai nerușinat ca ăștia.

În zori, când o punea să scoată apă din fântâna păstorului, ca să îndoaie vinul adus în sticlele cu dop, căci astfel trebuia să care doar jumătate de drum jumătate din greutate, îi și spunea, futu-ți curu' mă-tii, Róza, o să răcești la pizdulică, unde-n Dumnezeii mă-tii ți-ai lăsat iar chiloții de vară.

La cine i-ai uitat.

Cu mine să nu mai vii așa, nerușinato. Păi, iar n-ai nimic pe dedesubt.

Mânca-te-ar frigurile să te mânce.

Dar blestemul ăsta doar îl mormăia, îl bălmăjea. Nu-l rostea cu voce tare. Și nici s-o ia dracu', cu pântecul ei cu tot dacă iar a prins plod, nici pe ăsta nu-l rostea.

În afară de bolânda asta de Róza, alt zilier n-avea.

La ea, în afară de bolânda de Róza, nu venea nimeni.

Nici măcar nu îndrăznea să roage pe alții.

Până și cărăuș trebuia să cheme tocmai de la Bogdány.

De ce ar veni, nici tu nu mergi la nimenea. Tu numai la tine te gândești. Nici pentru noi nu vii.

Dar Teréz era furioasă și pe ea însăși, că abia ce porniseră la drum și iaca ce s-a mâniat din cauza rochiei de flocon.

De s-ar fi dus cu ele, cu surorile ei câinoase, de-ar fi acceptat, când o chemau să meargă cu ele la prășit, la recoltat, la bătut nucii, la ars stuf, la adunat fân, atunci, încetul cu încetul, ar fi chemat-o și alții, căci ar fi văzut că familia ei a iertat-o în sfârșit și-i acceptă ajutorul. Însă ea nu se ducea. Degeaba o chemau surorile ei să vină cu ele la prășit.

Viața ei o făcuse atât de dură, fără de Dumnezeu.

Fără voia ei, furia o doboară instantaneu, gata-gata să explodeze. Rochie ca asta, în afară de nevasta aia cu fața mâncată de vărsat a păstorului comunal, nu mai poartă nimeni. Asta să nu poarte din flocon. Nevasta păstorului avea fața mâncată de vărsat, lumea râdea și cânta că Panka asta, deși mâncată de vărsat, totuși poartă rochii scumpe din flocon.

La târgul de la Pomáz își cumpără floconu' la metru.

În flocon scump de la Pomáz își îmbracă curvele alea de fete, să li se vadă țâțele și curu', lumina și închinarea mamii lor.

Până și bunica lor fusese o mare știoarfă. Dar măcar umbla în rochii mai ca lumea.

De la aia moșteniseră toți ăștia vărsatul.

Însă baiul, cel mai mare bai era că, oricât ar fi fost de bătrână și oricât de furioasă, nu prea mai putea să se mintă. Iar adevărul e că păstorul comunal, tatăl Rózei, încă îi plăcea foarte mult. Nu era de tăgăduit. Cum ieșea din casă ca un flăcău, cu mijlocul lui subțire și zvelt. Până și vorba lui o făcea să se înfioare. Vocea lui catifelată. Iar mijlocu-i, ca un fus, futu-i muma-n cur de păstor. Îl privea din spate, să nu vadă păstorul că ea încă se mai uită și la curul lui, nu numai la

umerii care-i plăceau la fel de mult. Cum să nu se uite. Curul păstorului îi plăcuse dintotdeauna, de când el, flăcău tras ca prin inel, cu mijlocul ăla nenorocit al lui, se mutase aici.

Cum de nu i se frânge, futu-i paștele măsii. Ce l-ar mai strânge de talie. O fată n-o are așa. Și cum se uită la tine cu ochii ăia albaștri.

Până la urmă o străpunge cu privirea, de furie se năpustește asupra ei nemernicul ăsta cu fruntea luminoasă.

Vacile-i fuseseră demult luate și băgate în colectiva aia răsfututată, după care nu mai avea treabă cu păstorul.

La tăiat nu-l chema.

Să taie oricine, dar el la ea să nu ucidă.

Aș leșina dacă ar tăia la mine, mi-aș borî și mațele.

Se pare că totuși de la el își moștenise Róza fruntea aia, degeaba se zvonește că n-ar fi tac-su, ci însuși dracul cu copite o lăsase grea pe Panka aia mâncată de vărsat, în timp ce bărbat-su curvăsărea cu altele printre copacii din hotar.

Tăcerea lor a durat puțin.

Altădată de obicei vorbeau în timpul lucrului.

Pentru azi mai aveau de prășit încă cinci rânduri.

Dar nu numai că voia să evite ca ailaltă să-i observe opririle neobișnuite, ci nici ea n-ar fi vrut să se oprească. Rândurile erau lungi, era tare mândră de asta. Avusese vaci bune, și de asta era mândră. A plâns mult când jelerii, argații și mai știu eu care ticăloși i le-au luat la colectivă, iar Pásztor devenise pentru un timp văcar la colectiva aia de tipul trei, sau cum curu' mă-sii i-o fi zicând.

Când se vorbea de rândurile cele lungi de pe deal, se știa că aia-i via ei. Știe ea să socotească. Și-a câștigat singură banii de vie. A furat de la Hella, nicio grijă, cum să nu fi furat, de-ar fi furat numai o dată. A furat de la Hella. Pe ea soarta a învățat-o să fure.

I-a și spus lui Elemér, ca să n-aibă dubii.

Să aibă destul copilul din flori al lui Lali Bokor acolo, la părinții ăia care-l cresc, să aibă de toate Elemérke, să nu-l bată, să nu-l maltrateze. Măcar el să aibă o copilărie frumoasă. Hella n-o suspecta defel. Nu le găsea, păi nu le găsea. O să le găsească, odată și-odată toate apar de undeva. Însă Hella avea unele bijuterii pe care totuși le punea la locul lor în cutie. Iar nebuna îi mai dădea uneori și bani în plus, de asta îi era cam rușine. S-ar fi dat de gol dacă n-ar fi primit cu plăcere banii ăștia. Îi mulțumea, îi săruta mâna. O să-i pună la bancă, să n-aibă grijă Hella, își adună ea pentru bătrânețe. Ea

trebuie să se îngrijească de viitorul a doi oameni.

Ca să nu fie la cheremul altora.

Când se gândea la Elemérke, plângea.

Porți numele meu, Elemérke, de ce totuși m-ai părăsit.

Nici măcar pe Isus Cristos nu l-au părăsit astfel discipolii. Căci adevărul e că Elemér Várnagy venea rar de tot acasă de la cofetăria din Pesta, ca s-o ajute un pic pe maică-sa. Spunea că aici nu mai este acasă pentru el, de când fusese izgonit și renegat pe viață de neamul său.

Pe dumneata, mamă, te-au dat afară de aici ca pe un câine, și atunci ce tot spui, unde să vin eu acasă.

Ceea ce era adevărat, dacă nu-l punea la socoteală pe bunică-su, pe Tóni.

Căci după ce rămăsese văduv, bunică-su, Tóni, îl primea întotdeauna cu bucurie pe copilul fetei decăzute. Îl și chema. Copile, hai acasă în locul lu' mă-ta, mi-ai putea fi puțin de ajutor.

Adevărul e că tare mult își îndrăgise nepotul, încă de pe vremea când era mic copil.

Copilul ăsta e isteț, are mână bună, spunea, ăsta seamănă cu el și numai de aia nu vrea să vină acasă, pentru că-i încăpățânat

ca toți Várnagy și pe ăsta poți să-l superi numai o singură dată.

Dar dă-l în mă-sa pe Lali Bokor, deși cântă frumos, degeaba se strofoacă ele, nici măcar nu-și iau răgazul să bea apă, și totuși le apucă seara cu două rânduri lungi nefăcute.

A părăsit-o pe ea, păi, a părăsit-o, asta e, totuși n-a mai trăit mult. Și astfel a rămas ea singură cu marele ei bai.

Atunci va trebui să mai vină încă o dată cu Róza, pentru cele două rânduri rămase. S-o plătească degeaba. O zi întreagă, pentru juma' de zi. Și pe deasupra toată familia Rózei să se-ndoape cu zmeura ei.

Nu fusese o nimica toată, degeaba face Róza pe deșteapta, că nu o nimica toată de zmeură, ci un coșuleț întreg le dăduse și ultima dată.

Tot vinul ei nu face cât trebuie să cheltuie ea cu Róza asta. Nu degeaba fusese ea cea mai bună la socotit. Uneori îi mai dă și ceva bani în plus, ca să-și facă, să-și pună permanent în fleacul ăla de păr, la Dunabogdány.

Mare jidoavcă o să fii tu, Teréz Várnagy, socotești ca un drac. Învățătorul o lăuda întotdeauna celorlalți, că Teréz Várnagy scrie oribil, cu litere mari și strâmbe, însă, de socotit, aia știe.

I-a venit în minte, așa, într-o doară, pe căldura aia, învățătorul cu părul lui alb și mustața-i mare și stufoasă, acolo, în singura sală de clasă a școlii reformate.

Iar rândurile lungi urcau pe deal, mergeau înaintea lor rândurile.

Și ea să le urmeze pe caniculă, dar încă se bucura în fiecare dimineață, când ieșea din casă și se uita în sus, la cerul ăsta necruțător. Cum o fi ziua, fie cum o fi. Bucuria ei n-avea limite. Trebuia să fie fericită, că stă, că poate să umble pe proprietatea ei. Atât de mult putea să se bucure, încât aproape că se sufoca. Fiecare zi a ei era așa. De parcă abia acum și-ar fi cumpărat via, pământul, terenul pentru casă și s-ar bucura de ele ca de ceva nou. Pământul i l-au luat jigodiile alea, propriii lor servitori. Ca asta să fie grija ei, în fiecare zi de la Dumnezeu. Și nici cerul ăsta blestemat să nu-i aducă puțină alinare.

Nu degeaba spun muierile despre Róza că-i puternicoasă ca un animal. Pe ea n-o doboară căldura. Pe canicula asta abia de mai ținea pasul cu ea. Uitase și de rana ei, deși o văzuse, ar trebui să-i spună amărâtei că-i curge sânge din picior.

Se hăituia singură, ca s-o facă să se grăbească cu rândul celălalt, o mâna pe deal în sus, în susul rândului, căruia ei îi ziceau șir.

Futu-le aghesmuirea mamii lor, eu n-am rămas o țărancă atât de proastă, încât să nu știu cum îi zic ăștia de la Pesta la șir. Fută-i dracu-n cur să-i fută, cică rând îi zice, căcam-aș în gura lor cu rându' lor cu tot.

Ca ea toată viața să fie futută la cap cu șiru' ăsta. Pentru că Hella le povestise prietenelor ei, le-a auzit cum râdeau de ea în salon.

Și Hella asta n-o mai slăbea cu șiru-n sus și șiru-n jos.

Deși unde-s vremurile alea.

Ce să însemne șirul, păi, șir, futu-i, așa-i spun pe ungurește. Dar asta nu i-a mai zis-o Hellei, s-ar fi rușinat de cât de țărancă poate ea să fie.

Că n-am eu destule necazuri acasă, cu catolicii.

Maghiar mai maghiar decât alde Várnagy nu există, ei să nu-i vină o Hella Ortvay cu chestii din astea.

Nici măcar Hella Ortvay, catolica aia fervентă, nu poate fi atât de maghiară. Bărbatul ei, marele maghiar, fabricantul Gunten, e un șvab unsuros. Pe care, chiar și după atâtea decenii, îl înjura. Un sac cu osânză. De furie, îi zicea jidan. Cu toate că bietul Gunten nu era nici șvab, nici jidan, ci sas catolic, însă Teréz refuza cu încăpățânare aceste detalii. De parcă n-ar fi priceput care-i

diferența, cu toate că știa, de la ei o știa, sau de parcă orice diferență cât de mică ar fi fost un afront. Pe deasupra acum, din cauza lui Gunten, și-a amintit de șvabul ăsta mare, futut în cur, de blondul Höss.

Ca aici la noi toți să fie șvabi.

Să fie evrei.

Părea că de la atâta lumină va lua foc aerul.

Nu chiar aici, pe dealul ăsta blestemat, căci se mai găseau pomi fructiferi cu coroana largă, care făceau umbră în căldura amiezii. Și frunzele de viță, decolorate de piatra vânătă și pârlite pe margini, mai atenuau oarecum senzația insuportabilă de căldură. Cel puțin aparent. Niciun freamăt, niciun tremur, nicio adiere nu le anima. Dar mai departe, la poalele dealurilor, unde ovăzul fusese de mult tăiat, aerul părea că arde cu flacără deasupra miriștii. Văzduhul trepida în straturi, se vedea cu ochiul liber cum se ridică, vibrând, căldura. Ochii îi jucau feste, ca să vadă ce vedea și nu ce nu poate fi văzut. Dar degeaba se uita, până la linia orizontului flăcările albe ale văzduhului continuau să ardă în ochii ei. Ca să se evapore și acel strop de umezeală pe care-l acumulase în zori pământul. Iar de acolo, până la primele case, pe care însă n-avea cum să le vadă. Îi era groază de foc. Însă acum își dorea, chiar mai

mult decât vinul îndoit cu apă, dezlănțuirea flăcărilor care să-i mistuie groaza. Seara stingea cu apă focul din grădină. Dacă o fi să pornească vântul, să nu-l întețească.

Se uita la ce făceau vecinii cu căcatul lor de foc, îl lăsau așa, nesupravegheat. Nu se poate să-i ardă ei casa. Casa oricui, casele tuturor n-au decât să ardă, dar nu a ei.

N-o să aibă bani nici măcar pentru a înlocui țiglele sparte de pe cocina de porci.

Au înșelat-o cu țiglele, au înșelat-o cu curvele alea de țigle.

Cu toate că ea socotește în cap de nici cinci evrei n-o întrec la asta.

Țiglele alea nu fuseseră arse ca lumea, le-au scos prea devreme din cuptor.

Bineînțeles că nu observase. Deși trebuia să-și fi dat seama după culoare.

În cazul ăsta e suficient să rămână pe tarla cioburi de sticlă în urma secerătorilor plătiți în natură. Dar unde mai erau din ăștia, mama lor de jeleri, acum combinele fac treaba, ca ei să nu se obosească.

A văzut ea, și nu o dată, cum arde miriștea, cât ai clipi tot hotaru-i în flăcări.

Sau domnii vânători, dichisiți, care scuipă din gură țigările lor de căcat, nu le-ar stinge cu piciorul pentru nimic în lume. Cumetrii evreului cu cărți, Oszkár Schleckmann și Okolicsányi, fută-i Ăl' Drept din Ceruri să-i

fută. Să n-aibă pace nici în mormânt. Cine știe de unde-o fi apărut Schleckmann ăsta, să le facă o asemenea pagubă. Caii lor călcaseră toată semănătura proaspătă. Însă n-ar fi putut spune dacă această groază se lipise de ea la vederea focurilor demult stinse sau pentru că-și dorea atât de mult să ia foc, să ardă tot ce-i al celuilalt, al tuturor să ardă, să trosnească țiglele de pe grinzile în flăcări, printre blesteme și muget de dobitoace să ardă, până se fac praf și pulbere toate ale tuturor.

Dar nu ale ei.

Să moară toți.

Însă pe Lali Bokor încă îl iubea, ce bine ar fi fost, se gândea, să-i poată dezmierda în voie fiecare părticică din trup.

În același timp exploda de furie că o babornițǎ ca ea încă mai are asemenea gânduri și încă mai trebuie să ia în gură pula sculată a lui Lali Bokor.

Trecuse mai mult de jumătate de oră de când au bătut clopotele de prânz.

Nu te opri până nu mă opresc eu,'tu-ți curu' mă-tii, că eu te plătesc, nu altul, stricato.

Nici asta n-a spus-o cu voce tare, dar trebuia s-o strige în sinea ei.

Ca să biruie cumva canicula.

Ca stricata asta de Róza să umble înaintea ei, curva asta de Róza.

Hai, du-te odată, bodogănea, ca să audă curva aia de Róza cum este ea nevoită să bodogănească din cauza ei.

Să bea la umbră apă cu vin, să-și mănânce bucatele, cine altul să le fi pregătit. Panka aia cu fața mâncată de vărsat nicio firimitură nu-i pune. Zilierului să-i dea stăpânul. Îți dau, n-ai grijă, seara. Să se odihnească un pic, dar numai cât să nu adoarmă. Nu veniseră ca să înfulece la umbră. Mai e atâta și atâta de făcut, și atunci ei cum să nu-i fie greață. De câte ori se trezea brusc din somn, îi era foarte greață. Tocmai de aia trăgea de timp cu odihna aia răsfutută, ca nu cumva să adoarmă de să-i cadă capul de pe gât. Însă acum asta îi e pierzania. Încă n-are nimic în stomac, dar, fir-ar al dracu' de stomac, deja i se revoltă. I se întoarce pe dos. Iar dacă mănâncă, o face precum un câine hămesit, nu se poate abține să înfulece tot, fut-o Dumnezeu de lăcomie, ăl' de-a născocit păcatele de moarte. Așa era și cu băutul, cu setea. Dacă-i e sete, un timp e bine să-i fie sete, dar de la o sete îndelungă, iarăși o apucă grețurile.

Iar când, în sfârșit, bea apă sau vin cu apă, i se face atât de greață, încât i se urcă acreala în gât, de-i vine să-și verse mațele.

Măcar de-aș borî, dar nu borăsc.

Róza o fi simțit, pentru că, deși proastă ca noaptea și degradată de la crizele ei de epilepsie, nu exista nimic ce Róza să nu simtă.

De parcă ar fi umblat pe propriul ei pământ și n-ar fi ziliera ei, se oprise în mijlocul rândului, uitându-se timidă înapoi.

Te iau cu mine, măi suflete. Crede-mă, tanti Terézke, n-o să mă crezi, dar cu asta în urechi m-am trezit.

Nu pentru că a zis.

Sufletul meu fusese luat și dus.

Iar eu cred, a răspuns baba, ignorând căldura prânzului și greața, că pe tine, Róza, iarăși te-a lăsat careva borțoasă.

În timp ce-și sprijinea sapa de coarda de viță, gata s-o ia spre locul umbros pentru ca, în sfârșit, să dezgroape pentru Róza sticlele din căcatul ăla de nisip și să bea și ea o gură, a mai adăugat în gând: futu-ți curu' mă-tii, aia mâncată de vărsat. N-a vrut, dar din cauza luminii puternice și a căldurii a spus-o pe jumătate cu voce tare.

În curu' mă-tii, că văd eu după pântec și țâțe.

Deși te-am tot învățat, Róza, ferește-te, ferește-te, să nu te-ncalece iarăși bărbații.

Iar dacă tot te-ncalecă, ți-am zis nu o dată, lasă plăcerea, trage-te, smulge-te, să nu

intre în tine sămânța nemernicului de bărbat.

Dar degeaba-ți zic eu ție.

Dacă nu te tragi la timp, Róza, rămâi și tu lipită și imediat îți inundă tot uterul. Că nimeni n-are grija ta, nimeni nu te-nvață, în afară de mine.

Vai, Doamne, se gândea, n-aș fi avut voie să-i spun așa pe șleau, că pe sărmana asta, pe nebuna asta de Róza acuși o s-o apuce plânsul.

Și, în clipa aia, Róza deja plângea, slobozindu-și printr-un urlet amărăciunea fără margini.

Atunci eu mă arunc în Dunăre, tanti Terézke.

Pe dracu' te arunci tu în Dunăre, o să-l nași, Róza.

Atunci mă arunc în Dunăre cu el cu tot.

Pe dracu' te arunci tu împreună, o să ți-l ia, cum ți i-au luat și pe ăilalți doi.

Pe ăsta unul eu nu-l las.

Nu-mi plânge mie, nu țipa, i-a spus cu blândețe ca s-o îmbuneze, însă spusele astea ale Rózei i-au dat de gândit.

Atunci să fi plâns tu, Róza, când nemernicul te-a îmborțoșat în halu' ăsta, că de ținut n-ar fi putut să se țină.

Eu ți-am zis, și tu totuși te-ai lăsat.

Să nu-l fi lăsat pe nemernic, să și-o fi scos-o, atunci trebuia să plângi, ar fi vrut să-i spună, totuși nu i-a spus.

Las' că știu eu cine a fost ticălosul care te-a umflat, dar de fapt nu știa. Numai că voia să afle, voia s-o provoace pe Róza, dându-i de înțeles că știe, iar Róza a și început să scrâșnească din dinți.

Teréz nici n-a ajuns bine lângă ea, că era deja prăbușită pe jos precum un trunchi de copac tocmai tăiat.

În timp ce ea, victorioasă, se gândea că atunci, de data asta, nu Höss o consumase.

Era de-a dreptul fericită că, de astă dată, nu malacul ăsta, nu Höss.

Până seara, până au ajuns acasă, numai la asta s-a gândit. Dacă nu Höss, atunci copilul cui nu-l dă la nimenea Róza, ci preferă să se arunce în Dunăre.

Deja doi copii de-ai lui Höss îi fuseseră luați. A plâns puțin la ea în bucătărie, dar niciodată nu s-ar fi aruncat în Dunăre din cauza asta.

N-a mai pomenit de ei cât au stat acolo, în bucătăria ei caldă, ascultând ploaia de afară.

Încetul cu încetul poate că a și uitat de cei doi băieței frumoși și zdraveni, pe care cine știe unde-i duseseră cei de la Autoritatea tutelară de stat.

Pe unul, născut prematur, îl îngropaseră în bălegar, s-ar putea ca Blahó ăla, Gyuszi Kiss, să fi fost tatăl. Pe Róza n-au putut s-o condamne, părerea expertului juridic fiind că Róza, pe lângă faptul că era înapoiată mintal, probabil avusese și febra laptelui. Pe pizda mă-sii febra laptelui. Cum să fi avut febra laptelui, când a născut la șapte luni, după care au și vârât repede pruncul cu nasul în bălegar. Deși se vedea că toate îi erau întregi, nimic nu-i lipsea. Pe mă-sa a trimis-o judecătoarea la închisoare, un an jumate a luat, căci ea îl îngropase și ea era sută la sută responsabilă. Întâi l-au îngropat, abia după aia se sufocase, nasul și gura copilului erau înfundate cu bălegar, totuși doamna Pásztor zice fix pe dos.

Minte, pruncul nu s-a născut mort.

Femeile de la croitoria pușcăriei îi dădeau cu umerașele în cap. N-o suportau pe ucigașa de prunci. Să crape. Fiecăreia îi lipsea grozav al ei.

Ar fi sfâșiat-o pe stricată, dacă doamna Pitlik de la croitorie n-ar fi auzit țipetele, ea a salvat-o din mâinile lor, frumoasa pușcăriașă, de una singură.

Cu pulanul le-a bătut doamna Pitlik, nevasta lui Nuki baci, peste spate, cu pulanu', că Panni cea mâncată de vărsat se

afla sub ele, o strângeau de gât, cu genunchii pe pieptul ei.

Până să audă hărmălaia și să vină-n fugă gardiencele, să sară în ajutorul frumoasei doamne Pitlik.

Astea erau ca posedate de diavol, îi sfâșiau carnea cu unghiile. Așa e omul când simte miros de sânge.

Cu unghiile se agățaseră de aia mâncată de vărsat.

O știau de la o femeie din Nagymaros, care furase un chintal de îngrășământ de la căcatul ăla de colectivă, deși toată lumea căra, de ce n-ar fi cărat, ea eliberându-se mai repede decât doamna Pásztor.

Pentru că doamna Pitlik, nevasta lui Nuki baci, pentru nimic în lume n-ar fi povestit întâmplarea aia de acolo, cu doamna Pásztor.

Ea nu.

Nemernica aia de la Nagymaros a bătut toba pretutindeni.

Râdeau gardiencele când se adunau în camera de gardă. Cum puteau fi atât de proaste femeile alea. Altădată să puneți două pături peste mutra ăleia mâncată de vărsat. S-a sufocat, păi, s-a sufocat pe sub cele două pături, dar măcar nu rămân urme pe trup.

Dacă nu Höss, atunci totuși cine ar putea fi gunoiul ăla de om, se întreba.

Până și pe Nuki baci, pe Miklós Pitlik l-a luat în calcul, pentru că era un om vesel și nici prea bătrân nu era, alerga în izmenele sale roșii după tineri, suflând în fluier, dar apoi nu și-a mai bătut capul cu el, l-a șters repede de pe listă.

Ăla, Nuki baci, n-are nevoie de muieri, ăla are ochi numai pentru mingea rotundă de piele, să câștige puișorii lui duminica, pe teren.

Nicăieri nu găseai o pereche mai frumoasă decât Pitlik cu nevastă-sa, dar degeaba frumusețea, dacă la început s-au iubit și după aia nu s-au mai.

Însă în fața lui Höss, nici fată, nici femeie nu rămâne în picioare, că ăsta le răstoarnă pe toate.

Nimeni nu știe ce dracu-l mână sau ce fel de sămânță are. Toate fug de el, se smulg din el, n-ai grijă că nu s-ar smulge. Știu dinainte, și totuși rămân borțoase cât ai clipi, băga-și-ar dracu' pula-n mă-sa. Nici nu se uită bine la tine Höss ăsta, se plângea propria-i nevastă, doamna Höss, jos la mal, în timp ce-și spăla, alături de celelalte femei, hainele de iarnă, și deja ți se înmoaie picioarele.

Celelalte tăceau, de parcă, preocupate cu frecatul și limpezitul rufelor, n-ar fi auzit ce debitează doamna Höss.

Un vapor trecea pe Dunăre, tractând două șlepuri, sirena vuia.

Un câine de pe șlep lătra la ele.

Își apără bărbatul sau ce mama dracului, d-aia ne zice nouă așa, vorbeau muierile pe urmă.

Treaba ei dacă i se înmoaie, dar de ce ne zice nouă.

Să nu-și fi desfăcut picioarele.

Nu-i nevoie să ni-l prezinte nouă pe bărbat-su.

Păi, ce vorbești, cum să nu-și desfacă picioarele.

Dacă nu-i faci pofta bărbatului, nu scapi de furia lui. Dă cu ce apucă sau se duce la alta.

Bărbatului i se urcă sămânța la cap sau mai știu eu unde, dacă nu și-o sloboade.

Se spunea acolo jos, la mal, că Höss le izbește în gât cu brațul, ba chiar și cu cotul.

Ăsta nu-și pusese niciodată izmene, futu-l în cur pă mă-sa. Și, vezi tu, doamna Höss nu trebuie să spele izmene pline de căcat.

Și atunci ce poți să faci, nici n-ai timp să te dezmeticești, că te-a și izbit.

Bine că nu te omoară.

Când Höss mergea pe stradă pe-ndelete, la albinele sale mergea, în vârful dealului, toată lumea știa, toată lumea vedea că n-are izmene, nu era zi să nu se fi dus, defila pe

stradă-n sus, mergea la stupii săi renumiți, temându-se să nu-i atace viespile puietul, iar măciuca i se bălăngănea în salopeta lui albastră, de parcă ar fi avut o veveriță pitită acolo.

Păi, de aia zic, chirăiau femeile râzând, în timp ce plesneau rufele în apă, în vacarmul general.

Dacă-mi desfac picioarele, pentru azi atâta mi-a fost.

Că de mai multe ori pe zi tot nu vine.

Și atunci de ce ni se plânge nouă de Höss.

Sarolta asta fusese mereu o mofturoasă, se ungea pe față, că cică i se roșește pielea de la soare.

Roșește, se roșește, să nu te fi născut șvăboaică, atunci nu s-ar roși.

Nu te du la soare, Sarolta, ia-ți umbreluța, cu aia să te plimbi pe stradă cât îi ziua de lungă.

Iar ea abia o putea ține înaintea ei pe Róza, tot gândindu-se la din astea. Deci atunci nici Pitlik, nici marele blond Höss. N-ai fi zis. Că era măroc, mare cât un bivol, dar avea un păr cârlionțat și o mutră atât de inocentă, cu ochii ăia albaștri ai lui, mai ceva ca o fată.

De ce le-o punea mereu, cine știe, că numa' după albinele lui era topit. Le

încrucișa cu albine sălbatice. Nu era nimic ce să nu fi știut el despre albine.

O mâna înaintea ei, hai, Róza, mișcă din picioare. Între timp analiza, diseca în gând gunoaiele astea de oameni.

Care o fi fost.

Mergi, Róza, rămâi înaintea mea.

Însă nu mai era nevoie s-o mâne pe Róza, pentru că după câte o criză din asta, Róza se liniștea, mergea ață, ca o somnambulă. Nici Teréz nu mai cârâia, n-o mai boscorodea. Zile întregi n-o puteai face să scoată vreun cuvânt. Într-un fel, tot trupul i se liniștea. De parcă n-ar fi știut exact pe unde umblă și cu cine.

Când în ziua aia își mai revenise cât de cât, au mai lucrat ceva, măcar pe ăsta să-l termine, căcatul ăsta de rând, să-i dea cumva de capăt.

Să nu rămâi în urmă, Róza, vreau să te văd, înaintea mea să mergi.

Vedea pe ea că probabil sufletul tocmai îi revenise de pe undeva, de departe, însă dacă ar fi întrebat-o de unde naiba te-ai întors tu, Róza, n-ar fi putut să-i spună. Că doar se holba la ea cu ochii ei mari de vacă.

Când a fost cu putință, a condus-o la umbră pe biata de ea, i-a șters spumele de la gură, a lăsat-o să zacă puțin, i-a dat să bea, cu baticul ei deschis la culoare, muiat în apă cu

vin, i-a șters rana urâtă de la picior, a legat baticul peste rană, ca să n-o infecteze muștele.

Și a pornit, măcar rândul ăsta să-l termine. Dar timpul trecea și Róza încă nu știa pe ce lume se află.

Dura mult până se reîntorcea de acolo, de pe undeva, și încă nu știa unde se află, pe unde umblase, numai zăcea, privind în gol. Teréz avea experiență. A lucrat la nebuni, la marea clinică din Buda, mai întâi la bucătărie, acolo o băgase profesorul ăla renumit, Hörömpöly, ca ajutor de bucătărie, avea voie să locuiască în casa servitorilor din apropiere, după ce ai ei o alungaseră de acasă, cu pruncul de patru luni în brațe.

De cum a sunat la ușa casei lor din Pesta, i-au și plasat pruncul într-un cămin.

Știa și unde, pe strada Harmincad. Cu vaporul din zori dusese acolo de multe ori brânză, smântână și frișcă. În timp ce stăteau la micul-dejun pe veranda care dădea spre curte, profesorul Hörömpöly i-a telefonat secretarei lui, insistând să sune la Asociația Stefania, nu pe strada Baross să-l ducă, ci pe strada Vas, acolo mama având voie să-și viziteze copilul duminica. Atunci, acolo la ei, ea abia se mai ținea pe picioare. Toată noaptea rătăcise cu copilul în brațe pe câmp, pe străzi, pe lângă hambare, prin cimitir,

până când în zorii zilei, în sfârșit s-a gândit să urce pe un vapor. Pe traversele liniei ferate deja veneau femeile cu cotărițele lor, îndreptându-se spre port, și nu putea să apară înaintea lor cu pruncul în brațe.

Ce strângi tu, Teréz, acolo la sân.

Unde ai putea să te duci cu el.

Pe strada Baross erau plasați copiii curvelor, alea oricum nu-i vizitau sau le era interzis să-i viziteze. În mai puțin de doi ani, Hörömpöly a mutat-o de la bucătărie pe secția profesorului Harz la curățenie. Acolo a văzut câte trebuia să îndure savantul profesor Gusztáv Harz cu toți epilepticii ăia. Încercau să scoată beleaua din ei cu șocuri electrice. Dar tot nu voia să iasă. Trebuiau să aibă grijă să nu le dăuneze curentul electric. Să nu le ardă carnea. Să nu-și muște limba. Să nu-și frângă șira spinării. Uneori trebuia să ajute la imobilizarea nebunilor și să-i țină până se întorcea sora cu injecția, să-i păzească să nu-și facă singuri rău.

I-a ajutat, și nu o dată, când începeau să clănțăne, să scrâșnească din dinți, căscându-și gura sau mușcându-și buzele.

Și le mușcau atât de rău, încât se alegeau cu răni greu de vindecat.

Să nu cadă. Să nu-și spargă capul.

Se întâmpla ca în timpul convulsiilor să facă pe ei. Înțepeneau și făceau pipi pe ei.

Unii bărbați ejaculau.

Când înțepenește, nici Rózei nu mai poți să-i descleștezi gura.

Trebuie să-i bagi repede ceva în gură, înainte de a i se închleșta.

Un obiect neted, fără colțuri, fără tăișuri.

De unde dracu' să am eu așa un obiect aici, pe deal. Unde-n Dumnezeii mă-sii să mă duc după așa ceva, că-s destul de bătută de soartă cu nenorocita asta de Róza pe cap.

Că doar nu pot să-i vâr în gură foarfeca sau coada secerei.

Bolnavul ăla care-și mușcă limba, cu ăla s-a terminat. Sângele-i inundă gura. Curge atât de mult, încât nu poate să-l înghită, nici să-l scuipe, neavând limbă, așa că se îneacă cu propriu-i sânge.

Un lucru e cert, fusese foarte proastă, nu știa nimic, nici măcar la ce-i bună limba-n gură, cu vâna aia groasă pe sub ea, dar se uita la ei, îi observa și îl asculta cu atenție pe renumitul profesor Harz.

Dumnezeu l-o fi făcut așa pe om sau buba rea l-o fi ros, de intrase nu știu cum beteșugu-n el.

Era rău și numai să te gândești la toate ororile astea, pe care trebuia să le înfrunte cu toți nebunii ăia, în schimbul acestei cunoașteri oferite de profesorul Hörömpöly și de profesorul Harz. Că din ciotul ăla de

limbă curge sânge pe jumătate coagulat, sânge pe care, fără limba întreagă, nu-l poate înghiți nimeni.

Limba o să-i fie pierzania.

Chiar dacă nu voia să se gândească la asta, nu putea să evite să-i vină mereu în minte limba ciuntită a cine știe cui, într-o gură inundată de sânge.

N-avea cum să-și scoată din cap întreaga ei viață, e cumplit ca propriul tău trup să-ți fie cea mai mare pedeapsă.

S-au oprit de mai multe ori pe drumul pe care tălpile lor răscoleau praful, pentru a tăia niște urzici cu secera, ce-o să se mai bucure porcii.

Nu exista să nu le ducă urzici proaspete.

Amândouă căutau locurile umbroase unde, în ciuda căldurii, mai creșteau sau tocmai își etalau urzicile floarea.

Că așa le place porcilor, atunci au urzicile putere.

Dacă ea lipsea mult de acasă, atunci, 'tu-i 'Mniezăii mamii lor, știau porcii că o să le aducă urzici proaspete.

Nici n-ajunseseră încă la gard că, de unde-n pizda mă-sii or fi știut, în spate, în cocină, porcii deja grohăiau, țipau, izbeau ușa cu râtul, să le dea odată urzicile alea.

Nu exista să nu le fi tăiat, să nu le fi dus. Teréz și-a scos unul din șorțuri ca să facă din

el o boccea pentru urzici, pe care apoi Róza o căra în spate. Pe spate, Róza, oricât de rău ți-ar fi, pe asta tot trebe s-o duci. În asfințitul de vară era o liniște profundă. Róza ducea într-o mână bocceaua, cu cealaltă își ținea pantofii și sapa. În momentele astea, Róza parcă era un izvor de tăcere. Numai sticlele goale cu dop zornăiau în coșul de pe spatele lui Teréz, degeaba îl umpluseră și pe ăla cu urzici. Sticlele se loveau de tot felul de obiecte, de foarfeca pentru vie, de seceră, cană, crăticioară, lingură, pe toate astea le căra în spate când mergeau pe deal. Greierii își spuneau rugăciunea lor de seară, se putea auzi și sunetul domol de tălăngi de la gâtul vacilor care, cu mult înaintea lor, mergeau către casă mânate cu lătrături ascuțite de căcații ăia de câini, Flocosu și Jegosu, ai păstorului lor ferches.

În mijlocul acestor zgomote familiare, orbită de roșul arzător al asfințitului, Teréz încă se gândea: cine putea fi, dacă nu Höss.

Luându-i pe rând pe toți nemernicii ăștia, a început să-l bănuiască până și pe Pásztor, pe tatăl Rózei.

O făcea pentru că atunci, deși jenată de sentimentele ei, putea să se gândească la el, la mijlocul suplu al lui Pásztor. De aia îl apăra Róza atât de vehement. Învinuirea o elibera de autoacuzare. Mijlocul ăstuia o să se

frângă, umblând așa țanțoș cu curu' ăla rotund al lui. Degeaba își spunea, ce vrei tu, uscătură bătrână, de la omu' ăsta. Că știa ea, se vorbea, vorbeau femeile, că nevasta lui Pásztor are sângerări ori ce mă-sa, scurgeri d-alea îndelungi, sau poate-i spune bărbatului numai așa, ca s-o lase-n pace, să n-o mai călărească atâta, că ea mereu are scurgeri din cauza lui, i-a spus și doctorul român ca atunci să nu-i cedeze, să nu-l lase s-o încalece, oricât ar vrea el.

Dacă ea, Panka aia, nu-l lasă, atunci, futu-i Cristoșii mă-sii, Pásztor ăsta e în stare să se ducă să-și reguleze și propriile fete, pe alea mai mari.

Nu vrea zâzanie în sat, de aia nu-și ia muiere de acolo.

Râdeau de el.

Nu se poate, totuși, să lase borțoasă nevasta altuia.

Pásztor fusese în stare să le zică asta bărbaților, zăludul.

Zicea că nu-i permite funcția.

Râdeau de el și bărbații, nu numai femeile.

Cum să nu fi râs, că știau ei ce știau. Că și pe nevasta polițaiului o coțăiește. Deși nu înțelegeau de ce nu-l împușcă polițaiul.

Păi, altfel de ce-ar fi primit tașca aia de la muiere.

Că tot o fi văzut polițaiul tașca.

Dar despre asta nu vorbeau pe față, nu cumva să-l supere pe polițai. Vorbeau, bineînțeles că vorbeau muierile că lui Panka cea mâncată de vărsat, nevasta lui Pásztor, i se lăsase și zgăul de la atâta născut. Cât pe ce să-i iasă prin găoază. De aia are atâta grijă Panka să n-o izbească valul când intră-n apă ca să spele. Când vine vreun vapor, iese imediat. Căci femeilor le arătase, ca să vadă cu ochii lor ce-ar mai putea păți și ele în viața asta.

Vorbeau femeile acolo, pe mal, că de la atâtea nașteri nu i se mai închide. Cu toate astea, jegu' ăla de om tot nu-i dă pace.

Totuși, pe Teréz a durut-o puțin că femeia asta cu mutra mâncată de vărsat, Panka, nevasta lui Pásztor, ei nu i-ar arăta niciodată.

Ea nu merge cu ele la Dunăre cu rufele de iarnă.

Însă acolo, pe mal, unde era o piatră mare, loc bun pentru spălat, nimeni n-ar fi îndrăznit să zică despre Pásztor că s-ar fi regulat cu fata aia nenorocită a lui. Despre celelalte două se vorbea peste tot, se râdea, las' că ăsta le aranjează bine pe fetele sale.

N-o să mai aibă nevoie să se-nvețe în căsnicie.

Dar pe Róza, nu.

Căci o iubește pe nenorocită, ce frumos îi vorbește, și căcatul ăla de hârleț i-l repară de fiecare dată.

Și indiferent cum ar fi intrat la bănuieli în legătură cu el, se gândea totuși la Pásztor ca la un om bun. Pásztor e om de treabă. Așa că a preferat să-și lase laoparte bănuiala arzătoare. În timp ce mergeau, și tot mergeau, și toate-i zornăiau și zdrăngăneau în coș, a luat-o de la capăt, începând, în ritmul pașilor, să-i ia la rând pe spurcații ăia, pe oamenii ăia de căcat, unul câte unul, fie ei tineri ori bătrâni.

La unul singur nu s-a gândit, pe el, cine știe de ce, l-a ocolit în gând.

Ziua asta a morții voastre să vă fie, futu-vă muma-n cur, a păcătoșilor, a celor fără de păcate, a tuturor.

Iar drumul se colorase în roșu, învăluit în propriu-i nor de praf. Mergeau orbiți către discul prăfuit al soarelui ce apunea. Mai aveau mult de mers. Abia se mai țineau pe picioare când în sfârșit au ajuns. Acasă, Teréz a găsit o scrisoare înfiptă-n stâlpul porții. Fără ochelari nu putea s-o citească. Pe mă-sa-n cur, cine-i trimite ei scrisori. Cine să aibă timp să buchisească. Ei să nu-i trimită nimeni scrisori.

Iar Róza nu știa carte, ca să i-o fi arătat. A vârât scrisoarea în buzunarul șorțului ei mare

și albastru.

Rar primea scrisori, și atunci numai din alea de căcat. Din jumate-n jumate de an, că anul ăsta are atâta și atâta cotă parte, plătibilă în grâne, însă porumb nu primește. Că n-are normele de muncă îndeplinite. Păi, ce cred ăștia, ea nu-i jeler, nu-i zilier, nu-i trebe normă. Futu-i norma lor s-o fut. Dracu' să vă răspundă la scrisoare. Atunci nu primește porumb. Mă piș pe porumbul vostru. Am eu porumb destul în grădină, îmi ajunge pentru animale, doi porci, niște găini și câteva gâște. Atâtea țin câte mă lasă pământul. Mai multe la ce pizda mă-sii aș ține. Sau o fi de la Oficiul Funciar, să mă anunțe cât valorează anul ăsta coroana de aur a pământului. Coroana asta de aur devenise un coșmar pentru ea. Pământurile nu-i mai aparțineau, însă cele pe care i le luaseră pentru colectivă încă mai aveau coroană de aur. Să-l fut în gură și-n urechi pe cine pricepe cum vine asta.

Ticăloșii ăștia o trăseseră în piept de fiecare dată, atâta pricepuse. I s-a scăzut. Pizda mamii voastre s-o fi scăzut, că nici măcar nu trebuia să vă nașteți. Așteaptă să binevoiască să le dea un răspuns.

Pe 'Mniezău ăl' bătrân să-l scadă, nu coroana ei de aur.

Potcovi-v-ar dracu-mpielițat, n-aveți decât să așteptați să binevoiesc.

Róza o conducea întotdeauna acasă.

De onomastica voastră să crăpați, cu tot cu eternele voastre scrisori.

Înainte de- a o plăti, Róza o mai ajuta. Intra la plată, s-o mai ajute cu una-alta, prin gospodărie. Pentru că, odată ajunse acasă, se mai găseau multe de făcut. Însă acum Róza nu putea să ajute, nici n-ar fi vrut ca nenorocita asta s-o ajute. Atât de epuizată era sărăcuța de ea, las' să stea liniștită pe curu' ei până la plată.

Că-i mai face vreo pagubă.

Stai aici, Róza, ai asudat și tu destul, nu-ți strică să stai jos un pic.

De mâncare întotdeauna îi dădea.

Dacă altceva nu, atunci ouă-n tigaie.

Îi mai frigea și slănină sau cârnați pe lângă. Ceva tot îi mai punea, în 'Mnezăii mă-sii, păi să-i mai frig ceva pe lângă. Dacă n-avea altceva, atunci ardei gras. Să nu se zică cum că ea toată ziua o hăituiește pe amărâta asta și după aia îi dă drumul nemâncată. Trebuia să bage găinile-n coteț. Să aducă apă de la cișmea, ca să amestece lăturile cu tărâțe și cartofi fierți. Erau acolo, pe plită, se păstraseră călduțe. Ouăle o să le caute dimineața, dacă n-o să le ia vulpea peste noapte. Că iarăși îi ouaseră aiurea

proastele astea de găini. Le învăța, făcând cu palma cuiburi în paie, în locurile cuvenite, și punând câte un ou înăuntru. A doua zi îl scotea. Atunci găinile, cu mintea aia de găină a lor, pricepeau că ăsta-i locul, acolo trebuie să se ouă, ăla-i locul, și ouau în cuib. Păi, iac-așa o minte grozavă are găina, futu-le sacramentu' lor, că data următoare tot aiurea se ouau. Atunci o lua de la capăt cu instructajul.

Nici găina nu-i atât de proastă, încât să nu priceapă învățătura.

Le făcea din nou un cuibușor, să vadă toate cum vârâ ea oul acolo.

Să facă focul, să pună apă la încălzit în ceaun. Să toace urzicile, să le bage în lături.

Bocăneau deja cu râtul în ușa cocinii. Auziți bine, vouă vă pregătesc. Mă grăbesc, n-aveți grijă. Până la urmă o să-mi dărâmați bunătatea de cocină.

Lemnarul de la Bogdány nu din brad, nu din stejar, ci din lemn de salcâm i-o făcuse. 'Mnezăii mamii voastre, să nu puteți aștepta puțin. În timp ce ei înfulecă, să curețe cocina. Să presare paie pe jos, ca să nu doarmă în propria lor mizerie. Erau animale cumsecade astea ale ei, le hrănea, le plesnea, le scărpina, le aprecia pentru mintea lor, le dăscălea să se cace și să se pișe mereu în același colț al cocinii.

Să-i dea și Rózei de mâncare.

Ca să fie mulțumită Róza când își ia banii și merge făloasă acasă, iar ei să nu-i vină iarăși surorile, că vezi, așa și pe dincolo, toată lumea vorbește, să nu-și bată aiurea gura aia spurcată a lor.

Când Róza va fi plecat cu banii, va trebui totuși să caute ouăle. Cât se mai vede câte ceva afară. Adevărul e că i-ar fi părut rău să-i mănânce vulpea ouăle. Pentru că ea își hrănește găinile cu griș înmuiat, nu vulpea. Abia a mai avut putere să se spele în bucătăria ei întunecoasă.

Azi nu mă spăl, își spunea, însă aproape întotdeauna se spăla.

Că doară nu pot să mă arunc în pat așa.

Iar acum stătea aici, cu scrisoarea în buzunarul șorțului, nevoită să le facă pe toate de una singură. I-a pus Rózei un scaun de bucătărie pe prispă, că în picioare n-ar fi putut să stea.

Mie să nu-mi stea, totuși, cu curul ei plin de căcat pe scaunul meu Thonet, că asta în viața ei nu s-a șters la cur cu nimica.

Odihnește-te puțin, Róza, întâi și-ntâi îți fac focul, lasă găinile, că le bag eu mai încolo, ca să ai și tu o cină caldă.

Eu nu trebuie neapărat să mănânc, tanti Terézke, lasă-mă numai să stau puțin aici la dumneata.

Ba, cum să nu trebuiască, mănânc și eu cu tine.

Și așa stau eu bine aici.

Am muncit destul, îi explica, ne e foame. De mâncat, trebuie să mănânci, Róza.

A luat vedrele și, din mers, a pus scrisoarea pe comodă, sub oglindă. O să bage găinile mai târziu. Îi părea rău după ouă, că trebuie să lase pe dimineață. Dar de fapt niciodată nu lăsa pe dimineață. Dacă între timp se întuneca, atunci umbla după ele cu lanterna pe care i-o adusese Elemérke.

Trebuie numai să apeși pe ea și luminează ca dracu'. Să nu-mi orbecăi prin curte pe întuneric. Dacă o să cazi, cine să te îngrijească, nimeni. Că eu acasă nu vin.

I-a mai zis o dată Rózei să nu îndrăznească să se miște de acolo.

Ți-am făcut mâncare de mazăre bună, măi fato, și chiftele, îți dau imediat, îți pun și două chiftele mari.

Pe întuneric nu va putea să le închidă, mânca-le-ar frigurile. Și-a dat seama după cât de repede se întuneca. Deci totuși va trebui să se ocupe întâi de găini. În timp ce scotea apă, număra găinile, începuseră să se adune în fața cotețului lor. Dar dacă nu le mâna, singure nu intrau. A văzut că lipseau două, înseamnă că vulpea știa că le lăsase singure.

Că e pe-aici pe undeva, în așteptare, la pândă.

Acum să-i ia din nou două găini frumoase.

De parc-ar fi fost în prag de infarct, așa se simțea când nu-i ieșeau găinile la numărat, se văicărea, le chema țipând. Își suspecta vecinii, că fugiseră acolo, să se ducă să vadă. Că ea unde să le mai caute acum.

Până la urmă au apărut și alea două, afurisitele, s-a bucurat mult, de după tufele de agrișe au apărut. Încă nu se putea mișca de lângă cișmea, dar a văzut că ouaseră acolo. Luceau vag în întuneric cele două ouă. Că întotdeauna erau albe și curate ouăle, ca spuma. Găinile ei nu erau căcăcioase. Iar dacă vedea că vreun ou nu e curat, nu se dădea în lături să-și ia găinile pe rând, să vadă. Pe aia căcăcioasă o tăia de-ndată. Însă degeaba le închisese, degeaba adunase atât de rapid ouăle în șorțul ei, de parcă le-ar fi salvat de vulpea care stătea la pândă, căra pe umerii ei și prevestirea unui infarct.

Iar în timp ce ea mesteca în lături, mergând apoi la porci, Róza stătea tăcută în pridvor.

Revenind de la găini și porci, auzea deja de departe cum fierbe mâncarea de pe foc, degeaba trăsese cratița de-o parte, Róza încă stătea tăcută lângă peretele de un alb

luminos al casei, nici măcar nu se sprijinise de el. De două ori pe an văruia, de sărbători. Róza stătea acolo ca o statuie. Între timp se întunecase de tot. Trebuia să aprindă lumina, dar a preferat să mai pună pe foc. Flăcările îi luminau suficient de mult bucătăria, ceva-ceva lumină ajungând prin ușa deschisă și afară. Ea nu consuma curent. Și-a calculat în gând cât nu consumase, bucurându-se de micul câștig, sumă pe care ăla cu contorul electric, Mihály Csákó, nu va putea să i-o ceară. Peretele alb lumina suficient. Rózei i-a pus separat, în blidul ei de tablă. Când o apucă, pe toate le scapă din mână, s-ar sparge farfuria. Blidul ăsta era special pentru Róza. Îl spăla separat de celelalte vase. Iar altădată lăsa ca resturile Rózei să le lingă pisica, și numai la urmă îl clătea, în ultima apă. Cuțit nu putea să dea în mâna Rózei. Róza trebuia să mănânce exclusiv cu lingura. Dacă era carne, i-o tăia bucăți, iar chifteaua i-o dădea în mână, să muște din ea.

Când să-i ducă mâncarea afară, mâța ei bătrână stătea în prag, căscându-și mutește gura. Voce nu mai avea să miaune.

Na-ți chifteaua, mâncă mazărea, am tocat mult pătrunjel în ea.

Cum preferi tu, Róza, cum îți place ție.

Șoarece mai prindea mâța, îl și omora cumva, dar să-l mănânce de tot nu mai

putea, nu făcea decât să-l molfăie, că dinți nu mai avea. Uneori ea îi tranșa șoarecele cu cuțitul ei mic și strâmb. Slăbise mâța, poate avea vreun beteșug, cu umflături pe țâțele care-i atârnau și pe care le lingea întruna, nervoasă, cu furie, le lingea și le tot lingea, ca să se vindece ulcerațiile de la saliva ei. Numai niște smocuri de păr mai avea pe spinare, iar atunci sigur că pisica nu mai e sănătoasă.

Văzând mâța, Teréz se mira chiar de mai multe ori pe zi, că asta încă-și mai cască gura mutește pe aici. Nu și-ar fi lăsat cu inima ușoară pisica singură, mai bine să moară ea întâi.

Când, într-o bună zi, pisica n-o să se mai întoarcă seara acasă, și se aștepta, își dorea să nu vină, să dispară animalul ăsta bolnav, atunci o să plece și ea, o să dispară și ea, fără urmă, din viață. ...Din viața asta a ei.

Întâi i-a dat pisicii din chiftea, că nu era caldă, numai după aia și-a pus din mâncarea de mazăre.

O să-i dea și ei când se va răci mazărea, pentru că mâța asta era un specimen căruia toată viața îi plăcuse mâncarea de mazăre verde.

Mâței nu-i păsa că pusese în ea nu numai pătrunjel, ci și piper.

De câte ori curăța mazăre și mâța auzea cum cad boabele în blid, deja mieuna, să-i

dea, să-i dea, o mânca și crudă, însă fiartă mai degrabă.

Până ce Róza a plecat cu banii, pisica bătrână mâncase și din mazăre, găinile se culcaseră, ea închisese și țarcul porcilor. Se pregătea să se spele. Între timp și în celelalte curți se lăsase liniștea. A mai stat puțin lângă foc, pe scaunul ei Thonet cu spătar, nefăcând nimic, dar chiar nimic și negândindu-se la nimic, doar trăia puțin în trupul ăsta îmbătrânit al ei, cu senzația iminenței unui infarct, pentru că adevărul era că un timp nici nu s-ar fi putut ridica de pe scaun din cauza epuizării. Când, printre gemete, și-a luat totuși inima-n dinți și a reușit să închidă ușa bucătăriei, s-a dezbrăcat oftând, începând să se spele cu o mănușă de baie în ligheanul așezat întâi pe scaunul de bucătărie și apoi împins în mijlocul încăperii, în timp ce se certa singură pentru lenea care o cuprinsese. Întotdeauna se spăla, își spăla goliciunea, în aceeași ordine în care o învățase, pe vremuri, madam Hella Ortvay în bucătăria mare, cu piatră pe jos, a casei de pe strada Úri, sus, la Bastionul din Buda. Îi plăcuse pe loc metoda asta economicoasă și lipsa de rușine cu care Hella Ortvay îi arătase pe trupul ei, acolo, în bucătărie, ce și cum să-și spele Teréz cu mănușa de baie.

Niciodată înainte nu mai văzuse așa ceva. Ca una, stând în cada din propria-i baie, să-și bage mâna cu mănușa aia în pizdoacă. Nici de mănușă de baie nu auzise, darămite să și-o bage acolo, plină de spumă.

Doamne Dumnezeule, și după aia să te tot cureți de spuma aia de săpun.

Să-mi fii parfumată, fetițo, peste tot parfumată. Să nu-mi zică mie musafirii că servitoarea mea pute.

Iar scrisoarea i-a căzut în mână abia a doua zi, în zori, dar atunci iarăși n-a avut timp să citească scrisori, să-și caute ochelarii, să se ducă s-o cheme pe Róza, ca să termine de săpat și rândurile rămase. Însă pe Róza nu era nevoie s-o cheme. În ciuda minții ei bolnave, Róza știa ce are de făcut. O aștepta deja în ușa cămării, în căcatul ăla de rochie din flocon, nerușinata. De parcă ar fi fost goală. Burtica-i ascuțită se contura perfect prin rochie. Băiat o să ai tu, măi Róza, nu fată. Nu trebuia decât să-și ia săpăliga din butoiul cu apă de ploaie și deja puteau pleca. Iar seara, când au ajuns din nou acasă, nu i-a mai venit în minte scrisoarea. A trecut și duminica. Futu-i mama mă-sii. A trecut și ziua de luni. Marți a plouat și nu dădea semne că s-ar opri, în pizda mă-sii. În sfârșit, o ploaie bună, și atunci după un timp și-a

luat ochelarii ca s-o citească, dacă tot fusese scrisă, și de altfel tot nu putea să facă altceva.

Scrisoarea zăcuse pe comodă încă de vineri, fără să-și aducă aminte de ea.

Văduva doamnă Fabius i-o scrisese în stilul propriu, la obiect și cu litere ascuțite, frumos înclinate.

Pe aproape o pagină jumate, în șapte paragrafe, incluzând data, formula de adresare și bun-rămasul, îi aducea la cunoștință că, cu acordul binevoitor al lui Teréz, anul acesta ar trebui să-și înceapă la ea obișnuitul sejur de vară cu două săptămâni mai devreme.

Teréz a rămas mască.

Și ce să facă ea acum.

Pentru că la sfârșitul lui iulie trebuie să fie la Buda, îi scrisese văduva doamnă Margit Fabius Bellamy, pentru a pregăti cum se cuvine vizita rudelor de la Viena și Praga. Probabil că nici nu mai e nevoie să-i spună lui Teréz ce ocazie specială este asta pentru familia lor și cât sunt de încântați cu toții de această întâlnire la vârf dintre Est și Vest.

Timp de douăzeci de ani nu s-au putut vedea.

După cum îi povestise deja, nici măcar pentru înmormântarea bunului ei Kázmér rubedeniile n-au primit viză de intrare în țară.

De parcă ar fi planat un blestem asupra familiei lor.

Însă acum, Domnul fie lăudat, se pare că unul din norii cei grei urmează să se risipească.

Speră din toată inima să nu intervină nimic.

Rudele de la Viena consideră atât de importantă această întâlnire, încât și bătrâna contesă va veni cu ei.

Poate să-și închipuie Teréz ce imensă responsabilitate apasă pe umerii ei fragili.

În schimb, bucuria lor n-are margini.

Înainte de a părăsi această frumoasă lume, contesa ar vrea să-și vadă cu ochii ei nepotul, pe Misike. Asta ar fi singura ei ultimă dorință și alinare de la soarta care o pusese la încercări atât de grele.

Prin diferite relații au reușit să rezerve, pe același etaj, câteva suite de apartamente la Hotelul Gellért, ceea ce e mare lucru.

Locuința lor din apropierea Podului Margit n-ar fi tocmai adecvată nici chiar pentru a primi oaspeți mai modești.

Citind toate astea, Teréz s-a blocat.

Oricâtă experiență ar fi avut în primirea unor oaspeți de seamă, nu putea să-și închipuie o astfel de locuință, de genul acelora de care mai văzuse, și nu numai una, cu multe camere mari, toate cu vedere la

stradă și în care, după aia, le băgaseră trei familii complet străine.

Doamna Fabius îi povestise despre această viață la comun. Că trebuie să-și împartă bucătăria și baia cu grămada aia de străini, toți din provincie.

Își mai aducea bine aminte că toate camerele aveau vedere spre Podul Margit, însă le fuseseră luate și cele două camere ce dădeau spre curte, dormitorul și camera lui Misike, salonul și sufrageria.

Nici de dormit nu mai puteau să doarmă ca lumea.

Misike gemea toată noaptea.

Afară, zgomotul orașului, iar în locuință, o droaie de copii gălăgioși, îi povestise amănunțit viața lor de zi cu zi doamna Margit Fabius Bellamy, cum de-a dreptul își încurajează copiii să alerge în sus și-n jos prin hol, le cumpără fluiere, tobe, cum îi înnebunesc cu vacarmul, ca să-i alunge din propria lor locuință, care oricum le fusese deja luată și acum nici nu le mai aparține.

Știa care era casa, își aducea bine aminte.

În măsura în care lui Teréz nu i-ar fi inoportună această schimbare de dată venită pe neașteptate, ar sosi joi la prânz, cu vaporul care pleacă în zori de la Buda. Speră sincer că Teréz va înțelege. Și în următorul paragraf o lua iarăși de la capăt. Fiind vorba

de Misike, n-ar vrea să renunțe la sejurul de anul acesta. După iarna lungă și umedă, amândoi tânjesc după mâncare simplă de casă, liniște, soare și mai ales după aerul curat de la țară.

Mama ta, măi doamnă Fabius, cu aerul ăsta curat. Și după aia strâmbi din nas.

Însă doamna Fabius nu strâmba niciodată din nas, de fapt, Teréz o admira că nu strâmbă niciodată din nas și nici nu umbla cu pliciul după muște sau țânțari ca alte cucoane.

Abia așteaptă să-și ia micul-dejun și supeul la Teréz, în cerdacul ei umbros.

Scrisese supeu, punând-o în încurcătură pe Teréz, ce vrea cu asta, ce naiba o mai fi și asta, ori poate nu citise bine cu vederea ei slabă.

Dacă lui Teréz eventual nu i-ar conveni acum, așa scrisese, conveni, ceea ce ea ar înțelege perfect, atunci o roagă s-o anunțe telegrafic să nu vină.

Atunci anul acesta sejurul lor s-ar contramanda.

Contramanda.

Teréz se uita prostită la scrisoare.

Rămasă nemișcată, în mână cu scrisoarea în stilul de altfel bine cunoscut al doamnei Fabius.

Lăsase scrisoarea să-i cadă în poală și privea în gol.

Pentru că anul ăsta uitase complet că ea are un client permanent peste vară, pe doamna Fabius. Ca vecinii să moară de ciudă din cauza asta. Și acum ce să facă, se întreba. Să nu mai vină. Când odată, la recomandarea doamnei Zielinszky, a acceptat să vină, să vină numai, că o să le și gătească, atâta de impresionată fusese de soarta lui Misike în urma poveștilor spuse de doamna Zielinszky, Emma asta, pe vremea când îi ducea zmeură, pentru ca șchioapa aia de doamnă Zielinszky să le facă dulceață nepoților și pentru că atunci avusese mare nevoie de bani. Și acum are nevoie, numai de ei n-are nevoie, de doamna Fabius cu handicapatul ăla mic. Poate că mai ajunge la poștă, numai să fie deschisă. Nu cumva să plece acasă Rózsi, poștărița, ca să-și hrănească animalele. Mai bine renunță la bănuții ăia. Doamnei Fabius nu i-ar trece prin cap să calculeze, în pizda mă-sii, cât o costă pe ea mâncarea aia bună de țară, pe care numai de dragul lor o plantează și crește,

pentru ca, în numele lui Isus, ei să se-ndoape și să se-ngrașe la ea, 'tu-le muma-n cur, având în vedere că pentru doamna Fabius era foarte important ca în fiecare vară să se

îngrașe, păi, nu ți-e ție totuna, doamnă Fabius, cu ce ți-s învelite oasele. Că nimeni nu mai pune mâna acolo, mânca-ți-aș curu'.

Cine o să-i plătească ei căcatu' ăla de telegramă, că iac-așa, știe numa' să dea ordine. Și acuma să-i mai dau și telegramă. Păi, de unde Dumnezeii mă-sii să aibă ea bani pentru fiecare cuvânt.

Să-i hrănească veri la rând și să le mai trimită și telegrame. Că nu-i așa de simplu, poștărița Rózsi trebuie să numere cuvintele pe litere, că stai puțin, Teréz, să văd câte litere, pentru că dacă sunt mai mult de cinci litere în cuvânt, atunci prețul pe cuvânt e dublu, căca-m-aș pe poșta lor.

Însă oricât ar fi vrut, nu putea să se ridice de pe scaun și să iasă pe ploaie înainte de-a închide pentru prânz poșta aia răsfutută.

Adevărul e că fiecare frază din scrisoarea doamnei Fabius, fiecare suceală și joacă a cuvintelor deopotrivă o copleșea și fermeca, de parcă doamna Fabius i-ar fi vorbit chiar de aici, din spatele ei, cu vocea aia stridentă și în stilul ei necruțător de politicos.

O umbră a mișcat în oglindă și, Doamne Dumnezeule, trebuia să se întoarcă să vadă dacă nu cumva apăruseră deja în ușa bucătăriei.

Însă nu ea stătea acolo.

Nu umbra mare și osoasă a doamnei Margit Fabius Bellamy, așa ești tu, madam Fabius, ca o sperietoare de ciori, deci nu ea, ci demult defuncta doamnă Gunten Görög, baronesa Hella Ortvay stătea acolo, într-o rochie sumară de tot, pe care niciodată n-o mai văzuse pe ea.

Cum a apărut asta aici, în rochia asta minusculă, când nici nu mai e în viață.

Păi, rochia asta a ei nu i-o spălasem și nici nu i-o călcasem niciodată.

Și totuși chiar ea stătea acolo, în ușă, Hella Ortvay, cea pe care, conform zvonurilor și celor povestite în timp ce așteptau pâinea în curtea brutarului de doamna Mentes care, la rândul ei auzise, cu o zi înainte, de la cele mai bune prietene ale doamnei Fabius, văduva doamnă Zielinszky, iar în ziua următoare de la văduva doamnă Mírák, bătrâna văduvă Mírák, pentru că una îi relatase marți, iar cealaltă, miercuri, povestea nefericită a Hellei, că ce pățise ea pe hacienda aia, sau ce pizda mă-sii, a ei, ea împreună cu viteazul Okolicsányi fuseseră uciși în somn, după ce reușiseră în sfârșit să se stabilească în Argentinia și din banii salvați și bijuteriile lui Hella Ortvay, din depozitele bancare de acolo și din profituri sau ce naiba, reușiseră să-și cumpere hacienda aia sau ferma sau ce curu' mă-sii.

Atunci ăștia doi să nu fi murit.

Și-a întors capul instinctiv, ca să nu vadă un mort viu.

Că ei se pricep la cai și o să crească o mulțime de cai pe hacienda aia a lor.

Na, futu-vă-n cur cu caii voștri cu tot, calu' trebe să mânce de mai multe ori pe zi, să se adape, să pască. Să-l înhami, să-l pui la mișcare. Dar furajul cine-o să-l facă, tu, Hellă, cine o să semene, o să cosească, o să rânească-n grajd, cine. Iarna cine o să-l plimbe, te pomenești că Okolicsányi. Tocmai Okolicsányi, cu mâinile lui albe, înmănușate în piele galbenă de căprioară o să ia coasa bine ascuțită, mânca-i-aș pula, ca să coseacă ovăz pentru cal, iar tu, Hella, o să legi la snopi, cântând cât îi ziua de lungă, cum ai văzut că făcea Manyi Kiss, când am fost cu tine la Orfeum, cum se unduia aia pe muzică, cu snopii în brațe, fix așa o să faci și tu, ca până seara să nu mai aveți scuipat de la atâta pleavă, și până și de pe pițiroancă să-ți curgă apă soioasă.

Sclivisitul ăla de Okolicsányi își ducea mâinile alea albe, cu degete delicate, încărcate de inele la manichiură, iar frumosul lui păr era ondulat de frizerul lui personal, ia te uită, Teréz, ce bine-i stă.

Mânca-i-ar frigurile, la ce dracu' stau eu să-mi pierd timpul cu ei, sfădindu-mă în

gând cu morții și cu caii lor.

Trebuia să-și ia baticul mare, să se ridice și să se ducă, să-și tragă bine peste frunte baticul gros, pe ploaia asta binecuvântată.

Măcar plouă, în sfârșit plouă, futu-i, îți pică bine să auzi ploaia.

Pământul ei absoarbe avid ploaia prețioasă.

Măcar v-ați drăgălit un pic, mânca-v-ar buba rea, să vă fie de bine.

Bine ați făcut, așa să faceți, dacă tot e de tot căcatul viața asta de căcat.

Era o ploaie caldă, binecuvântată ploaie.

Odihnească-se în pace mieii Lui.

Ei nu știau ce vorbesc, unde să plece ei de aici.

Era bucuroasă că plecase Hella cu Okolicsányi, ca să-și facă crescătorie de cai sau ce mama dracului.

I-auzi, cică să creșteți cai, pulă de cal mergeți voi să creșteți.

Când vorbea cu Hella în gând, o tutuia.

Mielul Domnului ai fost tu dintotdeauna. Dac-o fi adevărat ce tot bârfesc cucoanele astea despre tine. Niciodată n-ai fost tu prea întreagă la minte, măi Hella.

Poate că-i doar o născoceală crima de pe hacienda aia nu știu cum a lor.

Era neverosimil, nu putea să creadă că ăștia doi nu mai erau în viață. Atunci la ce

mama dracului au mai plecat, ca să moară amândoi. Ce să nu le fi fost bine aici, Aladár Gunten Görög n-a comentat nimic, n-a avut nimic împotrivă când a aflat că, în afară de el, pe nevastă-sa o mai dezmiardă și înghesuie uneori și viteazul Okolicsányi.

Trupul ei plutea împreună cu al celor doi, în timp ce-și imagina toată această incredibilă viață, a lor și a ei.

În loc să fi reușit să se hotărască și să se ridice.

Și-a dat seama speriată că, de data asta, n-ar fi ținut-o picioarele, și nici scaunul nu-l mai simțea sub șezut. A stat mult timp așa, ca lovită de dambla.

Până au început clopotele să bată de amiază, întâi ale bisericii reformate din apropiere, când căsuța ei din cărămidă se cutremura întotdeauna. Rahatul ăla de clopot mare îi zgâlțâia fundația casei, futu-i clopotu' mă-sii, sonul ascuțit al clopotului mic trecea prin zid, făcând să zdrăngănească vasele din credenț. Pereții casei erau cam subțiri, se temea de căcaturile astea de clopote, de ăla mare și de ăla mic, dar lasă, Isus să le binecuvânteze.

Mai bine să fie binecuvântare decât blestem, numai să nu-mi strice mie casa.

Pe zidarul din Bogdány îl pusese să ridice casa asta, cui să fi ridicat-o, pe banii ei, dacă

nu ei.

Pica-v-ar îmbucătura din gură.

Pentru că râdeau javrele alea turbate, că lui Teréz asta, nemaibună de nimic, zidar din Bogdány îi trebe. Că al nostru nu-i e destul de bun, auzi colo.

Cine știe, dragă, nu știi tu ce nu face asta cu bietul omu' ăla din Bogdány.

La naiba, că nici dinți nu mai are cu care să-l muște.

Așa o să-i iasă casa mai ieftin.

Râdeau că Teréz încă își mai are socotelile ei.

Voia să strige.

Cine să știe, dragă, cine cu ce poate plăti.

Să strige după ajutor.

Nu-i ieșea niciun sunet pe gură. Auzea ploaia cum cade, cum bate în acoperișul cerdacului, în timp ce clopotele băteau și tot băteau.

Nimeni n-ar auzi strigătul ei de ajutor.

Peste puțin timp, mai din depărtare, au început să bată și clopotele catolicilor, ăia aveau trei.

N-ar mai fi îndrăznit să se uite spre ușa ei cu geam.

De ce n-a putut ea să se ridice la timp, în sfinții și arhanghelii mă-sii, ca să-i trimită doamnei Fabius căcatu' ăla de telegramă, pe

care nici n-o scrisese încă, să nu vină. Acum la catolicii ăștia pentru ea bat clopotele.

Să nu vină, pentru că ea nu poate s-o gonească pe Hella afară, în ploaie. Mai degrabă ar trebui să-i dea drumul înăuntru. S-o dezbrace de rochița ei din voal jorjet udă toată.

Niciodată n-o mai văzuse, Hella n-avusese niciodată o rochie ca asta.

Să-i aducă din cameră un prosop mare și frumos. Culori din astea stridente, imprimeu atât de mare nu purta Hella.

Noroc că întotdeauna pune lavandă printre prosoape.

Astfel o așteptase ea toată viața pe Hella.

Nici vineri să nu vină.

Nici luni.

Niciodată să nu mai veniți.

Nici joi.

Să nu mai vină niciodată cutra asta de madam Fabius cu Misike al ei.

Asta a fost problema ei toată viața, că nu era în stare să le refuze nimic. Unor boieri ca ăștia. Cu toate că o agasa atâta amabilitate. Să-și petreacă vara în altă parte madam Fabius cu copilul ăla infirm al ei. Îmbăloșează totul în jurul lui, tot scuturându-și capul. Tot timpul trebuie să curețe după el. Și nu mai e copil, deja îi dau tuleiele. Și atunci ce-o să se facă madam

Fabius cu el. Gândul ăsta a mai întors-o puțin către lumină. Pentru că simțea o mare durere în inimă gândindu-se la nenorocitul ăla de copil, evocându-i imaginea, cu brațele lui subțiri și coapsele veștede, pe fondul ocărilor, înjurăturilor și blestemelor ei.

Că nici viaţa lui nu-i o veselie.

Imaginea copilului era sfâșietoare, simţea un junghi în inimă. Că-i crapă osul din capul pieptului, că i se face bucăţi, o sudoare rece îi curgea pe spinare.

Vai, Doamne Dumnezeule, acuși dau ortu' popii

Iar Hella încă mai stătea acolo, în ușa bucătăriei, singură și udă leoarcă, privind-o disperată cu ochii ei mari, cum nu poate mișca, doar zace neputincioasă în scaunul ei.

Nu era niciun dubiu, nu putea să se înșele în privinţa asta.

Dârdâia de frig sărăcuţa.

Se uita înăuntru.

La cum stă ea tocmai pe scaunul ăsta Thonet frumos, cu spătar, scaunul lui Okolicsányi.

Degeaba dârdâi, futu-ţi mama mă-tii, măi Hella, dacă nu mă duc picioarele până la ușă și nu intră puţin aer în mine.

Dar chiar atât de frig nu e, ca să-mi dârdâi tu în halu' ăsta. Când o să mă pot ridica în

picioare, atunci o să ies la aer și o să-ţi frec trupșorul.

Să nu se mai facă Hella asta că-i e atâta de frig.

Părul tău mare, trupșorul tău frumos o să le frec, așa cum îţi plăcea pe vremuri.

Destul te-am frecat eu la viaţa mea.

O să te încălzești, n-ai grijă, mai arde focul în sobă.

De la moarte dârdâie, că puls n-are deloc, și-a răspuns singură, și atunci de unde-n pizda mă-sii să-i vină căldură în trup, pot s-o frec eu cât vrei. De unde să fi venit la ea, dacă nu din moarte, ca s-o ducă și pe ea.

Până și acolo am să te slujesc eu pe tine, Hella, că doară mă cunoști.

Pe nimeni n-o să mai slujesc eu, nici pe tine, nici pe netrebnicu' ăla de Okolicsányi al tău.

Din părul mare al Hellei picura apă, îi curgea pe umeri. Păi, n-avea cum să cadă pe ea atâta apă câtă s-a scurs din păru' ăla mare al Hellei.

În afară de părul ei și rochie, n-avea nimic, dar absolut nimic asupra ei. Măcar o poșetuţă sau ceva să-și fi luat cu ea.

Moartă, fusese plină de sânge, cu găleţile turnau apă peste ei, ca să-i spele un pic, apa aia se scurge acum, aici, la mine. Iar dacă n-are nimic asupra ei, atunci la ce mama

dracului a mai venit aici. Așteaptă să-i dau drumul. De parcă ea singură n-ar putea să apese pe clanţă cu mâna aia delicată a ei.

Hai, apasă odată, Hella.

Clanţă scumpă, de aramă, mi-am cumpărat pentru casă, futu-i, ca să-ţi fie pe plac când mă vei vizita.

De data asta tu să mă ajuţi pe mine, Hella.

Nici măcar pe Lali Bokor nu l-am adorat mai mult decât pe tine, deși ăluia chiar că-i iubeam fiecare părticică din trup.

Am făcut tot ce-am putut să fie o căsuţă frumoasă, ca să-ţi placă.

Păi, nu poţi s-o apeși singură, până și propria mea clanţă s-o apăs eu în locul tău.

Se răsfaţă Hella asta, Hellei i se cuvine ca toată lumea s-o servească pe ea. Asta să-i pui sub curu' ei mare, aia să-i dai să bea, vezi nu cumva să răcească la pizdulicea ei îmblănită.

Acum ar pofti la pâine prăjită, coaja, vai, nu cumva s-o arzi, măi fato. Taie-i coaja dacă tot ai reușit s-o arzi, fir-ar să fie, păi nu știi s-o tai.

Mie să nu mi-o pui așa pe masă.

Hella își vârâse ambele mâini între coapse, mătasea udă i se lipise de piele, tremura ca varga în faţa ușii cu sticlă.

Însă nu s-a ridicat de pe scaun. Pentru că nu putea. Cine a chemat-o să se fi dus în altă

parte, în pizda mamii ei să se fi dus. Nu eu te-am chemat pe tine aici.

Auzi, până și clanța să trebuiască s-o apese în locul ei. În schimb pula lui Okolicsányi poate s-o apuce și moartă, atunci să nu-și bată joc de mine cu clanța asta răsfutută de aramă, de n-o apasă.

Teréz știa, deși nu mai văzuse așa ceva, că degeaba se revoltă, nimeni n-ar putea-o goni pe Hella de acolo. Ar fi slujit-o cu dragă inimă, i-ar fi dat drumul în casă, ar fi pupat-o pe obraji, pentru că toată viața ei o iubise și o adorase pe Hella asta.

În mă-sa să se fi dus sau la Aladár Gunten Görög, la fabrica lui de faianță de la Rákoshegy, nu la mine, pe capul meu.

Pentru că vine madam Fabius, și atunci ce să facă ea cu ăștia acum.

Să gătească și pentru morți. Are ea destule belele pe cap, n-are nevoie să-și mai facă apariția tăcută și ăștia doi. Că și Okolicsányi ăsta precis se-nvârte pe-aici, în jurul casei. Și după aia să mai vină și madam Fabius cu copilul ăla handicapat. Unde să-i culce. Unde are ea atâtea camere. Nici atâtea dune de-nvelit n-are. Se străduia să se ridice de pe scaun, dar nici acum nu reușea, avea impresia că visează: vreau să mă ridic, dar nu pot.

Nu visa și nici trează nu era și nici de ridicat nu putea să se ridice.

Să izgonească totuși fantoma asta diurnă, că-i pune în pericol toată casa.

Se uita după mătură, sau de-ar avea vreun par în cămară, unde-o fi făcăleţul, ca să le tragă una pe spinare.

Dacă-i izgonește, pe Hella asta precis n-o s-o doară, căci ea e doar umbra sufletului Hellei.

Iar câinele ei credincios, Okolicsányi, o s-o urmeze. Lui cu mare plăcere i-ar fi tras una cu parul.

Sau să le dea drumul în casă, să nu-i vadă cineva de pe stradă.

Să se încălzească puţin sufletul Hellei la ea.

Dar ce să fac eu cu tine, îngerașul meu, dacă nu pot să mă ridic în picioare.

Să nu-i facă pagubă în casă. Numai că știa bine, sufletele care se întorc sunt toate răzbunătoare. Dacă nu-i izgonește acum cu un par, nu aruncă după ei cu ceva sau nu le dă drumul în casă, atunci o să se întoarcă mereu.

Dar Hella nu fusese niciodată în casa ei.

Atunci de unde dracu' o fi știut unde-n pizda mă-sii stă ea. Sufletului nu-i pasă de hrană. Nu numai cu pâine se hrănește sufletul.

Ăștia întotdeauna se căcau pe toţi. De ce altceva ar fi venit, îi trebe servitoare.

Destul te-am servit eu. Se tot pregătea, că o să vină ea, n-ai grijă, Teréz, că vin eu la tine curând.

Iar acum vrea s-o ia cu ea.

Niciodată n-a venit.

Scrisori îi scria, că pe Teréz așa și pe dincolo, și cât de mult.

Cum să am eu timp să-i răspund când am atâta treabă. Fata cea nouă nu se-nvaţă. Păi, da, și atunci pe mine m-ar vrea. De altfel, fata cea nouă are două mâini stângi. Nu e în stare să deosebească portocala de lămâie. De două ori o pusese să guste gemurile fine pe care le comandase de la Kovács, de pe Strada Andrássy, dar, Teréz n-o să creadă, de două ori le-a scuipat din gură, că cică-s amare. Asta a amuzat-o grozav. Păi, cum să fie, dacă nu amare, fetiţa mea dragă.

Să n-aibă grijă Teréz, că o să urce ea pe un vapor la debarcaderul Margit. Chiar își aleseseră deja unul împreună cu Okolicsányi. Lui Misike și lui Margit o să le facă cu mâna de pe vapor.

Pe după masă ar ajunge acolo, să n-aibă grijă Teréz. Vine ea, ca să-i vadă căsuţa, pe care și-o construise din proprii ei bănuţi.

Ar rămâne și peste noapte.

Însă în clipa aia lui Teréz i-a stat inima-n loc.

Dacă Hella e într-adevăr moartă înseamnă că știe și că ea o furase.

Oricum voia de mult s-o viziteze pe biata Emma Zielinszky, chiar dacă nu se mai poate vâna la ei. Măcar casa ei mare și frumoasă i-au lăsat-o. În vara asta nu poate să-și țină promisiunea de demult, în niciun caz în vara asta, pentru că pleacă la Balatonföldvár, cu Aladár, iar Okolicsányi o să vină după ei.

Okolicsányi a cumpărat de la moștenitorii proprietarilor decedați terenul de tenis de la Földvár.

De întors nu s-au mai întors sărăcuții de ei.

Altfel, casa de la Földvár a rămas intactă, în ciuda cumplitelor lupte aeriene de la Balaton, și nici nu le-au luat nimic, numai bicicleta scumpă a lui Aladár.

Aladár, după ce va fi dus-o pe ea, va trebui să se întoarcă de-ndată la fabrică.

Acum toată lumea are mare nevoie de faianță. Muscalii sigur o să-i ia fabrica, dar numai atâta bai să fie. Au fost pierderi și mai mari la Mohács.

O să avem terenul de tenis de la Földvár, o să trăim cumva din el.

În orice caz, fără Aladár ăia n-o să se descurce cu tehnologia de producție.

Strada Úri e în ruine încă de atunci. Parterul, cât se vede din el printre molozuri, probabil ar mai mai avea șanse să fie salvat. Teréz nici nu-și poate închipui până nu vede cu ochii ei. Grinzile, molozul fuseseră înlăturate numai de pe carosabil, dar nu și de pe toate străzile.

Ziua în amiaza mare e periculos să treci pe-acolo, pentru că pur și simplu ești jefuit.

O singură dată a fost acolo cu Okolicsányi, altfel nu se mișcă din Rákoshegy.

Totuși, ăștia au fost buni cu ea atunci când fusese nevoită să plece de la profesorul Harz.

I-au oferit adăpost în palatul de pe Strada Úri, o cămăruță, jos, lângă bucătărie. Și la reședința de vară de la Rákoshegy erau camere pentru servitori, avea și acolo camera ei. În afară de ea, nimeni n-avea voie să intre. Când ajunsese la ei de la profesorul Harz, ăștia au răsfățat-o, au alintat-o, că nu se vede nimic pe ea, și-a păstrat în totalitate prospețimea de la țară. I-au cumpărat rochii, pantofi, asta o îmbraci când faci curat, astălaltă când servești masa, rochie gri cu șorț și bonetă albe. Rochie neagră când vin oaspeți seara, șorțul alb și boneta rămân, dar trebuie să fie proaspăt apretate și călcate.

Iar ăia n-aveau altă treabă decât să vină și să tot vină. Nu le păsa de nimic altceva, veneau, plecau agitaţi, mișunau peste tot cu automobilele lor.

Hella mergea singură, în mare secret, la Okolicsányi. Uneori trebuia s-o însoţească, alteori luau automobilul lor și mergeau, scorţoși, ea cu bărbatul ei, Aladár Gunten Görög, la operă. O instruiau, uite, Teréz, ăsta-i paharul pentru coniac, ăsta pentru apă, din ăsta bem vin alb, din ăsta șampanie, din ăstălalt vischi sau lichior, din ăsta cocteiluri, futu-vă muma-n cur, că multe mai beţi din tot felu' de pahare. Trebuia să înveţe deodată o mulţime de lucruri pe care nu le știa. De unde-n pizda mă-sii să le fi știut. Păi, ea nu pricepea nimic din toate astea. Când e titaimu' sau cum mă-sa îi ziceau. Acum știu. Îmi explicau frumos, că din astea douășpe, pentru că-i de toată ziua, din alea douășpatru, că de zile festive. Nu uita, Teruska, inimioara mea. La început numai Hella îi explica ce trebuie să spună dimineaţa, ce trebuie să servească la ceai, cum să-și ia rămas-bun seara, cum să intre în cameră, ce trebuie să aducă pe tavă și ce în mână, când trebuie să pună șervet brodat pe tavă, și când și pe care dantelă apretată. Cu ce trebuie să apuce sparanghelul gătit la abur ca să nu se rupă. Cum să-l blanșeze. Cum să

blanșeze peștele. Ce anume trebuie să pună pe masă, în funcţie de meniu și de ordinea servirii felurilor. Cum să ţină sosiera. Cum și cu ce trebuie să cureţe în fiecare sâmbătă după-masă argintăria, ce trebuie să aducă pe tavă de lemn, și ce pe tavă de argint, când vine la ei Berthe, bucătăreasa, ca să gătească, și când se angajează și alte cameriste pe lângă ea, dacă au mulţi oaspeţi. De care furculiţă să pună pentru desert și de care pentru pește. Care-i linguriţa pentru îngheţată și unde-n curu' mă-sii se pune bolul cu apă cu lămâie ca să nu se verse. Ce să facă dacă totuși se varsă, se pătează, se sparge sau se răstoarnă ceva, și ce anume trebuie să aibă pregătit pentru astfel de mici accidente la masă. Orice s-ar întâmpla, să nu se agite, să nu ţipe. Unde trebuie, frumos îmbrăcată, s-o însoţească pe ea, când să-i vină în întâmpinare. Cu jumătate de pas, nici mai mult, nici mai puţin, mereu în spatele ei. Să nu rămână în urmă. Nici să vină mai aproape. Pe stradă să nu se holbeze la vitrine. Cu nimeni pe lume să nu intre-n vorbă. Nici măcar cu șoferul, n-are ea treabă cu el. Ei sunt muţi unul pentru altul. Mare grijă cu bărbaţii. Cu cât e necazu' mai mare, cu atât să zâmbească mai frumos. Nu chicotit, nu râs, în compania lor să nu râdă niciodată, nici la glumele lor n-are voie să râdă.

Oricine, orice ar zice, să nu-și ducă mâna la gură.

Vorba poetului, seninătate în suferinţă.

Asta fac și eu, fetiţa mea, toată viaţa aduc seninătate în suferinţă.

Dacă nu înţelege ceva, să nu întrebe.

De altfel Hölderlin îl cheamă pe poet, dar nici asta nu trebuie s-o știe.

Dacă întâlnesc cunoscuţi, trebuie să se oprească la jumătate de pas, nici mai mult, nici mai puţin, în spatele lor, să zâmbească frumos, nu larg, dinţii să nu ţi-i văd niciodată, să fie amabilă cu toată lumea, dar nu intruzivă, și pentru nimic în lume să nu vorbească.

Să se vadă apartenenţa, însă prietene nu pot fi considerate.

Să vorbească numai când e întrebată.

Să nu gesticuleze când dă explicaţii.

Jidanul arată cu degetul, tu să nu faci așa.

Aer surâzător să fii în jurul meu, fetiţo, asta să-ţi fie regula de bază. Păi, vezi cât de mult te iubesc. De cum te-am văzut, te-am și îndrăgit.

Multe răutăţi înghiţise din partea lor, vedea tot, auzea tot, ceea ce o durea, foarte tare o durea, pentru că într-adevăr pe lângă ei devenise aer, nici măcar aer, în orice caz frumos din partea lor că o învăţaseră atâtea lucruri.

Și totuși au fost binevoitori față de ea, căci fusese frumoasă, Doamne, cât de frumoasă, nici nu știa cât era de frumoasă. I-au adus costum tradiţional maghiar de la Éva Szabó, de pe Strada Bálvány, ucenicul lui Éva Szabó i-l adusese într-o cutie mare, un copilandru evreu a fost ucenicul lui Éva Szabó. Acolo își avea ea, Éva Szabó asta, atelierul, pe Strada Bálvány, acolo se confecţionau frumoasele costume populare maghiare și cununile pentru doamna casei, ea ţesea mătasea, ea le punea pe femeile de la Mezőkövesd să facă broderiile și avea o persoană care se ocupa numai de pasmanterie, pentru că duminicile astfel îmbrăcată trebuia s-o conducă pe Hella la biserică.

Chiar dacă ești reformată, acum, la fel ca mine, te-ai făcut pentru totdeauna catolică.

Atât de proastă fusese ea, nu știa ce biserică frecventau ăștia de aici.

Păi, la biserica încoronării se duce, împreună cu Aladár Gunten Görög, unde altundeva.

Cum să nu știi unde a fost încoronat ultimul rege maghiar. Ultimul nostru rege devenise un Habsburg prin căsătorie. Nu ești tu atât de proastă, încetul cu încetul o să le înveţi pe toate aici, la noi. Că tu faci totul bine și nu uiţi nimic.

Adevărul e că, încetul cu încetul, Teréz trebuia să-și regăsească vocea, cumva trebuia să se întoarcă pe Strada Bálvány, pe Strada Úri, în biserica de încoronare a regilor, în casa de vacanţă de la Rákoshegy, dar scrisoarea sosită pe neașteptate a tulburat-o și a deviat-o atât de mult de la cursul obișnuit al vieţii ei, cutra aia de madam Fabius a intervenit și a bruiat-o la fel de mult, încât nu-și mai regăsea vechile voci, cele pe care trebuia să vorbească cu ei cealaltă limbă maghiară.

Nu se știe din ce cauză, dar a uitat-o, cu toate că o învăţase bine și, până acum, o exersase cu madam Fabius în fiecare vară.

Nu greșea niciodată.

Hella o lăuda ce bine le face pe toate. Cât de cuviincioasă e, de parcă ar fi fost făcută să fie cameristă.

Se amuza în sinea ei.

Ce grimase făceau, ca alţii să înţeleagă mai bine sau, dimpotrivă, să nu înţeleagă deloc.

Cine a mai auzit de așa ceva.

Astfel într-adevăr nu e confortabil.

Nu mai spune, cică derogat.

Dacă nu-i convine, înţeleg, desigur.

Până și batista să și-o ducă la nas astfel încât să nu-i acopere sau să-i atingă buzele.

Doamnele și domnișoarele au buze.

De parcă n-aţi ști, futu-vă-n cur, că eu pot să mi-o duc cum vreau eu, pentru că sunt o fată decăzută, și bine am făcut ce-am făcut. N-o să regret niciodată. Nu e Dumnezeu în cer înaintea căruia eu să mă căiesc. Mie așa mi-a fost dat de la bunul Dumnezeu, și mie Lali Bokor mi-a făcut de toate, iar eu am învăţat de la el totul despre trupurile noastre frumoase, ce nu i-am făcut eu lui Lali Bokor, deși nici el nu știa, de unde să fi știut, cum să mi-o facă mie bine.

Cine, în afară de bunul Dumnezeu, să ne fi învăţat pe noi, care acolo, printre hambare sau pe tarlalele statului.

Cine altul fusese binefăcătorul nostru, și atunci ce vreţi voi de la mine acum.

Când bătăile de clopot, întâi la reformaţi și pe urmă la catolici, au încetat și, printre gemete, a reușit să se scoale în picioare, ca totuși să-i dea drumul hainei Hella în bucătăria ei caldă unde, în crăticioara trasă de-o parte, îi fierbea încet prânzul, mare minune că nu se arsese, o să-l împartă cu Hella, numai Okolicsányi să nu vină, să nu vrea să intre, să nu vrea să mănânce, n-are atâta cât poate putregaiul ăsta de Okolicsányi să înfulece, ei nu-i trebe bărbat, la ea în casă să nu mai pună piciorul vreun bărbat niciodată, însă chiar atunci Hella nu mai stătea în ușa cu geam a bucătăriei.

Până se mai făcea mazăre în grădina din spate, ea ce curu' mă-sii să-și fi gătit altceva, aproape zilnic mănânc mazăre. Iar dacă de la atâta mazăre trage o rafală de pârţâieli, nimeni n-aude. Punea puţină untură pe fundul cratiţei, deși trebuia să aibă grijă cu untura, s-o ţină până la tăiat, adică până-n ianuarie. Și dacă ar avea bani, untură de la magazin tot n-ar cumpăra. Ei nu-i trebe untură de magazin. Ea știe ce-i dăduse porcului de mâncare. Untură cumpărată nu-i trebe. Cine știe ce se pune-n ea. Încă n-a existat să fie nevoită să cumpere untură. Ea să-și aibă untura asigurată tot anul. Toacă o ceapă mare, cu tot cu verdele, am eu grijă, nu mă mai fute la cap, ca verdele cepei să nu se amărască, n-o aruncă, o lasă să se ofilească încet pe fundul cratiţei, în untură, n-o frige, sunt propria-mi stăpână, unde-n pizda mă-sii să mă grăbesc, dacă voi aruncaţi verdele cepei e treaba voastră, n-aveţi decât, știu eu s-o gătesc cum trebe, peste asta se pune mazărea, mazăre verde cum îi zic ăștia de la Pesta, știe ea, 'Mnezăii mamii lor, cum să nu știe ce înseamnă, cum le zic ei, a învăţat pe pielea ei, pentru că râdeau, tot râdeau de ea, că ce tot vorbește Teréz asta cumsecade, apoi morcovi, pătrunjel, căci pe ăia mici îi scoate din pământ, ca să crească ceilalţi, dar nu-i aruncă, îi pune-n supă, fierbe mazărea la foc

încet, până scade, apoi sare, piper. Când i-a scăzut zeama presară puţină făină, paprică, piper, amestecă, pune repede apă, iar când mai dă un clocot, trage cratiţa deoparte, adaugă puţin lapte, o lasă să mai fiarbă puţin acolo, pe marginea plitei, ca să se-ngroașe de la lapte.

Că nu i-a dat Hellei să mănânce din mâncarea aia bună de mazăre dreasă cu lapte. E zgârcită, îi părea rău să-i dea lui Okolicsányi din mâncarea ei de mazăre dreasă cu lapte, deși câte și mai câte primise de la el, Doamne Dumnezeule.

Asta o durea foarte tare, propria-i răutate și zgârcenie, și că într-adevăr furase de la ei, stătea și se uita la ploaia ce cădea în valuri, începând să plângă înnăbușit și simţind că-i crapă osul pieptului de durere.

Hella nu mai era acolo unde stătuse adineaori.

Trebuia să fugă după ea plângând, nu să stea să plângă aici. S-o aducă înapoi. Pentru că intenţionat a lăsat-o să plece, să plece naibii odată, ăștia doi să nu-i înfulece prânzul.

Să nu-i rămână pe cap nemernicul ăla de Okolicsányi.

Că n-a șters trupșorul frumos al Hellei cu un prosop mare și uscat.

Să plece așa udă din cauza ei, că a lăsat-o să plece.

Nici măcar nu se putea ridica, picioarele ei n-au făcut acest efort.

Și ce frumoși erau ei doi împreună. Le ducea cafeaua la pat, ciocolata fierbinte, în cană de argint, însă ei, futu-le mama lor care i-a făcut, nici măcar nu se rușinau de goliciunea lor, pentru ei nu conta, bineînţeles, că se afla și ea acolo. Voi sunteţi ca omizile. Ea nu-i decât o servitoare, ea nu există, ea e slujnică, în ea nu se pot trezi sentimente frumoase.

Nu oricine avea ocazia să-i vadă lui Okolicsányi pula, toată bătrâneţea ei fusese, în secret, mândră de asta. Numai de n-ar fi umilit-o în halu' ăsta.

Îi pica bine să plângă și pentru frumuseţea lor, a Hellei și a ei, îmbrăcată în costumul ăla popular maghiar, și a lui Okolicsányi, grijania mă-sii de stricat, când mergeau undeva în trei, ce braţe, ce coapse avea Okolicsányi ăsta, mânca-l-ar viermii, de crăpau pantalonii pe el, cum o să-l răsucească ele și în mormânt cu frumuseţea asta a lor.

Ar fi râs de ea toată lumea, că o lasă înăuntru pe Hella, că ea oferă mortului adăpost în propria ei casă.

Toată strada ar fi râs de ea.

Bine a făcut că nu le dăduse drumul stricaţilor ăstora, niște javre, care n-au făcut altceva decât s-o exploateze toată viaţa, ca apoi, la bătrâneţe, dacă ea nu s-ar fi gândit să-și asigure traiul, s-o arunce la gunoi, precum își aruncă jelerul obiala.

Ar fi râs de ea, că ar fi în stare să-i hrănească pe ăștia și după moarte, pe necredincioșii ăștia, care nu numai o dată cad în păcat, ci trăiesc în păcat, savurându-și păcatul. Porcul oriîncotro face, tot în noroi îi place. Bălăcindu-se în păcat, așa se desfată. Sunt demni de milă, nu de invidie. Nu să-i condamni, ci să-i ierţi. Treaba lor, nu eu va trebui să dau socoteală înaintea Domnului. Și totuși n-a uscat cu un prosop curat părul frumos al Hellei și nu i-a întins lângă foc rochia cea nouă de mătase, în care venise la ea de atât de departe.

I-a trecut prin cap că și pe Okolicsányi ar fi trebuit să-l șteargă și să-l usuce.

Nu putea să-și scoată din minte imaginea pielii lui albe, după ce i-ar fi scos cămașa udă și l-ar fi șters cu un prosop frumos, mare și curat, a apucat-o și groaza că da, da, ar fi trebuit s-o facă și pe asta.

Putea să fi făcut orice. Gunoiul ăla de Okolicsányi n-avea ochi pentru ea.

Uite ce se alege dintr-o rochie de mătase, pe o ploaie ca asta, zdreanţă se face, bună de

aruncat.

Cu foarfeca o taie bucăţi Hella, o aruncă. De cum a sosit Hella la ea, imediat numai pagubă și belea. Și a lăsat-o să plece udă și înfometată pe biata de ea.

Păi, de ce pizda mă-sii nu-și luase nimic la ea. Vine la mine de hăt, departe, așa, fără haine de schimb. Să vină așa, ca Róza în rochia ei de flocon, nici chiloţi să nu poarte.

Iar dacă vântul îi ridică rochia-n cap, să i se vadă păsărica. Păi, și eu cu ce s-o îmbrac. Eu n-am haine din alea, chiloţi din ăia de care poartă ăștia.

Dantelă ici, dantelă colo, pe fofoloanca ta creaţă, că nu v-ar fi rușine.

N-ar fi îndrăznit să pornească după ea, s-o aducă înapoi, un lucru e cert, putere în picioare n-avea să se fi dus orișiunde după Hella. Atât e de surescitată, se gândea, încât nici inima nu-i mai rezistă, asta a fost, atâta i-a fost, poate o să leșine sau poate chiar leșinase deja, murise, atât de mare era slăbiciunea pe care o simţea din cauza lor.

Iarăși trecuseră mai mult de douăzeci de minute până să aibă atâta putere să îndrăznească să iasă în cerdac. Se temea că acolo, pe undeva, o așteaptă Hella cu gunoiul ăla de Okolicsányi în urma ei, care îi și culege deja agrișele. Pentru Okolicsányi fructele erau totul. Înfuleca la fructe cât

începe. Îi pârâia mărul sub dinți. Cireșele le sugea direct de pe codiță. Zeama de piersici i se prelingea din colțul gurii. Și atunci, ea să-i primească în casa ei pentru eternitate.

Din ce ar plăti-o ăștia pe ea sau fructele alea scumpe, dacă nu din nimic. Ăstora nu le mai rămăsese nimic. Numai marea lor demnitate, și toată lumea să fie sluga lor. Dumnezăii și grijania mamii voastre, ăleia să-i daţi muie.

Afară, în ploaia torenţială, oriunde s-ar fi uitat, numai absenţa cumplită a Hellei era prezentă.

Pe unde umbla Hella, o luase către stradă, ea o urmărea ca un câine, pentru că lăsase în urma ei un parfum greu, dar care totuși nu era vechiul ei parfum cunoscut.

Mai puternic decât mirosul corpului ei.

Când s-o fi spălat ultima dată, fută dracu' să-i fută mănușile alea galbene de baie.

În ziua morţii ei, futu-i mama mă-sii, o fi fost cineva în Argentinia aia care s-o spele.

A și ameţit de la mirosul puternic al Hellei, sau de la ce, simţea în aer miros de sânge de om.

Chiar tu m-ai învăţat, măi Hella, că ascultă, Teréz, cât timp ești în slujba mea, în fiecare zi trebuie să te speli ca lumea pe dinţi, la subsuori, pe pizdulică, ba chiar și-n cur, ai auzit, să mi le speli bine pe toate.

Și acum pe unde să meargă după ea, pe ploaia asta torenţială, ca s-o spele de sânge, dar de fapt o simţea după miros, știa pe unde umblă așa, mânjită cu sângele ei.

Cât de mult și-ar fi dorit un copil, proasta, de la nemernicul ăla de Okolicsányi, și iarăși îi venea ciclul. Atunci cum să iasă un copil, nicicum. Și rochia ei de in, azurie, cu paspoal alb, se pătase de sânge la cur, în timp ce coborau grăbiţi de sus, de la Bastion, pe unde se plimbaseră.

Pentru ce să fi vrut copilul. Dacă nu pentru marele nimic, pentru ruinele care le mai rămăseseră, și nici să lucreze cu mâinile ei n-ar fi fost în stare.

Iar acum ea s-o spele de sânge.

Însă pe ploaie nu iese după ea.

Ea n-o să umble aiurea după morţi, ca să râdă și câinii de ea, cât îi strada de lungă.

Stătea încremenită ca o moartă în capătul cerdacului, să n-o bată ploaia-n cap. Și s-o mai vadă și vecinii cum stă ea aici, așteptând-o pe moartă, ca s-o slujească.

Moartă, nemoartă, pe poartă n-avea cum să iasă. Poarta era încuiată. Și totuși ieșise pe poarta aia răsfutută. Purtându-și mirosul de sânge până dincolo de poartă.

Poarta era încuiată cu cheia, iar cheia, mereu în buzunarul șorţului ei.

Ca nu cumva surorile ei să-și bage într-o doară mâna pe după poartă, pentru cheie, și să intre în curtea ei, cum și-ar dori, ca să arunce o privire în jur, să iscodească, să-și bage nasul în toate și să-i găsească banii strânși.

N-au decât să-i tot caute banii.

Că unde-și ascunde ea banii, măcar asta de-ar ști în ceasul morţii ei.

Asta așteaptă să moară ea întâi și, până să ajungă acasă Elemérke, să dea cu jula.

Acum știe și Hella cea moartă cât ţapţarap făcuse ea din banii de coșniță, care i se dădeau, fără a fi număraţi, săptămânal. Știa că furase bijuterii, lenjerie de pat, feţe de masă, până și șervetele ei de bucătărie tot astfel și le adunase.

De aia a venit aici, ca să le ceară înapoi, iar acum nici n-o să mai plece.

Un copilandru al nu știu cui alerga prin ploaie, cu paltonul tras pe cap.

A strigat după el, să meargă la Róza, să vină Róza, să se apuce de curăţenie.

Nu-și dădea seama dacă scosese vreun sunet pe gură, dacă într-adevăr strigase după copil ori visase și copilul, și acesta fiind deja mort, acum, din cauza scrisorii lui madam Fabius, strigă după un copil, strigă moartă după un mort.

Căci copilul nu și-a întors capul, nu i-a aruncat nicio privire de sub paltonul de pe cap, alerga în continuare, de parcă ar fi zburat și n-ar fi auzit-o.

În marele ei necaz, nici măcar nu știa odrasla cui ar putea fi copilul ăla.

Pe o ploaie torenţială ca asta, i se rupe copilului de chemat pe oricine-ar fi fost de chemat.

Nu știa ce să facă.

Poate și copilul ăla care trecuse în fugă e tot un suflet, un duh.

Dacă nimeni nu-i mai aude vocea.

Din camera din faţă, unde urmau să stea madam Fabius cu Misike cel vătămat, cărora, iată, nu mai putea să le trimită nicio telegramă, întâi toate, dar absolut toate câte băgase, împinsese acolo în timpul anului, ca să nu-i stea în cale pe cerdac sau să nu se cace pe ele gâștele și găinile, va trebui să le scoată de acolo împreună cu Róza.

Ar fi putut și singură, însă n-a vrut.

Era mai bine să-și spună că nu poate.

Înăuntru avea o mulţime de coceni de porumb, mai mulţi saci de grâu, fasole uscată în saci de zece kilograme, agăţaţi pe cârlige, să n-ajungă șoarecii la ei, grămezi de nuci, o să vândă, dacă preţul nu va fi de nimic, pe toate trebuia să le care în cămară sau să le înghesuie pe unde s-o putea.

Să nu vadă mofturoasa aia de madam Fabius.

Acum să dea foc la coceni.

Nu le dă foc.

Când porcii se pișă prea mult, atunci mărunțește cocenii cu toporul și-i împrăștie pe sub ei.

Astfel face economie la paie, măcar în parte. Că ea și paiele trebuie să și le cumpere.

Și lor le e mai bine, nu trebuie să se tăvălească în pișălău.

Casa lui Teréz avea cinci travee, și era tare mândră că cinci.

Numărul traveelor este dat de lungimea grinzilor acoperișului, lungimea acestora neputând depăși trei cincizeci sau patru metri.

Primele două travee pentru o cameră mare, cu podea, plus o bucătărie cu piatră pe jos, să fie în casă pentru când s-o însura Elemérke. Pentru ea, trei travee, camera ei modestă, bucătăria cu vatră și un prici, plus cămara mare, cu o pivniță dedesubt, în care pe vremuri trebuia să-i ascundă pe prietenii lui Elemérke, copiii unor membri din Partidul Crucilor cu Săgeți, până când, peste cinci luni, un vaporean a reușit să-i scoată ilegal în Austria, ascunzându-i pe fundul șlepului său care transporta pietriș.

După ce ăștia au fost duși, Elemér a luat de nevastă o fată din Pesta, una Erika-nu-știu-cum, pe care nici măcar nu mi-a adus-o aici ca s-o văd și eu, dar nici nu sunt curioasă.

Bine, păi, ce să-ţi spun eu, ia pe cine vrei, dar atunci unde pula calului o să fie nunta.

Mama nu trebuie să-și facă griji, am rezolvat noi cu doi martori, la primăria sectorului opt.

Iar mie îmi spui abia după.

Păi, să-mi sară mie ochii de atâta plâns, că tu-mi spui mie abia după.

Să nici nu văd mireasa, să nu-i cunosc întâi pe cuscra, pe cuscru-miu.

Oricât aș fi greșit eu faţă de tine, Elemérke, dar asta o să mă doară până la sfârșitul zilelor.

Să te porţi tu așa cu mine.

Însă despre familia fetei cu care se cununase la primărie totuși n-a îndrăznit să-l întrebe pe Elemér.

Adevărul e că lui Elemérke i-ar fi fost rușine că maică-sa are o gură atât de spurcată.

Păi, nu știi că știu eu să vorbesc și frumos. Că doară n-o fi vreo baroneasă Erika asta a lui.

Nicio grijă, că Hella Ortvay m-ar fi dat afară pe loc dacă aș fi vorbit urât.

Atunci cu mine de ce vorbești mereu așa.

Profesorul Harz nu suporta nicio secundă asemenea vorbe.

Deci de aia rămăseseră goale primele două travee, pentru că Elemér trebuia să aibă grijă de mâinile lui și de Erika lui, aia cu marţipanele, pe care și o ploaie o topește, darămite să vină la prășit.

Dacă-i zici ceva, imediat o apucă plânsul.

N-are decât să nu-i placă vorba de pe la noi.

E chiar mai bine așa cum e, cine are nevoie de o noră ovreică. La noi, aici pe insulă, nici măcar negustorul evreu nu era evreu.

Ei sunt mai deștepţi.

Se uită bine unde să nu se ducă.

Peste tot apă, n-am avea unde să fugim dacă noaptea ne-ar lua foc casa.

Aveţi aici, la mine, locuinţa voastră frumoasă, totuși nu vrei să vii acasă cu Erika ta.

Măcar o dată de mi-ai aduce-o, ca s-o văd și eu.

Ea nu poate să vină să stea aici.

Măcar o dată să-mi văd nepotul.

La dumneata totu-i murdar, Erika n-ar vrea să vadă atâta mizerie.

Cum poţi să-i spui așa ceva maică-tii care te-o făcut.

Dar dumneata, mamă, cum îmi vorbești.

Cum să vorbesc, cu gura vorbesc, cu limba vorbesc, vorbesc cum vorbește toată lumea de pe-aci.

Păi, pricepe odată, cu mâna murdară de bălegar nu pot să modelez marţipanul. Că nu-i așa, mamă dragă, cofetăreala nu-i o treabă din aia că într-o zi curăţ balega proaspătă de sub porci, o adun, o rânduiesc frumos, cum vrei matale, să nu putrezească, să se usuce cum trebuie, ca toamna s-o poţi presăra prin grădină, și după aia mă pun să macin migdale pe marginea jegoasă a mesei dumitale de bucătărie, să le înmoi în apă de trandafiri, să frământ marţipanul și să modelez frumușel figurinele.

La Budapesta, cât e ziua de lungă, el trebuie să aranjeze cu mâna trandafirii de pe torturi, să picteze frumos miniaturile, violetele cu mov și florile de nu-mă-uita cu albastru, miresele bălaie, cu auriu, buzele, cu roșu, fracul mirelui, cu negru, apoi să le așeze în vârful torturilor cu cremă, după cum vrea clientul.

Te-aș putea ajuta eu, că destule prăjituri am copt la baroneasa Hella.

Arată-mi mâinile. Cu mâinile astea vrei matale să frămânţi, să amesteci făina cu nucă zdrobită, să întinzi cremele spumoase de unt. Păi, unghiile-ți sunt negre de atâta mizerie.

Niciodată să nu disprețuiești mâinile mamei tale, Elemérke, pentru că mâinile astea două au muncit pentru tine și pentru tot ce vezi tu aici.

Lui toată ziua îi vin pe cap cei de la Sănătatea Publică, nici ouăle nu le poate lua de oriunde, prăjiturile lui nu pot avea salmonella.

Nimeni n-o să găsească la mine ouă murdare de găinaț. Asta să-ți intre bine-n cap, fiule drag, ouăle mele n-au niciodată găinaț pe ele.

Lui i se controlează unghiile, palma, gâtul și ceafa, până și puța trebuie să i-o arate doctorului de la Medicina Muncii, să-și tragă prepuțul, să vadă dacă se spală cum trebuie, bine că nu i se uită doctorii și în cur. La fiecare două zile să se spele pe cap și să le arate, degeaba poartă mereu un turban turcesc alb și apretat.

Ei oricând pot avea inspecție sau inventar.

Până la urmă, Róza a venit totuși fuga pe ploaie, că-i spusese copilul să se ducă repede la Teréz, iar până joi treaba era terminată, așa cum trebuie.

Au despăienjenit, au spălat, au râcâit, au frecat, au șters, au clătit, au spălat abajurul de porțelan, pe care Elemérke pictase frunze mari de viță, lăcrămioare, lalele roșii, ca să nu mai fie atât de plin de căcat de muște

cum era, măcar în cameră să nu se vadă căcatul de muște, au șters pe dinăuntru fiecare sertar, le-au căptușit cu hârtie albă, pe care i-o adusese Róza de la prăvălie.

O simplă hârtie, și costă.

Madam Fabius era foarte sensibilă la mirosuri, nu cumva să-i miroasă a mucegai, să găsească vreun ceva mucegăit.

A închis în fundul curții gâștele și găinile, să nu i se găinățeze în cerdac.

A scos împreună cu Róza masa mare cu picioare sculptate, ștergându-i fiecare crăpătură cu o cârpă moale, madam Fabius să nu găsească praf nicăieri.

Au schimbat așternuturile, au pregătit două prosoape curate lângă ligheanul smălțuit, strălucitor de la cât îl frecaseră, și un săpun cu care încă nu se spălase nimeni pe mâini.

Gâștelor nu le-a păsat de această izolare, un timp au discutat între ele evenimentul, le ziceau pe ale lor, gâgâind asurzitor pe după gard. Le mâna în fiecare zi afară, pe câmp, în fața gardului celui mare. Mergeau ele singure pe drumul lor, nu era nevoie să le mâni. Însă găinile nu s-au împăcat cu izolarea, cum să n-aibă ele locul lor pe după gard, vociferau în fiecare an. Le lipsea răcovina, iarba-găinii din fața cerdacului, le lipsea mușețelul de la poarta mare, pe unde intrau căruțele, acolo,

printre nalba înaltă, viţa-de-vie, tufe de agrișe și coacăze, puteau găsi viermi și insecte din belșug.

Degeaba le zicea, tăceţi, măi, proastelor, că vin musafirii, rezistaţi voi paișpe zile, și după aia, la liber, o să găsiţi și mai multe boabe și gângănii.

Până nu s-au obișnuit întrucâtva cu noua ordine, mereu dădeau cu capul de gardul de sârmă. Voiau să treacă. Degeaba cârâia cocoșul după ele, căci cocoșul se pare că pricepuse ceea ce proastele astea nu, de se repezeau și-și izbeau capul de gard.

Cu toate astea, i-a plăcut că alea nu-și suportau robia, chiar dacă le înjura că sunt atâta de proaste găinile ei.

Și ce isteţ e cocoșul ei, că pricepuse, însă cocoșul degeaba vorbește prostimii.

Gâștele știau drumul singure, știau unde să meargă sau când să se întoarcă acasă.

Și ocoleau de departe orice automobil, căruţă sau bicilist.

Însă după-masa îi pica bine să se ducă după gâștele rătăcite, nici pantofi nu-și punea pentru asta, să stea puţin cu ele, apoi să le mâne acasă cu nuiaua. Gâgâiau și mergeau frumos, în șir indian înaintea ei, nu era nevoie de nuia.

Dacă n-avea timp, pentru că avusese multă treabă, nu le mâna înapoi, totuși seara

întreg cârdul era acolo, gâgâind sonor, că ar fi cazul să le deschidă poarta, să vină uruiala, ca după aia să se retragă în coteţ, să se liniștească.

O luau de-a lungul Străzii Rév, până jos, la Dunăre, gâscanul le conducea tare frumos, ciupea pe oricine s-ar fi încumetat să se apropie de cârd. Uneori cobora după ele și de acolo le mâna înapoi, de la Dunăre, de pe mal.

Îi și arătau ce ascultătoare merg, grăbindu-se la uruială.

Nu-s patru zile, încă înainte de ploaie, pe când cobora la Dunăre, mergând de-a lungul Străzii Rév, și a văzut cu ochii ei că fiul bine făcut al lui Törpike, brutarul, stă în apă până la genunchi, tot azvârlind în valuri un căţeluș.

Pentru că pe mal, pe prosopul ei mare și alb, stătea întinsă Piroska Mírák.

Vrea să-i atragă atenţia, că e și el acolo și că ce grozav e, azvârlind de nenumărate ori căţelușul în apă.

Înota înapoi la el, schelălăind, iar fiul Máriei Amália Bolog îl lua și-l arunca din nou, hăt departe în apă.

Ea stătea și se uita îngrozită la ce făcea ăla, Doamne Dumnezeule, a bombănit oripilată.

Că Piroska stă pe burtă, citind o carte și bălăngănindu-și picioarele în aer.

Sfinte Dumnezeule.

Iar băiatul ăla bine făcut al lui Törpike stătea pe mal și azvârlea cățelușul în apă.

Nu mai voia să vadă ce făceau ăștia doi aici, în văzul lumii, a început să-și mâne repede gâștele, mai aruncând totuși câte o privire înapoi.

Nu-i venea să-și creadă ochilor, chiar atât de nerușinată să fie Piroska asta, să-și bălăngăne în halu' ăla picioarele pentru el.

Apoi joi după-masă, pe cerdacul curat, a rânduit cum se cuvine, pentru prânz, masa mare, cu picioare sculptate. Cu farfurii și tacâmuri, cum le plăcea ăstora. A și acoperit totul cu un șervet curat, să nu se cace muștele până se întorc ei de la debarcader.

Își curățase și scaunele Thonet, cu toate că handicapatul n-avea nevoie de scaun. Pe el îl duceau la masă în căruciorul lui de invalid, așa-l duceau peste tot, totuși a pus patru scaune în jurul mesei.

Să fie patru scaune și pentru cazul în care, sâmbătă, o să vină și musafirii simandicoși ai lui madam Fabius.

Ca ea să fie nevoită s-o vadă pe doamna Mentes în propriul ei cerdac.

În fiecare sâmbătă îi veneau prietenele.

Teréz îl pusese pe zidarul de la Bogdány să-i ridice casa în așa fel încât să nu fie trepte.

Totul să fie la nivelul solului.

Ei nu-i trebuie trepte.

Urcase destule trepte la Buda.

Iar zidarul, viclean, i-a zis că atunci fundația trebuie să fie mai solidă, mai adâncită în pământ, asta însemnând muncă mai multă și piatră mai multă de la cariera din Bogdány.

Să fundeze, futu-i, să nu se zgârcească la materiale, că mie nu-mi trebe casă umedă, să pută și să mucegăiască toate.

Păi, piatră e destulă la Bogdány. Nu-i zi să nu detoneze măcar de două ori.

Și de aia le era bine la ea doamnei Fabius cu copilul, puteau umbla în voie cu căruciorul ăla al lor.

Pentru ea pământul maghiar e sfânt.

Pentru ea și o singură treaptă e mult, nu-i trebe niciuna.

Băiatul ei învaţă meseria de cofetar, o să-și deschidă atelier aici.

La ea mucegaiul n-are ce căuta.

Scaunele curbate, maro, scaunele alea Thonet, șase în total, și le cumpărase la licitaţia comunală de la casa de vânătoare a bătrânului Okolicsányi care, după ce li se luase totul, făcea ceva bani numai de pe urma obiectelor astfel vândute.

Așa că viteazul Okolicsányi cel chipeș nu putea moșteni nimic după ce, în sfârșit, taică-su dăduse ortu' popii în vechea locuinţă

de administrator din capătul străvechiului lor parc. Acum Hamza, învăţătorul, stă acolo. Și cât au așteptat sărmanii de ei ca, împreună cu Hella, să-și facă aici cuibușorul lor de dragoste.

În afară de niscai drepturi bănești, nu-i rămăsese nimic prostului de Okolicsányi.

Le-a aranjat pe toate la fel ca vara trecută și cea de dinaintea celei trecute.

Pentru madam Fabius cel mai important era ca, oricât de modest, dar să poată lua mesele la umbra viţei-de-vie, în cerdacul ei frumos, în tihnă, cu copilul ei handicapat.

La Buda, madam Fabius nu putea găti în propria ei bucătărie, deoarece după câteva săptămâni chiriașii își luaseră nasul la purtare, distrugându-i oalele, sitele, toate.

Nimeni n-o apăra pe madam Fabius de ei.

Ea nu mai are niciun fel de pile, n-are unde sau la cine să apeleze.

N-ai idee, Teréz, în ce hal mi-au devastat mie ăștia casa.

Să mă ierte bunul Dumnezeu că vorbesc așa despre ei, dar sunt niște degeneraţi nenorociți.

Ei își cărau prânzul pe abonament de la Mireasa de Argint, de pe Strada Margit, ca măcar o dată pe zi să poată avea și ei o mâncare caldă.

Le-a ajuns că trebuiau să suporte tot anul, în vechea lor locuinţă mare și frumoasă, mulţimea de chiriași.

Noroc că de fiecare sărbătoare importantă ăștia se duc în satul lor sau unde naiba, și atunci pot rămâne puţin singuri în vechea lor mare liniște.

Teréz nici nu-și poate închipui cât trebuie să se roage ei la Isus Cristos pentru a mai putea suporta situaţia.

Le-a făcut o supă groasă de fasole verde, a roșit-o cu puţină paprică, a pus usturoi fraged, morcovi, rădăcină de pătrunjel, care pe vremea asta îi cresc din belșug în grădină, multe frunze de pătrunjel tocate, las' să plutească la suprafaţă, pe grăsimea roșiatică, multe găluște mici, din aluat simplu de făină cu apă. Cu o zi în urmă, înainte de a-și spăla bine părul la fântână, cu săpun parfumat, a mai aruncat în supă și câţiva cartofi după care scormonise în pământ pentru întâia oară în an.

Pe vremea asta, la începutul verii, încă nu se scot cartofii, las' să se facă mari, să îmbătrânească în pământ.

Însă omu' vrea să vadă cum s-or făcut și atunci ciugulesc câteva bucăţi de la margine.

Nouă toată iarna ne trebe cartofi și porcii tot cartofi mănâncă.

La noi nu există să mănânci cartofi noi.

Ăia se vând în piața de la Buda, femeile de la Budakeszi vând, dar eu știu că majoritatea sunt șvăboaice. Iar dacă totuși ne trebe cartofi de băgat în ceva și chiar nu mai avem nicio bucată dintr-ăia vechi, atunci băgăm mâna, cu grijă, pe sub rădăcină, de parcă ne-am veseli cu făloșia flăcăului, și-i ciugulim pe ăia mai măricei.

Se bagă și cartofi, ca să fie mai consistentă.

Nu cumva peste o oră să le fie deja foame și atunci trebe să le dea pită cu untură.

Acum nu mai are strop de jumări, să-și pună la pachet pentru când merge la vie.

Madam Fabius îi lăuda mereu găluștele, dumneata, Teréz, le nimerești întotdeauna.

Asta e marea artă, să-i iasă întotdeauna la fel, nici tari, nici moi, nici mari, nici mici. Ouăle dumitale sunt atât de galbene, nu știu cum faci.

Cum fac, cum fac, păi, le dau uruială, futu-i, cum poate fi atât de proastă o madamă ca Fabius asta, de la porumb fac găinile mele ouă atât de galbene, dar n-a spus-o cu voce tare, păi, de la ce altceva, de la ce pizda mă-sii altceva.

Cu ea să n-o facă pe amabila madam Fabius.

Iar porumbul cine-l prășește, cine-l culege, cine-l face boabe, ce crede madam

Fabius asta, de la porumb îs atât de galbene, de la ce altceva. Că doar nu de la căcat de gâște. Tot ele primesc și verdeața de la morcovi, găinile mele, că nicio grijă, asta-i treaba mea, și aia face ca ouăle mele să fie galbene.

Deoarece madam Fabius de fiecare dată se bucura în mod special de cât de galbeni îi ies colțunașii de la ouăle alea bune, de țară, și ce bine arată în ciorba roșie la suprafață, taman buni de mestecat.

Ceea ce a pus-o pe gânduri pe Teréz, că de ce pizda mă-sii îi spune madam Fabius una ca asta.

Înghite-le, futu-i, nu le mesteca, măi, Margit, că alunecă ele singure pe gâtlej, de ce le-ai mesteca cu dinții.

Și, pe deasupra, ea colțunași le zice.

Madam Fabius mereu născocea câte ceva de genul ăsta, las' să se bucure Teréz că e lăudată.

A priceput ea, cum să nu fi priceput.

Madam Fabius știa că Teréz e atât de sensibilă la laudele ei, încât pe urmă o să-i facă toate poftele. Dar Teréz nu de aia era ofensată. De parcă altfel n-ar face orice pentru ea, datorită nenorocitului ei de copil.

Nici Teréz nu era atât de tâmpită, încât să nu priceapă ce greu e cu un copil ca ăsta.

Și atunci de ce pizda mă-sii se bucură totuși cât e ziua de lungă, de parcă toată viaţa ei n-ar fi decât o mare fericire.

Asta nu prea înţelegea, o enerva în mod deosebit, făcând-o să bombăne în sinea ei sau chiar cu jumătate de voce.

Faţă de doamna Margit Fabius Bellamy, ea era cu douăș'cinci de ani mai bătrână, și nu părea posibil să fi făcut vreodată cineva găluște mai bune ca ea. Totuși, în fiecare an, Teréz era la fel de emoţionată ca în copilărie, pe când maică-sa o învăţa să gătească, iar ea trebuia să pregătească singură câte ceva, deși abia ajungea cu nasul la marginea mesei.

Înainte să vină ei, avea trac.

Cum o să-i iasă găluștele, oare o să le laude madam Fabius? Cu nimeni altul, nici măcar cu Hella Ortvay, nu era atât de îngăduitoare. Dacă Hella o bătea prea mult la cap, îi spunea în faţă, fără jenă, tot ce avea de spus.

Hellei îi plăcea asta, că Teréz aștepta, și nu la cofetărie, nu la plimbare, nu în mașină, nu faţă de soacra ei, văduva lui Aladár Gunten Görög, născută Viktória Sudár, nu faţă de prietenele ei, nu pe stradă, dar spune tot ce are de spus obrăznicătura asta de Teréz.

Atunci, pentru un timp, Hella o lăsa mai moale cu vexațiunea, ca ea să trebuiască

mereu să le facă pe toate mai bine decât le face.

Până și sudalmele lui Teréz îi picau bine Hellei, pentru că și ea o venera de-a dreptul, că femeia asta tânără care, dacă ar fi s-o luăm strict, este de același rang cu ea, chiar dacă de proveniență modestă, îi spune pe șleau ceea ce ea în viaţa ei n-ar fi îndrăznit nici măcar să gândească.

Și, sincer vorbind, nici n-a gândit.

Deși ar fi putut s-o facă.

Uneori a încercat, însă nu i-a reușit.

Datorită lui Teréz a realizat că în capul ei zace un cenzor sever.

De fapt, Hella numai cu ea, cu Teréz, se simţea liberă.

Deși le vedea pe toate ca printr-o sită găurită, lui Teréz îi pica bine că boierii ăștia, chiar dacă sunt nebuni de legat, măcar îi apreciază găluștele sau castraveţii acriţi la soare. De dimineaţa până seara înfulecă la ele, îi mănâncă tot din casă, ronţăie continuu castraveţii ei scumpi, deși nimănui altcuiva nu și-ar da castraveţii proaspeţi, ei îi înmoaie inima, vai, numai să nu observe că anul ăsta se făcuseră puţini, căci de uitat nu s-ar uita când ea se duce în grădină să le culeagă cei mai frumoși castraveţi, pe care ei, fără să gândească, o să-i înfulece, frumos din partea lor că nu vor cinci feluri la masă, cum sunt

obișnuiți, drept aperitiv ficat de gâscă cu mere, pe turtă dulce, sau ce curu' mă-sii.

Și nici nu știu nenorociții că, de obicei, pe cerdacul ei se găinățează toate găinile și gâștele.

A răzuit, a frecat ea bine cerdacul, futu-i capra mă-sii, unde-a ajuns, ca la bătrâneţe, din cauza unor străini, să trebuiască să radă găinaţul de pe propriul cerdac.

Totuși, asta-i era satisfacţia, futu-le muma-n cur, că ea, cu tăișul sapei, până și găinaţul poate să-l radă. Eventual rămâne o pată în urmă, însă ei n-au de unde să știe de la ce.

Altfel nu-i păsa, când ăștia nu erau aici, îl ocolea, dă-l în mă-sa, las' să se usuce, iar după ce se usca, după un timp dădea cu mătura.

Iar răcovinei și muşeţelului le făcea bine căcatul din curte. Altfel de unde altundeva ar avea ea muşeţel pentru la iarnă, dacă nu cules din curtea ei plină de găinaţuri.

Ea nu merge în altă parte, ca s-o bârfească nebunii ăia, i-auzi, Teréz asta nici măcar muşeţel n-are, umblă pe la alţii să-și culeagă.

Le-a făcut, cu lapte și sifon, două duzini de clătite, ca să fie ușoare și subţiri, cum poftea și cum o învăţase madam Fabius că fac franţujii. Nu groase, ci subţiri ca hârtia, abia să atingă tigaia, nu pline de pete arse, ci

galben-rumenite, să nu le afecteze digestia. Pentru că ăștia aveau timp să-și observe și mătăria.

Le-o făcut și cu brânză, și cu gem de caise, futu-le muma-n cur, să mănânce cu poftă, dacă tot au venit aici să se îndoape cu clătite, futu-le maţele mă-sii-n cur.

Lui Misike, copilul handicapat, îi plăceau mult de tot alea cu brânză și alea cu gem de caise. Altceva nu le-a mai făcut pentru azi. Să fie mulţumiţi cu atâta, dacă au luat-o așa, prin surprindere, și tocmai joia.

Altădată îi făcea lui Misike ștrudel cu mere, cu mac, îi plăceau mult copilului.

Iar dacă mai avea niscai cartofi vechi, atunci, a doua zi, găluște cu prune.

De sus, din borcanele de pe dulapuri lua prunele. Și tăiţei unsuroși, cu mac, pentru că, bineînţeles, avea și mac în grădină, iar magiunul de prune, învechit și dulce, se potrivea foarte bine cu macul.

Scutura din cap, dădea cu furculiţa în farfurie copilul când, după supă, pe platoul pictat cu floricele, apăreau clătitele.

Emitea sunete dezarticulate, asta-i era vorba, pe care numai madam Fabius și Piroska Mírák o înţelegeau.

Degeaba-și ciulea urechile, Teréz nu putea să deslușească vreun cuvânt din toate sunetele astea.

Piroska făcea nu știu ce școală superioară, ca să devină psihopedagog special și să se ocupe de copii ca ăsta.

Le învăţa să vorbească pe aceste mici poame vătămate.

Când madam Fabius îl ducea pe Misike pe mal, ea și cu Piroska purtau discuţii foarte serioase. Asta dacă Piroska tocmai se afla acolo, prăjindu-și burta și curu' la soare.

Iar eu nu mai contenesc cu legatu' baticului, să nu mă pârjolească soarele.

Așa de mult putea să se bucure copilul, încât până și umerii lui osoși păreau că rânjesc de atâta bucurie. Misike ăsta știa să rânjească cu toţi dinţii, și mai și decât Róza, văzându-l, Teréz își făcea cruce de cât noroc are ea în viaţă, că Elemér n-are lipsuri și toate i-s la locul lor, și cât de recunoscătoare trebuie să fie ea Domnului pentru asta.

De bucurie, umerii osoși ai copilului săltau spre gât, dar numai unul, de parcă ar fi fost gâdilat la subsuoară, iar mâna i se zbătea și i se bălăngănea ca unei păpuși de cârpă.

Nu mănâncă ei atâta la prânz câte le făcuse ea de dimineaţă. A băgat tot platoul în cuptor, să rămână calde. Le-a și uns frumușel, cu pana de gâscă muiată în unt, așa cum se cuvine.

O să le mănânce după-masa, mai mănâncă și seara.

O să-i dea și Rózei din astea, să n-aibă parte nenorocita numai de alea rupte sau prea groase.

A pus și smântână multă în ciorbă, deși laptele și smântâna le lua la schimb.

Dacă-mi dai smântână, io am ouă.

De la smântână ieșea mai mult în evidenţă stratul de grăsime și pătrunjel ce plutea pe suprafaţa roșcată a ciorbei, madam Fabius poftea de mult la mâncarea grasă și gustoasă de ţară.

Se gătește bine pe Strada Margit, nimic de zis, și porţiile sunt consistente, totuși nu se compară cu mâncarea făcută de Teréz.

Mâncărurile ei trebuiau să aibă multă grăsime, să fie săţioase. Îi mâncau găluștele stropite din belșug cu untură fierbinte peste care se turna smântână, ouăle, făcute papară, pe nemestecate.

Servite cu salată proaspătă.

Își punea salata, îi culegea semințele în așa fel încât ea să-și aibă întotdeauna salata ei. Madam Fabius mânca mult, totuși i se vedeau toate oasele.

A pus și puţin oţet în supă, s-o digere mai ușor, în pizda mamii lor.

Pentru că înainte de a pune ceapa tocată, prăjea un pic de slănină cu o dungă de carne, după aceea, în timp ce ciorba fierbea la foc încet, mai arunca o mână de felii subţiri de

cârnat afumat, deși din ăla nu-i rămânea prea mult până la vară.

Madam Fabius îi cerea să cureţe cârnaţii de pieliţă, pentru că avea impresia că altfel o constipă.

Curu' mă-tii te constipă pe tine. Cică are impresia, futu-i mama ei. Dacă ai veni cu mine la prășit, măi, Margit, să vezi că seara n-ai mai avea nicio impresie.

Că ea spală ca lumea maţele de porc.

Alea nu-s cu căcat.

Eu nu fac cârnaţi cu maţe cumpărate.

Mie să nu-mi înjure madam Fabius maţele porcilor mei. Alea-s atât de curate și intacte de la urzici, încât toţi vecinii se minunează.

Maţele lor nu se găuresc când le spală și le umple cu carne măcelarul.

Nici de-al dracu' nu le-a curăţat cârnaţii de pieliţă, că se făceau terci în ciorbă.

Bine, e drept că gustul ar fi rămas, chiar dacă i-ar fi curăţat, însă nu s-ar fi văzut că pusese și cârnaţi.

Ea trebuia să aibă grijă să se ajungă cu cârnaţii, dar un lucru e sigur, în ciorbă era musai să fie felii de cârnaţi.

Chiar dacă nu i-a curăţat, i-a frecat bine, paștele mamii lor, să nu observe madam Fabius pieliţele, futu-i capra mă-sii să i-o fut.

Nu fac altceva decât să-i dea ei de lucru.

Pentru fiecare picătură de apă, fuga la cișmea.

Iar dacă madam Fabius nu observa că cârnaţii au pieliţă, n-avea niciun fel de constipaţie.

Pe Róza a pus-o să mănânce toate clătitele rupte și, dându-i în mână banii, a trimis-o acasă.

Joi, îmbrăcată frumos, cum se cuvine, s-a dus să-i întâmpine la debarcader.

Și-a pus haine de toată ziua, dar curate, nu alea de duminică. Nu care cumva să râdă de ea, că Teréz Bánya asta iarăși s-a gătit pentru boieri, de parc-ar fi sărbătoarea lui însuși Isus Cristos.

Deși își trăgea roaba după ea, totuși arăta de parcă, într-o dimineaţă însorită de vară, s-ar duce la sărbătoare.

Numai cu faptul că ea, pe ploaia aia groaznică, o lăsase pe Hella să plece nu se putea împăca.

Dar azi e deja senin, cerul strălucește.

Că de aia și-a strâns rochia între picioare, pentru că i-a venit.

Doamne Dumnezeule, păi, de aia plutea în urma ei mirosul de sânge. Sau din cauza crimei pe care o păţiseră acolo, în Argentinia.

Altfel de ce s-ar duce ea la debarcader, de ce să se fi dus la debarcader.

Am mers eu de destul ori acolo.

De când nu mai ducea smântână și brânză la Ritz, unde ducea chiar și în timp ce bubuiau tunurile, că Ritzu' nu putea să închidă, având clienţi în permanenţă. Și înainte de asta mergea des, pe când fusese încă fată, cu capul gol și desculţă ducea brânză, ouă și smântână la casa profesorului Hörömpöly de pe Strada Harmincad, unde locuia el cu familia.

Aveau nevoie de roabă, pentru că madam Fabius împingea căruciorul copilului, și atunci cineva trebuia să le care bagajele. Valizele li se aduceau pe punte, dar de împins roaba până acasă n-avea cine. De acolo, vaporul pleca mai departe la Visegrád, apoi la Dömös, după care la Pilismarót. Nici acolo nu stătea mult, descărcau, încărcau și gata, făcea numaidecât cale întoarsă. Bineînţeles că madam Fabius își făcea în fiecare vară bagajele astfel încât să fie pregătită pentru orice vreme și să nu fie multe de spălat. Cu toate astea, Teréz avea toată ziua de spălat pentru ei.

Nu atât pentru ea aducea haine madam Fabius, nu că n-ar fi avut rochii destule, ci mai mult pentru fiu-su.

Pentru ea își aducea o singură rochie mai frumoasă pentru zilele călduroase, una pentru când o fi răcoare, ca să aibă ce îmbrăca la vizitele pe care le făcea bătrânei

doamne Mírák și doamnei Zielinszky ori când ea le primea în vizită în cerdacul lui Teréz.

Primea rochiile la pachet, de la rudele din Viena, iar iarna, la ceaiurile de după-masă, făcea schimb cu prietenele de la Buda.

Nu duce aia lipsă de nimic.

La ei, madam Fabius putea să se întâlnească și cu doamna Mentes, moașa, însă pe ea, pe doamna asta Mentes, n-o cunoștea de mult, nici n-o chema la ea, ca pe astelalte, pentru că doamna Mentes fusese nu de la Budapesta, ci de la Győr deportată.

O chemau, n-o chemau, doamna Mentes se ducea peste tot.

Totuși Teréz a observat că, uneori, madam Fabius spală câte ceva, pe ascuns, la ea în bucătărie, fugind apoi la closet, ţinând ceva în mână, în așa fel încât ea să n-o vadă.

Voia să țină secret că handicapatul ei mai face pe el uneori.

Deși aveau oliță în cameră.

Până și de asta a avut grijă Teréz, ca la closet să presare nisip peste mormanul de căcat care ajungea deja până la marginea găurii pentru șezut, să nu stea să pută în halu' ăla sub curu' doamnei Fabius.

A presărat și paie, și iarbă proaspăt cosită.

Să nu strâmbe din nas boierii că la ea pute căcatu'.

Însă bietul Misike tot mai făcea pe el uneori. Plângea săracul cu lacrimi de crocodil, pentru că făcuse iarăși, cum de-a putut să facă așa ceva.

Madam Fabius nu mai contenea să spele, pe ascuns, acest secret al sărmanului băiat, îi călca pantalonii, degeaba-i spunea Teréz să nu, că face ea, a văzut ea destule din astea la Hárshegy.

Madam Fabius nu lăsa niciodată pe mâna ei hainele astfel murdărite.

Împingea la roaba ei răsfututută, care zdrăngănea și scârţâia, avea impresia că toţi râd, vorbesc, bârfesc, că uite, de două ori într-o vară, Teréz zdrăngăne pe strada noastră liniștită, cu rabla aia de roabă a ei, futu-i crucea mă-sii, când vin sau pleacă ăia cu vaporul de după-masă, Teréz ne strică tihna amiezii, nici atâta nu-i în stare, să-și ungă roata aia de căcat, ca după aia să care și să împingă, mândră nevoie mare, valizele boierilor.

Ca să vadă, să audă toată lumea ce oaspeţi de seamă are ea. Le face și muzică, scârţâindu-le la urechi cu rabla aia de roabă.

Surorile ei nu s-au jenat să-i spună ce-au mai născocit jigodiile alea despre ea din cauza doamnei Fabius, și că i-au făcut și un cântec, la fel cum făcuseră despre Róza și despre Törpike.

Însă în faţa ei nu l-ar cânta niciodată, mânca-i-ar viermii. Se codesc, lasă, Teréz, nu ne ocupăm noi cu din astea, n-au decât să zică ăialalţi ce vor să zică, să cânte, nouă nu ne pasă.

Dar erau curioase și ele să afle cât îi plătește madam Fabius pentru cameră, că pentru mâncare precis îi plătește separat, și cam cât ar fi aia.

Cam cât adună ea în felul ăsta.

Râdeau de ea, cum să nu fi râs, pentru că erau invidioase, crucea și anafura mă-sii de cotoroanţă, nu-i ajunge cât câștigă cu căpșunele și cu zmeura ei, reușește să-și vândă mai mult de jumătate din vin, și pe deasupra să mai aibă și vilegiaturiși permanenţi în fiecare vară.

Îţi dai seama, dragă, că nu le gătește, nu le spală pe gratis.

A învăţat bine asta la oraș, nu există nimic pentru care să nu i se cuvină ei plată.

Știu ei cum stă treaba, pe gratis nici copârșeul lui Cristos nu l-ar păzi nimeni.

La oraș nu-i așa, că eu îţi sunt dator, pentru că tu-mi ești dator mie.

Eu n-aș spăla pentru ei, auzi, pentru nimic în lume n-aș spăla pentru străini.

Ai văzut și tu cum le întinde în curte rufele în fiecare zi.

Cine știe cu ce beteșug te mai pricopsești de la ei.

La spălătorie, la Pesta, se spală la bucată, nu cu ziua.

Nu dă ea nimica pe gratis.

Să vezi numa' cât de mult trebuie să spele ea pentru ei, în ligheanul cel mare sau în cadă.

Eu n-aș spăla pentru străini în aceeași cadă în care le spăl pe ale mele.

Și nici nu le aduce la mal, să nu vedem noi câte îs.

Știm și noi să numărăm, dacă tot am învăţat să socotim.

Teréz, cu roaba ei, a cotit-o pe Strada Rév, acolo pe unde trecuseră adineaori femeile să se ducă la spălat, chiar după casa lui Höss a luat-o pe drumul umbrit spre debarcader, casa asta veche, șvăbească, de pe colţ, se ascundea după un zid lung de piatră, ca să nu vezi în curtea aia răsfutută șvăbească a lor, de aia ridicaseră un zid atât de înalt, apoi trebuia să meargă, zdrăngănind din roaba ei, de-a lungul străzii umbrite de lângă mal, pe care se înșirau vile domnești și case de vânătoare, renumita Alee Gesztenyés, a Castanilor adică.

De fapt, ciudăţenia aia scârţâitoare și zăngănitoare nu era propriu-zis o roabă, ci un schelet metalic improvizat, cu o roată

mare de metal, cu care se putea căra orice, bagaje, papornițe, baloți de paie, butoaie de vin, coceni de porumb.

Deasupra roții avea un fel de pervaz, însă pe laterale, nimic. Trebuia să ai grijă ca lucrurile să nu alunece și să cadă de la atâta zguduială.

Însă puteai să pui pe ea orice, oricât de mare. Chiar și dulapul tău de bucătărie, făcut la tâmplărie drept zestre.

Pe la noi, o chestie din asta se cheamă tărăboanță.

Un lucru e sigur, Teréz avea nevoie de tărăboanța ei, tărăboanța asta scârțâitoare era totul pentru ea, căci cărăuș nu găsea, poate doar dacă ar fi adus unul cu bacul, pe bani grei, de la Bogdány.

Când era la ananghie, n-avea încotro, trebuia să-și împingă cu mâna ei tărăboanța încărcată cu marfă.

Că ăștia de aici nu făceau cărăușie pentru ea.

Nici nu mai îndrăznea să ceară, că tot îi ziceau, luna viitoare să-mi vii, Teréz, atunci dă-mi de veste, acum nu pot, că am prea mult de lucru.

Că au alte transporturi de făcut.

Avem treabă până peste cap, abia de mai răzbim.

Însă Teréz asta tot vine pe capul nostru, degeaba-i spunem că avem noi treabă destulă, cu de-ale noastre.

La care individul din Bogdány i-a spus că el se cacă pe toți ăștia, ăștia nu-s cărăuși, și că se cacă și pe toată comuna Bogdány. Iar dacă ăsta poate să se cace pe toată comuna Bogdány, atunci ea de ce nu s-ar putea căca pe ceea ce se spune despre ea aici.

Nici n-aude.

Când o să-i plătească nemernicii ca s-audă, atunci o s-audă.

El nu din zmeură trăiește, ci din cărăușie.

Iar Teréz trebuia să-i plătească și pe podari... ca să i-l aducă pe cărăuș, cu caii lui cu tot.

Tărăboanţă nu e singurul cuvânt pe care noi, pentru nimic în lume, nu l-am pronunţa în faţa unor străini.

Unui străin nu-i spunem nici că noi cartofii îi ciugulim.

Tărăboanţe făcea întotdeauna făurarul, la comandă. N-o cumpăram noi de niciunde, până am avut făurar. Pe vremea când se construiau marile vapoare, aveam și câte patru făurari. Niciunul nu murea de foame. Nu-i făurar, nici tărăboanţă nu-i. Ăștia făceau nu numai cuie mai mari sau mai mici de tâmplărie, pentru dulgherit, ci și dălți, fierăstraie, dăltițe, sape, lopeți, furci, baroase

cu coadă lungă pentru demolări, cărora constructorii le ziceau puţcă, capse pentru dulgheri, multe, că aveau nevoie, apoi încuietori și lanţuri pentru puţ, cârlige pentru găleată, arborele pentru toba fântânii, nu știu eu să-ţi enumăr atâtea câte făceau ăștia. Potcoave, fierăria pentru zăbală, balamale pentru porţi, uși și ferestre, toate le făceau făurarii.

Ultimul atelier de fierărie încă se mai află acolo, în capul Străzii Uszályos, oricine poate să-l vadă când trece pe stradă.

Joia trecută, familia Hrutka i l-a cedat băiatului lui Törpike, malacul ăla de brutar, las' să doarmă acolo dacă ţine neapărat, că plătește, pentru că el e mereu de noapte, și să nu-l trezească în fiecare dimineaţă maică-sa, Törpike, când face focul ca să fiarbă mâncarea și trântește aiurea oalele și găleţile cu apă.

Acolo se află vechiul atelier, între casa lui Törpike și a lui Hrutka.

Când băiatul ăsta, Hamza, venea iarna câteodată la ea, adică învăţătorul la Teréz, atunci îi povestea până se lăsa seara și se făcea întuneric.

Cu toate că știa ea bine de unde bate vântul.

Hamza nu venea la ea pentru că s-ar fi plictisit sau ar fi vrut să se-nfrupte din

colăceii ei cu nucă. Știa să facă aluatul atât de pufos și de aerat, încât până și ei îi făcea plăcere să se uite. Ci Mátyás Tölösy Tóth, pastorul, îl trimitea pe Hamza la ea. Nu-i destul că în fiecare luni dimineaţa venea el însuși să-i spună ce predicase duminica și din care versete, i-l mai trimitea pe cap și pe copilul ăsta, pe Hamza, cu versetele lui renumite, că versetul ăsta și versetul ăla s-a discutat joi la ora de religie.

Pe cine pizda mă-sii interesează ce explică Mátyás Tölösy Tóth la slujba lui.

Numai ca s-o convingă cumva să vină în sfârșit duminică la slujbă.

Iar ea se uita, se tot uita la Hamza, că ce mama dracului vrea ăsta cu versetele lui aici.

Mai bine s-ar însura.

Că toată lumea știe cine a umblat pe la el toată iarna.

Pentru că ultimul făurar, bătrânul Hrutka, pe vremea tătucului nostru Rákosi, fusese dus la Dunapetele.

Dacă înţelegi ce vreau să spun.

Spune, povestește, de ce n-aș înţelege.

Dumneata erai copil pe-atunci, cum să-nţelegi. Dumneata nu pricepi nimic. Ce să-i povestesc eu unui învăţător.

Însă știam eu ce știam, nicio grijă. N-am fost eu un copil atât de tâmpit încât să nu fi

priceput nimic din ce se întâmpla în jurul meu.

Ș'apăi din ce familie te tragi dumneata.

Că nu voia să-l întrebe pe Hamza direct dacă-i evreu.

Numele meu este de origine turcă, dar, sincer să fiu, nu știu din ce familie mă trag.

Atunci precis că ai fost crescut la orfelinat.

Că de pe când eram bebeluș, la părinții adoptivi dintr-un cătun, dar nu despre mine să vorbim, zi-i cu Hrutka.

În zori de zi au venit după el, asta e povestea lui, au bătut cu pumnii în poarta lui, că Hrutka, Hrutka, n-o să fie niciun bai, deschide-ți odată ușa atelierului.

Nici n-a fost bai, crede-mă, nici atelierul nu s-a dărâmat, dar nici viu nu s-a mai întors. Acolo, la Dunapetele, a murit de la atâta muncă.

Și înmormântat tot acolo e bătrânul Hrutka.

Fusese o iarnă grea, familia n-a putut să meargă la înmormântare.

Hrutka ăl' tânăr umblă la Vác, la fotochimie, la combinat.

Din căcatul ăla de Dunapetele trebuiau să facă sărăcuții de ei orașul marelui, renumitului Stalin.

Voia, nu voia, pe Hrutka l-au pus să-și ia și uneltele cu el. Până și foalele și le-a luat.

Acolo, iertată fie-mi vorba, în răsfututu' ăla de Dunapetele, n-aveau făurar, poate doar unul.

De mulţi făurari mai aveau nevoie pentru orașul ăla al lor, Stalin.

Și pe făurarul de la Pósmegyer l-au luat.

Și așa, tot mergând din sat în sat, au luat toţi făurarii, că așa era ordinul dat securiștilor ăstora.

Și pe făurarul de la Pomáz l-au luat.

Îi scutura camionul, cu tot cu nicovale, de vai mama lor. Și-au dat duhul până au ajuns, înghesuiţi printre fierătaie, a doua zi dimineaţa la Dunapetele.

Îi hurducăia îngrozitor.

Cereau apă, să se oprească, măcar puţină apă, și să urineze.

Nu le-au dat nicio îmbucătură, până n-au ajuns cu securiștii la Dunapetele.

Strigau întruna, ţine asta, apucă de aia.

Te-ar fi zdrobit, futu-i, dacă n-ai fi ţinut.

Fără oprire, de i-a scuturat și de căcatul din ei.

Iar acolo, în renumitul Dunapetele, ce Stalin, ce oraș, marele nimic împuţit îi aștepta. Din ăla ar fi trebuit ei să făurească bastionul solid al păcii mondiale și metalurgia progresistă sau ce pizda mamii lor, cum se tot trâmbiţa.

Dar de ce n-o fi lăsat-o ea înăuntru pe Hella, degeaba cu Hamza, când ea nu se putea gândi la nimeni altcineva, numai și numai la Hella.

Din cauza infectului ăluia de Okolicsányi n-a lăsat-o.

Ca ăștia doi să nu doarmă în patul ei și să nu-i mănânce toate proviziile. Iar ea să moară de foame.

Și după aia, de afară, de pe priciul din bucătărie, să-i audă toată noaptea cum se zbenguie în patul ei.

Când odinioară, pe vremea când era fată, în zori o cotea pe aici, la casa șvabului, ca să meargă la debarcader, ca bucătăreasa profesorului Hörömpöly să-și aibă din timp ouăle și smântâna, atunci aleea asta cu castani era o stradă atât de nouă, încât nici nu se putea numi stradă.

Asta era Alsó út, Strada de Jos, dar i se zicea Köves út, Strada Pietruită, toate celelalte fiind nepietruite.

Din astea îi povestea Teréz nehalitului ăstuia de copil, Hamza.

La mâncat colăceii ei avea poftă, nimic de zis.

Nu numai cu nucă a făcut, ci și cu prune. Nu mari, ci multe și mărunte, când pleacă să-i poată da restul la pachet.

Ăstuia n-are cine să-i gătească.

Numai atât, cât se bătătorise cu animalele sau căruţele, ăsta era drumul la ei.

Uneori îi dădea niște tăieței fierți, cu tocăniță de cocoș, să mănânce și Hamza ăsta ceva ca lumea. Îi punea în față și supă.

Iar ăstălaltă e pietruită tare de demult.

A priceput ea că pastorul i-l trimitea pe cap. Se spunea despre ei că ăștia doi stau cu orele la parohie, pe scaunele lor tapițate cu catifea și vorbesc, tot vorbesc, întorcând filele Bibliei, foșnește hârtia fină, rostesc cifre și zic despre apostoli și despre taţi sau ce curu' mă-sii, și străbuni, pentru că amândoi sunt mari învăţaţi ai acestor lucruri și înțeleg textul, explicaţiile, că la ce naiba s-o fi gândit atunci Isus Cristos.

Oare o fi minţit-o Hamza ăsta despre familia lui, și la asta se gândea mult, cum să nu știe.

Căcănarii ăia de părinţi adoptivi ai lui ceva tot i-or fi spus.

Ăsta era drumul nou, cel pentru poștă, iar ăla de șase stânjeni, cel vechi. Tatăl evreului cu cărţi, bătrânul Schleckmann, plantase cu mâna lui castanii sălbatici de-o parte și de alta a Străzii Pietruite.

Se uita la Hamza, că ce-o să zică auzind de evreul cu cărţi, însă el n-a zis nimic.

Futu-i mama lui de jidan împuţit.

Numai atâta dacă i-ar fi spus Hamza, atunci Teréz ar fi știut pe loc cum stă treaba cu el.

Însă un lucru știa Hamza, că atunci când se lasă întunericul se cuvine să plece.

Ţi-am spus, strada asta era atât de nouă, încât nici nu se putea numi încă stradă.

Ei, dar n-a fost chiar așa cum se spune, să nu credeţi niciun cuvânt din ce zic ăștia. Pentru că nu bunicul meu, nu tatăl lui Anti Várnagy, Antal Várnagy vaporeanul vânduse pământurile evreului cu cărţi și bunicului viteazului Okolicsányi, ca să-și ridice casă de vânătoare sau ce curu' mă-sii, și după aia să ne distrugă nouă recolta.

Atât de spilcuiţi erau, el și evreul ăla cu cărţi, de parcă ei ar fi căcat tot universul, scuze că mereu trebuie să mă exprim așa.

Buni cumetri mai erau, atâta pot să spun.

Numai că pământurile alea întâi fuseseră luate de la Anti Várnagy de către ăia de la Ape.

Căruia avea să i se nască un fiu, Tóni, tatăl meu. Le-a expropriat statul, până la debarcader, toate au fost ale noastre, transformându-le în terenuri de stat.

Ne-au luat și livada frumoasă, pământurile bune, cu coroană de aur, de lângă apă.

De aia vi le luăm, ca să n-aveţi acolo inundaţii de două ori pe an. Ei trebuie să ridice acolo un dig, o să vedeţi, numai să apucăm, și fără drept de apel, că așa au măsurat inginerii.

Păi, dar astea sunt pământuri regale, date nouă de rege, pe astea nu ni le poate lua statul.

Nu există stat care să ni le poată lua.

Puteţi să ne credeţi, noi suntem simpli muncitori, formăm echipe, așa venim. Și facem ce ne ordonă inginerimea să facem.

Marosi îl chema pe șeful de echipă. Tot timpul se ţineau după Marosi, el vorbea în locul lor, că era om cu carte. Și el fusese învăţător, Marosi ăsta, poate dumneata ai auzit de el, pentru că fusese mare comunist Marosi, cantor sau ce naiba, a sfârșit-o așa, vezi tu, pentru că fiind mare comunist, fusese izgonit de peste tot.

Noi toţi lucrăm pentru cei de la Ape, regale sau neregale, noi nu vrem să tragem în piept pe nimeni, credeţi-ne.

Așa i-a zis Marosi ăsta bunicului meu.

Oriunde mergem, peste tot proprietarii protestează, să nu băgăm sapa în pământ, noi n-avem dreptul să facem săpături pe pământurile lor cultivate, vin cu furcile după noi, totuși trebuie să ne câștigăm și noi

pâinea cumva, ca să ne putem întreţine familiile.

La urma urmei și voi aveţi familii.

Așa de frumos vorbea cu noi Marosi.

Fusese un om blând, Dumnezeu să-l odihnească, așa mi-l aduc aminte, că precis o fi murit deja.

Să-l credem că nu va fi altfel, decât cum le pretinde lor, proletarilor, inginerimea de la Ape.

Cunosc ei bine sistemul, modul în care inginerii ăștia rezolvă lucrurile.

Întâi expropriază pământurile noastre, apoi le lasă în plata Domnului, de parcă ar fi uitat de ele. Iar mai târziu le trec, pe șest, în catastife drept scoase din uz, ca apoi să le vândă pe mai nimic cui vor ei.

Așa e, n-ai ce-i face, de când lumea asta s-a-ntors cu fundu-n sus, iar dumneata trebuie să accepţi asta.

Atunci a scris bunicul meu scrisoarea aia către Horthy.

La care a venit de-ndată inginerul, cu mașina a venit, dându-și drumul la voce în curtea bunicilor mei, măi Várnagy sau cum te-o fi chemând pe dumneata, dumneata să nu te pui cu noi.

Unde vezi tu rege aici, pe gheaţa Dunării să-ţi alegi matale rege, dar până atunci nu-i niciun rege.

Excelența sa, ca să zic așa, se cacă pe reclamația dumitale. Domnia sa a trimis scrisoarea reclamantului direct la jandarmerie.

Zi mersi că nu jandarmii o să vină după dumneata, ci că eu am venit la dumneata.

Asta ar mai lipsi, să ne spui dumneata cum să ținem noi în frâu apele Dunării.

De unde să știi, că dumneata n-ai învățat nimic, nicăieri.

N-ai grijă, că jandarmii o să întocmească liste cu răzvrătiții.

Nici măcar nu i-au zis să stea jos, pentru asta n-au avut suflu, să-l pună să stea jos, acolo sau dincolo, inginerul ăla nu făcea decât să urle.

Ar fi mai bine pentru dumneata să cazi la înțelegere cu inginerimea, nu să te duci la jandarmerie. Că o să te bată, nicio grijă, fără să rămână urme, în schimb tu o să rămâi fără suflare.

De la noi o să primești despăgubire ca lumea după pământurile tale, păi, nu-ți ajunge, și cu asta s-a și rezolvat cu pământurile dumitale regale.

Ómolnar îl chema, Ómolnar de la Szekszárd.

De cum a intrat în curte, s-a pironit cu picioarele depărtate și a început să urle.

Auzi, omule, dumneata să nu urli aici la mine, în curtea unui nobil.

Ei să nu fi știut că toată chestia aia cu jandarmeria era doar o născocire.

Știau.

Numai de aia a născocit-o Ómolnar ăla, ca bunicul meu să accepte ce vrea Ómolnar ăla.

Pentru că dacă ne mai pui mult beţe-n roate, măi Várnagy, atunci o să vină jandarmii, lor să le pui atunci.

Le dai o funcţie, și iobăgimea se și pune să urle.

Uite cum a vorbit terchea-berchea ăla cu un nobil.

Eu zic așa cum este, futu-le muma-n cur, Ómolnar ăsta pur și simplu făcuse ţapţarap.

Știa el ce face. Pe dracu' au făcut ei, nu dig, și-au băgat pula-n dig.

Marosi îi spusese dinainte bunicului meu. Nimic din adevăr n-a tăinuit faţă de noi Marosi ăsta.

De-aia a și trebuit să-l dea afară din învăţământ.

Pentru munca de șantier cine să-l invidieze, de acolo nu-l dă nimeni afară.

Pe nimic au dat pământul nostru evreului cu cărţi, naiba știe cum îl cheamă, lui Oszkár Schleckmann și bunicului lui Okolicsányi,

care nici măcar nu era viteaz, ci pe nepotu-su îl făcuseră mare viteaz.

Ș-apăi de ce i s-o fi părut lui Horthy că-i atât de viteaz, încât trebuia să-l facă viteaz, asta nu poate să mi-o spună nimeni.

Iar zdrenţăroșii n-au decât să se ducă singuri pe front.

Încă nu împlinise șaișpe, când l-au înrolat pe Elemérke al meu. Aveau nevoie de viteji, futu-le mama lor, păi, de unde să-i scoată, pe cine să trimită, dacă nu un ţăran. Iar Okolicsányi putea să facă în liniște pe viteazul în patul cald.

În orice caz, Hamza, învăţătorul, ascultând poveștile nesfârșite ale lui Teréz Várnagy, în timp ce în bucătăria ei se lăsa încet întunericul, iar afară lumina încă era albastră, se vedeau numai pentru că oglinda oarbă reflecta asupra lor o parte din albastrul de afară, avea impresia fermă că Teréz amestecă perioadele istorice.

Totuși ei trebuiau să fi vândut evreului cu cărţi pământurile alea bune, din moment ce pe frontispiciul caselor de vânătoare scrie data construirii lor.

Și unde era atunci viteazul Miklós Horthy de la Baia Mare, servea undeva, la curtea vieneză, ca ofiţer-asistent al generalului, sau nici nu ajunsese încă acolo.

Poate mai târziu or fi expropriat alte pământuri de lângă apă, mult mai târziu.

Însă Hamza n-a mai comentat, i-a mulţumit pentru supă, pentru colaci și a pornit spre casă înainte de a se fi întunecat de tot în gerul de afară.

Teréz ţinea întotdeauna minte unde rămăsese cu vorba vineri, și data următoare își continua fraza.

Poate în patul baronesei Ortvay o fi făcut pe viteazul marele, înţepatul Okolicsányi.

Pe front sigur nu s-a dus, aș ști dacă s-ar fi dus.

Zdrenţăroșii să se ducă pe front, ţăranul jegos să se ducă pe front.

Hamza prefera să se întrebe oare de ce amestecă în halu' ăsta perioadele istorice Teréz Várnagy asta.

Îi cunosc eu bine, știu eu ce hram poartă, n-ai grijă.

Până la urmă numai de la debarcader în jos au construit digul.

Marosi a spus dinainte cum o să umble inginerii cu ţapţarapul.

Várnagy nu i-ar fi vândut pământ evreului pentru nimic în lume. Nici lui Okolicsányi, pentru cât ar fi vrut ei, adică pe nimic.

Auzi tu, nici ăla nu-i nobil de mai demult.

S-a uitat pentru mine Hella Ortvay în anale, unde-s trecute toate familiile. Un

nobil niciodată n-ar vinde pământ regal. Dacă nu-i trebuie, atunci îl dă înapoi regelui, așa cere virtutea lui.

Pământul de danie rămâne al regelui, chiar dacă ţi-l dăduse ţie și tu-l cultivi.

Dar degeaba i-a spus, Ómolnár ăsta, cu mintea lui de iobag, n-a priceput.

Várnagy ăștia primiseră pământul direct de la regele Béla, și pentru toţi banii din lume nu l-ar fi vândut.

Și Kornél Mírák a primit din pământul ăla al nostru, din pământul regal, când l-au făcut pictor de curte.

Eu nu cred și nici n-am crezut vreodată.

Pentru ce curu' mă-sii i-ar trebui regelui maghiar la curtea lui un pictor din ăsta care pictează rațe pe apă și sălcii uscate.

Și copile, și flăcăiași de toate felurile, numai să fie despuiaţi și să-și arate ţâţele și puţulica.

Atâta l-a dus mintea pe Mírák ăsta al nostru.

A pus să se taie livada.

Pentru că rangul lui de la curte obligă, el trebuie să-și primească distinșii oaspeţi așa cum se cuvine.

Și atunci distinșii tăi oaspeţi pot să se holbeze în voie la rușinea copilelor despuiate, măi renumitule Kornél Mírák.

La noi în casă toată lumea a plâns.

Pe Marosi l-a pus să taie jegul ăla de Kornél Mírák, deși pomii ăia fuseseră plantaţi de echipa lui János Mathiász, majoritatea puieţi altoiţi la Kecskemét.

Și pe deasupra nici lemnul mort nu-i trebuia lui Mírák ăsta. Deși precis i l-ar fi cumpărat vreun tâmplar de la Pomáz. Că acolo câţi șvabi, atâţia tâmplari, toţi ar fi dat bani buni pe nuc și cireș.

Cică să le pună pe foc, deși avea valoare mare cireșul.

Din partea lui n-au decât să ducă lemnul la tâmplarul din Pomáz. El nu-i negustor de lemne, ci artist.

Dacă ar fi fost lemn bun, l-ar fi sculptat. Oricum nu mai sculptase de mult timp. Și îi e de-a dreptul dor să mai sculpteze puţin.

Se uitase el, tot lemnul e putred.

Bunică-ta e putredă, deșteptule.

Pe urmă am văzut ce sculpta, copile goale, din lemn negru, și păsărica le-o cioplea.

Pomi fructiferi el nu pune pe foc, ca să-i umple de zeft șemineul și hornul cel nou. Din pădurea grofească de la Visegrád își aduce el stejarul pentru șemineu.

Lui numai fetiţele îi trebuiau.

Se și duceau la el fetiţele, n-ai grijă, că așa și pe dincolo, să-și ridice fustiţa, să-și scoată ţâţișoarele, iar dacă o fac bine, douăzeci de creiţari primesc de la el.

Dacă vii de cinci ori, ai o coroană. Așa le ademenea pe curvișținele astea turbate.

Ai auzit, spuneau, cu douăzeci de creiţari le ademenește.

Da' chiloţi ai pe tine.

Știe Mírák ăsta, să nu crezi că nu știe, că nu-i una căreia să-i pună mă-sa vara chiloţi.

Le și pipăia, n-ai frică, pizdulicile lor creţe, nu se putea abţine.

Degeaba tremurau și plângeau acasă fetiţele, că da' de unde le pipăie.

Că ar fi fugit ele, fiţi siguri.

Ca să nu le vatăme.

Mírák nu și-a pus mâna pe nimic al lor.

Nu numai că le pipăie, se zvonea, ci își bagă și degetul.

Ţipau copilele, nu mă bate, tată, Mírák a născocit asta în tablou, ele nu și-au ridicat nimic, și pentru nimic în lume nu și-ar fi scos ţâţele, nu și-au lăsat bluza de pe umeri, ele trebuiau să stea cuminți pe un scăunel, ca el să se uite, să le observe, și nici de băgat nu le băgase nimic, niciunde.

Stai ca la școală, fetiţo. Și pune-ţi mânuţa aici, pune-ţi piciorul acolo. Le vorbea drăgăstos, altceva lor nu le-a spus.

Căci nu se poate vorbi cu Mírák când pictează sau sculptează.

Degeaba îi iei apărarea, ăluia îi trebe fetiţe, știu eu.

Stă pe mal, n-aude, nu vede, își întinde brațul, măsurând nu știu ce cu creionul lui, degeaba-i dai tu bună ziua, face un pas în față, unul înapoi, de parc-ar fi surd Mírák ăsta.

Până și mamele lor își primeau partea pentru asta.

Păi, nici tu nu ești întreagă la minte, de te-ai duce după fie-ta. Cum ai putut să-i dai voie, zăludo. Pentru douăzeci de creițari să se ducă fie-ta la Mírák, iar de mine să râdă toată crâșma.

Păi, unde-am ajuns, să cresc o curvă cu patalama, m-am însurat cu o curvă cu patalama.

Degeaba-și băteau gura, fetițele tot se duceau. Dar în secret, să nu afle tac-su, mamele le lăsau totuși să se ducă iar și iar.

Și dacă le-a pipăit la păsărică, apăi le-a pipăit-o, nu le-a luat-o. Iar cei douăzeci de creițari îi ascundeau bine împreună.

Uneori slujnica lui Mírák le cerea de la părinți. Pe slujnică o trimitea Mírák să-i aducă repede o fetiță, de unde-o fi.

N-are decât s-o ducă, și așa n-are ce face, mârâiau tații când slujnica venea după ele.

Se temeau că, dacă n-o lasă pe copilă, slujnica o să-i pârască, iar Mírák o să se supere pe ei.

Ce are de câștigat sau de pierdut, de uitat trebuie să te uiți.

Știau și ei că Mírák nu și-ar vârî degetul nicăieri, un domn adevărat ca ăsta.

Totuși, Teréz nu l-a iertat pentru asta. Păi, dacă nu-i trebuia păsărica lor, atunci de ce le-o pictase de atâtea ori. Împingea la rabla ei pe sub castanii arborescenți și, ca de atâtea alte ori, bombănea, bodogănea în sinea ei, despre lucruri vechi bodogănea, că Mírák fie că-și vârâse ori nu-și vârâse degetul te miri unde, tot un jeg de om e. Ăsta nu-i domn adevărat. Nu numai că le-a distrus livada frumoasă, îi mai trebe și fetițe, ca să le deseneze păsăricile pufoase. Dondănea și boscorodea, deși unde o mai fi fost acum Mírák. Nu numai el, ci și cei doi băieți zdraveni ai lui muriseră demult, iar fetițele, dacă nu zac deja în cimitir, sunt babe acum.

Băiatul mai mare al lui Mírák a murit de boală, iar cel mic a dispărut pe front.

Mie să nu-mi spună că a dispărut, nimeni să nu-mi spună mie așa ceva.

De parcă i s-ar fi întors stomacul pe dos și lumea cu fundu-n sus, atât de tare se enerva când se spunea că a dispărut.

A dispărut pe front sărăcuțul de el.

Nici măcar în Dunăre nu dispare un cadavru. Unde-n pizda mă-sii să fi dispărut. Cum să fi dispărut pe front.

Până și apa scoate înecatul la mal.

S-o fi prăbușit de durere pe undeva, în vreo tufă, mâna ici, piciorul colo, numai că nu l-aţi căutat, n-aveţi pic de suflet, dar poate că mai trăiește n-aţi zice.

Măcar tu de n-ai spune că a dispărut, se răstea la fiu-su, la Elemér.

Iar fiu-su degeaba încerca s-o liniștească cu blândeţe, ce știi tu, mamă, pentru dumneata e mai bine așa, să nu știi.

Vi se rupe vouă de cumătrul vostru, în loc să-l fi căutat.

Ce-o să se aleagă de voi.

Ieri încă beaţi împreună, mergeaţi la curvele voastre. Iar acum ziceţi că a dispărut.

Nu-i intra în cap, că de ce zic așa.

Și despre tatăl lui Elemérke au zis așa, Lali Bokor a dispărut. Pe dracu' a dispărut Lali Bokor, camarazii lui renumiţi nu s-au dus după el să-l caute, să vadă pe unde zace, rănit.

Vă lăfăiaţi pe paiele ude.

Iar el să se zvârcolească acolo, în zăpadă, singur și plin de sânge.

Mie să nu-mi mai spui că a dispărut.

Ce să fi făcut, mamă dragă, cine să-l fi căutat, unde să-l fi căutat. Nu ne stă nouă capul, în timpul unui atac, la așa ceva, nu știm nici măcar unde ne aflăm noi. Atunci

de unde-n pizda mă-sii să știm cine-a fost rănit și cine nu.

Voi aţi stat aici, cu curu' la căldurică, voi nu știţi nimic din ce și cum a fost. Mamă dragă, mai tacă-ţi gura.

Între timp, rabla scârţâia și se hurducăia în mâinile ei și zăngănea pe sub castanii planturoși.

De fapt, nu eraţi decât niște copii, știu eu, și-a spus, după atâţia ani, împăciuitoare, ceea ce fiului ei pentru nimic în lume nu i-ar fi spus, pe el l-a certat și l-a învăţat de bine până la moarte.

Dacă altul nu te-a învăţat, atunci o să te învăţ eu, să nu vorbești așa cu maică-ta care te-a făcut.

Eu trebuie să te învăţ omenie.

Coroanele castanilor se arcuiau și se îmbrăţișau, formând o boltă deasupra drumului, astfel încât i se părea că înaintează printr-un tunel verde.

Apoi, trecând prin faţa zidului lor de cărămidă ce se înălţa trufaș, vai, nu cumva să arunce o privire careva, i-a luat la sudalme și pe ceilalţi trei nemernici de Mírák, n-a fost unul să-i scape basma curată, dacă tot se enervase în halu' ăsta de propriile-i gânduri, pe băiatul inginer al pictorului de curte, cică mare inginer, păi ce, nu mai sunt încă o mie de ingineri pe lângă el, fu-te-v-ar Dumnezeu

până cade cerul peste voi, inginerii, că ne tot măsuraţi proprietăţile, ca după aia să ni le luaţi, a urmat văduva lui, Mariska Mírák, pe care n-o suporta defel și o blestemase de multe ori la furie, pentru că, întâmplător, o văzuse des, plimbându-se ţanţoșă peste tot, cu coșul agăţat de braţ. Primăvara, de-ndată ce sosește de la Pesta, se și pornește la plimbare, se oprește și lângă gardul ei, începând să-i rupă florile aplecate în afara gardului sau e în stare să se întindă și să-i culeagă cireșele coapte de pe creangă. Păi, de aia își cară mereu coșul cu ea, nerușinata, ca să adune tot ce poate, de peste tot. Dar având grijă să nu fie văzută, însă au văzut-o mai mulţi, și eu am văzut-o. Și cât poate fi de cu nasul pe sus o catolică habotnică precum asta, usca-i-s-ar mâinile când culege ce-i al altuia, cireșele, merele mele. Nuci își adună pe stradă, de pe jos, de sub pomul altuia. Cum să n-o fi înjurat la nesfârșit. De la unii a luat și caise și a mai avut tupeul să strige la ei, că doar nu ţi-o părea rău după câteva caise.

Nu-i chiar așa, pentru că de pe creanga aplecată în stradă poate să ia oricine. Nu mă tot acuza. Cunosc eu mai bine legea decât voi, n-ai grijă.

Detesta totul la ea, la Mariska Mírák asta, vocea ei baritonală, că așa și pe dincolo,

scumpa mea, comoara mea, nici măcar nu trebuia să-și dea drumul la voce, că răsuna ea destul de tare și așa, de ajungea departe, o puteai auzi cântând, în timp ce culegea floricele de pe marginea șanţului, legându-le, cu fire lungi de iarbă, în bucheţele, ca să le poată duce vinerea la altar.

Îi detesta rochiile largi și tărcate, pălăria ei de pai împodobită cu flori și fructe de plastic, plus spice de grâu adevărat, ridurile ei unsuroase și bărbia dublă, sânii striviţi de pieptarul strâmt, pe astea le detesta în mod deosebit, ce curu' mă-sii și le tot arată băbătia asta, că sunt deja plisate, degeaba le mai ţine la soare, apoi cu croncănelile ei alese l-a ajuns și pe junele Mírák, nepotul vârstnic al pictorului de curte, holtei și foarte gras, care și el se ocupa de pictură, urmându-și bunicul fără prea mare succes, picta și el apa, sălciile de pe mal, trestiile, barca eșuată în nămol, încâlceala de buruieni răvășite de vânt, dar picta și margarete, albăstrele, maci sau ce pizda mamii lui, la fel ca bunică-su, păi, pe cine interesează ce vede oricum peste tot, și astfel a ajuns cu suduielile la frumoasa verișoară a lui Mírák, la Piroska, ar fi spus, și a și spus, că de la neisprăvitele astea de femei din familie Piroska n-avea cum să înveţe altceva decât să stea pe burtă, jos, la mal, citind romane de dragoste și bălăbănindu-și

picioarele deasupra curului. N-are pe ea decât niște chiloței și o cârpă legată peste sâni, Doamne Dumnezeule, așa se expune privirilor de bărbați. Rózsi, poștărița, nu mai contenește să-i care pachetele cu cărți, atâtea romane de dragoste primește. Îl lasă pe băiatul ăla mare al lui Törpike să-i facă curte, brutar îi trebe, de parcă nu i-ar ajunge grămada aia de orășeni sclifosiți. Care vin în ceată la ea, cu automobilele, cu bărcile, jos la mal, sus în casă, și în curu' mă-sii, deși bărbați, cu părul ridicat turn în creștet, cântă, ascultă muzică, fac focul în miezul verii, când toate-s uscate și nimeni altul n-ar îndrăzni să facă foc, că fusese trâmbițat ordinul, și a văzut ea, cu ochii ei, când a mânat gâștele acasă, ce făceau ăștia acolo jos, la mal, ea și cu băiatul ăla mare a lui Törpike.

Futu-le muma-n cur, că acolo, în văzul tuturor..., însă în clipa aia, cu coșul agățat de braț și portofelul în cealaltă mână, Piroska Mírák tocmai a ieșit pe poartă.

Dar tu.

Atât de mult a mirat-o coincidența asta cu Piroska, că în timp ce o bârfea în gând cu răutate, deodată se pomenește față-n față cu Piroska Mírák, cu portofelul ei roșu în mână, dar ce-și făcuse iarăși, Doamne Dumnezeule, ca până și portofelul ăstora să fie din piele

roșie, a clătinat din cap, oprindu-se brusc cu roaba ei scârţâitoare și zăngănitoare.

De parcă ar fi nimerit-o din plin trăsnetul de două ori.

Era îngrozită, pentru numele lui Dumnezeu, dacă Piroska o fi auzit, o fi aflat ceva din gândurile ei. Ca și cum Piroska ar fi ascultat intenţionat, de după zidul de cărămidă, ce gândește ea, ce și despre cine vorbește în sinea ei.

Sau poate că vorbise cu voce tare.

A cuprins-o un sentiment ciudat de nesiguranţă.

Sunt atât de ramolită, încât spun cu voce tare ce gândesc.

Înaintea ei stătea fata asta zveltă, puternică, cu forme rotunjite, în rochia ei de vară proaspăt spălată, apretată și perfect călcată, cu renumitul coș al Mariskăi Mírák agăţat de braţ, coșul în care aduna toate cele furate de la alţii, Piroska, uitându-se la ea radioasă cu ochii ei mari și întunecaţi.

Nu și-o închipuise așa în gând, ci cu totul altfel.

Dă Doamne până oi crăpa să nu vorbesc aiurea cu voce tare.

Dar în același timp știa că degeaba-l mai roagă pe Domnul orice, sufletul ei oricum e deja pierdut.

Stătea înaintea ei, în mijlocul acelei, pe fond alb, încrengături verzi și ghirlande de flori, cu părul strâns într-un coc auster, zâmbindu-i lui Teréz ca un copil nevinovat.

Cocul era atât de strâns, încât niciun fir de păr nu-i rămăsese liber.

Ca să-i lase gura apă dezmăţatului ăluia de flăcăiandru.

Te-am văzut eu, n-ai grijă, când n-ai fost tu așa ușă de biserică, futu-ţi mama ta de mironosiţă.

Picura fierea din ea pe mutește, căci cu voce tare într-adevăr nu vorbise niciodată așa cu stăpânii.

E atât de pioasă și plină de zel Piroska asta, mereu se tot duce la slujbe, ca întreg neamul ei de papistași.

Cum să fi îndrăznit ea să-i vorbească după cum îi dicta firea irascibilă.

Mai degrabă s-a arătat surprinsă, exprimându-și sus și tare uimirea, Dumnezeule, Piroska, Doamne carele ești în ceruri, nu mă lăsa, da' acum ce-ai mai făcut cu părul tău ăla frumos, măi fato.

Nici nu i-a lăsat timp ca Piroska Mírák să-i răspundă.

Turuia, îi spunea, măi Piroska, ce m-ai surprins tu pe mine. Că numa' stau și mă uit la tine ca la Sfânta Fecioară.

Bineînţeles că Piroska continua să se amuze, s-o creadă Teréz că nu-i e ușor să-și perie și să-și netezească astfel părul, i-a dat mult de furcă să și-l prindă așa, după ce se spălase pe cap.

N-a mai așteptat să i se usuce, așa o să-i încapă mai bine sub casca de înot, când o să meargă jos, la Dunăre.

Nu ești tu fată bătrână, nici Hedvig Szálfa, pentru că, știi sau nu știi, așa o chema pe învăţătoarea aia de la școala catolică, cum ai putut tu să-ţi baţi joc în halu' ăsta de părul tău frumos, de să-l porţi așa.

Degeaba-i atât de frumoasă Piroska asta, dacă ea îi vorbește și-i tot vorbește, futu-i mama ei, iar asta nu și nu pricepe.

Păi, nu pot să mi-l spăl în fiecare zi, Teréz neni, Piroska înţelegând prin asta faptul că ea mergea să înoate în Dunăre în fiecare zi, chiar de mai multe ori pe zi, măcar dimineaţa și seara, dacă nu-și petrece toată după-masa învăţând acolo, pe mal, nu chiar aici, ci mai departe, la Nagyduna, adică la Dunărea Mare, și atunci nu poate să se spele cu șampon de fiecare dată când doar se bagă-n apă într-o doară sau înoată până la debarcader sau până la limanul de la Nagyduna, în schimb, asta Teréz n-avea cum să înţeleagă.

Ea nu intrase niciodată în Dunăre.

Poate doar până la genunchi, după bobocii de gâscă. Când avea boboci de gâscă, ca să nu-i ia apa.

La Viena, în pădurea mărginașă, a condus-o odată pe Hella la un șstrand mare, dar în apă nici acolo n-a intrat.

Nici măcar nu s-a dezbrăcat, nu cumva s-o vadă cineva.

Când totuși trebuia să intre în apă după boboci, își prindea fustele la brâu. N-avea cum să știe că de la nămolul Dunării, chiar și după ce-ai înotat o singură dată, părul lung se năclăiește atât de rău, încât e imposibil să-l mai piepteni.

Ș-apăi pentru ce pizda împuțită a mă-sii să înoate o fată așa de frumoasă pe oriunde.

Iar Piroska tocmai ajunsese la vârsta la care femeile de la oraș încep cele mai aprige experimente cu înfățișarea lor. Nu că n-ar putea fi pe deplin mulțumite.

Ce să dezvăluie, ce să ascundă. Detaliul, în detrimentul imaginii de ansamblu, sau care detalii să construiască întregul. Aceste grave întrebări filozofice nimeni nu le pune și nici nu le rezolvă în locul lor. Nici prin cap nu i-ar fi trecut că ar putea exista cineva care să-și bage nasul sau să aibă ceva de comentat la adresa ei. Nici măcar propriei ei mame nu i-ar fi permis să-i facă vreo observație. Bineînțeles că propria ei mamă era suficient

de inteligentă încât să tacă mâlc. S-a terminat cu vremurile alea când o mamă putea să intervină în sensul ăsta. Gaz peste foc. Sub nicio formă n-ar fi vrut să radicalizeze cu observaţiile ei vestimentaţia sau coafura fiicei. Deși ea chiar că nu fusese învăţată astfel. Însă se terminase cu lumea burgheză desenată cu creta de croitorie. Cel mult la modul general putea să vorbească de adâncimea decolteului. Și nicio vorbă despre când e de purtat un costum *deux-pièces* și când e preferabil unul de *une pièce.* Cât despre sutien și portjartier, mai era posibil un oarecare acord între ele. Cu precauţie faţă de culoarea pudrei, eventual o vagă aluzie la machiaj, de interdicţii nici vorbă, poate o vorbă aruncată despre lungimea cuviincioasă a unui șort, totuși uneori mai scotea, pe negândite, câte-un strigăt, ah, vai, nimic din material transparent, *unerhört,* pentru numele lui Dumnezeu, uneori câteva cuvinte despre modalităţile de epilare a picioarelor și subsuorilor, de bikini cine-a mai auzit, eu sigur nu, și mai precaut despre lungimea adecvată a fustei în funcţie de ocazie, despre pliuri, pliseuri, revere.

Și acum deodată Teréz, despre care Piroska nu știa mai nimic și căreia îi zicea, foarte cuvincioasă, tanti, apare ca un trăsnet

din cer senin, să-i critice coafura, iar ea să fie nevoită să rămână politicoasă.

Ca fetiţă, uneori trebuia să dea fuga până la ea după frișcă sau smântână, pe vremea când tanti încă mai avea vaci.

Mai degrabă se mira întotdeauna de francheţea ei.

Ceea ce ei în cercurile lor numeau, cu un vădit sarcasm, *directitudine*.

Atâta francheţe chiar că nu-i poate permite.

De parcă, pe neașteptate, i s-ar fi deschis o lume unde păsările încep să vorbească în limba oamenilor.

Știa din auzite, căci încă de mic copil auzea în fiecare vară vorbindu-se că Teréz asta, profund marcată de muncă și soare în toate părţile trupului și în toate trăsăturile ei, care umblă de colo-colo și la care trebuia să dea o fugă după smântână, e o fată decăzută, vai Doamne, o mamă adolescentă.

Nici nu știi cum s-o abordezi. Și de gura ei trebuie să te ferești, pentru că, în realitate, e o vrăjitoare bătrână, bună de ars pe rug.

A văzut și că e foarte slabă, dar nu din cauza vârstei, chiar se întreba dacă n-o fi bolnavă și n-ar fi bine să fie trimisă la medic.

Iertaţi-mă, tanti Teréz, acum trebuie să fug, mai înainte au anunţat că a venit carnea.

Ce carne, Piroska dragă.

Dar Piroska nu mai era de reţinut cu vorba.

Na, asta e, acuma nu știu ce fel de carne.

Sper să fi adus vită.

Dacă nu, atunci gătesc costiţă.

Însă Teréz nu s-a lăsat redusă la tăcere de atâta grabă, voia s-o mai reţină cu vorba pe Piroska, pentru frumuseţea ei voia s-o mai reţină, pentru mirosul ei plăcut, s-o mai vadă, să se mai uite puţin la ea, și pentru că era foarte bucuroasă că vine madam Fabius cu copilul ei handicapat, și ea reușise să termine curăţenia. Îi vorbea în timp ce Piroska se îndepărta în fugă, striga după ea, ca una care mereu se scufundă cu plăcere în alte vieţi străine.

Noi punem tăieţei din belșug la costiţă. Numai când vine fiu-miu, cofetarul, numai atunci gătesc eu costiţă.

O mânca limba să-și strige bucuria, s-o împărtășească, uite că vine madam Fabius.

Dar până la urmă n-a făcut-o, poate de aia n-a făcut-o, pentru că Piroska tare-l mai iubea pe copilul ăla handicapat.

Noi multe rădăcini albe, tăieţei deloc, i-a strigat Piroska peste umăr, din mers. De parcă s-ar fi bucurat în mod special că ei nu pun tăieţei. Totuși nu voia să creeze impresia c-ar fugi de Teréz, de aia îi striga așa, peste

umăr, cu toate că în realitate fugea de ea, vrând să evadeze.

După maică-mea, ciorba cu costiţă trebuie să fie albă, rădăcini albe, gulie, ţelină. Și nu le tăiem bucăţi, le dăm pe răzătoare.

Astea fiind zise, a dispărut definitiv în rochia ei înflorată, cu fusta foarte încreţită.

În marea ei grabă, uite-așa-i sălta și i se-nfoia fusta, totuși, vrând să rămână neapărat prietenoasă cu Teréz, i-a mai strigat în treacăt, și mai radem coajă de lămâie și o dregem cu gălbenuș frecat cu multă smântână.

Nu i-ar fi suflat lui Teréz niciun cuvânt că marea ei grabă mai are un motiv, și anume că, înainte de a ajunge la măcelar, mai trebuia să-l conducă pe băiatul ăla înalt al lui Törpike, de pe Strada Uszályos până la părintele Jónás, preotul lor, pentru că băiatul ăla înalt al lui Törpike singur nu se duce.

Nu era un mare secret, totuși era secretul lor. Tânărul ţinea morţiș ca nu numai să-l anunţe la părintele Jónás, ci să-l și conducă, abia după aia poate să fugă la măcelarul ei preferat, la Maracsek baci.

Păi, de unde-n pizda mă-sii să iau eu lămâie, măi fato. Ce lămâie. Poate o căcărează cât o lămâie, măi Piroska, în ciorba ta răsfutută, albă și cu costiţă.

Futu-i ciorba lor s-o fut, bombănea și bodogănea, împingând la rabla ei zdrăngănitoare și scârțâitoare.

Ca întotdeauna să uite să ungă butucul roții. De unde să aibă ea unsoare de mașină, dacă fi-su mereu numai promite, dar de adus niciodată nu aduce.

Adu-mi, băiete, unsoare.

Iar ai uitat unsoarea.

Tot drumul până la debarcader a bombănit pentru lămâia aia, căcărează cât o lămâie să stoarceți în ciorba voastră, a bombănit și pentru unsoarea pe care fi-su nu și nu i-o aducea, și din care ar fi pus din belșug și în ciorba aia albă, cu costiță a Piroskăi Mírák.

Cică albă să fie, fute-v-ar muma-n cur Dumniezău' ăla alb al vostru. Darămite dacă ar fi știut că, la intrarea în atelierul decedatului Hrutka, cu ferestrele zăbrelite și pentru totdeauna părăsit, băiatul ăla înalt al lui Törpike o aștepta, în soarele amiezii, pe Piroska, cât ar fi fost de furioasă atunci.

Nici măcar nu era nevoie să intre Piroska pe Strada Uszályos. Tânărul s-a făcut că numai ce lăsase din mână mătura cu care până atunci măturase trotuarul dinaintea atelierului și, absorbit de îndeletnicire, ar fi observat-o pe Piroska pur întâmplător. Cu toate că, de peste un sfert de oră, măcinat de

neliniște și speranţă, nu făcuse altceva decât s-o aștepte, să vină, să ia odată colţul ăla răsfutut de stradă, să vină Piroska, iar când într-adevăr a apărut, pe neașteptate, nici măcar nu trebuia să intre pe strada lor. De la colţul străzii, Piroska îi făcea nevinovată semn cu mâna, hai, să vină, să vină repede.

Tânărul a considerat semnele alea drept foarte jignitoare. Lui să nu-i facă nimeni semne cu mâna. Nici măcar șeful lui nu-i face semne cu mâna. Lui să nu i se facă semne. Cică repede, să se grăbească, paștele și Dumnezeii mă-sii de treabă. Cu toate astea era nespus de fericit că, iată, Piroska a venit totuși după el.

De când se sculase, dis-de-dimineaţă, nu făcuse altceva decât să-și tot repete că precis n-o să vină, să nu mai fie atât de emoţionat, o fată Mírák, atât de frumoasă, de ce ar veni la el. Numai să vină, și-a zis, pregătindu-se bucuros în atelierul abandonat al lui Hrutka, noul său loc de cazare.

Îi băgase un prici acolo, pe ăla să doarmă.

Deși avea îndoieli, se gândea la ce-o să facă el dacă ar fi ca, totuși, fata să vină.

A spus-o numai așa, într-o doară, dar n-o să vină.

Păi, atunci fute-o-ar Dumnezeu s-o fută, n-are decât să nu vină, că oricum pe priciul ăla n-o poate răsturna.

În orice caz o să pândească el cine-o fute pe femeia asta. Numai o dată să văd, că aș ști pe loc ce am de făcut.

Tolvaj, cârciumarul, le dăduse priciul ăla, i-a zis lui Törpike să vină odată, să-l ducă dacă le trebuie, e ușor de dus în doi, el oricum n-are ce face cu el, le dă și tărăboanţă, numai să-l ducă.

Deci căcatul ăla de prici, pe care murise bunica lui Tolvaj, i-a devenit culcuș. De atunci zăcea în șopronul lui Tolvaj. Îl duseseră acolo să nu se împiedice de el prin bucătărie. Dimineaţă s-a trezit brusc pe prici, s-a și bărbierit, s-a ferchezuit cum s-ar zice. Întâi s-a spălat în lighean numai până la brâu, apa era doar călduţă, apoi și-a dat jos și izmenele, spălându-și toate cele. La terminarea turei, în fiecare dimineaţă, cu săpunul în mână, el se băga sub duș. Ţinea la curăţenie, să n-aibă ce comenta meșterul lui. Să nu se spună că-i pute curu' bastardului de la căcatul de anul trecut. Vara, la pescuit, nu era destul că în fiecare după-masă intra în Dunăre, uneori stătea în apă până la brâu, nici coaiele să nu i se împută de la canicula.

Ceilalţi se săpuneau pe spate unul pe altul, prietenii se spălau pe spate între ei. El n-a intrat în jocul ăsta. De aceea simţea că spatele lui e murdar, degeaba se spală cu apă, spatele lui nu i-l săpunește nimeni.

Nici n-ar fi îndrăznit să-i roage s-o facă, hai, spală-mă și pe mine pe spate, futu-i.

El n-are, nici să n-aibă prieten.

Se și îmbrăcase frumos, căci nu știa ce-l așteaptă.

De parcă s-ar fi pregătit pentru vreun eveniment festiv.

Pe Piroska a surprins-o cu bucuria lui copilărească, sinceră, care i se citea pe faţă când a întâmpinat-o.

Faţa lui din dimineaţa asta nu semăna cu faţa lui obișnuită, pe asta nu și-o mai văzuse niciodată.

I se părea că-l vede pentru prima oară pe acest tânăr necioplit și perfid, dar foarte arătos, care se apropia de ea, și trebuia să facă eforturi serioase pentru a pune cumva în legătură, pentru a integra în mintea ei răutatea lui nemaipomenită cu frumuseţea.

N-a putut și nici n-ar fi vrut să răspundă barem cu o brumă de bucurie, acestui entuziasm vizibil cu ochiul liber al tânărului. La urma urmei, era vorba numai despre integritatea lui sufletească, nimic altceva. Că entuziasmul din dragoste nu se justifică. Și ca să-l poată ajuta, ba, mai mult, să-l poată servi cumva, în primul rând trebuia să se apere de el. Júlia Sármány le băgase foarte bine-n cap, că orice fel de fraternizare este

interzisă și în orice situaţie trebuie să respecte cei trei pași distanţă.

Pentru că n-au de unde să știe ce se poate întâmpla peste o oră sau chiar în următoarea clipă.

E mai bine să nu stârnești forţele întunericului.

Și Júlia Sármány rămânea, în aproape orice situaţie, nepărtinitoare, chiar și faţă de studenţii dragi ei. Inclusiv faţă de ea, ceea ce pe Piroska o cam durea.

Privirea Júliei radia compasiune, compasiunea profesiei, cel mult după poziția capului puteai să-ţi dai seama că se străduiește să-și ţină în frâu această compasiune izvorâtă din emoţii. Nu lăsa nimic neclar, nediscutat, până și cele mai delicate comunicări ale ei aveau o tehnică, demonstrând astfel că niciodată nu cade pradă emoţiilor ei primare.

Tot de la ea învăţaseră și știința interpretării mimicii și a gesturilor.

Precum și arta contrapunctării emoţiilor, contrastul psihologic, clarificarea și redefinirea propriilor emoţii. Să ţii pur și simplu ceva în frâu n-ar fi de ajuns, trebuie să ţii în frâu emoţii controlate, emoţii vii, dar nu prin forţă, nu prin voinţă, nu în mod fals, nu prin perfidie, pentru că atunci

devine transfer, ceea ce e un mare pericol. Iar din punctul de vedere al celuilalt, o capcană.

Nu spunea pericol de moarte, viaţa în pericol, punere în pericol, nu-şi permitea exagerări, întotdeauna se mulţumea cu expresii de genul mare pericol sau pericol considerabil, semnificativ. Nu trebuie să cobeşti, să chemi răul. Dar unii colegi de an ştiau că acea urmă, cicatricea de pe gâtul ei, provenea de la briceagul unui bolnav în criză şi se pare că avea una la fel şi pe piept.

Băiatul lui Törpike s-a trezit de dimineaţă cu sentimentul că uitase tot ce fusese anterior, că se lăsase dezvelit, descoperit.

Cu câteva zile înainte, poate cu trei, în timp ce aşteptau paşnic bacul spre Nagyduna, îi povestise, tulburat, Piroskăi despre partea mai întunecată a vieţii lui, deşi Piroska nu-l rugase s-o facă, nu-l întrebase nimic.

Confesiunea neaşteptată a tânărului fusese mai degrabă înfricoşătoare.

Ce treabă am eu cu asta.

Azi, tânărul părea că a uitat acele confidenţe grave, ce-o fi spus, ce n-o fi spus. Însă nu mai avea mustrări de conştiinţă din cauza asta. Despre ce altceva să-i fi vorbit acestei fete.

Mă cac pe tot ce i-am zis.

Câte şi mai câte nu păţise el.

Odată și odată trebuie să-ţi dai drumul, să spui ce ai pe suflet. Și poate asta să fi fost explicaţia ulterioară pentru cele săvârșite cu nenorocitul ăla de căţel.

Și ce are să-i mai facă și altădată, deși n-ar vrea, dacă-i mai pică-n mâini căcăreaza aia de câine a vilegiaturiștilor.

Ce-o mai răsfaţă toţi pe javra aia mică.

Mai sălășluiește cineva în el.

Făcea pe grozavul faţă de fată, că el nu trăiește singur, se are pe el însuși.

Râdea în hohote de dragul fetei.

Mă cac pe capul meu, nu-mi pasă.

Celălalt din el vrea astfel.

Și atunci pe ăla să-l fută la cap Piroska, pe celălalt.

Căci adevărul era că pe băiatul ăla mare al lui Törpike nimeni nu-l va fi strigat vreodată pe nume, nici nu-l va fi pomenit, necum să-l conducă undeva, și de fapt niciodată nimeni nu stătuse de vorbă cu el pe-ndelete. Degeaba era acel celălalt în el, care-i vorbea în permanenţă. Că nimeni nu se obosise să observe că el venea, pleca, cărându-l și pe celălalt în el.

Pe stradă, saluta apatic. De parcă nici n-ar fi vrut să salute, dar bine, fie, futu-i, hai să-i salute totuși.

Încă de pe când era copil, Törpike îl învăţase să salute pe toată lumea.

Astfel își ducea traiul de când s-a născut, saluta, nu saluta, adevărul e că noi n-am băgat niciodată de seamă existența lui.

În mod sigur de aia erau atât de neconvingătoare saluturile sale. Și așa se face că bărbații nu-i răspundeau la salut, de ce aș saluta un pulă-de-căcat ca ăsta. Dădea bună ziua de parcă ar fi vrut să-și retracteze salutul. Și n-ar fi putut spune când o să-i răspundă femeile la salut sau de ce nu-i răspund bărbații.

Ținea mai degrabă de hazard dacă la salutul lui neconvingător cineva îi răspundea natural, din inimă.

Pe nume însă nu-i spunea nimeni.

Nici măcar din întâmplare nu se întâlnea pe stradă, pe bacul spre Nagyduna, în gara din Kismaros sau oriunde altundeva, cu vreo persoană cu care ar fi putut lega o conversație.

Hai, măi, futu-i, că astă-seară o să fie dans la Bogdány. Cine să-i fi spus așa, că n-avea prieteni printre flăcăi.

Până și propria lui mamă, Törpike, care îl hrănise cu laptele ei, abia vorbea cu el.

În fond de ce să fi fost Törpike atât de guralivă, în casa aia veche a ei, moștenită de la părinți.

Nu numai impresiile din timpul prunciei, ci și întreaga conjunctură a dezvoltării

prenatale trebuie să le fie foarte clară, le explicase Júlia Sármány.

Imaginarea perioadei prenatale o preocupa mult pe Piroska, era și foarte curioasă din ce motiv o preocupa într-atât.

Nevoia băiatului de a comunica, de a sta de vorbă rămăsese oarecum vie, se putea citi în fiecare gest al lui, căci vedea că alții vorbesc între ei și că există persoane care chiar ascultă spusele celuilalt.

Dar în lipsa certitudinilor, deprinderea lui de a povesti nu se formase. Se chinuia, se scremea să emită fraze împiedicate, incomplete, le începea, se poticnea, o lua de la capăt.

Piroska luase la cunoștință cu surprindere că are în față un bărbat tânăr, cu trupul bine dezvoltat, dar cu gesturile și mimica unui copil care fusese bătut de multe ori și poate încă mai era bătut și azi.

Deși maică-sa nu l-a bătut niciodată, iar colegii aveau respect, îl evitau. Erau captivați de calmul și de puterea lui de bivol. Îl ocoleau de departe. Niciun învățător, profesor, meșter sau bărbat matur nu l-a lovit vreodată.

Abia se făcuse mai măricel și deja trebuia să-i vorbească maică-sii uitându-se la ea în jos. Iar Törpike în sus, uitându-se în sus la

băieţelul ei. Distanţa fizică dintre ei creștea tot mai mult.

Nici n-ar fi putut sta de vorbă prea mult astfel, de sus în jos, de jos în sus, ar fi fost hilar, pentru că la ei era tocmai pe dos.

Törpike mai degrabă îi gătea zilnic, cu furie, continuând să-și împrăștie zâmbetul ei absent. Spăla cu furie hainele mari și murdare ale lui fiu-su, dar numai ca să le aibă el pe toate, așa cum se cuvine, și în viaţa asta de căcat să nu se mai râdă de ei.

Să nu se spună că ea nu-i gătește, nu-i spală fiului ei.

Törpike nu s-ar fi gândit, cine să-i fi spus, că trebuie să și vorbești cu un prunc. Ce pizda mă-sii să vorbesc cu el. Nici cu ea nu vorbise maică-sa, Tolvaj Mária, și nici n-ar fi crezut că ar avea nevoie să stea de vorbă cu cineva.

Nu că nu și-ar fi iubit băiatul.

Sau că ea nu și-ar fi iubit mama, oricât de pitică ar fi fost.

O urmărea cu zâmbetul ei, dar nu știa despre ea însăși că, prin acest permanent zâmbet al ei ca pentru sine, se apăra de fapt de zâmbetul ca pentru sine al maică-sii.

Acest zâmbet permanent nu dispărea niciodată de pe feţele lor, nici măcar când făceau ceva la care nimeni nu s-ar fi așteptat

din partea lor sau care putea să-i îngrozească pe ceilalţi.

Așa se face că tăcerea adâncă dintre ei devenise o poveste de sine stătătoare.

Cât Törpike a locuit singură în casa părinţilor ei decedaţi, tăcerea ei n-a avut vreo semnificaţie deosebită. Însă pe măsură ce băiatul ei creștea și învăţase cumva, de la alţii, să vorbească, tăcerea lor începuse să capete o puternică semnificaţie emoţională și afectivă, pe care numai ei doi o puteau înţelege în detaliu.

Törpike știa că băiatul ei era puternic chinuit de faptul că are o asemenea mamă. Această Mária Amália Bolog, zisă Törpike, nici ţâţele nu le are la fel de mari ca altele, deși, fir-ar al dracului, și ea trebuie să alăpteze. Fute-i-ar Dumniezăii lor cu Cristosu' scos. Să nu mai vorbești despre ţâţicile mele. Și maică-mea abia dacă avea ţâţe, totuși își alăptase toţi copiii, pentru că lapte avea din belșug în nimicu' ăla de ţâţă a ei.

Măi, tu, mielu' Domnului tău, că al meu nu-i, ce tot vorbești tu aiurea, că nu ţâţele ţi le mâncă pruncul, ci laptele. Iar tu, ţâţe mari și minte deloc.

Adevărul e că Mária Amália Bolog, zisă Törpike, oricât de mici i-ar fi fost ţâţele, n-o putea suferi pe maică-sa. Însă despre asta

chiar că n-aveau ce vorbi. Spre satisfacţia simţului moral deosebit de funcţional al lui Törpike, ei n-aveau decât să spună copilului lor orice, ba chiar să-și fută muma-n cur, dar ea tot nu putea vorbi cu el despre chestii din astea, că ce și cum a fost, când n-a fost nicicum.

Cine să nu se cace pe toate astea, oricum ar fi fost.

Törpike nu i-ar fi suflat un cuvinţel băiatului ei despre cum orice muncă îi provoacă durere în toate articulaţiile, pentru că de-acum înainte va trebui să se uite-n sus nu numai la străini, ci și la propriul ei băiat răsfutut.

Ea trebuie mereu să se urce pe ceva, să se întindă ca să ajungă la orice obiect, și nici atunci nu poate să-și facă bine treaba. Pe deasupra o mai și saltă pe marginea closetului sau o trântesc pe jos, la picioarele lor, de-acolo să le dea muie.

Irascibilitatea și permanenta ei furie se datorau în mare parte faptului că trebuia să se uite tot timpul în sus la ăștia, fără ca trupul ei să aibă un moment de tihnă.

E suficient să se ridice din patul mare, pe care-l împarte cu băiatul ei înalt, și deja toate din jurul ei devin prea mari.

Nici măcar nu mai voia să vadă cum, în fiecare după-masă, băiatul ăsta înalt al ei se

scoală din patul lor, ca să-și găsească prânzul pe masă și după aia să se ducă la căcatul ăla de loc de muncă al lui de la Vác.

Orice ar fi făcut, tot timpul trebuia să se forţeze, să se întindă. Pentru ea nu exista o altă lume, dimensionată pe măsura ei.

Și faptul că născuse, în paștele mă-sii, tocmai un astfel de băiat, dimensionat corespunzător pentru case, uși și clanţe, o umplea nu numai de o extremă mândrie, că uite, căca-m-aș în curu' vostru, ce băiat am adus eu pe lume, ci și de o ură criminală.

Iar cele două erau atât de strâns unite, încât nici nu le-ar fi putut lua în considerare separat.

În zori ieșea din pat cât putea de repede, uneori nu dormea mai mult de trei ore, numai să nu fie nevoită să-l vadă de aproape pe fiu-su când vine din schimbul de noapte, cum își leapădă hainele de pe trupul lui mare și se culcă la locul lui, în patul lor comun, cum geme și trage pârţuri zgomotoase și cum se plânge de cât de al dracului de obosit este el, iar fata aia cretină a lui Bandi Sudár a ars o tavă mare de cornuri cu unt.

La vederea tânărului în pantaloni închiși la culoare și cămașă albă, cu mânecile suflecate, Piroska a avut sentimentul neplăcut că poate se înșelase, se înșelase

foarte mult, catalogând atât de pesimist starea psihică a tânărului.

Căci este un om gata să se bucure.

De parcă n-ar realiza ce sau cine îi produce această bucurie.

Poate că răul nici nu-i atât de mare cum crezuse acum câteva zile.

Trebuia să se consulte întâi cu Júlia Sármány, referitor la ce să facă. S-o caute la ea, în secţie sau la Facultatea de Drept.

Dacă se înșelase în ce-l privește înseamnă că ea va fi aceea care o să-l împingă pe tânăr în abis.

Nu-i bai.

Părintele Jónás oricum o să vadă că nu-i niciun bai, ea umflă povestea asta, pentru că nu poate ignora și nu se poate elibera de atracţia frumuseţii. N-o să înţeleagă niciodată cum se poate asocia frumuseţea cu răutatea.

Într-adevăr, în afară de preot nimeni nu cunoștea și nu folosea prenumele tânărului.

Numai Törpike, uneori, dar mai mult la furie. Să fuţi capra, măi Imre. Dar de cele mai multe ori îi spunea *mă.* Când nu era furioasă pe el. Măi copile. Futu-i mama mă-sii de treabă, măi copile, nu mă mai fute în halu' ăsta la cap.

Îngerii și arhanghelii din cer să-i fuţi, măi copile.

Cât era încă la școală, învățătorul îi zicea măi Bolog. Pentru că așa-l chema pe băiatul din flori al Máriei Amália Bolog.

Învățătorului îi plăcea în mod special să pronunțe acest Bolog, însă pe copil nu-l suferea. Îl considera zălud. Bolând. Un bastard. Bolog e un mare bolând, tot așa spunea în clasă. Râdeau copiii de Bolog bolând. Pentru el, faptul că Törpike făcuse un băiat, un lungan nătărău ca ăsta avea ceva nefast, în orice caz era ceva ilegal și anormal.

La urma urmei, născându-se, se întâmplase un lucru de nepermis, ceea ce nici el nu putea trece cu vederea.

La școală n-avusese niciodată vreun prieten care să-i fi spus pe nume. Pe la noi, nimeni nu s-a gândit cum ar putea să se simtă el. Nici măcar ăia cu care mergea la pescuit nu-i erau prieteni.

Degeaba le căuta viermi atunci când săpa și pentru el.

Și ei, cei pentru care scormonea după viermi, îi ziceau tot pe numele de familie, Bolog, în cazul în care binevoiau să-i adreseze vreo vorbă sau când îl pomeneau.

Bolog oricum sapă după viermi, la ce să mai sap și io.

Și fiindcă nici la muncă, la Vác, nu mergea singur, își căra eticheta și pe tren, și la brutăria de stat.

Nici fetelor nu le putea face curte precum le făceau ceilalţi. Când era mic, fetiţele nu l-au acceptat să se joace împreună cu ele. Acum nu se poate, îi spuneau, joacă-te singur, că acuma noi ne jucăm de-a mama și de-a tata. Iar fetele alea străine, pe care ar fi putut să le curteze, parcă ar fi știut de la alte fete sau de undeva că n-au voie să se îndrăgostească de el.

Sau le-o fi fost doar teamă de o astfel de ființă căruia nimeni nu-i spunea pe numele mic.

Așa i-a fost scris și gata. Pe la noi, poate doar preotul, părintele Jónás, își bătea capul cu asta.

Dacă era ceva greu de încărcat în căruţ sau de mutat, atunci bineînţeles că-l chemau vecinii, hai, ajută-ne, măi copile, că nu pot singur. E greu ca dracu'. Căci știau despre el, ăla pe care altfel nu-l vedeau pe stradă, că-i cât un bivol, atât de puternic. Întotdeauna pe el îl rugau, dar un șpriţ, o zmeură nu i-ar fi dat pe la casele unde ajuta.

Sau o făceau astfel încât să vadă și să audă, și atunci le sărea în ajutor fără să fie chemat.

Nici după ce muncea ore întregi nu l-ar fi întrebat muierile dacă-i e foame sau sete.

Când a mai crescut, nu umblau cu drăgălășenii, că ia să-ţi văd braţul, ce băiat

musculos te-ai făcut, lasă-mă să te pipăi. Acuși îți trebe muiere.

Cu toate că nu doar una visa cu el.

De ce pizda mă-sii visez eu că băiatul ăsta mare al lui Törpike stă la cișmeaua noastră, cămașa și-a lepădat-o deja, cine să priceapă cum pizda mă-sii a ajuns aici și de ce pula calului se spală aici, la noi, la cișmeaua noastră, cum să-l izgonesc de aici, când îmi zice, hai, vino la mine, frumoasa mea, îmi zice îndoindu-și brațul ăla strâmb, să pui mâna să vezi cât mi s-a întărit.

Nu pricep și nimeni nu-mi spune de ce visez eu din astea.

Las' că-i dă Törpike destulă zmeură de stat, de la aia a crescut atât de mare, de aia-l visezi.

Crapă de mândrie că se făcuse atât de mare.

Până la urmă o să avem aici un uriaș, râdeau.

Să nu-ți pară rău că nu i-ai dat zmeură.

Vezi că o să-i crească pula și coaiele de la atâta zmeură.

Törpike n-ar mai trebui să umble după străini.

Râdeau de Törpike, că asta și-o pune și cu fii-su.

Că în rest băiatul lui Törpike era aer pentru ei. Doar uneori mai întreba câte una

oare ce ar putea să însemne visul ei. Și-o pune, nu și-o pune, cu cine și-o pune, ce mă interesează pe mine. A mai fost și cazul când au așteptat până băiatul lui Törpike pleca din casă, deoarece copilul ăsta cât un bivol nu s-ar fi gândit că un șpriț, un suc de zmeură sau ceva i s-ar cuveni pentru ajutorul dat, și numai după aia puneau masa pentru ceilalți, după ce bivolul ăsta pleca dracului acasă.

Făceau gulaș cu găluște, dar îl serveau doar celorlalți, cu castraveți acriți în borcan, la soare, apoi ștrudel cu dovleac și mac și vișine.

Are nevoie omu' să mânce după muncă.

Nu i-ar fi observat străduința, disponibilitatea, eforturile.

Când Törpike a vrut ca brutarul de aici să-l ia ca ucenic și s-a dus la el, brutarul a scuturat pe loc din cap speriat, de parcă Törpike l-ar fi lovit cu o asemenea rugăminte.

Ce vorbești, măi Törpike.

Păi, aici nu-i nevoie de atâta pâine, încât să mai iau și un elev, pe lângă ajutorul meu de brutar.

Pentru că pe atunci ucenicului îi zicea deja elev, dar biata de Törpike, proasta asta, nici atâta nu știa că între timp se schimbase lumea și în socialismul ăsta meșterul nu mai poate avea ucenic, ci numai elev.

Futu-le Dumnezeii și grijania mamii lor, că ăștia au stricat totul. Și pe Isus Cristos l-au futut în ceruri.

Bine că femeia nu-i la comun, a tuturor.

Abia dacă-i mai rămân câţiva forinţi, ca să aibă făină de Alföld pentru copt.

Pentru că lui niciodată în viaţa asta răsfutută de căcat să nu i se aducă altă făină.

Ce crezi tu, cât mă costă pe mine făina, că direct de la Dorozsma vă comand făina aia bună de Alföld. Și din cauza inundaţiilor mai trebuie să-mi fac și rezerve, ca să am mereu făină. Ca să nu-mi behăiţi apoi, că iară nu e pâine, deși nu-i război. Nu pentru mine coc, futu-i, voi îmi haliţi toată pâinea. La urma urmei, ce vă pasă vouă de unde-n mă-sa fac eu rost de făină.

O să-mi plătești tu minusul pe care-l am din cauza făinii de la Dorozsma, ce părere ai, măi Törpike.

Degeaba mă duc să mă plâng și la Sfat, nici măcar nu mă lasă să intru la președinte.

Toată viaţa muncesc pentru ei, și atunci nici măcar atâta apreciere să nu am, cu pâinea mea cea bună din fiecare zi, ca să mă asculte președintele ăla. Și lui îi duce mă-sa, tot cu pâinea mea se-ndoapă.

Ca în halu' ăsta să se cace satul ăsta pe mine, în timp ce eu mă scol noaptea la

doișpe jumate ca să muncesc numai pentru ei.

El n-o să mai facă asta multă vreme.

Pentru că el nu mai suportă că aici nu se cinstește omu' cinstit, care nu latră, ci muncește pentru ei în tăcere.

Aici întotdeauna numai javrele turbate trebuie să aibă dreptate, că de lătrat știu să latre.

Iar aici munca lui să nu valoreze nici cât un căcat.

Numai că el s-a săturat de asta. Doar n-o să tacă în veci.

Și atunci îmi vii tu, măi Törpike, ai obrazul să vii și să-mi ceri să-ţi învăţ eu bastardul.

N-ai vrea să-ţi plătesc și pensie alimentară.

Păi, nu eu ţi l-am făcut, futu-i.

Când să am eu timp să merg la crâșma aia a voastră, ca să te regulez bine acolo, în spate, și să te învăţ chestii.

În schimb, la Vác l-au primit pe băiat, pentru că se dusese singur, ca să nu fie nevoiţi ăia de la brutăria de stat din Vác să dea cu ochii de maică-sa.

Au văzut ce copil mare și frumos este, ăsta o să le facă toate muncile.

Copilul Máriei Amália Bolog a trăit toată viaţa cu convingerea fermă că n-are cum să-și

repare soarta de bastard, și cu atât mai puțin piticenia maică-sii.

Și nenorocitul de el n-avea cum să știe că el nu printre hambare, nu pe câmp, nu în căpița de fân, nu în patul mare al familiei, ci numai așa, într-o doară, în dosul latrinei, în miros de urină și căcat uscat fusese zămislit.

Însă Piroska știa totuși de undeva. Își amintea că nu de la adulți, de la ei nu putea să fi aflat așa ceva. În plus, familia ei n-avea legături cu adulți cu care să fi vorbit treburi din astea. Oricum, față de ei toată lumea își ținea gura. Niște băieți sau fetițe îi povestiseră. Azi, pentru ea nu mai aveau nici nume, nici fețe. Nu pricepuse nimic din ce-i povestiseră jegoșii ăia mici. Însă pricepuse și simțise că-i dau detalii despre un eveniment necunoscut al unei lumi deocheate. Arătau prin gesturi. Reținuse foarte bine gesturile, indicațiile, unde se deschide lumea aia secretă, care-i intrarea, calea spre locul unde bărbații fac chestiile alea cu Törpike.

Când în fiecare duminică, înainte de slujba religioasă, trecea pe acolo cu mama sau mătușa ei, se uita peste gardul înalt de scânduri spre latrina galbenă din dosul cârciumii, ca să-i vadă pe ăia care coborau în lumea deocheată, de jos.

Și întotdeauna se mira că nu vede vreun loc de coborâre, poate doar intrarea în

groapa cu gheaţă a cârciumii, unde se ţineau alimentele și băuturile.

Își închipuia că lumea aia de jos, deocheată, e o groapă cu gheaţă, și nu înţelegea deloc cum vine asta, căci acolo trebuie să fi fost mare fierbinţeală de la flăcările iadului, și atunci cum de nu se topea gheaţa.

Dar pentru Törpike nu trebuia să-ţi faci griji că n-ar fi capabilă să se apere singură.

Cu vocea ei neobișnuit de groasă și răgușită, s-a răstit la brutar de s-o audă toată strada.

Și-apăi ce m-ai putea învăţa tu pe mine, măi brutare. Că nici pulă, nici coaie n-ai. Oare mai e cineva care să nu știe de ce a rămas Vígas ăsta holtei pentru totdeauna, și râdea urât, în hohote, ca să-l doară și mai tare pe nemernic. Și atunci de ce pizda mă-tii dai din gura aia spurcată a ta, ce m-ai învăţa tu pe mine acolo, în spate.

Nici măcar o privire nu ţi-aș arunca, chiar dacă ai veni după mine.

Mie, n-ai grijă, puţă nu-mi trebe, că am și eu.

Pentru asta nu-ţi fă tu griji, măi lindicule.

Pentru nimic în lume nu te-aș duce pe tine în locul ăla dosnic, poate doar ca să te înec în căcălăul stafidit care ajunge până la cer.

În afară de ea, la noi nimeni n-ar fi îndrăznit să zică asta cu voce tare, într-atât era secretul de mare.

Urla din toţi rărunchii brutarul, să se care.

Și la el să nu mai vină după pâine niciodată.

Să se care de acolo.

A doua zi, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, a venit Törpike după pâine, a intrat în curtea brutarului de ziceai că umblă pe roţi, cu picioarele alea scurte ale ei.

Cum să nu fi venit.

Toată lumea are dreptul la pâine.

Nu există ca jegoșii ăștia să nu dea pâine la careva.

Pe tren, Piroska și fiul lui Törpike au stat de vorbă tot drumul până la Vác.

Mai exact numai el a vorbit, băiatul ăla mare al Máriei Amália Bolog, despre care toată lumea știa că fusese conceput cu douăzeci de ani înainte, în dosul cârciumii, în duhoare. Piroska intervenise din când în când, întrebându-l una-alta cu naivitate, rotunjindu-și ochii de parc-ar fi nimerit pe o planetă străină, se mira și, prin întrebările ei nevinovate, de fapt îl ajuta, îl direcţiona, îi dădea un impuls, ca tânărul să nu se încurce în propria-i poveste de nepovestit, să se detașeze puţin de ea, s-o ducă la bun sfârșit, ca să aibă ce încheia, pentru a începe un nou

capitol, astfel că tânărul vorbea și tot vorbea, în timp ce ea îi dicta măsura conversaţiei, controlând totul.

De altfel, copilul ăsta așezat pe bancheta dinaintea ei, dacă te uitai bine, vedeai că e frumos la faţă, chipeș, cum s-ar zice la noi frumosului, cu statură impunătoare, toate părţile corpului întregi și bine proporţionate. Avea pielea luminoasă și catifelată, ca a unei fete frumoase, pe braţe, pe gât, pe faţă.

Zâmbea frumos, dar în același timp privirea-i era placidă. De parcă nu s-ar fi uitat niciodată la nimeni.

Privirea-i aluneca peste toate, nefixându-se pe faţa sau în ochii nimănui.

La anu' o să-l ia și pe el la oaste.

Poate rămâne acolo, și acolo e nevoie de brutar. Și ca bucătar ar face faţă. Nici asta nu l-ar speria.

De parcă nu s-ar putea decide la ce să se uite, se uita în jos, se uita peste ori pe lângă obiecte sau persoane, astfel că nici asta nu puteai ști, cui îi este adresat eternul lui surâs moștenit de la Törpike.

Uitându-se la el, Piroska bineînţeles că s-a gândit la Leonardo, pentru că în mod ciudat nici privirea placidă a lui Törpike, perfect asemănătoare cu a lui, nici zâmbetul ei etern nu-i pătrunseseră în conștiinţă, deși înainte o studiase bine pe Törpike.

Însă acum, pe neașteptate, asta i-a venit în minte, pentru că de fapt și zâmbetul Mona Lisei ascunde o doză mare de naivitate.

Adevărul era că brutarul pur și simplu nu voia ca băiatul ăla mare al lui Törpike, care clipea des și în permanență își zâmbea sieși, să pună mâna pe pâinea lui.

Nu putea să-și închipuie ca băiatul ăsta al lui Törpike să-i prepare lui maiaua sau să-i netezească, cu degetul sau orice altceva, dospeala.

Îi era scârbă de el.

Sau să-l lase să frământe pâinea, ferească Dumnezeu.

Cu toate că ăsta n-avea nici unghiile murdare, niciodată.

A văzut el asta, când își lua pâinea de la el.

Imediat se uita la unghiile tuturor, oare ar fi bun de ajutor.

Era un copil curat.

Căci nu era om să nu-l fi văzut când intra în Dunăre, peste tot pielea lui era albă ca laptele.

De parcă s-ar fi născut pentru a fi brutar.

Poate doar vara îi ieșeau pistruii pe față, roșcați, ca părul lui Höss, însă nimeni n-a observat, cu atât mai puțin să fi spus, că între cei doi ar putea exista vreo asemănare. Deoarece bărbații nu îndrăzneau să se pună cu Höss, nu cumva să-i spună cineva ceva,

pe el îl pomeneau mai ales femeile, că Höss așa și pe dincolo.

Părul de pe braţele, coapsele și pieptul lui nu era atât de roșcat ca al lui Höss. Încă n-avea decât un puf. Dar o să se înroșească și ăla. Vara i se umplea faţa de pistrui, pentru că până seara tot la pescuit era, pe mal, nu făcea altceva, și de aia îi ieșea Höss ăla pe piele.

Dar erau precauţi cu supoziţiile lor, căci cum ar fi posibil ca Höss să meargă cu Törpike în dosul latrinei. Acolo-și ţinea cârciumarul lemnele de foc, frumos stivuite, pentru iarnă. Iar Höss era, totuși, un mare gospodar, se pricepea la toate. Despre el nu prea îndrăzneau să bârfească în gura mare ca despre toţi ceilalţi. Și răsfutuţii ăia de jeleri nu-l futeau la cap ca pe ceilalţi, nici măcar la colectivă. Și nici nu spuneau că Höss e un roșcovan, ci îl pomeneau ca marele și blondul Höss.

Numai Teréz Bánya a făcut gură, din cauza Rózei. Că cum poate să fie Höss atât de josnic, că știe ea, nici legea nu permite așa ceva.

Să futăcească o bolnavă.

Fute și musca-n zbor, o fute și pe Róza, n-are decât s-o fută, dar să se ducă s-o fută pe Törpike în dosul latrinei, ca toţi ceilalţi,

scursorile satului, decăzuţii ăia de argaţi și odraslele zilierilor, așa ceva n-ar face Höss.

De parcă i-ar fi luat în nume de rău lui Törpike că a reușit să facă un băiat atât de puternicos, încât uneori și ei se folosesc de puterea lui, și că el o să devină un flăcău zdravăn și blond, cu pistruii lui roșcaţi și cu puful roșu de pe braţe.

Însă atâtea daruri și binecuvântări nu li s-ar fi cuvenit lui Törpike și copilului ei, chiar că nu.

Micuţa Törpike era prea mult pentru ei.

Și, pe deasupra, și băiatul.

Avea conștiinţă de sine Törpike, nu pricepeau de unde-n pizda mă-sii o are, una ca asta mai bine ar sta în banca ei.

Vorbește de parcă ea ar fi căcat tot universul.

Și felul în care Törpike stătea acolo, la el în brutărie, pe piciorușele ei strâmbe și-i explica, gesticulând cu mânuţele ei mici deja era prea mult pentru brutar. Nu există pe lume atâţia bani pentru care el să-l învețe ceva pe bastardul ăsta. Îi era silă și de faptul că ăștia doi luau pâine de la el. Mănâncă din ceea ce el, cu sudoarea frunţii, încă din zorii zilei, face cu mâna lui în fiecare zi.

Niciodată în viaţa lui nu vorbise cu nimeni despre bastardul ăsta care trăia printre ei. Știau ce știau despre el, dar cum

să-l bagi în cârd cu Höss. După cum se păstra o tăcere adâncă și despre când și cu cine dispare Törpike ocazional, deși nu era nimeni care să nu fi știut și să nu fi zis.

A doua zi dimineaţa deja știa tot satul.

Dacă, umflaţi de băutură, tot trebuie să se ducă în spate și să-și scoată cârnatu' să se pișe.

În cel mai rău caz, își făceau loc pe căcatul ăla de grămadă de lemne, care niciodată nu se împuţina, pentru că Tolvaj fura mereu lemnele altora sau punea pe alţii să-i fure lemne de stat, iar podarii îi aduceau lemnele cu bacul, transport special, ca să-și facă și ei un ciubuc.

Pentru că nu puteau să se lipsească de pălinca lui Tolvaj.

Podarii ăștia beau tot timpul, zăcând pe priciurile din coșmeliile lor.

Cât vedeai cu ochii, numai stive înalte de lemne, în beznă.

Lackó Tolvaj ăsta avea mai multe lemne pe an decât brutarul. Și se știe că brutarul are nevoie de lemne ca să-și încingă cuptorul în fiecare noapte, însă Tolvaj avea o mare pasiune pentru lemne, să stea lemnele la el în curte.

Când îi cereau ăștia langoș crocant, căci uneori, pe lângă pâine, pe marginea concavă a cuptorului vechi de cărămidă mai cocea și

langoși crocanți, atunci prefera să-i spună lui Törpike sau bastardului ei că langoșii s-au terminat.

Spunea că s-au terminat chiar dacă langoșii crocanți stăteau grămadă pe masă.

Iar dacă Törpike nu se lăsa, că nu se poate să nu-i dea, atunci brutarul, în felul lui placid, îi zicea femeii care țipa și făcea scandal că trebuie să ducă toți langoșii sus, pe deal, în tabăra de copii.

Din ăia nu-i dă, langoșii ăia sunt comandă de la stat, pentru el statul e sfânt, și să nu-i mai facă atâta scandal.

Mie degeaba-mi latri aici, că nu există niciun fel de lege pentru langoșu' de fiecare zi.

Am văzut că ieri ți-a dat maică-mea.

Și nici ajutorului de brutar, când el împărțea pâinea, nu mai era nevoie să-i spună ca lor niciodată în viață să nu le dea langoș. Dacă rămân langoși, preferă să-i dea la porci decât acestor căzături. Bine, pâinea trebuie să și-o primească fiecare, dar lor langoșu' nu li se cuvine, și cu asta, basta.

Nici evreilor nu le dădea langoși, până nu i-au dus de aici.

Nici lui Hamza, învățătorul, nu-i dă.

Despre el se tot vorbea.

Și că Tölösy îi lasă pe evrei în biserica lui.

Nici ajutorul de brutar nu le dădea.

Cu toate că ajutorul e din Megyer, de acolo vine în fiecare noapte pe bicicleta lui, astfel că n-avea cum să știe totul despre noi, însă de știut știa el destule.

Nici de Hamza nu știa, că n-ar trebui să-i dea, brutarul a văzut când i-a dat, dar nu i-a zis nimica.

Vedea pe mutra lui că nu știe boul ăsta de la Megyer.

Dar o să ia la cunoștință, și atunci n-o să-i mai dea.

Când pâinea o împărțea mama brutarului, doamna Vígas, baba asta, Szidónia, care, deși bătrână de tot, muncea toată ziua, ea le dădea langoși câți voiau.

Atâta caz se făcea de langoșul ăsta crocant, căruia pe la noi i se zicea simplu langoș sau langolt, deși în familie nu merita nici măcar să amintești dacă ăstora li se dă sau nu li se dă langoșu'.

Sau cine-i dă ăstuia și nu-i dă ăluilalt.

Pe mama lui brutarul n-o certa niciodată, că dumneata de ce le-ai dat ăstora, după ce băiatul lui Törpike plecase cu langoșii, iar el, întorcându-se de la cuptoare, a văzut cu ochii lui că-i dăduse. I-ai dat. Chiar patru i-ai dat băiatului lui Törpike, în paștele și Cristoșii mă-sii, mamă, că nici dumneata nu pricepi că lor să nu le dai. N-aș fi văzut, dacă nu m-aș fi întors. Pentru că brutarul mai

degrabă i-ar fi dat lui Törpike decât băiatului ei.

Însă îi trecuse prin cap că dacă ei îi dă, păi, aia e în stare să împartă cu fiu-su.

Dar ăluia nimic, nicio îmbucătură. Mai bine ar crăpa de foame, atât de mult îl detesta pe băiatul ăla mare al lui Törpike.

Într-un fel îi părea rău de Törpike, că se născuse să aibă o asemenea soartă, însă nici ei nu-i dădea.

Mai bine ar fi scos-o și pe ea în frig. Căci știa brutarul că și maică-sa, bătrâna doamnă Vígas, Szidónia asta, tot la fel gândește și despre el.

De ce n-oi fi scos sâmburele ăsta de copil afară, la rece, că-i născut în ianuarie.

Că ăsta n-are pulă nici cât o muscă. Astfel că mama bătrână a brutarului uneori îi dădea langoși băiatului lui Törpike, câți îi cerea, pentru că se gândea la al ei, și i-ar fi dat și lui Törpike. Las' să ducă. Nu putea să nu le dea, dacă mai are langoși căcălău, iar băiatul ei cam defect n-o vede, pentru că nu-i aici.

Știa ea bine dinainte despre ce și care va fi părerea lui fiu-su, nu exista ceva de care să nu fi știut dinainte.

Spăla pe jos în biserică, cu ușa masivă de stejar a bisericii și toate celelalte uși, spre sacristie, larg deschise, ca să se usuce repede piatra, pentru că aici, la noi, întotdeauna

totul e umed din cauza fluviului. Mucegăiesc toate.

Dacă nu scoţi și nu ștergi, nu mai pui la loc. Ca toată ziua să trebuiască să scoţi și să bagi lucruri.

Auzea strigătele din curtea lor, știa că fiu-su e tare enervat din cauza lui Törpike. Știa, pe toate le știa, nici nu se oprise din lucru. Numai să termine odată cu scandalul, că toată strada știe deja.

Ce-i drept, nici ei nu i-ar fi convenit ca bastardul să stea cu ei trei ani lungi. Nu-i a bună ca o pitică să aibă un băiat atât de bine făcut. Bine a făcut fiu-su că a gonit-o pe Törpike. Auzi, el să-l înveţe pe malacul ăsta. Deși atât de bătrână, lucra mult în atelierul lui fiu-su. Ea porţiona pâinile, ea le punea în coșuri, ea le răsturna din coș pe lopata de brutărie, înainte de a le vârî repede pe locul făcut în jar. Era rapidă baba, ca fulgerul, ca o șopârlă.

De obicei ea dădea pâinea clienţilor, prin fereastra atelierului. Când deschidea cele două ferestre, aerul se umplea de căldură și de mirosul pâinii proaspete. Să simtă, nu numai să cumpere și să înfulece, nu numai să-și bată gura mereu, să știe nenorociţii ăștia ce comoară iau de la ei în fiecare zi de la Dumnezeu.

Femeia știe mai bine să vândă și să mai stea la taclale cu cumpărătorii.

Însă în atelier făcea curat ajutorul de brutar, nu ea.

Că doară nu ea, categoric nu.

Băiatul ăla mare al lui Törpike nici n-ar încăpea într-un loc atât de strâmt. Cum ar face curat.

Asta ar mai lipsi, să facă ea curat în atelierul lui fiu-su. Trândăvește destul prin curte ajutorul de brutar. Ţigară de la ţigară își aprinde.

Se scula în zori, un pic mai târziu decât băiatul ei holtei, însă lucra fără oprire până seara.

Altfel n-ar fi fost gata la timp.

Se ridica din pat, întrebându-se dacă o să termine la timp.

Îi ajungea să facă curat în biserică, o dată pe săptămână.

Era o femeie palidă, nici buzele ei n-aveau culoare, dădea pâinile, le tăia cu un zâmbet acru, avea o mutră de parcă mereu i s-ar fi întâmplat o mare nenorocire, femeilor li se adresa, pe o voce mieroasă, cu sufleţel, dragă, drăguţa mea, iar fetiţelor trimise după pâine le zicea comoara mea.

În copilărie multe fetiţe, azi femei în toată firea, auziseră de la ea, comoara mea, na, ţine pâinea, comoara mea, și vezi să nu cazi.

Râdeau de ea. Adevărul e că, până și la vârsta asta, baba încă se bucura de pâinea proaspătă. Era ușurată, și azi au reușit la timp. Că ei întotdeauna fac o pâine atât de bună. Aproape că nu înţelegea cum de poate fi Domnul atât de bun cu ei. O bucura și faptul că, după ce oamenii ieșeau din curtea lor, cu pâinea sau langoșul în mână, imediat rupeau o bucăţică. Ea trecuse toate, absolut toate pe numele fiului ei, curtea, casa, atelierul, terenul, cele opt rânduri de vie, barca veche de pescuit, însă uzufructul, ăla nu, pe ăla și l-a păstrat. Nu pentru că s-ar fi temut că plodul ăsta o s-o tragă-n piept, dând-o afară sau băgând-o la un azil de bătrâni. Pe mine n-o să mă tragă-n piept. Că puteam să-l scot atunci afară-n frig, dar n-am făcut-o. De fapt, la drept vorbind, l-am scos eu un pic, dar l-am și luat repede înapoi.

Asta era bucuria vieţii ei, pâinea, să aibă curtea ei și pâinea ei și dreptul la uzufruct, până-n ceasul morţii.

Se măritase cu un brutar, tot brutar a ajuns și fiu-su, așa trebuie să și moară, în atelierul ei.

Își făcea griji pentru pâine.

Fără ea, ce se va alege de pâinea lor.

Abia de cântărea patruișcinci de kilograme, mai mult nu. Dacă la prânz putea

să înghită o farfurie de supă cu puţină pâine, deja era motiv de bucurie.

De parcă aș avea tot timpul o piatră în stomac, dimineaţa nu pot să înghit nimic.

Când simţea că iarăși slăbise, căci mereu slăbea, deși mânca multă carne, ciorbe consistente, tăieţei fierţi, stropiţi din belșug cu untură fierbinte, degeaba bea un pahar de vin înainte, orice ar fi mâncat, nimic nu se prindea pe ea, atunci se punea pe cântar să vadă, oare a mai slăbit puţin.

Pe la noi numai Piroska Mírák a luat la cunoștinţă fără probleme numele mic al celuilalt brutar, fiul lui Törpike, mai precis ea era singura care nu știa de acest tabu, deși fără îndoială că ar fi fost extrem de interesată de această operaţiune magică executată prin inconștienţă colectivă. Și reverendul Tölösy ar fi fost foarte interesat, însă nici el nu știa de asta. Este greu să știi ceva despre care niciodată, nimeni nu vorbește, și astfel nu ai ce întreba.

Luase la cunoștinţă, știa, dar în mod ciudat nici ea, Piroska, nu-i spusese pe nume băiatului lui Törpike, când se întâlniseră a doua zi pe bacul spre Nagyduna și călătoriseră împreună cu trenul până la Vác. A preferat să nu i se adreseze deloc. Nici nu și-a dat seama că prin asta se comporta, instinctiv, la fel ca toţi ceilalţi. Exista o

preconcepţie faţă de băiatul ăsta, plutea cumva în aer, nu știu cum.

Dar s-ar putea să fi avut și alte motive, nu numai preconcepţia sau înstrăinarea colectivă.

Nu putea să-i permită niciun fel de intimitate, nu putea să-i dea nicio speranţă în amor. Astfel că, orice ar fi avut să-i spună, formula în așa fel încât să evite să-i pronunţe numele.

Iar prin asta, prin evitarea adresării directe, pe nume, începea să semene cu ceilalţi, cu ăia pe care nici nu-i cunoștea.

Ea trebuie să rămână la adăpostul profesionalismului, astfel își motiva comportamentul, așa că persoana tânărului devenise și pentru ea tabu.

De altfel era obișnuită să fie vigilentă, având în vedere că oriunde-ar fi fost, pe stradă, în tren, la aeroport, în metrou, în ţară sau în străinătate, bărbaţii încercau mereu s-o agaţe. Știa să-i ţină la distanţă, devenise expertă în asta, însă nu putea să nu-și dea seama că astfel feminitatea ei devenea tot mai accentuată în ochii bărbaţilor. Când era nevoie, nu se dădea în lături, nu se apăra, ci, prin propoziţii surprinzătoare, ataca.

Eu te știu pe dumneata din vedere, de mult, i-a spus băiatului lui Törpike, acolo

jos, la mal, dar, din păcate, preţiosul dumitale nume de botez nu mi-e cunoscut.

Tânărul s-a uitat cam derutat la Piroska, iată că totuși, un lucru la care nu se aștepta.

Un înger din cer se pogorâse la el.

Speriat, și-a spus prenumele.

Apoi a mai adăugat și numele de familie, Bolog, pentru că n-ar fi vrut să pară învins, devenind instantaneu un nimeni fără nume pentru fata în faţa căreia să capituleze imediat.

Nu, asta nu.

Nu Balog, cum i se spune, ci Bolog.

Atâta i-a spus, apoi, surâzând stângaci, sau mai bine zis rânjind, a azvârlit hăt departe, în apă, căţelușul care scheuna.

În povestea asta horror născută din nimic, a cărei responsabilitate o apăsa, cel mai înspăimântător pentru Piroska era faptul că, de cel puţin zece minute, făcea asta pentru ea.

Din cauza ei chinuia câinele, nu se înșelase.

Când câinele ieșea la mal, îl apuca și-l azvârlea din nou.

Pentru ea o făcea criminalul ăsta.

Ei îi întinsese capcana dragostei, tentativa asta de crimă, pentru ea, sub ochii ei, o să sacrifice câinele.

O să-l arunce iar și iar, până când ea o să stea de vorbă cu el.

Poftim, acum i-a vorbit.

Căci din clipa în care pusese semnul de carte în carte și cartea pe pietrele de pe mal, deci de când se hotărâse să acţioneze și planul din cap îi era clar, adică să se ridice foarte încet, neputând să mai suporte cu mintea întreagă tentativa asta de crimă a cărei cauză era ea, în același timp, neputând nici să se dea de gol, acceptând provocarea drept provocare, s-a ridicat deci, cum s-o fi impresionat pe ea o astfel de mitocănie, nu putea să depună armele, avusese prea multă răbdare și prea mult timp suportase, s-a dus să-și vâre, pe îndelete, picioarele în șlapii de baie și să pornească încet de-a lungul malului plin de pietre, unde tânărul, pe care-l ignorase până acum, stătea în apă până la genunchi, e mare lucru, dar așa a fost, așa s-a întâmplat, ca din clipa aceea vieţile a doi oameni să nu mai poată fi separate.

O circumstanţă pe care, în ciuda inteligenţei înnăscute, a culturii, erudiţiei și a cunoștinţelor ei de psihologie care-i sfidau vârsta, nu știa unde s-o încadreze și nici nu putea s-o conceapă cu mintea întreagă.

Ar fi vrut să-și ia revanșa.

Să scape animalul de suferinţă.

Nici înainte nu erau separabile.

Însă despre profunzimea unilaterală și nebunia tristă a acestei relaţii, Piroska n-avea cum să știe ceva. Nu și-a dat seama că un nenorocit de Imre ca ăsta, în realitate de săptămâni, de luni, de ani de zile jinduiește după ea. O urmărește în felul lui strâmb și, ori de câte ori are ocazia, o pândește.

Când are zi liberă de la brutăria din Vác, atunci se duce s-o pândească noaptea.

Nu merge pe strada pustie, ci jos, pe malul întunecat. Nu pe pietre, nu pe pietriș, ci prin nămol, să nu i se audă pașii.

Ca nimic să nu-l dea de gol.

Sau doar stătea în faţa ferestrei deschise, de parcă s-ar fi scăldat în parfumul ei ce se răspândea de acolo. Iar parfumul acestei femei îl făcea să se roage, să implore în sinea lui. Căci orășenii lăsau mereu deschise toate ferestrele. La noi nimeni nu face așa ceva. Toată lumea își închide ferestrele. Între ei se afla doar plasa de ţânţari, comandată cândva de bunicul Piroskăi, și nici aia pe toate ferestrele.

Apoi se grăbea acasă, luând cu el ceea ce văzuse sau nu văzuse, ceea ce percepuse prin gust sau miros, pentru a-și ordona și a-și dezmierda comorile astfel adunate.

Uneori nici n-ajungea până acasă, ci se oprea pe sub sălciile de pe malul apei. Se sprijinea cu spatele de trunchi și tremura.

Atât de mult o dorea pe Piroska, încât nu întotdeauna reușea să se satisfacă.

Făcea asta de când o văzuse odată, ziua în amiaza mare, intrând goală în Dunăre, printre sălciile de pe mal, împreună cu alte domnișoare de la oraș.

Deja de două veri venea nopţile dinspre fluviu, umblând prin nămol și sedimente, ca să nu-i scârţâie pașii pe pietriș, se furișa printre sălciile de pe mal, unde îi văzuse găuricea, înconjurată de un superb păr negru și creţ, se căţăra pe zidul înalt de piatră, construit împotriva marilor inundaţii de primăvară, care avea o ușă de fier, dar mereu încuiată, însă știa și în somn unde să-și pună piciorul, cum să se agaţe cu mâinile, iar când ajungea sus, pur și simplu făcea un salt peste pervaz, pentru a ateriza, cu un bufnet înfundat, dincolo de zid.

Știa unde trebuie să cadă, pe iarbă, nu printre trandafiri.

Trebuia să pătrundă mult în grădină, pentru că atelierul cu ferestre mari, orientate spre nord, se afla printre copacii înalţi, mult mai departe de casă.

Era deja a treia vară când Piroska dormea și lucra în atelierul stră-străbunicului ei.

Nu numai pentru examene se pregătea, ci voia să termine acel *catalogue raisonné* al operei uitate a stră-străbunicului ei, adică un

inventar care să indice nu numai data creării lucrărilor, ci și locul, circumstanţele naşterii lor, ba mai mult, și o scurtă poveste a surselor de inspiraţie și a receptării de către public a operei. Cataloga numărul impresionant de picturi și lucrări grafice rămase acolo, căuta izvoarele lor, analogiile din istoria artei, locul în care fuseseră create, făcând și fotografii, iar iarna continua să caute și acasă, în capitală, și în alte oraşe de provincie, pentru a prelucra istoricul lucrărilor din muzee sau colecţii particulare.

Stră-străbunicul ei fusese elevul și poate chiar bunul prieten al unui pictor pe nume Odilon Redon, născut la Bordeaux și mort la Paris, însă conform datelor, s-ar putea ca acesta să fi fost chiar maestrul lui, toate astea ar fi trebuit să le elucideze la Paris.

Își depusese deja cererea pentru pașaport, dar pașaportul încă nu-l primise.

Dormea sus, în galeria atelierului, pe divanul destul de incomod, acoperit cu un chilim, pe care, pe vremuri, stră-străbunicul ei obișnuia să se întindă în pauzele de lucru sau după-mesele.

Galeria servea în primul rând la depozitarea picturilor în ulei de mari dimensiuni, acolo erau înșirate cu grijă pânzele mari, etichetate și ordonate după tematică, astfel că rămăsese doar atâta loc cât

să se poată strecura până la divanul înghesuit lângă parapetul galeriei.

Noaptea avea uneori impresia că parapetul se clatină și se rupe, iar ea cade de la înălțime cu divan cu tot.

Însă în vis, nu de la galerie cădea, ci de pe o stâncă, și nu numai că simțea, dar și vedea căderea în gol, căderea divanului și propria cădere.

Căci divanul era mai greu, degeaba se agăța cu mâinile, trupul ei pur și simplu se desprindea de el.

Și atunci se trezea, uneori de propriul ei țipăt, era un vis care se repeta.

Abisul n-avea limite, iar că ajunsese la marginea unui abis real, de asta n-avea cum să fie conștientă.

Însă nu încăpea niciun dubiu că fiul lui Törpike chinuia cățelul din cauza ei.

Îi voia atenția, un cuvânt de-al ei.

Să-i vorbească îngerul din cer.

Piroska suportase de prea mult timp, căci, ocupată cu cititul, realizase cu întârziere că de un timp, de mult timp, undeva, în apropierea ei, un cățeluș neputincios latră disperat, schiaună, țipă după ajutor, gata-gata să se înece.

Observând poziția, rânjetul, statura, forța acestui bărbat tânăr, se întreba ce să facă sau ce ar putea ea să facă în acest univers străin.

Cum să-l apere de ea însăși pe bietul animal. Sau cum să-l lase în voia sorţii.

Să se lase dus de curent, prostul, să nu mai înoate înapoi la acest torţionar.

În cercul ei de prieteni, ea era considerată îngerul senin al înlăturării și al deturnării.

Dacă de aici, unde stătea culcată, s-ar fi răstit la el, i-ar fi ordonat sau l-ar fi rugat orice pe băiatul lui Törpike, cu care încă niciodată nu schimbase o vorbă, nici măcar în copilărie, trăiau și respirau în lumi total diferite, separate riguros prin graniţe invizibile, atunci nu numai că ar fi răspuns acestei provocări barbare, ci ar fi turnat gaz pe foc, dând naștere la violenţă.

Atunci ar fi rămas captivă în cursa asta de șoareci, erotică.

Ceilalţi o considerau o legendă a generaţiei lor. De când odată, la Badacsonytomaj, în timp ce făcea plajă în bikini, pe mal, și un tânăr, un fel de playboy local, cu pielea arsă de soare și lucioasă de la ulei, nu numai că s-a apropiat, ci s-a și lăsat pe vine lângă ea, în iarbă, răspândind mirosul de stricat al trupului ce fierbea în uleiuri și șoptindu-i la ureche că s-ar distra cu ea cu dragă inimă, atunci ea s-a ridicat în șezut, strigând în gura mare, eu sunt o domnișoară nobilă și nu mă fut.

Iar altădată îi strigase altuia, hai, să vedem, scoate-ţi izmenele.

Sau zi-mi de bani, măi, că pe gratis nu mă fut.

Acum a preferat să aștepte, cântărind, cu mare întârziere, situaţia ei și a animalului.

A mai citit puţin, să mai citesc, să nu deschid gura. Să-mi păstrez demnitatea.

În timp ce, bineînţeles, nu putea fi conștientă de înţelesul vreunui cuvânt.

Era ceva nou, ceva incredibil, nu doar o încercare de a i se face curte sau o intenţie de împreunare, ci acum un animal era schingiuit din cauza ei.

Despre un astfel de studiu de caz nu citise niciodată.

Nici măcar n-ar fi putut spune ce citește, unde ajunsese cu lectura.

Dacă celălalt avea ochi s-o vadă, și cu siguranţă că, din cauza excitaţiei, avea, atunci ar fi putut să vadă că ea doar mimează cititul și întregul ei trup e încordat din cauza prefăcătoriei.

Ar putea să meargă să înoate.

Nici în apă nu e surdă.

Ar putea să-și adune lucrurile. Ar lăsa animalul în voia sorţii. Asta-i era singura piedică, nu putea concepe să renunţe, să piardă într-o asemenea operaţiune fundamentală, primitivă a profesiei. Se

pregătea de examenul de licenţă în didactica pedagogiei speciale. Nu că n-ar fi avut capul împuiat de înţelepciune proaspătă, dar nu știa cum s-o folosească. De zile întregi fusese nevoită să-și citească notele de curs, luându-și notițe pe bileţele fixate cu pietre ca să nu le ia vântul.

Însă oroarea nu se mai termina.

Nu exista îndurare.

Apăruse străinul absolut, necunoscutul, doborând-o.

Până nu-i va pune capăt și cât va persista în a mima indiferenţa, va continua să hrănească sadismul tânărului. Nici asta nu-i era mai puţin clar. Însă nu știa de unde s-o apuce.

Până când va rezista micul animal, până când își va putea menţine temperatura optimă a corpului, asta era marea problemă existenţială în acest moment.

La numai zece metri distanţă de ea, până la genunchi în apă, stătea această fiinţă de sex masculin. Era clar că o acumulare accelerată de furie nu va duce la nimic. În momentul în care își va exprima ura, monstrul o să savureze asta. Când câinele reușea să ajungă înapoi la mal, îl apuca de picioarele din faţă și-l azvârlea iarăși în apă, cât putea de departe. Animalul se răsucea în aer, iar ea, culcată acolo, pe pătura ei, nu

putea decât să tremure, să spere sincer că se va termina, să-i sugereze să înceteze, asta să-i fie ultima aruncare. Să se înece odată câinele ăla, să-l ducă apa.

Îl implora, îl hipnotiza, să înceteze, să se termine, să nu-l mai arunce iar, să-l apere soarta.

Însă el îl apuca grosolan de picioarele de dinapoi și îl arunca iar și iar. Auzea plescăitul apei când animalul cădea, întrerupându-și vremelnic lătratul ascuţit și scheunatul înnebunitor ce însoţeau lupta lui pentru supravieţuire.

Liniștea momentană însemna moartea animalului și astfel, oricât ar fi fost de înfiorător, era totuși o ușurare când auzea dinspre apă lătratul ascuţit și sunetele scoase în prag de înec.

De parcă n-ar fi văzut ceea ce vedea, n-ar fi auzit ceea ce auzea, n-ar fi acordat atenţie surselor suferinţei lor comune. Vedea mai mult decât ceea ce era vizibil. N-avea posibilitatea de a lua la cunoștință nici măcar umbra vreunui gest al provocatorului. Cu cât mai cumplit devenea jocul jucat de acest monstru pentru a-i atrage atenţia, ba mai mult, pentru a o determina să capituleze necondiţionat, cu atât mai mult îl ignora.

Nu putea să acorde atenţie nici victimei, nici tentativei de crimă.

Însă acesta nu-i decât un aspect al faptului sau al evenimentului, ar fi spus Júlia Sármány.

Poate fi acceptat ca gest, e aproape natural, însă nu-i om care să-și poată limita real vederea periferică și empatia.

Cu privirea ei docilă, obosită de atâtea lovituri primite de la soartă, Júlia Sármány insista să le bage-n cap, cel puţin celor care aveau atâta minte cât să-și perceapă autodisciplina și atenţia, să nu lâncezească, ci să observe cum le funcţionează vederea periferică în timpul văzului, cum răspund reflexele lor condiţionate la cele văzute și cum acţionează empatia în toate aceste cazuri.

În cadrul activităţilor de terapie de grup, care aveau ca subiect tocmai terapia de grup, adică în special conștiința colectivă a turmei, conștiința de grup și autoreflecția în grup, asemănările și deosebirile dintre ele, diferențele individuale și constrângerile de interpretare, ei trebuiau să observe și să împărtășească și celorlaţi ce făceau și cum anume o făceau celelalte două persoane care stăteau în dreapta și-n stânga lor.

Numai când aveau ochii închiși puteau renunța la observaţie.

În schimb, auzul și simţul lor olfactiv deveneau mai vii.

Tot de la Júlia Sármány au învăţat ce înseamnă, și în care situaţii, să închizi ochii asupra faptelor, cu blândeţe, la modul viclean, din calcul sau din lașitate, cum se pot deduce din asta aptitudinile noastre structurale, cum rezultă de aici decizii de ordin etic, pretexte, subterfugii și explicaţii ridicole.

Decizia este întotdeauna primordială, explicația este întotdeauna ulterioară. Decizia nu este neapărat precedată de o analiză, handicapul dintotdeauna al judecăţii etice, iar explicația se bazează întotdeauna pe motive construite a posteriori și pe ideologii care să asigure o cale de scăpare.

Nu putea închide ochii, stima de sine i-ar fi fost afectată, iar întrebarea dacă ar fi acceptat prejudiciul din punct de vedere emoțional ar fi rămas în aer. Și nici n-a luat sfârșit.

Toate speranțele și rugăciunile s-au dovedit a fi ori falsitate și autoamăgire, ori se transformau într-un fatalism tâmp și un cinism supărător.

Nu putea să ia sfârșit, până când ea nu era cu adevărat sătulă de situaţie, până când nu lua la cunoștinţă că pe lumea asta nu are și nici nu va avea un înlocuitor.

Nu situația s-o schimbaţi, dacă-mi permiteţi să vă rog, și nu faceți pe deșteptii,

le pretindea Júlia Sármány, iar ei știau bine despre ce vorbea. Despre psihologia colectivă a dictaturilor și regimurilor succesive. Ci, în sensul strict al cuvântului, a lor, propria lor situaţie s-o schimbe.

În peisaj o să răsune lătratul stăruitor, bazat pe reflexe condiţionate al cățelușului, până când ea va intra brutal în viaţa celuilalt. De care-i e silă, pe care-l dispreţuiește, dar pe care, din motive profesionale, nu îndrăznește să-l urască.

La ora aceea, în afară de ei doi se mai aflau și alţii pe mal.

Peste tot erau copii, jucându-se lângă sau în apă cu găletușe, forme și linguri pentru modelarea nisipului. Nu știa ai cui copii erau, probabil ai vilegiaturiștilor. Mai încolo, niște podari se străduiau să-și atașeze micile ambarcaţiuni de bac. Ceva nu era în regulă. Podarii erau beţi adesea și ziua în amiaza mare și atunci o dădeau în bară. Beau nu numai pălinca făcută la negru de Tolvaj, ci și bere Kőbányai, la sticlă, de la băcănie. Pe malul de la Bogdány o căruţă încărcată cu fân aștepta să treacă râul cu o cursă privată. Motorul vaporașului bârâia asurzitor, scoţând fum de la prea mult ulei. Iar mai încolo, într-un golf mai liniștit, Teréz Várnagy își mâna gâștele acasă. Pe unde trecea ea, mânându-și gâștele cu nuiaua în

mână, adulţi în costume de baie, cu siguranţă vâslași de ocazie, negociau cu localnici, încercau să se înţeleagă cu cei trei bătrâni care tocmai coborau spre mal.

Străinii gesticulau nerăbdători, de parcă ar fi vorbit cu niște surzi, sperând să și obţină informaţii de la surzi. Probabil că explicau ceva într-o limbă străină, încercând să-și completeze explicaţiile cu gesturi largi.

Cei trei vaporeni bătrâni coborau în fiecare zi pe mal pentru a verifica nivelul apei și a urmări evenimentele de pe fluviu, pentru alţii impredictibile. Care vapor vine, ce transportă șlepurile, îl cunosc ori ba pe căpitanul de vas sau de șlep. Cine, ce, al cui și de unde este. Când și pe unde obișnuiește să umble, cu care vapor, ce transportă, posibil cu excavatorul, pentru că nu-i totuna, e o mare diferenţă.

Toţi trei purtau șepci cu cozoroc și șnur, să se vadă din prima cine fuseseră ei pe vremuri.

În faţa colibei podarilor s-au înșirat frumușel pe banca acestora. Ei nu-i ignorau pe podari. Vaporeanul rămâne vaporean. Arareori stăteau mai mult de vorbă cu podarii. Podarul nu-i vaporean.

Pe la noi, vaporenii s-au bucurat dintotdeauna de un mare prestigiu, astfel încât nici podarii nu le ziceau, ia să nu mai

staţi aici, futu-vă-n cur, că în fiecare zi le ocupă locurile, asta-i banca lor, a podarilor, li se cuvine din partea micii companii de transport maritim, ei din cauza căcatului ăstuia de bancă au intrat până și în sindicatul lor, asta e pusă aici pentru odihna lor, iar voi sunteţi pensionari, futu-i, să staţi acasă, acolo să vă distraţi.

Însă așa ceva n-ar fi spus podarii despre vaporeni, nici măcar între ei. Atât de preţuiţi erau pe la noi vaporenii.

Ăștia trei lipseau de pe banca podarilor numai dacă ploua.

În afară de ei doi, de Imre și de Piroska, chiar că nimănui pe lume nu-i păsa de cățelușul sleit de puteri, pe cale de a se îneca.

Cu toate că marea cantitate de apă îi amplifica lătratul ascuţit, iar înaltul cerului senin de vară reflecta sunetul.

În întregul peisaj larg și deschis se putea simţi mireasma plăcută a ploii torenţiale din ziua precedentă.

Râul își umflase apele, nivelul undei crescuse vizibil, curentul de lângă mal se intensificase. Pentru străini fluviul devenea acum cel mai periculos, în perioada de după secetă și cu nivelul apei crescut. Când apa se revarsă din albia obișnuită, numai doi pași de la mal să facă străinul, întâi simte sub tălpi pietrișul fin, apoi dintr-odată calcă în

mijlocul celui mai puternic curent de apă, nemaiavând pământ solid sub picioare.

Și apoi vârtejurile, multe, pentru cel pe cale de a se îneca.

Azi căldura se mai potolise, deși temperatura și direcţia vântului nu excludeau nici pe departe promisiunea unei veri caniculare și amenințarea unei secete îndelungate.

Pe malul pietros, drumul ei până la tânărul bărbat devenise lung, amenințător și în același timp amenințat.

Știa cum arată ea în bikiniul ei galben. N-o deranja. Îi arăta tânărului să vadă de ce e în stare obiectul autosuficienței demonstrative. Dintr-o singură mișcare avea să-i smulgă din mâini animalul care implora clemenţă, ăsta era planul ei perfid, dar până să ajungă la el voia să-i capteze atenţia prin prezenţa ei fizică, ca apoi să i-o poată lua înainte.

În niciun caz cu nerușinare, dar îi dădea lecţii de flexibilitate și proporţionalitate.

Să ajungă la el înainte de a apuca să arunce cățelul în apă.

De parcă atenţia i-ar fi fost atrasă de cu totul altceva. Trupul ei aproape gol n-are importanţă, celălalt să nici nu-l ia în considerare, pentru că undeva, acolo sus, deasupra Visegrádului, ea observase ceva deosebit de interesant.

Și apoi să-l atace cu întrebarea.

Iar respectivul, cu ochii cât cepele, i-a răspuns la întrebare impasibil, de parcă ar fi fost cel mai natural lucru de pe lume, i-a spus ambele nume, dar a aruncat din nou cățelul în apă.

De data asta l-a aruncat astfel încât animalul să zboare peste capul ei. Îi dădea mâna s-o facă, era aproape cu un cap mai înalt decât ea.

Fără a sta pe gânduri, Piroska i-a întors spatele acestui infractor ordinar, și-a aruncat cât colo papucii, a intrat în apă, pornind după câine ca să-l salveze. N-a ajuns departe, trebuia să se oprească pe marginea albiei excavate, să facă echilibristică pe patul de pietriș gros și instabil pentru a ajunge cât mai repede la el.

Câinele se lupta cu același curent de apă.

Mintea omenească nu putea înțelege de ce se străduia atât să ajungă înapoi în același loc în care fusese chinuit.

De ce nu se lăsa în voia curentului, să-l ducă oriunde, dar nu înapoi la torționar.

Câinele nu se lupta cu întrebări teoretice, ci cu elementele naturii, trebuia să găsească drumul cel mai scurt. Părea că instinctul de supraviețuire al câinelui e de-a dreptul palpabil.

Curentul în albia excavată era atât de puternic, încât fata cu greu își păstra echilibrul pe pietrișul alunecos de la alge și inariță. Cu toate astea era preocupată de întrebări etiologice, în timp ce reușise să smulgă din curentul de apă cățelul ce înnota spre ea. Avea o privire inocentă și înspăimântată, păstrându-și însă oarecum intactă încrederea față de oameni, se pare că până acum nimeni nu-l mai schingiuise vreodată.

Cu blana-i udă leoarcă, nu era mai mare decât o pâine dolofană.

Îl liniștea, îl scutura, îl strângea la piept, câinele scuipa apa care-i ajunsese în plămâni, balele îi curgeau din abundență, ea, preocupată de toate astea, câinele, gata-gata să vomite. Piroska îl ajuta, îl ținea puțin cu capul în jos, bătându-l cu degetele peste piept, îl întorcea spre soare, îl liniștea și-l încălzea cu palmele, în timp ce, călcând pe stratul gros de pietriș, ieșea cu greu din apă.

Îi simțea în palmă bătăile repezi ale inimii, nimic nu putea fi mai frumos.

Apoi s-a întors către tânăr, dar fără a se apropia atât de mult ca adineaori, când a vrut să-i afle, cu viclenie, numele, și să-i smulgă animalul din mână.

Al cui e câinele ăsta, l-a întrebat.

Nu știu.

Chiar dacă ar fi al dumitale, tot vi l-aș confisca.

Vi l-aș da cu plăcere. Nici n-aţi crede cu câtă plăcere v-aș da eu totul.

Ce prostii vorbiţi. Cum aţi putut, atâta să-mi mai spuneţi.

Nu știu.

Cu ce drept aţi făcut asta, indiferent al cui o fi câinele.

Rătăcea pe aici, pe mal. Eu am mai văzut și ieri câinele ăsta.

O fi fugit de la stăpân.

Nu-mi pasă, mie nu-mi pasă de unde a fugit. Să nu-și lase nimeni câinele aiurea pe-afară. Fiecare să-și lege câinele.

Ce apărare iscusită din partea dumitale. Nu știi nimic, nu te interesează nimic, însă ai dreptul la orice. Ce bine de dumneata. Cât te invidiez.

Să-și vadă de câine, a strigat furios tânărul, ăla de l-a lăsat să hoinărească aiurea pe aici.

Parcă dumneata n-ai vrea să hoinărești în voie. Doar ai văzut cum tremura câinele, i-ai auzit lătratul, scheunatul. Nu ţi-ai dat seama că schingiuiești o ființă vie. Este o ființă, la fel ca mine sau dumneata sau stimata dumitale mamă, nu e ființă care să nu fie creată de Dumnezeu.

Mi-am dat seama, cum să nu-mi dau seama, n-ai grijă dumneata, că nu sunt orb sau surd. Iar de maică-mea să nu te mai legi, degeaba te dai mare.

Nu știi ce-i frica de Dumnezeu.

Ce treabă ai dumneata cu ce știu sau nu știu eu. Ce-ţi pasă, altă treabă n-ai. Eu mă cac pe Dumnezeu. Ce treabă ai dumneata cu asta, dacă eu vreau să-l învăţ ceva pe câinele ăsta. Ce treabă ai dumneata cu frica pe care o cunosc sau n-o cunosc.

Văd că dumneata eşti un mare erou, nu respecţi nici om, nici Dumnezeu, nu faci decât să-i înjuri, în permanenţă, pe toţi.

Câinele trebuie să înveţe să înoate, paștele și Dumnezeii mamii lor de câini, și nu te supăra că spun pe șleau ce gândesc.

Suferinţa altora te lasă rece. Numai pe propria ta mamă o menajezi. Și ei îi respecţi doar numele, ca să poţi ucide în numele ei.

Ca să fie un câine bun, cineva tot trebuie să-l înveţe ceva pe câinele ăsta răsfutut.

Nu te temi că suferinţa altora o să te ajungă din urmă. Nu te temi de nimeni și nimic. De mare erou ce ești dumneata.

Dumneata nu poţi să-ţi închipui, dumneata, Piroska, ești prea fetiţă pentru asta, prea domniţă ca să-ţi poţi închipui orice mi-aș închipui eu.

Ce nu mi-aș putea eu închipui.

Că mă tem până și de umbra mea. Mă tem că o să dispară de pe perete, deși merg alături de ea.

Hai, lasă, că iar vorbești prostii.

Că uneori n-o să-mi mai văd propria umbră mergând înaintea mea.

Crezi că acum o să-ţi înghit toate tâmpeniile. Așa vrei să-mi faci curte.

Mie să nu-mi spui că-s tâmpit.

Eu nu-ţi spun nicicum. Tocmai mi-ai zis să-ţi spun Imre, nu Balog, ci Bolog.

Mie trebuie să-mi fie frică de frică, dar de dumneata nu mi-e deloc frică, a urlat tânărul și era de temut că o să se repeadă la fată.

Și atunci cum ai putut, asta să-mi spui. Că încă nu mi-ai răspuns la întrebare. Din moment ce ţi-e frică de frică, dragă Imre.

Odată cu întrebarea, a dat drumul și furiei ce mocnea în ea. A uitat până și de faptul că micul cățel pe care-l strângea la piept o să se îngrozească de strigătele ei ritmice.

La asta să-mi răspunzi, să-mi răspunzi.

Ecoul strigătului ei răsuna în peisaj.

Tânărul își plimba în mod ciudat privirea placidă peste Piroska, peste fața ei, peste părţile dezgolite ale trupului ei. O privea de parcă ar fi vrut să-i evite privirea. De parcă ar fi căutat răspunsul pe umerii, pântecul, coapsele și sânii ei, pe părți ale trupului ei pe

care, astfel dezgolite și atât de aproape, niciodată nu le va putea atinge. De parcă ar căuta, distrat, răspunsul pe trupul ei, fără să-l găsească. Ca unul care, protejat de întunericul nopţii, se duce cu prudenţă la furat. Însă nu la ceea ce trebuie să fure se uită.

Ca unul căruia îi e greu să-și odihnească privirea pe vreun obiect.

În secţia închisă a Júliei Sármány mai avusese ocazia să vadă astfel de priviri ezitante, infinit de lenește, eventual sedate.

În același timp simţea pentru prima oară în viaţă că, în acel bikini al ei, este în mod nejustificat și peste măsură de expusă.

Era o senzaţie hoinară, pleavă căzând de printre fărâmele gândurilor ei venite din altă parte.

Întrebarea cam speriată, gâtuită a mamei ei, dar nu e prea sumar, fetiţa mea, chiar și pentru un bikini.

Un timp, tânărul n-a văzut-o, privirea lui aluneca pe lângă ea.

De parcă nu s-ar uita la nimeni și nimic, ci cu privirea aia lenește, hoinară ar căuta pe cineva.

De ce tace atât de mult.

Mie să nu-mi spui încă o dată că nu știu.

Știi, s-a răstit la chipul care-și pierdea încet și leneș până și privirea.

De ce ai făcut-o, cum ai putut s-o faci, asta să-mi spui, la asta să-mi răspunzi măcar cu un cuvânt.

Cu primul cuvânt care-ţi vine-n minte.

Júlia Sármány le spusese studenţilor ei, vă rog frumos, eu nu pot să vă zic altceva decât că există infractori pe care trebuie să-i ţii sub cheie, pentru că o vor face și a doua, și a suta oară. Mulţi dintre ei scapă, deși au făcut-o și o s-o mai facă. Scapă o dată, de cinci ori, pentru că au știut să dibuie toate părţile ascunse ale bunei-credinţe civice obligatorii. Și mai sunt, desigur, nebuni aparent înfricoșători, care se înfurie și se dezlănţuie, dar în realitate sunt complet inofensivi, deși gălăgioși, înspăimântători, reprezentând un pericol pentru ei înșiși, totuși nu comit niciodată crime capitale și nici nu le vor comite.

Eu sunt un criminolog, un *forensicus*, nu etica crimei mă interesează, ci substanţa ei, căci nu am date despre faptul că ar avea așa ceva, clasific cazuri, urmăresc analogiile din literatura de specialitate autohtonă și străină, cine a mai întâlnit și dacă a mai întâlnit cazuri similare sau asemănătoare, așa-zicând inventariez subiecţi și, oricât ar fi de trist, aici se termină competenţele mele.

Trebuie să luaţi la cunoștinţă asta.

Noi ne târâm pe urmele faptelor lor.

Noi, vă rog frumos, suntem o știință empirică, adică nu suntem știință.

Studenții au înțeles că prin folosirea expresiei latine, cum că ea ar fi un *forensicus*, voia să confere o tentă ironică psihiatriei medico-legale, ba mai mult, datorită constatabilității și a științificității vulnerabile a acesteia, eventual ar și exclude-o din sfera riturilor medicale și legislative.

În timp ce observă și iau notițe, trebuie să se bazeze pe bătăile inimilor lor.

Între timp cățelul, din cauza strigătelor ei ritmice, se agățase cu ghearele de pielea ei.

Iar Piroska, în ciuda furiei și a tulburării resimțite, a realizat că toate reflexele animalului funcționau cât se poate de bine.

Nu numai instinctul de a se agăța, ci și inhibiția lui.

Se agățase apăsat, fără să-și înfigă ghearele în carnea ei, cu toate că, dependent și vulnerabil, îi era groază că Piroska l-ar putea da din nou pe mâna torționarului său.

Dar n-am vrut, i-a strigat pe neașteptate tânărul și, la fel ca mai înainte, cerul și munții de pe celălalt mal i-au răspuns prin ecou. N-am vrut. Eu n-am vrut să te supăr cu nimic. Nici să-ți fac rău. Nici acelei javre n-am vrut să-i fac rău.

Crede-mă.

Acum nu mai striga.

N-o să ţi-l iau, nu trebuie să-l strângi atât de tare.

N-o să mă crezi, știu că n-o să mă crezi, dar te rog să mă crezi.

De ce nu mă crezi pe mine.

Avea ecou, pentru că strigase.

Pe mine.

Iar Piroska se holba la el cu ochii mari, ce tot vorbește acum, ce l-a apucat.

În clipa aia nu simţea nici ură, nici dispreţ faţă de uriașul ăsta din faţa ei, însă la această întorsătură nerușinată a situaţiei, furia ei ajunsese la limită, nu mai avea resurse, revărsându-se peste toleranţa-i profesională.

Precum cineva ale cărui pupile se dilată tot mai mult, pentru că ajunsese la limită, la poarta celui mai profund întuneric, și totuși e nevoit să vadă și să intre acolo.

De parcă înaintea ei n-ar fi stat un om, ci ar fi avut de-a face cu un mort, care acum revenise de undeva și-i vorbește.

La început în șoaptă, apoi, cu fiecare propoziţie, tot mai tare, vocea-i devenea tot mai sonoră.

Ce vorbești.

De ce aș crede eu orice.

Atunci cine a vrut, dacă nu tu ai vrut.

Dacă dumneata n-ai vrut, atunci poate nevasta șchioapă a călăului de la Ócs o fi vrut, nu dumneata.

Auzind zicala asta, tânărul a izbucnit în hohote sinistre de râs, de parcă i s-ar fi spus un banc porcos, însă Piroska nu mai era de oprit.

Sau poate eu am vrut.

Nu spune că n-ai vrut.

Am văzut ce făceai, că ai savurat. Ai savurat că l-ai chinuit. Ai savurat faptul că animalul era la cheremul tău.

Te-ai răzbunat.

Nu vrei să recunoști că și dumneata ești tot un animal, exact la fel.

Dacă nu vreau să fac ceva, atunci nu fac, și mai ales nu savurez, dacă totuși fac.

Mi-e rușine.

Din cauza râsului și a mâniei, chipul mort al tânărului s-a animat, privirea-i placidă ce rătăcea nehotărât s-a fixat, scânteind, pe faţa Piroskăi, noi cruzimi trezindu-i la viaţă globii oculari din orbite.

Da, da, i-a făcut plăcere că putea să-l chinuie.

De furie, Piroska și-a pierdut orice profesionalism, începând să strige.

Plăcere, a răspuns muntele.

Cu câinele în braţe, s-a apropiat de individul duhnind a transpiraţie, a cărui siluetă o domina. Nu simţea pic de frică. Intrase în mirosul jilav al unui bărbat pe jumătate despuiat, cum stătuse în apă,

salopeta lui muncitorească era toată udă. Mirosul a făcut-o să dea un pas înapoi. Ceea ce a mai trezit-o puţin.

Auzea cum vocea îi devine tot mai tăioasă, tot mai subţire, ca a unui copil, acuși se va transforma într-un plâns de fetiţă.

Propria ei infantilitate a îngrozit-o. A îngrozit-o atât de mult, încât ar fi vrut pe loc să-i arunce-n faţă acestui monstru, acestui dobitoc primitiv, ceva mult mai grav, mai jignitor și mai isteric decât până acum, astfel că n-a izbucnit în ţipete, din cauza câinelui care-i tremura în braţe nici n-ar fi putut s-o facă, ci și-a coborât vocea în mod amenințător.

Crezi, dumneata crezi că eu n-am văzut, ţi-a făcut plăcere, ai savurat, cu mine ai fost crud, nu cu câinele.

Asta ai făcut.

De aia ai făcut-o.

Că poate o să mă impresioneze cruzimea dumitale.

Păi nu.

La care chipul trezit la viaţă al tânărului s-a schimonosit, de parcă ar fi fost tăvălit deopotrivă în chin și plăcere. O forţă încolo, alta încoace trăgeau de trăsăturile chipului său.

Ceea ce-l făcea să pară nu demn de milă, ci amenințător, pocit și neverosimil.

În secţia Júliei Sármány erau ţinuţi sub cheie infractori bolnavi mintal, recidiviști, bolnavi care nici după ispășirea pedepsei nu puteau fi eliberaţi sau, din cauza stării lor psihice, nu puteau fi trași la răspundere din punct de vedere juridic.

Și ce dacă savurez, frumoasă domnișoară. Domniţă frumoasă, cu unghiile roșii, rătăcită întâmplător printre noi.

Ba bine că nu savurez, de ce n-aș savura.

De fapt ce cauţi dumneata aici.

Mereu să savureze numai alţii.

Numai prietenii dumitale, care vin la dumneata în ceată, de la oraș, ca să vă lingeţi și să vă hârjoniţi aici, la mal.

Nu-i nimic dacă savurez.

Păi, savurez și gata.

Te pomenești c-o să-mi zici dumneata ce și cum să fie. Voi doar apăreţi aici, pe la noi, ca să ne spuneţi ce și cum.

Nu eu te-am chemat pe dumneata aici, să vii și să stai la plajă toată vara, iar alţii să lucreze, mereu, în locul dumitale.

Numai atâta e, că savurez.

Iar acum o să mi-l dai frumușel înapoi, e câinele meu, eu o să-l mănânc.

Pentru că eu dimineaţa mănânc carne de câine.

Dacă nu înţelegi de vorba bună și nu mi-l dai, o să ţi-l iau cu forţa.

Striga la ea eliberat, aproape vesel, iar ecoul îi răspundea cu promptitudine.

Nu fi copil, adineaori ai zis că aici l-ai găsit. Iar dacă l-ai găsit, atunci cum poate fi al dumitale. Nu-i câinele dumitale. E al bunului Dumnezeu, nu al dumitale, astfel că, oricât ai vrea, n-o să-l mănânci.

Mănânci.

La care chipul lui Imre s-a schimbat și a treia oară. Cu fiecare transfigurare exprima ceva nou. Ca unul căzut în reverie, care se rătăcise pe undeva și pentru moment nu știe unde se află.

Habar n-am ce vorbesc.

Să nu te superi pe mine.

Crede-mă că n-am vrut, și nici să strig la dumneata nu vreau.

Eu l-am găsit, eu, cum să nu-l fi găsit eu, e câinele meu.

Eu am vrut.

Dar nu-i nimic, nici dacă n-aș fi vrut.

Am vrut.

Și o s-o fac și mâine, și ori de câte ori aș face-o, o să savurez.

Savurez, striga în văzduhul delicat de vară.

Iar Piroska trebuia să recunoască în sinea ei că strigătele astea disperate îi priesc, ca și văzduhul ăsta de vară. Era pătruns de bucuria libertăţii, că în sfârșit poate să-și

eliberеze întreaga anarhie care bântuia prin el.

Dumneata nu mă poţi opri pe mine, nu poți să mă oprești de la nimic.

Nimic, nimic, dădeau replica munţii Visegrádului de pe malul opus.

Fac ce vreau. Savurez. Nimeni n-o să-și bage nasul în faptele mele, asta s-o ţii bine minte. În faptele mele. Nici măcar dumneata, frumoasă Piroska. Asta-i fapta mea, nu a dumitale.

Frumoasa mea.

Dar acum nu mai era plăcere, niciun strop din bucuria exprimării libere, faţa lui era marcată, schimonosită de chin.

Te rog să mă ierţi, te implor pe tot ce ai tu sfânt. Eu sunt nevoit să vorbesc așa, eu n-am nimic sfânt, nimic, a spus în șoaptă, de parcă ar fi vrut să-și țină secret față de cineva spusele, de oricine, oricine, însă în jurul lor nu era nimeni.

Eu nu sunt eu.

Deși n-aș fi vrut, savurez.

Savurez că n-am vrut.

Am vrut.

Și tot repeta cuvântul, savurez, savurez, îl scotea pe gură cu plăcere și îndurerat, îl oferea aerului comun, întinzându-și imediat limba după el, își așeza scurt vârful limbii pe buza de sus sau și-l trecea peste buza de jos,

făcându-l să lunece batjocoritor și cu desfătare, căci putea spune două lucruri în același timp, rece și cald, ăsta și contrariul.

De parcă ar fi simţit nevoia să-și bată joc de naiva asta de Piroska, care înghite orice, de domniţa asta nefericită, care cât îi ziua de lungă se fâţâie pe aici despuiată, în văzul tuturor.

În timp ce imploră iertare, speră la înţelegere, ceea ce-i provoacă o și mai mare plăcere răutăcioasă.

Asta nu mai e deloc o glumă.

De parcă și-ar scuipa, și-ar vomita sufletul dual, plin de durere și furie, dar în același timp protestând împotriva lui, retractându-și fiecare cuvând și gest, rezistând eroic la ceea ce vrea sau nu vrea.

Stăteau prea aproape unul de altul.

Piroska s-a înfiorat de la răsuflarea lui cu miros de salivă dulce, ceapă mâncată recent, slănină și pâine proaspătă, nu era puturoasă, în schimb pătrunzătoare și pregnantă.

Júlia Sármány îi învăţase să analizeze și să interpreteze parfumurile, mirosurile și duhorile.

Le dăduse citate din patologul englez, *forensicus* Bernard Spilsbury, a cărui adeptă era în ceea ce privește consideraţiile sale asupra simţului olfactiv.

Zicea de pătrunzător, maturat, pregnant, ascuţit, dar în niciun caz puturos.

Le prezentase, la ea în secţie, mirosurile variate ale unei boli mintale, diferitele mirosuri persistente ce însoţesc diferite boli, miresmele pregnante, emanaţiile diferitelor părţi ale corpului.

Furia Piroskăi s-a dovedit a fi mult mai puternică decât cunoștințele ei teoretice, iar simţul ei olfactiv, memoria sau instinctul de fugă, mai slabe decât furia ei.

Degeaba era conștientă că acum se implica în ceva în care n-ar vrea să se implice, e nepermis, interzis. Isteria o va însoți pe scena de sub cerul larg și albastru, se va transforma într-o femeie care va ţipa necontrolat, o gâscă gâgâitoare, o orășeancă ofensată, va vorbi în numele ei, se transformase într-o furie, se comporta ca un diletant, ea este o diletantă sadea, integritatea ei profesională, știința și cunoștințele ei multilaterale, dobândite cu pasiune, toate duse pe apa sâmbetei, la fel și dragostea față de persoana și cunoștințele profesoarei în vârstă, greu încercată de viaţă, degeaba s-ar fi străduit să-și conștientizeze, să-și controleze furia, era deja copleșită de ea și urla ca ieșită din minți.

Întâi urletele, abia după aceea, când era prea târziu, încercarea de a se abține, de a

gândi.

Dumneata n-ai suflet, dumneata ești un deșert de nisip, înțelegi, orice mi-ai îndruga mie aici. Ăsta și contrariul. Să-ți intre-n cap, odată și pentru totdeauna, că dumneata ești un nenorocit lipsit de suflet, și așa o să și rămâi în eternitate.

Și ce-i cu asta, ia să-mi spui, dacă ăsta sunt, un porc nenorocit, lipsit de suflet, pentru dumneata eu nu sunt decât un nimeni blestemat, un ticălos, un handicapat. Cum îmi permit eu să mă apropii de dumneata. Asta ai vrut să spui, frumoasă domnișoară, aici ai vrut să ajungi, îndrugându-mi toate astea, cum că eu aș fi o jivină, un porc.

De ce numai eu să fiu porc, și dumneata ești un porc, și prietenii dumitale, frumoasă domnișoară, ăia cu care se mozolește frumoasa domnișoară aici, jos, pe mal.

Dacă îndrăznești să mai pronunți o dată asta cu frumoasă domnișoară, îți trag una de nu te vezi, ai înțeles? Iar acum mă duc să-l caut pe stăpânul acestui câine, s-a răstit la el Piroska, scoasă din țâțâni.

Iar eu îți trag dumitale un pumn în nas.

Să nu-mi iei câinele, să nu cauți pe nimeni, că tot n-ai să găsești. În afară de mine, câinele ăsta n-are alt stăpân. Ăsta-i câinele meu.

Piroska a rămas cu gura căscată de această nouă transformare.

Vă rog să-mi trageţi una, vă rog. Pe nimeni n-are câinele ăsta, pe nimeni.

Iar dumneata l-ai fi ucis.

Câinele iadului o să-l primești dumneata, nu cățelul ăsta amărât.

În clipa aia sfântă, studenta favorită a Júliei Sármány a scos un icnet, gata-gata să țipe și să izbucnească în plâns, atât de mult ar fi vrut să dea cu pumnii în individul ăsta și atât de impresionată era de soarta bietului cățeluș care tremura și pe care îl strângea în brațe pentru a-l apăra de monstrul ăsta.

Poate că într-adevăr n-are pe nimeni.

Și atunci ea ar fi îngerul lui salvator.

Ar fi fugit de propriul ei plâns, pe cât de repede ar fi putut pe pietrele alea, în papucii ăia caraghioși ai ei de plajă, de doamnă.

N-ai decât să iei potaia, jigodia asta mică, măcar n-o să mai fiu nevoit să-ţi chinui comoara aia de câine, cum spui tu, căcatul ăsta de cățeluș. N-ai decât să-l drăgălești. Dar să nu-l mai văd, ia aminte, că ţi-l înec în Dunăre. Și nici pe dumneata să nu te mai văd, că o să smulg de pe tine cârpele astea galbene, care abia de-ţi acoperă pizda.

Odată și odată tot o să pun eu mâna pe tine, cu tot cu câine.

Să nu-l mai văd, că atunci chiar că s-a zis cu el. La fel și cu dumneata, nu uita, Piroska, frumoasă Piroska.

N-am timp de pierdut cu dumneata nicio secundă, dumneata ești un cretin, s-a răstit la el fata, căci intuise bine că individul ăsta e slab și vulnerabil, dar în același timp trebuia să aibă grijă să nu se facă de rușine, să nu cadă și să-și mai piardă și papucii din cauza lui.

Oricum o să te pândesc eu pe dumneata, n-ai grijă.

După care a izbucnit în hohote răutăcioase de râs, de la chestia cu pânditul.

Ce să mai stau să ascult tâmpeniile tale, i-a strigat Piroska din mers. Ba eu am să te omor. Că bunicul meu are pușcă de vânătoare. Auzi, cică să mă pândești. O să-ți dau eu ție pândit, cu pușca.

Însă pe asta nu i-a mai strigat-o, doar a mormăit-o ca pentru sine, fix ca babele locului, alea nemaibune la nimic. A uitat și să respire, de stupefiată ce era de treaba cu pânditul. Și pentru că din toată inima, cu mare plăcere ar fi vrut să-l împuște pe individul ăsta, să nu mai trăiască.

Porcul ăsta m-a pândit. Trebuia să se oprească un moment.

Unde m-o fi pândit pe mine porcul ăsta.

Abia atunci a observat că, de furie, nu se duce unde voia să se ducă.

Strângând la piept câinele îngrozit care tremura ca varga, s-a întors orbește la apă. În ciuda furiei, îl strângea în braţe cât putea de tare. Îi era o rușine de moarte că nu fusese în stare să se distanţeze de furia ei.

Și că trebuia să se întoarcă aici, să se câcâie, făcându-se de rușine, să-și adune notiţele, cărţile, prosopul de plajă. Până atunci, a pus câinele în geanta ei de plajă.

De unde, tremurând și chelălăind, acesta bineînţeles că imediat a încercat să scape.

Hohotele grosolane de râs ale tânărului din spatele ei au încetat. S-a apropiat de ea și, gâfâind și gemând ca un copil, a implorat-o să nu plece, i-a zis pe nume, s-a rugat de ea să nu fugă de el. Să-l creadă pe cuvânt, că el nu e lipsit de suflet, deloc nu e.

O s-o urmărească.

El nu e animal.

El ajută pe toată lumea.

Orice i-ar cere el o să facă.

Își lasă și slujba de la Vác. Și toamna trecută fusese dus după ea. Îi căutase și strada și o să meargă și la Budapesta după ea.

La care ei efectiv i s-a întors stomacul pe dos, în timp ce-și arunca lucrurile în coș, încercând să ţină și câinele acolo, simţea clar că-i vine să vomite, pentru că omul ăsta

degeaba se jură, implorând clemenţă, n-o să fie clemenţă, nu există clemenţă.

Iar ăsta chiar o fi căutat-o, o fi urmărit-o.

Pentru că mereu vorbește un altul din el.

Să se grăbească, să iasă din peisaj, s-o șteargă de-aici, nu cumva s-o ajungă din urmă vreunul din ăia mulţi din el.

În timp ce se chinuia să-și adune lucrurile, și ea, de parc-ar fi fost nebună, se lăsa pe vine, iar sărea în picioare, și tot așa.

A și apucat-o durerea de spate.

Deși vedea bine că n-are unde să fi ascuns un cuţit. Salopeta i se lipise de picioare, unde să fi ţinut cuţitul.

O durea spatele din cauza presimţirii rele, a scos câinele cu blana udă din coșul de plajă, strângându-l din nou la piept și continuând să-și arunce lucrurile în coș.

Se simţea goală și vinovată cu acest trup al ei ei bronzat, care se lăsa pe vine, apoi sărea iar în picioare, vrând s-o ia la fugă.

Nu trebuia, n-ar fi avut voie, trebuia să-și îmbrace costumul de baie întreg. De ce nu l-o fi îmbrăcat pe celălalt.

Cum a putut ea să ajungă într-o asemenea situaţie, absolut neverosimilă, într-o dispută ce intra în contradicţie cu întreaga ei experienţă anterioară, și cum să iasă acum din ea.

Unde să se ducă.

Avea destule plângeri împotriva ei însăși.

N-a putut să-și stăpânească acele porniri despre care până acum habar n-avusese. La ce să se aștepte de la ea savanta asta de Júlia Sármány, când ea deja la prima operaţiune serioasă dă greș. Cu toate că Júlia Sármány adăuga întotdeauna, nu este o știinţă exactă, nu în sistemul metric, ci este o experienţă personală, se risipește, să nu întindă mâna după ea, căci nu se poate păși de două ori în aceeași criminologie, nu au cum s-o măsoare, nici cu ce s-o compare.

Nu putea să nu-i fie scârbă de grămada de nenorociri care era însuși omul ăsta împuţit, de a cărui existenţă până acum abia luase cunoștinţă în zona periferică a conștiinţei ei.

De ce mama naibii să fi luat la cunoștinţă altfel.

Ce treabă are ea cu ăsta.

Iar în clipa aceea, tânărul din spatele ei a și spus-o cu voce tare.

Pentru dumneata eu nu sunt decât un mic căcăcios, știu bine. Un mare căcat. Un nimeni.

Și a început să strige iar, un nimeni, nimeni.

Iar valea din partea opusă răsuna de atâta nimeni ridicat la pătrat.

Dar atunci deja alerga cât putea de repede, cu câinele și coșul în mâini, pașii ei

loveau pietrele, scârţâind.

În ziua asta însorită și groaznică, când a început să se teamă pentru viaţa ei, până acum nu mai simţise așa ceva, singurul ei noroc a fost că, tot întrebând pe la vecini, a reușit să găsească stăpânul câinelui. Într-o zi ca asta nu s-ar fi așteptat la un asemenea succes, dar cert e că avea nevoie. Norocul și mai mare a fost că stăpânul nu era un localnic, care cu siguranţă că ar fi omorât pe loc, pe butucul de tăiat lemne, un căţeluș de nimic și vagabond ca ăsta, ci copilul unor vilegiaturiști, un băiat destul de urâţel. Au căutat pe sub gard găurile prin care ar fi putut să se strecoare câinele. Cu ajutorul unor nuiele de împletit coșuri, de care, în schimbul unor amabilităţi, reușise să facă rost de la doamna Höss, au reparat gardul, astupând găurile cu împletituri. Câinele sărea și lătra în jurul lor, de parcă nimic nu i s-ar fi întâmplat.

Însă a doua zi pura întâmplare devenise regizor.

Cu toate că ședeau faţă-n faţă și, încă de la primul cuvânt, pacea domnea între ei, în timp ce personalul de Vác îi hurducăia într-un tempo comfortabil împreună cu ceilalţi călători, amenințarea cu crima și ideea spionajului îi veneau în minte drept niște trăiri jenante.

Trăiri jenante și pentru că, în timp ce așteptau trenul, în lipsă de altceva, s-au plimbat pe ţărmul abrupt de la Nagyduna unde, cu câţiva ani înainte, după o inundaţie cu ape îngheţate, ea și prietenii ei descoperiseră un vechi mormânt colectiv roman.

Din pământ se iveau oasele trupurilor aruncate grămadă. Aici le-a putrezit și li s-a desprins carnea de pe ciolane, în secolul întâi după Cristos când, de-a lungul Dunării, împăratul Traian tocmai își consolidase graniţele imperiului. Posibil să fi fost azali, pe care soldaţii din legiunea care-și avea tabăra acolo i-au luat prin surprindere, căsăpindu-i, iar unii i-au îngropat în pământul care pe atunci fusese mult mai departe de fluviu. Au fost azali neînarmaţi, în orice caz la concluzia asta au ajuns arheologii. Zăceau îngropaţi într-un strat gros de mâl. Craniile, oasele braţelor și picioarelor ieșeau la iveală din malul abrupt, care între timp se surpase. Acolo își făcuseră cuib lăstunii de mal. Printre ei erau copii, bărbaţi bătrâni, femei, din copii rămăsese numai un craniu spart cu orbitele oculare, însă niciun bărbat de vârsta unui războinic.

În timp ce se plimbau aici, pe malul acum pustiu, amenințarea plutea deasupra ei și nu mai pleca.

Simţea că leșină pe loc când a doua zi l-a zărit pe ticălosul ăsta, așteptând în staţia de feribot, diferit de ceilalţi și răsărind dintre ei.

Cică nu el a vrut.

Bine, nu el a vrut, dar atunci cine este el. Cine a vrut. Cine a savurat, dacă el n-a vrut. Cine e ăla care a savurat.

Nu mai avea timp să fie atentă și la altceva în afară de cuvintele și gesturile tânărului, atât de mult a surprins-o această nouă întorsătură neașteptată a lucrurilor, că se întâlniseră din nou aici, sub cerul liber.

Totuși se gândea la ce ar face Júlia Sármány dacă ar fi în locul ei. Ce ar zice că ea stă acum cu el aici, în ciuda celor întâmplate ieri. Ar da-o afară de la seminarul ei, de nici pe coridorul larg, în stil neobaroc, al Facultăţii de Drept nu s-ar opri. Se vedea alunecând, tot alunecând pe podeaua lucioasă de piatră a coridorului, printre arcadele nișelor cu ferestre. Júlia Sármány nu ar fi putut ajunge într-o situaţie atât de jenantă. Totuși ce ar zice, sau de ce i-o fi zis că ea ar trebui să-și schimbe specialitatea.

Nu numai că n-are simţ pentru asta, dar degeaba e atentă, nu pricepe o iotă.

Nu știe să stea de vorbă cu un bolnav mintal.

Degeaba se uită, când nici pe ea însăși nu se înţelege. Ce vrea să evite prin asta.

Așa-zisul suflet nici nu există, atunci de ce-l caută.

Este moderat insidios, în regulă, poate fi influența mediului, educația, consecința bătăilor și a umilințelor sau chiar o predispoziție genetică, de constituție. Categoric se simte în jurul lui mirosul anxietății, totuși nu este bolnav mintal. Este un rănit incurabil, poate nu e infractor.

Degeaba se uita și vedea, îl simțea după miros că individul ăsta chiar și atunci ar fi gata-gata să comită o crimă, când nu e copleșit de ura lui față de oricine și orice.

Poate că nu pe ea, dar pe cineva tot o să omoare.

Să-l întrerupă des sau să-l lase să vorbească, urmându-și propria strategie interioară.

De ce-i spusese Júlia Sármány unei diletante sadea ca mine, că dacă și-ar schimba specialitatea, ar lua-o pe lângă ea, să lucreze împreună. Motivul pentru care nu-i acceptase pe loc propunerea, ci își acordase un timp de gândire asupra posibilității de a-și schimba specializarea, era că sufletul n-o interesa în asemenea măsură încât să-și sacrifice o viață întreagă pentru a-l cunoaște.

Ce să învețe ea despre ceva considerat impalpabil, de unde să apuce subiectul.

Individul ăsta va ucide, e evident.

Trenul cu care tocmai călătoreau era cel mai ordinar personal. Spre norocul ei, nu erau singuri. Era un tren pentru navetiși, transportând muncitorii la fabrica de ciment și la combinat, pentru schimbul doi. Totuși nu erau mulți în vagonul spațios. Grosul avea să vină cu trenul următor. Piroska Mírák se ducea la episcopia din Vác, ca să vadă, pentru prima oară în viață, și să catalogheze tablourile stră-străbunicului ei păstrate acolo. De la secretarul episcopului avea un fel de promisiune scrisă, de vreo jumătate de pagină, cum că altădată, cu altă ocazie, poate îi va fi permis să caute și în arhive, iar dacă va găsi actele respective, atunci va putea cerceta și circumstanțele vânzării sau donării unor tablouri.

Ferestrele vagonului erau fie deschise, fie lipsă.

Stătea cu fața la direcția de mers, în contra vântului. Se uita cum vântul se poticnește în părul blond-roșcat, șerpuind nestăpânit, al tânărului, se lipește de el, abia de-i poate clinti buclele. Nu numai că are părul jegos, ci părul lui nespălat are textura unei coame de cal. Pur și simplu animalic, la fel ca statura, mâinile și picioarele lui. Nici azi nu-și putea ține sub control disprețul și scârba resimțite. Orice observație nevinovată a ei el o recepta cu mari rezerve. Degeaba se

întreba dacă nu cumva aude o vorbărie nevrotică a cărei încărcătură emoţională scăzuse mult faţă de ziua precedentă, astăzi structurându-se mai clar în jurul eului, cu alte cuvinte el se blocase în autoexprimarea lui infantilă.

Poate era doar ușor stânjenit de faptul că astfel voia să-și atingă un scop obscur în ceea ce o privește.

Ceea ce ar însemna că, în ciuda calmului său aparent, astăzi este și mai sucit, și mai tulburat, o adevărată fiară.

De ieri se mai calmase și ea, totuși n-avea un răspuns profesional la numeroșii stimuli ai situaţiei date.

Nevoia celuilalt de a vorbi era nejustificată.

Chiar dacă era evident că prin acest șuvoi verbal voia să-l submineze, să-l cucerească pe celălalt.

De data asta nu prin forţă, ci prin mijloace mai pașnice.

În același timp, Piroska trebuia să facă mereu ceva pentru el, un gest, să dea din cap, semn că înţelege, înţelege, cum să nu înţeleagă, în timp ce de fapt nu înţelegea nimic. De aceea avea impresia că toate gesturile ei sunt ezitante. Să-l privească în ochi pe celălalt, ca acesta să nu-și piardă încrederea, dar în fond de ce să nu și-o

piardă. N-are decât să și-o piardă. Să-i susţină privirea lunecoasă, dar de ce ar susţine-o. N-are decât să lunece încotro o vrea. Dar pe mine să mă scutească, ce treabă am eu cu toată povestea asta. De ce a căzut tocmai pe capul meu. Sau să-i potolească febra secretă a privirii ce scruta leneș și apatic neantul, adică profesional vorbind nu era concentrată pe niciun obiect.

Ce-mi pasă mie, de ce să i-o potolesc.

Staţii nu sunt.

Lunecarea aia se justifică.

Doamne, că departe mai e gara de la Vác.

N-are un punct de sprijin, un focar de unde, privind, nenorocitul ăsta să poată prelucra orice. Un imbecil de ţăran, la ce să te aștepţi de la el. Ori ar trebui să-l întrebe ceva, să-l șocheze, să-l devieze, să-l încremenească, să-l ajute pe nenorocit să revină la șirul gândurilor sale.

Ce-mi tot îndrugă mie ăsta aici, până și el se miră. Ce chestii îmi tot dezvăluie, cu sau fără voia lui. Cum poţi să fii un asemenea bou.

Oare ce vrea de la mine.

De ce nu minte, mai bine ar minţi, de ce e atât de brutal.

Să nu se oprească.

Nu cumva să se oprească.

Acum i-am dat de urmă.

Ce fel de urmă.

N-am dat de niciun fel de urme.

Degeaba se ferea de propriul ei rol, care avea un nume în limbajul popular de la oraș, gândindu-se că la urma urmei de ce să-i fie ea lada de gunoi a sufletului.

Păi nu.

Ca după aia să-și tot care la mine rufele murdare ale sufletului său. Cocoţat pe lada de gunoi, să-i declare cu pasiune dragostea lui înflăcărată.

Într-un cuvânt, îi era scârbă de maxilarul lui lăbărţat, de părul lui murdar, de mutra lui pistruiată, frumoasă, de ţărănoi.

Îl considera un ins sucit, un animal viclean. Dacă nu acum, atunci o s-o comită mâine. Degeaba e atât de arătos. Morţii să i se arate, nu mie. În furia ei profană a tras concluzia că de fapt ăsta e un om curat.

Atunci cum să fie vina lui.

Cu furia asta a mea continui să-l împing pe pantă în jos.

Era îngrozită de faptul că un om poate să aibă asupra ei un efect atât de puternic, ţinând-o captivă, alături de el, în labirintul banal al sentimentelor contrare, în toată dualitatea și dialectica asta blestemată. Omul ăsta avea ceva total neobișnuit, în sinea ei ar fi spus că este josnic și nelegitim, la fel ca modul în care fusese conceput.

Un distructiv înnăscut.

Un ins subversiv.

Asta a fascinat-o atât de mult, încât, contrar convigerilor ei, a continuat totuși să-l conducă prin labirint.

Nu se știe încotro.

Dar îl conducea.

Ea însăși își dorea subversiune, o nemaiauzită, nemaivăzută destrugere.

Ceea ce a făcut ca ajutorul acordat să fie mai mult, mai altfel decât unul obligatoriu la care s-ar fi așteptat lumea de la o studentă silitoare.

Simpla ei disponibilitate de a ajuta i-a înlesnit celuilalt să scape de poticnirile din timpul relatării sale. Măcar pe timpul scurt al călătoriei lor.

Să-i pună întrebări era de parcă l-ar fi dus de mână, deși n-ar fi putut spune unde vor ajunge, căci ideea de a-l lua de mână propriu-zis nu-i surâdea deloc.

Se uita insistent și cu scârbă la mâna muncită a celuilalt, nu voia, dar s-a întâmplat, celălalt și-a dat seama, astfel încât a fost nevoită să-și mute privirea pe propria-i mână mare, așezată pe genunchi.

Numai prin cuvinte își ţine sub control nevoia întunecată și dorința arzătoare de a ucide. Să se fi mirat Piroska, din considerentele profesiei legate de suflet, că,

prin întrebări bine ţintite, e într-adevăr simplu ca bună ziua să-l determini pe celălalt să se deschidă.

Ceea ce știa de fapt din experienţa ei anterioară.

Șuvoiul lui de vorbe se prăvălea asupra ei ca o cascadă.

După un timp nici nu se mai gândea care ar fi fost diagnosticul pus de Sármány.

E clar că azi numai atât are de făcut, scuipând pe orice diagnostic, al oricui.

Nimic mai mult.

Să nu canalizeze discuţia, să nu tragă concluzii, nici învăţăminte.

Măcar prezenţa ei acolo să fie cum trebuie. Uita mereu unde stăteau, cât de mult îl dispreţuia, încotro se hurducăie, ce anume ţăcăne ritmic. Își evita propria spaimă spunându-și că oricum în curând vor ajunge la Vác, și atunci o să se termine și acest al doilea act.

Ei, acum se dăduse de gol, căci asta ar însemna că-și dorește și un act trei, și un act patru.

Păi nu.

Îi era clar că meseria asta nu-i de ea.

Îi lipsește răceala, distanţarea interioară, acel an-lumină.

Urmează să se despartă în gară, o să fie complicat, nu vrea s-o mai vadă pe fiinţa asta

extremă, între timp, și-l însușise pe tânăr în totalitate, în punctele esenţiale ale funcţionării sale sufletești, cu toate că nu era curioasă, n-avea interes nici măcar pentru genele lui.

O să-l evite.

Deși uite ce gene are.

Oricum, din cauza tablourilor străstrăbunicului ei va trebui să ajungă cât mai curând la Kecskemét, unde, după ce-și va fi dat examenele, o așteaptă muncă multă la muzeu și la bibliotecă, de cel puţin o săptămână și jumătate.

La Paris ar trebui să merg, nu să stau aici cu ăsta.

În ciuda tuturor strigătelor și angajamentelor ei lăuntrice, stăteau faţă-n faţă, într-o totală uitare de sine, în timp ce genunchii lor stăteau să se atingă în ritmul ţăcănitului și al zgâlţâirii.

O grijă, o tensiune în plus, nu cumva să se întâmple, nici măcar din greșeală.

Prin întrebările ei nimerise măsura, vorbindu-i cu acea binecuvântată neutralitate pe care Sármány le-o pretindea în orice situaţie. Îl lăsăm, totuși nu-l lăsăm singur pe proband.

Nu-l somăm, ne abţinem de la interogatoriu, nu vrem altceva sau mai mult decât știe el, gândim împreună cu el, nu

luăm decizii în locul lui, nu-i punem cuvinte-n gură, nu formulăm cerințe și în niciun caz învățăminte etice.

Urma să-și dea examenul de licență în psihologie clinică. Fie și numai pentru asta, avea nevoie de acest mic exercițiu. Ca să se verifice. Noi putem avea sentimentul responsabilității față de el, însă el nimic, zero, fără recunoștință, fără a zice mersi, clientul n-are nicio obligație față de noi.

Sacrificiul nostru de sine nu poate fi jignitor pentru noi. Și nici nu este de admirat. Noi operăm cu aptitudini umane naturale. Prin orice altceva, am răni clientul.

Însă genunchii, poziția lor și hurducăielile trenului bineînțeles că, involuntar, contraziceau orice neutralitate.

Cerința profesională a Júliei Sármány era să nu se dezică de emoțiile lor. Asta să fie regula de bază numărul doi a vocației, așa se exprimase. Indiferent dacă aveți sentimente pozitive sau negative față de client, nu vă puteți dezice de propria voastră autonomie. În orice condiții, bagajul vostru emoțional trebuie să rămână intact și, sub toate aspectele, reflectant. Oricum, mereu vor rămâne hiatusuri, pete cenușii, cratere. Propria voastră subversiune dormitează acolo, în adâncuri, gata oricând de acțiune. Nu vă trageți singuri în piept. Nu fiți

infatuaţi sau înduioșaţi. Capacitatea voastră empatică este o simplă aptitudine umană, pe care acum o folosiţi exclusiv în slujba celeilalte persoane.

Omul este un animal de turmă. Oricând gata să slujească pe oricine.

Munca voastră să fie condusă de recunoștință și smerenie. Dacă vreţi, în sensul antic-creștin al cuvântului, așa cum ne-a învăţat Origene sau Irineu.

Fie că primiţi sau luaţi bani, echilibrul să fie păstrat, oricum ceea ce faceţi n-are preţ și nu există răsplată.

Nu fiţi sentimentali, nu exageraţi, nu vă îndrăgostiţi, nu vă răzbunaţi, nu vă supăraţi și, mai ales, nu subestimaţi efectul pe care delincventul îl are asupra voastră.

De asemenea, nu ar trebui să vă lăsaţi pradă emoțiilor spontane, nici măcar în mod deliberat, de dragul de a-l impresiona pe client.

Fiţi pe fază, altfel aţi putea declanșa un adevărat iad al patologiei mentale. Ceea ce n-ar fi o mare problemă în sine, numai că, la vederea haosului, memoria se blochează instantaneu, deraiază și, în marea confuzie, n-o să se mai poată orienta în hăţișul de fire și cabluri. N-o să vă rămână timp să evaluaţi calm, sistematic și în liniște situaţia, să descurcaţi, să separaţi firele și să luaţi la

cunoștință defecţiunea tehnică de pe marele panou de comandă, nu emoţional, ci ţinând cont de semnificaţia momentană a fenomenului.

Vrând-nevrând, întrebările ei adresate tânărului erau direcţionate, aveau o notă personală, un tăiș personal. Chiar dacă a rămas neafectată, acţionase conform prescripţiilor și regulilor. L-a încurajat, l-a reţinut, l-a întârziat, l-a împiedicat, însă n-a putut să-și înfrângă invidia și ura, l-a condus pe celălalt pe drumurile celui captivat și era conștientă de propria-i ură, se lupta cu ea, când savura că urăște pe cineva și îi e silă de el, când respingea, își retrăgea dreptul la ură, desfătându-se cu propria-i subversiune.

Își dorea o distrugere mare cât lumea.

La fel s-ar fi luptat și dacă s-ar fi îndrăgostit de el. Scârba, ura de sine, ura și dispreţul faţă de lume, toate sunt ca pâinea caldă.

În faţa ei, incandescent, un om cu monologul lui banal de viaţă. Totuși confesiune nu i-ar fi zis.

Prin forma egocentrică, necunoscută până acum, a poveștii spuse la persoana întâi singular, tânărul s-a lăsat dus de val.

A ajuns să fie centrul unicului Univers, el singur, numai el. Avea trupul încordat, de parcă ar fi fost răstignit pe un obiect

invizibil. Cristos pe cruce. Chiar dacă nu de tot, dar întrucâtva a reușit să scape de privirea lui placidă și defectul de vorbire. A ieșit la iveală *eul* lui urât. Ceea ce era frumos. Încetineala neobișnuită a privirii și greutatea fizică a pleoapelor frumos arcuite s-au păstrat, se putea observa asupra căror fapte insistă, când anume se bâlbâie și cum se rătăcește.

Privirea îi luneca lent, își cobora leneș pleoapele groase și parcă tot mai greu reușea să-și fixeze privirea pe ceva.

Pe chipul lui, între timp devenit mai deschis, se vedea cât de mărunt și demn de milă ar fi fost fără mizeria vieții. Ar putea să se facă actor. Actorii au o faţă atât de mobilă, o căutătură atât de prudentă, o privire atât de apăsată.

Și totuși, pentru numele lui Dumnezeu, și-a spus Piroska, toată treaba asta, așa cum este, mă interesează prea puţin.

Ca unul care își prevede eșecul și preferă să pună pancarte de interdicţie. Ar putea să facă orice, însă celălalt abia dacă este, și niciodată nu va fi, stăpân pe sine. Nu el vorbește, ci limbajele însușite în cei douăzeci de ani. El n-are limbajul necesar pentru a se exprima, pentru a povesti. Iar aici ea nu-l poate ajuta. Nimeni nu-i poate pretinde asta. Nici ea nu poate să-și pretindă sieși.

N-are motive să-l urască, dar nici nu se poate forța să simtă o empatie durabilă față de el. Astfel se trezise în ea anxietatea ancestrală despre care, de fapt, vorbise celălalt. Pentru că nici mâine nu se va putea debarasa de proximitatea celuilalt, așa cum ai face-o cu un palton vechi.

Se holba la propria ei îngrijorare, precum Balaam la măgarul său.

Măgarul zărise înaintea lui Balaam ce urma să vadă acesta mai târziu. În calea lor stătea Îngerul Domnului cu sabia ridicată.

Gara din Vác unde, pe vremuri, într-o frumoasă dimineață de primăvară, sosiseră, cu mare pompă, kaiserul cu regina Elisabeta, era de-a binelea degradată și depășită de oraș. Îi întâmpina decorul pustiit al Monarhiei. Gara asta decăzută din Vác îi aștepta pe ei doi, împreună.

Iar așteptarea asta de ce n-ar fi fost însoțită de groază, frică și tremur, exact la fel ca la Kierkegaard.

Păstrând distanța și privind strict din punct de vedere al profesiei de tămăduitor de suflete, nu putea să nu se gândească, iată, cât de încet și de compact se scurge nisipul prin clepsidră.

Îi e imposibil să nu fie stăpânită de propria-i empatie. Fără niciun fel de autoadorație și autoprotecție, fără frică sau

tremur, se lasă sedusă de ea însăși, de faptul că are o asemenea abilitate plăcută cum este empatia. Există o astfel de abilitate. O declanșează speranța obținerii forțate a unui succes cât de mic, dar niciodată vizibil. Și nu poate fi adevărat că ar exista cineva care să poată mântui de păcate pe un altul.

Ceea ce te face să te cufunzi în cea mai profundă antipatie profesională pe care o poți avea față de celălalt.

Aiurea, numai atât poate să-și spună. Cu sau fără el, se va zbate între empatie și antipatie pentru totdeauna.

Ce să caut eu în conștiința unui străin respingător.

Alegerea nu este reciprocă.

Diferența socială dintre noi este prea mare, de netrecut.

El m-a ales pe mine.

Nu eu pe el.

Din întâmplare mi-a apărut în cale, întâmplător.

Ce să nu-mi pot dori.

Ieri cerul nopții a fost înstelat, iar luna în creștere s-a ridicat foarte târziu la orizont.

Se uitase îndelung la luna care, deasupra zidului de piatră de pe celălalt mal, urca încet pe cer, cu toate că știa deja că acolo, undeva pe afară, individul ăla stă și pândește.

Dar devenise precaută, de data asta dezbrăcându-se în întuneric, sus, la galeria atelierului.

Pe urmă, tot ieri-noapte, o noapte înstelată și luminată de lună, se pomenise în fața unei mari provocări, și anume să sară printre cele două piloane ale Podului Brooklyn executând, Doamne Dumnezeule, un salt înapoi.

Prin fereastra galeriei de la atelierul străstrăbunicului ei urmărea, la lumina lunii, noaptea ce șopotea prin frunziș.

Înfiorându-se de groază la orice șopot dulce.

Nu se mai sătura ascultând.

Niciodată nu fusese la New York, nici vorbă de așa ceva. Fusese la Paris, la Praga, la Florența, și tocmai se pregătea iarăși pentru Paris, însă la New York, nu. N-avea pașaport valabil, de mai multe luni își depusese cererea la autorități, dar încă n-avea niciun răspuns. N-ar fi putut spune de ce îi venise în minte tocmai orașul ăsta.

N-ar fi putut estima nici cât ar fi distanța dintre cei doi piloni, nici de câte ori ar trebui să se dea peste cap în aer, în timpul saltului înapoi. Visul ei prevedea doar că de multe, de foarte multe ori.

Foarte departe în această noapte catifelat-întunecată.

Mult mai mult decât posibilul, un multiplu de posibil ar trebui să facă, faţă de cât ar putea fi în stare.

Avea cale lungă înainte, între Brooklyn și Manhattan.

Asta ar fi prea mult pentru ea, o depășește. N-are de unde să-și ia atâta energie pentru o singură desprindere. Nu are atâta energie.

Nici experienţă în acest sens.

Însă mulţimea necunoscută adunată jos, pe șosea, oamenii care, cu feţele întoarse spre ea, îi așteptau numărul au fost înţelegători, i-au sărit în ajutor, întinzând între cei doi piloni ai podului un fir, o sârmă pentru acest străin împuţit, fără experienţă, în al cărui talent, dintr-un motiv oarecare, totuși aveau încredere. Tocmai o montau. Doi indivizi o montau. Le înţelegea intenţia. Sub firul întins au fixat o plasă de siguranţă. Nu voiau un cadavru, ci un număr de circ, un performance. Pe care numai ea, singura, putea să îl ofere. Se strigau unii pe alţii în noapte, între Brooklyn și Manhattan, urmăreau ca sârma să fie bine întinsă, dar flexibilă. Să nu întindă prea mult coarda. Cătușele să menţină cablul de siguranță proporțional cu solicitarea.

Când o slăbeau, când o tensionau.

Atunci ea, în tricoul ei negru, mulat pe corp, stătea deja pe pervazul pilonului în partea dinspre Manhattan, așteptând ca ei să termine. Poate că totuși nu trebuia să poarte un tricou atât de mulat.

Deși ei mă văd doar de departe, eu îmi expun public corpul, cu tot cu toate micile lui defecte.

Abia vedea cablul de siguranţă în întuneric, totuși ăsta era singura ei garanţie pentru cazul în care ar da greș cu producţia ei. Era atât de sigură pe ea, încât nici măcar nu-și imagina căderea în gol.

Ea simte spaţiul și e binecuvântată cu un simţ al ritmului atât de grozav, încât în timpul căderii cu certitudine va putea prinde cablul de siguranţă. Ceea ce în visul ei era perceput ca și cum cineva, cândva, i-ar fi șoptit sau i-ar fi prevestit asta cu mult timp înainte. Și de ce nu l-ar prinde.

Săritura i-a reușit, în ciuda întunericului a putut estima corect distanţa. Până și ea se mira cât de bine îi reușise. Însă, ajungând în vârful pilonului din Brooklyn, mulţimea care o aplauda îi cerea acum să sară înapoi, din Brooklyn până-n vârful pilonului din Manhattan.

Numai așa ar fi complet numărul ei.

Pentru care ei plătiseră, auzea bine de acolo, de sus, am plătit, am plătit, din cauza

plăţii strigau de acolo, de jos, pentru biletele alea răsfutute ale lor, lor li se cuvine numărul ăsta răsfutut.

Ei au plătit pentru asta.

Să nu se mai lase rugată atât, să nu mai facă atâta pe nebuna, la urma urmei distanţa nu se mărise între timp.

Ei nu plătesc degeaba. Fată dragă, dacă ai reușit să sari o dată, atunci nu-ţi mai bate joc de noi, poţi să sari și a doua oară. N-a spus-o cu voce tare, dar în sinea ei aducea argumente, indivizii ăștia care fac parte din clasa de jos n-au decât să strige ce vor, ea oricum își pierduse deja prea mult din energie și flexibilitate, iar pierderea asta de energie nicidecum nu este proporţională cu preţul biletelor. Ăștia o cred saltimbanc. Plătesc cu mărunţiș. Întâi ar trebui să se odihnească. Dar uitându-se la mulţimea de oameni nemulţumiţi și gălăgioși, deodată i-a devenit foarte clar că ăștia nu plătesc pentru odihnă.

Bine, atunci facă-se voia voastră, și-a spus. Pentru că, într-adevăr, așa era stipulat în contract.

Vor pericol de moarte pentru banii lor.

Dacă strada dictează regulile, atunci trebuie s-o facă, măcar din autoapărare.

Trebuie să-mi cresc puterea de concentrare direct proporţional cu energia.

Iar dacă n-o să am noroc, ăștia o să mă linșeze.

Așezată în vârful pilonului din Brooklyn, a stat mult timp să studieze din nou distanţa, trebuia să determine și densitatea aerului. De parcă prin concentrare și-ar fi întipărit distanţa în conștiință. Apoi, brusc, s-a întors cu spatele. Considera că atâtea cunoștinţe sunt suficiente. A luat poziţia pentru saltul înapoi. Și-a pus mușchii în mișcare. În urma saltului anterior reușit, se simţea bine în pielea ei. Își simţea cu plăcere părţile trupului. N-avea ce să mai aștepte. S-a desprins de pe piatra prelucrată rustic, apoi n-a mai rămas decât saltul în sine, rotirea în aer. N-avea cum să mai aibă alte trucuri profesionale sau dubii. Era la cheremul lumii fizice. Trebuia să se concentreze asupra menţinerii unei rostogoliri uniforme prin aer. Și se rotea, se rostogolea pe traiectoria guvernată de legile fizicii și determinată de raportul dintre gravitaţie, viteză și energie.

Știa bine că startul îi reușise, asigurându-i curbura traiectoriei și impulsul necesar.

Acum trebuie să se rostogolească, învingând forţa gravitaţională.

Însă atât de bine îi reușise desprinderea, atât de economicos reușise să învingă forţa gravitaţională, încât n-a mai atins solul nici

pe pilonul din Manhattan al podului, nici în altă parte.

Iar în tot acest timp, de acolo, de jos, mulţimea veselă aflată în delir nu vedea decât cum ea, cu tălpile-i strânse sub șezut, se îndepărtează încet pe cerul nopţii, scânteind și luminând în ritm uniform și poziţionându-se pe o orbită sferică, nimic altceva nu vedeau, doar tălpile ei goale scânteind și luminând și cum dispare ea în desișul luminos al planetelor, asteroizilor și exploziilor de supernove.

Nici ea nu mai vedea deasupra ei nimic altceva decât întunericul tot mai adânc și mulţimea de stele strălucind în depărtare. Se depărtează de ele pe orbita cerească. Nu mai există nici jos, nici sus n-a existat. După un timp, apare întrebarea, unde naiba, unde dracu' mă duc eu în catifeaua asta a întunericului din spaţiul infinit al stelelor îndepărtate, dacă nici măcar distanţă nu există.

Și-a găsit amuzant visul, l-a și înţeles. Senzaţia plăcută dată de spaţiul stelar a persistat până dimineaţă.

Ar trebui să apelez la acele rezerve afective, îi spunea visul proiectiv, care nu-mi stau la dispoziţie și care, probabil, au legătură cu multe altele, dorul de ducă, dorinţa de a muri, însă nu și cu acest străin

nenorocit. Nu se poate să aibă vreo legătură. Pentru mine nu-i decât o figură oarecare din adunătura aia de jos.

Vedea pe el că nu din cauza ei, nu din cauza persoanei, a femeii, ci din cauza propriei lui pofte de a vorbi căzuse în transă.

Poate că și înfățișarea ei, faptul că era femeie, buna ei poziţie socială, parfumurile, hainele ei au avut un oarecare rol, însă persoana ei n-are nicio legătură cu asta.

Aș putea fi înlocuită cu oricine.

Acestui om n-are cum să-i facă rău, pe acest om n-are cum să-l ajute.

Își lăsaseră alţii amprenta asupra lui.

Amândoi se mișcă pe propriile lor orbite cosmice.

Nici măcar nu-și dă seama cui îi vorbește, unei femei sau numai universului, într-atât e de copleșit de el însuși. Mărturisește lucruri pe care, conștient fiind de responsabilitatea sa penală, ar fi mai bine să le treacă sub tăcere.

Nu mai vreau, și-a spus încărcată de propria furie infantilă.

Nu vreau să ajung cu el la poliţie.

Nu vreau să denunţ pe nimeni.

De parcă s-ar fi deschis un robinet ruginit într-o casă părăsită, cu ușile și ferestrele larg deschise de decenii. Scuipă aer, rugină, zgâlţâie conductele din pereţi, zice vrute și

nevrute pe limba lui rudimentară și încurcată, în timp ce orice frumuseţe îi dispare, se cutremură de efort, nu știe să se exprime, n-are limbaj pentru asta, zguduie din temelii toată casa.

A fost de-a dreptul bizar să poată studia respingătorul din acest trup care satisfăcea aproape toate pretenţiile de armonie, și asta nu numai cu ochiul liber, ci și în timpul funcţionării sale.

Vedea cum omul ăsta, prin șuvoiul de cuvinte care se revărsa din el, se pusese la adăpost, într-o siguranţă care nu numai în fața ei, căreia îi vorbește, ci în fața oricui din univers nu are, nu poate avea niciun fel de acoperire.

Asta arată mult curaj.

Ceea ce avea totuși un anume farmec.

Să stai într-un tren și să vorbești așa, în pustiu.

Nu se referă la mine, nu mă privește pe mine. O astfel de frumuseţe, așa o încurcătură nu mă ating. Indiferent cui i-ar fi povestit viaţa lui reală sau imaginară, unui necunoscut sau oricui pe lumea asta, în realitate propriei sale obsesii îi vorbea atât de agitat, bâlbâit și fragmentat.

Și iarăși n-a înţeles cum putea să se întâmple.

Cum a ajuns ea în proximitatea unei asemenea ființe nenorocite, fir-ar al dracului să fie.

Ce fel de forțe de atracție, ce energii funcționează în univers, sau cine aranjează astfel lucrurile, ce fel de zeitate le rânduiește.

A ajuns într-un spațiu vid, unde nimeni nu-l putea urma, cu atât mai puțin ea. În cel mai bun caz atâta poate să facă, să-l asculte cu răbdare. Măcar să-și înfrâneze sila și reținerea până ajung la Vác.

De ce oi fi visat eu cu mult înainte sarcina asta imposibilă. Dacă privim rațional, este o simplă schemă de terapie. Nu numai că ar trebui să suporte apropierea celuilalt, ci să și profite de asimetria prestabilită ce decurge din natura relației. El poate să spună brașoave cât poftește, să fabuleze, să se înfurie, să plângă în hohote, să exagereze, să deformeze adevărul, să mintă în voie, să seducă sau, fie brutal, fie cu gingășie, să spună adevărul, având în vedere că îndrumătorul său spiritual, liber ales, trebuie să arate același interes și aceeași compasiune față de toate aspectele vieții sale.

Iar ea ar trebui să-l accepte pe celălalt ca parte a ființei sale, deși nu-i este nici rudă, nici prieten, iar iubit în niciun caz nu-i poate fi.

Într-adevăr, sub ei se căsca miraculosul hău stelar al elementelor lipsă.

Ce tot vorbește, Doamne Dumnezeule, cum aș putea eu să-l urmăresc, ce să facă ea cu vorbăria asta grosolană care-i inundă conștientul.

Nici măcar n-avea unde să depună în conștientul ei majoritatea celor relatate.

Putea să le perceapă exclusiv simbolic. Experiența ei de viață e lacunară, experiența în dragoste, zero, nimic, abia câte ceva, pentru epoca respectivă și la vârsta ei, astea fiind considerate într-adevăr nimicuri.

Însă, fără nicio prejudecată, conștiința și sufletul ei lucrau precum o fabrică-gigant.

Urechile nu poate să și le astupe, raţiunea nu și-o poate stinge ca pe un întrerupător, deși aude și vede numai lucruri pe care nu le înțelege în totalitate și, înainte de toate, n-o privesc. Totuși îl urmează, cu puţina ei raţiune, ca un cățeluș flămând.

Se ruga să n-aibă de-a face cu el.

Să înceteze atracţia acestui chip frumos.

Astfel se răzbună faptul că interesul ei nu este înainte de toate impulsiv, dar nici filozofic, ci de natură picturală, artistică, proporţia, fizica secţiunii de aur, armonia formei o cucerește, și nu efectul asupra auzului sau dizarmonia raţiunii.

Bărbatul ăsta este derutant, vrea să fie derutant, vrea s-o ademenească, s-o atragă în ceva, în vreo porcărie de care ea nu vrea să aibă parte și, în timp ce se cufundă cu voluptate în atracția lui, mai degrabă și-ar dori să-și părăsească până și epiderma.

Să-și țină gura odată, ăsta-i un porc, o jivină, un animal.

Toate simțurile, întreaga ei ființă protestau împotriva lui, în timp ce-și spunea cât e de cretină. Cum pot să compar un astfel de monstru uman cu un animal.

Cu toate că nici tăcerea lui n-ar fi fost mai suportabilă.

I-a acceptat și interpretat fără rezerve asocierile, în cotloanele și arhivele corespunzătoare ale minții așezând cuvintele inteligibile, cu tot cu accente, ale celuilalt, adică însăși tehnica relatării. Niciun detaliu nu i-a mai rămas străin sau pasibil de uitare. În orice caz, ca domnișoară îndărătnică și bine educată, și-ar fi dorit oricând contrariul. Nici defectele de vorbire, greșelile de limbaj, confuziile, credințele, trecerile la dialect nu erau nesemnificative pentru ea. Sau argoul la modă, care se lipise de el în fabrica de pâine, de la ceilalți muncitori, și pe care-l folosea nelalocul lui, mai bine zis în propria sa interpretare.

Ca la oricare altul, limbajul lui se baza pe sonorități greșite și neînțelegerea termenilor.

De parcă nici propria lui limbă maternă n-ar fi reușit să și-o ordoneze în cap. Sau de parcă ar fi relatat lucruri pe care nici el însuși nu le înțelesese, ele nefiind de înțeles cu mintea întreagă.

În realitate, persoana asta numită Piroska Mírák sesizase mult mai mult din cealaltă persoană decât ar fi putut să contabilizeze în mod obiectiv drept cunoștințe despre celălalt.

Cu această întâlnire întâmplătoare se împovăraseră reciproc.

Se hurducăiau pe linia de plutire, în timp ce principiul de funcționare al gândirii și al obsesiilor celuilalt îi devenea tot mai limpede. Pusese mâna pe cheia de la lacătul diavolului. Modul lui de funcționare plin de trucuri îi acaparase nu numai rațiunea, ci și întreaga ființă. Timp de clipe lungi fusese nevoită să se îngrozească de ea însăși. Trupește simțea pentru el chestii rușinoase, îl dorea. Mai pe de-a dreptul, i se făcuse poftă de el, ceea ce pentru ea nu era ceva cunoscut, mai ales față de o ființă extremă ca asta, nu, deloc.

La urma urmei, și în cazul ei, potențialul senzual și emoțional își spunea cuvântul. Ceea ce în general n-are nicio legătură cu

emoţiile din spusele celuilalt, oricât ar fi acestea de pline de întorsături extravagante, elementare și fascinante ori încărcate de locuri comune, drept urmare plictisitoare de moarte.

Numai simpla ei capacitate empatică ce funcţiona ca un reflex necondiţionat o lega de el, nimic altceva.

Problema ei era că, oricât s-ar fi împotrivit, nu putea să nu-l urmărească cu interes pe infractorul ăsta.

Cu toate că ar fi fost mai bine să-l ţină la distanţă, să-l numească scursură. Să se ridice și să plece din apropierea lui. Și mai bine ar fi fost să-l someze pe el să plece. Ce treabă am eu cu tine, măi ou clocit. Acest ou clocit îi venise în minte involuntar, ce să fac eu cu un ou clocit.

Numai că nici măcar în vis nu știa ce înseamnă aproapele și cu ce se mănâncă departele, darămite într-o dimineaţă banală ca asta.

Era de parcă prin întrebările ei l-ar fi dirijat printre macazuri, dar nu numai pe el, ci și pe ea însăși. Pe ăsta pe-aici, pe ăla pe-acolo să-l dirijeze. În timp ce se tot schimbă macazurile, n-are timp să evalueze dacă-i bine ce face. Celălalt o urmează. Gonesc mai departe pe alte perechi de șine. Cu toate că

nu știe încotro. Ei bine, păi la Vác. Oare ce catastrofă ne așteaptă.

Oricum ai privi lucrurile, sentimentul în sine, febra relatării și constrângerea elementară a acceptării, în ceea ce o privește pe ea, nu sunt reciproce.

Unui individ ca ăsta nu vrea să-și povestească propria ei viaţă, în schimb.

Nu vrea să aibă nimic de-a face cu el.

Adevărul e că asupra acestei femei tinere pe nume Piroska Mírák plutea blestemul sau binecuvântarea reciprocităţii. Despre care nimeni n-avusese cunoștinţă până acum, atunci de unde să fi știut ea, dacă nici măcar nu fusese încă îndrăgostită.

Sármány ar face o mare greșeală dacă ar lua-o ca asistentă.

Ea într-adevăr nu e adecvată pentru această meserie.

Toate, dar absolut toate le învaţă abia acum.

Soarta o copleșise cu nevoia nebună de reciprocitate, în timp ce celuilalt îi confiscase sau îi afurisise aproape orice calitate necesară pentru ceea ce s-ar chema capacitatea durabilă și reciprocă de atașament emoțional.

Oamenii tineri adesea se sperie de-a binelea realizând că și într-o fiinţă armonioasă ca formă și culoare poate sălășlui răul, și că ar fi în stare chiar să-l și lase liber.

În *celălalt* ăsta nu sălășluia bunătatea, de atâta a reușit să-și dea seama, în ciuda învelișului.

De parcă frumusețea corporală ar putea fi asociată exclusiv cu bunătatea.

Peste câteva zile, când părintele Jónás, la ora stabilită, îi aștepta în picioare în încăperea cufundată în semiîntuneric ce se deschidea din sacristia inundată de soare, Piroska Mírák se gândea cu mare bucurie că acum, în sfârșit, va putea depune la garderobă paltonul ăsta mult prea greu, adică povara acestui individ iremediabil dezorientat și sucit.

Deși străinul i se încredințase asemenea unui copil care-și încredințează capul bălai mâinilor frumos rotunjite ale educatoarei.

Ar fi urmat-o oriunde.

Numai să poată fi puțin împreună cu ea.

În timp ce pentru Piroska era foarte clar că totul e aparență, niciun cuvânt nu-i adevărat din toate astea. O exagerare, totul. Teatru. Iar ea ar fi doar o simplă recuzită a unui prolog teatral.

Obiectul și unealta unor fantezii frumos colorate.

Stând aici, în fața lui, în trenul ăsta mizerabil de navetiști care, în ciuda ferestrelor deschise, continua să pută, vedea că fiecare celulă a acestui om nefericit,

întregul înveliș perfect al trupului său erau suprasaturate de o indiferență cosmică, de fanteziile și impulsurile unei violențe criminale.

În mod sigur are înclinații spre bunătate, cum să n-aibă.

Dar se va dezice de ele și o s-o comită.

N-o să-l poți opri din drum tocmai tu.

Ori a ucis sau a violat deja, fără să mărturisească nimănui, și n-a fost prins, ori urmează să ucidă, fiind și asta o căutare a bunătății, o să ucidă, femeie sau bărbat, om sau animal, o să ucidă și o s-o facă în așa fel încât nimeni n-o să-l descopere.

Pe el nimeni nu-l bănuiește.

Iar dacă nici asta nu-i reușește, căci nimic nu-i reușește, la urma urmei e un fazan, atunci o să se sinucidă.

Și nimeni n-o să observe. Nimănui n-o să-i lipsească, nici cât negru sub unghie.

Însoțit de câteva formule de politețe, s-a grăbit să predea paltonul părintelui Jónás.

La fel de hotărâtă precum îl pregătise cu câteva zile înainte.

Părintele Jónás a făcut gestul binecuvântării, drept semn să se ducă, poate să plece, și-a făcut treaba, acum poate să plece liniștită.

Dintr-un motiv oarecare numea cabinetul ăsta ciudat dintre sacristie și nava bisericii

garderobă. Unde înainte de spectacol ne putem lăsa paltoanele.

În orice caz, marele spectacol abia acum urmează. Întunericul dens înghiţise luminiţele candelabrului.

După cum e scris.

Cu toate că aici n-avusese cum să vadă vreodată vreun cuier. La ce să fi servit un umeraș sau un cârlig într-o biserică.

Posibil să fi fost vreo rămășiță a unei fantezii din copilărie, cum că ar fi fost garderoba unui teatru și că s-ar putea agăţa ceva aici, poate lambriurile lustruite din lemn îi declanșaseră această asociere mentală.

La urma urmei omul tot dezbracă ceva când intră într-o biserică. Își extrage gândirea din mecanismul de care se plictisise al acestei lumi, încredinţând altcuiva substanţa. Dar mai mult decât atât, ea avea o relație mai intimă și, înainte de toate, mai obiectivă cu propria-i biserică. S-ar putea spune că o folosea ca pe orice obiect uzual. Și nu de parcă raţionalitatea și spiritualitatea ei ar fi fost contradictorii.

Când a ieșit pe ușa sacristiei văruite în alb ce strălucea în soare și, eliberată de sarcina ei, s-a pomenit, fericită, în curtea parohiei umbrită de castani sălbatici, pentru ca, în sfârșit, fără alte responsabilităţi, cu coșul agăţat de braţ, să poată pleca în grabă la nea

Maracsek, măcelarul, care în tinereţe practicase luptele libere, el însuși numai carne tare, precum cărnurile, orice carne ar fi fost, pe care le izbea cu barda și le felia cu dibăcie, fost campion regional, carne pe care o primea de dimineaţă, era de parcă, o dată pentru totdeauna, s-ar fi eliberat.

Și să n-o mai intereseze decât vara asta lejeră sau ce să gătească duminica. Și nicio disponibilitate de identificare, nicio responsabilitate.

Să vină prietenii, cu mașinile lor vechi, s-o ia.

Să meargă în excursii de mai multe zile, cu bicicleta, cu vaporul, oriunde.

La Sirena din Leányfalu, să danseze.

Să vâslească în keelboaturile lor, s-o ia și s-o ducă pe malul stâng, la Pilismarót.

Nimic n-o mai obligă la nimic.

Ea nu e psiholog și nici prin cap nu-i trece să se facă psihiatru. Degeaba o încurajează Sármány, poate să spună ce vrea, ea nu se va lăsa sedusă de o profesie atât de lipicioasă. Ea e de părere că nu e psihoză, nici nevroză, îi spusese repede părintelui Jónás. O traumă psihică într-un trup aparent sănătos. O acumulare de traume grave care, mai devreme sau mai târziu, vor duce la crimă. Ce altceva ar putea fi sau ce ar putea fi altfel.

Dar că, până la urmă, o să se sinucidă dacă nu va putea ucide, asta nu i-a mai spus-o părintelui Jónás. Poate ar fi chiar bine să se sinucidă, măcar alţii ar fi cruţaţi.

Nu putea s-o spună cu voce tare, nici să aducă vorba, căci posibil ca baiul să fie mult mai mare. Părintele Jónás o să-și dea seama imediat, de asta ar vrea să-l aducă la el.

Părintele Jónás a încuviinţat din cap, bine, fetiţa mea, bine, frumos din partea ta, o să ne uităm, observăm, vedem ce putem face pentru mântuirea sufletului său, mâine să mi-l trimiţi pentru *benedictio*.

O să vedem ce și cum, că rău n-o să-i facem.

Din păcate, singur nu vine, cu asta m-a șantajat, că singur nu se duce la părinte.

Atunci adu-l frumușel la mine, Piroska, dă curs acestui șantaj, fetiţa mea, precis că are un bun motiv pentru asta. Așa cum spui, nu putem să-l lăsăm baltă.

Să nu se supere părintele, însă ea se teme de șantajistul ăsta, un pericol chiar și pentru el însuși. Nu-i face nicio plăcere să-l conducă aici. Pentru ea fiecare pas e dureros. Fiecare cuvânt. Mai simplu zis, nu vrea să se afișeze prin sat în compania lui, nici să stea în apropierea lui. Nu vrea să-i iasă vorbe. Și așa a fost mai mult decât destul. Tot ce s-a întâmplat până acum.

Ea știe că asta e o slăbiciune penibilă, îi e penibil s-o și spună, dar nu poate să treacă peste slăbiciunea ei. Mai bine ar trimite-o părintele pe sora Maria după el.

Aia l-ar pune de-a binelea la punct, chiar și în timpul unui drum atât de scurt.

De asta au râs puţin, de faza cu Mariska.

Amândoi o considerau amuzantă pe Mariska, pe care părintele Jónás o numea sora Maria de faţă cu străinii. În ciuda însușirilor ei proaste, numele ăsta îi atribuia un oarecare prestigiu, devenind astfel sora tuturor. Toţi cei care respectau cât de cât cuvântul părintelui Jónás așa-i ziceau în public, sora Maria.

Care într-adevăr, repezit și brutal, îi punea la punct aproape pe toţi. Era o persoană de neînduplecat. Cu două capete mai înaltă decât părintele Jónás, o fiinţă numai oase, în eternele ei șorţuri și capoate înflorate. Din când în când și părintele Jónás încasa câte-un perdaf.

Nu înţeleg de ce te codești, fetiţa mea, căci după câte mi-ai povestit, de zile întregi nu faci altceva, i-l smulgi din mâini nenorocitul ăla de căţel, stai cu el în tren, îl ocrotești, după câte văd nu te-ai mai ocupat de altceva în cuget și-n simţiri.

Și atunci ăia câţiva metri încolo sau încoace chiar că nu mai contează.

Ceea ce era adevărat, Piroska n-a mai zis nimic, nu l-a contrazis, după care amândoi au izbucnit în hohote de râs.

Până și în vis tot de el fusese preocupată.

Bine, atunci încă o dată, numai de data asta, o să i-l aducă mâine-dimineaţă, în schimb părintele Jónás să accepte că ea nu mai vrea să audă de el, nu mai vrea să-l ocrotească.

Nici de asta nu pot să te asigur, fetiţa mea, pentru că nu e treaba mea să asigur, indiferent pe cine, de ceva atât de inuman. Să nu uiţi asta, pentru că atunci uiţi și de indulgenţă.

De asta iarăși au râs, pentru că într-adevăr așa era, Piroska s-a și speriat de acest râs împreună.

Părintele Jónás nu putea să știe și nici să promită nimic. N-avea chemare pentru speculaţii, vorbea întotdeauna numai ce era nevoie. Nici acum nu se întreba că oare de ce ar avea nevoie brutarul ăsta de orice fel de *benedictio.* Tăcea la fel cum tăcea aproape oricare altul. Însă independent de asta, amândoi știau despre ce nu vorbesc. Pe de altă parte, nu se putea tace astfel încât în trei zile să nu fi știut toată lumea, și atunci tăcerea nu mai este comună. Așa ajungea orice veste măruntă la turnătorii profesioniști, ei o dădeau mai departe pe cale

oficială, dar autorităţile se făceau că nu știu care-i treaba cu *benedictio* ăsta răsfutut.

Știind toate astea, pentru un timp Piroska scăpase totuși de sarcina ei împovărătoare.

De tema ei de casă, cum o numea.

O făcea suficient de fericită vara parfumul ușor al petuniilor dimineaţa.

Recunoaște că părintele Jónás este mai înţelept decât ea, însă tot nu-i mai pasă de tânărul ăsta și de soarta lui.

Nici vorbă să meargă la poliţie. Nici părintelui Jónás nu putea să-i spună toate detaliile.

Face ceea ce va face.

Cu toate că luase la cunoștinţă cu stupefacţie noua ei experienţă, cum că ea îi expediase propriei biserici un criminal.

Chiar și așa, nu mai voia să se lupte cu sarcina asta imposibilă. Individul ăsta fără speranţă se lipise de ea, dar ea se scuturase de el, lipitoarea asta n-o să-i sugă ei sângele, că o va smulge și o va arunca. Prefera să se amuze de visul ei, de ușurătatea văratică a soluţionării acestei sarcini imposibile, cât de mult o menajase visul, cât de magistral îi ambalase pilula amară.

Și pentru părintele Jónás din garderoba bisericii va fi o întrebare dificilă. Cu toate acestea, nici măcar nu putea să-și închipuie un bărbat mai bun și mai vrednic decât

părintele Jónás. Încă dinăuntru, din grădina bisericii îngrădită cu un zid de piatră, înainte de a păși în stradă, îi devenise mai clar ca niciodată la ce servește un supervizor în analiza sufletului.

Ca nu cumva vizionarul s-o dea în bară cu viziunile sale false, de asta e nevoie de un supervizor, pentru că lucrează cu materie vie și nu cu astre îndepărtate.

Scormonise în materie vie.

Stătea tâmp în soarele amiezii, portofelul ei roșu zăcea pe pietrișul din curtea bisericii, cărat aici de pe malul Dunării și, în timp ce se descălța de sandalele stricate, chinuindu-se să se ridice, nu pricepea ce se întâmplase, cum de s-a putut întâmpla, apoi și-a dat seama, căderea fusese cam nefericită, se julise de-a binelea la genunchi, o să curgă sânge.

Tocul de la sandalele ei roșii s-a rupt.

Bine, accept, asta mi-e pedeapsa, dar cine și pentru ce mă pedepsește. Deși era clar că ar fi avut o nevoie arzătoare ca toate cele întâmplate, tocul rupt, pedeapsa, părintele Jónás, să le discute cu Júlia, fie și ulterior.

Se lipea de profesoara în vârstă, cu tot cu gândurile și sentimentele ei, la fel cum se lipea tânărul ăla jalnic de ea. În timpul discuţiilor despre studiile de caz, râdeau des împreună cu Júlia Sármány. Erau râsete foarte ciudate, de natură profesională. Ca să

nu plângă, să nu pomenească de soartă, să nu spună fir-ar al naibii să fie și să nu invoce niciun fel de zeităţi.

Dacă va reuși să-și facă o programare.

La Sármány nu te puteai duce numai așa, pe nepusă masă, ca la părintele Jónás. În primul rând ar trebui să-și spele cumva rana.

Tocul sandalei roșii atârna. Se uita la el, râzând în sinea ei, gândindu-se cum a fost posibil să i se întâmple așa ceva tocmai din cauza băiatului ăstuia mare al lui Törpike.

Apoi și-a scos și cealaltă sanda.

Fir-ar al naibii, își tot repeta, chicotind. Tocmai după ce scăpase de paltonul ăla împuţit, căci orice am zice, băiatul lui Törpike puţea, nu glumă, să-și rupă tocul. M-am făcut de râs. Nu i se părea corect. Ruperea tocului nu se putea considera un semn divin. Un avertisment de râsul lumii. Dar referitor la ce și de la cine. Mai degrabă se simţea grozav de stingherită de stingherеala ei. Nu poţi să umbli pe pietriș în pantofi cu toc.

O să umble desculţă, ducându-și sandalele în mână. Iar rana o să și-o șteargă cu salivă.

Nici părintele Jónás nu știa la ce servise iniţial cabinetul fără ferestre ce se deschidea din sacristie și ducea în biserică, și unde, în veșminte de slujbă, îi primise în picioare pentru *benedictio.*

Iar acum iată-l aici, singur cu bărbatul ăsta tânăr, care părea deosebit de neajutorat și dezamăgit.

Stătea cu braţele atârnând, bietul de el, în timp ce părintele Jónás îl privea îndelung, în tăcere.

Acum îl avea pe părintele Jónás lângă el.

Ca unul care nu s-ar fi așteptat la asta.

Părintele Jónás și singurul lui scaun.

Era un scaun ţărănesc, din lemn, făcut prin canelare. Ceea ce la noi însemna că scaunul, la fel ca toate lambriurile din încăpere, din lemn închis la culoare, n-avea niciun cui sau șurub, ci numai îmbinări.

Părintele Jónás nu vorbise niciodată cu nimeni despre această descoperire a lui. Faptul că scaunul era construit și asamblat fără nicio piesă ajutătoare făcea parte din misterul micii încăperi impozante.

În caz că i s-ar face rău cuiva, să aibă pe ce să se așeze. Până i se aduce un pahar de apă rece din sacristie. Numai de aia se afla aici un scaun. A vrut, fidel spiritului cabinetului, ca scaunul să n-aibă cuie, să fie un scaun din lemn canelat.

Respectivului să i se dea de băut, să fie sprijinit ca să nu cadă, să fie așezat pe scaun, cu o batistă să i se umezească gâtul, ceafa, fruntea.

Erau pregătiţi pentru orice eventualitate.

Totodată scaunul să nu fie prea comod.

Iar el își organiza *benedictio* astfel încât, pe cât posibil, să mai fie cineva în sacristie, iar ușa să rămână pe jumătate deschisă.

În timpul acestui *benedictio* să existe o deschidere vizibilă spre lumină, spre lumea din exterior.

Sub tavanul pe care se sprijinea clopotnița, sacristia avea trei ferestre boltite, secționate radial. Se putea vedea lumina celor trei puncte cardinale. Lumina inunda încăperea dinspre miazăzi și răsărit împreună cu o licărire răcoroasă dinspre miazănoapte. De aici să intre în cabinet numai zgomotele stinse ale diferitelor îndeletniciri, nu însă vorbe sau conversații.

În semiîntunericul intim din cabinet, nimeni să nu se simtă închis aici împreună cu părintele Jónás.

Sau să fie deranjat de ceva de afară.

Nu-i vorba să nu scoată vreun sunet, asta era dispoziția părintelui Jónás, dar în timpul *benedictio* să nu dea din gură, să nu clămpănească doi sau trei deodată.

Nu există situație excepțională, totul se desfășoară cât se poate de bine și de normal, rămânând așa până la împlinirea timpului. Nici cuie, nici șuruburi, nici clei, nici în scaun, nici în lambriuri. Ca nimic să nu tulbure tipicul slujbelor.

În sacristie trebăluiesc femei, balamalele celor două uși ale șifonierului mare cu intarsii meșteșugite scârţâie, femeile scot și bagă năframele pentru altar, hainele pentru slujba religioasă, cămășile apretate, iau câte una s-o mai calce puţin, căci se pare că părintele stă prea mult pe cur, în loc să se ducă din când în când la plimbare, și se șifonase în spate, trebuie să dea cu aburi. La un moment dat, Mariska trebuie să treacă dincolo, în cabinet, cu bordurile de dantelă proaspăt apretate întinse pe braţul ei sau cu năframa bogat împodobită cu ajur și bine călcată. Ca să nu mai aibă dungi de la îndoituri.

La noi lucrurile merg așa cum trebuie, femeile zornăie și zdrăngănesc, curăţând obiectele de cult. În timp ce umplu vazele, clipocit de apă, pe care o iau, cu un clinchet care răsună în spaţiul mare și luminos al sacristiei, dintr-o găleată smălţuită.

Atâta le e suficient celor dinăuntru pentru a-și păstra mintea limpede.

Și florile le aranjează tot aici, în sacristie, ca după aia să le ducă la altar.

După ce se va fi terminat *benedictio* din cabinet.

Cei veniţi pentru *benedictio* nu s-ar fi gândit că intenţionat este atâta mișcare pe aici, însă așa era, intenţionat.

Mai era important ca patrafirul părintelui Jónás să-i încadreze frumos gâtul și să nu fie proaspăt spălat. Patrafir de mătase proaspăt spălat, nici el nu știa de ce, nu-și punea pentru *benedictio*. Ar fi putut, nu exista vreo dispoziţie liturgică referitoare la asta, însă simţul său social nu-i permitea.

Apariţia lui să nu fie prea festivă, să nu le pară prea străin celor veniţi adesea de departe, cu hainele șifonate și pantofii murdari de noroi.

Însă ușa înaltă, cu două aripi, ce dădea în spaţiul bisericii o închideau cu grijă, urmând dispoziţiile concrete din *Rituale Romanum*.

Ceea ce părintele Jónás, ghidat de modul de exprimare al episcopului Gáspár Hillarius, numea cu consecvenţă *benedictio* în sensul procedural al cuvântului nu era *benedictio*. Asta o știa toată lumea, cel puţin aceia din dieceză care aveau de unde să aibă cunoștinţă de astfel de chestiuni conceptuale confidenţiale.

Binecuvântarea, adică *benedictio*, ar fi putut cel mult să finalizeze procesul de *purgatio* printr-un rezultat incert. Dacă *purgatio* nu are finalitate, atunci, prin definiție, nu-și are rostul. Atunci nu există binecuvântare. Și atunci, teoretic, n-ar trebui să folosească această denumire generică pentru ceva la care nu se referă. Pentru că

atunci este prezentă absența neplăcută a binecuvântării. Oare cum va evolua *purgatio*, asta nimeni n-ar fi putut spune dinainte. Când va avea, când va fi posibil să aibă *benedictio* drept finalitate. Însă până atunci trebuiau să apere euharistia completă sau cel puțin să țină departe sufletul necurat, pentru ca nu cumva, din cauza răutății fățișe ce se răspândea tot mai mult, să fie nevoie să sfințească din nou biserica.

Cheia ușii înalte, cu două aripi, ce dădea în nava bisericii o lăsau în broască.

Și, cu mari precauții, o și răsuceau.

Acolo să nu fie intrare liberă din cabinet, nici măcar din întâmplare să nu se poată intra, pe acolo să nu aibă nimeni ieșire, cale de evadare. Eventual deschideau ușa asta cât să întindă Mariska pe altar năframa proaspăt spălată și apretată, iar Mariska avea destulă experiență încât să recunoască eventualele pericole după vocile și zgomotele înfundate ce se auzeau din cabinet. Știa când se poate sau când e recomandabil să treacă prin cabinet pentru a merge în nava bisericii.

Urletele puteau fi periculoase, însă mai periculoase erau tăcerile îndelungi. Pereții încăperii folosite pentru procedura de *purgatio*, căreia părintele îi spunea cabinet și despre care, în afară de el, nimeni nu știa ce e, erau îmbrăcați din tavan până la podea în

lemn închis la culoare și foarte lustruit și, din același lemn prețios, poate castan, împodobiți cu o cruce uriașă. Foarte probabil ca și crucea să fi provenit din perioada în care fusese construită biserica. De parcă învelișul de lemn ar fi fost făcut pentru vreun castel englezesc. De culoare brun-roșcat, lustruit cu dichis. Probabil rodul mai multor sute de ore de muncă. Timpul nu-i dăunase luciului acestuia perfect. Iar crucea avea particularitatea că nu exista *corpus* pe ea și nu era agățată de un cârlig, ci se îmbina în cinci locuri cu învelișul de lemn și, prin el, probabil și cu peretele.

Iar elementele învelișului de lemn erau fixate pe pereți cu pene din lemn bătute în dibluri.

Ochii părintelui Jónás simțeau lipsa acelui *corpus* de pe cruce. Nu că trupul lui Isus ar fi fost dat jos eventual mai târziu, ci că nu exista nicio urmă că ar fost vreodată acolo. Nicio urmă de cant, nici de pană, nici de îmbinare, nici de șurub, nici de cârlig nu trăda faptul că ar fi fost vreodată un *corpus* pe cruce.

Pentru că atunci pe *corpus* trebuiau să fie cuiele grosiere de fier.

Încă de mic copil se gândea adesea la asta. Poate tocmai de aceea și-a ales cariera bisericească în loc de viața reală, din cauza

acelor cuie de fier. Ca *novitius* fusese pur și simplu posedat de cuiele astea, atât de multă durere îi provocaseră în tot trupul. Văzând cum făurarul din Bakony preschimba, cu un ciocan, bucata de fier incandescent într-un cui, izbucnea în hohote de plâns. Atât de pătruns fusese de patimile lui Cristos și de ultimele lui cuvinte de pe cruce, încât era de temut că, din cauza acestei hipersensibilităţi nevrotice, nici n-o să poată fi hirotonisit preot, pentru că palmele și labele picioarelor sale vor sângera de la cele patru răni ale lui Isus Cristos. Îi apăruseră pete roșii pe piele. Dar asta n-o știa nimeni, în afară de confesorul său. Totul a durat câteva săptămâni, după care pe cât de neașteptat apăruseră, pe atât de repede și dispăruseră, însă inflamaţia persistentă lăsase în urmă răni adevărate pe pielea lui.

Poate de aceea nu exista *corpus* aici, ca să nu fie nevoie să se bată cuie în cele două palme și în labele celor două picioare încrucișate, în carne și în lemn.

Patimile lui Isus și moartea lui pe cruce să nu atingă lemnul și pereţii, să rămână imaculate, neatinse de orice suferinţă trupească.

Din tavanul înalt cu bolta ascuţită, prins de o funie barocă din mătase bordo, groasă, răsucită și pe deasupra împodobită cu crinii

Bourbonilor, atârna un candelabru de lemn de forma stelei lui David în șase colţuri, simbolizând unitatea indestructibilă dintre substanța divină și cea umană. Nici asta nu era de înţeles pentru părintele Jónás. Cum or fi ajuns aici Bourbonii cu crinii lor. Odinioară în candelabru ardeau lumânări, până când biserica a fost electrificată. Mai târziu, cablul electric a fost pur și simplu ascuns în mănunchiul gros de funii de mătase. Biserica noastră, construită în stil clasic, datează de pe la mijlocul secolului al optsprezecelea. Construită cu pretenţii, dar amenajată modest în interior. Cu picturi proaste, statui stângace, la fel ca în oricare biserică a așezărilor foarte sărace din zonă. Primul preot paroh al bisericii o construise aiurea. Rămăseseră mai multe însemnări cum că mereu se terminau banii și atunci punea și el mâna să ajute. Trebuie să fi fost un suflet pur. Mergea cu ei, pe drumul de șase stânjeni, la muncile câmpului sau la prășit via bisericii. Numai cinci rânduri avea via bisericii. Omul ăsta brav și binevoitor n-avea cum să aibă nicio legătură cu niciun fel de castel sau cabinet, el n-avea cum să fi proiectat așa ceva pentru aici.

Iar ctitorul bisericii cum să fi traversat Dunărea ca să vină aici, când nici măcar un

bac nu exista pe atunci. Omul ăsta inimos nici nu apucase sfinţirea bisericii sale.

Urmașul lui a murit înainte ca așezarea să fi fost electrificată. Abia pe la mijlocul anilor treizeci fusese tras curent electric în biserică și, puţin mai târziu, în sat. Întâi numai în casa notarului, apoi în vilele de pe mal și în cele două castele superbe de vânătoare.

Părintele Jónás, făcând pe scafandrul printre actele și însemnările bisericești, n-a găsit nicio însemnare sau explicaţie referitoare la destinaţia cabinetului cu tavanul disproporţionat de înalt, frumos boltit și cu pereţii placaţi cu lemn nobil. Oare de ce fusese construită acolo, între sacristia prea mare și nava de dimensiuni modeste a bisericii.

Avea o presimţire rea, însă n-a amintit-o nici măcar excelenţei sale, domnului episcop. Cotrobăia în liniște prin arhive și se interesa precaut printre preoţii parohi din împrejurimi. Nu i-ar fi trecut prin cap să-l întrebe pe Tóth Tölösy. Deși preotul reformat ar fi știut răspunsul. Nu erau chiar prieteni la cataramă, însă aveau reciproc grijă să rămână în relaţii cordiale. Aveau în comun adversarii, mulţimea de militanţi anticlericali fără minte și mulţimea de cadre comuniste recent trimise pe capul lor.

Conflictul lor comunitar nu putea să devină o unealtă în mâinile comuniștilor. Atâta vreme cât ăștia se aflau acolo, trebuia, așa-zicând, să se aibă bine cu Tölösy.

Lui îi prindea bine încăperea asta pentru *benedictio*, pe care, teoretic, ar fi trebuit să-l numească *purgatio* sau *purificatio*. Conform dispoziţiilor episcopului, evitau expresia din limba maghiară corespunzătoare procedurii, adică exorcism. Nu cumva să se ducă vestea și să intre într-un conflict fără sens cu autorităţile lumești.

Într-atât se temeau de asta, încât ar fi fost de preferat să-și alunge din conștiință până și simpla posibilitate a manifestării trupești ale forţelor răului, împreună cu folosirea sinonimelor pentru răutate. Ceea ce totuși nu se putea.

Excelența sa Gáspár Hillarius, episcopul de la Vác, fusese atât de isteţ încât să repună în funcţie, așa cum scrie la carte, această procedură care cam ieșise din uz în rândul ritualurilor bisericești, însă pentru un timp, nu știm pentru cât, probabil mult, să elimine noţiunea din vocabularul oficial al diecezei.

Despre exorcism, *exortio*, nu se vorbea deloc. Nici despre *vexatio* sau *obsessio*. Nici în limba maghiară. Nici măcar între ei.

Dacă într-un anume context aminteau de Satană, atunci foloseau cu precădere

denumirile cunoscute din Vechiul și Noul Testament, Lilith, Ispititorul, Belial, Prinţul Întunericului, Domnul Îngerilor răi, Tatăl tuturor minciunilor, Stăpânul lumii. Adică Domnul Văii Plângerii, în care ne-a fost dat să trăim fără ieșire, într-o lume fizică și pustie.

Părintele Jónás n-avea de unde să aibă însemnări despre eventualele cazuri apărute. Nu se făcuseră statistici bisericești, nici măcar în secret, deși în anii aceia dificili numărul rătăciţilor sau al aparţinătorilor care se interesau precauţi despre asta crescuse exponenţial. Un om inteligent nu poate refuza ajutorul. Dacă medicaţia, psihoterapia și șocurile electrice nu ajută, căci cum ar fi putut, eventual ar fi încoronat opera Stăpânului Adâncurilor, atunci, de cele mai multe ori, cei în suferinţă ajungeau la ei într-o stare deplorabilă.

Părintele Jónás nu credea nicio secundă că el ar desfășura o activitate ilegală, cu toate că, în secret, ea fusese proscrisă, interzisă de către autorităţi. Părintele Jónás continua să facă ceea ce trebuia să facă.

Episcopul său concepuse noul regim lingvistic drept o măsură de securitate.

Nu și-a dat seama că, încetul cu încetul, apăruse un argou de care Satana, cine știe când, cine știe cum, avea să abuzeze

întorcându-l împotriva lor. Și chiar dacă episcopul ar fi prevăzut asta, tot n-ar fi avut altă alegere. Căci nu numai faţă de lumea exterioară ostilă, faţă de întregul aparat al regimului trebuiau să rămână discreţi și precauţi, dar și, uneori poate chiar mai mult, faţă de colegii lor din cler cu tendinţe reformatoare, cu intenţii de cooperare de-a dreptul bolnăvicioase și cu înclinaţii spre delaţiune. Și cine ar fi putut să prevadă așa ceva, reacţia de recul a unei mari oportunităţi umane. În ultimele aproximativ șapte decenii, ceea ce faţă de timpul istoric al Bisericii e o nimica toată, după dispute teologice vehemente, încetul cu încetul ritualul din practica pastorală s-a erodat. Clericii erau cel puţin la fel de reticenţi ca enoriașii. Ca nu cumva să fie suspectaţi de ocultism sau superstiţiozitate.

Nu și-au dat seama de unde le vine această nouă reticenţă și ce rezultă din toate astea.

Au fost copleșiți de o credulitate contrară nu numai teologiei, dar și concepţiei ştiinţifice asupra lumii.

Episcopul Hillarius nu considera prezența trupească a răului, activitatea sârguincioasă și clandestină a acestuia, drept ingeniozitate poetică. Ori o metaforă pentru acțiunile lumești. El îl considera pe Satana fiul lui

Dumnezeu. Așa cum era el, cel mai strălucit Înger căzut al său. Cel mai mare adversar al Creaţiei. Lui îi datorăm cele mai glorioase păcate ale păgânilor. Etern în pustiirile sale. Pe care nicio fiinţă umană nu le poate ocoli.

A fost în stare să-l ispitească până și pe Domnul nostru Isus Cristos, îndemnându-l, hai, aruncă-te de pe stâncă în gol. Atunci cum ar putea să-l ocolească acela care, intenţionat, clădește împotriva pustiirii sale.

După cum nici cazurile devenite cunoscute în dieceza sa sau experiențele sale personale nu trebuiau interpretate simbolic, ci considerate cât se poate de reale. Logodite cu *physis*. Erau grosolane și corporale. Întotdeauna neașteptate și nebune. Cineva îl sfâșie. Strigă cineva. El nu e singur. Cineva îl arde. Cineva suferă îngrozitor, văzând cu ochii. Cineva este cu el. Îi sparge ușa, cu o rafală de vânt i-o smulge din ţâţâni. Îl ia prin surprindere. Îi răspunde din oglindă. Îi scoate îmbucătura din gură. Îi ia ceașca din mână. Degetele lui sunt lipicioase, un fel de lipici care nu se poate șterge sau freca, deși nu atinge nimic.

Pare că-i vorbește din desișul parcului de la palatul episcopal, unde se plimbă citindu-și breviarul, iar când dă să se aplece ca să audă, să înţeleagă sau eventual să-l vadă printre frunzele întunecate de iederă de pe

zidul de piatră, atunci răsare pe neașteptate din altă parte decât acolo unde pașii lui perturbă tufărișul impenetrabil. Îi trimite morți în fereastră, să se uite la el de după sticlă. Și în timp ce el vede în fața ochilor cuvintele lui Aurelius Augustinus din *Contra Academicos*, traduce în cap aceste cuvinte latinești tipărite pe hârtie artizanală în niște expresii incredibil de necuviincioase, pe care eventual ca școlar le auzise pentru prima și ultima oară. Sau nu-și găsește însemnările recente, inofensive, apoi peste câteva ore le găsește, mototolite și lipicioase, pe covorul din biblioteca palatului episcopal, de parcă ar fi murdărit cu propriii lui muci cuvintele Sfintei Scripturi, deși nu mai fusese de două zile în acea încăpere.

Azi e joi, luni fusese ultima dată acolo.

Cineva îl urmărește, nu e loc unde să nu-l fi condus sau unde s-ar fi putut ascunde de el.

Nu numai îngeri buni stau în spatele meu, ci și îngeri căzuți.

Cu toate că nimeni altul nu văzuse pe nimeni, nici în urma lui, nici înaintea lui, nici venind, nici fugind brusc.

În schimb zgomotul de pași îl auziseră și alții, pe coridoarele lungi, mirosind a hârtie veche și sodă caustică, ale tribunalului districtual. Când urcau la etaj, le auzeau

dinspre parter. Se juca, distrându-se, cu ei. Când coborau, atunci se auzeau de sus, de la etaj. Și colegii lui, avocaţi lucizi, le auzeau. Însă orice ușă ar fi deschis la repezeală, de parcă ar fi vrut să surprindă un tâlhar sau pe însuși Necuratul, coridorul rămânea pustiu, răsunând a gol.

Precis că se afla acolo sub altă formă.

Nu se poate să nu fi simţit după pielea de găină și părul lor făcut măciucă.

Și asta se întâmplă de zile, de luni întregi.

În fiecare noapte, de undeva, ceva mereu cade prin casă. Nu se găsește nimic, nici în beci, nici în pod, care ar putea să cadă.

Îl trântește la pământ, îl calcă-n picioare.

În văzul întregii familii îi scoate din gură îmbucătura fierbinte, altădată îi varsă mâncarea în poală, deși nimeni nu apucase coada tigăii fierbinţi. Stăteau cu toţii în jurul mesei, nimeni n-o apucase, tocmai voiau să rostească binecuvântarea mesei.

Îi scutură capul, îl scutură ritmic, în timp ce urlă blasfemii dezgustătoare, pe care el nu le-ar rosti niciodată, domnul reverend nici nu-și poate închipui, urlu și eu alături de el.

Urlu în locul lui.

Prin urlet devin una cu el.

Acestea din urmă i le făcuse unui profesor de fizică și chimie, dezgustător de gras, într-una din sălile de clasă ale noii școli din

Nagybörzsöny, în cancelarie, la el acasă, în instituţiile unde, din cauza celor întâmplate, e citat să se prezinte, îl violează în mijloacele de transport care-l transportă la sediul central al districtului.

Acest dascăl este o persoană care, deși nu e atee, nu numai că nu crede în chestii din astea, la urma urmei este un om jovial, voluptuos, căruia-i place să bea, să mănânce și să se împreuneze cu orice femeie, dar în ciuda tuturor experienţelor sale teribile, nici nu vrea să ia la cunoștinţă ceea ce totuși i s-a întâmplat și încă i se întâmplă.

Nu putea să spună că nu el face, dacă a făcut. Totuși susţinea că nu el a făcut.

Deși mai degrabă ar fi vrut să-și retragă această declaraţie stupidă, pentru că el a fost.

Și la poliţie asta era cea mai mare problemă a lui, că nu putea să-și asume, fiindcă nici prin gând nu i-ar fi trecut așa ceva, și nici de vrut nu poate să vrea. N-are cum să știe, de unde să știe dinainte ce vrea ăsta de la el. Iar acest celălalt din el n-a dispărut numai așa, fără o vorbă. Însă despre asta n-a vorbit cu nimeni, de teamă să nu-l închidă pentru totdeauna din cauza acelui celălalt. Astfel că n-au făcut decât să-l concedieze de la școala unde predase, timp de săptămâni a tăinuit asta faţă de familie, de asemenea și faptul că fusese pus sub

supravegherea poliţiei. În fiecare dimineaţă își lua cu seninătate valijoara cu tezele corectate, își punea în ea gustarea frumos împachetată și se ducea. Mergea mult, până ieșea din orășel, nu cumva să-l vadă cineva, cu toate că, fiind pus sub supraveghere, n-ar fi avut voie să facă asta.

Odată fusese găsit pe câmp, valijoara zăcea ceva mai departe, plină cu excremente proaspete și puturoase, probabil de la vreun câine.

Însă faptul că gustarea lui împachetată se afla în valiză și pasămite câinele se căcase și pe ea, nu numai pe caiete, părea destul de neverosimil.

Nici aparţinătorii, nici colegii, nici el însuși, nici medicina sănătăţii mintale n-au putut să-l ajute.

A mai fost o femeie tânără din Vác, o funcţionară care trăia singură, divorţată și fără copii, care de multă vreme nu mai mânca nimic, pentru că alimentele i se opreau în gât și o ardeau de parcă ar fi înghiţit jar, arderile ei începeau deja din esofag, apoi și în stomac, și în colon, mâncarea o ardea. Arsurile îi coborau în talpa devenită grea și umflată ca o bilă. Abia de mai putea să calce.

I-au dat să bea, ca să-i stingă cât mai repede jarul imaginar.

Însă de fiecare dată vomita în jet gros.

Nu se putea spune că voma este doar imaginară.

Arsurile astea ţineau până când organismul ardea și asimila toată mâncarea.

Vecina ei i-a adus un doctor. El nu mai văzuse, nu mai auzise de la nimeni de așa ceva.

Așa ceva nu există, a ridicat din umeri doctorul.

Când i-au dat rozariul în mână, a început să urle, de parcă i-ar fi provocat o mare durere.

Să-i umezească buzele cu o batistă udă, atât îi permitea vecinei, căci luni de zile a zăcut la pat.

Dar de mâncat, nicio îmbucătură.

Vomita orice lichid.

Teoretic trebuia să fi murit de câteva săptămâni de foame și de sete.

N-a murit, ci, cu ochii daţi peste cap, a început să putrezească în patul ei.

Excremente n-avea cum să elimine. Nu ieșea din ea materie solidă, ci doar niște scurgeri, până și din ochi. Nu murea, însă din cauza crizelor cu ţipete și urlete și a emanaţiilor ei infernale, toată lumea o lua la fugă de lângă ea.

Nu era spital care s-o primească, acolo nu, se zbătea și se zvârcolea ţipând în patul ei

împuţit, că acolo nu.

Ţipa după ajutor, arsurile nu mai conteneau, cel puţin de asta se plângea cu ochii arzând, acum focul îi mistuie organele interne.

Până la urmă cu forţa, printre ţipete ce ajungeau până la cer, fiecare atingere, fiecare mișcare fiindu-i ca un brici, ca un cuţit înfipt în ea, au dus-o la psihiatria din Pomáz, pentru că era cel mai aproape și ca să fie liniște odată, însă nici acolo nu erau pregătiţi pentru un astfel de caz.

Episcopul Hillarius s-a dovedit a fi un om tare căpos. Presiunea resimţită de el fusese sporită și de faptul că, foarte pe ocolite, cu mari precauţii, prin intermediari, nu prin telefon sau scrisoare, Doamne ferește, mai mulţi psihiatri cunoscuţi și neurologi celebri se adresaseră episcopiei pentru cazuri atipice. Oameni distinși, responsabili, credincioși, cu vechime mare ca doctori, niște neni și tanti doctori din vechea gardă, care vin regulat pe la orele prânzului și se îngrijesc de pacienţi.

Însă știința lor se termină aici, nu reușesc să treacă mai departe de anamneză. Anomaliile nu pot fi detectate prin instrumentar, palpare, radiografii, teste de laborator. Literatura de specialitate nu menţionează cazuri similare.

Să încerce, că poate.

Cum să fi spus episcopul nu.

În dieceza lui trebuie să existe cel puţin un loc și cel puţin un om sfinţit care, dacă e cazul, execută ritualul după canoanele romane.

Nu de formă, deoarece atunci ar cădea în păcatul îngrozitor al delăsării.

Nu voia să intre în conflict nici cu autorităţile, nici cu clerul. În ceea ce-i privește, autorităţile noului regim au rezolvat problema simplu. Satana nu există, după cum nu există nici Dumnezeu. N-a existat, nu va exista, nici simbolic, nici în mod real. Niciunul n-are cum și cu cine să împartă lumea.

Iată cum a devenit lumea noastră.

Singura lume.

Nici deasupra, nici dedesubt nu există lume de apoi sau infern.

Iar dacă ceva nu are nici existenţă, nici esenţă, nefiind decât un concept cultural învechit, atunci nu merită să-ţi mai baţi gura degeaba despre asta. Hillarius a lăsat în seama altora sentinţele pro și contra. E clar că obsedaţii sau maniacii trebuie să se adreseze în primul rând unui psiholog ori doctor sau, în anumite cazuri, trebuie izolaţi în secţii închise de psihiatrie. Cu asta putea fi absolut de acord și această părere avea, de asemenea, o integritate logică. Însă în ceea

ce-l privește, nici chiar propria-i părere nu putea fi considerată decât ca o luare de poziţie, un punct de vedere. Nu-și putea dori o dezbatere despre posibilele cauze ale tulburărilor psihice și natura originii lor, pentru că suferinţa altora nu putea să-l lase rece nici măcar atâta timp cât cei competenţi să-și discute părerile.

Pe de altă parte, orice formă a unei dezbateri lumești i-ar fi ruinat prestigiul.

Gáspár Hillarius n-a fost însă unul dintre episcopii conservatori, nu era arogant, nu iubea fastul și opulenţa. Învățăturile sale erau influenţate de unul dintre predecesorii săi notabili, contele Migazzi, cel care construise palatul episcopal, domul și, în jurul lor, orașul cu parcurile și aleile sale străjuite de copaci. Migazzi fusese un mare antijansenist, păstrându-și biroul din Vác chiar și după ce Papa îl numise arhiepiscopul Vienei. Episcopul Hillarius spunea, dar o spunea numai pentru sine, nevrând să jignească pe nimeni, că numai latinii, strict vorbind italienii, se puteau împărţi atât de pașnic între cler și restul lumii.

În mijlocul unui regim comunist, cu care Vaticanul de fapt nu era de acord, nu numai că trebuia să rămână răbdător, ci și de-a dreptul oportunist în ceea ce privește numirea oficialilor, dacă voia ca măcar o

fracţiune din instituţiile sale bisericești să supravieţuiască regimului, Hillarius nu putea permite niciun fel de erodare suplimentară a autorității. În lipsa autorității, ar fi trebuit să-i abandoneze pe suferinzi.

Când vine vorba de exorcism, *purgatio* sau *purificatio*, să vorbim mai degrabă de *benedictio*. Nu procedura, ci scopul îl vom numi astfel. Urmărind intenția episcopului, oficialii trebuiau să evite folosirea întregului grup conceptual legat de noţiuni ca obsesie, manie, *furibundus*, *flagellum daemonum*, *daemone correptus*, *diabolicus*. Episcopul a propus ca în loc de toate acestea să se vorbească de o anume impetuozitate. Da, așa cum spun. Sună cam vag, însă e exact. De manie sau noţiunea de maniacal să nu amintiţi. Și nici de isterie. E mai bine să nu scuipăm în supa ştiinţifică a altora. Și, vă rog, să nu începem noi dispute despre *pneuma*. Cel puţin pe mine mă plictisește de sute de ani când începeţi. Și nici să nu polemizăm cu nimeni, cum că persoana în cauză ar fi dominată sau posedată de cineva și dacă acest cineva are existenţă trupească sau își schimbă diferitele forme fizice. Să rămânem la părerea generală că respectivul credincios este chinuit de o anumită impetuozitate, de pulsiuni, nu știm care sunt

acestea, dar ele nu-i permit apropierea de euharistie.

Nu-l putem lăsa singur, fără spovedanie și dezlegare, numai pentru că suferința lui îl face mai gălăgios sau dezagreabil.

Nu-l putem abandona, asta este vocația și menirea noastră, recunoscută și de legile lumești.

Despre o altă persoană s-a raportat că simte în permanență mirosuri, izuri, duhori în jurul său, urmându-le orbește, cu toate că acele plante, obiecte sau ființe al căror miros sau a căror duhoare le simte nu se află în apropierea lui și nici n-aveau cum să fi fost acolo vreodată.

Despre ce vorbește, despre ce fel de maimuțe, ce fel de șerpi lepădându-și pielea, ce fel de lei, nimeni nu pricepe. Nimeni n-avea cum să vadă o maimuță sau pumă pe-aici, pe la noi.

În lungile sale plimbări de după-amiază, episcopul, depărtându-se nu numai de parcul palatului, ci și de promenada umbroasă de pe malul Dunării, avea discuții confidențiale cu psihiatri și unii *forensicus* adepți ai bisericii sale. Camerele și birourile palatului episcopal erau pline de ploșnițe, adică împânzite de microfoane. Aceste aparate trebuie să fi fost foarte primitive, personalul de la curățenie descoperind unele

dintre ele, însă era interzis să le atingă, pentru a nu se da de gol că le găsiseră.

Cu toate că decizia era urgentă, din cauza necesității unei pregătiri atente episcopul a căutat timp de un an și jumătate persoana potrivită. O persoană care, în caz de nevoie, să fie dispusă să accepte acuzația de practici vrăjitorești, precum și condamnarea.

Să fie o persoană care niciunde, nici în dieceza lui, n-a atras vreodată atenţia, nici a predecesorului său, nici a autorităţilor lumești. Și e de așteptat ca și în noua sa funcţie să-și păstreze invizibilitatea. Să nu fie prea tânăr, să aibă o bogată experienţă, dar să nu fie învechit și inflexibil. După cum este formulat în *Rituale Romanum*, funcţia se poate acorda numai unui preot evlavios, învăţat, erudit, cu o concepţie de viaţă sobră și ireproșabilă și cu un caracter moral impecabil.

Episcopul a ales un bărbat scund, bondoc, cu ochelari, la momentul transferului său un călugăr benedictin de 59 de ani, iniţial pe nume Vince Tarab, slujea ca paroh în biserica lui din Dunakeszi și era cunoscut de toată lumea ca părintele Jónás. Lentilele ochelarilor săi erau atât de groase, la fel și rama, încât cei cu care stătea de vorbă abia dacă-i vedeau ochii și fața.

Le-ar fi putut vedea, însă atenţia le era distrasă de instalaţia aceea uriașă de pe faţa lui, lentilele groase în rama aceea mare și întunecată.

Adică oricum te-ai fi uitat, sticla aceea puternic șlefuită îi distorsiona de-a binelea ochii.

În cel mai bun caz îi puteau urmări privirea vioaie, mișcarea rapidă a globilor oculari, licărul din ochi.

În ciuda tuturor suspiciunilor sale rău prevestitoare, părintele Jónás proteja și îngrijea atât de mult încăperea înaltă căreia el îi zicea cabinet, căptușită cu lemn închis la culoare care, în ciuda iluminatului precar, totuși mai stălucea pe alocuri, încât nici colecţia sa foarte preţioasă, formată din mii de obiecte de cult, n-o ţinea acolo, ci, având acordul total al Excelenţei sale, în sacristie. Rafturile, pline ochi cu Marii, atingeau tavanul. Colecţiona exclusiv statui, sculpturi cu Maria, devoţiuni, adică stampe cu Fecioara Maria, picturi, mici reproduceri de pus în cărţile de rugăciuni, mulaje și reliefuri. Majoritatea erau aduse de credincioșii care, în ultimele două decenii, consideraseră că e mai bine ca astfel de vechituri să dispară din bucătăriile și camerele lor.

Îl surprindeau cu noi și noi obiecte.

Iar părintele Jónás se bucura din toată inima pentru fiecare Marie care-și găsea refugiul la el.

Abia dacă se găseau câteva cu adevărat prețioase printre ele.

Dacă nu le-ar fi oferit protecţie, mai devreme sau mai târziu toate ar fi sfârșit la groapa de gunoi.

Însă el, fidel episcopului său pragmatic, salva tot ce putea fi salvat. Iar Mariska avea sarcina să fie vigilentă, nu cumva prin grămada de Marii să fie vreun aparat dubios. Mariska ștergea praful, le ștergea, le scotea din raft, le spăla, le punea la loc, le lua în mână bucată cu bucată, le sucea pe toate părţile, la fiecare curăţenie mare raporta, netezindu-și șorţul, că nu găsise nimic, dar măcar strălucesc toate de curăţenie.

Nici nu prea înţelegea ce ar fi putut face comuniștii cu Mariile.

Nu era nimic instalat printre Mariile lui, pe Vince Tarab îl ignorau complet, nici măcar președintele atotputernic al departamentului care se ocupa de treburile bisericești n-avea cunoștinţă de persoana lui.

În afară de colecţia asta, între timp devenită impresionantă, părintele Jónás nu poseda alte bunuri. Și era bine așa, să n-aibă nimic. Nici măcar nu remarcase asta, căci într-adevăr nu ducea lipsă de nimic. Avea

totuși două costume civile negre, lucioase de-a binelea de la atâta purtat, unul din stofă de lână, celălalt din pânză mai fină de in, pe care menajera lui de fiecare dată trebuia să le calce bine, cu aburi, pentru ca părintele Jónás să arate cât de cât onorabil când trebuia să se schimbe în haine civile. Pe acestea le-ar fi putut numi ale lui, hainele lui civile. Și apoi mai avea niște așa-zise șosete ale lui, avea batiste albe, unele tivite cu negru, să aibă cu ce să-și șteargă cuviincios sudoarea la înmormântările de vară. Avea și două pijamale de flanelă, foarte urât dungate, când una era la spălat o purta pe cealaltă, și mai avea și niște lenjerie de corp uzată, din cauza căreia Mariska bombănea mai mult decât din pricina pijamalelor sale cărora le zicea haine de pușcăriaș.

E timpul ca domnu' părinte să-și cumpere câteva izmene ca lumea, chiar că ar fi cazul.

Dacă nu cumva ar dori să i le cumpăr eu.

De ce n-aș dori, Mariska. Cumpără-mi, dacă vrei, să scăpăm și de cumpărături. Îți dau bani separat pentru asta.

Domnu' părinte nu-și poate permite o asemenea rușine. Ca eu să-i cumpăr lui izmenele. Nici măcar să nu-mi spună așa ceva. Ia uitați-vă, tot cracul e îngălbenit de la atâta urină. Pot să-i spăl cât vreau, ca după aia să calc gălbejeala.

Părintele Jónás, așezat la fereastra cu vedere la fluviu a camerei sale de lucru, râdea de ea cu poftă, continuând să citească și să frunzărească pe îndelete cărţile sale sfinte. Căci părintele, cu ochelarii împinși pe frunte și nasul vârât în cărţile și hârtiile sale, citea și frunzărea tot timpul, după cum se exprimase Mariska pe limba ei.

Mariska, dacă e într-adevăr așa, și eu niciodată nu mă îndoiesc de cuvântul dumitale, atunci te rog să nu le mai calci.

Pentru mine sunt la fel de bune și necălcate. Mie-mi convine și cu izmenele necălcate.

Ceea ce o ațâța și mai mult pe Mariska.

Dar asta era o joacă de-a lor.

Mai degrabă Mariska se bosumfla puţin, chiar dacă nu era deloc tracasată, pentru că părintele Jónás era teribil de amuzat de cât e ea de aţâţată.

Cum poate să-mi spună mie părintele una ca asta, ca eu să nu calc izmenele. Eu așa am învăţat, să calc tot, și nu cu fierul călduţ, ci fierbinte, orice e făcut din poplinu' ăsta fin, ca izmenele domnului părinte. Să nu rămână în ele nimic ciumos.

Mai bine aţi avea grijă, să nu se scurgă pe lângă.

Părintele Jónás râdea în hohote, abia se putea stăpâni.

Puţină indulgenţă, Mariska.

Nici bărbatului nu-i e ușor, te rog să mă crezi. Așa e el făcut.

Și trebuie să-l accepţi ca atare. Și pentru el este un calvar, pe toată viața.

Orice ai face, ăsta e marele adevăr, Mariska, că oricât de mult s-ar strădui, ultima picătură cade întotdeauna în pantaloni.

Degeaba râde domnul părinte, nu mi-s eu atât de proastă să nu știu asta, de să trebuiască să râdeţi de mine. Mai bine n-aţi fi atât de zgârcit cu dumneavoastră. Tuturor le-aţi face un bine dacă aţi lepăda izmenele astea vechi.

Părintele Jónás a recunoscut că el este ca și străveziu pentru Mariska, ceea ce nu-l deranja defel, ci îi provoca vădit o nouă plăcere.

Râsul părintelui Jónás și permanenta bombăneală și mustruluială a Mariskăi îi legase pe viaţă.

Ori de câte ori își ridica privirea spre tavanul cu bolta ascuţită, părintele Jónás se gândea că, mai mult ca sigur, candelabrul ăla e un real pericol de incendiu.

Avea aceeași atitudine ca faţă de izmenele sale.

Nici măcar nu știa de unde și-ar putea cumpăra izmene noi. Nu știa unde sunt

magazinele și ce se vinde în ele, care articole tocmai nu se găsesc, ce și unde se poate cumpăra pe sub mână. Până și izmenele astea le moștenise așa, pur și simplu. Văduva unui avocat din Dunakeszi i le băgase pe gât, împreună cu șosetele și batistele albe din bumbac. Și costumul de vară negru de in tot de la ea îl primise. Că astea sunt lucruri fine pe care bărbatul ei nu le-a purtat niciodată. Și așa și era. Și cămășile albe, tot de la ea. Uneori trebuia să meargă la Vác, când era chemat la episcopie, la închisoare sau la spitalul închisorii, însă în cursul acestor deplasări oficiale, magazine nu văzuse. Deși le căutase din priviri, spunându-și, n-ai grijă, Mariska, le caut eu degrabă, le caut, și poate că într-o bună zi o să le și găsesc din întâmplare, magazinele astea renumite de izmene.

Ar trebui să chemi, Mariska, un electronist, își repeta, uitându-se în sus la tavanul înalt, un electronist.

Și, ajungând în acest punct al dialogului său interior, adicătelea cum ar aborda-o el pe Mariska legat de această chestiune, deja murea de râs. Râsul ăsta permanentizat devenise semnul apartenenței și al dragostei infinite, că el poate să și râdă de Mariska. Odată viața lor astfel conturată, o iubea pe femeia asta cu oase mari, în șorțurile ei

lăbărţate, strânse peste burtă, și cu un coc sever adunat în creștetul capului așa cum era. Dar de câte ori se uita în sus, și rar te uiţi în sus la un tavan atât de disproporţionat de înalt, de atâtea ori uita ce ar trebui să-i spună Mariskăi. Într-adevăr, ar fi vrut să-i spună, rezolvă odată, cheamă urgent un electronist sau pe oricine, fir-ar al naibii să fie, măi, Mariska, că de ce ești dumneata atât de uitucă.

Altădată se gândea că nu poate fi adevărat, nu se poate să fiu atât de tâmpit, încât eu să acuz, s-o acuz în minte pe Mariska mea că-i uitucă, și atunci se speria foarte tare, pentru că asta era prea de tot și așa o s-o și sfârșească.

Îi cer socoteală pentru ceva ce nici nu i-am comunicat. Iar asta l-a făcut să râdă atât de tare în sinea lui, încât i se zguduiau foalele.

Atenţia îi era distrasă de evenimente omenești de cu totul altă natură. Odată, în treacăt, îi spusese menajerei sale că în cazul în care el s-ar tâmpi de tot să nu se întristeze, ci să-l ducă la azilul caritabil al Bisericii de la Visegrád. De fapt uitase încă de pe vremea când episcopul Gáspár Hillarius din Vác, în urma discuţiilor lor confidenţiale purtate la parohia din Fabric, la care nici măcar secretarul episcopului nu putea fi prezent,

fiind nevoit să aștepte afară, în automobilul domnului episcop, în cele din urmă îl transferase aici.

În caz de incendiu, lambriurile nobile din lemn ar fi ars precum untura, transformându-i nenorocita de bisericuță într-o adevărată făclie, mistuindu-i până și parohia.

Și cum să nu-l fi cunoscut pe copilul ăsta alde Bolog, când el îl botezase, la el venise pentru confirmare, ministrantul lui fusese pentru scurt timp. Un copil vrednic. Părintele Jónás n-ar fi putut spune de ce stătuse deoparte atâta timp. Însă luând toate astea la un loc, însemna că uituceala lui în ce-l privește pe meseriașul ăla electronist crescuse între timp la douăzeci de ani, Mariska putea să-l fi băgat demult la bătrânii ăia senili.

El nu contesta modul în care mergeau lucrurile. Dacă a stat deoparte, atunci a stat deoparte. Dacă s-a tâmpit, atunci s-a tâmpit. În viață, în mare parte trebuie să le accepți pe toate așa cum sunt, așa cum le dă sau le-a dat Domnul.

Când devin adolescenți, băieții nu mai vin. Fetele încep să nu mai vină ceva mai târziu, însă după ce se mărită, în marea lor nefericire sau din cauza responsabilității pe care o simt față de copiii lor, revin tiptil.

Deodată, într-o dimineaţă de iarnă, o vezi acolo, la slujba lui ce răsună în gol, și-i spune, îi spune chinuită, că ar vrea să vină vineri la spovedanie și să discute cu domnul părinte când să fie botezul.

Bărbaţii trebuie lăsaţi să-și urmeze calea. Când în afară de pahar, cum se spune, nici ei nu mai au la cine să apeleze, atunci cu sufletul revin cu toţii. Asta în cazul în care încă n-au pierit. După ce bărbaţii se însoară, aproape toţi pierd măsura sau își pierd propria lor măsură precară, dar de ce și cum, cu asta părintele Jónás nu și-a mai bătut capul.

El se gândise cu mare atenţie la o mulțime de lucruri, însă aproape niciodată nu se gândise la nimic legat de genuri, instincte, instinctul de reproducere, cu toate că nu i s-ar fi putut spune ceva referitor la acest domeniu vast care să nu fi știut dinainte. Știa multe din copilăria lui, aprofundase aceste cunoștinţe în timpul anilor de singurătate petrecuţi cu spovedania. El lua act de fenomenele lumii așa cum erau.

De altfel, părintele Jónás era probabil singura fiinţă de pe pământ care acestui copil brav, lui Imre ăsta, îi spunea pe nume.

Iar despre faptul că alţii nici până în zilele noastre nu-i spuneau pe nume habar n-avea.

Pe copilul ăla, alde Bolog, așa îl pomenesc, așa îi zic. Precis că n-aveau cunoștinţă de numele lui primit la botez, de aceea nici nu-l pronunţau. Căci oare cine s-ar fi dus la botezul copilului Máriei Amália Bolog.

Ca bebeluș nici măcar nu fusese mai mic decât ceilalţi, părintele Jónás și Mariska se minunau de cât de bine dezvoltat era copilul din flori al acestei piticanii.

Bineînţeles că părintele Jónás își amintea că, în afară de fata-mamă și pruncul ei, numai nașii au mai rămas după slujbă în biserica lui, pentru botez.

Și la fel de adevărat e și faptul că nimeni nu evita mai mult biserica decât Törpike.

Totuși, frumos din partea ei că i-l trimisese pe Imre ca ministrant.

Însă, în cazul ăsta, părintele Jónás s-a înșelat amarnic, pentru că pe Imre nu maică-sa îl trimisese, aia niciodată nu l-ar fi trimis la biserica lor, ci el venise singur, din instinct, mânat de o forţă neobișnuită, referindu-se la maică-sa, minţindu-l, ca părintele să-l accepte, că maică-sa îl trimisese, pentru că pe atunci, în secret, încă și-ar fi dorit ca și maică-sa să fi fost o femeie ca toate celelalte, una care își trimite fiul la biserică.

Mă bucur sincer, băiatul meu, că în sfârșit te văd, i-a spus, după ce Piroska a plecat în grabă și ei doi au rămas singuri.

După atâţia ani, cel puţin șase sau opt, de ce nu s-ar fi bucurat văzându-l. Se uita la el, la cum flăcăul ăsta mare stătea înaintea lui, stupid și neputincios în cămașa lui albă și pantalonii negri, de sărbătoare, roșind de bucurie ori poate de rușine sau furie.

Exact ca atunci când a venit pentru prima oară la el, minţindu-l pentru întâia dată că-l trimisese maică-sa.

Pentru că părintele îi spunea băieţașul meu.

Și pe vremuri îi zicea băiatul sau băieţașul meu.

Și prin acest obicei era unic printre ceilalţi.

Pe atunci n-a remarcat, dar altor băieţi nu le zicea băieţașul meu, ci fiule. De aceea, dinspre gâtul alb și puternic roșeaţa îi urca acum spre maxilarul osos și lat și obrajii proaspăt bărbieriţi. Din cauza rușinii profunde care-l cuprinsese, că el a putut să uite asta, pe frunte și la rădăcina nasului său gros îi apăruseră broboane de sudoare.

De altfel, părintele Jónás nu spunea niciodată mai mult, e drept că nici mai puţin nu spunea.

Datorită lui, o bucurie tihnită pogorâse în casă, în casa Domnului adică.

Până și bietul băiat era vizibil bucuros de această mare înroșire, că iată, devenise din nou băieţaşul părintelui.

Că după atâţia ani se văd din nou.

Deși el nu e demn de asta.

El e un om nedemn.

În spatele ușii întredeschise, în sacristie nu era nimeni care să trebăluiască. Cu toate că tânărul, Imre ăsta, pe care ceilalți nu-l știau după nume, trecând prin sacristie împreună cu Piroska, văzuse că ambele uși ale dulapului mare și încăpător erau deschise, și partea pentru umerașe, și cea cu rafturi. Ceea ce, pe vremea când fusese ministrant, însemna că menajera părintelui sau unul din ajutoarele sale, doamna Vígas sau doamna Höss, avea să vină curând, cu braţele pline de rufe călcate, și să se apuce să le aranjeze în dulap. Din când în când, Mariska scotea toate lucrurile din dulap, ștergea fiecare colţișor, fiecare raft, apoi fixa pe marginile lor, cu pioneze, borduri de dantelă proaspăt spălate și puternic apretate, pentru ca după aceea, cam pe vremea asta, pe la începutul lui iulie, când înflorește lavanda, să așeze printre rufe săculeţe din pânză colorată, umplute cu flori uscate la soare.

Alea miros într-adevăr frumos, luându-se la întrecere cu petele albastre de mucegai, care pe-aici pe la noi apar prin toate ungherele și pretutindeni în apropierea apei.

Dinspre ape o lumină puternică a pătruns în încăpere, trecând printre ei ca o săgeată. Era ca și cum spaţiul ar fi fost despicat cu un ic ascuţit de lumină, înveselind prin strălucirea lui și smulgându-le pe toate din amurgul roșiatic.

Luminează lambriurile lăcuite ce lucesc în nuanţe de un roșu adânc, proiectându-și micile sclipiri pe peretele opus.

Toate luminile de aici au în ele oglinda apelor Dunării.

Îţi umplu mintea cu proiecţii de lumini și culori, te zăpăcesc de-a dreptul, mintea începe să-ţi joace feste și nu știi dacă din cauza luminii sau a puterii întunericului.

Părintele se bucura în mod special că, între timp, băiatul crescuse, făcându-se mult mai înalt decât el.

Se bucura pentru toţi cei care crescuseră mai înalţi decât el.

Din fericire, fiecare copil crescuse mai înalt decât el.

Cele două surori și cei patru fraţi ai lui crescuseră și ei, pe vremuri, acolo pe calea Váci din Pesta, mai înalţi decât el. Îi întâlnea foarte rar. Odată cu vârsta, părintele Jónás

nu numai că se rotunjise tot mai mult, ci în același timp statura lui se micșorase galopant, ceea ce observase după faptul că Mariska îi dusese deja a doua oară pantalonii la croitorul din Visegrád, să-i scurteze odată, că stau pe el ca niște șalvari.

Adevărul e că și înainte se uita cu plăcere la oameni din ăștia, impozanți.

Nu numai din cauza ploșnițelor era mai bine să dea aici binecuvântarea.

În încăperea căptușită, cuvintele rostite n-aveau ecou.

Conform instituției sale, trebuia să evite imaginile oglindite, nici în parohie nu erau oglinzi nicăieri, numai în baie, pentru bărbierit, să evite și mirosurile derutante, la fel și orice falsitate și prefăcătorie, parfumurile și alte cosmeticale, sunetele rătăcitoare prin eter, nici radio nu asculta, nu era curios, cu toate că știrile ajungeau la el, chiar dacă pe căi ocolite, de asemenea evita imaginile deformate și spațiile cu ecou, pentru a putea separa diferitele straturi și niveluri ale realității și pentru a-i putea urmări pe alții în coșmarurile lor.

Uneori, cuvintele răsunau prea strident aici.

Nici Mariile înșirate pe pereții și rafturile din sacristie n-ar fi vrut să le insulte cu aceste

cuvinte și porniri explozive, încerca deci să le protejeze măcar.

Erau urlete dezlănţuite de forţe necunoscute, vaiete, blesteme grele, implorări stridente, false și singuratice, râsete false sau injurii, ocări, blasfemii și înjurături nemaiauzite, interminabile, izvorâte direct din inimă, care lovesc asupra persoanei în cauză cu o forţă mai mare decât fuseseră smulse din ea.

Sau intenţia eliberării și-o smulge.

Nu aduce ușurare.

Robia va deveni și mai puternică.

Nu aduce ușurare, astfel încât în cazuri critice, când din cauza pornirilor dezlănţuite existau motive de teamă, femeile care trebăluiau afară și erau oarecum la curent cu mersul ritualului încuiau ușa sacristiei, continuându-și cu sârg îndeletnicirile, în timp ce trăgeau cu urechea, fiind pregătite ca în caz de nevoie să sară în ajutorul părintelui.

Ajutoarele Mariskăi nu erau te miri cine, ci doamnele Vígas și Höss. Supravegheau cu schimbul.

Erau cazuri când părintele Jónás cerea încă două persoane pe lângă Mariska. Potrivit regulamentului prescris de marele rit roman, ar fi trebuit să ceară un *diaconus*, dar de unde să fi putut chema un *diaconus*. Nu exista pe la noi nici urmă de bărbat care să fi

avut măcar intenţia de a deveni *diaconus*. Nici de la Esztergom nu-i trimiseseră un *diaconus*, deși ceruse, deși acolo, la seminarul preoţesc, s-ar fi găsit din belșug. Însă cei de la Esztergom nu voiau să fie implicaţi în nimic din cauza unui *diaconus*.

Doamne ferește să-l pună pe Înălțimea Sa Cardinalul într-o situație jenantă, în caz că s-ar fi aflat vreodată pentru ce fusese nevoie de un *diaconus*.

În schimb erau femei, ca doamna Vígas și doamna Höss, cărora nici măcar nu trebuia să le spui să tacă.

Tăceau ele oricum, tăceau ca pământul.

Doamna Höss trecea sub tăcere și faptul că, poate de astă dată, pe Róza nu numai bărbatul ei o lăsase cu burta la gură, ci și flăcăul ăla, băiatul Máriei Amália Bolog, care tocmai intrase la părinte pentru *benedictio* și căruia nici măcar nu-i știau numele, sau, dacă-l știau, nu-l pronunţau.

Trebuia să fie acolo, în sacristie, cu doamna Vígas sau cu Mariska, ca nu cumva să intre cineva, nu cumva să tulbure ceva liniștea grădinii bisericii sau să răzbată sunete sau cuvinte în stradă.

Veneau în fugă dacă era nevoie, închideau ușile, aduceau apă, aduceau pături, perne, să nu se zdrobească nenorocitul care se

zvârcolea pe podeaua de piatră, îndesau lucruri moi pe sub trupul lui.

Îi făceau frecţie când, cu buzele vineţii, tremura și se scutura ca apucat de friguri pe scaun.

Și cum stătea așa, uitându-se la el, părintelui Jónás îi făcea o mare bucurie înfăţișarea flăcăului, capul lui mare și greoi îi evoca un baltag ce izbește blegos, în timp ce, urmând regulile profesiei sale, mai degrabă reflecta, cântărind situaţia, decât cugeta sau se amuza jovial, mai bine zis pe sub masca bucuriei evalua dificultatea sarcinii.

Fără prefăcătorie.

Trebuia să se abţină de la orice prefăcătorie, nu putea să creeze o aparenţă în locul realităţii.

Evalua, lua la cunoștinţă ceea ce văzuse, lăsând lucrurile s-o ia pe făgașul lor normal.

În realitate, părintele Jónás era tot timpul total detașat de spectacolul patimilor lumești și al suferinţelor.

Nici el însuși nu găsise vreo explicaţie pentru asta.

Ceea ce nu-l bucura, din punct de vedere al credinţei sale profunde și sublime și al condiţiei sale de călăuzit o considerase întotdeauna o abilitate primejdioasă.

Avea grijă.

În toată viaţa lui, asta era cea mai mare provocare intelectuală, să aibă grijă. Căci nu era insensibil, detașat de propriile-i percepţii senzoriale. Percepţiile sale nu-i declanșau niciun fel de impuls de a acţiona, cu toate că știa din experienţă ce sunt alţii în stare să-și facă unii altora sub influenţa diferitelor percepţii și căror impulsuri emoţionale își încredinţează îndemnul de a acţiona.

Această abilitate periculoasă a lui sau, dimpotrivă, lipsa totală a unei abilităţi, locul vid lăsat de ea, n-a scăpat nici atenţiei episcopului Hillarius, care a sesizat, a urmărit, a adus vorba, l-a pus în gardă.

Totodată e sigur că acesta a fost motivul pentru care l-a ales în această funcţie grea. Satana, sau oricum s-ar fi numit, nu putea fi exclus din această procedură, ba dimpotrivă, trebuiau să-i deschidă ușile și ferestrele, pentru ca, însoţit de îngerii săi decăzuţi, mesagerii și ajutoarele sale și întregul său aparat administrativ diabolic să-și facă apariţia în toată splendoarea lui. Nu puteau să-l evoce, însă dacă li se înfăţișa în realitatea sa trupească, prin viziuni sau fantasme, atunci nu prea puteau să dea înapoi îngroziţi.

Era nevoie de un om care are sentimente, dar faţă de nimeni și nimic nu manifestă patimă sau părtinire.

Tocmai asta era ce învățase din experiență părintele Jónás, că nu trebuia să se păzească în niciun fel de pasiuni periculoase, nu trebuia să se abțină, pentru că nu era cuprins de ele.

De parcă și-ar fi trecut cu vederea propriile percepții în permanență.

N-avea de cine să se rușineze.

Trupul și sufletul părintelui Jónás erau expuse, aservite realității dintotdeauna, pe care trebuia s-o înțeleagă în fiecare minut, deși el însuși nu era parte din ea sau făcea parte doar ca existență fizică dintr-o realitate pe care o lua la cunoștință detașat.

Nu simțea nici bucurie, nici tristețe din cauza excluderii sale.

La vârsta mea nu mai pot deveni blazat, își spunea. Nici să devin un bătrân cinic nu mi se poate pretinde, din moment ce până acum am reușit să evit penibila capcană a apatiei.

Nici în copilărie n-ai fost un băiat plăpând, fiule, dar acum văd că ai devenit de-a dreptul un bărbat viguros.

Părea că vorbele lui, rostite cu zâmbet și bucurie, nimeriseră imediat punctul sensibil al tânărului, ofuscându-l și determinându-l să se apere.

Umilit încă de la bun început din cauza împurpurării și a nădușelii, Imre Bolog i-a

răspuns destul de iritat că el încă nu ofensase pe nimeni cu vigoarea lui.

Ceea ce l-a pus pe gânduri pe părintele Jónás. O fi un simptom, chiar așa, un simptom, dacă și în măsura în care nu Creatorul stă în spatele lui.

Trebuia să fie pe față.

Oamenii într-adevăr viguroși nu se fălesc cu forţa lor, nu se bat, poate doar se berbecesc, se iau puţin la trântă cu cei mai slabi. Îi îmbrâncesc pe câte unii care stau mai acana, cu coada între picioare, însă dau din gură provocator, cocoșindu-se.

Să-și bage minţile-n cap popândăul ăsta, în Dumnezeii mamii lui, ia să-i arăt eu puţin cum ar fi să-i fut una sau să dau cu el de pământ.

Își demonstrează puterea, dar nu fac abuz de ea. Îi protejează pe cei mai slabi, deși o fac din motive raţionale. Să nu se strice axa lumii.

De altfel, e de prisos să-i lauzi pentru o însușire pe care o au fără voia lor. Dacă li se vorbește mult despre forţa lor, devin irascibili și se frământă neputincioși.

E neobișnuit ca niște oameni atât de puternici să roșească atât de puternic.

Bineînţeles că nu e om care în adâncul sufletului să nu știe că nu ne naștem pe

lumea asta numai ca să fim într-un fel sau altul.

Astea sunt fleacuri, astea sunt doar însușiri ale noastre.

Numai că, potrivit *Rituale Romanum*, puterea fizică exagerată este totuși un semn rău, care trebuie cercetat temeinic, fapt dovedit cu prisosinţă de experienţa părintelui Jónás.

E lăudabil că nu faci paradă de forţa ta fizică. Însă, de dragul adevărului, trebuie să te întreb totuși, dacă nu pe un străin, dar oare pe maică-ta ai lovit-o vreodată.

Pentru că, din păcate, eu văd, se vede pe tine, fiule drag, că ai făcut-o nu o dată și continui s-o faci.

Însă degeaba cerceta cu atenţie chipul băiatului.

Deși ofuscarea lui copilărească din cauza mirării îi rămăsese întipărită pe buze și în spaţiul strâmt dintre sprâncenele-i marcante și stufoase, altceva părintele n-a mai sesizat, nimic altceva.

Așa e înţelept din partea ta, așa e cu măsură de modest.

Domnul ţi-a dat forţa asta și poate să ţi-o ia înapoi oricând. El ţi-a împrumutat-o, ca să trăiești cu ea după legile Lui.

Bine faci dacă nu te fudulești cu ceva ce ai primit de la El și nu e meritul tău. Eu am

avut întotdeauna mare încredere în tine. Precis îți aduci aminte de asta. Știu eu precis ce ţi se cuvine. Mă bucură și faptul, a spus părintele Jónás râzând, că pot să ţi-o ofer în numele Domnului și al Sfintei Fecioare.

Au mai tăcut un răstimp.

De fapt, tânărul voia să-l întrebe pe părinte de unde știe, cine i-a spus. Pentru că-l omoară, dacă e vreunul care știe.

Pe maică-sa o cunoștea suficient ca să știe că ea sigur nu.

Niciodată nicio vorbă nimănui despre ce se întâmpla între pereţii casei lor.

Niciun sunet, nici pâs, când o bătea sau dădea cu ea de pereți. Și nici asta n-ar fi spus nimănui, că fiul ei, odată și-odată, tot o să bage cuţitu-n ea. Știu eu, își spunea nu o dată Törpike, că cel mai mult ai vrea să-mi faci felul, să scapi de mine. Și ai dreptate, futu-i, destul m-ai văzut tu pe mine.

Însă cuţit n-a ridicat asupră-i fiul ei, nu, deși cuţitul zăcea mereu acolo, pe masa din bucătărie.

Să-l ia, dac-o vrea.

Însă uneori, fără vreo vorbă mai tare, o apuca pe mama lui care l-a născut și o azvârlea cât colo.

De uimire că părintele Jónás și-a dat seama de asta, nu mai putea scoate niciun sunet.

Vecinii n-au cum să se uite în curtea lor, iar camera e mereu întunecoasă.

Păi, chiar el îi povestise Piroskăi.

Că de aia se mutase în vechiul atelier al lui Hrutka, ca nu cumva s-o comită vreodată. Iar Piroska și-a dat drumul la gură și i-a spus părintelui.

Numai că în realitate n-a fost așa, degeaba o acuza în sinea lui pe Piroska.

Piroska n-a suflat o vorbă despre multe, n-ar fi îndrăznit să-și deschidă gura, să-i spună părintelui câte nu i-a făcut băiatul ăsta, Bolog, maică-sii, mai degrabă se gândea la poliție.

De aia era cuțitul mereu acolo, ca să-și taie lesne o felie de pâine ori șuncă. Iar Törpike își mai ruga din când în când fiul să nu fie leneș și să ascută odată cuțitul ăla răsfutut al lor, că nu mai poate tăia nimic cu el.

Tocmai de aceea nu-ți fac reproșuri că nu te-am văzut de atâta amar de vreme.

Și nici să ne fi întâlnit vreodată pe stradă, de când n-ai mai venit, nu-mi aduc aminte.

Deși atunci să știi că m-ai lăsat baltă.

Și pe maică-ta o văd foarte rar, la slujbă nu vine niciodată.

Tăcerea dintre ei s-a prelungit.

Multă vreme ți-am păstrat cămașa de ministrant, sora Maria a și spus, cămașa asta

n-o putem da altui copil, atâta e de mare.

Iar tânărul se uita, se tot uita la el cu ochii lui mari și rotunjiți, cu privirea aia de demult, neobișnuită pentru copii, se uita la părinte, numai că acum privirea aia de demult rămăsese inertă.

Asta i-a atras atenţia părintelui Jónás, că de când intrase în cabinet, mai degrabă îi evita privirea, ceea ce, după *Rituale Romanum*, era de asemenea un semn prevestitor de rău.

Acum taci, dar ai putea să-mi spui, dragul meu băiat frumos, totuși de ce naiba ai chinuit bietul animal.

A tărăgănat vorba, lăsând pauze tot mai lungi între cuvinte, ca tânărul cu mintea încetinită să-și găsească loc între ele.

Îi servea, unul câte unul, golurile dintre cuvinte, dar Imre prefera să tacă în continuare.

Era frământat de ideea că Piroska, curvișstina aia dulce de Piroska, pe care el o iubește mai mult decât își iubește viaţa, i-o fi spus părintelui tot, absolut tot, fute-o-aș pe mă-sa la curva aia împuţită s-o fut, a Piroskăi, fiindcă el nu vrea să-i spună nimic părintelui ăstuia răsfutut, nimic, nici măcar despre Dumnezeul ăla răsfutut al lui.

Piroska l-a atras în capcană, cum că el ar primi binecuvântarea părintelui pentru

marile lui necazuri, răsfututa aia de Piroska n-are decât să-i fută binecuvântarea, cu părinte cu tot.

Numai că el a avut atâta minte încât să nu-i povestească Piroskăi totul.

Cum că el ar arunca-o de colo-colo.

O ridică și o izbește pe mă-sa chiar și de piatră. Nu fuge maică-sa de el. Că dacă ar fugi, atunci el ar face un pas și ar apuca-o de gât, s-ar putea s-o omoare odată, pentru că el o trântește pe unde apucă.

Nu înţelegea despre ce biet animal îi vorbește părintele.

Tu ești mult mai puternic decât micuţul animal din mâna ta mare, și atunci degeaba faci pe grozavul că tu nu abuzezi de alţii prin puterea ta. Poate că mai degrabă nu-mi spui mie, băieţașul meu.

Care animal.

Nici de maică-ta nu-mi spui, despre ce-i faci.

Și în timp ce de pe buzele lui dispăruse rictusul de om jignit, pe chip i s-a așternut o expresie copilărească de uimire tâmpă.

Să nu-și fi amintit chiar nimic.

Sau într-adevăr n-aude bine.

Gândurile lui erau într-atât de îndreptate către răsfututa aia de Piroska, care oricum nu putea să-i fi spus chiar totul părintelui, având în vedere că el trecuse sub tăcere acest tot,

încât simţea că vocea îi va fi numaidecât frântă de un hohot grosolan de râs.

E cuprins de fierbinţeala bucuriei răutăcioase și a răzbunării pe Piroska.

Chiar așa, și atât de puternic, încât tocmai aici, în mijlocul bisericii, i se scoală pula de la bucuria asta răutăcioasă, mare cât lumea.

În dimineaţa asta nu-și pusese izmene.

Poate totuși iese ceva cu Piroska asta.

Alea în care dormise a preferat să le dea jos după ce se spălase, că doar n-o să meargă cu Piroska în izmene împuţite.

Că el i-a rupt odată maică-sii braţul, când i-a futut una, izbind-o de marginea mesei din bucătărie, asta nu i-a mai spus curvei ăleia răsfutute, adică Piroskăi.

Între timp nu pricepe care animal și ce vrea părintele Jónás cu animalul ăla de la el.

Și în timp ce nu pricepe, s-ar apropia încet de el, înălţându-se deasupra lui, cu toate că n-ar fi vrut, și slobozind asupră-i hohotul ăsta fierbinte de râs, de parcă în secunda următoare ar urma să se prăbușească cu toată greutatea peste micul părinte bătrân și bondoc.

Sau hohotele să se prăvălească peste el.

Părintele Jónás adulmeca, își ciulea urechile, privea cu vigilenţă, văzuse atât de multe la un loc și în același timp, că nu prea mai exista ceva care să-l tulbure.

Nici sfântul ansamblu dintre amenințare sau condiţia de amenințat și prefăcătoria de a nu înţelege nu i se părea deloc tulburător, cel mult îl durea durerea celuilalt om.

Vedea că nu e intenţionat.

Vedea că cineva i-a sustras bietului băiat memoria, dându-i mânie în loc, vedea că nu cu ale lui, ci cu hohotele acelui cineva se luptă, pentru că nu vrea ca acel altcineva să irupă din el, cu forţa lui colosală îl reţine pe acel celălalt care se dezlănţuie cu furie în interiorul său.

Ieri, când Piroska Mírák a trecut pe la mine, mi-a spus că în fond te consideră un om harnic, cu mintea limpede, și că ea nu auzise niciodată de nimeni care să fi avut orice fel de vătămare din cauza ta sau de cineva care ar avea ceva împotriva ta.

Când ești chemat, sari în ajutorul oricui, de aia te și cheamă mereu.

Și atunci de ce ai făcut-o, asta să-mi spui mie, copilul meu drag.

Eu nu vreau să te pun să dai examen sau să te trag la răspundere pentru nicio faptă de-a ta, departe de mine gândul, nu-i treaba mea, Atotputernicul dispune de noi toţi. Tu de mult ţi-ai luat zborul de sub aripile sfintei noastre Biserici, unde putem spera la mântuire. O să-mi spui tu odată de ce ai făcut-o, unde ai dispărut așa, de ce nu te-am

mai văzut niciodată în biserica noastră sfinţită, și nici penitenţă n-o să-ţi dau, nici de asta nu trebuie să-ţi fie frică.

Vreau doar să știu.

Spune-mi cu cuvintele tale.

Să-mi spui, la Dumnezeul atotputernic mă rog să-mi spui. Graţia Sfintei Fecioare să-ţi pună cuvintele pe buze.

Atunci tânărul a început brusc să vorbească, spunând de două ori doar atât: nu înţeleg.

Nu înţeleg.

Ce te-a apucat, asta te întreb.

De ce ai făcut-o, asta mi-a fost întrebarea. Doar știi de ce ai făcut-o, de ce ai aruncat de repetate ori căţelușul în apă. De ce nu înţelegi. Asta te întreb. La asta să-mi răspunzi. De ce ai chinuit bietul animal, acolo jos, la mal.

Nu se poate să nu-ţi amintești.

Tu ai trecut de mult de vârsta la care să te distrezi cu animalele și să nu-ţi amintești propriile fapte.

S-a făcut liniște, o liniște surdă pe care numai încăperea asta ciudată le-o putea oferi.

Frumoasele lambriuri de lemn adăugau dialogului lor neobișnuit iluzia unei lumini în întuneric. Numai că nu se putea spune

dacă tăcerea aparține zeului întunericului sau zeului luminii de pe scena marii lumi.

De parcă nici ei înșiși n-ar mai fi fost absolut prezenţi în trupurile lor, cei care erau acolo pentru binecuvântare, și de parcă, într-o oarecare măsură, s-ar fi amestecat între ei.

De parcă într-un fel și-ar fi ieșit din piele.

De parcă amândoi, cu propriul lor spirit, nu al celuilalt, cu propria lor conștiinţă și-ar fi continuat dialogul, în numele celuilalt.

Aștept răspunsul tău, băieţelul meu.

Rânduiala ritualului cerea ca amândoi să stea în picioare, faţă-n faţă, fără confort. Părintele respecta, sub toate aspectele, numai și exclusiv normele ritualului.

Putea să adauge cel mult raţiunea și atenţia lui, ceea ce nu era puţin.

În cazul în care eventual nu mi-ai auzi vocea, cu siguranţă vei putea citi de pe buzele mele.

Și-a arătat gura cu ambele mâini, să-i citească Imre de pe buze.

S-a străduit să articuleze unul câte unul cuvintele și sunetele.

Dă-mi un semn că vezi cuvintele de pe buzele mele.

Ca părinte confesor te întreb.

Poate încă n-ai uitat că și eu te-am considerat întotdeauna un copil destoinic,

nu numai Piroska te consideră un om destoinic.

Sper că mă mai recunoști.

Te-am luat lângă mine, după voia maicătii, ca să slujim și să adorăm împreună sfintele sacramente.

Ar fi fost posibil, însă din păcate în acest moment părintele Jónás cam dăduse cu bâta-n baltă. În acest singur punct dăduse greș, împiedicându-se de propria-i credulitate sau de aparenţe. Căci nu numai că nu Törpike își trimisese fiul la el, ci ea nici măcar nu și-ar fi botezat pruncul dacă doamna Tolvaj n-ar fi strâns-o cu ușa. Botez trebuie să fie, futu-i. Striga la Törpike cât o ţinea gura. Evocând pizda bunică-sii. Că și lindicul ăleia fusese atât de mare, de parcă ar fi avut pulă. Pe la noi nu era nimeni care să nu fi știut. Botezul trebuie să se ţină. Toată lumea de pe strada noastră a auzit cum se răstise doamna Tolvaj la Törpike, făcând-o cu ou și cu oţet.

Și băiatul ăsta venise atunci la el cu o anume intenţie, numai pentru că fusese atât de evitat de ceilalţi, încât o fi căutat vreun cămin sau ce curu' mă-sii în biserica părintelui Jónás.

Niciodată nu te-am pedepsit, nu te-am certat, e drept că nici n-ai comis vreo faptă rea și nici neglijent n-ai fost în serviciul tău.

De unde să fi știut Piroska, când a venit aici, la dumneata, să se plângă, cum ar fi putut ea să-i spună părintelui ce cred sau ce fac eu.

Nimeni nu știe asta.

Eu nu cred nimic, a urlat tânărul ieșindu-și din pepeni și total disperat.

El degeaba îi spune părintelui orice.

Ce minciuni vă toarnă Piroska Mírák asta, ce mă ponegrește ea pe mine, o spun eu pe șleau în biserica dumitale, e o curvă răsfutută.

Nu e om care să mă mai fută-n cur, să mă mai tragă-n piept în halu' ăsta.

În Dumnezeii mamii ei s-o fut, oriunde-ar fi acum.

Nimeni n-avea cum să vadă că eu o bat pe maică-mea.

Atunci de ce spune ea părintelui chestii din astea despre mine.

A început să plângă urlând, dar nu de durere, ci de furia de nestăpânit care-l cuprinsese, tot trupul i se zguduia teribil.

Eu n-am să recunosc că o bat pe maică-mea, că o trântesc pe pat, că-i fut una de cade lată pe podea.

Odată i-am rupt braţul.

În fiecare noapte închide fereastra aia răsfutută.

Nimeni nu poate să vadă înăuntru. Așa niște jaluzele răsfutute avem noi, că n-au nicio fantă sau fisură, râdea în hohote, alea sunt atât de bine îmbinate, încât n-au crăpătură nici cât o pizdă.

Poate să mă creadă părintele, că degeaba.

Eu n-am ce face dacă lumea vorbește.

Văd pe faţa ta, băieţelul meu.

Și dădea din cap pentru a confirma că el vede.

Eu n-am nevoie de Piroska ca să văd, să văd totul pe faţa ta, după postura ta.

Și tu vezi pe faţa mea, după postura mea, că eu nu-ţi vând gogoși.

Tu însuţi o să-mi spui.

N-o să fie nimic ce să nu-mi spui.

Deși Piroska, că tot i-ai amintit atât de urât și de ingrat numele, mi-a spus că tu singur i-ai povestit în tren și despre alte fapte de-ale tale, deloc la locul lor. I-ai povestit, cu mare imprudenţă, nu numai ce le-ai făcut tu altora sau, mai ales, ce ai vrea tu să le faci. Ce i-ai făcut Rózei Pásztor, fata asta nenorocită, ca să-și piardă capul după tine, și pe deasupra îi mai și povestești Piroskăi.

Ai recunoscut până și faptul că sari zidul ăla mare de piatră, intri în grădina lui Mírák și o pândești noaptea.

Când nu trebuie să pleci pentru tura de noapte, ca să te uiţi cum se pregătește ea de

culcare.

Atât de nesăbuit de sincer ești tu cu Piroska Mírák.

Ca părinte al tău confesor îţi spun că un bărbat onest nu poate face așa ceva. În primul rând, un bărbat nu pândește. Iar dacă totuși pândește, atunci bărbatul nu poate să-i spună asta nici măcar prietenului său, darămite propriei sale victime, chiar dacă, dirijat de porniri întunecate, a și făcut-o deja.

Văd că nu-ţi pasă nici de faptul că, de-acum înainte, ea în fiecare noapte o să stea îngrozită, gândindu-se când o să apari din nou sub fereastra ei.

Chiar dacă ai făcut-o, toate astea nu ei, ci mie trebuia să mi le mărturisești la sfânta spovedanie, cerând imediat iertarea păcatelor tale.

Ce te-a apucat, băieţelul meu, ia spune-mi.

E de-a dreptul fascinant să-ţi pierzi în asemenea măsură controlul.

Văd că tu deja te-ai îndepărtat atât de mult de sfânta noastră biserică, încât nici măcar de obligativitatea mărturisirii păcatelor nu-ţi mai amintești.

Deși sunt aici și te aștept cu braţele deschise, la orice oră din zi, rugându-mă pentru tine sincer și din toată inima, și sper,

cu ajutorul domnului nostru Isus Cristos, să nu existe nimic ce să nu văd, să nu aud sau să nu înţeleg din tot ce se petrece acum în tine sau din cele pe care le treci tu sub tăcere acum.

Și mai știu că, tot ce se petrece în tine, toate astea nu ești tu. Cineva te îndeamnă sau te obligă, te forţează parcă.

În orice caz eu nu așa îmi aduc aminte de tine.

Am spus ce am spus, e adevărat, a strigat tânărul plângând, i-am spus, cum să nu-i fi spus, dacă tot am călătorit împreună cu trenul și am stat de vorbă.

Nici părintele nu știe câte nu știe despre mine, nimeni nu știe.

Nici Piroska Mírák nu înţelege, degeaba i-am spus. Repede dă fuga la părinte, să-i spună părintelui ce crede ea despre mine.

Păi, ce sunt eu pentru ea, un animal.

De se poartă cu mine atât de dispreţuitor.

Și atunci, nu se știe de ce, părea că din adâncul pieptului îi ţâșnește un hohot de plâns, însă în realitate el a izbucnit din nou în hohote de râs.

Părintele Jónás, din contră, și-a coborât vocea tot mai mult.

Nu-i spune, dragul meu băiat, te implor, n-o speria pe ea cu toate câte le faci tu, și fără asta înţelege ea intenţia ta mai rea decât

orice. Că doar asta va fi meseria ei, să înţeleagă sufletele.

Nu ei trebuie să-i mărturisești tu păcatele tale.

Și prin asta păcătuiești.

Tu nu o iubești pe ea.

Mai degrabă ai cădea în păcat de moarte din cauza ei.

Degeaba hohotele astea de râs, atât de oribile.

Comiţi păcate peste păcate, ești îngropat în grămada de păcate.

Ar trebui să-i mărturisești oricare dintre păcatele tale numai dacă ai fi soţul ei. Însă nu-mi aduc aminte, dragul meu băiat, ca eu să vă fi căsătorit vreodată pe voi doi.

Tu n-ai ce să cauţi la ea, nu poţi să ai pretenţii de la ea.

În tăcerea care se lăsase, băiatul a reușit să înceteze cu hohotele sale stinghere și, ca un copil de suflet al părintelui Jónás, a putut să izbucnească într-un plâns real.

Nici *Rituale Romanum* nu permitea ca plânsul, frământarea, zvârcolirea celui în criză să fie potolite fizic, să fie îmbrăţișat, sărutat, mângâiat sau să se manifeste orice formă de tandreţe faţă de el.

Numai dacă exista posibilitatea să-și facă singur rău era obligatoriu să pui mâna pe el pentru a-l imobiliza.

Nici măcar unu la sută din toate nu pot să-i spun eu părintelui, a zis Imre aproape în șoaptă.

Cu toate că de aia stau eu aici, băiatul meu, și de aia stai tu aici, în fața mea, trupul tău e moleșit, văd că te-a cuprins slăbiciunea, dar de leșinat nu leșini, să nu leșini, pentru că nu știu ce să mă fac atunci cu trupul ăsta mare al tău, de aia nu s-a supărat pe tine, de aia te-a adus la mine Piroska Mírák, fiindcă știe că trupul meu nu va fi cuprins de slăbiciune, stau aici, înaintea ta, în deplina mea tărie sufletească dată de Domnul, și mă rog să poţi enumera frumușel toate cele o sută de păcate înaintea Domnului, i-a răspuns părintele atât de încet, de parcă și-ar fi vorbit sieși, cu vocea lui specifică rugăciunilor.

Ei bine, a adăugat cu un zâmbet ambiguu, frecându-și cu un gest șugubăţ chelia, o sută e exagerat, așa, dintr-odată, și pentru mine ar fi prea mult. Cu toate că, poţi să mă crezi, multe greșeli și păcate trebuia să ascult eu în viaţa asta.

Să facem așa, două din o sută lași laoparte, dar restul mi le spui mintenaș.

Peste alea două, cele mai grave, poţi să sari.

Tu știi la care două mă refer.

La urma urmei, Atotputernicul îți știe toate greșelile și toate păcatele. Faţă de el tăcerea nu te ajută. Iar în casa maică-tii nu există astfel de obloane la ferestre pe care să le poţi închide înaintea Lui sau a Domnului nostru, Isus Cristos.

Nu există oblon care să nu aibă o fantă cât de mică, măcar cât grosimea unui fir de păr.

Cele două sunt cunoscute, însă restul de nouăzeci și opt trebuie să mi le spui, în propriul tău interes.

Dacă nu acum, imediat, atunci mergi în pace și vino vineri, sau vinerea viitoare, sau în orice zi când nu trebuie să te duci la lucru, ca să le mărturisești pe toate, pe rând, înaintea Domnului, și după aceea să mi te spovedești cu smerenie.

În urma acestei provocări, că vineri sau oricând ar trebui să se spovedească, s-a făcut din nou liniște, o liniște gravă și îndelungă, pe care părintele Jónás n-ar fi vrut s-o tulbure nici prin cuvânt, nici prin gest.

Totuși, după un timp s-a văzut nevoit să rupă tăcerea.

Nu că aș fi curios, căci nu sunt, fiule, curios de niciun fel de grozăvie, a spus încet. Nici de tine, fiule, nu sunt curios. Poţi să mă crezi că eu nu prea mai sunt curios de nimic. Mi-ar fi mai lesne să stau printre cărţile mele, decât să te ascult pe tine. Vezi, un

astfel de babalâc posac am devenit eu, părintele tău Jónás, de când te-am văzut ultima dată. N-aș povesti nimănui, de ce aș face-o, câte n-am ascultat eu în lunga mea viaţă, la urma urmei noi numai cu Atotputernicul și cu unicul său fiu, Domnul nostru, putem vorbi despre orice. Ar fi bine, nu spre ușurarea mea, ci a ta.

Și cu maică-ta, când o văd pe stradă, tac ca un mormânt. N-o să-i spun câte știu eu despre tine.

Și nici n-o să discut cu ea despre toate câte le-ai făcut, nici despre ce nu știu eu din toate astea.

Nici de asta nu trebuie să te temi. Pe o ureche-mi intră, pe alta iese, păcatele tale nu eu, ci tu însuţi trebuie să le auzi. Dacă nu le spui cu voce tare, nu le poţi auzi nici tu. Surd, fiule, faţă de el însuși omul e surd, surd toacă. Are nevoie de propria-i voce, ca să audă ceva, cu sufletul, despre el însuși. Pe mine nu mă interesează toate secretele tale, dar dacă totuși mi le-ai spune, pe rând, asta m-ar obliga pentru eternitate.

Și vezi, la cât sunt eu de bătrân, uit imediat. În schimb, mă rog numai ca tu, din proprie inițiativă, să scapi de puterea aceea întunecată care te-a împuternicit să faptuiești astfel de păcate caraghioase.

Povara lipsei unei confesiuni să nu mai apese pe umerii tăi.

Pe umerii mei nu apasă nimic.

Nimic să nu te apese.

Mie să nu-mi spună părintele, nimeni să nu-mi spună mie ce apasă pe umerii mei.

Văd că te apasă.

Pe mine nu mă apasă nimic.

Acum nu-l mai privea în ochi pe părintele Jónás, ci privirea îi sărea de la una la alta, de parcă ar fi vrut să ocolească realitatea trupească a părintelui. Prin strigătul acela, că pe el nu-l apasă nimic, căci strigăt fusese, unul sălbatic, de negare, voia să-i aţină părintelui calea. Un strigăt copilăresc și fără sens. În același timp, părea că-și coboară privirea și mai mult.

Atât de mult, încât vedea lumea doar prin fanta lăsată de pleoapele coborâte cât să nu i se-nchidă ochii.

Înaintea părintelui Jónás stătea copilul care, pe vremuri, fusese ministrantul lui.

Genele lui, dese ca niște peri de porc și pârlite de soare, îi ascundeau complet ochii mari, deschiși la culoare.

Și-a plecat cu încăpăţânare capul cu plete blonde, de parcă s-ar fi pregătit să comită cine știe ce act malefic împotriva părintelui Jónás.

La adăpostul perilor blonzi, privirea-i luneca rapid în toate direcţiile. Ca și cum ar fi luat-o la fugă pe sub tălpile părintelui Jónás.

Să fie liniștit părintele, nimic nu apasă pe umerii mei.

Eu nu port nicio povară îngrozitoare.

Dumneata să nu iei nicio povară de pe mine.

Ca unul care caută ceva de nenumit acolo, pe jos, în întunericul scăpărător, dar atât de mult se teme de tăria sufletească a părintelui, încât nu îndrăznește să-și ridice privirea asupra lui.

E de-a dreptul zguduit de furia resimţită faţă de tăria și precaritatea părintelui. Ce furie, mai degrabă o ură furioasă. Totuși nu s-a apucat să urle, nu s-a năpustit asupra lui, ci, în mod neașteptat, și-a coborât amenințător vocea, iar faţa i s-a schimonosit.

Mie să nu-mi spună părintele, i-a șuierat printre dinţi, cine șade pe umerii mei, și nici cu Piroska să nu vorbească despre mine. Că știu eu ce faceţi voi. Cum să nu știu ce vorbiţi despre mine cu Piroska. Toată lumea să-și ţină gura aia afurisită și răsfutută, că altfel odată și odată tot o să vă bag eu pumnu-n ea.

Iar maică-mii n-aveţi decât să-i spuneţi, dacă o vedeţi pe stradă.

Maică-mea știe ce fac eu. Și eu mă cac, pricepeţi, mă cac pe maică-mea.

Mozaicul de sub tălpile lor reproducea, asemenea candelabrului, steaua lui David multiplicată.

Doamne Dumnezeule, se ruga părintele Jónás în sinea lui, însă acum se ruga ca pe vremuri, așa cum o putea face oricine pe calea Váci.

Se ruga în sinea lui cu glasul de dinainte să fie preot.

Că de ce n-a observat el toată mizeria asta, pe când omul ăsta era încă un copil.

Pe sub sutana părintelui Jónás se întrezăreau niște pantofi grosolani, butucănoși. Privirea băiatului luneca în goană la tălpile acestora.

Și era atât de acaparat de aceste manevre de evitare și distragere, încât nici nu-și dădea seama ce și când îi iese pe gură, și nici prin ce fel de cuvinte.

Să evite ceva periculos, forţa brută, violenţa ascunsă printre stelele conturate prin așezarea plăcilor șlefuite de calcar, pe care femeile nu numai că le spălau, Imre o știa bine de pe vremuri, ci le și frecau, o dată pe lună, cu pastă Tango pentru podea, lustruindu-le apoi fără milă cu periile prinse de picioarele lor desculţe.

De-acum înainte, părintelui Jónás nu mai avea nicio speranţă de a obţine vreun răspuns inteligibil.

Era răbdător cu el și îl durea tare mult că n-a observat mai din timp toată această oropseală a lui, lăsându-l singur pe calea formării ca om.

Lasă-l să fiarbă, să se frământe în liniște.

Numai să spună, să spună odată cu voce tare.

Pe nesimţite, femeile au închis ușa sacristiei.

Niciun sunet nu mai iese de acolo.

În schimb, prin fanta mărginită de gene puternice se vedea cum îi joacă, pe după pleoapele aproape închise, globii oculari, rotindu-se ca o vârtelniţă. Cu capul lui mare, încununat de plete blonde, s-ar arunca înainte, cu ceafa lui roșie și încordată, ca de taur, s-ar repezi pentru a lua ceva în coarne, în timp ce privirea i-ar rămâne mereu placidă, coborâtă, fixată parcă asupra tiparului pietrelor colorate ori părând să coboare și mai jos, niciodată ridicându-se, rotindu-se în cerc, în sens taman contrar acelor de ceasornic.

Și părintele Jónás era contrariat de această particularitate.

A ocolit chipul senin al părintelui, sclipitul lentilelor ochelarilor cu ramă

neagră, capul pleșuv, de parcă nu l-ar fi văzut pe celălalt dinaintea lui, de parcă n-ar fi văzut pe nimeni, ci doar i se strecura din nou pe sub tălpi, ca să-l ocolească, să-l evite.

Chiar că-i lăsase suficient timp.

Părintele Jónás cântărea în minte cele văzute și auzite până acum. Ar putea fi derută infantilă, compulsie, un sistem de fixaţii psihopatologice. Traume peste traume. Un suflet grav rănit. Zona intimă a funcţionării unei forţe lăuntrice impulsive, care-și schimbă sensul, iese la lumină, dându-i la iveală pornirile și efortul imens depus pentru a evita infracţiunile.

De frică, a continuat să se roage cu glasul lui civil de pe calea Váci, dă Doamne, numai de data asta, Doamne Dumnezeule, mai bine să fie o forţă interioară rătăcită, un instinct primitiv, murdar, ar fi fost mai simplu, mai suportabil, să nu fie hărţuirea unor puteri externe la ordinul Prinţului Întunericului, un coșmar terorizant, ci doar o rătăcire a unui suflet orfan care-și pierduse direcţia.

I se rupea sufletul pentru copilul ăsta frumos.

Iar prin cuvintele rostite voia mai degrabă să-l asigure de marea încredere pe care o avea în el și pe care o avusese dintotdeauna.

În marele lui necaz, să nu fie băiatul lăsat atât de singur cu marea lui îndatorire.

Căci este aici, cu el, stă înaintea lui.

N-o să se alarmeze, n-o să fugă de el, orice ar fi să facă.

Într-adevăr, părintele Jónás n-avea de ce să se alarmeze, nici să-i fie frică n-avea de ce.

Cu ajutorul Domnului nostru Isus Cristos, eliberează-ţi bietul suflet de povara-i haină, a spus când și-a regăsit vocea automată de profesionist, turuind oarecum propoziţiile ca orice preot obișnuit, ca să nu fie surprize. Că doar știi, eu te-am învăţat, așa ne învaţă Sfânta Scriptură să primim dragostea milostivă a Domnului.

Sângele lui Isus Cristos ne curăţă de păcate dacă recunoaștem înaintea Lui, cu smerenie, păcatele noastre.

El este drept și credincios și ne iartă nouă păcatele noastre și le acceptă așa cum sunt și le așază pe toate la locul lor, înaintea ochilor tăi.

Ne curăţă de toate relele.

Din care noi, ai perfectă dreptate, dreptate, a strigat și a doua oară, noi nu putem nici înţelege, nici simţi nimic.

Nimic.

Noi nu putem căra împreună cu tine sau în locul tău o asemenea povară.

N-o simţi ca pe o povară, biet suflet.

Chiar de-ar fi de o sută, de o mie de ori mai mare decât ne-am putea noi imagina,

sub un singur nume.

Poate nu se poate spune, poate și în privința asta ai dreptate. Să nu te rog, să nu te oblig eu pe tine la nimic, căci tu, iată, nu mai ești tu însuți.

Tu treci prin chinurile iadului aici, printre noi. Așa ți-a fost dat. Schingiuirea în public a cățelușului, ca să atragi atenția Piroskăi Mírák, să te ajute, sau atenția cuiva, atenția oricui, a unui substitut, în spatele căruia stă mama noastră a tuturor, Sfânta Fecioară, nici nu-ți mai aduci aminte atenția cui o căutai chinuind cățelușul.

Adânc în sufletul lui, alături de toate rugăciunile și toată încrederea față de Creație și de cei creați, știa totuși că nu-i derută, nu-i nevroză, și deja se încuraja singur, i-o dicta cu luciditate și experiența, că e un caz de gravitate medie și nici pe departe fără speranță.

Să nu mai spui.

Lasă, băiețelul meu.

Știu că cineva îți interzice.

Înțeleg.

Te forțează să uiți.

Nu-ți mai amintești nici măcar ce ar trebui să-mi spui.

Dar ai putea să-mi spui cine îți interzice. N-are de ce să-ți fie frică de el. Dacă tu

vorbești, dacă tu-mi spui mie faptele sale măreţe, asta o să-i placă.

Bucuros de marea lui lipsă de suflet, o să râdă, poate chiar în hohote.

Atâta așteaptă.

Nimic altceva, nimic mai bun nu și-ar putea dori decât să fie cu noi, aici, pe pământ, în trup. Din moment ce sufletul îi părăsise definitiv fizicul.

Când se afla singur, căci în ceasurile grele voia să fie singur, semiîntunericul magnific și străluminat de candelabru ce înghiţea orice sunet datorită învelișului de lemn până-n tavan al pereţilor îi dădea părintelui Jónás impresia reîntoarcerii în uterul matern interzis o dată pentru totdeauna.

Nu se afla afară, în lume, ci la începuturile lumii, înăuntru, în inima ei ferită.

Unde sufletul plutește deasupra întunericului, iar universul stă gata să se nască.

Era copleșit de sentimentul neverosimilului, începutul vremurilor în infinitul lor. Care-l însoţise toată viaţa, deși, în interesul lucidităţilor de moment, trebuia să-l dea mereu laoparte.

Și camera asta ciudată, cu frumusețea ei ireală și eleganța-i stranie, cu încercările repetitive de diagnosticare și mereu

individualizate care aveau loc aici, îi intensificau mereu, îi amplificau sentimentul acestei particularități.

De aceea și-a permis gluma, ca el și menajera lui aparte, spaţiul acesta bisericesc deosebit, unde ocazional îi plăcea să mediteze mai mult decât oriunde în plimbările sale pe malul fluviului sau la ferestrele odăilor de trecere ale parohiei, între ei să-l numească *uterus*.

Vrea, nu vrea domnul părinte, astăzi spăl pe jos în *uterus*.

Pentru că mâine o să dăm cu pastă și o să lustruim piatra, eu cu doamna Höss, îi spunea Mariska.

Așa că mâine să nu primiţi pe nimeni în *uterus*.

Uneori Mariska îi spunea și chestii mai în doi peri care, cu tot respectul menajerei faţă de el, nu puteau fi înţelese decât ca atare. Pe de altă parte, el iniţiase tot acest joc latinesc cu Mariska.

În acest *uterus* mai mult decât sacru unde, când era cazul, trebuia să suporte în pace prezenţa diabolicului, ba, mai mult, să și colaboreze cu el, părintele Jónás cercetase cu mare atenţie dacă pe dedesubt, deasupra sau oriunde altundeva în zona crucii mari există vreun semn.

Ceva care mai târziu să fi fost făcut dispărut, modificat sau schimbat. Tâmplarii, dulgherii se pricep foarte bine la asemenea lucruri. Sau dacă nu cumva suprafaţa lustruită a învelișului de lemn păstrează pe undeva vreo urmă a vreunei intervenţii.

Bineînţeles că, în lipsa unei scări, numai cu ochii lui miopi putea să se uite de jos.

Nu-i ieșea din cap întrebarea dacă odinioară o fi fost vreun *corpus* pe cruce.

Acest obiect golaș, fără decoraţiuni, deși materialul era meșteșugit cu măiestrie, făcea o impresie foarte stranie.

Putea fi folosit oricând pentru jertfe umane. Duceţi-l să fie răstignit. Gândul păgân l-a înfiorat pe părintele Jónás. Suna a răzbunare. Dar scară nu putea cere, cu toate că știa care din meșterii locali are o scară atât de lungă, ce ar ajunge, cum ar fi zis Mariska, taman până-n tavan. Prăvălie de izmene n-a găsit, în schimb s-a uitat și a trecut în revistă toate scările sprijinite de podul hambarelor sau de pereţii caselor.

Totuși n-a riscat să ceară una de la careva, căci atunci ar fi trebuit să-i spună menajerei ce caută el pe scara aia lungă sau, cum ar fi zis Mariska, cocoţat în vârful unei scări atât de lungoace, ori să mintă cu nerușinare.

Uneori până și minciunile pioase îi venea greu să le născocească. Devenise obsedat de

masoni și chiar de oponenţii lor, illuminati, având ideea fixă că pe învelișul de lemn ar trebui să găsească urmele însemnelor vreunei loji masonice sau a Ordinului Illuminati din Ungaria. Ar fi vrut să scape de ideea asta fixă, dar întreprinderea ar fi necesitat investigaţii mai serioase. Dacă ceva nu lasă urme, atunci nu lasă. Atunci trebuie să înceteze cu presupunerile. Îi trecuse prin cap și ideea că ctitorul domeniului ar fi pus să se proiecteze astfel biserica, deși ctitorul n-avea nicăieri în zonă nici castel, nici casă de vânătoare. Pentru că nu și nu putea rezista tentaţiei. E posibil ca totuși ctitorul să fi făcut parte din Ordinul Illuminati. Și de ce să nu fi făcut. Să aibă un loc pentru adunările lor secrete. Însă degeaba a studiat toate sursele istorice accesibile, răspuns la întrebarea că de ce tocmai aici, departe de orice altă așezare umană, în cuibul ăsta de iobagi, nesemnificativ din toate punctele de vedere, sărac lipit și greu accesibil în orice anotimp, de ce tocmai printre dulgheri și pescari trebuiau să-și țină Illuminati adunările. Pe atunci ostrovul de nisip de pe Dunăre încă n-avea pod. Își continua speculaţiile, cum că în deceniul în care fusese construită biserica ar fi fost foarte posibil, totuși, ca masonii să se fi aciuat aici, cu ritualurile lor, sau, dimpotrivă, Illuminati. Fix un astfel de loc

izolat căutau. Pentru ce altceva ar fi fost construite pe acest mal lăcașurile de desfătare împodobite cu colonade și mici timpane, purtând însemnele lor clasice sau casele spaţioase de vânătoare, cu turnuri și turnuleţe. Conspiraţioniști, se știa limpede. Nu era om să-i poată vedea. Reușeau să-i evite cu dibăcie până și pe podari. Veneau noaptea de pe celălalt mal, cu luntrile.

Pe celălalt mal încă mai exista, părăsită, o mare cârciumă, cu timpane pe faţadă și locuri pentru trăsuri, delimitate de coloane.

Un lămpaș le indica locul unde să acosteze.

Șefii Illuminati puteau să se fi infiltrat la ei de la Viena, fie cu vaporul, fie cu barca. Nu se mai sătura să facă presupuneri și combinaţii. Porturi aveau aici din belșug, datorită construcţiei de vapoare. Era doc uscat, era ponton pe roţi, și nu numai unul.

Biserica era locul lor tainic de întâlnire.

Lesne accesibil.

Ca loc de întâlnire, cabinetul nu era suficient de mare. Cinșpe oameni dacă încăpeau aici.

În acele decenii, clericalul și laicul, civilul și feudalul, biserica și loja aveau în mod dovedit tangenţe tocmai prin reţelele illuminati sau masonice. Demnitari civili și demnitari bisericești deveniseră și ei membri

ai ordinelor și lojilor secrete. Dar nu și clerul sătesc, niciodată, niciunul dintre ei. Nobilii de rând, legaţi de moșiile lor, au fost rareori membri ai lojilor și ordinelor, însă dintre magnaţi, nu numai unul, ci o adevărată armată se adunaseră în jurul idolilor, însuși regele cu pălărie devenind necondiţionat un adept al libertăților personale, uneltind mereu să desființeze, așa cum era atunci, ordinul maghiar, era dezgustat de el.

Dulapul uriaș pictat din sacristie, cu intarsiile de fildeș, cu modele în verde-pal, albastru-deschis și ocru, căptușit cu lemn lucios de mesteacăn, poate avea o vechime mai mare, poate provenea din casa vreunui magnat sau din vreun castel franţuzesc.

Trebuia să găsească o explicaţie acceptabilă pentru asta.

Ce nevoie să fi avut o asemenea biserică sătească, de mici dimensiuni și amenajată sărăcăcios, de un dulap stil renaissance atât de mare.

Și de ce să se fi pus sub tavanul arcuit al unei sacristii sătești astfel de ferestre tipic baroce, cu arcade semicirculare, divizate de raze direcţionate spre cele trei puncte cardinale.

Și pentru ce naiba o boltă atât de înaltă.

Când nu voiau el cu menajera lui să vorbească fandosit, atunci încăperii fără

ferestre nu-i ziceau *uterus*, ci antreu, adică antreul bisericii, căptușit cu lemn lucios, ce se deschidea din sacristie.

Mariska, iarăși am uitat să-ţi spun că, până nu va fi bai mare, trebuie neapărat să chemăm un *electronicus* învăţat, pentru *uterus*.

Dar până la urmă iarăși a uitat, deși cuvintele-i stăteau pe buze.

Că așa e prea periculos.

Când se spală cele trei ferestre mari din sacristie și oricum se împrumută scara cea lungă de la familia Pitlik, de la Nuki baci, atunci să cheme de undeva și un instalator. Deși Mariska nu-i zicea așa, scara lungă, ci loitra întinsă.

Și după un timp a remarcat că și el îi zice așa în gând, întinsă. Dar de unde ar putea să cheme Mariska un instalator, asta nu i-ar fi putut spune.

Ceea ce Mariska ar fi exprimat astfel, că ea nu poate să spună cu niciun chip unde s-ar găsi un instalator *electronicus*.

De fiecare dată, presentimentul unui pericol era dat laoparte în favoarea unui subiect mai urgent.

Părintele Jónás, în prezenţa persoanelor al căror nivel cultural nu ajungea până la idiomul latin, nu ar fi folosit niciodată cuvinte străine.

Cu Mariska făcea o excepţie.

Era încântat de ea, nu numai de capacitatea ei de învăţare, deși avea impresia certă că nu-i vorba de talent lingvistic, ci de oportunism lingvistic. Mariska n-avea pic de dorinţă de învăţare. Mariska învăţa fără voia ei orice noutate, se adapta la ea, în același timp păstrându-și propriu-i grai și ajustând cele nou învăţate după acesta.

De aici și înţelesurile greșite.

Înţelegea altceva decât ceea ce era rostit.

Vorbea propriul ei dialect, pe limba asta ea înţelegea și știa tot, dar absolut tot ceea ce merita să fie definit pe lume, fie și dacă zeci de ani trăise într-un mediu multidialectal în care, în adâncul sufletului o știa bine, era limpede că oamenii habar n-aveau de nimic și nu pricepeau o iotă.

A fost un adevărat tiran, credeţi-mă, spunea de exemplu despre cardinal, józsificându-l, adică numindu-l pur și simplu Józsi.

Ceea ce părintele Jónás, datorită originii sale plebee, înţelegea împreună cu toate nuanţele și nu i-o lua deloc în nume de rău. Deși el n-ar fi îndrăznit nici măcar să gândească așa ceva despre cardinal. Ca profesor de religie, probabil că fusese într-adevăr un tiran. În regiunea de unde provenea menajera lui, nu numai regula

îmbinării vocalelor era folosită altfel, ci existau încă multe reminiscenţe din substratul latin al limbii maghiare, „tristeţea diaconului“ cum îi zicea Mariska, chiar dacă în zona asta mai rămăsese foarte puţin din moștenirea călugărească a Bisericii catolice. Abia dacă erau biserici pe acolo, darămite ordine călugărești. După ce, cu o întârziere de două secole, s-a reușit curăţarea zonei de ritualurile păgâne, a și venit turcul care, în fiecare toamnă, le lua recolta, iar dacă nu găsea nimic, dădea foc așezărilor de pe malul pâraielor. Din singura mănăstire existentă a alungat toţi călugării, dar nu pentru că ar fi fost împotriva religiei câinilor ghiauri, ci pentru că aga avea nevoie de zidul înalt de piatră ce înconjura clădirea. Aici putea să-și instaleze în cea mai mare siguranţă cortul căptușit cu mătăsuri.

De bucurie, râdea în hohote, sărea într-un picior, bătea din palmele-i durdulii când, odată, Mariska i-a definit pe limba ei traista-ciobanului.

Ea niciodată n-are timp de nimica, dar acuma o să smulgă „capsulele“ de printre flori, chiar de-ar fi să întârzie cu masa de prânz din cauza asta.

Capsulele, Mariska, striga de bucurie părintele Jónás, da, da, scoate capsulele.

Cât pe ce să-i spună, într-atât de bucuros era de stâlcirea cuvântului de origine latină, că da, Mariska, pentru asta o să primești drept recompensă nu numai capsule, ci și făcăleţul peste funduleţ.

Iată că totuși trebuia să fi trăit pe-acolo vreun grup închis de călugări refugiaţi, căci în zona aceea *Capsella bursa pastoris*, adică buruiana traista-ciobanului, este numită și astăzi *capsulă*.

Pe sub ochelarii cu lentile groase și ramă neagră i-au dat și lacrimile tot repetând treaba cu *capsula*, ceea ce Mariska evident nu pricepea, veselia asta mare adică, s-a și supărat niţel.

Mariska a slujit ca ucenică la rezidenţa Excelenţei Sale cardinalul, dar înainte de asta, pe când fusese profesor de religie, Józsi o bătuse de multe ori.

Lui Józsi îi plăcea să bată, nu să dea palme.

Când s-a făcut mai mărișoară, în zorii zilei se ducea pe jos la oraș.

Dacă nu ploua și nici pătura groasă de zăpadă nu acoperea peisajul, atunci ei mergeau pe cărări neumblate pe la casele boierești și la jidan, mergeau împreună cu pieţarii, ajutându-i să-și care mărfurile, umblau pe poteci abia vizibile, în șir indian, prin ceaţă, prin întuneric, ca să nu fie nevoiţi

să meargă pe drumul pietruit ce urca la deal sau, cum ziceau ei, să *îmble pre serpentină*.

Cum să îmble, măi Mariska.

Ia să nu mai râdeţi iară.

Pantofii și-i puneau în picere numai când ajungeau la oraș și picerele erau curăţate de jeg.

Dar la asta vă pricepeaţi voi, muierile, să faceţi verb sau atribut din substantivele latinești.

Mariska se uita numai, stupefiată, că oare ce vrea de la ea părintele Jónás, așa, râzând în hohote și gesticulând vehement, mereu cu mâna la ochelari.

Cu toate că ea are mare grijă la ce vorbește și la ce nu zice în faţa lui.

Oricât de grosolan ar fi vorbit și gândit, lua totuși în considerare sensibilităţile părintelui Jónás. De exemplu, n-a mai adăugat că preotul Józsi nu numai că fusese un tiran ca popă, deși chiar și pe atunci locuia deja într-o casă mare, un adevărat palat, poate să-i enumere și acum ordinea camerelor, că destul le frecase stând în genunchi, ci chiar așa, cum vă zic eu, părinte, puteţi să mă credeţi, un animal scârbavnic de șes.

Pentru că nu pronunţase nici scârbavnic, nici animal, pe astea nu i le-a spus cu voce tare părintelui, deși de fiecare dată le adăuga

în gând, căci numai așa îl pomeneau în toată regiunea.

Cristoșii și Dumniezăii mă-sii dă animal scârbavnic.

Cum îi bătea el pe copilași, băieți și fetițe. Și pe ăia mai măricei îi bătea.

Cu ce-i cădea în mâni, cu aia-i bătea.

Că avea pentru asta o nuia specială, de trestie, și un baston, dacă nu le găsea, îi bătea cu pantofu', cu șamfău', cu rozariu', cu cartea de rugăciuni dacă tocmai p-aia o avea în mână, da' nu numa' pe copilași îi bătea, ci și pe noi, pre ucenici, pre toți slujitorii, numa' pă birjar-su nu-l bătea, că ăla ar fi dat și el.

Totdeauna ne spunea birjar-su, la bucătărie, numa' o dată să dea în mine, că-i crăp capu'.

Trimitea jandarmii după ei, că nu veneau duminica la biserica lui, la nicio slujbă.

Păi, iaca nu veneau.

Prin noroaiele-ale mari cum să fi venit.

De altfel, dumineca aveau și ei treburile lor pe lângă casă, se căcau ei pe biserica ăstuia. Nu puteau să-și lase muncile. Iar dacă veneau, atunci d-aia-i bătea, că veniți dumineca la biserică, da' plini de noroi.

Păi, pe picioarele cui să fi venit, dacă nu p-ale lor.

Să nu-i luați apărarea, părinte.

Că l-am cunoscut io bine.

Să mă ierte Dumnezeu de păcatele mele, dacă spun cu voce tare că și ăla era posedat atunci când îi bătea pre ăialalți.

Ei, acuma și dumneata, Mariska.

Las' că am văzut io.

Mie să nu-mi spui din astea.

Cine altu' să fi fost în el.

Că cică era prostdispus.

N-aveți grijă, că birjar-su ar fi scos proasta dispoziție din el cu bătaia. Numa' că de-ăla unu' niciodată nu s-o putut apropia.

Având în vedere sensibilitatea părintelui Jónás, Mariska n-ar fi spus niciodată de cine era posedat Józsi.

El nu-l putea ține-n frâu de unu' singur pe ăl' de era băgat în el.

Nu era un om deștept, ca părintele Jónás, să le știe dinainte pe toate.

Cum adică, cum vine asta, a întrebat uluit părintele Jónás.

Vine așa cum spun. Fusese un copil prostovan Józsi ăsta, d-aia l-au dat să se facă popă, că dacă de gospodar nu-i bun, las' că o să se roage el de unu' singur.

Nu-i frumos să-i vorbești de rău pe alții.

Nu-i vina lui, așa s-o născut, prostovan. Vorbeau și muierile, că ia te uită la el, ce s-o mai roșât la gât.

Numa' să nu-și sloboadă sămânța aci, la noi în bucătărie.

Cum să fi venit, sărmanii de ei, că nici pantofi n-aveau.

Numa' să poată ierta Domnu' nostru Isus toate câte ne-o făcut ăsta nouă.

Atunci, pe neașteptate și foarte sonor, Imre Bolog, care stătea în fața lui, a scos un mârâit.

De parcă, încetul cu încetul, ar fi conștientizat faptul că lui oricine îi poate aține calea, iar acum părintele Jónás într-adevăr îi închidea aproape toate căile posibile de evadare.

Încă nu s-a născut omu' ăla, nu e om care să-i interzică sau să-i ordone lui ceva.

Că el acuma pe loc iese de aici și nu se mai întoarce niciodată.

Părintele Jónás n-a înțeles imediat despre ce vorbește, de ce mârâie atât de tare.

Sau, cum ar fi formulat Mariska, la ce naiba mârâie în halu' ăsta.

Părintele Jónás cu greu și-ar fi putut imagina ce e în sufletul unui om matur căruia maică-sa nu i-a stabilit niciodată reguli și nu i-a interzis nimic, și nici de contrazis nu l-ar fi contrazis vreodată.

Devenise cineva, înălțându-se precum o plantă din pământ, în blestemata indiferență a lui Törpike.

În afară de părintele Jónás, numai lui Nuki baci, antrenorul și profesorul lor de

sport, îi mai atrăsese atenţia, mai mult prin forţa lui brută, acesta gândindu-se, din punctul lui de vedere, ce ar putea scoate mai bun din acest copil, în ce direcţie să-l îndrume.

N-avea nici prieteni care să-i fi zis uneori măi tâmpitule sau să i se fi împotrivit în vreun fel.

Nimeni n-ar fi îndrăznit să se bată cu el, preferau să se uite prin el ca prin sticlă.

Așa un Dumnezeu nu există, mie să nu-mi spună părintele Jónás că există un astfel de Dumnezeu, încă nu s-a născut un astfel de Dumnezeu.

Greutatea strigătului și faptul că îndrăznise să ia numele Domnului în deșert, îndoindu-se de puterea Lui, au făcut ca vocea tânărului nu numai să urce cu o octavă, ci să devină și puţin gâtuită.

Atunci părintele Jónás a conștientizat pentru prima oară ceea ce trebuia să fi conștientizat mai dinainte, căci de observat observase.

Observase, doar că nu-și mai aducea aminte, că pe vremuri copilul ăsta a cântat vocea a treia în corul bisericii, însă vocea cu care vorbea luneca spre registrele înalte, când deschidea gura, părea că șuieră sau ţipă.

Urca tot mai mult, fie contrar pornirilor sale, fie în concordanţă cu ele. Încă de atunci

vocea acestui om nu era la locul ei.

Tu ai vreun prieten, fiule, adică un prieten adevărat, de suflet, l-a întrebat părintele Jónás, el însuși surprins de întrebare, pentru că niciodată nu s-ar fi gândit dacă are sau nu.

Însă auzindu-i vocea acum, îi venise în minte întrebarea asta.

De un lucru putea fi sigur, că nici iubită n-are. Se vedea pe el. Poate doar relaţii ocazionale. Dar tare se mai îndoia și de asta.

Încă își mai poate ţine cumva în frâu impulsul de a comite acte de violenţă, evitând apropierea unei fiinţe, pe care după aia s-o poată bate sistematic.

Cu toate că părintele Jónás n-a avut parte de asemenea experienţe în viaţa lui privată.

Însă un lucru știa bine, că bărbaţii tineri încă sunt liniștiţi în primii ani ai căsniciei, pe urmă încep să-și bată nevestele, și aproape că nu există excepţii.

Cine are atâţia fraţi câţi avea el, și mereu înfometaţi cu toţii, în inima aceluia cu siguranţă moare iubirea. Tot timpul trebuie să caute ceva de mâncat. Cel puţin asta era explicaţia pe care și-o oferea. La seminar se uita cu ochi mari la colegii lui, la cât puteau fi de pasionali. Într-o zi sunt de nedespărţit, prietenii împart totul între ei, a doua zi ard de ură și complotează unii împotriva altora. Până când, la fel de neașteptat, se împacă iar,

își revendică guma de șters dată împrumut, penarul dăruit ori dat la schimb, în ideea că ce-i al meu e al tău, și ce-i al tău să poată fi al meu.

Iar după aceea susţin sus și tare că celălalt e un hoţ, un căcănar. Deși li se scurg ochii de atâta plâns din cauza hoţului căcănar.

Și în timp ce-ţi plâng pe umăr vor să transfere asupra ta pasiunea simţită pentru celălalt.

Părintele Jónás n-a avut parte de acest dar-donaţie măreț al extremelor, n-avea intrare în înalta școală a iubirii. Prieteni n-a avut. Nici să se răzbune nu putea. Nici să îmbrăţișeze, nici să sărute pe careva de bucurie, pe terenul de sport de la Győr sau Pannonhalma sau Bakonybél, unde fusese crescut de benedictini, cu toate că a văzut, cum să nu fi văzut, cum fac alţii sau cum profită de așa ceva.

Însă odată, în parcul răcoros de toamnă, cu parfum de frunze uscate, un *novitius* l-a sărutat.

Pe după zidul înalt de piatră, năpădit de iederă, voia cu tot dinadinsul să se împrietenească, numele lui nu și-l mai amintea. În schimb sărutul acela i s-a întipărit în minte pentru totdeauna.

Multă vreme s-a întrebat dacă ar trebui să mărturisească asta la spovedanie.

Căci nu el a făcut-o.

Înainte, nici măcar nu și-ar fi putut închipui.

Că el.

Sau că pe el.

Până când celălalt n-a plecat, abătut, cu coada între picioare, n-a îndrăznit nici să miște.

S-a gândit mult și la ce ar fi trebuit să facă altfel, ca să nu se fi întâmplat sau să nu se fi întâmplat astfel.

Simțea că el n-o să-și găsească locul printre oameni, cu rigiditatea și lipsa asta de vitalitate a lui. N-o să facă față printre ei. Oare să fi fost o neglijență păcătoasă că nu i-a întors atunci sărutul? Nu cumva e incapabil să iubească dacă nu-i în stare de reciprocitate, și atunci această incapacitate de a iubi ar trebui s-o mărturisească la spovedanie.

Lipsa dorinței de a împărtăși, pe care de asemenea n-o simțea, dar, observând comportamentul celorlalți, avea totuși cunoștințe despre ea.

Să fi avut el vreo lipsă.

Cu toate astea, vedea ceea ce vedea, în timp ce-l măsura, îl cataloga pe celălalt.

Numărul acestor porniri era finit și nu avea atât de multe variațiuni, încât să nu fi putut inventaria ce și cum procedează ceilalți

unii cu alţii. Nici măcar pentru o clipă nu-și pot stinge, ca pe o lampă, dorinţa lor negustorească de reciprocitate.

Cu oarecare întârziere, a primit de la Imre ăsta un răspuns șuierat la întrebarea lui îndrăzneaţă.

Eu n-am prieten, niciun fel de prieten. La ce să am eu un prieten. Mie nu-mi trebuie niciun fel de prieten.

Și atunci cu cine te sfătuiești tu când te chinuie ceva, când ești la necaz. La spovedanie, împărtășanie, nu numai la mine nu vii, pe cât cred, ci nici în altă parte nu te duci să te spovedești. Sau poate îi povestești întotdeauna maică-tii toate câte ţi s-au întâmplat.

Mie nu mi se întâmplă nimic pe lumea asta. Eu nu vreau să spun nimic nimănui. Eu îmi ajung mie, credeţi-mă.

Te cred.

Eu nu trebuie să spun nimănui nimic. N-am ce să mărturisesc sau să povestesc. Pe mine de aia mă apreciază la locul de muncă, pentru că nu vorbesc cu nimeni în timpul serviciului. De lucrat, știe să lucreze, asta e părerea lor despre mine. N-a existat ca eu să nu fi terminat ceva la timp.

Mă cac eu pe Vác, că nu rămân eu acolo.

Pe mine n-o să mă bâzâie prietenii, că hai, să mergem aici sau acolo, cu motoarele lor.

Te cred, a dat din cap părintele Jónás, te cred, tu nu vorbești cu nimeni.

Însă nu-l credea.

Nici nu l-ar fi putut crede, din moment ce, față de Piroska, Imre ăsta își deschisese totuși sufletul, chiar mult prea larg, șuvoiul lui de cuvinte fiind aproape de neoprit.

Când în sfârșit au ajuns la Vác, Piroska abia a reușit să coboare din tren. În gară a apucat-o de umăr, n-o mai lăsa să plece.

Ajunși în acest punct sensibil, a preferat să nu forțeze lucrurile, a preferat să mai tacă un răstimp.

Părintele Jónás se gândea mai ales la cât de interesant se manifestă vinovăția oamenilor.

De unde să am eu motor ca să merg cu ei.

Să-mi fie cu iertare, părinte, că vă spun așa, pe șleau, ce gândesc, dar din ce pizda mă-sii să-mi cumpăr eu motor. Prefer să cobor pe mal, la pescuit, pentru mine pescuitul face mai mult decât orice, e totul pentru mine, și undițele mi le-am cumpărat pe banii mei, o groază de bani am dat pe ele, și pe fire de pescuit și cârlige, prind, nu prind, eu tot mă duc, îmi stabilesc singur cum să fie, așa sau altminteri. Am chiar trei undițe, și mulinete, de diverse feluri. Nici nu mai stau pe gânduri. Eu nu trebuie să-mi sparg capul că ce și cum să fie.

Totuși ce ai tu pe lanţul ăla de la gât, fiul meu.

Din cauza gesturilor sale vehemente, de sub gulerul alb al băiatului se ivise leneș un lanţ gros, dublu, de aur, atrăgând atenţia părintelui Jónás ca o lovitură în plex.

Lanţuri de aur atât de groase purtau numai negustorii bogaţi de la târgurile de animale, contrabandiștii, negustorii de cai, ţiganii cu bani, băieţii grei, agenţii de vânzări, alţi oameni nu purtau lanţuri din astea duble și atât de groase.

Însă băiatul nu i-a răspuns, voia să-i dea înainte cu pescuitul, de parcă cineva l-ar fi înfășurat în vastul subiect al pescuitului, așa cum înfășura el firul de pescuit pe mulinetă.

El duce peștele acasă, uneori o găleată întreagă de cegă. Nu era de oprit până n-a terminat ce avea de zis, că el singur îl curăţă, îi dă sare și îl prăjește în făină amestecată cu paprică.

Sau îi lasă pur și simplu acolo în găleată, pentru ca a doua zi, în ziua lui liberă, să umble după pești răpitori.

Îi lasă și maică-sii pește, nici n-ar putea mânca atâţia, las' să aibă și ea ceva de mâncare când vine acasă, biata de ea, de la cârciumă, de printre beţivanii ăia.

Cum poate să creadă părintele Jónás altceva despre el, se revolta. Asta este singura

lui distracţie în timpul liber, ce ar fi aici de spovedit.

Mie nu-mi trebuie prietenii.

La ce mi-ar trebui.

Eu îmi ajung mie.

Eu nu mă duc la prieteni să-mi dea aia sau ailaltă, n-am nevoie. Mie să nu-mi ceară nimeni nimic. Că nici n-am de unde să dau. Să stau să ascult, că el vrea așa sau altcumva. Nici eu nu mă duc la altu-n curte, să-mi dea aia sau aialaltă, și pe urmă eu să fiu nevoit să nu uit să-i dau înapoi.

Dar de propria-ţi *confirmatio* îţi mai aduci aminte?

După mirarea de pe faţa lui se vedea că nu, cum o să-și aducă aminte, n-are el timp de așa ceva, de asta numai părintele Jónás își aduce aminte.

Nici eu nu mă duc la altul, nici altul să nu vină la mine, după nimic. În curtea maicămii să nu calce nimeni cu tălpile-i jegoase, că uite, ţi-am adus niște toroș, varză cu carne proaspătă. Și după aia să ceară asta sau aialaltă. Din curtea noastră să nu ia nimeni nimic.

Precis că de la nașii tăi de *confirmatio* ai primit lanţul ăsta frumos de aur.

Ce crede părintele Jónás, că eu am nevoie.

Eu n-am nevoie de prieteni.

De data asta l-a întrerupt, răstindu-se la el înainte ca acesta să-l fi putut evita, deraind pe șina secundară a furiei sale forţate.

Pentru că eu îmi amintesc foarte bine.

Că episcopul Hillarius ţi-a oferit ţie euharistia. De el ar trebui să-ţi amintești, oare îţi amintești?

Pe vremuri te-am învăţat, și știai foarte bine, că dintre toate sacramentele, *confirmatio* este una dintre cele mai importante.

Mai știi al câtelea este *confirmatio*, pe lângă euharistie și celelalte?

Nu știu.

Păi atunci o să-ţi spun eu, hai să repetăm frumușel, dragul meu băiat, *confirmatio* este al doilea cel mai important sacrament. Dacă pe ăsta unul nu-l mai știi, ai putea să mi le enumeri pe celelalte.

Sau să le enumerăm iarăși împreună, ca atunci când le-am învăţat.

Dar eu îmi aduc bine aminte că pe vremuri tu le știai pe toate.

Care este primul, l-a întrebat, în același timp fiind foarte atent dacă băiatul va repeta după el, dacă ar fi dispus să pronunţe numele celor mai importante sacramente.

Aflat în încurcătură, băiatul a preferat să caute după el cu degetele până ce l-a găsit și a scos la iveală, de sub cămașă, lanţul de care

atârna un medalion disproporţionat de mic, nu știa, nu voia să răspundă la întrebare, gândurile-i erau împrăștiate, n-ar mai fi putut deschide gura pentru a vorbi.

Părintele Jónás a abandonat sacramentele, apropiindu-se de el în semiîntunericul acela brun-roșcat, ca să vadă ce fel de medalion poartă malacul ăsta la gât, pe lanţul ăla dublu și gros. Pentru că, se vedea, era într-adevăr din aur, cu zale mari, turtite și ovale.

N-a fost nevoie să studieze prea mult medalionul.

I-a fost suficientă o singură privire.

Bănuia, cum să nu fi bănuit, știa dinainte că e un *pentaculum*. Dar a rămas surprins văzând de care *pentaculum* era.

Bietul meu copil, a oftat în sinea lui.

Totuși și-a scos ochelarii ca, măcar din politeţe, să se uite mai atent, aplecându-se la fel de aproape ca atunci când, cu ochii lui miopi, citea fără ochelari.

Numai că n-ajungea nicicum la el.

A ridicat braţul, trebuia să se întindă puţin, încercând să ducă medalionul înaintea ochilor. Medalionul era mic, dar nu fără greutate.

Pe una din feţe, un șarpe mușcându-și coada, putea fi și balaur, deși mai degrabă salamandră.

Mereu printre voi.

Acesta era al doilea cel mai important dicton latin referitor la salamanadra care nu e mistuită de foc, însă pe medalionul minuscul n-ar fi încăput niciunul dintre ele.

Nu era o plăcere să se întindă spre el, iar lanţul dublu îi era prea strâns înfăşurat în jurul gâtului, ca părintele să-l fi putut apropia de ochi.

Lanţul nu era pe măsura gâtului său.

Ai putea să-l dai jos, aș vrea să mă uit mai de aproape la lanţul tău.

În marea lui încurcătură, și-a fixat privirea undeva, pe jos, pe podeaua de piatră a cabinetului, pentru a ocoli atât privirea scrutătoare, cât și apropierea fizică a părintelui Jónás.

Nu pot să-l văd bine, că vezi și tu cât de miop am devenit. Întotdeauna am fost miop, dar acum chiar că sunt foarte ușor de derutat.

Însă în realitate n-avea nevoie să vadă mai mult.

Numai că, sub un pretext oarecare, totuși ar fi trebuit să-l roage sau să-i facă vrăji, ca băiatul să-și scoată lanţul de la gât.

Copilul ăsta nenorocit n-o să-și scoată lanţul ăla de dragul lui. Lanţul îl ţine legat, el fiind doar dimensiunea obiectuală a legăturii.

Pe reversul medaliei, imaginea ofensatoare a stelei în cinci colţuri, cu vârful îndreptat în jos, spre Infern, înscrisă în cercul magic.

Un *pentaculum* pângărit.

Aș vedea mai bine dacă tu, de bunăvoie, ţi-ai scoate și mi-ai da în mână lanţul ăsta al tău foarte preţios, cu medalionul ăsta deosebit de ciudat.

Poate bunul nostru prieten ţi-ar permite acest lucru.

Sau dimpotrivă, și-ar scoate colţii, nu s-ar mai juca de-a ascunselea cu noi și ţi-ar interzice să-mi asculţi rugămintea, ţi-ar ordona, ţi-ar interzice.

Eu nu sunt în măsură să-ţi spun dinainte.

Eu nu am cunoștinţă de intenţiile sale.

Însă băiatul nu i-a răspuns, nici n-a schiţat vreu gest care să fi indicat că ar fi gata să dea curs rugăminţii părintelui Jónás ori măcar s-o conștientizeze.

Văzând atâta candoare, părintele a lăsat din mână lanţul, care a și lunecat lin la locul lui, pe gâtul dezvelit, a făcut un pas îndărăt, reluându-și locul și punându-și frumușel ochelarii înapoi pe nas.

De la greutatea considerabilă a lentilelor îi lunecau numaidecât pe nas în jos.

Medalionul ăsta, fiule, lanţul ăsta tu nu l-ai primit de la nașii tăi de confirmare. Din păcate, acum că l-am studiat mai

îndeaproape, sunt sigur de asta. Pentru nimic în lume familia Tolvaj nu ţi-ar fi dat un asemenea medalion. Chiar și cu ochii mei miopi văd asta.

Poate tu nu știi, dar să porţi medalionul ăsta, oricine ţi l-ar fi dat, este un mare păcat.

Pe medalionul ăsta, pentaculul nu arată în sus, spre cer, ci în jos, sub pământ.

Te rog să-mi răspunzi frumușel la întrebare, de la cine l-ai primit sau unde ai fi putut tu cumpăra, și pe ce bani, așa ceva.

Oare de la cine l-ai cumpărat și ce i-ai dat în schimb.

De la un prieten, dar mi l-a dat împrumut, nu de tot, și nu mi-a cerut nimic în schimb.

Împrumut, i-auzi, de la un prieten, zici. Frumos lucru prietenia. E drept că nu toată lumea are un prieten devotat trup și suflet. Păi chiar mai înainte mi-ai spus că tu n-ai prieteni, tu nu te duci în curtea nimănui.

Tu n-ai nevoie niciodată de nimic de la nimeni.

Și atunci care prieten cu ce fel de lanţ preţios te leagă totuși de el.

Asta n-am să vă spun.

Însă asta așteptăm, să-i rostești în sfârșit numele.

De unde să știu eu cum îl cheamă.

Păi atunci de unde-l cunoști, cum poate să-ți fie prieten dacă nici numele nu i-l știi. Ce fel de prieten e ăla care trece sub tăcere propriul său nume de familie.

Dar măcar numele lui de botez trebuie să-l știi.

Păi, îl cunosc de pe tren, toată lumea de pe tren îl cunoaște, nu numai eu îl cunosc de pe tren.

Slavă Domnului și tuturor Sfinților și Fecioarei Maria că totuși îmi vorbești despre el și poți să-mi mărturisești cu sinceritate.

Eu nu vă mărturisesc nimic.

Dar atâta poți să-mi spui, de n-o fi cu supărare.

În fiecare a doua săptămână este în tura de noapte, nu ca mine, că eu sunt zilnic de noapte, așa îmi fac multe zile libere, să nu fiu nevoit să merg în fiecare zi la Vác, ci să pot rămâne acasă, ca să mă duc la apă, la pescuit.

Cât îi ziua de lungă, sunt pe mal. Sau, în zilele ploioase, mă duc la debarcader.

Acolo e cel mai bine, acolo găsim pești răpitori, pentru că acolo în fiecare an se curăță albia temeinic.

Nu mă clintesc de pe mal.

Nici măcar zi liberă n-are omu' ăla, acolo, la cimenturi, în fiecare zi se duce, în schimb e plătit ca lumea, că e maistru sau mai știu eu ce, la cuptoare.

Deci maistru, zici.

Vorbim în liniște, pe-ndelete, până ajungem. Îmi zice ce și cum e la ei, la cimenturi, că varul și marna încolo și-ncoace, și dacă n-am chef să merg și eu cu el acolo, la ei.

El îmi ţine întotdeauna loc.

El nu lasă pe nimeni pe locul meu.

Chiar dacă e aglomerat, și atunci reușește să facă astfel încât să nu stea nimeni acolo, să stea în mama naibii în altă parte. Iertare, părinte, că vorbesc așa, dar el zice așa, că așa vorbim noi. Locul îl ţine prietenului lui. Așa le zice, să aibă respect, ca eu să pot sta acolo. De la Szob vine omu', așa zic, că el a zis, că-i născut la Szob. La ciment merge, nu la fotochimie, nu la Migazzi, el acolo nu pune piciorul, se cacă el pe Migazzi. Majoritatea se duc la ciment, el s-a dus direct acolo. El n-o să devină pasăre călătoare, el n-o să-și schimbe locul de muncă cum își schimbă alţii izmenele lor împuţite.

Pe mine părintele Jónás nu mă poate condamna pe motiv că eu stau de vorbă cu el.

Eu pe tine nu te condamn, poţi să fii liniștit, numai atâta să-mi spui, atunci când tu ai călătorit cu Piroska, omul ăsta a stat tot timpul acolo.

Păi, unde să fi stat, că nu erau prea mulţi atunci, eu n-am stat la locul meu obișnuit.

Ci mai acana.

Mai acana.

Era loc berechet.

În ziua aia era loc berechet.

Și de la el ai primit lanţul.

De la el.

Deci atunci el a auzit tot ce aţi vorbit voi, tu cu Piroska.

N-a auzit nimic, pentru că ne-am așezat mai departe de el, de acolo nu putea să audă nimica.

De altfel, la ce să fi auzit.

E om însurat, nu-l interesează pe el să audă chestii din astea.

În tot acest răstimp, privirea nu i se dezlipise de punctul fix de pe podeaua de piatră, și nici la părintele Jónás nu s-ar fi uitat pentru nimic în lume.

Din momentul în care părintele Jónás a adus în discuţie lanţul, se transformase într-un om care părea că nu e pe de-a-ntregul el însuși, ci, în transă și total nevinovat, se complace în propria-i soartă.

Ăsta nu e el.

Pare un copil.

Și de ce să nu-l fi primit, doar nu mi-l dăduse de tot. Și nu pe degeaba.

Dar de ce să ţi-l fi dat cu împrumut și, cum zici tu, nu ţi l-ar fi dat pe degeaba. Atunci totuși aţi avut un pact sau o afacere.

Părintele Jónás era nevoit să vorbească, pentru că acum Imre mai mult tăcea.

Dacă i l-o fi dat cu un motiv.

Astfel de lanţuri de aur nu se dau, nici de tot, nici cu împrumut. Nu se obișnuiește. Deoarece înseamnă că te-a legat de el și nu-ţi mai dă drumul numai așa.

Nu se obișnuiește.

Ăsta e un obiect valoros.

Deodată și l-a scos de la gât și mi l-a dat, i-a explicat părintelui Jónás atât de grosolan, de parcă nu el ar fi vorbit și nici n-ar fi înţeles ce-l apucase și ce-i tot îndrugă el părintelui aici, printre pereţii ăștia brun-roșcaţi.

Ăsta o să mă ajute.

De ce să fi avut tu nevoie de ajutor, ia spune-mi, băieţelul meu. Poate ai păţit ceva și i te-ai confesat lui, acestui prieten al tău, cu toate că tu nu vorbești cu nimeni și nici prieteni n-ai.

Oare în ce problemă ar trebui să te ajute un lanţ din ăsta gros de aur sau un medalion din ăsta, deosebit de necuviincios.

Ajută-mă, băieţelul meu, că nu prea pricep ce-mi tot îndrugi tu mie aici.

Nu mă lăsa să vorbesc aiurea de unul singur.

Hai, ajută-mă.

Cum poate ajuta pe cineva un lanţ din ăsta dublu sau orice fel de medalion. Și de unde știe omu' ăla de la Szob, căruia nu-i știi nici numele, doar atâta știi, că probabil îi născut la Szob și că probabil lucrează la cuptoare, la ardere, în fabrica de ciment, de unde știe el pentru ce ai tu nevoie de ajutor.

Precis i-ai spus ceva, vreun secret apăsător de-al tău.

Pe care mie nu mi l-ai spune.

Îmi pipăi fruntea, o apăs, nu-s atent la ce fac sau vorbesc alţii în jur, iar omu' ăsta de la Szob deodată a observat.

Te doare capul.

Că vede el, mi-a spus, ce palid sunt, nu urcă sângele acolo, în capul meu, de aia mă doare mereu.

Și-a dat seama.

Și-a dat.

Și ţi-a vorbit despre sângele tău.

Despre ăla, nu, doar că el vede că sângele nu urcă acolo.

El întotdeauna îmi vorbește așa de frumos.

N-ai mai fi atât de palid dacă sângele ţi-ar urca până acolo.

Dar de când te doare pe tine capul și de ce.

Nu știu.

Dar la medic te-ai dus.

Nu m-am dus.

Dar eu știu bine că la Vác medicul de întreprindere, de două ori pe an, îi consultă obligatoriu pe brutari, de la el știu, că ne cunoaștem bine, mie să nu-mi spui că medicul ăla nu te-a văzut și nu te-a luat la întrebări, totuși nu i-ai spus.

De ce să-i fi spus, poate că tocmai atunci nu m-a durut, sau ce știu eu, cum să-mi fi venit mie în minte că ar fi trebuit să-i spun ăluia ceva.

Poate că de atunci te doare, de când te întâlnești cu omul ăsta. Abia aștepți să stați de vorbă pe drum.

M-a mai durut și înainte.

Și atunci de ce nu i-ai spus medicului de întreprindere, poate numai de ochelari ai nevoie ca să-ți treacă durerea asta de cap atât de agasantă. Mie poți să-mi spui liniștit, știu bine cum te doare capul până să-ți dai seama că ai nevoie de ochelari.

Acum de exemplu te doare.

Uneori nici nu pot să dorm, atât de mult mă doare fruntea.

Simt că înnebunesc.

Așa i-am spus, cum este, cum vă spun, omului ăstuia de la Szob, când a observat.

Că nici nu dorm, credeţi-mă.

La care pur și simplu, fără o vorbă, și-a scos lanţul de la gât. Să-l iau eu. O să mi-l pună el la gât, e destul de lung, nici măcar nu trebuie să deschidă închizătoarea.

Dar până la urmă tot trebuia s-o deschidă, altfel nu-mi intra peste cap așa, trecut de două ori.

Și el îl primise pentru că avea dureri de cap, dureri de rinichi, îl durea capul, îl dureau rinichii, avea asemenea crize de se zvârcolea până cădea din pat, însă după aia durerea de cap i-a trecut și nici rinichii nu-l mai dureau.

Trebuie purtat până găsești un altul, să-i ia și ăluia durerea.

Zicea că e aur curat, douășpatru de carate.

Orice boală își are leacul printre pietre și metale. Trebuie să ai cunoștinţe. El deja le cunoaște bine, le-a învăţat pe propria-i piele. Să nu mi-l fure ţiganii, să am grijă de lanţ. Să nu-l dau jos pentru nimeni și nimic pe lumea asta. Și în niciun caz pentru un ţigan, ca să i-l arăt. O să mă ajute cu durerea mea de cap și cu altele, și atunci pot să-l dau mai departe altcuiva.

Dă-mi-l fără să mai întrebi.

I-am spus că pe mine nu trebuie să mă ajute cu nimic, pe mine să nu mă ajute nimeni, nu-i altu' pe lume mai sănătos ca mine, numai capul de nu m-ar durea.

Iar dacă nici noaptea nu-l scot de la gât, atunci nu numai că sângele o să-mi urce la cap din belșug, dar o să văd și cum toate necazurile o să mă ocolească.

Și de atunci nu te mai doare capul.

Ba mă doare.

Păi, atunci de ce l-ai mai purta, dacă nici măcar durerea de cap nu te ocolește.

După ce mi l-a dat, un timp nu m-a durut.

Dar tu l-ai primit.

Păi, cine altul să-l fi primit.

De bunăvoie l-ai primit.

Iar acum nu mai pot să dorm înainte de masă, atât de rău mă doare. Sau, după ce ajung acasă, adorm cu chiu, cu vai, însă peste o oră sunt iarăși în picioare.

Acolo, la brutărie, n-am nimic, uite, n-am nimic, îmi spun, dar după ce trec de radă simt că-mi crapă capul de durere și mă ţine până ajung acasă.

Și de ce nu-i spui prietenului tău binevoitor, cunoștinței tale, ăstuia nu știu cum, ia ascultă, cumetre dragă, tu, născutule la Szobi, eu nici noaptea nu mi-l scot, port mereu medalionul ăsta al tău, din aur curat,

pe lanţul ăsta al tău, fix așa cum mi-ai spus să fac, și totuși simt că-mi crapă capul, și atât de rău mă doare, încât dau mereu cu maică-mea de pământ și, din cauza asta, vreau s-o ucid pe mama care m-a făcut.

Auzind asta, băiatul a scos un urlet cu glasul ăla strident-răgușit, ţâșnit direct din adâncurile fiinţei sale, urla ca un animal rănit, ce tot zice părintele, ce îndrăznește să-i spună, că el n-a vrut.

N-am vrut.

Ce n-ai vrut, a ridicat părintele vocea.

Total bulversat, Imre striga în gura mare că el n-a vrut.

Eu nu vreau să fac ceea ce fac.

Ce n-ai vrut, s-a răstit la el părintele Jónás, cu severitate prefăcută. Ce tot strigi la mine, ce tot ţipi. Că nu eu am făcut, tu ai făcut.

Nu e mama dumitale, a strigat și Imre, însă de data asta nu cu vocea aia stridentă, ţipătoare, ci joasă, de bas, de ce-mi vorbiţi acum atât de urât de maică-mea. Pe mine mă doare mai mult decât pe dumneata.

Voi mi-aţi întins o capcană.

Știu bine asta.

Dar dumneata n-o să mă prinzi pe mine în capcană.

Eu dumitale n-o să-ți spun nimic.

Toată viaţa mea m-a durut, simt că înnebunesc, așa rău mă doare că am făcut ceea ce am făcut, nimic nu te doare pe dumneata mai mult decât pe mine.

Lasă-mă să plec de aici, eu plec de aici.

Singurul motiv pentru care nu l-a apucat de umeri pe părinte a fost că nu voia să-l lovească.

Pentru că deși îl iubea pe părinte, totuși l-ar fi lovit.

Dacă te doare mai mult, atunci cine-ţi spune ţie, dragul meu băiat, s-o faci sau să strigi la mine pe vocea aia stridentă, sinistră. Tu ai vocea ta normală, nu ești fetiță. Nu eu te ţin aici.

Cine-ţi spune să părăsești lăcașul sfânt al Bisericii noastre.

Du-te, pleacă, eu nu te reţin.

Nu eu te reţin, tu vrei să mă lovești pe mine.

Lovește-mă, fiule, poţi să-mi faci orice.

Mie să nu-mi spui ce să fac, dumneata să nu-mi spui mie ce fac sau nu fac eu cu maică-mea.

De unde știi tu, părinte, ce fac eu pe întuneric.

Poate diavolul îţi șoptește dumitale la ureche, ţie, preot de nimic în biserica lui de căcat, unde m-ai ademenit cu ajutorul acelei

femei perfide, ce fac eu cu răsfututa aia de maică-mea înăuntru, în casa ei întunecoasă.

E casa ei, nu-i casa dumitale.

N-o să-i moștenești dumneata casa.

Casa aia n-o s-o sfinţești, asta e sigur, că-i o casă răsfutută asta a noastră, n-ai grijă.

De ce nu i-ai spus, băieţelul meu, ia, prietene, ţine-ţi lanţul preţios, eu n-am nevoie de aur curat, aurul tău curat nu face, nu se compară cu marele meu necaz.

Pe mine capul mă doare, aurul nu ajută.

Domnul meu Isus Cristos este singurul meu ajutor.

Mai bine ţine-l pentru tine și nu mai ameţi pe alţii cu el.

Voi m-aţi ademenit în capcană, mă împingeţi în groapă ca să nu mai ies niciodată din ea.

Pe mine toată lumea mă împinge și îmi întinde capcane.

Cum să fi vrut eu să i-l dau înapoi sau să-i spun ce cred despre el.

Dar de ce să nu fi vrut, contra durerii tale de cap n-are niciun efect, degeaba-i un lanţ atât de scump.

Dacă lanţul ăla, pe care ei îl dau așa, din mână-n mână, e la mine și el mi-a povestit acest secret al lui, atunci ăsta e un lanţ, o reţea de prieteni, secretă, din care acum fac parte și eu, pentru că i-am purtat lanţul, de

aceea noi, chiar fără voia noastră, știm unii de alții, suntem legați, împletiți, transpirăm împreună, și atunci oricine, orice ar spune despre mine, totuși nu sunt chiar ultimul om, încât să nu merit respectul lor și să nu fac parte din acest mare și dublu lanț.

Pentru că întotdeauna primește și păstrează lanțul cel care se pomenește cu o mare durere în viața lui.

Bolnavii se însănătoșesc.

De ce i l-aș da înapoi, dacă cineva îmi dă mie împrumut un lanț atât de scump, eu cum să nu-l păstrez, cum să nu-l păzesc.

Mama e durerea mea, iată, acum am spus-o și părintelui Jónás.

Când trec de rada cea mare și acolo, pe plită, mă așteaptă mâncarea făcută de ea, îmi crapă capul, aia e durerea mea, cu toate că nu-mi zice niciun cuvânt.

Nu eu sunt primul din rețea căruia i l-a dat.

Dar să nu vorbesc cu nimeni despre asta.

Nu care cumva să-mi spună mie părintele Jónás cum e viața mea. Că știu eu cum e.

Despre asta n-am mai vorbit cu nimeni.

Degeaba sunt provocat.

După terminarea turei, mă tot întrebau la duș că de unde la Bolog lanțul ăla scump.

De unde-n pizda mă-sii să fie, păi de la prietenul ăla răsfutut al lui, de la omu' ăla

din Szob.

Că am văzut eu, n-ai grijă, când i l-a pus în mână, futu-l în cur de bulangiu, că-l răsplătește cu un lanţ atât de scump, ca să i-o ia la muie.

Și, ia zi, i-ai luat-o la muie, măi Bolog.

Cum să n-aud ce vorbesc ăialalţi brutari.

Că unde mă duc eu cu omu' ăla din Szob ca să i-o iau la muie.

Tot ce le vine la gura aia spurcată a lor.

Dacă m-aș întoarce, aș putea să-i arunc afară pe fereastră pe toţi. Pentru că lasă fereastra deschisă, ca să-i vadă fetele și să ţipe. Ăștia se spală pe spate unu' pe altu', mai bine și-ar spăla fiecare spatele lui.

Unde ţi-a dispărut, măi, Bolog, lanţu', ar întreba.

Cine te ia la muie acum, dacă nu bulangiu' ăla de pretin al tău, omu' ăla din Szob.

Dar de ce l-ai purta, băieţelul meu, dacă e evident că nu ajută, ci, dimpotrivă, îţi face rău, a întrebat părintele Jónás de-a dreptul transfigurat de blândeţe, de parcă orgia asta a brutalităţii nu l-ar fi atins deloc.

Vezi și tu că îţi face mai mult rău decât bine.

Îi vorbea cu mare blândeţe. Acum a aflat și a înţeles multe. Căci nu sensul lucrurilor sau faptul că le știa erau importante pentru

el. Copilul ăsta, Imre, degeaba a trecut sub tăcere toate celelalte.

Vorbea de parcă n-ar fi sesizat înfloriturile obscure, blestemele și blasfemiile.

Părintele ăsta, Jónás, mergea înainte, contra vântului, a vijeliei, prin bălți și mlaștini, cu forța și vigoarea trupului trezite, mersul ăsta contra vântului, direct în mocirlă, provocându-i de-a dreptul plăcere.

De parcă nu și-ar fi dat seama că toate erau pentru el, toate oribilitățile astea, toate ornamentațiile lingvistice pătrunse de ură, care în limba omenească nu pot ocoli pe nimeni.

Eu n-aș fi vrut să-l supăr, cum că lanțul ăsta al lui pe mine nu mă poate ajuta.

Lanțul bulangiului din Szob.

Eu știu cum vorbește.

El să nu știe.

Omu' ăla din Szob știe ce vorbesc ăștia.

Buzele-i tremurau, gata-gata să plângă, că atunci părintele Jónás crede despre el că-i ultimu' om, că pe el nimeni și nimic nu-l mai poate ajuta, deși el poartă lanțul bulangiului, nu-l dă jos, se teme să nu piardă lanțul bulangiului, de ce l-ar da jos, din ce bani să i-l cumpere dacă l-ar pierde.

Nu-i om care să-i fi vorbit vreodată mai frumos decât omu' ăsta din Szob.

Și Piroska asta nu face decât să strige la el, acolo jos, pe mal, ca să vadă toată lumea ce om de nimic e el.

Cine strigă la el, de ăla el râde. Nu-i femeie care să-și bată joc de el. Cu cât strigi mai tare, strâmbătură de curvă ce ești, cu atât mai tare râd de tine. Că n-am ce face, așa un om sunt io.

Să-i dai muie lu' mă-ta.

Încă nu s-a născut aia care să-și bată joc de mine.

Nu mă minte el pe mine, cum să fie bulangiu.

Să mă creadă părintele Jónás, că nu sunt eu chiar așa, ultimul om, care să nu poată fi ajutat.

Dacă v-am supărat cu ceva, vă implor, iertare.

Strigătele lui, cu vocea aia înaltă și țipătoare, erau gata-gata să dea în plâns, de parcă s-ar fi îmbătat brusc, în hohote sfâșietoare de plâns, însă pe neașteptate părintele Jónás i-a curmat și această prefăcătorie bolnăvicioasă, nepermițându-i acestui om, lui Imre ăsta, accesul la plâns, pentru că plânsul lui n-ar fi dus la nimic, de parcă n-ar fi văzut lacrimile foarte autentice ale lui Imre șiroind pe obrajii lui într-adevăr palizi, chinuiți de migrene.

De parcă n-ar fi auzit văicărelile sale jalnice, prin care ar fi vrut să-i trezească înţelegerea şi compasiunea.

Cu toate că lacrimile sale autentice erau frumoase, cum i se prelingeau, grele şi voluminoase, pe obraji.

Ei, atunci ia fii atent la mine, dragul meu băiat frumos, fii foarte atent, şi-a ridicat arătătorul în aer, pentru că eu altceva nu pot să fac, dacă nu ţi-l scoţi de la gât, degeaba mă rog de tine, parc-ai fi surd, dacă totuşi nu-ţi scoţi de la gât lanţul ăsta al tău, primit împrumut, atunci eu, acolo unde e, la gâtul tău, o să-l sfinţesc frumuşel.

Eu sunt atât de hotărât în privinţa asta, cu sfinţirea asta, încât nici măcar nu trebuie să-ţi scoţi de la gât lanţul omului ăluia din Szob. Va fi suficient dacă, de bunăvoie, tu o să întorci frumuşel medalionul către mine.

Ia să vedem, cine-i mai tare decât acest *pentaculum* renumit al tău.

Şi era gata-gata să se ducă în sacristie, să le spună femeilor să-i aducă degrabă cădelniţa şi sfântul mir şi apa sfinţită, pentru ca, în sfârşit, să-şi poată încheia misiunea.

Nu, nu puteţi face asta.

Păi, de ce n-aş putea, dragul meu băiat.

Ce nu pot face.

Mie Domnul nostru, singurul Lui Fiu, Isus Cristos, mi-a dat libertate deplină de

acţiune, și degeaba ţi-e groază ţie, eu asta o să fac acum.

N-o faceţi, vă implor.

Pe mine, fiule, pe mine să nu mă implori.

Nu știu de ce să n-o faceţi, totuși, părinte Jónás, vă implor, de data asta să fiţi blând cu mine, să luaţi în considerare mâhnirea și marele meu necaz...

A cui mâhnire, ce mâhnire, din ce cauză mâhnirea.

După întrebarea asta a urmat din nou de tăcere.

Tu pe mine să nu mă rogi nimic, pentru că știi bine, fiule drag, te-am învăţat eu odată cui poţi să te rogi și pe cine poţi implora, în afară de sfinţi. În orice caz, nu pe mine. Tu ar trebui să știi asta, că eu te-am învăţat, eu nu fac parte din sfânta enumerare.

Om, nu.

Și tu știi bine asta, nu o dată mi-ai spus, la orele de catehism, pe cine poţi implora.

Trebuie să-ţi amintești, la Atotputernicul, la Domnul nostru Isus Cristos ne rugăm, la Sfânta Fecioară ne rugăm, la toţi Sfinţii ne rugăm, ca să nu fim nevoiţi a implora un om.

Dar atunci totul e terminat.

Spune după mine, Imre, pe cine implorăm.

N-a spus, deși cuvântul îi stătea pe buzele-i frumoase, iar dacă ar fi spus, atunci celelalte nume ar fi urmat automat, din memorie.

Am și pornit după tine, dragul meu Imre, băieţelul meu, nu-ţi fie frică, n-o să te las singur în întunericul ăsta mare, a spus părintele Jónás cu zâmbetul lui șugubăţ cu care le vorbea copiilor, nici măcar nu va trebui să ies de aici, o s-o strig pe sora Maria, mă auzi.

Soră Maria, aduceţi odată lumânarea sfinţită, aduceţi odată chibriturile, să putem aprinde smirna în cădelniţa noastră de argint, ca să putem cere, împreună, de la Tatăl nostru ceresc, de la unicul său Fiu, de la toţi Sfinţii și de la Mama noastră sfântă, a tuturor, Fecioara Maria, binecuvântarea cuvenită sacramentelor.

Împreună o să desăvârșim opera lui, băieţelul meu, împreună o să punem în ordine, în conștiinţa ta, păcatele pe care tu, băieţelul meu, chiar și noaptea trecută le-ai comis faţă de mama ta.

Noaptea trecută, nu, căci dorm în atelierul lui Hrutka, nici pentru a mânca nu mai merg acasă.

Ca să n-o fac.

Așa o să facem, scumpul meu fiu, precum e scris în cărţile sfinte.

Între timp o să-ţi acopăr capul cu patrafirul ăsta ponosit al meu, să nu rămâi cu capul descoperit înaintea Creatorului, uite-așa, a dat să se apropie de el, ridicând o aripă a patrafirului, căci muierile tot întârziau să vină, ca tu să-ţi găsești, în sfârșit, liniștea în Domnul nostru Isus Cristos, iar el să-ţi ia în pace durerea ta de cap, după cum n-a pregetat nici atunci când a luat asupra lui toate păcatele lumii.

Nu, asta nu se poate, mai bine plec de aici.

Eu n-am nimic de-a face cu asta.

N-avea cum să ajungă cu patrafirul la creștetul lui Imre.

Pentru asta ar fi trebuit să urce pe un taburet sau pe singurul scaun din încăpere, însă nu putea să-și permită asta, să devină comic mult prea înţeleptul ritual roman, prin care, de la caz la caz, cel rătăcit poate fi readus pe calea cea dreaptă. Nici taburet n-avea prin apropiere. Numai scaunul ţărănesc străvechi, lucrat grosolan, primit de la bătrâna doamnă Pitlik, bunica lui Miklós Pitlik, căruia încă din tinereţe toată lumea îi zicea Nuki baci și care le-a zis că cică bunicul lui ar fi făcut scaunul ăsta și că ei oricum l-ar fi făcut așchii și l-ar fi pus pe foc.

Sau bagă-ţi minţile-n cap și scoate-ţi frumușel medalionul ăla, Imre dragă,

băieţelul meu, o să mi-l arăţi frumuşel şi o să facem totul după sfintele învăţăminte.

Nu, asta nu se poate.

De ce să nu se poată.

Eu nu pot să te ajut pe dumneata.

Nici să nu mă ajuţi, băiete, a strigat părintele Jónás, că am eu ajutor, băiete, n-ai tu grijă că eu n-aş avea ajutor, atât în cer, cât şi aici, pe pământ, şi a mai strigat o dată, tare, după Mariska, numind-o, aşa cum obişnuia s-o facă şi de faţă cu alţii, sora Maria, după ea a strigat, în caz că n-ar fi auzit până acum, acolo, în sacristie, ceea ce era de auzit.

Veniţi, dragă soră Maria, fiţi atât de amabilă şi daţi-ne o mână de ajutor.

Părinte Jónás, nu puteţi să-mi faceţi una ca asta.

De ce nu, cine eşti tu.

L-a întrebat cu mare blândeţe şi, în mod neaşteptat, aproape în şoaptă, dar nu în limba maghiară, ci în latină i-a pus întrebarea dramatică prescrisă în ritual.

La care tânărul a rămas atât de mirat, de parcă ar fi fost întrebat în vis, înaintea judecătorului suprem, şi nu şi-ar aminti nici propriul nume, cu toate acestea buzele sale, în deplină înţelegere şi chiar mai în surdină decât părintele Jónás, i-au răspuns normal,

în limba maghiară, pe vocea lui de bas și nu cea stridentă.

Care nume să ți-l spun ție, de care nume al meu ești tu curios, părinte Jónás.

Atunci părintele Jónás, în timp ce Mariska apărea discret în ușa sacristiei, cu cădelnița și lumânarea cea mare, sfințită, a fost nevoit, într-o clipită și cu impactul unei catastrofe biblice, să conștientizeze că este victima unei erori capitale, se înșelase, devenind iarăși, fără luciditate, victima propriei trufii omenești, din cauza păcătoasei sale bune-credințe se înșelase în halul ăsta, căci n-are de-a face cu un caz banal, ci cu unul foarte complicat și dificil.

Piroska nu, ea nu s-a înșelat, e așa cum spune ea, o nevroză obișnuită nu poate fi.

Aia e altfel.

Nu mai are nicio legătură cu asta.

Oricât de mult ar fi greșit, avea atâta compasiune față de omul ăsta viu care stătea înaintea lui în carcasa efemeră a trupului său deosebit de impozant și total destins datorită autocompătimirii, în ciuda faptului că ajunsese cu el pe tărâmul întunericului, încât părintelui Jónás nici măcar nu i-ar fi trecut prin cap că s-ar confrunta cu un caz fără speranță.

Dimpotrivă, parcă ar fi fost orbit de o lumină puternică.

Cu toate că nu se gândea la altceva decât că e fără speranţă, absolut fără speranţă. Ăsta e un caz fără speranţă.

El trebuie să-l treacă peste digul înalt pe băiatul ăsta mare, să-și simtă propria greutate, să simtă cum îl trage în adâncuri.

În lumina dinaintea lui, chipul senin al bebelușului cu pleoapele lipite, cum căpșorul lui cu bonetă e ridicat deasupra cristelniţei.

Cum doamna Tolvaj îi scoate boneţica tricotată.

Simţea o adâncă recunoștinţă, iată, după atâţia ani poate fi aici, împreună cu el, pus în faţa unei sarcini supraomenești.

Cum l-ar fi putut abandona, Piroska îl adusese la el, nu la altul.

Foarte bine a făcut că l-a adus la el.

Chiar dacă n-avea nici cea mai vagă idee despre ce ar fi de făcut, încotro. Care să fie cuvântul, unguresc sau latinesc, ori următorul pas.

Un lucru e sigur, în timp ce ei se luptau aici, înăuntru, părintele Jónás nu mai putea avea niciun dubiu cine e cel care, în persoană și în mod real, stă cu ei aici, și acolo, și afară, și pretutindeni în jurul lor.

Întrucât, în același timp, acolo, afară, bătrâna Teréz a dat de asemenea de bucluc.

Iar Tölösy, pastorul, stând la masa învăţătorului Hamza, în aceeași clipă a

simţit, efectiv și pe neașteptate, că acum în sfârșit înţelege, i-a și spus imediat lui Hamza că înţelege, în sfârșit a înţeles, însă întrebările acestea dificile mai necesită multă preocupare din partea lor.

Iar doamna Pitlik, preafrumoasa nevastă a lui Nuki baci, a sosit tocmai atunci de la Vác, aducând-o cu ea pe femeia eliberată cu câteva ore înainte, care, ispășindu-și deja pedeapsa în închisoare, va locui la ei, fiindcă timp de un an jumate nu poate pune piciorul în Pesta, din cauză de curvăsărie. Nuki baci nu pricepea ce-i spune preafrumoasa lui nevastă, niciodată n-o mai văzuse pe doamna asta Ungár, sau mai știu eu cum, pe Anita asta, nici de auzit n-auzise de ea, iar preafrumoasa lui nevastă nici măcar nu i-a amintit vreodată de existenţa ei, că ar exista o femeie din asta, eliberată, o Anită, pe care ea urmează s-o aducă la ei acasă și pe care el va trebui s-o suporte în casa lui.

Lui Nuki baci asta i se părea neverosimil și de rău augur, în timp ce pentru prima oară în viața lor, el și muierea asta total străină stăteau faţă-n faţă, holbându-se unul la altul.

Despre care nici măcar nu știa ce păcat o fi având.

Preafrumoasa nevastă a lui Nuki baci l-a pus pe Nuki baci într-o situaţie imposibilă,

pe care acesta, în ciuda șocului suferit, a înţeles-o imediat, și a înţeles-o cum trebuie.

Cele două femei, frumoasa deţinută, cum îi ziceau nevestei lui Pitlik la pușcărie, și femeia asta, ucigașa de copii, cum o numeau acolo, s-au adunat.

De parcă ce e înăuntru și ce e afară n-ar mai avea nicio importanţă și nici graniţe.

Nici ei nu fut capra altcuva.

Nu s-a spus, n-am zis nimic, nimeni n-a zis nimic, însă nu era nimeni care să nu fi știut că, înainte de a fi un bai și mai mare pe lumea asta, noi nu mai putem tolera și nici îndura treburile lui Teréz, la noi așa nu mai merge, nu se mai poate suporta la infinit.

Și, de parcă soarta i-ar fi dat lovitura, de data asta chiar în poarta casei ei a ajuns-o judecata finală.

Cu tărăboanţa ei scârţâitoare și hodorogită, clătinându-se încărcată cu valize, Teréz mergea, oftând și gemând, alături de băieţelul cuibărit fericit în scaunul lui cu rotile care, chinuit de spasme musculare imprevizibile și incontrolabile, se zbătea și se zvârcolea, băieţel care toată viaţa lui va rămâne sfrijit, degeaba-i mijesc barba și mustaţa, degeaba simte orice faţă de oricine, n-o să existe îndurare, mergea deci, blestemând, până când într-un târziu a ajuns la casa ei.

Lung mai e drumul ăsta.

Multe s-au mai întâmplat pe drumul ăsta lung.

Vai și-amar era de capul ei, al bietei Teréz, căci s-ar fi uitat oriîncotro, numai să nu vadă cât de mare e baiul peste tot primprejur, mult, o eternitate a ţinut drumul cu tărăboanţa ei scârţâitoare până să ajungă la poarta casei ei, să i se usuce mâinile, astfel se blestema, să i se usuce mâinile dacă nu-și unge odată tărăboanţa aia răsfutută a ei.

Dădea peste ea necazul, furișându-se de peste tot.

Că le uită pe toate.

Nici căcatul ăla de tărăboanţă nu și-l unge, uită mereu să-i ungă osia cu pana de gâscă muiată în ulei de mașină. Cu toate că-și pusese băiatul să-i aducă de la Budapesta.

În schimb, doamna Fabius nu mai contenea să se bucure în gura mare, luată de valul superlativelor, ce noroc, ce cadou nepreţuit să fie din nou aici, s-o vadă pe Teréz și castanii ei minunaţi.

Nimic nu s-a schimbat, Teréz nu s-a schimbat deloc, ce bine arată, și nici aleea cu castani nu s-a schimbat deloc, tot crește și crește.

N-are cuvinte să-i exprime lui Teréz ce înseamnă pentru ea aleea asta cu castani.

Ce multe s-au schimbat în viaţa lor, n-a mai rămas piatră peste piatră, dar aleea asta e tot aici, nimeni nu i-o poate lua, e minunat, e grozav, nouă ne rămâne, în fiecare an se poate bucura de ea, înseamnă că stăpânul adâncurilor nu și-a pus totuși pecetea pe ei.

Doamne Dumnezeule.

Trecând prin faţa casei lui Etel, Teréz, Banya Teréz, Teréz Bánya, stricata, cotoroanţa asta cu tărăboanţa ei scârţâitoare ţipa în sinea ei, măcar tu de te-ai uita afară la mine, tu, Etelka, scârbă ce ești, zdreanţa dracului, nici n-auzea ce tot vorbește cretina aia de doamna Fabius despre stăpânul adâncurilor, care s-o fi pecetluit au ba.

Cum să nu știe Etel că ea tocmai acum trece pe dinaintea casei ei. Doară are atâta minte să arunce măcar o privire în stradă.

Păi, că numa' atâta așteaptă, ca ea s-o strige. Pula morţii să te strige pe tine. Că asta ar mai lipsi, să te strig eu pe tine, măi Etelka.

Că orișicum, degeaba le-ar ruga ea orice pe răsfututele alea de surori ale ei. Măcar de-aţi mai trece și voi din când în când pe la mine. Să vedem, n-o fi crăpat azi-noapte scârba aia de Teréz a noastră.

Deci chiar suntem din nou aici, nu-i vine a crede doamnei Fabius.

Ce cadou al sorţii.

Frumuseţea acestei alei cu castani o dă gata, iar și iar, în fiecare an, o copleșește.

Pe tot drumul ăla lung și gălăgios trebuia să aibă grijă ca doamna Fabius, cu băiatul ăla schilod al ei, să nu-și dea seama, în marea ei bucurie, că pe la noi e o foarte mare neregulă pe drumul ăsta către casă, unde scârba aia de Etelka nu și-ar scoate nasul fără chemare, când ea ar avea nevoie de un pic de ajutor, să te uiţi, futu-i, cine vine în urma mea pe drumul ăsta, și mai ales pe lângă casa ei, pe care muierile astea rele de gură, căţeloanele astea turbate, o numeau coteţ, către care se grăbeau ei acum, ea și cu nenorociţii ăștia. Pentru că nici trepte n-avea casa lui Teréz Bánya asta. Da, n-avea și, dintr-un motiv obscur, toţi duceau lipsa căcatelor ălora de trepte. Nouă ni s-a părut dubios că de ce pizda mă-sii n-are nicio treaptă, de parcă i-ar fi căcat dracu' casa direct aci, la noi, pe pământul matern. Pe pământul nostru cel strămoșesc, pe care și-l cumpărase, din cine știe ce fel de câștiguri, de la Pisti Matus, și de ce tocmai aici și-a construit, de ce nu în altă parte, dacă tot trebuia să plece de aici, din moment ce propriii ei părinţi o dăduseră afară din casă. O să te gonim noi de aici, dacă nu pleci de bunăvoie, cu tot cu progenitura ta. Nu trei, dar nici măcar o singură treaptă n-avea casa ei.

Eu nu vreau să zic de rău, să nu mă ajungă furia ei, dar e prea de tot cum i-a fost căcat coteţu' ăla direct pe pământ, nu eu zic, eu n-am zis nimic, tăcerea e de aur, toată lumea zice cum poate, că cum de nu s-o găsi unu' ca să-i dea foc.

Ei nu sunt singuri, nu sunt numai ei trei, cum erau în anii anteriori, pe când împingeau veseli tărăboanţa și scaunul copilului schilod, ei trei n-o să mai fie niciodată așa cum fuseseră pe vremuri, cu doamna Fabius și cu copilul ei.

Că numai o dată pe an se holbau cu toţii afară, în stradă, că ia te uită la Teréz Bánya, vezi, iarăși ni-i aduce pe fandosiţii ăștia de vilegiaturiști.

Futu-vă muma-n cur, cum să nu-i aduc pe vilegiaturiștii mei. Voi nici n-aţi ști cum ar trebui să vorbiţi cu un vilegiaturist, aţi da numa' din cap

Pe vremuri știa să se bucure de ei.

Că, uite, reveneau la ea mereu ăștia de familie bună, pentru mâncarea ei și aerul curat de ţară.

Iar ea îi ajuta, ca să mai scape și ei puţin de chiriașii lor răuvoitori.

Și, ca să nu se audă mereu numai pe ea însăși, striga în gura mare cât de mult se bucură să-i vadă din nou aici, pe la noi.

Le și gătea, cum se cuvine, după pofta lor.

Ceea ce n-a convins-o de absolut nimica, degeaba își spunea, hai, las' să se bucure ăștia de bucuria ei sinceră, pe care însă anul acesta n-o simţea cu niciun chip, degeaba se străduia s-o facă pe doamna Fabius să se bucure împreună cu nenorocitul ăla al ei, dacă tot erau puși pe bucurie, deși ea nu se bucura deloc de venirea lor.

Îi tremurau sufletul și picioarele, că ăștia o să observe ce se petrece pe la noi și cât de nepotrivită e prezența lor acum și aici.

Să fi venit mai târziu.

Nu mai putea nici să se prefacă bucuroasă, așa cum învăţase de la ei acolo, la Buda.

Căci pricepuse foarte bine falsitatea lor, cum să n-o fi priceput, în curu' mamii lor, că dacă ăștia vor să se bucure de orice, atunci chiar se bucură.

În același timp n-ar fi putut spune cum o să scape de tristeţea asta mare a ei care o năpădise atât de brusc.

Sunt terminată, își spunea, continuând să râdă împreună cu doamna Fabius, ca să nu-i strice bucuria.

Să nu se observe că ea nu mai poate scăpa de tristeţea asta a ei.

Nu numai că Hella și cu Okolicsányi ăla vin în urma lor pe Aleea cu Castani, trecând pe lângă grădini îi urmăresc pas cu pas, fără

să le pese nenorociţilor că le calcă ălora în picioare trandafirii și crinii, fapt pentru care tot pe ea o să cadă vina, ai văzut, oaspeţii lui Teréz Bánya au călcat în picioare florile mele preţioase din grădină, și mai sunt cel puţin alţi doi cu ei sau în jurul lor sau în urma lor sau unde-n pizda mă-sii or fi toţi ăștia, pretutindeni și simultan.

Uneori înaintea, alteori în spatele lor, gata-gata să-i calce pe călcâi ăia împreună cu care veneau ăștia, ori or fi fost numa' niște însoţitori de-ai lor.

Nu o dată a condus-o ea pe Hella de la Rákoshegy, când Okolicsányi pleca din sau sosea la aeroportul cel nou de la Ferihegy.

Cu toate că în clipa asta nu-i vedea, se și bucura că nu-i vede, pe oricare dintre ei.

Tot spera că asta a fost ultima dată, acum chiar că au dispărut definitiv, n-o să mai calce în picioare grădinile, florile, fasolea, castraveţii, e doar o meteahnă de-a ei că-i vede, futu-i, măi Teréz, i-ar fi zis și Etelka, ce tot vezi tu la bătrâneţe, că și ochii îţi joacă deja feste.

Eu încă mai văd bine, deși-s mai bătrână decât tine, și atunci cum se face că tu vezi tot felul de drăcii.

Numai să nu revină.

Nici măcar atâta n-ar putea spune despre însoţitorii ăia, dacă-s femei sau bărbaţi.

Cum se agaţă ăştia de ei pe la spate, indiferent ce-or fi, până la urmă o să-i încalece, pe vreunul din ei.

Nici dacă-i vede nu-şi poate fixa privirea asupra lor, atâta sunt de iuţi de picior, sub ochii ei o iau la fugă, la goană, o şterg, dispar şi deodată nu mai sunt.

Ajută-mă, Doamne.

Măcar de-ar vedea dacă poartă pantaloni sau pe sub fustă li se întrezăresc picioarele.

Însă cineva le-a deschis poarta, s-a gândit în mers.

Puţin spus le-a deschis.

Ea tocmai îşi scotea cheia din buzunarul şorţului, dând s-o vâre-n broască, când poarta s-a deschis brusc înaintea lor, împinsă parcă de o mână invizibilă.

I-au deschis propria poartă înaintea ei.

Niciodată în viaţă nu i-a fost dat să fie atât de jignită şi umilită, ca nu ea să deschidă poarta înaintea oaspeţilor ei, ci ăştia să i-o împingă numai aşa, într-o doară.

Îi venea să plângă, ţipa mutește în sinea ei. Iar când au ajuns, doamna Fabius stătea înlemnită, uitându-se în toate părţile, Doamne Dumnezeule, ce se-ntâmplă aici, a strigat agăţată de mânerele cauciucate ale scaunului cu rotile, ce-a fost asta, poate o rafală de vânt sau ce, pentru că ea a auzit vântul, rafala a lovit-o peste faţă, se prea

poate să fi fost o pasăre, ce fel de pasăre, Doamne, și oare Teréz o fi auzit, o fi văzut că era o pasăre.

Ea n-a auzit nimic.

Pasăre o fi fost.

Ce să audă, ea n-a văzut nimic.

Ea nu vede nimic pe fața doamnei Fabius, ce naiba să fi rănit fața doamnei Fabius.

Era o minciună și o autoamăgire, nu numai că a auzit, dar a și simțit, cum să nu fi simțit Teréz bătăile alea puternice de aripi.

Cum să nu fi auzit.

Într-adevăr, obrazul doamnei Fabius era brăzdat de o zgârietură lungă, dar foarte fină.

Deși, de văzut nu văzuse nimic, pentru că se câcâia cu cheia de la poartă, întrebându-se cine o fi meșterit ceva la poarta ei, de se deschide așa, tam-nisam, înaintea lor.

Bătaie de aripă o fi fost, ce dracu' altceva.

Amândouă au auzit, precis pasăre ori rafală de vânt, dar de unde-n pizda mă-sii să fi fost rafală de vânt.

Se izbise cu aripa de baticul ei, lovind-o peste față.

Cum să nu fi simțit, a simțit la fel ca doamna Fabius, numai că peste mutra ei nu-și trăsese gheara.

Totuși continua să strige, cât pe ce să înjure cu voce tare, că cum poate să-i spună

așa ceva răsfututa aia de doamnă Fabius, de unde vânt aici.

Ce fel de pasăre să fi fost, ea cunoaște păsările, nicio pasăre nu zboară pe lângă urechea nimănui.

Se uitau nedumerite, atunci unde o fi dispărut rafala aia de vânt.

Și de unde o fi apărut rafala aia de vânt care le-a deschis așa, într-o doară, larg poarta.

Iar doamna Fabius stătea și se uita, se uita la ea, biata Teréz, ce mutră chinuită are, căci în ciuda marii ei bucurii obligatorii, nu era oarbă, vedea cât de mult se schimbase mutra lui Teréz, nici gura, nici ochii nu-i stăteau bine-n cap, s-o fi lovit schilodu', de ce e atât de tulburată, de ce o atacă în halu' ăsta, asta nu mai înţelegea doamna Fabius.

Păi, ea nu făcuse nimic rău.

Ea n-are nicio legătură cu rafala asta, sau ce-o fi, de vânt, care a apărut din senin.

Iar băiatul ei, zvârcolindu-se și bucurându-se în felul lui, râdea de ele cu poftă. Ce tot strigă astea, despre ce rafale de vânt tot vorbesc.

Era atât de fericit, încât el nu găsea nimic în neregulă și nici n-ar fi putut observa nimic.

A ajuns pe ultima sută a maratonului său.

O s-o vadă pe Piroska la care, începând cu toate verile trecute, se gândise și visase tot anul.

Piroska o să fie din nou acolo jos, pe mal.

Nu se despărţise de ea nicio clipă în gând, dar despre asta nimeni pe lume n-avea cum să știe.

Iată, în avans, parfumul de vară al apei în aerul încins.

O să meargă pe mal.

Încă de mic copil și-a însușit modul ăsta secret de gândire, o capacitatea numai a lui, care-l deosebea de toţi ceilalţi. Când acolo sus, la Buda, pe Rózsadomb, trebuia să zacă legat la plămânii de fier, neputând să facă nimic în afară de a sta culcat în șuierul, pufnetul și ţăcănitul pompei.

Și totuși, cum reușea el să-și arunce-n sus, către cer, mingea roșie cu buline.

Cerul e albastru.

Cerul e înnorat.

Mingea zboară-n sus.

Coboară Piroska la mal.

Se uita, se tot uita la zborul mingii către cerul de dincolo de cer. O urmărea cu privirea până dincolo de nevăzut.

O arunca în sus.

Cât mai sus.

Cu palmele întinse, pregătite, aștepta îndelung ca s-o prindă la timp.

Își ţinea mintea trează prin repetiţii, acolo, la vila Járitz, pe Strada Baba.

N-avea cum să-i reușească să prindă mingea întotdeauna.

O rata pe înserate sau când cerul era înnorat.

Nici măcar speranţa n-o aveau, că ar putea fi ţinuţi în viaţă. Însă doctorii savanţi tot trebuiau să facă măcar ceva, orice, ca ei să mai trăiască un pic, să nu se stingă atât de ușor nenorociţii.

Mingea zboară, zboară-n sus, a aruncat-o, nu mai poate cădea înapoi.

Își aștepta mingea roșie aruncată-n sus, aștepta să revină.

De acolo nu mai poate reveni.

Se revărsa asupra lui mirosul mingii calde, îl sufoca.

Și atunci a aruncat-o, a aruncat-o în sus, cu putere, cu ambele braţe, tot mai sus.

Piroska e deja acolo, pe mal.

Păi, ea o aruncase până deasupra cerului vizibil.

Piroska i-o luase înainte.

Coboară la mal Piroska.

Mâine va fi la biserică Piroska.

De bucurie își agita braţul descărnat și schilodit, dându-i un avânt atât de mare din umerii-i scofâlciţi, încât braţul se izbea ba de scaun, ba de capul lui. Atâta putea să facă de

unul singur, de bucurie. Cu toate că se străduia, cu braţu-i slăbănog, rămas intact, să-și apuce braţul incontrolabil, ca să nu, să nu facă, să nu frâneze ceea ce braţul făcea fără voia lui, ca în marea lui bucurie să nu-și provoace singur durere, din când în când reușea să oprească la timp mișcarea dezlănţuită.

Dar pe lângă bucurie îi pica bine și durerea, aproape că-i făcea plăcere.

Alteori i-l prindea maică-sa, doamna Fabius, pentru că pe ea poate o dureau mai mult veșnicele zvâcniri ale fiului ei decât îl afecta pe acesta durerea fizică.

Dacă nu de alta, măcar de dragul maică-sii trebuia să se stăpânească. Din cauza asta părea că se zbate bătut în cuie în căruciorul său, scoţând sunete dezarticulate în încercarea de a se potoli sau de a se explica altora, ceea ce adăuga multă durere bucuriilor sale izbucnite în secret.

Cum coboară Piroska la mal.

Nu-i mai păsa de durerea maică-sii, astfel le semnala tuturor, atât de nestăpânit le aducea la cunoștinţă ce noroc are el cu viaţa asta a lui, astfel exprimându-și, cu glas gâtuit, imposibil, veselia nestăvilită, ca să se bucure și alţii împreună cu el.

Este foarte binedispus, dezlănţuirea asta fără măsură îl doare, ajungând în cele din

urmă să-și savureze până și durerea.

El nu-și mai încape în piele din cauza maică-sii care, în ziua sosirii lor, era întotdeauna prea obosită pentru a coborî dendată la mal, vrea să se întindă puţin, asta aducea drept scuză, vai, băiete, mai bine să tragem un pui de somn, o să mergem mâine pe mal, atracţia lui Misike pentru apă este legendară, le povestea maică-sa doamnelor Mentes și Zielinszky acolo jos, pe mal, unde, orice-ar fi, Piroska trebuie să fi ajuns deja, unde altundeva ar putea fi Piroska decât pe mal, să mergem pe mal, numai o dată mai trebuie să facem nani și mergem pe mal.

Vine Piroska pe mal.

Piroska este acolo jos, pe mal.

Aleargă băieţii după ea pe mal și îi aduc limonadă, vin și acei *boys* de la Leányfalu, o însoţesc.

Se zvârcolea de fericire.

O duc ăia s-o plimbe cu barca.

Înainte de asta merg la biserică.

Nu era om pe faţa pământului care să fi distins mai repede parfumul Piroskăi în aer.

Plin de dorinţă și curiozitate, îi adulmeca parfumul subsuorilor, parfumul mai dulceag al gâtului, parfumul mai profund al părului ei, pe care Dunărea îl impregnase cu propriu-i miros de nămol, parfumul

șamponului ei uleios, mirosul delicat de fân, de senă al parfumului ei.

Își făcea provizii pentru toată iarna și, precum micul hârciog din poveste, își umfla fălcile cu ele.

În același timp, furia și țipetele sacadate ale lui Teréz îi provocau o bucurie la fel de mare.

Cum se uitau ele două în jur, degeaba, ca să vadă vântul sau pasărea aia anume.

Bietului schilod, care, de altfel, avea un umor autoironic, mereu gata de parodiere și care, cu spirit vigilent, se gândea la sistemele geometrice ale repetițiilor ordonate în ritmuri, percepând într-un spațiu holistic conexiunile dintre diversele întâmplări și fenomene, cugetând la puterea monotoniei și a infinitelor ei variațiuni, la mulțimea acestor înfloriturii ce se ramifică volatil, și pătrunzând astfel într-un spațiu și mai larg ce are drept balast tot monotonia, nimic altceva, monotonia îi ținea în lesă gândirea și imaginile vizuale la fel cum ține vânzătorul ambulant baloanele legate de încheietura mânii, totuși înainte de toate i-a rămas metronomul, bătaia exactă, cadența monotoniei, ea definind viața internă a interacțiunii, nu noțiunea, nu vizualul, nu sonorul, nu simțirea, ci intervalul, bătaia, căci în astea sălășluia Dumnezeul lui.

Rânjind larg și râzând răgușit, le urmărea cu privirea, încotro se uită nebunele astea două, încotro își lansează baloanele vorbelor, ce le-a apucat, despre ce fel de pasăre, despre ce fel de vânt vorbesc, care direcţie a vântului, astea două nu știu altceva decât să numească obiecte, după părerea lui dragostea pentru obiecte le unea pe vrăjitoarea asta cu suflet bun și pe maică-sa, precis că de aici, de la vecinul ăsta mut, din casa lui Banga se iscase rafala aia de vânt simţită de doamna Fabius, și pe acolo, traversând pășunea gâștelor, numai pe acolo putea să plece spre nord, bătând viguros din aripi, pasărea morţii.

Vai, pasărea morţii, precum cocorii, și ăia zboară întotdeauna de la sud spre nord, atunci asta nu putea fi altceva decât pasărea morţii, cum o doborâse și pe Róza acum câteva zile, nu mai terminau, încolo, da, încolo, întotdeauna încolo se duce, s-o creadă Margit, Róza e martoră, Róza epileptica, doar știi, fix către cimitir, că încolo e nordul, căci amândouă erau atât de legate de obiecte, încât chiar că nu era de înţeles despre ce naiba tot vorbesc.

Numai ei, doamnei Fabius, îi spune cu voce tare, nimănui altcuiva, pentru că ăsta-i adevărul, vă spun eu, mereu vă spun să nu mai vorbiţi cu el, nici la salut să nu-i

răspundeţi lui Banga ăsta, pentru că de la Banga ăsta iese pasărea morţii. Cine știe ce-și ţine Banga ăsta în podul casei. Ce altceva să fi fost ceea ce simţise doamna Fabius, ce sau cine s-o fi zgâriat în asemenea hal. A văzut și Róza, și nu numai o dată, acum nici două zile, pasărea morţii o lovise direct peste gură, stătea acolo, în culcușul ei, unde o alungase maică-sa, căzută lată, zbătându-se în spasme până ce au găsit-o, strigase după maică-sa de dincolo de ușă, doamna Pásztor, hai odată, doamna Pásztor, că se zbate fiică-ta aici, de una singură.

Doamna Fabius o asculta atentă, cu ochii rotunjiţi, n-o credea.

Ba, poate s-o creadă doamna Fabius, că vecinul ăsta mut e în stare de orice, așa a venit acasă de pe front, nu-i vina lui că fusese lovit de suflul detonării, camarazii lui l-au coborât cu greu de pe acoperiș, de printre grinzi și ţigle sparte.

A coborât vocea, așa striga, nu cumva s-o audă Banga.

Pentru că Banga stă cu urechile ciulite și o pândește cât e ziua de lungă.

Când sosiţi, n-ai grijă, vă pândește și pe voi.

Muiere-i trebe, știu eu bine, n-are ăla altă hibă. Pentru asta și-ar vinde și sufletul.

Ce să-i faci dacă simte nevoia de muiere.

Atâta vigoare masculină are, încât nu se poate stăpâni Banga ăsta.

Mi-e milă de el, să mă creadă doamna Fabius, pentru că așa cum e el, n-are șansă la niciuna, nici măcar Rózei nu i-ar trebui Banga ăsta, dar am eu grijă, cine știe pentru câte mai trebuie să fim pregătiţi.

Aveţi grijă, doamna Fabius să aibă grijă, mereu trebuie să ai grijă, pentru că niciodată nu se știe ce puteri are Banga ăsta.

Poate înţelegeţi ce zic.

Trebuie să ai grijă ce zici cu voce tare.

Tăcerea e de aur.

Deși, în strălucirea aceea mare a după-amiezii, într-adevăr nu era nici urmă de rafală de vânt ori de pasăre a morţii.

Pe lumea asta trecătoare, nu putea fi mai multă liniște și pace decât în după-masa aceea luminoasă, cu parfumurile ei subtile.

Până și frunzișul vioi al salcâmilor și plopilor se arăta nemișcat în rafala aia mare, inexistentă de vânt și zarva pe care cele două nebune o produseseră pe sub coroanele lor.

Doamna Fabius și-a întrebat băieţelul dacă auzise, văzuse fenomenele, pasărea, rafala de vânt oare o simţise.

Dar acesta nu făcea decât să se agite, contorsionându-se în scaunul său cu rotile și făcând grimase grotești, o mână i-o apuca pe cealaltă, cuprinsă de convulsii și sucită din

umeri din cauza hohotelor sale grotești de râs dezlănţuit.

Se lovea în cap cu palmele împreunate, de parcă ideea în sine, fenomenul i-ar fi provocat o mare plăcere.

Infinita ignoranţă a propriei sale mame.

Că acum și mama ei vorbește în șoaptă, nu cumva s-o audă vecinul cel mut și să sloboadă asupra lor pasărea morţii.

Coboară spre mal Piroska.

La slujba de mâine-dimineaţă o s-o vadă pe Piroska.

Pe Piroska, la capătul celui de-al doilea rând, când el intră în scaunul lui cu rotile.

Piroska stă la capătul rândului, e suficient să-și întoarcă puţin capul și deja se pot vedea, se pot privi în ochi de departe.

Numai o singură noapte.

Simţea, prevedea toate astea cu sufletul.

Iar Teréz, furioasă, a intrat prin poarta larg deschisă de nu se știe cine sau ce, înaintând prin curte cu tărăboanţa ei scârţâitoare.

Împingea cu îndârjire tărăboanţa încărcată cu bagajele lor de căcat, ca să nu se mai câcâie atâta cu rahatul ăsta de rafală de vânt sau ce curu' mă-sii o fi fost. N-a fost pasăre, cum să fi fost pasărea morţii, care pasăre a morţii, pentru ea era limpede ca lumina zilei că aripa Hellei o plesnise, în

momentul transformării ei. Prietena ta e aici, măi madam Fabius, prietena ta moartă, nu a mea.

Dacă totuși ar fi să se întâmpla ceva, să nu se observe aceste transformări ale ei, futu-le anafura și închinarea mamii lor, că și ăștia de-alde Hella acuma s-au găsit să apară, că nu pot aștepta să le vină rândul, oriunde altundeva nu s-ar fi putut duce, în pizda mamii lor să se fi dus. În același timp se și bucura de marea ei furie, căci, din cauza rafalei de vânt sau ce curu' mă-sii o fi fost, doamna Fabius nu observase că nu mai era nevoie ca ea să deschidă poarta cu cheia, din moment ce ăștia de-alde Hella și Okolicsányi sunt prin preajmă sau în fundul grădinii, printre flori, împreună cu însoţitorii lor, împingându-i cu putere poarta, de până și limba de la broască atârnă-n gol.

Că doar fusese închisă cum trebuie. Doamna Fabius o cunoaște bine pe repezita aia de Hella, și pe stricatul ăla de Okolicsányi îl cunoaște bine doamna Fabius, cum să nu-l cunoască, i-ar vedea imediat dacă n-ar avea ea grijă să-i distragă cumva atenţia.

Se ceartă cu ei.

N-au decât să-și fută capra unul la altul.

Poate că Okolicsányi ăsta o fi coţăit-o cândva, pe șest, pe doamna Fabius, din

moment ce bărbatul ăsteia, Dumnezeu să-l odihnească, fusese atât de bleg încât, după spusele doamnei Fabius, multă vreme n-a știut ce ar fi trebuit să facă.

Pentru că ăștia, odată astfel omorâți, n-o să mai plece în veci de aici, de la ea.

Unde în altă parte să se ducă.

În afară de mine, nu-i om pe lume care să-i fi slujit cum le plăcea lor să fie slujiți.

Și atunci e posibil ca vecinul ei mut, scârbosul ăla de Banga, să-i fi slobozit asupra ei, ăsta-i adevărul, el le oferise adăpost, ca să poată ataca de acolo și să nu dea pace ei și oaspeților ei. Ori poate, fără știrea lui Banga, s-or fi aciuiat în fân, în hambarul jegos al acestuia. Și atunci degeaba îl acuză ea pe Banga, iar Dumnezeu o s-o pedepsească pentru asta. Banga n-are nicio vină. Banga e om bun. De acolo vin, de după gardul viu, spinos, fir-ar al dracului să fie, că ea plantase gardul ăsta viu, cine altul să-l fi plantat, deși îi lua mult din teren, ca să nu mai fie nevoită ca toată viața ei, în fiecare oră a fiecărei zile să-l vadă pe Banga ăsta cu pula lui fumegândă, și atunci ăștia s-o chinuie în halu' ăsta.

Fie ca toți șobolanii și toate nevăstuicile să se așeze acolo, la el. Căci bietul Banga trăiește într-o mizerie de nedescris.

De acolo vin la ea, de la bărbatul ăla jegos, ca ziua-n amiaza mare să-i fure puișorii de găină, ceea ce înseamnă că ea, din cauza jegului ăstuia de Banga, iarăși muncise degeaba.

Se și sfădea cu el peste gard, peste gardul viu spinos, strigând în gura mare se sfădea cu el, ca să audă toţi vecinii ce pagubă îi face iarăși Banga ăsta, de ce nu le pui dracului otrava aia sau capcana, măi Banga, pe care ţi le-am dat anul trecut în octombrie, păi până și cu otrava te zgârcești, tot eu să-ţi dau și slănina pentru capcană și otrava tot eu să ţi-o cumpăr.

Ai promis, futu-i, că o să pui otravă sau măcar că o s-o cumperi, că anu' trecut eu ţi-am cumpărat-o, păi pentru ce mama dracului îţi dă statul banii ăia de handicap, ca tot eu să le plătesc și să le cumpăr pe toate, iar tu nu ești în stare să pui acolo niște otravă.

Că-i mănâncă pe puișorii ei.

Banga ăsta îi face zile fripte.

Las' că știu eu că asta aștepţi, ca și slănina eu să ţi-o dau.

Acum, la bătrâneţe, câte trebuie să îndure ea din cauza lui Banga ăsta. De ce a bătut-o Dumnezeu cu jegoșii ăștia.

Iar în tot acest timp, băiatul se lovea la cap cu mâna-i paralitică, cu mâinile

împreunate se lovea, de parcă s-ar fi bucurat imens de afuriselile, lucrurile, blestemele, eresurile pe care cele două le enumerau și le etalau în fiecare vară, de slănină, de otravă, de capcană, de nevăstuică, de marea sperietură, de Banga, de harababură.

De parcă, sub cerul parfumat de ape al începutului de vară, s-ar fi bucurat de marile emoţii declanșate de întregul proces al sosirii lor.

Doamna Fabius era obișnuită să se repeadă la mâna băiatului, o făcea inconștient, pentru a-i ţine în frâu excesul de mișcări, cum numiseră doctorii simptomele copilului, când cu o mână nu și-o mai poate frâna pe cealaltă, iar braţul i se răsucește dureros, luxându-se nu numai articulaţia umărului, ci și cea a cotului, pentru a nu-i da voie, pentru a-i opri bucuria sau furia.

Nu o dată, articulaţia umărului trebuise pusă înapoi la locul ei anatomic de către un chirurg.

Stai liniștit, nebunaticul meu drag.

Nu te mai lovi.

Iar o să te umpli de vânătăi.

Bucură-te, micuţul meu, de tihna asta, că în sfârșit suntem aici și ne putem uita la păsări și la florile astea cu un parfum atât de îmbietor.

Așa ne întâmpină în fiecare an, cu parfumul lor de miere.

Să-i mulţumim lui Dumnezeu că suntem din nou aici.

Seara vin rândunicile la vânătoare de ţânţari.

Vezi cât de înfocat și grandios au înflorit micșunelele astea. O adevărată minune.

Ce frumuseţe.

Ea nu mai văzuse nicăieri o înflorire ca asta, indusă de Teréz în fiecare vară, nici pe muntele Gellért, nici pe Rózsadomb, nici pe Pasarét, cu toate că acolo florile erau plantate de grădinari, până și sub comuniști, uite cât sunt de parfumate, chiar și portulaca și petuniile.

Nimic altceva, numai salvii roșii plantează comuniștii ăia, ca până și florile să fie roșii, să nu existe alte flori.

Dar în ce minune floristică nuanțată e în stare Teréz să-și transforme grădina, mulţimea aia de flori albastre și lila, multitudinea de rozuri, ea n-are nevoie de grădinar.

Dacă ăștia nu se cară urgent de aici, până la urmă nenorocita asta de doamnă Fabius o să-i recunoască pe Okolicsányi și pe Hella.

Ce s-a întâmplat, vai, Doamne, păi totuși aţi venit înapoi acasă.

Și tocmai aici v-aţi găsit să veniţi.

Și o să fie mare mirare, strigăte de bucurie, sărbătoare mare când se vor regăsi cu toţii, cât de mult se vor bucura, și de când nu s-au mai văzut.

Nu aţi chemat pe nimeni.

Măcar un telefon, hai măi Hella, cum să nu poţi ridica receptorul.

Că nu te-am mai văzut de o veșnicie.

De ce n-aţi venit.

Păi, cum s-o fi văzut, futu-i, cum să te fi sunat, cum să fi venit, când ei zac de mult sub pământ, acolo, pe hacienda aia sau unde-n curu' mamii lor.

Doamne Dumnezeule, ce-o să facă în casa ei, cu casa ei toţi ăștia la un loc, de bucurie.

Ăștia nu se mai potolesc.

Că asta e proprietatea lor de drept, sparg ei ce sparg, și să le dea înapoi una sau alta, nu-i destul că le oferă cazare și așternuturi, acum și casa să fie a lor.

Ăștia o să-i scoată ochii lui Teréz.

Păi, de aia veniţi voi aici, măi Hella.

Nu pentru mine aţi venit voi aici, ci pentru casa mea. Am avut destul timp până acum ca să vă cunosc.

Ca după atâţia ani tu să mă dezamăgești în halu' ăsta.

Cum ar putea să-i oprească, să nu-i observe doamna Fabius.

Nu le dă înapoi, ea nu le dă nimic înapoi.

Pentru toate astea, ea a lucrat mai mult de zece ani.

Unde să-i culce, dacă pe doamna Fabius cu schilodul ăla al ei trebuie să-i culce în camera din faţă.

Nu-i poate culca în altă parte.

De ce nu înţelege Hella că de data asta nu se poate, că nu ea e pe primul loc, ca întotdeauna, ci oaspeţii ei, doamna Fabius cu schilodul, în camera din faţă, pe ei trebuie să-i slujească acum. Să se ducă, împreună cu Okolicsányi, la Banga în hambar, printre șobolani. O să le fie bine acolo, acolo le e locul, căci niciunde în altă parte nu se fac șobolanii atât de mari ca la Banga, atâta de mari sunt șobolanii ăștia, nu-i câine mai mare decât ei.

Printre șobolani e locul vostru, măi Okolicsányi, nu la mine-n casă.

Aici să nu vină, să se ducă-n pizda lu' Hella, îi spun eu și-n faţă, nu mi-i frică de el.

Acum nu se poate să vină la ea, pentru că ea are oaspeţi vilegiaturiști.

Ca din cauza lor, în fiecare an, puișorii ei să fie mâncaţi de șobolani.

O durea grozav de mult soarta puișorilor pe care șobolanii îi cărau în gură sub ochii ei.

Nici puful galben nu le dăduse încă, și deja patru au cărat, unul după altul, șobolanii.

Păi, de câte ori să-i mai scrie Hellei că ea în fiecare vară are oaspeţi, vilegiaturişti pentru două săptămâni, și câtă muncă înseamnă asta pentru ea.

Doamna Fabius, cu copilul ei schilod, nu e prietena mea, ci a ta, măi Hella. Prietena ta m-a rugat ca măcar eu să-i primesc, doamna Zielinszky m-a rugat.

Doamna Zielinszky nu e prietena mea, doamna Zielinszky e prietena ta.

Nu-s atâtea stele pe cer câte prietene ai avut tu la viaţa ta.

De ce nu i-a scris Hella dinainte, măcar doamnei Zielinszky să-i fi scris, să-i spună fostei ei slujnice, nebunei de Teréz, să nu se întristeze, că o să vină ea, după cum îi promisese.

Ca ea întotdeauna să fie nebuna tuturor și oricine să-și bată joc de ea.

De-ar veni odată, împreună cu Okolicsányi ăla, după cum îi promiseseră demult proastei ăsteia de Teréz.

Și totuși n-au venit.

Că atâta lucru pricepuse și ea, cum ar fi putut să-i scrie, de oriunde, un mort. Iar odată morţi, să nici nu mai vină.

Bine, atunci ea o să doarmă pe priciul din bucătărie, ca ăștia doi să-i poată ocupa patul cel mare.

În care nicio secundă nu se culcase vreun bărbat, ea nu lasă în patul ei niciun bărbat împuțit. Ei nu-i trebe bărbat.

Pentru ce pizda mă-sii să-i trebuiască ei vreunul, cu pula lui mică și care bea ca un animal, iar ea să tragă de el ca să-l bage-n pat și după aia să-i miroase plapuma și voma.

S-a oprit cu tărăboanța scârțâitoare înaintea cerdacului ei proaspăt frecat, s-a și pornit să care valizele înăuntru, în prima cameră, când a văzut că ăștia, toți patru, stăteau comod la masa frumos aranjată pe cerdacul ei, ăștia stau împreună cu ucigașii lor, s-a mirat cu gura căscată, și mănâncă, toți patru, supa ei consistentă, pe care nici nu apucase încă să le-o servească doamnei Fabius și copilului ei, ca în sfârșit să-i sature după atâta drum.

Nu vorbeau, mâncau supa ei grasă de fasole verde, în liniștea verii nu se auzea decât clinchetul lingurilor lovindu-se de farfurie.

Clipocea supa ei înroșită de paprică, nici apa vreunui pârâu nu clipocea așa.

Teréz era atât de uimită că ăștia n-aveau nicio treabă, nici cu om, nici cu Dumnezeu, n-aveau frică de nimeni și nimic, înseamnă că nu e doar o închipuire, încât trebuia să pună repede undeva valizele.

Între timp se uscase și părul Hellei, a văzut imediat, și rochia ei străină din voal jorjet era deja uscată, cum stătea așa, la masa ei frumos pusă, nu-i acoperea nici păsărica, într-atâta intrase la apă, de fapt nici nu voia, pentru că voalul ăsta jorjet intră foarte mult la apă, și cum își depărtase ea picioarele, ca stricaţii ăștia, care stau și înfulecă mâncarea ei, să-i vadă toate alea.

În același timp, sângele de pe coapse i se închegase deja. Doamne Dumnezeule, păi asta înseamnă că, înainte de a fi ucisă, îi venise și ciclul, de frică, însă nu de aia era mânjită de sânge, ci pentru că jegoșii ăia, toţi câţi erau, o violaseră chiar sub ochii lui Okolicsányi.

Uite că trebuie s-o trăiesc și pe asta, să te spăl eu, măi Hella, de sângele uscat de pe tine.

Ca tu să fi fost violată chiar și la ciclu.

Să te fi gândit puţin, să fi avut grijă de tine.

Doamne, cu ce ţi-am greșit eu ţie. Să fiu în continuare servitoarea voastră, chiar și acuma, în viaţa asta a mea de căcat, să vă fiu obială. Eu să vă fac toate poftele, iar tu să-mi arăţi mie fofoloanca.

Să te spăl de sânge când ești violată.

La miezul nopţii să vă fac gogoși, că voi poftiţi la ele în miez de noapte.

Păi ce sunt eu.

Tu nu știi, măi Hella, că gogoșile au nevoie de timp, că-i trebe o oră aluatului ca să crească.

Bineînțeles că pe mine nu mă violează nimeni, pentru că nu sunt atât de provocatoare cu porcii ăștia de bărbați cum ai fost tu, Hella, că toată viața n-ai făcut decât să dai din cur și să te fâțâi pe sub nasul lor.

Eram mai în vârstă decât tine, și totuși mai frumoasă, pe toate le aveam mai frumoase. Niciodată n-ați observat. Că și eu aș avea nevoie de bărbat.

Că și eu mă trezesc dacă faceți atâta gălăgie.

Dar doamna Fabius stătea deja în spatele ei, strigând de bucurie, vai, ce drăguț din partea ei, îi așteaptă cu masa pusă.

Cine în afară de ea ar mai putea fi atât de grijulie, Sfinte Dumnezeule.

Și asta în fiecare an, cum trec ani peste ani. Noi, Teréz, avem deja o istorie comună. Pentru ea asta-i o minune, simte binecuvântarea lui Dumnezeu.

Și așa are să rămână pe vecie.

O admiră pe Teréz.

Cum a acoperit ea masa cu șervetul în carouri, să nu umble muștele pe farfurii.

Ce bine le pică lor atâta atenţie și dichiseală.

Doamne Dumnezeule, numai de-ar rămâne toate așa în viaţa lor.

Că ei toată iarna asta lungă nu sperau la altceva mai bun, abia așteptau să poată veni din nou și să poată mânca aici, în cerdacul umbros al lui Teréz, la aer, la umbra viţei-de-vie.

Toate aceste viziuni au buimăcit-o pe Teréz, se simţea de parcă i-ar fi dat cineva cu ceva în cap.

Pentru că doamna Fabius nu-i vede la masa pe care ea cu Róza o scoseseră în cerdac, nu-i vede pe Hella și pe Okolicsányi și pe cei doi ucigași ai lor cum mănâncă toţi în pace mâncarea pregătită pentru ei doi, și atunci cel mai bine ar fi ca nici ea să nu vadă ceea ce vede.

Însă vedea.

Sau măcar să se străduiască să nu vadă, futu-i Dumnezeii și Cristoșii mă-sii.

În schimb, la un moment dat nu înţelegea unde au dispărut așa brusc dinaintea ochilor ei, în strălucirea asta mare a amiezii.

Doară nu cumva or fi intrat la ea în bucătărie, futu-le mama lor, în cămara ei, toţi patru au dispărut așa acolo, tam-nisam, ca să-i înfulece tot cârnaţul uscat pe care-l mai avea.

Și, după cum remarcase doamna Fabius, înainte de a fi pornit la drum cu rabla ei de tărăboanţă, acoperise într-adevăr farfuriile cu șervetul în carouri.

Îl primise de la Hella, ea i-l dăduse, poate o să-ţi prindă bine la casa ta.

Cum să fi mâncat ăia aici, dacă erau acoperite cu șervetul în carouri de la Hella.

Cum să nu le fi acoperit, nu există să nu le acopere, întotdeauna le acoperă, să nu se cace mușțele pe ele, în timp ce ea e plecată să aducă oaspeţii și să le care cu tărăboanţa bagajele alea de căcat ale lor și toată lumea să râdă de ea.

Dar la anul nu mai face ea asta.

Nu-i mai rezistă picioarele, braţele la atâta cărat și avut grijă.

A luat valizele de pe tărăboanţă, două, să le ducă înăuntru, însă n-a mai avut timp, nu i-au permis să-și ia cheia din ascunzătoare.

Pentru că pe la ei toată lumea își ascundea cheia în același loc, ca nu cumva să uite. Și ca să n-o găsească hoţii. Sus, în dreptul tocului de la ușă, ăsta era pe la noi locul secret al cheii.

Numai Banga nu, ăla n-o punea acolo, pe el să nu-l tragă nimeni în piept, javrele astea turbate de pe la noi.

E drept, el a rămas mut pe viaţă de la suflul detonării, care-l aruncase sus pe

acoperiș, a surzit de-a binelea, surd tun, așa cum spun, prima dată a crezut că poate niște cioburi de la țiglă îi intraseră în urechi, o să le scoată el cu degetul, însă mintea i-a rămas întreagă, deci nimeni să nu se pună cu mintea lui.

Banga, țopârlan, zălud și mojic, se ducea la budă cu cheia, de viclean ce era, avea cheia în mână, toată lumea vedea că-i acolo, duce cheia în mână de parcă numai să se cace sau să se pișe s-ar duce, cui îi pasă, însă imediat își punea cheia pe grinda de sus a closetului, futu-i mama lui de nenorocit.

Toată lumea știe.

Păi, când iese, nu mai are cheia-n mână.

De parcă numai din întâmplare și-ar pune cheia acolo, ca s-o ia mai târziu, căci izmenele sau știu' tot trebuia să și le țină cu ceva.

Banga, bădăranu' ăsta de om, într-un fel și față de el însuși ținea secret că unde-n pizda lu' mumă-sa își pune nenorocita aia de cheie.

Numa' așa, colea, sus pe grinda de la budă.

Nu cumva să-i intre turbații în casă, cât nu-i acolo.

Să i le răvășească pe toate.

Vorbeau și vecinii între ei, că odată Banga ăsta o s-o scape în căcat, atâta o tot cară după el.

O s-o ia de acolo după ce-și termină treaba.

Atunci să-l vezi pe mocofan.

Însă n-o lua.

N-o lua, la fel cum nici tu nu i-ai luat-o de acolo.

Toată lumea știa că pe la noi omu-și pune cheia într-un loc secret, păi cum să nu fi știut unde-i locul secret în closetul lui Banga.

Hoţul care se furișează să n-o caute niciodată acolo.

Pe la noi, doar Teréz Bánya își mai lua cheia cu ea, în loc s-o pună sus, în cuiul de pe partea interioară a porţii, ca toţi ceilalţi. Și numai cheia de la poarta grădinii, îndărătnica asta, ca nu cumva surorile ei, cele două, să intre la ea, în timp ce ea-i dusă-n porumbiște, unde-și punea întotdeauna și fasole, sau cu Róza pe rânduri, la prășit, să intre, să-i găsească banii și să facă ţapţarap. Dar avea ea fasole și sus, pe deal, ea își punea fasole peste tot.

Să-i întoarcă surorile toată casa pe dos, în căutare de bani.

Păi, tocmai și-a vândut fasolea, și încă cu cât.

Pentru că pentru alea asta era totul, Dumnezeul lor, banii și iar banii. Își adorau banii. Lor nu le păsa că Isus Cristos a alungat negustorii din biserica jidanilor, din templu,

și că le-a spus, măi jidane, doi domni deodată să nu slujești, nemernicule.

Când oamenii adoră mamona, se cacă ei pe Domnul.

Câtă fasole să se facă la alţii.

Lor puteai să le spui că noi, reformaţii, pe nimeni și nimic, numai pe Domnul nostru, Creatorul, și pe unicul său Fiu, Isus Cristos, îi adorăm, noi chip cioplit și idoli nu adorăm.

Se căcau alea și pe capul propriilor progenituri, darămite pe străini ori pe Isus, numai să-și aibă banii, de pe căpșune, de pe zmeură, numai banii, mereu.

Micuţelor le puneau în gură mac muiat în lapte și înfășurat în șervet curat, ca să nu plângă, să doarmă.

Așa au și ajuns, poţi să te uiţi ce-au ajuns, ce-au făcut din ele surorile ei, din propriile lor fete, poţi să vezi, Teréz, ce-au devenit fetele surorilor tale, abia le-a putut mărita.

Au văzut vecinii lui Teréz Bánya, a văzut și Banga, gesticula, gemând și bolborosind, fii atentă, vecină, futu-i, arăta către uliţă, n-o să crezi cine a trecut pe-aici în timp ce tu erai plecată pe deal, cu Róza, la prășit rândurile alea lungi, surorile tale au trecut pe-aici, cu cheia lor au vrut să intre la tine.

Cu alea să nu te pui.

Au încercat, poate reușesc să deschidă cu a lor.

Mai și râdea, dacă ar fi avut voce ca să râdă.

S-au tot uitat în jur, dacă le vede cineva.

Banga îi vorbea prin gesturi, se înţelegeau.

Dar cheia nu s-a potrivit, a niciuneia.

Teréz a înţeles din prima, deși din bolboroseala lui Banga nu se înţelegea nimic. De parcă ar fi lătrat.

Există câini din ăștia răgușiţi. Niciun sunet nu ieșea din gâtul lui Banga, un câine mut.

Și atunci gesticula, arăta cu braţele, cu limba, cu bastonul, cu tot ce avea, atâta era de exaltat să-i spună ce se întâmplase pe-acolo, să priceapă vecina.

Se uitau în dreapta și-n stânga, să nu le vadă careva.

Cum să nu le fi văzut prin crăpătură, din hambar, unde se pitise.

I-au zis lui Teréz Bánya, toţi vecinii i-au zis, i-au arătat că au văzut, le-au văzut, Etelka și Juliska au fost pe la tine recent.

Îi tot spuneau jegoșii, o pândeau, ca să bage zâzanie printre surori.

Cheia era în mâna ei.

Deși n-avea când s-o ia de sus, de pe tocul ușii.

Nici de leșinat n-avea cum să fi leșinat.

Doamne Dumnezeule, păi atunci ce ţin eu în mână acum, sau am două chei. Cum putea să ajungă căcatul ăla de cheie în mâna ei, din moment ce n-avea cum s-o fi luat de sus.

Auzea cum, în spatele ei, doamna Fabius îi vorbește despre o adiere care tocmai o atinsese, stricându-i și coafura.

Întâi cu rafala de vânt și pasărea, iar acum doamna Fabius îi vine cu adierea și cu coafura.

Las' c-o să te lovesc eu, madam Fabius, apoplexia o să te lovească pe tine.

De parcă marginea tăioasă a unei coli de hârtie i-ar fi brăzdat obrazul stâng. Să nu crezi că n-a fost neplăcut.

Să se uite Teréz dacă nu e totuși rănită la faţă.

Era de speriat, puţin înspăimântător.

A dat apoplexia peste tine, măi madam Fabius, trăsnetul să te fi doborât din picioare, măi madam Fabius.

O ia cu frig în jurul inimii.

Sudoare rece pe frunte.

Era gata-gata să explodeze de atâta furie neputincioasă, dublată de sudalme și blesteme, tremura de-a dreptul, deși încerca să se înfrâneze.

N-a vrut.

Că ea nu mai poate să scape de ei.

Lovi-o-ar damblaua pe doamna Fabius, cu tot cu marea ei bucurie, că ea trebuie să simtă acum și frig din cauza ei.

Simţea că i se rup braţele, i se frânge spinarea, în timp ce ducea, căra înăuntru, în cameră, valizele grele.

Din moment ce Hella i-a pus așa în mână cheia camerei.

Iar în mijlocul camerei a trântit cu furie cele două valize.

Na, să se bucure, dacă tot sunt iarăși aici, cu tot cu valizele lor, în locuinţa unicului ei fiu.

Ca acum, la bătrâneţe, ea să fie în continuare nevoită să se sinchisească de bucuria acestor căcăcioși.

Odată, într-o seară de iarnă, i-a povestit lui Hamza cum simt ăștia nevoia să se bucure mereu, să-și rânjească unul altuia cât e ziua de lungă, până se plictisesc.

Hamza numai se uita la ea cu ochii lui mari, ăla nu se bucura de nimic.

Dar ce nu-și împachetează. Ce nu-și aduc, ca ea să se deșele cărând și să se spetească spălând toată ziua în alea două săptămâni.

Păi, de deșelarea mea n-o să vă bucuraţi.

În urma ei, doamna Fabius împingea, cântând, copilul în scaun, pentru că n-o să crezi, Hamza, doamna Fabius asta nu-i ca alte femei obișnuite, te rog să mă crezi, poţi

să mă crezi, Hamza, ci asta cântă de atâta bucurie și drăgălășenie.

Teréz să aibă răbdare cu ei.

Ea nu-i zice nimic, n-o incită la nimic pe ea, pe doamna Fabius, și atunci de ce pizda mă-sii îi dă peste nas catolicu' ăsta.

Mâncă, nu mâncă, ei nu-i pasă, ea le pune masa frumos și apoi n-au decât să se scarpine-n cur.

Ea face totul pentru ei.

Iar dacă se răcește, atunci n-are decât să li se răcească mâncarea.

Atât de mult i-a obosit călătoria asta cu vaporul, Teréz nici nu-și poate imagina cât de mult, vaporul duduia și se clătina, înainte de a se așeza la masă ar trebui să se împrospăteze un pic.

Ar vrea să se și întindă puţin, speră sincer că Teréz o înţelege și n-o să se supere.

Nu știe de ce, dar erau valuri, valurile se spărgeau la mal și se întorceau.

Apa era neobișnuit de agitată, părea că trepidează în jurul lor.

Deși nu era nicio boare de vânt, nici alt vapor înaintea lor, te uitai în jur și nu înţelegeai de unde atâta agitaţie și zarvă.

Totul era atât de frumos și perfect, cum sălciile de pe mal își plimbau ramurile lungi pe suprafaţa apei, totuși întreg peisajul acesta dunărean devenise amenințător.

Au și transpirat de-a binelea pe vapor de la atâta căldură.

Nu s-a coborât, nu s-a urcat, niciodată nu s-a mai pomenit așa ceva, vaporul nici n-a oprit la Leányfalu.

Și totuși zgomotul și trepidaţiile erau prezente.

S-a uitat cu Misike, cârma părea că se mișcă-n gol.

Matrozul le-a spus că ar trebui reglată cârma vaporului.

Numai să nu răcească Misike.

Bietul de el, deja era ud leoarcă pe spate și pe frunte.

Cât de intimă e ambianţa asta plăcută, pe care Teréz le-o creează ca prin vrajă, în camera asta frumoasă, mare și răcoroasă. Teréz nici n-ar crede. De parcă s-ar fi născut în orășelul acesta fermecător și niciodată n-ar fi plecat de aici.

De parcă asta ar fi fost casa ei dintotdeauna.

E mândră că asta e patria ei.

Altminteri ea nu mai recunoaște patria asta.

Este nespus de recunoscătoare pentru primirea atât de călduroasă, cum vine Teréz mereu în întâmpinarea lor, pentru curăţenia grijulie și atentă pe care, prin munca ei, le-o asigură în fiecare vară.

Teréz a ieșit din cameră după valiza cea mai grea, parcă fugind de cuvintele înfierbântate de bucuria asta dementă, noroc că n-a răsturnat scaunul cu rotile în care stătea Misike, n-a doborât-o pe exaltata doamnă Fabius și nu i-a măturat din cale pe amândoi.

După care le-a trântit în mijlocul camerei și răsfutuța aia de a treia valiză.

Despachetaţi, futu-i, spălaţi-vă, lingeţi-vă, distraţi-vă după pofta inimii, așa să fie, stropiţi-vă în voie cu apa voastră parfumată, căci de când crescuse Misike atât de mare, doamna Fabius îl dădea și pe el cu parfumul ei, primit în pachet de la rudele vieneze, ca să-i mai atenueze puţin odorul puternic.

Numai pe mine de m-aţi lăsa puţin în pace.

Bineînţeles că nimic din toate astea n-a spus cu voce tare. Ajungea marele necaz din jurul lor, din aerul fierbinte al verii.

De abţinut s-a mai putut abţine oarecum. Dar, de oprit, nu mai era de oprit.

A părăsit valvârtej cea mai frumoasă și spaţioasă cameră a casei, în care, în secret, încă își mai aștepta fiul. Avea trei ferestre mari cu vedere la grădină. Spera că, odată ajunsă la bătrâneţe, poate totuși Elemérke va veni să stea cu ea aici.

Poate cu timpul tot o să divorţeze de jidoavca aia de Erika.

Iar dacă divorţează, n-o să aibă el zile cu jidanul în casa de pe Strada Baros, deși au destule camere acolo, la bătrânul jidan.

Și ce s-ar face Elemérke fără locuinţă, că lui n-o să-i lase nici măcar o cameră. Cu cofetăreala lui n-o să câștige destul cât să-și cumpere locuinţă pe Strada Baros. Și atunci o să vină acasă, la ea. N-ai grijă, că Elemér al meu se va descurca și aici, acasă. Iar atunci a scăpat, n-o să mai poată veni la ea nesuferiţii ăștia de vilegiaturiști ai ei.

În orice caz, n-o să-și dea ea patul unui copil schilod ca ăsta, și-a spus, trântind cu zgomot ușa locuinţei fiului ei.

După care totuși i-a părut rău că a făcut asta.

Tremura geamul în urma ei. Să facă ea așa ceva cu ușa scumpă a fiului ei. Pentru că ușă cu geam comandase la tâmplarul din Bogdány, pentru camera cu trei ferestre. Dar numai jos să fie din două părţi, în partea de sus trebuie dintr-o bucată. Ca să le fie camera luminoasă.

Atât de mult i-a așteptat, pe ei și pe nepoţei, cum o să se nască ei pe rând.

Poate îl sparge din cauza lor, din cauza vilegiaturiștilor sparge geamul, și atunci

unde găsește ea geam și geamgiu care să i-l monteze.

Nici geamgiii nu mai vin atât de departe, cu geamurile lor al dracului de grele în spinare.

În autobuzul de Visegrád nici nu-i lasă să urce, i-auzi, nici pe tocilar cu tocila lui, pe cursa asta sunt atâţia simandicoși sau, în pizda mă-sii, tovarăși, aici geamgiu cu geamurile lui să nu vină, pentru mine e pericol public, și nici tinichigiu slovac.

Doamna Fabius chiar că nu știa ce să mai creadă, văzând-o pe Teréz atât de pornită, gata-gata să dărâme casa cu furia ei dementă. S-a uitat lung în urma ei. Că ea nu făcuse altceva decât să amintească de adierea aia pe care, atât de obosită fiind, o simţise pe faţă și pe braţe. De parcă ar fi crestat-o tăișul unei hârtii. Nejustificată pe o asemenea căldură. Cum să nu fi simţit, de-a dreptul s-a înfiorat, dar nu era din vina ei.

După cum nu erau nici adierile alea care uneori măturau peisajul, intrând în derivă pe cealaltă ramură a fluviului. Ea trebuia să se scoale în zori, ca să ajungă cu Misike la vapor.

Între cele două ramuri ale Dunării, adierile astea se perindă în goană, de aici încolo și viceversa.

A obosit de moarte de la atâtea emoţii, oare portarul o să-i coboare la timp valizele de la etaj, după cum promisese, oare o s-o ajute matrozii să-l urce pe vapor pe Misike în scaunul lui cu rotile.

Ea numai de dragul lui Misike e nevoită să le suporte pe toate într-o mare veselie, sperând în permanenţă la ajutor din partea unor străini.

E obligată să traverseze acest ocean sinistru al lehamitei și respingerii celorlalţi fără să-și piardă umorul și buna dispoziţie.

Pentru ea însăși n-ar fi făcut asta, de mult și-ar fi pus capăt vieţii.

O liniște de mormânt s-a lăsat peste și în jurul casei lui Teréz.

Iar acolo, sus, cerul necruţător de vară a rămas încremenit, nici adiere, nici nimic.

Și nici mai sus, pe cerul de deasupra cerului, unde Róza își dorea mereu să ajungă, nicio pală de vânt.

Aici, cerul era cel mai înalt toamna. Cine știe cât de departe puteai vedea.

Totuși, în oglinda stricată din bucătăria ei, Teréz, în timp ce intra, furioasă, de la lumina orbitoare a zilei, nu pe ea s-a văzut întâi, ci pe Okolicsányi, ieșindu-i în întâmpinare din oglinda scorojită și oarbă a bunicii ei, alături de el, Hella, iar în urma lor, unul câte unul, și infractorii ăia, nu știu care. În mirajul

acela grandios, toţi ăștia se revărsau din oglinda ei crăpată și coșcovită, defilând printre umbrele frunzelor de viţă, de au trecut-o fiorii reci.

Sunt aici, iată-i, și totuși doamna Fabius nu-i vede. Nu vede ceea ce nu-i om să nu vadă. Deșteaptă, doamna Fabius nu vrea să vadă, pentru că ăia înfulecaseră mâncarea pregătită pentru ei, iar ea n-o să aibă ce să le pună pe masă, de prânz.

Înfulecaseră tot, absolut tot, nemailăsându-le nimic doamnei Fabius și schilodului, și pe deasupra o să-mi mai înfulece și mie toată cămara și averea.

Ajută-mă, Doamne.

Ar fi ieșit ei din oglindă bucuroși nevoie mare, că uite, au reușit să se îndoape cu prânzul altora, însă nu le-a mers, Domnul i-a împiedicat, degeaba s-au îmbulzit așa ca să iasă din oglindă.

Sticla oglinzii i-a oprit.

Deci putea să-i vadă în întregime pe cei doi vagabonzi nemernici, pe malacii ăia de ucigași, și nici Okolicsányi nu era un copil plăpând. Dar întâi ar fi vrut s-o împingă afară pe Hella.

Și acum ea ce să facă.

N-aveţi grijă, criminalilor, aici o să vă prindă poliţaii, o să-i spun lui Jani Bakó, lui

Varga, ăla o să aducă întăriri, n-o să-i puteţi mitui cu nimic.

O să vă trosnească ăia, nicio grijă.

Comunistu' lovește, nu stă pe gânduri.

Nu voia să vadă gașca asta de nemernici.

Pentru că totuși îi cam căzuseră cu tronc ăștia doi.

Unul din ei, cu șapca trasă șmecherește peste un ochi, ăsta precis că rânjise toată viaţa.

Deci atât de mult a decăzut, măi Hella.

Încât astfel de indivizi s-o însoţească pretutindeni. Să i se lipească amândoi, la propriu, de cur. În viaţa ei n-a mai văzut așa ceva, cum se repezeau malacii ăștia la curul ei.

Păi, Hellei ăsteia nu-i ajunge Okolicsányi. Iar ăstora nu le ajunge Hella, până la urmă o să se arunce și pe Okolicsányi.

La mine-n bucătărie, ca muștele, s-o-mpingă-lingă pe Hella asta, până și în oglinda mea, ca muștele la zahăr. Păi ţi se urcă-n spinare criminalii, fii atentă, măi Hella.

Cum ai putut să decazi în halu' ăsta, măi Hella.

Cum să te suporte așa spilcuitu' ăla de Okolicsányi.

Să te suporte pe tine o Hella ca asta, cu criminalii ei. Tu i-ai împins, las' că știu eu.

Degeaba ai nega.

Ce mai vrei de la el, să-ţi tolereze și amanţii, păi ăsta chiar te iubește, proasto.

Nici atâta minte să n-ai.

Să nu vezi cu ochii tăi.

Care altul o să te iubească pe tine atât de mult când o să ajungi babă, fără un dinte-n gură.

Dai cu piciorul norocului numai ca să-ţi încurajezi curtezanii.

Ea nu mai are timp de pierdut cu toţi demenţii ăștia.

Acum e timpul ca ea să servească mâncarea, nu cumva să observe doamna Fabius și copilul harababura asta blestemată de la ei.

Să înteţească focul, să pună lemne în vatră, orice s-ar fi întâmplat, orice ar fi, futu-i mama mă-sii de treabă, să tragă oala în mijloc, să deschidă-n pizda mă-sii ușa cuptorului, să ungă cu smântână clătitele, în strat subţire, cu delicateţe, nu cumva să se ardă.

Cu mari precauţii, a ridicat încet capacul de pe oala roșie, oare or fi mâncat tot sau au mai lăsat ceva doamnei Fabius și bietului ei copil nenorocit.

Ciorba era toată acolo, călduţă și neatinsă, cu pătrunjelul verde frumos mărunţit și cu felii subţiri, ca să pară mai multe, din

cârnaţii de care nu-i păruse rău să-i taie, plutind pe suprafaţa unsuroasă și înroșită de paprică.

Până și asta suporţi, măi Okolicsányi, ca Hella asta a ta să se distreze cu ucigașii voștri.

Ce ai mai fi în stare să faci pentru ea, ca să-i faci pe plac, păi, cum de n-ai știut tu s-o iubești intim.

Căci femeia are nevoie de intimitate, iar dacă intimitate nu e, nici înţelegere nu e.

Iar mie numai munca, necazurile, grija, și pe deasupra mai veniţi și voi pe capul meu.

Mi se apropie ceasul, măi Hella, dar n-o să uit cum ţi-ai pus tu picioarele goale în poala lui Okolicsányi, ca să-ţi maseze tălpile obosite de căcaţii ăia de pantofi cu toc înalt, iar tu, cu mare îndemânare, îi masai mătărânga, ca să crească și-ntărească, și toate astea le-aţi făcut cu mine de faţă, acum îţi spun ţie, mama ta de destrăbălată și putredă ce ești, că-mi vine să vomit, să-mi iau câmpii.

O clipă de liniște n-am, nici cât să mă așez.

Cât am eu de lucru cu alde Fabius ăștia, n-au ei atâţia bani să mă plătească pentru cât muncesc eu pentru ei. Degeaba atâtea lire și șilingi de la Viena.

Cât primesc eu din toate alea.

Eu numai să le coc pogăcele și să le fac clătite.

O singură dată să te mai văd aici cu ăștia, cu criminalii ăștia, măi Hella, că-ţi scot maţele, bag cuţitu' ăl' mare-n tine, în gât.

Cum ai putut tu să-i faci bietului Okolicsányi una ca asta.

Las' că-l apăr eu pe Okolicsányi ăla al tău, să-i faci tu una ca asta, chiar și moartă fiind.

Păi, tu nu știi să-l apreciezi pe prostu' ăsta de Okolicsányi, de câte ori să te mai rog să-l apreciezi cum trebuie.

Acum și pâinea să le-o mai tai, of, să nu uit să tai pâine și să le-o pun pe masă.

Eu îmi iau pâinea de la brutar, pâinea pe care voi mi-aţi înfulecat-o, nu mai prididesc să-i ung lui Misike feliile și să-i pun și bucăţi de ardei verde peste, cât să acopere untura.

Ca să nu-mi fie toată casa plină de unsoare de la Misike ăsta al tău.

Și să-i pun și sare pe fiecare bucată din ardeii mei, madam Fabius, nenorocito ce ești.

Dar nu așa, nu pe deasupra, că atunci sarea cade, ci pe dedesubt îi săra lui Misike, că așa a spus doctorul, că Misike are nevoie de sare.

Cică pe dedesubt, să învăţ și eu metoda asta de la ea, săratu' ăsta pe dedesubt.

Dar dedesubtul curului să nu ţi-l sărez, măi nebuno. Dar curul să nu ţi-l sărez pe de-a-ndoaselea, nebuno. Să mă ierte Domnul pentru toate păcatele mele, dar ce crezi tu, madam Fabius, că eu mă cac pâine, că pâinea aia îmi iese mie din cur numai așa, asta crezi tu, madam Fabius, dar oare știi tu cât muncesc eu pentru ardeii ăia, câte griji, vai, numai să mi se facă ardeii până vin ei. Pe bani cumpăr eu pâinea aia, de la brutar, că nu se-mparte pe gratis.

Cine mai are ardei ca mine, poţi să te uiţi oriunde, din două-n două zile îi ud cu zamă de bălegar, cum am învăţat la casa de nebuni de la grădinarul ăla bulgar.

Ai auzit, madam Fabius.

Să vă pun pe masă farfurioara cu pogăcele, că mari eu nu fac, coapte încă de cu seară, să aibă Misike și pogăcele.

Dar ce crezi tu, cine-mi cumpără mie făină, doamnă Fabius. Nu îmi cumperi tu, eu îmi cumpăr, nu celebrele tale rude italienești și franţuzești și dracu' mai știe de care îmi cumpără mie.

Să te duci tu frumușel în pizda mă-tii, madam Fabius. Cine pune la garniţă, în ianuarie, jumările proaspăt făcute, eu, madam Fabius, ca în august, pe căldura cea mai mare, să fie pe masă pogăcele cu jumări, dacă făină de-a mea nu mai am pe lumea

asta blestemată în care am ajuns, nici nu deschid garniţa până atunci, să nu se răncezească jumările, futu-vă muma-n cur să vă fut.

Și să vă mai aduc și langoș crocant de la brutar, să vă pun pe el și smântână.

Păi și smântâna costă bani, doamnă Fabius, de câte ori să mai repet că eu nu mai am vaci, și atunci de unde-n curu' mă-sii să am smântână.

Eu am devenit un neica nimeni, deși toată viaţa am muncit din greu.

Păi, tu nu vezi că mi-e gol grajdu', și atunci de unde dracu' să am eu smântână.

Eu să dau smântâna pentru langoșu' lu' madam Fabius, ca ele, ea și madam Zielinszky, să-și dea în cărţi în filigoria cea mare de pe mal, să se plimbe pe Insula Mică, pe Kisszíget, cu umbreluţele în mână, nu cumva să le iasă pistruii, pentru că au nevoie de adierea Dunării, să culeagă floricele sau ce curu' mă-sii culeg tot timpul, să-mi vină mie pe cap cu Okolicsányi, să vină aici și naiba mai știe unde-n pizda mă-sii să se ducă, iar ăia să vină la ei, cu automobilele lor, ca să se ducă împreună acolo, ca asta să le fie toată viaţa, fâţâiala asta aiurea, sau bătrâna doamnă Zielinszky să vină cu bastonul, iar doamna Mentes, înaintea căreia nimeni nu rămânea drept, s-o conducă, vai, nu cumva

să cadă, biata de ea, ca tocmai o bârfitoare ca asta, de la Győr, cu diaree la gură, să fie moașă la noi, iar doamna Fabius să meargă cu doamna Mírák la doamna Zielinszky, unde le așteaptă doamna Mentes, moașa asta nesuferită de la Győr, și acuma ce să vă mai fac eu vouă în viaţa asta a mea.

La cine pizda mă-tii să te mai conduc eu, pe toată Strada aia Úri, lungă cât o zi de post.

Și, cum deschidea ea ușa cuptorului, cu colţul ochiului a zărit deodată o umbră pe cerdac, trecând în fugă printre frunze.

Și pe deasupra mai poftiţi și la plăcinta mea cu mere, în fiecare an.

Scot eu partea cu viermii, n-ai grijă, din merele alea de pe jos, lovite, v-o fac, tu oricum nu-ţi dai seama.

Cu nucă s-o faci, ca anul trecut.

Păi, nici atâta nu știi, proasto, că nu mi se face nucă în fiecare an.

Iar cu nucă de anul trecut nu fac, pentru că atunci de-aia nu-ţi convine, că-s râncede nucile.

Știa ea cum vrea să se împrospăteze doamna Fabius, căci aproape în fiecare an, abia sosită și deja fuga la closet.

S-a mai liniștit puţin, asta înseamnă că totuși nu Hella cu Okolicsányi și cei doi criminali umblă pe-acolo.

În fiecare vară, ăsta-i primul lucru pe care-l face, se cacă în closetul ei dichisit, ea acoperise căcatul de dedesubt cu paie și fân parfumat, ca oaspetele ei să nu fie nevoit să-i vadă an de an căcații vechi și stafidiți.

Iar dacă nu-i convine closetul meu, n-are decât să se ducă în altă parte. De ce nu s-a căcat pe vapor simandicoasa asta de madam Fabius. Acolo putea să și-o fi clătit frumușel, cu apă curgătoare. Iar în oglindă să-și fi împrospătat obrazul.

Că, vezi Doamne, ăștia au mereu nevoie de împrospătare.

Și după aia tot ea spune, și tot zice, mă mir că nu obosește, că așa, Teréz, și pe dincolo, Teréz, ce superbe sunt florile dumitale, ea nu se mai satură să le admire, ce parfumate, ce priveliște încântătoare în grădină.

Păi, cum să nu fi văzut tu, stimată doamnă Fabius, florile mele, când abia ajungi și deja fuga la căcăstoare. Că aud eu din bucătărie ce-mi tot faci tu acolo, afară.

De parcă ea nu de aia ar fi plantat și îngrijit florile alea, ca să-și încânte ei ochii cât poftesc și să nu fie nevoiţi să miroasă găinaţul, coteţul găinilor nu poţi să-l ţii atât de curat, încât să nu pută, ia mai dă-i în paștele mă-sii de tăntălăi.

Și nici din întâmplare să nu-și murdărească mânuţele fine, încărcate de inele, cu munca, munca aia pe care tot ea o face în locul lor.

Și nu numai damele, ci și viteazul Okolicsányi își plimbă săptămânal unghiile la manichiură. Că altfel nu se simte om întreg dacă nu-și face manichiura și pedichiura, renaște de-a dreptul și umblă mai lesne.

Na, iaca pula, ce tot zice și Okolicsányi ăsta. Pe la noi, bărbaţii și le taie cu briceagul, ce părere ai, măi viteazule. Sau se rup singure, de la toate muncile alea pe care trebuie să le facă într-un an, să construiască, să demoleze, să spargă lemne, să taie cu fierăstrăul, să doboare copaci.

În ziua aia, Teréz nu și nu putea să se liniștească, nici măcar seara.

Când a venit Róza să vadă, s-o ajute, poate Terézke neni mai are câte ceva de făcut pentru oaspeţii ei, să nu facă singură. Atunci a gonit-o. Ba bine că n-am gonit-o. De parcă nici n-ar fi auzit-o pe afurisita asta de Róza, ia mai du-te dracu' și tu, măi Róza, că numa' seara îţi aduci aminte să-ţi ridici curu' de pe scaun.

Să fi venit Róza mai repede.

Să nu tot vină pe capul meu Róza asta.

Du-te, Róza, în curu' mă-tii să te duci, dar înainte ia și mâncă ciorba asta de fasole cu smântână, atâta mi-a mai rămas.

Mi-a ieșit foarte bună, hai, ia, că-ţi dau cu drag, încă e călduță, din asta am mâncat și eu.

Că totuși boierilor nu pot să le-o pun și a doua oară pe masă.

Păi, și pe năstrușnica asta, pe Róza, tot ea s-o hrănească.

Ei i-a pus în blidul de tablă.

I-ar fi părut rău s-o dea la porci.

Mai trebuie să-i dea și mârtanului ăluia bătrân, dacă n-o fi crăpat în podul casei între timp.

După ce, și la prânz și seara, își hrănise oaspeţii, o hrănise și pe Róza, i-a mai rămas și mâţei, și în sfârșit ar fi apucat să se odihnească și ea, a urmat o noapte de coșmar, trebuia să sară, să se agite pentru ei, toată noaptea, printre tunete și fulgere, nu mai prididea să închidă ușile și ferestrele, cum aţipea puţin, rafalele puternice de vânt le deschideau iar, silind-o să sară din pat, să fugă prin casă, obloanele de lemn fluturau în vânt, de unde o fi venit atâta vânt, cine știe, ea nu mai trăise niciodată așa ceva, ușa closetului, a hambarului, a coteţului, a șurii, de parcă n-ar fi închis deloc ușile și ferestrele casei.

Doamna Fabius ţipa de frică, în timp ce fulgerele loveau, scuturând toate ușile, obloanele, ferestrele, lumina s-a stins, iar copilul râdea de ele, tăvălindu-se prin pat de plăcere și lovind plapuma cu pumnii în întunericul ăla mare.

Vai, ce ne facem, ce ne facem, ea are o frică grozavă de furtună în întunericul ăsta, să facă ceva Teréz.

Mama mă-tii, și mie mi-e frică, dar tot nu ţip.

Adu, Teréz, o lumânare.

În noaptea aceea, pe cele două ramuri ale Dunării trăsnetele nu mai conteneau, a trăsnit în mijlocul Dunării Mari, a trăsnit în Dunărea Mică, sfârâind, de parcă n-ar mai fi vrut să se oprească, de parcă nu s-ar mai fi terminat cu fulgerele luminoase și cu bubuiturile.

Iar apa a început să năvălească din întuneric, apă multă, turna cu găleata.

N-avea nimeni de unde să știe cum o să se termine.

Numai grajdurile să nu le nimerească.

Dacă tot e să fie, să trăsnească în apă.

De s-ar termina odată.

Și să se facă odată dimineaţă.

Părea că zorile luaseră cu ele fulgerele, pe spinarea tunetelor, spre Vác.

Abia atunci a putut Teréz să adoarmă. De atâţia nervi și agitaţie, de zile întregi nu mai avusese un somn atât de adânc.

Însă dis-de-dimineaţă, din somnul ăsta adânc a trezit-o zdrăngănitul scaunului cu rotile al schilodului, erau deja în cerdac, oaspeţii ei se pregăteau să meargă la slujba de dimineaţă, asta înseamnă că ea, până să se întoarcă ei, trebuie să le pregătească micul-dejun, să meargă după lapte, să meargă la brutărie, apoi să fiarbă laptele.

În prima dimineaţă, schilodul n-ar fi lipsit pentru nimic în lume de la slujba de dimineaţă, o zorea pe maică-sa, să meargă, să meargă odată, nu cumva s-o scape pe Piroska.

Ceea ce, bineînţeles, nu trebuia să știe nimeni. Cât de important e pentru el să n-o scape pe Piroska.

Se grăbeau să nu întârzie, pentru că Piroska nu stătea întotdeauna până la sfârșitul slujbei.

Mai mereu întârzia, dar până la rugăciunea euharistică rămânea sigur.

Însă dacă stătea, atunci Piroska mângâia, ba chiar și săruta feţișoara frumoasă a lui Misike, se apleca peste scaunul lui, astfel încât Misike îi simţea mirosul trupului și uneori îi zărea și sânii în decolteu,

fâstâcindu-se de-a binelea, deși îi plăcea foarte mult că Piroska are asemenea sâni.

De multe ori se gândea la cum i se întăreau uneori sfârcurile pe sub materialul bluzei.

La asta nu s-ar fi gândit doamna Fabius, cum ar fi putut să se gândească la așa ceva.

Că până și iarna Misike e cu gândul la sânii Piroskăi.

Nimeni nu s-ar fi gândit că Misike are astfel de secrete preţioase.

Numai Teréz s-a gândit mai temeinic la asta. Deci ia să vedem cum vine asta. De ce naiba vrea schilodul să meargă întotdeauna, în scaunul lui zdrăngănitor, la slujba aia de dimineaţă, de ce maică-sa, biata doamnă Fabius, trebuie să-l împingă cât mai repede, maică-sa, care face totul pentru copilul ăsta, de nici carne nu mai are pe oase de atâta roboteală.

Însă n-a ajuns la nicio concluzie.

Deși, cu mari precauţii, a întrebat și ea pe unde a putut, dar nimeni nu știa sau nu voia să-i dea un răspuns, de îndărătnici ce sunt catolicii ăștia.

Și, la urma urmei, chiar de-ar fi știut, de ce i-ar fi spus uneia ca Teréz Bánya.

Nu-s atâtea stele pe cer câte curve.

Tineretul de astăzi nu-i ca pe vremea noastră, ca tu să nu poţi scoate o vorbă, să-ţi

stea îmbucătura-n gât când zărești feciorul sau bărbatul.

Nu mai sunt vremurile alea, nu există ca ei să nu dea din clanță.

Că numai pizduieli scuipă gurile voastre nespălate.

Însă Piroska Mírák nu și-ar pierde fecioria pentru nimic în lume, nu-i flăcăul ăla pentru care ar face-o.

Cum, necum, muierile știau. Nu există nimic ce nu s-ar ști p-acilea, pe la noi.

Nu-i flăcău care să-i trebuiască ei. Cu toate că se îmbracă atât de arătos.

Se uitau, mirându-se ce vrea Teréz de întreabă atâta în dreapta și-n stânga. Că asta mereu vrea să știe ce și cum.

Să iscodească, noi ce părere avem despre asta.

Are patru capoate, crezi, nu crezi, eu am văzut-o pe Piroska în toate cele patru, mie mi le-a arătat, are pantaloni trei sferturi, ca vânătorul-șef de la Visegrád, cu piele de căprioară la genunchi, și jachetă în carouri, cu piele de căprioară la coate, galbenă, pantofi de-un fel, pantofi din ălălalt fel, de pânză, balerini roșii, când o duc flăcăii la Leányfalu, la Sirena, colanți, pantaloni pescărești, saboți, fustă încreţită, bocanci cu cusături Gojzer, pantofi din piele întoarsă, nu e ceva ce ea să nu aibă.

Totuși, acum ar fi cazul ca cineva să se uite și la piţiroanca ei.

Pe flăcăiandrii ăia poţi să-i uiţi, că vin degeaba, n-au ei talent pentru una ca ea.

Poate să tot aștepte ca ăia s-o rezolve.

După care s-a făcut liniște, muierile n-au mai scos o vorbă. Numai ele știau de ce amuţiseră așa.

Doar atâta a spus doamna Fabius, că nu-i chip ca Misike să omită slujba de duminică.

Bine, bine, futu-i, dar azi e vineri, nu duminică, măi madam Fabius, și atunci unde-n pizda mă-sii vă duceţi voi vinerea dimineaţa.

Duminica să vă duceţi, nu vinerea.

Pentru că vineri, dis-de-dimineaţă, mergând după lapte, ducând în mână ibricul ei smălţuit, pe care de fiecare dată îl freca bine cu sodă, gaură să-i facă, nu alta, ca să nu se acrească laptele în timp ce-l aduce, și traversând pășunea pentru gâște, unde pășteau și vacile mânate de păstorul lor, încă era la fel de furioasă și bombănitoare băbătia, cotoroanţa asta traversa pășunea, cărând laptele pentru oaspeţi, vrăjitoarea asta care, turbată de furie, la fel bodogănise și joia, împroșcându-și blestemele peste toţi și toate.

Se duc, n-ai grijă, în fiecare duminică la franciscani, pe Bulevardul Margit, cum să nu se ducă.

De ce nu s-ar duce.

Ce vrea iarăși stricata asta de Teréz Bánya să afle de la ei.

Ei nu i-au suferit niciodată pe franciscani, familia ei, renumita mare familie Bellamy, rubedeniile maghiare, rubedeniile franţuzești, rubedeniile italiene, trăgeau cu toţii mai mult spre iezuiţi.

Poate să și scurteze drumul până la franciscani.

Măcar nu trebuie să împingă scaunul lui Misike cât e Bulevardul Margit de lung.

Nu e zi în care să nu meargă undeva, chiar și de mai multe ori, îl duce și la școală pe Misike, la școala ajutătoare de pe Bulevardul Margit.

Trebuie să meargă chiar dacă plouă, că așa vrea Misike, în fiecare duminică dată de Dumnezeu, și dacă ninge, își poate închipui Teréz.

Uneori intendenţii leneși nu curăţă trotuarul, atunci îi e greu să-l împingă prin zăpada mare.

Merg deci de-a lungul debarcaderului Margit, o pot lua și pe-acolo, pentru că acolo se curăţă ca lumea, doar știe Teréz, că trecuse de multe ori pe la ei cu Hella, traversând Piaţa Pálffy și apoi până-n capăt, pe lângă cazarmă.

Dar că de ce a fost așa cum a fost, la asta doamna Fabius n-avea răspuns. De ce nu Sfântul Francisc de Assisi și de ce mai degrabă iezuiții Sfântului Ignațiu de Loyola. Niciodată n-a întrebat pe nimeni. Dacă așa și nu altfel era în familia ei, la ce bun să mai fi întrebat.

Dacă într-o familie așa stau lucrurile înseamnă că altfel nu se poate.

La fel cum Misike a rămas tot copilașul ei, pe care preoții iezuiți l-au salvat din plămânul de fier.

Căci a început să respire autonom.

Datorită călugărilor iezuiți, pe Strada Baba s-a întâmplat o minune.

Prin rugăciunile lor neîncetate, călugării au săvârșit o minune.

Nu știe cum, dar în familia ei așa a rămas, trebuie s-o creadă Teréz, numai iezuiți, nimic altceva, Societatea lui Isus, Compania, asta i-a plăcut familiei în mod deosebit, din cauza asta vorbe, zâmbete cu subînțeles, auzi, Compania, râdeau, cică Isus ar avea o Companie, Compagnia di Gesù, ei sunt Compania, cum sunt și Cosa Nostra, Ndrangheta, Sacra Corona Unita è per di più tutti gli altri mafiosi, și atunci să nu fie niciun fel de *apellata* împotriva lor, din partea altor ordine călugărești.

Au săvârșit minuni cu băiețelul ei.

Dar se simţea puţin ruşinată că totuşi la franciscanii de pe Bulevardul Margit se duce, şi nu pe Strada Maria Magdalena, la iezuiţi, pentru practici spirituale de mult nu se mai ducea la iezuiţi, niciunde nu se ducea, neavând niciun ajutor, cum să aibă ea timp să se retragă la o casă a iezuiţilor, la o Manresa, şi cum să se ducă până acolo cu copilul.

Cine i-ar urca scaunul cu rotile în tramvai, cine i l-ar coborî la staţia Străzii Baross.

Îi ajung grija şi dificultăţile pe care le întâmpină când trebuie să meargă cu Salvarea la control, sus pe munte, pe Strada Baba.

Fie ploaie, fie vânt, în fiecare zi trebuie să-şi ducă băiatul pe Bulevardul Margit, la şcoala care, pe vremuri, aparţinuse mănăstirii franciscane până când le fuseseră luate toate şcolile.

Iar la greco-catolici, pe Strada Fő, totuşi nu se poate duce, astfel că doar franciscanii i-au mai rămas.

Familia lor e una franţuzească, e drept că au din belşug şi sânge italian, ei fiind savoiarzi şi piemontezi, dar s-o creadă Teréz pe cuvânt, că toţi cei ajunşi aici deveniseră mari patrioţi maghiari.

În realitate, Teréz nu credea nimic.

Abia credea câte ceva.

Totuși erau unele pe care le credea.

Se pare că nu există pe lume legătură mai puternică decât patriotismul maghiar.

Mai degrabă nimic.

Cu toate că doamna Fabius îi explica întotdeauna atât de binevoitoare, de parcă i-ar fi vorbit unui copil cretin, preferând să-i vorbească pe limba cretinului și nu pe limba ei, deci nici pe departe așa cum vorbea cu Misike sau cu prietenele ei, ci de parcă ar vrea, cu orice preţ, să-i bage-n cap lui Teréz marile învăţăminte catolice, pe care nici ea însăși nu le înţelegea în totalitate, cu atât mai puţin Teréz.

N-are ea atâta minte cât să înţeleagă treburile noastre.

Și, cu glasul ei aspru, vorbea mai tare decât ar fi fost nevoie, de parcă ar fi vrut să-și demonstreze spusele, de parcă Teréz ar fi fost surdă la orice noţiune de etică elementară.

Lucru cu care Teréz avusese ocazia să se obișnuiască și la alţi boieri, la Hella, care de asemenea făcea paradă de simplitatea și naturaleţea ei. Și, înainte de asta, la cei doi savanţi de la nebuni, profesorii Hörömpöly și Harz.

Degeaba indignarea ei că, iată, fusese nevoită să slujească la catolici, iar acum

oaspeții ei vilegiaturiști, tot catolici, nu știe de ce, se pare că așa i-a fost scris.

Iar alde Várnagy sunt mai maghiari decât alde Széchenyi.

Se uita cu ochi mari la boierii cu pricina, însă de dat din cap a încuviințare nu dădea.

Că ea nu dă din cap.

La noi, la reformați, asta ar fi însemnat că ea e de acord cu tot ceea ce papiștașii vor de la ea, dacă nu îndrăznește decât să clipească sau să dea din cap la tot ceea ce spun ăștia.

Nici ea nu s-a întrebat vreodată de ce-i așa, de ce s-a ajuns așa, să fie atât de evlavioși catolicii ăștia.

Cum ar putea alde Várnagy să aprobe marea lor evlavie.

Păzindu-și bine secretul, Misike nu chicotea niciodată în biserica lor.

Nici nu scotea hârâieli lubrice sau furioase ca alea cu care-și diriguia mama toată ziua. Doamna Fabius înțelegea toate sunetele scoase de copil, toate gesturile mărunte, cum să nu le fi înțeles. În biserică, Misike nu mai dădea atâta din mâinile-i țepene. Apropierea de Domnul Dumnezeu îl liniștea pe Misike în biserică.

Doamna Fabius a mai observat că, în biserică, nici saliva care se scurgea din gura strâmbă a lui Misike nu mai trebuia ștearsă

atât de des, de liniștit ce stătea în scaunul său cu rotile.

Mereu aveau la ei un scutec din ăla mai vechi, îl scotea, îl ștergea la gură, îl punea la loc pe fundul scaunului. De asta era acolo. Nu mai făcea grimasele alea înfiorătoare, nu se mai zvârcolea. Nici măcar după mișcarea globilor oculari n-ar fi putut observa nimeni că ar căuta-o pe Piroska sau că, zărind-o, și-ar fixa privirea asupra Piroskăi sau că, rotindu-și capul cu greu, ar urmări-o cu privirea când, în sfârșit, Piroska sosea cu întârziere și înainta grăbită spre locul ei.

Cică s-o găsească, păi știa dinainte unde se va așeza, pe unde intră, o simţea, presimţea, îi simţea și sânii prin haine, pântecul, toate, nici măcar nu era nevoie să se uite.

În biserică aveau o regulă tacită, că Piroska trebuie să-l descopere pe el.

Uneori, iarna, Piroska se ducea până pe Bulevardul Margit, la franciscani, de dragul lui.

E drept că se ducea rar, o și așteptase Misike destul, pentru că altfel Piroska mergea la Biserica Sfântul Duh din cartierul Terézváros, însă când venea totuși la franciscani, era clar și evident că pentru el venea, pentru Misike.

Piroska se gândea și iarna la Misike. Toamna încă nu, atunci era mult prea

ocupată cu școala, cu colegii, cu cursurile, care grupă are ce fel de curs sau seminar, dar când mecanismul educaţional începea să funcţioneze normal, atunci se întreba, oare ce-o fi cu Misike.

Dis-de-dimineaţă, pe la noi toţi au treabă cu animalele, cu mulsul, cu mânatul la păşune sau, încă înainte de răsăritul soarelui, se duc pe pământurile colectivei, trăsni-i-ar Ăl' de sus pe zilierii ăştia, ca noi să fim nevoiţi să ne împiedicăm de ei pe drumul de șase stânjeni, pe celălalt drum merg femeile să ajungă degrabă sus, pe deal, unele rămân pe pământul colectivei, alea care au treabă cu feniculul sau altele, și la urma urmei nici biserica asta a noastră nu-i atât de mare.

Nu le era greu să se descopere unul pe celălalt.

Oricum ar fi, asta a rămas cea mai importantă regulă secretă a jocului.

Să nu-l observe pe celălalt imediat.

E mult spus dac-o fi pe la noi vreo juma' de duzină din ciorile astea împuţite și bătrâne, care abia se mai târăsc, alea se duc, n-ai grijă, cu bastoanele lor, agăţându-se unele de altele, strigându-se, hai, Erzsi, hai, Rozi, știi cum e, eu să nu știu, toate se plâng, ehei, pe vremea noastră, acum muierile tinere le îmbrâncesc, le bat, nicio coajă de pâine nu le-ar da. Acolo se aciuează aproape

toate, în bancă, la slujba de dimineaţă a părintelui Jónás, n-ar lipsi pentru nimic în lume.

Piroska se ducea întotdeauna în faţă de tot, nu în primul rând, acolo nu, că acolo stăteau ciorile, ci în al doilea.

Iar de acolo de ce și-ar fi sucit gâtul să se uite în spate.

Doamna Fabius își împingea întâi copilul lângă vasul cu apă sfinţită de pe coloana sculptată, coloana în sine era mult mai veche decât biserica, apoi oprea scaunul cu rotile hodorogit la capătul ultimului rând.

Scaunul huruia lin, în surdină, tavanul înalt, casetat și multiplele bolte abia dacă reușeau să-i amplifice zgomotul.

De acolo, când se făcea liniște și nu se auzea decât vocea părintelui Jónás, putea s-o privească în voie pe Piroska, părul ei, spatele, rochia, totul, iarna, la franciscanii de la Buda, se uita la gulerul ei frumos din blană de vulpe argintie, umed și sclipitor de la fulgii de nea, strălucirea asta o învăluia în lumină pe Piroska, iar vara, în biserica părintelui Jónás, la ceafa ei dezvelită, pentru că din cauza înotului își aduna tot părul ei lung într-un coc strâns în creștet.

La cârlionţii fini de pe ceafa goală, scăpaţi din strânsoarea cocului. De parcă Misike i-ar învălui cu sufletul gâtul lung și delicat,

numărând și admirând fiecare fir de păr rebel, parcurgându-i sinuozitățile de la vârf și până la rădăcină.

Cu sufletul vedea mai bine decât vedea cu ochii, de departe. O dată la patru luni venea Salvarea după ei, ca să-i ducă, pe Misike cu mama lui, pe Strada Baba, la profesorul Emil Béla Berencsényi, iar la unul din aceste controale regulate, profesorul a studiat cam speriat organul genital al copilului dezbrăcat și întins pe pat.

Poate că acesta era singurul lui organ normal dezvoltat și neafectat de poliomielită, și care nici mai târziu, în faza transformărilor hormonale, n-a ajuns să fie afectat.

Profesorul a fost cuprins de o sfântă oroare profesională, care însă nu i-a impulsionat, ci i-a blocat dorința de cunoaștere.

Ce-o să mai iasă de aici.

Să fie un fenomen de care să nu mai trebuiască să se ocupe.

Nu e de competența lui, să rămână a hormonologiei și a urologiei.

Totuși, de fiecare dată se purta tot mai atent, afișând tot mai multă compasiune față de doamna Fabius, în timp ce lăuda progresele făcute de băiat.

De milă, îi vorbea de progrese.

Doar despre atâta poate fi vorba, că un timp, nu se știe cât, conform experienţei anterioare, starea băiatului poate că nu se va înrăutăţi, însă cu siguranţă nici nu se va îmbunătăţi.

În orice caz, atrofia sa musculară va progresa.

În dimineaţa aceea Piroska a întors puţin capul.

Unde este el.

Se uita, din lumină spre semiîntuneric, nu de parcă s-ar fi prefăcut, ci de parcă într-adevăr nu l-ar fi văzut pe Misike, și realmente nu-l vedea, deși el era acolo, în scaunul lui cu rotile, dar cum să-și fi închipuit ea că el ar putea fi acolo.

Ceea ce nu știi nici nu observi. Dimineaţa, la noi, în biserica noastră, lumina cade pe altar și pe primele două rânduri, abia ajunge până la rândurile din spate.

Vara, aceste slujbe de dimineaţă, datorită razelor neverosimile de lumină și semiîntunericului neverosimil de compact, devin frumoase și înălţătoare.

Sau într-adevăr nu l-a văzut, orbită fiind de atâta lumină.

Uneori, amândoi se jucau cu posibilităţile iluzorii, cu orbirea, cu acel incognito înlesnit

de întuneric, cu aparenta neatenţie și cu starea de a fi cu capul în nori.

Numai ca să crească tensiunea asta incitantă dintre ei.

E din nou vară, iată-i și pe ei doi, întâmpinând-o pe muchia întunericului și a luminii, făcând echilibristică împreună cu ea. Iar tensiunea putea să crească atât de mult, încât atunci când, într-o duminică de iarnă, Misike aflat acolo, la franciscani, a simţit că nu mai suportă așteptarea asta permanentă, nu mai suportă repetările și monotonia, fantezia nu-l mai ajută, e prea multă, mult prea multă fantezie, și ar fi cazul ca Piroska să vină odată, pentru că nu se poate să nu vină, să-l abandoneze așa, dintr-odată, nu se poate să-l neglijeze, să nu-l iubească, iar când a simţit că trebuie să se ridice și să umble, chiar și pe apă să umble, atunci Piroska de pe Strada Hajós nu la Biserica Sfântul Duh din cartierul Terézváros s-a dus, nu pe Strada Nagymező, ca de altfel în fiecare duminică, ci s-a răzgândit din mers, luând tramvaiul la Oktogon și sosind, cu oarecare întârziere, pe Bulevardul Margit, la franciscani, chiar și pe ploaie ori ninsoare.

Numai că azi-dimineaţă, deși n-avea cum să știe nimic, dar chiar nimic dinainte, trebuia totuși să se întoarcă și a doua oară,

pentru că simţise cumva că, oricât ar fi de imposibil, Misike e aici.

La urma urmei de ce ar crede omul în din astea, în aceste presimţiri.

Ceafa, spatele ei au simţit, în sinea ei se contrazicea pe sine, aducându-și aminte de Misike.

Cu toate acestea, prezenţa lui o luase pe nepregătite. Ca atunci când ești prins în flagrant cu gândurile tale păcătoase și dus la biciuit.

Acum te-ai dat de gol, ticăloaso, nană ticăloasă ce ești. Așa se adresau una alteia în familia lor, i-auzi măi nană, nanele, ticăloasa de nană.

Te-ai dat de gol, nană, iar asta are o semnificaţie.

Nană la nană nu scoate ochii, atât de mult o nesocotește.

În cel mai bun caz.

Râdeau mult nanele din familia Mírák.

Nu știa că anul acesta doamna Fabius o să vină mult mai devreme, deja în iulie, împreună cu copilul.

Ea din cauza lui Imre era aici atât de devreme. N-avea cum să se fi gândit la Misike, cum ar fi putut. Imre îi acaparase întreaga fantezie profesională.

Aproape că nu era dimineaţă de vară în care, de dragul părintelui Jónás, să nu fi venit

la slujba de dimineaţă. Ar fi deranjat-o faptul că, în timp ce ea își piaptănă părul rebel în faţa oglinzii, părintele Jónás e nevoit să-și ţină slujba în biserica aproape goală.

Cum se întâmpla adesea iarna.

Când nici ciorile alea bătrâne și împuţite nu veneau, atât de mare era zăpada.

De altfel, Piroska oricum se scula devreme. Înainte de toate se ducea să înoate. Înota până la debarcader sau întâi mergea o bună bucată pe jos, pe mal, întorcându-se înot până la fosta moșie a familiei.

Care, între timp, fusese micșorată de-a binelea, de fapt nimeni nu mai avea moșie, numai că la noi încă îi ziceau așa. Realitatea e că ei înșiși și-au ciuntit moșia, de bunăvoie și tocmai la timp. De cum au prins de veste despre ce urma să se întâmple aici, au împărţit-o între membrii familiei. Au fragmentat-o, divizând-o în parcele, au mai vândut din ea. Fiecare și-a îngrădit partea. Numai să nu le fie luată din cauza întinderii ei mari. Dar, spre norocul lor, sâmburele moșiei, casa mare cu schelet de lemn și diverse verande deschise și închise, cu terasă și cerdac, cu atelierul separat și cu filigoria hexagonală, acoperită cu șindrilă, ridicată deasupra malului le-a rămas totuși, dincolo de zidul masiv de piatră.

Uneori nu mergea pe jos în amonte, ci simţea nevoia de a depune mai mult efort, astfel că traversa, în tempo rapid, Dunărea înot. Să simtă cum îi lucrează mușchii contra cursului apei. Să aibă deja dis-de-dimineaţă, înotând printre și peste vârtejurile de apă, puţină emoţie care să-i facă părul măciucă. După oarece gâfâieli, să meargă o bucată mică pe jos, pe celălalt mal, mai mult nu se putea, pentru că pe partea aia malul era abrupt și plin de pietre, cei de la Direcţia Apelor descărcaseră aici niște blocuri uriașe de bazalt, aduse de la șoseaua din Visegrád, ca nu cumva fluviul să spele fundaţia șoselei, ci să-și depună mâlul și celelalte sedimente pe partea cealaltă, pe insulă, apoi, printre bolovanii ăștia periculos de colţuroși, înota înapoi la malul celălalt, fără oprire, având grijă să n-o ia curentul la vale.

Din cauza vârtejurilor nici n-ar fi putut să se oprească. Se străduia să nu se lase dusă de curenţi, să se opună, degeaba sunt curenţii mai puternici decât ea, ea totuși să ajungă la mal fix sub treptele zidului lor uriaș de piatră.

Nu-i reușea de fiecare dată.

Pe sub sălcii, malul este foarte nămolos chiar și pe timp de secetă, ca în vara asta, iar nămolul albastru nu se usucă niciodată. La umbra sălciilor, mătasea-broaștei și inariţa

pluteau legănându-se pe suprafaţa vălurită a apei noroioase.

Calculele inginerilor de la Ape erau corecte, curenţii de apă într-adevăr au depus aici sedimentele.

Dar astăzi a înotat mai puţin, din cauza lui Imre nu mai avea răbdare.

Abia aștepta să fie cu părintele Jónás în biserica lui.

Cu toate că își avea biserica ei, pe malul Dunării Mari, după debarcader.

Un plop uriaș, singuratic era biserica ei.

Ruga ei izvorâtă adânc din inimă, uneori frenetică, o rezerva pentru acest copac-biserică.

Se înălţa pe o moviliţă, deasupra malului abrupt.

Cu rădăcinile sale în permanentă creștere, trebuia să stea bine înfipt în sedimentele depuse, astfel încât rădăcinile sinuoase și ramificate să-l menţină, an de an, cât mai sus.

Ceea ce nu-i era favorabil, căci se expunea vânturilor puternice, însă copacul n-avea încotro, dacă nu și-ar fi extins rădăcinile, moviliţa, împreună cu el, s-ar fi surpat.

Părea supraomenesc ce era în stare să realizeze copacul, în semeţia lui înclinată spre echilibru, cu ajutorul rădăcinilor sale, fără ca logica-i să fie supranaturală.

Îl vizita în secret, doar din când în când, pentru că se străduia să răărească aceste vizite.

Prin această adoraţie tandră și admiraţie păgână părea că-și amintește de o religie a naturii, demult uitată, de o religie păgână, o magie, căreia se pare că-i fusese adeptă în vremuri de demult.

Ceea ce a și rămas, în secret, pentru totdeauna.

Exprimat în terminologia meseriei ei, era o nană dendrofilă.

Se și amuza destul de ea însăși.

Plopii nu trăiesc mult.

Faţă de ceilalţi plopi, plopul acela de excepţie probabil că era un fel de decan de vârstă al lor. Avea frunze mai mari și mai cărnoase, ceea ce se pare că ţinea de particularităţile sale de creștere și autoapărare, avea coroana mai puţin aerată și slab argintie, fiind de un verde mai închis, ca saturată de clorofilă, și mult mai extinsă decât media, direct proporţională cu rădăcinile.

Dacă am coroana mai mare și mai compactă, atunci am nevoie și de o extindere mai mare a rădăcinilor, ca să mă menţin vertical, în bătaia vântului de miazănoapte predominant pe malul ăsta al dracului de înalt și abrupt.

De aceea coroana lui părea să interpreteze o muzică, să cânte încet, chiar dacă nu era nicio boare de vânt. Fredona, zumzăia, de parcă prin freamătul frunzelor sale ar fi dat raportul despre direcţia și puterea curenţilor de apă, pentru ca rădăcinile să știe în ce direcţie să se lungească, să se extindă, în vederea consolidării siguranţei lor comune.

Voia să afle de la părintele Jónás ce se întâmplase în ziua precedentă.

Însă când a zărit, în semiîntuneric, cămașa în carouri a lui Misike, parcă ar fi primit o lovitură în plex.

De parcă ar fi putut fi, în numele lui Misike, extrem de geloasă pe ea însăși din cauza lui Imre.

Așa ceva nu există.

Ce complicaţii sentimentale hilare e în stare să-și creeze singur omul, ce dublu salt profesional execut pentru mine însămi.

Din cauza ei însăși să trebuiască să se dezvinovăţească faţă de sine.

Se distra pe seama ei, râdea, chiar dacă n-avea prea multe motive să se amuze.

Joc un joc riscant cu niște oameni vulnerabili, iar în ceea ce-l privește pe băiatul ăla bine făcut al lui Törpike, avea toate motivele să fie neliniștită.

A rămas fără aer la gândul că el se uită la cum se dezbracă ea, și n-avea niciun dubiu

că-i pregătește ceva nefast.

Mai degrabă împinsă de fantezia ei exacerbată, simţea nevoia, încă din vara trecută, să-l ia pe Misike sub aripa ei ocrotitoare.

Cum ar putea fi îndrăgostită de un copil grav handicapat, și ce fel de iubire ar fi una faţă de un potenţial sau deja practicant delincvent.

Cum să fi fost îndrăgostită, când nu era îndrăgostită de nimeni.

Sunt rece ca un sloi de gheaţă.

Nu fusese niciodată îndrăgostită, atunci cum să știe ceva despre dragoste, bineînţeles că la întrebarea asta nu și-a putut da un răspuns. După cum nici copacul-biserică de pe mal nu putea avea întrebări, putea doar să-și regleze întrucâtva creșterea rădăcinilor, astfel încât nici coroana să nu i se extindă prea mult, nici malul să nu se surpe din cauza rădăcinilor. Totuși toate reacţiile ei indicau faptul că de undeva știe lucruri care altfel n-ar putea fi știute.

Ce-ar fi dacă ar fi.

Cel mai puţin îndrăgostită era de ea însăși, din punct de vedere profesional trebuia să ia în considerare și această întrebare delicată.

Alături de adoraţia ei de sine narcisistă și întregul panopticum de magie, mitologie și

spiritualitate.

Cu toate că în adâncul sufletului n-avea niciun dubiu că tragedia niciunuia dintre ei n-avea s-o ocolească.

Ea doar încerca să oprească ceva, pentru care personal n-avea nicio vină, dar a ajuns să facă parte din ea.

Nu știa cum, nu știa când n-o s-o ocolească, și nici cum ar fi putut ea s-o evite. Nu se temea și nici nu se bucura de această autojustificare dinainte formulată.

Nu se autocompătimea, nici nu se credea vreo eroină tragică ori victimă.

Însă un lucru știa exact, cum n-o să se îndrăgostească ea niciodată.

De parcă ar fi vrut să evite din start orice modalitate sau ritual de curtare, asta a observat, analizându-se. Ăsta era standardul ei emoţional secret. Conform acestuia, orice oportunitate reală sau imaginară, până și o privire semnificativă, era instantaneu înnăbușită, omorâtă în fașă.

Nu voia să danseze dansul ritual de împerechere. Oricât ar fi de select și elegant sau, dimpotrivă, primitiv.

Dualitatea dintre da și nu îi irita gândirea înclinată spre spiritualitate.

Da, atât de simplu e.

Ea nu participă la jocul ăsta de-a îndrăgostirea. Dacă da, atunci de ce nu, iar

dacă nu, atunci de ce da.

Se simțea prea bătrână pentru o asemenea idioțenie duală a dragostei. Ar trebui să intre într-un ordin călugăresc mai acătării. A și cules deja informații despre ordinul provensal. Cu toate că în același timp o și impulsiona vag pe nana aia penibilă care era ea, să intre totuși într-un joc din ăsta, să participe la un astfel de ritual, la orice și de orice fel, de astă dată cu oricine, dar nu și nu-i mergea, pentru că, oricât ar fi fost de ridicol, aștepta străfulgerarea reciprocității.

Să vină odată un *coup de foudre*.

Să fie furtună, vijelie, una care s-o ia pe sus și atât.

Cu asemenea dorințe, nu fac decât să-mi întăresc luciditatea maladivă combinată cu narcisism, astfel gândea, cu o autoironie obosită, despre sine, ca apoi să poată râde de ea însăși.

Pe de altă parte, era un fel de sănătos instinct suicidar.

Își vedea, ca într-o oglindă, toate gesturile în pregătire pentru a nu face ceea ce oricum nu voia să facă.

Numai pentru a mai sesiza rămășițele narcisismului ei.

Întrucât de unde să fi știut de ce e ea așa cum e, fusese așa dintotdeauna sau, cine știe de ce, devenise așa pe parcurs.

De fapt întrebarea spinoasă este: ce se va alege de mine așa cum sunt, ce-mi faci tu mie, Doamne Dumnezeule.

Chiar dacă interesul și atracția ei periculoasă față de copil erau autentice și intense.

Ce anume le alimenta.

Nimic nu trebuia să le alimenteze.

Dimpotrivă, totul era pe dos, empatia, compasiunea ei, *nota bene*, o alimentau pe ea, propria ei persoană, deși intensificarea sau decriptarea acestora nu erau în întregime ea, ci vocația ei, viitoarea ei meserie, pe care încă nu și-o însușise de tot, nici de la Júlia Sármány, nici de la ea însăși, și care nici pe departe nu va fi în întregime ea.

La urma urmei cine ar putea ști ce anume constituie întregul.

Ea, în întregimea ei, era în afara a ceea ce gândea sau făcea. Încă din naștere era așa, și nu altminteri. N-are cu ce să se laude, n-are de ce să caute argumente. Nu e meritul ei. Să fii totodată mai mult decât tine însuți și în același timp mult mai puțin decât multul. Să nu atingi niciodată optimul. Să investești mult mai mult decât merită din punct de vedere al unei afaceri și să nu te aștepți la contraservicii sau, în niciun caz, la recompense.

Ba, mai mult, să refuzi din start orice ofertă care ar putea duce la un câștig.

Își dădea seama că jumătate din sufletul ei se hrănește, în deplină liniște sufletească, din cealaltă jumătate.

La fel și în propria-i senzualitate, strict supravegheată și ţinută în frâu, cele două conștiințe ale ei, profesională și civilă, se ating și se contopesc cu acea persoană anume de care, la urma urmei, nu ea dispune.

O adâncește, o distruge și o configurează precum curgerea apei în albia unui râu. Poate tocmai acesta, și nu altul, e motivul pentru care ea se pregătește să devină psihopedagog. Ea nu se pregătește să devină nimic. De aceea a refuzat pe negândite propunerea măgulitoare a lui Sármány.

Deși decizia ei nici pe departe nu putea fi definitivă.

Râdea de ea însăși, cum îi spusese ea lui Sármány un nu atât de îndrăgostit, încât oricând s-ar fi putut transforma în da.

N-o să-și schimbe specializarea.

Poate totuși n-o să-și schimbe specializarea.

Eu nu vreau să devin *forensicus*.

N-avea interes nici pentru cadavrul gata de autopsie, nici pentru criminologia nebuniei, cu toate că, fără îndoială, avea înclinaţii în acest sens.

Însă nu și nu, pentru că dincolo de abilitatea ei de a intui diagnosticul, o interesa un singur lucru, în cazul indivizilor cu traume multiple, ce rezultate optime ar putea obţine folosind metode care pot fi asimilate sau învăţate. Cum se împletesc între ele traumele. O impulsiona numai și numai curiozitatea, însă nu una pentru inventarierea, clasarea și arhivarea în siguranţă a cazurilor.

Când era vorba de Misike, menajul cu profesionalul și civilul funcţiona pe dos, iar în ceea ce-l privește pe Imre, nu funcţiona deloc.

În cazul lui, aproape orice instinct profesional al ei era absorbit, se evapora.

Cu Imre îi funcţiona numai instinctul de evadare pur civil, să se prefacă-n aer cât mai repede, să-l paseze, să-l dea mai departe, până și în gând să-l dea deoparte.

În schimb creierul, mintea, gândirea, frazarea lui Misike, vocabularul său mustind de umor, scepticism și cinism, toate astea la un loc păreau un diamant de Anvers frumos șlefuit, fie și dacă nu-l expusese încă nimeni în vitrina sa și nici nu-l purtase la balul Operei din Viena.

Și cu siguranţă nici n-avea s-o facă.

Nu știm de ce și cum a ajuns astfel.

Poate că, în afară de ea, niciodată n-o să observe asta cineva.

Era de-a dreptul entuziasmată când îl vedea.

Numai mirosul lui Misike o ducea cu gândul la alți heine-mediniști.

Pentru alții, Misike era fără îndoială doar un caz. În afară de ea, poate numai maică-sa vedea dincolo de un simplu caz. Misike citea enorm, chiar mult mai mult decât Piroska, și mai ales îngrozitor de repede, de parcă aruncând o singură privire asupra paginii ar fi citit-o deja. Nu numai romane, deși uneori și romane de dragoste din colecția Romane de doi bani, alteori *Viața și opiniunile lui Tristram Shandy* de Laurence Sterne, dar citea și cărți de matematică, fizică și, mai ales, de geometrie sau despre șah. Din cărțile și revistele despre șah, pe care și le-a achiziționat de la anticariate, a învățat din zbor engleza și germana, măcar cât să aibă habar de aceste două limbi. Vara trecută, jos pe mal, chicotind fericit și dând necontrolat din mâini, el îi explicase Piroskăi Mírák principiul incertitudinii al lui Heisenberg și teoria relativității a lui Einstein, vorbindu-i printre scuipături și convulsii înfiorătoare, cu vocea lui gâtuită, forțată, pentru alții abia inteligibilă, însă Piroska îl înțelegea fără prea

mari dificultăţi, la fel de bine ca doamna Fabius.

Misike găsea ambele teorii amuzante. I se părea amuzant că posibilitatea de cercetare a materiei este limitată. Materialitatea ei poate fi obiect de studiu pentru noi cercetări, dacă-i abordăm structura dintr-o nouă perspectivă. Care de asemenea va avea limitele ei. Nu există materie fără limite. Nu una, ci nenumărate limite. În mod cert nu materia este primordială, ci structura ei, pe care se construiește orice fel de materie sau material. Râdea și de ideea că universul n-ar avea un punct stabil din care să se poată determina corect direcţia sau viteza de mișcare a altor corpuri cerești, întrucât structura recunoscută ar fi parte a întregului necunoscut. Acţiuni în sine probabil nu există. Își au locul unele într-altele. Se presupune că în univers există legături, raporturi. Fiecare individ este o variantă, însă legată, cu tot cu personalitatea-i specifică, de un Întreg necunoscut. Bucuria lui că numărul legăturilor și al variantelor este infinit era strigătoare la cer. Niciodată n-o să putem inventaria sau înţelege toate legăturile dintre toate lucrurile. Se lovea la cap cu mâinile, își apăsa palmele peste burta care-l durea de atâta râs și striga, împroșcând în jur cu salivă și muci, că toate astea încă n-ar fi

suficiente pentru a justifica scepticismul ăla mare cât lumea.

Cât pe ce să cadă din scaun de atâta chicotit și hâhăit.

Piroska râdea împreună cu el, fie că-l urmărea, fie că nu, pentru că nu-l mai înţelegea, totuși era să facă pe ea de atâta râs.

În același timp era clar că între voioșia pe care și-o declanșaseră reciproc și actul fizic al dragostei nu există decât o diferenţă de nuanţă.

Misike studia tot timpul partide.

Partidele lui Spassky, datorită cărora înţelegea deja și puţină rusă, partidele maestrului Szabó și mai ales partidele lui Bobby Fischer, în timp ce, pe un magnetofon Orion neadecvat din toate punctele de vedere, și pe un și mai neadecvat pick-up portabil, rusesc, cumpărat de maică-sa din economiile făcute din banii trimiși de rudele vieneze, asculta piesele interpretate de Glenn Gould. Întrucât avea impresia că cele două persoane sunt identice.

De parcă omul pe nume Gould ar dispune de aceeași substanţă dinamică precum omul pe nume Fischer, iar cei doi s-ar reuni într-unul.

Cu toate că, având în vedere mișcările sale involuntare, i-ar fi fost greu până să și aşeze singur figurile pe tabla de șah. Trebuia s-o

roage pe maică-sa să pună acul de pick-up pe disc. Deși tabla de șah îi era mereu la îndemână, n-avea decât să se apropie de ea, deplasându-se cu scaunul cu rotile primit de la rudele vieneze prin camera mare care le mai rămăsese, dar de cele mai multe ori juca orbește.

La fel juca și cu Piroska, jos, pe mal.

Piroska trebuia să se retragă la umbra scaunului său, cu tabla de șah pe prosopul ei alb.

Ca nici măcar să nu se vadă unul pe altul.

Misike, întors cu fața către fluviu, îi dicta mutările din scaunul său, în timp ce se zbătea, se zvârcolea, glumea, bolborosea cuvinte, bombănind nemulţumit de încetineala sau prostia Piroskăi, uneori striga în gol, însă numai munţii de vizavi îi răspundeau.

Sau într-o altă etapă, când Piroska iniţia vreo mutare foarte ingenioasă și riscantă, bineînţeles în mod inconștient, pentru că în realitate nu pricepea mare lucru din toată chestia cu șahul, atunci el se înfuria, poruncind să-i pună tabla în faţă și, aplecându-se primejdios de mult din scaunul său, o punea să reconstituie configuraţia etapei respective, pentru a vedea pe viu figurile și pentru a o vedea și pe Piroska.

Adresându-i-se cu dumneavoastră sau tutuind-o, o certa, o făcea tâmpită, o bălăcărea.

Ceea ce el intenţiona să fie o glumă era furie adevărată. Și numai aparent o pornire spontană.

În realitate, își ridica gradul de concentraţie cu o treaptă, de unde și deschiderea abisurilor iubirii ce se întrezăreau în el.

Atenţia involuntară a lui Misike se fixa într-atât de mult pe un singur obiect, încât cu siguranţă comanda cognitivă dispunea coordonarea mișcărilor sale, stopându-le pe cele vehemente și incontrolabile.

Atunci putea să apuce figurile cu două degete și să le așeze cu atâta grijă, tandreţe și rapiditate, fără să cadă din scaun, încât nici măcar un șahist profesionist, a cărui viaţă se desfășoară în totalitate în aria magică al tablei de șah, n-ar fi făcut-o mai bine.

Iar Piroska, uitându-se la el cu ochii rotunjiţi, studia semnele suspendării mișcărilor haotice și incontrolabile, se holba într-adevăr prostește, neputând nici măcar sesiza ce mâini frumoase are sau ar fi putut avea copilul ăsta, în timp ce se gândea, în treacăt, la rolul erotic al mâinilor. Mai exact se gândea că, în acest caz, faţă de perspectiva fiziologică a lui Sármány, sau pe lângă,

contrar sau cum o fi, caracterologia jungiană bazată pe antichitate, totuși Pető, cu ideea lui genială, a dracului de diletantă, în ceea ce privește metoda lui pedagogică specială, educația conductivă, ar avea dreptate, și atunci nu specializarea ar trebui să și-o schimbe, ci, lăsând tot restul baltă, să devină adepta absolută a teoriei lui Pető, devenind conductor sub îndrumarea acestuia.

Văzând o asemenea trădare de proporții, Sármány și-ar da duhul pe loc.

Numai că avea mari reținеri față de Pető, n-ar fi putut lucra pentru el, deformarea trupului lui Pető fiind unul din puținele cazuri pe care nu suporta să le vadă sau, din cauza aspectului, i-ar fi fost foarte greu să-l asculte ca persoană. În schimb pe Sármány o adora așa cum era. Trupul ei umilit și chinuit de deportare, sufletul ei extenuat, părul ei vâlvoi, trăsăturile chipului care-i reflectau gândirea confuză și zvânturatică.

Adora și stilul ei reținut de a se îmbrăca, griurile ei mohorâte, lipsa ostentativă a bijuteriilor, întreaga ei ființă taciturnă, ținută sub lacăte grele.

Misike înțelegea totul foarte repede și nu numai că avea o memorie fotografică, specifică mai ales autiștilor, ci, dincolo sau dincoace de orice, fără a se lăsa sedus de aparențe, diseca fiecare obiect sau fenomen,

descompunându-l pentru a-i surprinde originile și a-i înțelege însăși substanța.

De parcă nu numai că le-ar fi văzut, ci, datorită structurii gândirii sale, obiectele și conținutul propriei sale conștiințe i-ar fi apărut într-un spațiu multidimensional.

În schimb, Piroska putea să urmărească patologiile în toate fazele lor, nu numai prin conștiință, ci și prin miros, în acest caz ea era cea imbatabilă.

Percepea simultan și consistență, și intesitate, nu numai caracteristicile emoționale, prezența și funcționarea fizică a persoanelor în cauză. Și le și amintea. Capacitatea ei de memorare și stocare părea infinită.

Putea să acceseze oricând datele stocate în memorie, în orice cantitate, de la orice adâncime. Deși, asemenea altor muritori de rând, mirosuri sau parfumuri putea să evoce doar într-o măsură limitată. În schimb știa să le stocheze ca date.

Ajungea mereu la o limitare ciudată a datelor stocate în memorie.

De parcă.

De parcă ar fi fost capabilă să le evoce.

Însă nu era.

Știa în schimb cum clasificase informațiile, unde naiba le depozitase, în

care categorie, la identice, la diferite sau la asemănătoare.

Își vedea conținutul conștiinței într-un spațiu holistic, în straturi temporale, la fel și mirosurile. Dacă-l simțea din nou, recunoștea mirosul, sau dacă dădea peste unul asemănător nu trebuia să stea pe gânduri, știa unde, cui îi aparține, știa unde să caute în conștiința ei, în care sertar, sub ce titlu e depozitat, știa când și în ce împrejurări îl înregistrase, în care tufiș umbros al asocierilor sale îl depusese, unde să-l caute și cu care persoane sau obiecte avusese legături în starea lui inițială.

În aceste momente de extaz, conținutul conștiinței îi apărea în propriu-i sistem al structurii spațiale, cu toate că despre spațiul virtual nu știa chiar nimic.

Cu ajutorul memoriei sale senzoriale așeza persoane și situații în jurul imaginii structurale.

Astfel, în cadrul practicii psihiatrice percepea corect, nu numai pe cale experiențială sau intuitivă, ci din punct de vedere structural, tendințele progresive ale patologiilor sau diminuarea virulenței lor.

Era capabilă să numească categoria de boli ce corespundea naturii și intensității mirosului.

Cum să nu-i fi atras atenţia doamnei profesoare Sármány această abilitate de diagnosticare a studentei sale.

Cum să nu se fi îngrozit.

Nu numai că o remarcase, ci simţea că faţa rotundă și inocentă a acestei studente îi ia minţile. Păi, asta pricepe aproape tot ce încă n-avea cum să fi învăţat sau trăit, e pe calea cea bună și e pasionată.

Oarecum consternaţi, cei din jur au sesizat ceva mai devreme și mai intens cât de puternică era legătura dintre cei doi oameni.

Ei au mai rămas multă vreme neștiutori în ceea ce privește complexitatea relaţiei lor. Abia dacă au acordat atenție modului în care arăta relația lor din exterior.

Și nici din valurile emoţionale puternice pe care le declanșau n-au sesizat aproape nimic.

Băieţii au rămas mai degrabă indiferenţi faţă de excitaţia intelectuală puternică dintre cele două femei, dacă fetele nu i-ar fi tachinat cu asta, poate nici n-ar fi observat.

Cum că Piroska Mírák ar fi favorita lui Sármány.

Se îneacă reciproc una în cuvintele celeilalte.

Copulaţie verbală.

Doamne, cât sunt de ridicole.

Nu mai spune, o linge-cur tâmpită, de aia o protejează Sármány.

Astea s-au lipit una de alta, noi putem să ne cărăm acasă liniștiți.

Nouă Sármány niciodată nu ne explică nimic cu atâta vehemenţă.

Explică e puţin spus, îi dă și meditații.

Alo, doamna profesoară, mai suntem și noi pe-aici.

Cu toate că Piroska tare se mai suspecta în sensul că, în realitate, treaba era exact pe dos faţă de cum își închipuia Sármány.

De aceea se și pieptăna cu mare grijă în ultimul timp, nu cumva să arate atât de neglijentă ca profesoara.

Imersiunea, capacitatea de a te pune în situaţia celuilalt nu este o aptitudine de excepţie.

Toate mamiferele o au.

Însă în versiunea ei umană, dimensiunea și consistenţa ei sunt necunoscute, așa gândea Piroska, trebuie să fie o aptitudine încă nenumită, un contrapunct al stării existenţiale.

Sau poate doar una dintre multiplele proprietăţi sau unul din contrapunctele obscure.

Nu știm sub atracţia căror forţe necunoscute se află.

Perceperea proporţiei în disproporţionalitate.

Dorința de proporționalitate, de reciprocitate se întruchipează astfel în empatie, și atunci empatia umană exagerată, ca a ei sau a Júliei Sármány, ar fi contrapunctul constrângerii la groaza umană față de haos.

Nu-mi pot împiedica groaza nu numai de necunoscut, ci în aceeași măsură și de cunoaștere, de aceea vreau să simt, în toate detaliile ei, întreg bagajul perceptual al celuilalt om, cunoștinţele, speranţele și temerile sale.

Pe deasupra, împovărată de indicaţii ideologice referitoare la concepţia despre lume și viaţă, sunt contrapunctul unei dimensiuni sau al unei categorii de fenomene de origine necunoscută.

De parcă Piroska Mírák, această studentă la psihopedagogie specială care sunt eu, imatură din toate punctele de vedere și cu o conștiinţă de sine care-i depășește cunoștinţele, ar crede din start, ce altceva ar putea să creadă din moment ce asta ar fi cea mai veche învăţătură a existenţei, anume că lumea, în orice condiţii, ar trebui să fie frumoasă, completă și perfectă, cu alte cuvinte, ideală.

Există multe lumi în simbioză, iar în mijlocul catastrofelor niciuna din ele nu atinge perfecţiunea de una singură.

Și totuși își creează o imagine a realităţii, raportându-se la ideal.

Prostul îl citește pe Platon.

Nu pe iubitul lui îl vrea, nu trupul iubitului, nu pe frumosul Alcibiade, o, nu, pe el chiar că nu, ci vrea să traverseze marea puţin adâncă a relaţiilor personale, precum și însăși dragostea.

În orice situaţie, în orice moment al zilei și din orice punct de vedere să înţeleagă și să palpeze propria-i dorinţă de împerechere și înmulţire.

Realmente nu înţelegea instinctul ăsta de împerechere și înmulţire. Și nici experienţă nu avea. Poate numai concluzii și intuiţii.

Să fi perceput drept excepţională înzestrarea conștiinţei lui Misike pentru că, în ciuda fizicului său, se simte atrasă de el, respectiv văzându-l în starea lui actuală, nu se știe cum ar fi putut fi fizicul său.

Mă uit la cum ar putea fi.

Cum e pentru mine.

Ceea ce o miră și o neliniștește mortal.

La asta chiar că nu s-ar fi așteptat din partea ei.

Să-și descopere defectul de a fi atrasă de ceva distorsionat, schilodit și diform. În

orice manual e trecut cu litere mari în lista infinită a perversiunilor. Cum să nu-i fi fost cunoscut, cum să nu fi știut. Totuși n-avea îndrăzneala să se acuze de perversiune.

În măsura în care, în Creaţie, se poate vorbi de ipostaza numită perversiune.

Deși, nici în ceea ce o privește, nu putea să nu ia în considerare defectul de a simţi atracţie, defect care de altfel ţine de natura umană.

Sau interzicerile dintotdeauna referitoare la infirmi și blestemele biblice aruncate asupra lor.

Și nu-i dădea pace nici întrebarea: ce fel de rânduială e în natură sau în istoria reală a Creaţiei, dacă o astfel de atracţie totuși există. Sau opusul ei, scârba faţă de infirmi.

Deci cum stăm cu determinarea.

În lipsa defectului numit atracţie, cum altfel ar putea avea persoanele grav vătămate parte de plăcerile dragostei ocazionale. Trebuie să cedeze măcar din cauza interesului lor de a se înmulţi, chiar dacă simt că atracţia celuilalt este un defect.

Uneori copiii părinţilor orbi se nasc tot orbi.

Alteori se nasc văzători și ei îi călăuzesc pe părinţii orbi. Nu-și pot imagina cum sunt percepţiile celor care trăiesc într-o noapte eternă, deși sunt organic legaţi de ei.

Oare Misike ar fi putut ajunge atât de pur și transparent în spirit dacă trupul lui, în lipsa unei boli infecţioase, n-ar fi început să se degradeze, ci musculatura i s-ar fi dezvoltat conform înzestrării sale.

După cum trebuia să ia la cunoștinţă și faptul că, oricâte reţineri ar fi avut și oricât ar fi fost de scârbită de fiecare gest, cuvânt sau damf al băiatului bine dezvoltat al lui Törpike, conceput dintr-o glumă grosolană a naturii, în timp ce trenul de Vác îi zgâlţâia și-i hurducăia pe distanţa asta în fond foarte scurtă, totuși nu se putea abţine să simtă atracţie faţă de el.

Nu se putea să nu existe un totuși. Extazul propriei sale scârbe a buimăcit-o, a umilit-o, o umilește. Cum e posibil. În timp ce, de pe una din banchetele îndepărtate ale vagonului, un ins ciudat, aparent foarte blând, dar surprinzător de nespălat și neîngrijit, o urmărește foarte atent, carevasăzică n-o scapă din ochi.

Una peste alta, în ciuda refuzului ei vehement, simţea deci atracţie faţă de această fiinţă umană respingător de frumoasă, capul ăstuia e ca un topor neascuţit, în permanenţă trebuia să aibă grijă ca genunchii ei să nu se lovească de genunchii lui și ca nu cumva fusta să i se ridice pe picior, nici măcar cu un milimetru.

De ce nu și-o fi pus ciorapi.

Cum poate fi frumos răul, păi, n-am ce face, pur și simplu e frumos.

Cum e posibil să fii josnic cu un astfel de chip angelic.

Frazarea lunecoasă ca un șarpe și tonul insipid al vocii acestui individ îi trezeau o aversiune stranie.

De parcă, în ciuda emoţiilor sale, ar fi spus mereu: totul mi-e indiferent.

Nu se putea ști unde vrea să ajungă cu fiecare frază.

Păi, de aia nu mi-am pus ciorapi, pentru că pe caniculă numai nebunii își pun ciorapi.

Și mama mea își pune ciorapi.

Eu, nici vorbă.

Ce ușor i-ar fi fost acum dacă și-ar fi pus ciorapi.

De unde naiba să fi știut dinainte că azi o să-l mai întâlnesc o dată pe individul ăsta blestemat și că ar fi trebuit să-mi pun ciorapi din cauza lui.

Atât de mult îl dorea.

Iar asta o mira atât de mult.

Probabil că i-ar fi mult mai ușor să se abţină, dacă pielea ei ar fi acoperită măcar la genunchi.

Sau dacă din întâmplare ar atinge-o, atunci deja ar ști mai multe despre el.

De aceea o doamnă nu umblă fără ciorapi și mănuși nici vara, de aceea ne punem, fetița mea dragă, mănuși de dantelă, croșetate, iar eu nici în acest caz n-o cred pe maică-mea.

Totuși uneori ar trebui s-o cred, eu nu știu ce știe ea.

În faza analitică a acestei crize de respingere și dezgust, îi devenise clar că pe acest om frumos și atrăgător nu maică-sa l-a învățat să vorbească, nu Törpike.

După cum nici a mea nu m-a învățat pe mine să port ciorapi și mănuși precum o femeie.

De Imre ăsta fiecare cuvânt se lipise întâmplător și toate cuvintele sale se preling plictisite ca oajda.

Nu știe încotro.

Fără îndrumarea unei mame, n-are termen de comparație, direcție, nu se poate lua după cele învățate la cursuri, n-are un reper.

Probabil că e foarte norocoasă.

Păi, asta e minunat.

Nicio ființă vie nu-i mai trezise în asemenea măsură curiozitatea.

Singură trebuie să-și dea seama de toate.

De unde se poate deduce imediat că pornirea ei amoroasă, în numele trecerii la

actualitate, i-ar putea spulbera chiar și imaginea de sine, viziunea ei despre viitor.

Întâmplător întâlnesc pe cineva și deja sunt dată peste cap.

I-a trecut prin cap până și faptul că, atunci când sunt îngroziţi, câinii au erecţie și fac pipi pe ei.

Adică propria ei piele dezvelită e saturată de simţământul propriei vieţi umorale, drept urmare o luase pe calea totalei incontrolabilităţi. Marele depozit al conștiinţei, iată, acum și-a deschis prietenos porţile.

Ceea ce, de altfel, nu i se întâmplă nimănui în stare de liniște interioară.

S-a dus dracului liniștea mea.

Iată cum dispare inhibiţia, și-a spus cu satisfacţie eul profesional al Piroskăi.

Pentru că a văzut, chiar dacă nu cu ochii, ci cu sufletul, despre care nu se știe ce naiba e sau cu ce se mănâncă.

A fost silită să se confrunte cu propria ei viaţă umorală.

Adică prin sânii atinși de rochie, înăuntrul pântecului ei, prin strâmtoarea umedă dintre picioare ar fi vrut să dea cale liberă instinctului de împerechere. Fix în mijlocul acestui vagon de tren pe jumătate gol. Cu toate că niciodată nu mai făcuse asta și, datorită simţului ei moral, nici măcar n-ar fi

putut să se gândească la așa ceva. Dar nici să se împotrivească nu putea.

De parcă numai responsabilitatea ei umanitară faţă de aproapele său i-ar fi cerut o asemenea absurditate.

De râsul lumii.

Sunt de râsul lumii.

Un om de râsul lumii.

Să fie responsabilitatea ei umanitară în directă legătură cu organele genitale.

Deși îi era clar că dezgustul și groaza i se transformaseră într-o acceptare de forma asta.

Pe acest teren minat, în lipsa unor repere, poate doar Einstein s-ar fi mișcat în siguranţă, însă ea nu va mai putea discerne între iluzie, realitate, posibilitate și aparenţă, pentru că, din pricina acestui blestemat simţământ sau impuls sau ce naiba o fi, nu mai are un reper, nu mai are un sistem de referinţă.

Acum toate astea se întorc împotriva ei, toate cele anterioare, intuiţia și întreaga ei experienţă.

Exagerarea, revărsarea, impetuozitatea instinctului de acceptare ar fi trebuit să le accepte ca fiind reale, și atunci chiar că n-ar mai fi avut un punct fix în universul ei, l-ar fi pierdut și pe ultimul, ar fi pierdut orice liman.

Domnul s-o apere.

Prin această empatie profesională își trezise o simţire trupească neconvenabilă și frica animalică de ea însăși.

Întâi ar trebui să descâlcească, să lămurească situaţia, întâi ar trebui să se conducă pe ea însăși afară, în aer liber, să se sustragă influenţei celuilalt și mai ales să scape de autocompasiune.

Afară din cocon.

Să facă o pauză de empatie, pentru ca mai târziu s-o poată stăpâni și folosi tocmai în interesul acestui nenorocit.

Ar trebui să-l conducă la ușa deschisă a vagonului.

Sari.

Să-l ia de mână, să sară împreună.

Să se expulzeze din această capsulă.

Sau să-l împingă, ca să moară.

Să nu mai împovăreze pe nimeni.

O adevărată zonă de frontieră în umanitarism.

Cel mult s-ar răni, pentru o crimă consistentă nu ne ajunge viteza.

Acolo, în tren, în clipa aia trebuia să se ridice în picioare, dacă de coborât nu putea să coboare, iată singura lecţie, că în existenţă nu există pauză.

Bine, fie, și-a zis, fără pauză.

Pentru o secundă s-a întors totuși, să se asigure că de data asta nu, nu e în tren, degeaba se crede mereu acolo, în tren, nu trebuie să împingă afară pe nimeni, de niciunde, oare Misike e într-adevăr acolo, în scaunul lui cu rotile, lângă doamna Fabius, în semiîntuneric, apoi s-a ridicat, îndreptându-se către ei.

Iată că Misike e aici.

De parcă nici nu s-ar fi aflat la slujba de dimineaţă și ea n-ar fi fost unul din enoriașii ascultători.

A ţâșnit din bancă.

Orbită de lumină, a pășit în întuneric, la Misike, la scumpul, drăguţul meu Misike.

Care dădea din mâini și îi curgeau balele și nici pe departe nu era drăguţ.

Și asta e o întrebare interesantă, s-a gândit, în timp ce tocurile sandalelor ei cu barete ţăcăneau brutal și supărător pe pardoseala de piatră a bisericii și propria ei sanda cu barete o enerva, aia căreia reușise să-i repare tocul care se rupsese, oare pe cine va saluta ea prima dată. Conform bunelor maniere, întâi pe doamna Fabius, și numai după aceea pe copilul ei.

De fiecare dată se întâmpla invers, și așa era cel mai bine pentru toţi trei.

Pe doamna Margit Fabius Bellamy ea o pusese pe locul potrivit.

Își slujește băiatul cu întreaga ei ființă.

Ce altceva ar putea să facă.

Pentru ea, băiatul ei este mai important decât oricine și orice.

Cum să nu se bucure dacă Piroska nu de ea, ci înainte de toate de fiul ei se ocupă.

Aproape că ţipă de bucurie, în surdină.

Să se ocupe odată cineva de fiul ei, fiul ei care acuși împlinește șaptește spe ani.

Ce se va alege de el.

Uite cine vine, Misike, scumpul meu.

Uite ce deux-pièces drăguţ și-a pus astăzi Piroska, nu te-am mai văzut niciodată în deux- pièces-ul ăsta drăguţ.

Piroska, draga mea, scumpa mea, oare de când.

Din ianuarie nu te-am mai văzut, da, ultima oară în ianuarie.

Suna a vag reproș.

Cred că Mimi ţi-a trimis deux-pièces-ul ăsta drăguţ, de la Paris.

Ai coafură nouă.

Ce bine-ţi stă, Doamne, ce bine ai nimerit-o, ce bine se potrivește la un deux-pièces drăguţ ca ăsta.

Iată, noi suntem din nou aici.

Stai să se termine slujba, să nu-i deranjez vorbind tare. O să-ţi povestesc repede totul.

N-ai să ghicești de ce, dar anul acesta am venit mai devreme, sunt atât de fericită.

N-ai idee cât de fericită, parcă aș avea aripi.

Când constrângerea de a face conversaţie a doamnei Fabius lua avânt și sistemul ei reflexiv setat pe politeţuri intra în funcţiune cu o viteză ameţitoare, nu trebuia să-ţi faci griji că va rămâne în pană de muniţie pentru trăncăneală.

Vezi, de ieri suntem din nou aici.

Ce furtună ieri-noapte, ce bubuituri.

Doamne Dumnezeule, ce-am mai ţipat, iar Misike râdea de mine, de frica mea.

Acum viaţa mea e plină de bucurii, Piroska dragă, la asta chiar că nu mă așteptam, a spus în șoaptă, dar suficient de tare pentru ca spusele ei să răsune semnificativ în naosul bisericii. În timp ce Misike, întinzându-se din scaun și deja agăţat de gâtul Piroskăi, se zbătea fericit, zicând-o și el pe-a lui, sacadat, pe vocea aia hârâită, gâtuită, în timp ce șoaptele răsunătoare ale doamnei Bellamy Margit nu încetaseră nicio secundă.

Pupăturile zgomotoase ale lui Misike au nimerit și urechea Piroskăi, cât pe ce să-i provoace durere.

O să-ţi spun, o să-ţi povestesc, o să-ţi povestesc totul.

O să te miri, inimoara mea, continua să ţipe doamna Margit Fabius Bellamy,

jubilând.

Un terţet de operetă în toată regula acolo, în spate, în semiîntunericul din biserică, cu toate că în faţă, la altarul inundat de razele soarelui, părintele Jónás și cei doi ministranţi își vedeau de treaba lor ritualică în liniște și lumină.

Când a sunat clopoţelul, Piroska s-a întors grăbită la locul ei, iar când după euharistie slujba a luat sfârșit cu succes, a pornit repede în urma părintelui Jónás și a celor doi ministranţi, de parcă până și spatele ei i-ar fi uitat pe Misike și pe Bellamy Margit.

Se pare că părintele era grăbit, l-a ajuns din urmă abia în cabinet, unde numai lumânările electrice ale candelabrului răspândeau lumină, iar cei doi copii ministranţi, gata s-o șteargă cât mai repede, aproape că au trântit ușa care dădea în sacristie.

S-au salutat cu o înclinare a capului.

Piroska era atât de încordată și încurcată ca o studentă speriată pe coridorul facultăţii, înainte de examen.

Părintele Jónás însă, senin și pașnic, cu un zâmbet în colţul gurii, nu i-a vorbit.

Piroska s-a văzut silită să îngâne prostește ceva, că ea numai de aia îl deranjează pe părintele Jónás, vede că e grăbit, pentru că ar

vrea să știe ce s-a întâmplat, numai de aia l-a oprit.

Cum au evoluat lucrurile, a mai adăugat.

De cum a deschis gura, a simţit pe loc că n-are dreptul.

Nu există întrebare care să fie adecvată acum.

Deși n-ar fi îndrăznit nici măcar să pronunţe numele de Imre. Pe părintele Jónás îl leagă jurământul tăcerii, de ce l-ar jigni.

Cum să-l asigure că e vorba numai de interes profesional, nimic altceva.

Nu e ceva personal.

Cu toate că era clar că părintele Jónás n-avea împuternicire pentru niciun fel de întrebare sau constatare, fie profesională sau personală, pentru niciun fel de răspuns.

Părintele Jónás se uita doar, se holba la ea senin, nu la faţa ei, nu la frunte, ci exclusiv la ochi, în ochii ei se uita, nicăieri în altă parte, pentru a nu răspunde nici cu mâinile, nici cu trupul lui mic și îndesat la ceea ce o făcea atât de curioasă pe Piroska.

Nu s-a clintit din loc.

Iar din nimic Piroska chiar că nu putea să afle ce ar fi vrut și, înainte de toate, buimăcită și furioasă cum era, nu și-ar fi putut spune ce să facă în situaţia asta.

Dacă părintele Jónás ar spune măcar un singur cuvânt, numai un singur cuvânt

edificator, s-ar bucura foarte mult.

Atât a reușit să mai îngâne.

Dacă există vreo speranţă, pentru că asta și-ar fi dorit, ca părintele Jónás să-i întărească minimul de speranţă în ceea ce-l privește pe Imre. Să-i întărească speranţa că Imre, deși are multe defecte, în fond e un băiat bun.

Sau dacă, în ceea ce-l privește pe Imre, trebuie să se aștepte la ce e mai rău, asta era întrebarea ei.

Ea i-l adusese pe Imre, de aceea ar avea dreptul la un privilegiu informaţional.

Niciodată nu mai fusese într-o situaţie atât de penibilă.

Te rog, lasă-mă, fetiţa mea, i-a răspuns părintele Jónás, clătinându-și capul chel și chicotind îngăduitor, ușor amuzat de situaţia imposibilă în care se aflau amândoi, știi, fetiţa mea, eu acum trebuie să mă schimb repede, mă cheamă datoria, fetiţa mea.

Cam cum ai vorbi cu un idiot.

Trebuie să ajung în port. Am autobuz pe partea cealaltă. Să nu fiu nevoit să plătesc o cursă specială. Nu fi supărată pe mine, fetiţa mea dragă.

Mă grăbesc la o înmormântare, la Szentendre.

A apucat și a strâns, tandru și binevoitor, braţul Piroskăi, ca s-o trezească la realitate.

La o înmormântare nu poţi întârzia, poate numai dacă e a ta.

A și râs de gluma lui proastă. Și părea că prin atitudinea asta glumeaţă și îngăduitoare, cu atâtea fetiţa mea și draga mea, i-ar transmite tocmai contrariul, ești fată mare acum, adună-te, fată dragă, bagă-ţi minţile-n cap, fir-ar să fie, apoi fără a saluta a dispărut după ușa sacristiei unde Mariska îl aștepta deja cu hainele civile pregătite.

Părintele Jónás nu minţise, e drept că într-adevăr se ducea la o înmormântare, dar nu el slujea, de aceea nici nu era nevoie să meargă îmbrăcat în reverendă.

Piroska, ușor ofuscată și învăluită în propria-i tăcere surdă, a rămas în picioare între pereţii brun-roșcaţi și lucitori ai cabinetului. Fata frumoasă, răsfăţată de soartă, a rămas acolo în compania uluirii ei.

Pe Piroska o iubea aproape toată lumea, părea că este copilul privilegiat al sorţii, fără să fi făcut nimic pentru asta.

În timp ce dincolo, părintele Jónás se dezbrăca și se îmbrăca sub privirile Mariskăi.

Ca părintele să fie atât de insensibil faţă de ea.

Însă junghiul din inimă și apăsarea din piept, pricinuite de o vagă angoasă, au făcut-o să recunoască în sinea ei că într-adevăr nu părintele, ci ea greșise.

Ce gafă.

Să nu mai fie atât de furioasă, numai pe ea însăși ar putea fi supărată.

Părintele Jónás n-o să-i mai poată răspunde niciodată la o întrebare legată de Imre.

Ceea ce totuși nu-i în regulă, degeaba este ea atât de îngăduitoare cu părintele.

Ca ea să nu poată ști și să fie exclusă, și atunci ce să facă ea acuma.

Pur și simplu s-a așezat pe singurul scaun din încăpere, în semiîntunericul acela brun-roșcat, stătea acolo neputincioasă, rugându-se puţin pentru iertare.

Adică de ea însăși s-a rugat, să se ierte ea pe ea însăși, și nu la sfinţi sau la Dumnezeu s-a rugat.

Mai simplu spus, tăcerea încăpăţânată a părintelui o infantilizase, a recunoscut imediat, aruncând-o înapoi în etapa revoltei, când copiii nu pot ierta dacă li se interzice sau li se ascunde ceva.

A stat pe scaunul ăla mult și bine.

Puţin mai târziu, Mariska a atenţionat-o că ar trebui să închidă biserica.

Totuși în după amiaza aceea caniculară de sâmbătă, acolo jos, pe mal, deodată s-a simţit ameţitor de fericită cu Misike.

Ce vară.

Misike nu și-ar fi dezbrăcat pentru nimic în lume cămașa și șortul, dar, uneori, așa cum era, îmbrăcat, poate doar pantofii îi scoteau prietenii vâslași ai Piroskăi, care mai veneau pe keelboaturile lor de la Leányfalu, ca s-o plimbe pe Piroska pentru câteva ore sau chiar mai mult, îl împingeau pe Misike, cu scaun cu tot, printre mari râsete, în apă până la brâu.

Misike dădea din mâini fericit, iar ei îl stropeau cu apă.

Atunci doamna Fabius, în costumul ei de baie înflorat și nelipsiţii șlapi albi, rămânea deoparte, de atâta tineret gălăgios, fete și băieţi, nici n-ar fi avut loc să se apropie de scaunul lui Misike, pentru că se temea nu numai pentru Misike, ci și pentru scaunul lui, ce s-ar face fără scaunul ăla, nu s-ar fi clintit din locul în care stătea și, în timp ce Misike zbiera și se zbătea, afară pe mal doamna Fabius ţipa, se bucura, se ruga, vai, Doamne, aveţi grijă, vai, așa nu, ce faceţi, să nu-l îmbrânciţi, să ieșiţi din apă imediat, că e de rău, o să dea în pneumonie.

Ieșiţi, să ieșiţi din apă.

În ziua aceea de sâmbătă, datorită lui Misike, Piroska l-a uitat complet pe Imre.

Și, ca tacâmul să fie complet, băieţii l-au scos pe Misike din scaunul lui, susţinându-l cu braţele și ajutându-l să înoate.

Înota sârguincios.

Uneori nu mai primea aer de atâta plăcere, înghiţea la apă cât încape.

Îl loveau de repetate ori pe spate.

Acum vedea că, în ciuda căldurii mari, Misike are frisoane.

Dar se înșela, mai să nu-ţi vină a crede că poate să ți se facă pielea de găină numai pentru că altcineva stă aproape de tine, ba chiar și părul ţi se ridică-n cap.

Misike nu voia să îmbrace nimic.

Să nu aduci, să nu te duci niciunde, să nu aduci nicio haină.

Atunci îţi aduc limonadă.

El nu are nevoie de nimic, mai bine fă să-ţi meargă mintea, la mutările tale să ai grijă.

În orele după-amiezii timpurii, satul tăcea întotdeauna prelung. Toţi se retrăgeau, plecând la masă. Străzile se goleau, iar pe pășunea gâștelor nimic nu mișca, doar un vânticel, umblând haihui și purtând cu el parfumul furtunii din ziua anterioară.

Apoi, încetul cu încetul, malul se umplea din nou de vâslașii de ocazie, „la negru“ cum le zicea pe la noi și de mulţimea de copii aflaţi în vacanţă, veneau grupuri-grupuri, după-masa pe la trei.

Iar sâmbăta și duminica veneau și mai mulţi. Uneori, duminica, mai veneau și localnicii.

Veneau pe mal exclusiv angajaţii fabricilor, și întotdeauna împreună cu partenerii lor de viaţă. Singuri niciodată. De parcă numai în prezenţa partenerului și-ar fi putut permite luxul de a face plajă și de a se bucura de propria lor goliciune. Cei rămași văduvi nu mai veneau. Bărbaţii se dezbrăcau, rămânând doar în izmenele lor negre de pânză. Până nu începeau să se bălăcească în apă, stăteau jenaţi, etalându-și pielea albă și strălucitoare. Femeile intrau în apă în rochiile lor înflorate sau în halate de casă fără mâneci, cât să-și răcorească sânii, mai adânc nu intrau, ca să nu-și ude părul.

Asta când pe-aici vara era în toi și căldura devenea necruţătoare.

Până duminică nivelul apei crescuse pe nesimţite.

Cei trei vaporeni bătrâni stăteau pe banca lor, ca în oricare altă după-masă, și urmăreau schimbarea asta evidentă. S-o fi terminat cu seceta, cel puţin cu aia de vară, când râul își părăsește malurile, retrăgându-se tot mai mult în albia-i adâncită.

Mai urma seceta de toamnă, toamna lungă și uscată. Pe timp de secetă, apa devine amenințător de întunecată, atât de întunecată, încât nici albastrul cerului nu poposește pe suprafaţa ei.

Duminică, din albia asta adâncă și ruginită, apa se revărsase pe patul de pietriș rămas orfan încă de la sfârșitul lui mai.

De sus, de pe banca lor de la marginea malului înalt de piatră, cei trei vaporeni bătrâni urmăreau evenimentul acvatic al zilei.

Cum se umflă fluviul, cum își părăsește albia adâncă. Oare când vor observa podarii creșterea, abia vizibilă cu ochiul liber, a nivelului apei.

Când nivelul apei creștea, pontonul alb care plutea pe suprafaţa ei, și care la noi servește drept radă pentru vaporașe, începea să apese, să împingă în sus și spre exterior podeţul de lemn ce lega pontonul de malul acoperit de pietriș. Făcându-l să se izbească direct de mal, ca un viţel de maică-sa.

De câte ori vaporașul acosta, de atâtea ori apăsa și împingea capătul podeţului în patul de pietriș.

Cu fiecare val, capătul bătut în fier al podeţului scurma, printre scrâșnete, pietrișul, dar îl împingea, îl scurma, îl săpa și atunci când vaporașul se afla pe celălalt mal și valurile produse de alte vapoare sau șlepuri ajungeau până aici.

Scurma după cum băteau valurile.

Scurma până ce apa se liniștea.

Părea că pietrișul țipă sub presiunea apei, iar podarii ăia răsfutuți, în Dumnezeii mamii lor, tot n-auzeau cum apa trage și împinge de podeţul ăla răsfutut al lor.

Ei n-aveau o părere prea bună despre podari.

Podarul îl respectă pe vaporean, îi spune pe față, futu-i, ce nu e-n regulă, însă invers nu-i valabil. Vaporeanul e de părere că podar trebuie să se facă ăla de n-au nevoie vaporenii de el, pentru că treaz nu e de văzut niciodată.

Vaporeanul nici asta nu ţi-o spune pe faţă, dar așa gândește.

Iar podarul nu mai termină cu trăncăneala.

Fiecare împingere a masei de apă părea că se înșurubează în patul umed de pietriș, însă movilița astfel creată tot nu indica nimic despre adâncimea la care se afla scheletul de fier al podeţului.

Își fora un drum.

N-aveau cum să observe, pentru că de două ori consecutiv, ceea ce însemna două ore, trebuiau să treacă pe celălalt mal nu numai cu vaporașul, ci și cu șlepul legat de el, o dată dincolo, înapoi și din nou dincolo.

Însă abia ce dezancorau vaporașul ca să plece, mereu mai venea câte ceva, o căruță

sau un automobil, și atunci iarăși trebuiau să lege șlepul de vaporaș.

Când erau beți, și pe la noi toți ăștia erau întotdeauna beți, atunci nici manevra asta simplă nu le ieșea nicicum.

Abia ce dezlegau șlepul de vaporaș, zicându-și că acum precis nu mai vine nimic, că dacă ar veni, s-ar auzi, nu mai așteaptă nicio clipă și nu va mai trebui să treacă dincolo șlepul ăsta de căcat cu vaporașul, el deja fiind dezlegat, atunci taman le mai venea o căruță sau o camionetă.

Bine că nu trebuie să mai treacă și tractoare duminica. Măcar duminica de-ar sta dracului acasă cu tractoarele lor de căcat.

Citește, futu-i, regulamentul, măi frate, că de-aia e pus acolo, atunci o să mă crezi.

Atâta minte să n-aibă cărăușii ăștia ca să vină dracului la timp, că totul îți ia timp, futu-i, să urci, să-ți fixăm căruța, ca să nu cazi cu caii în apă, asta-i treabă periculoasă, futu-i, unuia nu i-ar trece prin cap că atunci călătorii trebuie să aștepte după el.

Bombăneau acolo sus vaporenii, la fel ca podarii de pe celălalt mal, din cauza cărăușilor împuțiți, caii lor mi se balegă pe șlep și dă-i și mătură, și atunci, cu toată enervarea asta, cum să mai fi realizat ce-i cu țipetele alea care se auzeau de-a lungul întregului mal.

Pe deasupra, șlepul tras de vaporaș, ajungând la mal și lunecând pe patul de pietriș, scârţâie și scrâșnește tare și prelung.

De aici, de mai aproape, dinspre munţii Visegrádului, și de mai departe, dinspre dealurile din Nagymaros, ecoul răspundea în mai multe glasuri fiecărui ţipăt și scârţâit.

Astfel că într-adevăr n-aveau cum să audă ceea ce cei trei vaporeni bătrâni auzeau de acolo, de sus.

Bine, n-au auzit, asta e, dar de știut ar fi putut să știe ce și când trebuie să facă.

Adevărul e că podarii umblau mereu cu aparatele lor mici de radio, nu făceau un pas fără căcaturile alea portabile.

Între timp podeţul răscolea tot mai mult patul de pietriș, scrâșnind de la freamătul valurilor care făceau ca pontonul să izbească tot mai puternic podeţul de mal, iar mișcarea masei de apă să-l tragă imediat înapoi.

Bombăneau cei trei vaporeni bătrâni, dar de zis cu voce tare n-ar fi zis niciunul de ce.

Știau ei ce știau despre apă, atunci celălalt cum să nu fi știut.

Deci, futu-i pizda mă-sii, nu era nevoie să vorbească despre asta între ei.

De vreo două ore, podarii trebuiau să fi depărtat podeţul de mal cu cel puţin doi metri jumate, împreună cu pontonul ăla răsfutut al lor, astfel ca la următoarea

acostare podeţul să nu se mai izbească de vaporaș.

Podeţul ăla de căcat se izbea atât de tare, încât se zguduia pontonul, iar călătorii care așteptau să coboare cădeau grămadă unii peste alţii pe vaporaș.

Și mai și râdeau.

Toată viaţa mi-am dorit să cad peste tine.

Numai pe cei trei vaporeni bătrâni îi enerva asta, restul râdeau.

Dar unul nu s-ar fi răstit la podari, că futu-vă muma-n cur dă nenorociţi, ce faceţi cu noi aici, că era să-mi sparg capul pe căcatul ăsta de vaporaș al vostru.

Cât pe ce să cad în genunchi.

Eu am și căzut, uite la genunchii mei.

De ce să zică, tot el să dea din gură, tot el să se certe cu beţivanii ăia.

Măcar unul de-ar fi treaz, i-am mulţumi lui Dumnezeu.

Ce-i drept, podarii trebuiau să se aștepte la creșterea nivelului apei din următoarele ore, și atunci nu era suficient să se câcâie cu podeţul, ci ar fi trebuit să tragă pontonul mai aproape de mal, cu ajutorul șufelor cu care fusese fixat acolo contra curenţilor de apă.

Pe marginea malului înalt, întărit cu bolovani de granit, șufele fixate cu cleme glisante erau supratensionate din cauza

curenţilor de apă. Cât pe ce să ia la vale pontonul.

Păi, de aia sunteţi trei. Să fie cine să desfacă clema, să tragă de căcatul ăla dă șufă și apoi s-o fixeze dincolo.

Iar ceilalţi doi să-l ţină, futu-i, nu cumva să-i dea drumul.

Însă degeaba ţipa tot malul, degeaba ecoul, să faceţi dracului ceva, podarii tot nu s-au deșteptat.

Valurile oarbe continuau să tragă, să smucească podeţul, izbindu-l de mal cu capătul bătut în fier, în timp ce pontonul oscila și se zguduia.

Nimic nu mai era stabil.

În după-amiaza aceea de duminică, Piroska, în harababura de pe mal făcută de claxoanele vaporașelor în du-te-vino, tractând șlepuri și plimbând lătratul câinilor care alergau pe platformă precum și diferitele melodii și ritmuri ale muzicii ce se revărsa din aparatele de radio, i-a spus, prevăzătoare, doamnei Fabius să nu întârzie, pentru că ea nu știe când, dar o să plece, vin ceilalţi după ea, așa că n-o să mai stea mult aici, pe mal, să joace șah cu Misike. Trebuia să fi ajuns deja de o oră, după cum stabiliseră, ca să ajungă la Pilismarót înainte de căderea serii. Bineînţeles că încă nu îndrăznise să-i spună lui Misike că ea o să plece.

Niciodată n-a fost cazul ca Misike să nu se fi bucurat de venirea lor cu keelboaturi sau cu niște rable de mașini.

Erau o gașcă veselă și copleșitoare, fete și băieţi supli, copii răsfăţaţi ai sorţii.

Splendide exemplare umane, care au reușit să-și depășească până și propria lor condiţie de privilegiaţi. Unul e inginer cu diplomă, altul, arhitect, doi sunt studenţi la Politehnică, ingineri mecanici, iar fetele, studente la Ştiinţele Naturii, însă nu se vor face profesoare, una va fi cercetătoare în domeniul chimiei, alte două, în domeniul biomedical, plus o fată fizician, care pe deasupra mai avea și reputaţia de geniu.

Cu toate că azi tristeţea, jalea puteau fi și mai mari, pentru că nici n-o văzuse bine Misike pe Piroska, și prietenii ei i-o și răpesc.

Cu cele cinci ambarcaţiuni a câte patru vâslași ar fi vrut să ajungă la Pilismarót înainte de căderea întunericului, ar fi înnoptat la mătușa unuia din tineri, la Maria Apponyi, care ţinea o casă mare, în fiecare vară dădea cu chirie camerele și veranda, trăind din bănuţii astfel adunaţi. A doua zi, mai departe la Esztergom, la Komárom, până la kilometrul fluvial 1845, unde, la începutul secolului douăzeci, celebrii ingineri navali au încorsetat Dunărea într-un baraj de beton. Acolo curenţii de apă au

format o insulă de nisip. Unde se putea acosta, chiar dacă nivelul apei era în creștere. De acolo, doi dintre ei au traversat apa mică, pentru a căuta arinul lor, un adevărat copac-gigant, punctul lor de orientare dintotdeauna, ca să se asigure că se scurge suficientă apă în braţul îngust și sălbatic al Dunării pe care, teoretic, ar fi fost mai lesne de vâslit în caiace mai ușoare.

În cazul în care cădea suficientă apă din cascada naturală formată acolo, atunci cărau sub cascadă ambarcaţiunile lăsate pe limba de nisip, ca să facă o baie și să se bălăcească puţin în zgomotul puternic, apoi câţiva mergeau pe jos până în satul cel mai apropiat pentru a face cumpărături pentru următoarele două zile, iar ceilalţi instalau corturile, pregăteau cina, urmând să înnopteze acolo, după care să pornească, cu mari peripeţii, pe această ramură îngustă și întortocheată pentru a reveni la albia principală.

Iar de acolo, drumul de întoarcere ar fi fost o joacă de copil, lăsându-se în voia cursului apei.

Dacă nu s-ar fi împotmolit printre sălciile de pe ramura îngustă. Dacă le-ar fi rămas vreo vâslă întreagă.

Dar în sâmbăta aceea, ea și Misike fuseseră atât de fericiţi, încât a preferat să nu-

l mai pregătească pe copil pentru bun-rămasul de duminică.

Într-un fel se și bucura de marea întârziere a prietenilor ei.

Geanta ei sport, burdușită, zăcea la îndemână, gata s-o ia oricând și să se ducă.

Și doamna Fabius era grăbită, nicio problemă, i-a spus, până ajung prietenii, o să ajungă și ea înapoi, se duce numai cât să se prezinte la Birike, așa-i ziceau tăcutei doamne Zielinszky, pentru că toamna le pregătea întotdeauna legendara ei peltea de gutui cu nuci.

Doamna Mentes, doamna Tölösy, mai vârstnica doamnă Mírák căreia localnicii îi ziceau bătrâna doamnă Mírák sau doamna Mírák a' bătrână, diferenţiind-o astfel de mama Piroskăi, mai tânăra doamnă Mírák, care niciodată nu era de văzut pe-aici, pe la noi, pentru că nu se urnea din renumita ei casă de la Pesta, poate doar cât să treacă drumul pentru a merge la Operă. Locuia pe Strada Hajós și avea două abonamente la Operă. Opera era totul pentru ea. Dacă tot locuiesc aici, atunci vreau să văd toate spectacolele în care joacă Székely și Báthy. Îi respecta, ba mai mult, îi adora pe Palló, pe Maleczky Oszkár și pe Gyurkovics Mária.

De altfel, în locuinţa aia mare a ei de pe Strada Hajós trăia ca în purgatoriu, în

vacarmul purificator dat de clămpănitul acordorilor de piane, de solfegiile ce răzbăteau din sălile de repetiţii, de strigătele furioase ale dirijorilor de orchestră și de cor, de arii, solouri sau probe jalnice de canto.

Nu se mai sătura de cântat și de cântăreţi, era încântată, sufletul ei prindea aripi, cum se exprima, deși ea niciodată nu cântase din voce, numai la pian și puţin la vioară. Însă cu auzul și sufletul le urmărea, la modul profesionist, poticnirile și reușitele, în timp ce trecea dintr-o cameră în alta în locuinţa ei cea mare, înţelegea ce se întâmplă sau ce nu se-ntâmplă dincolo, în clădirea Operei.

Ea și-a dorit mereu să trăiască la Buda.

Aproape în fiecare seară se ducea la Operă, de aceea avea două abonamente, ca să se poată duce.

Și-a petrecut copilăria la Buda, în cartierul Krisztina.

Însă Buda n-a mai primit-o înapoi niciodată, asta nu i-a mai reușit în toată căsnicia lor fericită.

Numai dacă ar locui la Buda, atunci ar fi ea și mai fericită.

Ajungând văduvă, nici n-ar mai fi vrut, a rămas definitiv la Pesta, ca o exilată.

Nu-i lipsește nimic aici, dimineaţa se duce la piaţă, în Piaţa Hunyady, se duce la băcănie, la Kovács, și are de toate aici.

Ei, bine, se mai duce și la croitoreasă, la Pirike, care-i face de toate, dar absolut de toate, la pantofar, la Bereményi, pentru că ea nu poate încălța orice fel de pantofi, iar toate astea sunt acolo, la un loc, pe Strada Kecskeméti, pe Strada Régiposta, pe Strada Paris, la o aruncătură de băţ.

Mai târziu a avut noroc, mare noroc, pentru că nu i-au confiscat frumoasa ei locuinţă.

A cărei faţadă către stradă era aproape în permanenţă umbrită de clădirea masivă și bogat ornamentată a Operei.

Iar în camerele către curte nici vara nu intra lumina soarelui, nici măcar cât o pată.

La fiecare sfârșit de săptămână, în buchetul de doamne își mai făcea apariţia și Emmi, fata palidă a doamnei Zielinszky, venită de la Buda, de pe Strada Karolina, o femeie cu viaţă grea, mai erau și nepoţii doamnei Zielinszky, Tündécske și micuţul Andris, copiii lui Emmi, pe care în sezon, cum numeau ei vara, îi ţinea doamna Zielinszky, pentru ca Emmi, fata ei fragilă și palidă care, la fel ca maică-sa, n-a râs și n-a zâmbit niciodată în viaţa ei, să aibă în sfârșit puţină liniște, măcar de grija copilașilor ei să se elibereze un pic Emmike, dacă asupra propriului ei soţ n-are nicio putere.

Însă despre această circumstanţă ciudată doamnele nu vorbeau între ele, nu suflau un cuvânt, cel mult se gândeau că de ce n-ar putea avea Emmi liniște sau ce-o fi având atâta de îndurat.

Pentru că știa fiecare.

Soţul ei duhnește a băutură, a tutun, nici măcar nu se bărbierește, așa tabără pe ea, degeaba l-a rugat Emmike toată viaţa ca măcar o singură seară, o singură după-masă de-ar veni acasă treaz, și nu numai duminica să se bărbierească, în fiecare noapte trebuie să-l bage-n pat, când vine acasă clătinându-se pe picioare și sunând la ușă, să nu mai sune, atâta măcar de-ar fi reușit, dar în privinţa lui nu reușea nimic, să nu se trezească ăia mici și să vadă cum trebuie să tragă de pe el hainele puţind a crâșmă. De obicei se băga în pat încălţat.

Nu-i chip să suporţi atâta umilinţă.

Ea ar vrea să fie o soţie și o mamă bună, ar vrea să i se și dăruiască, însă nu poate.

Cum ar putea să ţină secret faţă de copii, când ei văd clar cât de hodorogit e tatăl lor, un hârb. Ca tatăl lor să fie un astfel de hârb.

Și atunci vine groaznica după-masă de duminică, în care uneori o bate și pe fată, deși fuseseră împreună la slujbă, la biserică, pentru că deja tremură să se ducă la băut, pe băiat oricum îl bate tot timpul, dă în el cu ce

apucă numai când îl vede întâmplător în antreu, ca într-un sac dă în el, ei nu mai au, cu monstrul ăsta n-o să mai aibă niciodată o familie frumoasă.

Înainte mai sperase că odată și odată tot o să se potolească.

Eu nu știu de ce bărbaţii însuraţi se apucă numaidecât de băut.

Și nu le mai ajunge propria lor nevastă.

Acum știe deja că unui astfel de om nu merită să-i faci pe plac.

Cu toate că nu s-ar fi putut spune căruia îi era mai scârbă de celălalt, pentru că despre asta numai la cârciumă vorbea bărbatul cu tovarășii de pahar, că uite ce om îndărătnic e Emmike asta, de care el și acum e îndrăgostit mortal.

Și ce mai căsătorie din dragoste avuseseră, Doamne Dumnezeule, ce mai pasiune nebună, de mătura totul din cale.

El încă o mai iubește, însă ea pe mine nu.

Ce pereche frumoasă fuseseră ăștia doi, cum stăteau acolo nevinovați, ea toată în alb și el în negru, ce băiat chipeș, ce trenă elegantă a avut Emmike.

În fiecare duminică se adunau în filigorie.

Când zile la rând ploua cu găleata, ceea ce pe la noi se întâmplă des cu atâta apă în jur, atunci se adunau în salonul doamnei Zielinszky. Uneori era nevoie să și hrănească

balaurul, cum îi ziceau ele acestui foc rapid de vară făcut în șemineul vechi placat cu ceramică verde. Nu că ar fi fost atât de frig, încât un sveter sau o eșarfă de cașmir nu și-ar fi făcut treaba, ci pentru că toate erau pătrunse de umezeala grea, cu iz de nămol, ce venea dinspre apă. Iar acum, la bătrâneţe, suntem roase de reumatism și podagră, făceau haz de necaz doamnele. Lipite de ceramica verde, își încălzeau spatele, palmele și genunchii care dureau. Le plăcea la căldurică.

Discutau, ciripeau, se contraziceau în voie, beau ceai, își aminteau una-alta, se certau, schimbau bârfe și știri false, mai jucau câte o partidă de canastă.

Iar când, în filigoria pătrunsă de căldură, doamna Zielinszky se plictisea de prietenele ei captive în aceleași și aceleași subiecte de discuţie, și de canastă n-avea chef niciuna, ocupate fiind, cum ziceau ele, cu purparleul lor, degeaba s-ar fi dus oriunde, nu se puteau desprinde de subiectele lor, ce tot zici, de ce-mi spui și a cincea oară, mie-mi spui, tocmai mie, atunci doamna Zielinszky se răstea la ele, sunteţi ca un coteţ de găini răvășite, și își aducea din cameră pachetul exclusivist de cărţi.

Sau scotea chiar două pachete dintr-o casetă de argint cu blazon, revenind la ele, în

filigorie, ori pur și simplu, sătulă de atâta gâgâială și cotcodăceală, rămânea înăuntru, așezându-se la măsuţa ei cam șubredă unde obișnuia să-și dea în cărţi. Împărţea cărţile pentru pasienţă, luându-le fie din două pachete, fie dintr-unul singur.

Depinde de ce avea chef, de *Substituirea* sau de mai complicata *Castelana*. Cele de afară păreau să nu fi observat retragerea ei tăcută. Rămâneau adâncite în vorbăria lor fără noimă, după cum clasificase doamna Zielinszky acest *casus belli*. Erau în stare să se ambaleze, pe vocile lor ascuţite, în dispute al căror sens nu-l realizau nici ele. Iar când nu le dădeau nicicum de capăt, chicotind, râzând și hohotind, intrau la doamna Zielinszky, să le facă dreptate, să decidă ea.

Doamna Zielinszky ridica eventual din umeri, continuându-și impasibilă pasienţa. Amesteca și aranja cărţile, plesnindu-le cu zgomot unele peste altele.

Doamnele erau preocupate în special de treburile nesemnificative ale vieţii. Cum apărea la orizont vreo problemă mai serioasă, băteau în retragere.

Se înfuriau una pe alta și degeaba încercau să evite, se jigneau reciproc.

Nu și-ar fi închipuit că se dispreţuiesc și se urăsc în asemenea măsură.

Cu toate că se străduiau din răsputeri să reziste ispitei.

După care își cereau scuze printre lacrimi.

Se luau de mână, se pupau în felul lor. Totuși rămânea în aer ceva jenant, scuzele astea reciproce le tulburau nopţile.

Doamne, ce-am făcut, cum am putut să fac așa ceva, cum de mi-a scăpat pe gură.

Însă de starea de spirit a doamnei Zielinszky aveau grijă toate.

Nu era una să n-o fi făcut.

Să se exprime cuviincios, nu cumva să le scape vreo vorbă jignitoare sau în doi peri.

Doamna Zielinszky era o doamnă tăcută. Cândva, demult, i-o fi amuţit și faţa. Poate în tinereţe. Cine știe în urma cărui șoc și-a pierdut mimica.

În orice caz, prezenţa ei avea greutate, o greutate tragică, ceea ce impresiona puternic pe toată lumea.

La asta s-a mai adăugat și marele ei accident ecvestru, pe vremea când era femeie tânără și frumoasă.

Nu rămâneau niciunde mai mult de doi ani, cărând după ea marea povară care o apăsa pe suflet și disconfortul fizic permanent, pentru că soarta îi arunca dintr-o garnizoană de cavalerie în alta, pretutindeni în marele regat maghiar, în funcţie de unde era trimis bărbatul ei în

misiune. Vara, pentru a-și doftorici vătămătura, plecau la băi, peste tot, de la Marienbad până la Évian-les Bains. Când, cu un an înainte de pensionarea lui Zielinszky, s-ar fi putut stabili în sfârșit la Înaltul Comandament, la Budapesta, se și întorseseră la reședința lor rar folosită de la Buda, atunci regimul numit democrație populară le-a confiscat locuința, iar pe generalul proaspăt numit nu numai că l-au exilat din capitală, ci în aceeași săptămână i-au retras toate rangurile, titlurile și toată averea, până și pensia, respectiv orice alt venit.

În marele lor nenoroc au avut totuși norocul că n-au fost deportați în Ținuturile de Jos, în Alföld, asemenea majorității celor de rangul lor, ci casa lor de vacanță de pe malul fluviului le-a fost desemnată drept unică reședință.

Ceea ce însemna că de acolo nu mai puteau pleca în altă parte.

Când, cu lucrurile pe care le mai aveau, tocmai se aranjaseră cumva în casa de vacanță, Zielinszky a făcut atac de cord. Părintele Jónás l-a înmormântat pe general. Toată lumea de pe la noi îl respecta, pentru că era amabil cu toți, un om glumeț. Ultima surpriză care-i fusese dată l-a găsit cu foarfeca de grădină în mână.

Părintele Jónás trebuia să-l îngroape în cripta familiei din Cimitirul Farkasrét.

Însă văduva n-a primit aprobarea autorităţilor, nici scrisă, nici verbală. I s-a șoptit binevoitor să nu-i bată la cap, să nu se aștepte la un nex, la vreun privilegiu, unde a murit, acolo trebuie îngropat.

În cele două sâmbete, cât doamna Fabius se afla acolo cu copilul ei handicapat, distinsele doamne s-au întâlnit la văduva Zielinszky, dar au rămas împreună și duminică, la ceai. Sâmbătă era zi de plimbare. În aceste două sâmbete s-au întâlnit în filigorie sau, în caz de vreme rea, în camera de zi a doamnei Zielinszky, numită de ele și living-room, numai pentru a face împreună o plimbare până la casa lui Teréz Várnagy, ca s-o viziteze pe doamna Fabius.

Chiar și pe ploaie torenţială, atunci înarmate cu umbrele. Fără drept de apel.

Întrucât doamna Zielinszky le-o recomandase pe Teréz Várnagy, ca să aibă unde-și petrece vara, iar doamna Fabius de unde să fi știut ce rea de gură e Terka Bánya asta.

Păi, toată lumea știe.

N-o să-i spun tocmai eu.

Orice ar fi fost, distinsele doamne trebuiau s-o însoţească pe doamna Zielinszky

pe drumul ei ritualic de fiecare sâmbătă. Era datoria lor, una agreabilă.

Trebuiau să meargă, căci între timp se împrieteniseră și ele cu doamna Fabius, nu puteau să desconsidere locul unde prietena lor își petrece concediul.

Doamna Zielinszky umbla foarte greu, chiar și cu bastonul, totuși avea grijă la detalii.

Căderea ei de pe cal a fost nefastă, și-a fracturat în două locuri femurul, rănindu-se și la șold, deși calul a reușit să sară în picioare imediat. Însă ea a rămas mereu de părere că, uite, dragă, se putea și mai rău.

A suferit patru operaţii, iar un picior, din pricina unor inflamaţii și paralizii, i-a rămas definitiv mai scurt.

Ziua lor principală de primire a rămas duminica, atunci se adunau toate la ea.

Cu toate că și în celelalte zile se vizitau des.

Veneau și plecau cu plicurile albastre, primite par avion de la copiii sau rudele lor plecate departe.

Păstraseră ceva din lejeritatea lor, de parcă numai așa, de distracţie, ar petrece ani lungi într-o staţiune drăguţă.

În acele două sâmbete luau ceaiul în cerdacul spaţios al lui Teréz Várnagy. Cerdacul ăsta era mult mai mare decât al

altora, fir-ar să fie, dar de unde să fi știut noi de ce și-l construise atât de mare.

Nici la ea nu făceau altceva decât să-și bea ceaiurile englezești.

Fiecare îl bea după gustul ei, în sensul ăsta doamnele nu știau de glumă. Cu sau fără zahăr. Sau cu puţin lapte, numai un strop.

Terka avea de undeva, doară nu le-o fi furat, douăsprezece cești de porţelan înflorate. Florile ieșeau în relief. Are ceainic la fel și farfurioare plus platou, de unde-o fi având atâtea, nu știu.

În fiecare sâmbătă, Teréz Várnagy făcea plăcintă cu mere pentru oaspeţii doamnei Fabius, din merele căzute din pom.

Pentru că din merele frumoase ce se roșeau în pom nu le dădea, din alea, nu, cum să le fi dat merele alea bune, de vară. Destul că le punea și nucă în plăcintă. Puţină nucă măcinată punea și în aluat. Ca ea să fie atât de tâmpită, încât să împartă totul cu ele, să le culeagă de toate din grădina ei.

Niște mere ordinare, însă le ţinea pentru fiul ei. Mai bine să putrezească în pom, să le ciugulească păsările, dacă Elemérke nu le ia.

Poate totuși vine acasă și atunci să-și ducă și el niște mere de vară.

Ia și tu câteva, Elemérke, să duci niște mere bune pentru Erika, de-acasă.

Nu se puteau păstra multă vreme, dar erau mere de vară tare frumoase.

Surorile ei o invidiau până și pentru merele ei, căci avea și mere domnești de iarnă, din astea n-avea nimeni pe la noi.

Rămâneau în pom chiar și până la primul ger. Putea să le culeagă și la început de decembrie, când nu mai trebuia să meargă nicăieri, nici pe deal, pentru că, împreună cu Róza, îngropaseră deja rădăcinile la vie, cu omul din Bogdány puseseră porumbul în porumbar, împrăștiaseră bălegarul. Ce mai bălegar avea, de sub porci îl scotea. Te ardea ca dracu'.

Pentru bătut porumbul avea toată iarna la dispoziție. Și cât puf și pene să fi avut după gâște, mai nimic.

Și apoi să șadă cu mâinile-n sân.

În coșul cel mare, împletit, păstra peste iarnă merele domnești, după aia putea să stea liniștită pe cur, până-n primăvară nu mai are unde merge.

Că așa sunt merele, se apără singure.

Dacă unul putrezește în coș, restul rămân intacte.

De mâncat mere, nu mânca, nici măcar unul. Deși ar fi mâncat, și încă cum, dar îi venea acru pe gât de la ele.

Sau le ducea Elemérke, iar dacă nu le ducea, căci toată iarna o dată n-ar fi venit

puchiosul ăla, atunci le ronţăiau porcii ei. De nu se mai sătura uitându-se. Atât de frumoși erau înainte de tăiere, râtul ca un trandafir, le trosneau merele între dinţi, ziceai că râd în timp ce înfulecă. Se vedea pe ei că le plac merele, chiar mai mult decât urzicile fragede.

Simţea un junghi în inimă gândindu-se că măcar ăștia o iubesc până-n ianuarie.

Nimeni nu iubește așa cum iubește ea.

Așa zice și cântecul, a cântat-o Manyi Kiss de nenumărate ori la Orfeum.

Ca din cauza singurului ei mare păcat, să nu mai fie iubită toată viaţa.

Câte necazuri și ce rușine le-a adus ea pe cap, nu facem decât să suferim din cauza ta.

Să-și fi plantat și ele, dar n-aţi plantat, răpănoaselor, ca nu de la mine să vă luaţi voi mere domnești.

Pentru că așa poftă li se făcuse de mere domnești.

La curu' mamii voastre să poftiţi voi.

Că doar aveţi ditamai grădina, s-ar fi făcut și acolo merele alea. Să vă fi adus puieţi de la Kecskemét.

Eu mi-am adus.

În cercul distinselor doamne se disputa aprins dacă întâi se pune laptele în ceașcă, turnându-se ceaiul peste, sau fix pe dos, adică laptele în ceaiul turnat deja în ceașcă.

Cele două proceduri confereau, fără îndoială, alt gust, altă consistenţă ceaiului, deci și această dispută a rămas deschisă, neajungându-se la un consens.

E o chestie de gust.

Deși nu chiar.

Și pe care perete scrie asta, dacă-mi permiţi.

Întrebarea nu e ce-ţi permit sau nu-ţi permit eu ţie.

Vreau să spun că nu există casă boierească englezească unde să nu fie scris deasupra șemineului.

Draga mea prietenă, mă tem că în această privinţă trebuie să facem distincţia dintre Scoţia și Ţara Galilor, ba ar trebui să întrebăm și la Castelul Windsor.

Doamnei Mentes nu-i convenea că anglomana înfocată de doamna Mírák insinua faptul că ea ar trebui să se intereseze de ceva la Curtea regală britanică.

De parcă ea n-ar ști.

Doamna Mírák crede că ea n-a avut camera ei în copilărie.

Ei să nu-i spună doamna Mírák așa ceva.

În schimb, doamna Fabius de la bun început n-a acceptat ideea că ea, în numele unui adevăr, real sau închipuit, ar trebui să-i ia apărarea doamnei Mentes în orice dispută a acesteia cu doamna Mírák.

Degeaba o priveau cu insistenţă să le ia partea uneia sau alteia, i-auzi, ca ea să fie fixată cu privirea pentru o asemenea tâmpenie. A preferat să pareze. Așa se spunea în cercurile lor când o întrebare spinoasă era ocolită.

Se făceau că plouă.

Cu mare seninătate, a început să le vorbească, e drept că, dacă se toarnă ceaiul peste lapte, atunci laptele atenuează întrucâtva amărala ceaiului, însă dacă se procedează pe dos, atunci ceaiul nostru devine mai cremos, și aroma ei, mai puternică.

Ceea ce e grozav.

Nu se înţelege prea bine, în schimb e minunat.

Sunt numai avantaje, oricum ai face, așa sau altminteri, e delicios.

Și chicotea, de parcă ar fi tăiat nodul gordian sau ar fi descoperit America, însă majoritatea au fost de părere că doamna Fabius, șmecheră cum e, își bate joc de ele, ceea ce i-au și zis pe loc în faţă.

Teréz Várnagy aranja coacerea în așa fel încât plăcinta cu mere să fie servită călduţă la ceai, după cum învăţase pe Strada Úri, la Hella. Pentru că acolo o învăţaseră bine ce anume trebuie servit rece și ce călduţ, cald sau fierbinte.

Numai pe doamna Mentes de-ar fi putut-o suferi cumva, dar prefera s-o ignore, să nu-i arunce nici măcar o privire.

În schimb doamna Tölösy n-o suferea pe doamna Fabius, pentru că mereu exagerează și amabilităţile ei sunt greţoase, dar tăcea din gură, măcar din cauza soţului ei.

Doamna Mentes n-o suferea pe Teréz și cele două nu ratau nicio ocazie de a-și face reciproc observaţii malițioase.

Pentru că doamna Mentes avea mereu ceva de comentat referitor la plăcinta ei sau la orice altceva.

E uluitor, Teréz, cum dumneata, Teréz, știi să servești plăcinta asta ordinară a ta, de fiecare dată mă minunez cât de bine te pricepi să servești, se pare că erau case bune alea pe unde ai servit.

Dar, dacă-mi dai voie, aș avea totuși o observaţie.

Azi nu-i destul de călduţă, desigur nici să fie prea caldă nu-i bine, atunci merele nu-și eliberează aroma suficient.

Ei nu-i lipsește nimic, dar chiar nimic, din plăcinta lui Teréz, dar Teréz să nu i-o ia în nume de rău, ea doar constată, asta-i starea de fapt, ar spune avocaţii, azi simte lipsa scorţișoarei din plăcintă, plus că este tragic de rece, dar, spunându-i asta, în niciun caz n-ar vrea s-o jignească.

În orice caz, nucă trebuie să pui în umplutură, e minunată plăcinta dacă are nucă, incredibilă, în afară de cazul în care mai conţine și bucăţi de coajă.

Pentru că uneori într-adevăr se mai strecurau și bucăţi de coajă, curăţându-și nucile în după-mesele de iarnă, afară se întuneca repede și nu mai vedea bine în bucătăria ei.

Dacă erau multe nuci, îl punea și pe Hamza s-o ajute, să-i meargă și mâinile, nu numai gura în timp ce o catehiza, însă mare brânză nu făcea cu Hamza.

Nu aprindea lumina, ce-ar zice vecinii, și ăla de citește contoarele ar râde de ea, ducând vorba că uite ce de curent consumă Teréz asta.

Ăla o lăuda în fiecare lună pentru cât e de econoamă. Nu-i femeie mai econoamă decât ea.

Dozatorul de zahăr pudră e o ustensilă delicată, știu eu bine, Teréz, ori nu iese deloc, ori iese prea mult zahăr din el. De data asta, se pare că a cam luat-o razna în mâna lui Teréz a noastră.

Plăcinta caldă îl absoarbe repede.

Eu presar zahăr pudră peste plăcintă numai când se răcește puţin, când e călduţă.

În cazuri din astea, doamna Fabius totuși sărea să-i ia partea lui Teréz, trebuia s-o

apere, era febleţea ei, pe nimeni de nimeni, însă pe Teréz o apăra de oricine.

Făcea o mutră foarte gânditoare, de parcă ar fi cântărit justeţea afirmaţiei doamnei Mentes, apoi îi spunea, afișând zâmbetul ei cel mai măgulitor, că ei nu i se pare.

După care putea să izbucnească o ceartă în toată regula, de la cum dracu' trebuie să umbli cu dozatorul ăla de căcat. Și dacă oare clătitele, beigli cu mac sau cornuleţele cu vanilie trebuie pudrate cu zahăr în diferite feluri.

Uneori, din pură politeţe, se făceau că nu iau la cunoștinţă subiectul posibil declanșator de ceartă. De parcă n-ar fi auzit câte trebuia să îndure biata Teréz din partea evident grosolanei doamne Mentes, în legătură cu blestematul ăla de dozator de zahăr.

Într-un fel, doamna Mentes părea că nu-și are locul în cercul distinselor doamne, deși ele o primiseră cu inima deschisă. La urma urmei era văduvă de comisar adjunct regal.

Așa-i stă în fire, voilà.

În duminica aceea de iulie au hotărât ca sâmbăta următoare să meargă s-o viziteze pe doamna Fabius. Din moment ce anul acesta doamna Fabius sosise deja de vineri, ele aflând asta abia sâmbătă.

Margit ar fi putut să le anunţe.

Nu puteau năvăli peste ea așa, pe neanunţate.

Sau măcar lui Birike să-i fi trimis o telegramă.

Las' că au fost pierderi mai mari la Mohács, încerca să le potolească doamna Zielinszky în timpul plimbării lor obișnuite de sâmbătă.

Însă acum doamna Fabius și-a anunţat într-adevăr prezenţa, au primit-o cu mare entuziasm, de parcă ar fi fost grozav de surprinse când a apărut, grăbită și râzând, în filigorie.

Nu-și mai încăpeau în piele de bucurie, ca în fiecare an când se reîntâlneau.

Își spuneau pe nume, pe numele de alint, o lăudau cât de bine își păstrează silueta. Îi admirau compleul de vară înflorat, primit în pachet de la rudele vieneze.

Cât de bine-i șade cu talia înaltă și cu boleroul ăla scurt.

Până la urmă cât stă, o întrebau.

Auzi, ce senzaţie, că-i vin rudele de la Viena și de la Praga.

Se sărutau simbolic pe lângă amândoi obrajii.

Ţuguindu-și buzele, își suflau sărutările în aer.

Însă în duminica aceea până și doamna Fabius a observat că e de rău, cu doamna

Zielinszky trebuie să se poarte cu deosebită amabilitate și atenţie.

De evitat remarcile spontane.

Când peste dealurile din Nagymaros începea să bată föhnul, li se trezea suspiciunea, eu simt vântul ăsta, însă nu era föhn. Dintr-un motiv sau altul, doamna Zielinszky devenea irascibilă. Făcea glume, se răstea la ele, ţipa.

În fiecare duminică, doamna Mentes le aducea inegalabilele ei bezele cu alune. Niște prăjiturele mici, ușoare și crocante. Cinci albușuri intră. Le bate spumă tare cu zahărul pudră.

Nu-i mare scofală.

Adaugă zahărul pudră când spuma începe să se întărească.

De faţă cu doamna Zielinszky n-aveau voie să pronunţe cuvântul bezea, bezea cu alune.

Și e foarte important, dragă, ca alunele fin măcinate să fie încorporate cu grijă. Nu cumva, pentru numele lui Dumnezeu, să se prăbușească spuma. Nu-i voie să sperii spuma de albușuri. Are ea o lingură plată de fildeș, cu aia poate s-o mângâie, s-o netezească, nu s-o amestece brutal.

O lingură antică pentru creme, știau toate, căci doamna Mentes era foarte mândră de ea, nu se mai sătura pomenind-o, cât de

mult înseamnă lingura asta pentru ea, cu alte cuvinte, vezi Doamne, din ce familie distinsă provin eu, dintr-una care deţine o astfel de lingură antică de fildeș.

Singurul truc, nu amesteci, ci de parcă ai scrie opturi în spumă.

Și adaugi un strop de rom. Mai precis, înainte de ultimul opt stropești ușor cu rom, nu torni, pentru numele lui Dumnezeu, asta nu.

Să nu supui spuma la niciun fel de atrocitate.

Poșul îl apeși de sus, aerul trebuie să împingă spuma, nu palma ta.

Apăs poșul, formez mici grămăjoare de spumă pe tava tapetată cu făină.

Pronunţarea iresponsabilă a cuvântului *apăs* a fost de ajuns ca doamna Zielinszky să se tulbure, n-ai decât să apeși, s-a răstit, ea n-are nimic împotriva apăsării.

Bravo, bravo, nu pierdeţi timpul. Apăsaţi-vă în voie.

Doamna Mentes continua să vorbească, de parcă n-ar fi auzit-o.

Precauţia este secretul, previziunea și răbdarea. Numai să nu ţi se prăbușească spuma, pentru numele lui Dumnezeu, înainte s-o bagi în cuptorul fierbinte.

Beau ceai, ronţăind prăjiturele.

Un tur de forţă de dimensiuni mitologice, nici măcar o geană să nu le tremure.

Ceaiul englezesc îl aveau din pachetele primite.

Dezbăteau îndelung problema bezelelor cu alune, fără a pronunţa cuvântul, deși în fiecare duminică le lăudau în cor, că niciodată nu mai fuseseră atât de gustoase și crocante.

Non plus ultra.

Höher kann man nicht gehen, einfach nicht, höher geht es nicht, gibt es nicht.

În pachet nu era voie cafea. Nu știau de ce, dar nici nu le păsa, de ce interzic comuniștii cafeaua acum, când oricum nu se găsește nicăieri, în schimb ceaiul nu era interzis.

Direct din Canada îl primea doamna Zielinszky, cu vaporul, așa e mai simplu pentru fiul ei, spunea foarte convinsă, iar ceaiul poate să călătorească pe apă, pentru că fiul ei, András, a șters-o în cincizeci și șase, în noiembrie, printre primii, primii ăștia încă puteau să treacă pur și simplu peste graniţă, gata, i-a ajuns, de alte experienţe, mulţam, n-are nevoie, el aici nu mai rămâne, locul e prea incomod, și apoi o s-o scoată și pe maică-sa.

Iniţial ar fi vrut să plece în Australia, de fapt nu neapărat în Australia, ci în Tasmania,

pentru a fi suficient de departe și de Australia, însă până la urmă a rămas blocat în Halifax, unde vaporul ticsit cu primii emigranţi sosise de la Geneva.

I s-a acrit de atâta drum cu vaporul, i-a scris.

Iubim Canada, mă rog frumos, dar precis că nu pentru clima ei.

Mai mult de atât doamna Zielinszky nu povestea despre fiul ei.

Și nu amintea nici de ce András încă n-a luat-o la el.

Povesteau mereu ce le scriau par avion rudele plecate departe, întrebându-se reciproc, oare ţi-am mai povestit asta.

Atâta însă știau despre András, că nu se însoară.

De mult trebuia să se însoare.

Sora mai mare a doamnei Tölösy era căsătorită la Groningen, însă ea a plecat mai înainte, încă pe vremea coaliţiei, pe atunci femeile putând studia teologia exclusiv acolo, unde din prima zi s-au remarcat reciproc cu un pastor, un lungan pe nume Rob van Hutton, ce să-ţi spun, o dulceaţă de om, n-ai idee ce mâini și picioare mari are, iar ei aprovizionau din belșug întreaga familie Tölösy cu ceaiuri englezești originale.

Le-ar fi trimis cu dragă inimă și unt, cașcavaluri sau orice și-ar fi dorit, erau mereu

binedispuși, aveau mulţi copii, însă nu înţelegeau că de ce la voi comuniștii au interzis trimiterea în ţară tocmai a acestor produse.

Ce prostie, striga doamna Zielinszky, scrie-le că nici noi nu înţelegem, să nu-și bată capul cu asta, comuniștii nu trebuie înţeleși. Ăștia sunt o bandă inconsecventă și incoerentă.

Fiul inginer al doamnei Mentes îi trimitea ceaiuri direct din Anglia.

Ce tâmpenie, ţipa doamna Zielinszky, când dezbăteau pentru a suta oară chestiunea ceaiului englezesc și a Castelului Windsor.

Pentru nimic în lume n-aţi omite Curtea regală britanică.

De unde dracu' să aibă Anglia ceai englezesc, dacă nu din India.

Noroc că au reușit să cucerească întregul continent, inclusiv Ceylonul.

Atunci, pentru un moment, toate doamnele au amuţit. Atente, cu un ușor tremur interior, dacă oare problema nevinovatului ceai englezesc va lua amploare.

Bătrâna doamnă Mírák știa de la verișoara soţului ei că nu sunt ifose, ci un fel de simptome aceste fluctuaţii de dispoziţie și izbucniri de furie, uneori obscene, ale doamnei Zielinszky. Fata cea mare a bătrânei doamne Mírák era căsătorită la Paris. Pe

Mimi, cum o numeau pe Boriska în familie, o luase de nevastă un francez catolic, orb, dar despre ocupaţia lor nu se vorbea în grupul doamnelor. Tăcerea era împărtășită în ceea ce privește povestea acestei căsătorii, cum că Mimi fusese în stare să se combine, pentru cel puţin doi ani, cu un maseur orb, mai mult sau mai puțin din Lyon.

Până se termină războiul.

Atunci o s-o ia de nevastă.

De fapt, la Lyon ar fi trebuit să înveţe meseria de mătăsar, ei îi plătiseră cum se cuvine alocația de hrană și taxele de școlarizare. Era riscant să trimiţi bani, banii ajungeau la ea pe căi întortocheate. La urma urmei, eram în război cu francezii. Mai târziu, de dragul francezului orb, la Lyon a învăţat meseria de pedichiuristă, ca atunci când se va termina războiului să-și deschidă împreună un salon la Paris.

Au găsit că asta e pur și simplu *dégoûtant.*

Despre asta de asemenea nu puteau vorbi în faţa doamnei Zielinszky.

Și-au deschis salonul pe Rue du Bac, le-a mers bine, deși pe Mimike atâta muncă a epuizat-o fizic, orbul a avut dreptate, au ajuns foarte renumiţi pe Rue du Bac, o adevărată poveste de succes, până la urmă au cumpărat toate locuinţele din clădirea în care

la început închiriaseră doar un mic spaţiu pentru salon.

Doamnele erau de părere că francezul orb trebuie să fie tare șmecher.

Nici n-au crezut întreaga povestea.

Și ea trimitea pachete, Mimike cea timidă, dar ceai în mod special, nu.

Trimitea marfă de colonii, cum o numeau doamnele.

În afară de asta, mai trimitea haine vechi, de mare folos familiei Mírák, uneori le vindeau pe sub mână pe bani buni. Și ţesături minunate, la metru, de la solduri, aceste materiale într-adevăr rare fiind baza garderobei fără cusur a Piroskăi.

Cei doi copii, Andriska și Tünde, împreună cu copiii rudelor sau vecinilor, se jucau pe lângă filigorie cu căţelul de-a dreptul înnebunit, să fi fost vreo cinci, apoi pe neașteptate au început să alerge, urlând, între filigorie și malul apei, însoţiţi de lătratul strident al căţelului.

Când Andriska și Tünde auzeau că se apropie vreun vapor sau voiau să vadă ce transportă feribotul de pe celălalt mal, o luau la goană. Prin grădina total sălbăticită, pe trepte-n jos, afară pe portiţa cu zăbrele, afară pe poarta mare, ruginită, care se încuia când nivelul apei creștea pentru a preveni inundarea grădinii de după zidul înalt de

piatră, pe sub sălciile de pe mal, unde se hârjoneau, strigând și țipând, apoi pe patul lat de pietriș, dezvelit de apă de cel puțin două ori pe an, din cauza secetei lungi și necruțătoare a verii sau a toamnei lungi și uscate.

Intrau în Dunăre unde, fără supravegherea unui adult, aveau voie să intre numai până la genunchi.

Până acolo cățelul nu-i mai urma. Lătra fericit de sub crengile aplecate-n pământ ale sălciilor de pe mal. Cu coada între picioare, gata de evadare în orice moment.

De parcă în adierea vântului de nord-vest l-ar fi amușinat pe fiul lui Törpike care, la vreo cinci sute de metri mai încolo, stătea în apă până la genunchi.

Când nivelul apei e în creștere, peștii mușcă mai bine.

Atunci pe la noi întâi se pescuiesc obleți. Pentru asta ajung un băț, o sfoară și un cârlig. Obleții se adună frumușel într-o găleată. După care, cu o undiță lungă, o mulinetă mai sofisticată și plute scumpe, colorate, te pregătești să prinzi pești mai serioși, răpitori, folosind obleții drept momeală.

Nu era om care să-l fi zărit pe fiul lui Törpike.

Deși, ce-i drept, podarii de pe malul celălalt, în timp ce se moșmondeau să acosteze, l-au văzut. Însă, chiar dacă l-au văzut, pe la noi fiului bine făcut al lui Törpike niciodată nimeni nu-i acorda atenţie. Bine-bine, îl văd, dar am și altă treabă decât să fiu atent la bastardul ăla răsfutut. Iar sălciile de pe mal îl ascundeau privirilor din orice direcţie.

În apa mică, pătrunsă de razele soarelui, unde stătea, peștii roiau de-a dreptul când nivelul apei creștea.

Cu toate că Höss mergea sus, pe dig, la albinele sale.

De acolo, privind în jos, l-ar fi putut vedea pe fiul lui Törpike, însă fiul ăsta răsfutut al lui Törpike, brutarul ăsta, nici pâine n-aș accepta din mâna lui, în mod sigur nu l-a văzut pe Höss.

Iar de auzit n-avea cum să audă, având în vedere că, din cauza multiplelor inundaţii de până acum, la noi digul este mult mai departe și mai înalt, plus că pe mal frunzele sălciilor foșnesc continuu.

Nu există să nu adie vântul.

Iar frunzele sălciilor sunt tăioase, se freacă, se zgârâie între ele.

După câţiva pași, Höss s-a oprit lângă ciotul unei sălcii uscate demult, unde la

începutul săptămânii se mutase o întreagă colonie de bărzăuni.

De când Höss a descoperit că bărzăunii ăștia răsfuțuți o să se mute în apropierea stupilor săi, și-a pus serios problema că el ce pizda mă-sii să se facă acum cu ei. În dimineaţa de dinainte, tocmai băteau clopotele, a decis pe loc, astupându-le intrarea și ieșirea cu câte un butuc.

Ca să se înece bestiile în propriul lor căcat.

Mișcarea a fost rapidă și magistral de exactă, după care s-a depărtat încet, de parcă ar fi plutit pe aripile zefirului.

Cu toate că are braţul cât coapsa ta.

Dacă are interes, știe să umble așa, imponderabil parcă. Nimic nu face Höss ăsta dacă n-are interes. Ca nu care cumva mișcările lui să atragă atenţia bărzăunilor rămași pe dinafară sau a celor care tocmai se întorceau de pe undeva. S-a pus în siguranţă, cu alte cuvinte. De acolo, chiar de-ar fi fost curios, n-avea cum să-l vadă pe fiul lui Törpike.

Pentru un timp s-a și lăsat pe vine, să nu i se vadă statura impozantă.

N-are nicio vină că pantalonii lui, rupându-se, au scos un pârâit de parcă el ar fi slobozit niște pârţuri zdravene.

A rămas așa până când bărzăunii s-au mai liniștit sau au zburat în altă parte. Sau ce știu eu, în orice caz zona era curată, atunci, ținând în mână un alt butuc d-ăla răsfutut, s-a apropiat și mai prudent de ciotul de copac, pentru a astupa rapid și intrarea.

Pentru că bărzăunii ăștia n-ar încurca niciodată intrarea cu ieșirea.

Pula știe de ce, dar așa e.

Höss știe întotdeauna ce are de făcut.

Trebuie să recunoaștem, deși acum nu-i vorba de asta, că bărzăunii au un mod interesant de a zbura.

Nu cum fac celelalte viespi, planând, ezitând, căutând direcţia, nu, ele știu ce vor, zboară direct la ţintă.

Höss cunoștea atât de bine bărzăunii ăștia răsfutuţi, încât mai târziu a putut să relateze în acești termeni întâmplările din sâmbăta și duminica aia.

Otravă n-avea la el.

De ce pula mea să fi avut la el otravă.

Lui nici la poliţie să nu i se spună așa ceva.

El n-o să-și fută albinele cu otravă. Ca după aia să-i fie mierea plină de otravă.

A văzut el, când fusese dus la cosit, cum să nu fi văzut, le-a și spus tuturor.

Până să-și găsească un loc nou, atârnau ciorchine într-un copac, bâzâind, sfătuindu-

se despre situaţia lor și noua direcţie.

Ciorchinele lor uriaș arăta ca un ou gigantic dintr-o poveste de groază.

De pe coaja oului gigantic, bărzăunii exploratori își luau zborul reticenţi, cu prudenţă, revenind iute ca vântul cu veștile, ca apoi să se alăture din nou coloniei.

Atunci interiorul oului gigantic devenea atât de sonor, încât începea de-a dreptul să trepideze. Poate tocmai îi dăduseră reginei vestea, transmiţând apoi celorlalte decizia acesteia, cine știe dacă o fi fost așa sau altminteri. Pula mea știe cum își împărtășesc ăștia cunoștinţele și cum ajung să ia decizii.

Nu era om care să fi îndrăznit să-i captureze, poate doar apăraţi de cască să-i omoare cu otravă, ia pulverizatorul cu ţeavă lungă și dă-i, și dă-i. Ăștia-s carnivori, se hrănesc cu hoituri, o să vezi că odată o să poftească și la carne de om. Vânează artropode, viespi mai mici, albine, ca să-și poată hrăni propria colonie.

În caz de nevoie, devin canibali, dacă altceva n-au, se devorează unii pe alţii, îi mănâncă pe cei slabi, inapţi.

Prind și alte insecte, omizi, omorându-le cu o singură înţepătură.

Acul lor ascuţit este ascuns în abdomenul inferior. Folosit pentru a injecta o otravă

puternică când înţeapă, retrăgându-l apoi nevătămat.

Pătrund în stupul tău, îţi fură mierea, îţi ucid și răpesc albinele.

Ucid prin sfâșiere, cu mandibulele îţi sfâșie sau devorează toate albinele. Apoi își transportă prada. Albinele lucrătoare nu mai contenesc să-și cureţe stupul de atâtea cadavre mutilate.

Sunt nevoite s-o facă, prevenirea descompunerii materiei organice și a răspândirii oricăror infecţii în stup e de datoria lor.

La asta s-a gândit Höss când, în sâmbăta aia, s-a hotărât să facă acest pas riscant, chiar de două ori.

Întâi ieșirea cuibului, iar când cei dinăuntru încep să zumzăie, să bâzâie panicaţi că nu și nu și-o mai găsesc, unde-n pizda mă-sii o fi dispărut ieșirea noastră, atunci repede și intrarea.

Și a înfipt cu putere, futu-i, butucul ăla în gaură.

E forţos Höss ăsta, nu glumă.

Cu toate că lemnele alea pur și simplu le găsise pe-acolo, primprejur.

Nu de sete sau de foame mor. Când n-au nici ieșire, nici intrare, mor în câteva ore, pentru că viespile lucrătoare nu mai știu unde să care excrementele și nici nu mai fac

faţă să cureţe cuibul de ele, întrucât celelalte înfulecă, devorează încontinuu rezervele pentru a supravieţui.

Însă numai în cazul în care nu scormonesc, nu sapă, pentru a găsi vreo fisură. Dacă fisură nu există, căci lemnul de salcie se usucă, putrezește, se fărâmițează repede, dar nu crapă, atunci în decurs de optsprezece ore paralizează sau mor.

Când duminică Höss a trecut din nou pe acolo, cele optsprezece ore trecuseră de mult, ba chiar și douăzeci și șase, de sâmbătă.

Degeaba a tot spus, a tot semnalat pericolul care ne paște din partea bărzăunilor. Deja vara trecută, în iunie, îi raportase lui Kiskovács, președintele nostru, îl și chemase de două ori, hai, veniţi, tovarășe președinte, să vedeţi, pentru că-i plăcea să glumească.

A doua oară i-a vorbit mai dur, pe stradă, în faţa clădirii consiliului local.

Știi tu bine, futu-i, dar te faci că nu știi.

Păi, nu v-am spus eu deja de anul trecut, din iunie, dar voi, ăștia de la școala de partid, vă căcaţi fix pe ce zice chiaburul.

Iar acum uite-i aici, pe deal, sus la Kálvária.

Vezi și tu, futu-i, ce ne facem. Acolo, la marginea câmpului de la Kálvária, sunt și stupii mei preţioși, nu numai grămada aia de

despuiaţi din capitală. Și Nuki baci, cu băieţii, și căcatul ăla de teren mare, cu toţi ăia în corturi, tot acolo.

Până la urmă cine o s-o încurce, la asta să te gândești, măi Kiskovács.

Eu nu-ţi spun ce și cum să faci, tu ești președintele nostru, școlit la școli înalte de partid, dar judecă și tu cu capul, măi Kiskovács.

Hingherul de la Visegrád ar trebui să-i lichideze cu otrăvurile lui, s-ar putea ca eu să nu pot cum trebuie.

Tu să nu poţi.

Păi, da, eu, hingherul e plătit, futu-i, ca să-i lichideze cu orice preţ. Și atunci s-o fac eu, și tot eu să am și otravă. Nu de aia-i plătit ăla, futu-i, ca în toată ziua lui de muncă numai să glyphozeze, împreună cu soacră-sa, feniculul ăla răsfutut de pe pământurile statului.

Și asta-i treaba lui, nu numai să adune câinii vagabonzi și să-i arunce-n puţ. Nici măcar nu-i omoară.

Eu nu-s așa prost cum crezi tu, cum să nu știu ce spune legea referitor la atribuţiile unui hingher.

Știa bine Höss de ce Kiskovács, muncitorul ăsta agricol, jelerul ăsta, sluga asta care, la fel ca întreaga lui familie, fusese un mare nimeni, nu-i răspundeau nici la

salut, la ce să fi salutat ei un jeler, nu vrea să se pună rău cu hingherul.

Și lui îi dădea de furcă înmulțirea lor, a bărzăunilor, Höss înțelegea bine asta.

Suntem creația lui Dumnezeu cu toții, nu putem să nu creștem și să nu ne înmulțim, degeaba nu ne place nouă Creația.

El n-o să dea cu otravă, să facă asta ăla a cui treabă e.

Bărzăunii ăștia erau în stare să străbată cale lungă pentru a găsi un loc potrivit să se înmulțească. Studiau terenul, să fie multe insecte, larve în zonă, ca să aibă hrană destulă nu numai ei, ci și puietul.

Păi, numai bine, au albinele lui la îndemână.

Când umblă hingherul cu otrăvurile, musai și el să-și mute-n pizda mă-sii albinele sale. Și abia peste doi ani dacă poate reveni.

Toată viața a muncit cu ele, avea experiență cu albinele, știa ce și cum.

Despre albine și viespi știa aproape totul. Știa că cine stăpânește regina e stăpân și peste toate albinele lucrătoare. Și atunci el să nu fie jefuit de viespile alea de căcat care-i distrug albinele, dacă toată viața și-a petrecut-o muncind atât de mult pentru ele.

Ce nu făcea el pentru albinele sale. Nu numai că-și încrucișa propriile albine cu albine sălbatice de diferite specii, făcându-le,

în paștele mă-sii, rezistente la infecţii, ci tot el și-a înmulţit și reginele. Le scotea de-aici, le băga dincolo. Nimeni pe lume nu știa ce învârte răsfututul ăsta de Höss, cretinul ăsta de zdrahon. Și-a pus în cap ca el să aibă mai multe regine într-o familie de albine. Progresa încet, dar nu s-a dat bătut. La început numai două, apoi le-a băgat și trei.

Fie și patru, dacă rezistă.

La douăzeci a fost nevoit să se oprească, la douăzeci, pentru că la mai multe nu rezistă lucrătoarele.

Din cauza oboselii devin mult mai blânde. Drept urmare, profitul lui Höss a crescut considerabil. Avea mai multă miere de la albinele lui blânde decât oricine din toată regiunea.

Ceilalţi apicultori nu înţelegeau ce vrăji le face Höss albinelor sale.

Cărau miere de la el cu bidonul.

Șnapanul ăsta are un secret.

Pe care niciodată n-o să-l afli de la el, însă doamna Höss vinde la miere cât îi ziua de lungă, cu canciocul toarnă, însă bidoanele și canistrele să i se aducă înapoi, iar Höss o centrifughează toată noaptea, aud ei cum îi bârâie până-n zori căcatul ăla de motor.

Tot ce ţine de meserie face el, restul e treaba doamnei Höss.

Ca ăstuia tot timpul să-i bârâie vreun motor.

Face faţă doamna Höss, n-ai grijă.

Doamnei Höss nu numai gura-i umblă mult, ci și mâinile, că ăsta trebuie să mănânce, nu glumă.

Se și mănâncă zdravăn din tăieţeii ei de casă.

Frământă aluatul, câte un lighean de tăieţei fierbe doamna Höss. Două bidoane de untură pe an mâncă ăștia.

Și n-ai să crezi cât câștigă.

Doamne Dumnezeule, câte bidoane, câte rufe, n-ai tu atâtea șervete-n casă câte trebuie să spele asta într-o zi ca să-și poată vinde mierea, cumpărătorul ţine la curăţenie.

Vând ei, n-ai grijă, și fără autorizaţie, n-au ei nevoie să le cumpere statul mierea, dacă ai locui acolo, ai vedea, ai auzi, se cacă ei pe orice autorizaţie.

Îi mituiesc ei pe ăia de la stat, se cacă doamna Höss pe ordine și curăţenie, numai banii să vină.

Mie n-are decât să mi se plângă de Höss, nicio secundă n-am compătimit-o, nu, n-am compătimit-o pe doamna Höss, și nici n-am crezut-o că Höss așa și pe dincolo, care biată, nu mai tot spune că biata femeie, știe ea pentru ce să-și ţină pizda.

Om mai capabil decât Höss nu există pe la noi.

Se plânge numai ca s-o invidiezi tu pentru Höss, nu ca s-o compătimești, proasto.

Nu numai știință și experiență are destulă Höss, îți mai trebuie și curaj pentru a ataca bărzăunii ăștia.

Dacă ne uităm numai la mărimea lor, sunt cât policele lui Höss, și ăla nici măciuca nu-o are mică.

Sau a fost așa, mulți au zis-o pe la noi, că în duminica aia Höss a scos dopurile dinadins, dinadins le-a deschis calea, văzându-l pe fiul lui Törpike acolo, în apa până la genunchi.

Ăia doi nu s-au putut suferi niciodată.

Știe toată lumea cum s-au dus ei în spate atunci, Höss și cu Törpike, dar nu era nevoie să știe nimeni nimic, era destul să vadă părul și statura celor doi.

Sau a fost așa, că luase la cunoștință, împăcat, rezultatul, aici nu mai are treabă de făcut. Au murit sufocați de excremente, pot să scot liniștit căcatul ăla de dop, să văd cu ochii mei.

Oricum ar fi fost și oricine orice ar fi zis, n-a ieșit așa cum am vrea noi să știm c-a fost. Cine ar fi crezut să fie atâtea accidente pe la noi.

În timp ce Misike juca șah orbește, scoţând sunete stridente, când de bucurie, când de furie, Piroska, de lângă tabla de șah, mai arunca câte o privire către copilașii care ţipau și urlau în apă.

Cum să fi bănuit ea ce și de ce făcuse Höss prin apropiere. Sau, în timp ce mergea pe dig foarte mulţumit de sine, ce se întâmplă sau nu se întâmplă în spatele lui.

Nu cumva să intre copiii în apa care tot creștea, asta era grija ei, la asta era ea atentă.

Dacă ar fi intrat până la genunchi în apă, ar fi ajuns imediat la marginea albiei adânci. Acolo unde pietrele sunt lunecoase, îţi scapă de sub talpă.

Și te trage adâncul.

Din apa până la glezne copiii se uitau cum se târăște cu mare zgomot șlepul pe mal.

Ei voiau întotdeauna să vadă, nu se plictiseau niciodată, de aia alergaseră afară din grădină și printre sălcii.

Ca să vadă cum ridică valurile pontonul, cum îl împing și trag de el, făcându-l să scârţâie și să scrâșnească.

Numărau printre ţipete și urlete, întrecându-se, valurile ce se spărgeau de mal.

O serie de șase valuri.

Cum podarii, dibaci, fac șlepul să lunece pe mal, mă rog, când le reușește cu atâta

băutură la bord câtă sunt ăștia în stare să ingurgiteze într-o zi, și mai au băutură ascunsă și pe ponton, pentru schimbul de noapte, să vadă și mașinile cum coboară de pe șlep, izbindu-se cu roţile de sol, mereu urmăreau cu admiraţie această operaţiune.

În după-masa asta de duminică sosiseră două automobile cu caroseriile înnoite și lucioase, unul negru și unul galben, însă nimeni n-ar fi putut spune de unde naiba picaseră aici, ce vor, ce fel de mașini, ce fel de oameni.

Cine-i femeia cu batic și ochelari mari de soare, în mașina galbenă cu capota lăsată, cine-s bărbaţii în haine închise la culoare din mașina neagră și strălucitoare.

Copiii, văzând cele două automobile antice, asemenea minuni de automobile, lucioase și sclipitoare, nu mai văzuseră în viaţa lor, au luat-o la fugă înapoi, urmaţi de câinele care lătra dezlănţuit, iar printre sălcii, sus pe trepte, să ducă vestea, ce minuni de automobile au sosit pe la noi, unde se duc, cine să fie.

Nici Piroska nu era atentă unde aleargă demenţii ăia mici, fiind preocupată de următoarea mutare, cum să procedeze cu calul ei aflat în pericol de moarte.

Dădea din cap în ritmul gândurilor, murmura, icnea, ofta, precum amatorii

rămași fără nicio speranţă, până când i-a șoptit lui Misike să nu termine azi partida, s-o lase în suspensie sau ea renunţă, pentru că are impresia că sosiseră prietenii ei de la Leányfalu.

Brusc își pierduse orice interes pentru șah.

Nu cumva să renunţe, i-a răspuns Misike din scaunul său, mai bine s-o lase în suspensie.

Și într-adevăr, după câteva secunde, Misike i-a și zărit apropiindu-se pe apă. De parcă s-ar fi ridicat încet din adâncuri. Se apropiau constant, lunecând lin pe suprafaţa întunecată a apei.

Uite-l pe Máté, acolo în faţă.

Ăsta era tânărul care venea îndeosebi de dragul Piroskăi. Ce-i drept, cu Piroska trebuia să fie foarte prudent.

Nu-și permitea să facă vreun gest necugetat sau să arunce vreo vorbă nesăbuită, însă avea abilitatea de a nu fi imprudent, ca măcar un timp să nu strice totul.

Acţiunea asta mută nu putea să scape atenţiei lui Misike.

N-aveau pauză de respiro, atât de repede lunecau pe apă, apropiindu-se de mal.

Păianjenul de apă se apropie așa, abia atingând apa cu picioarele sale lungi. Suprafaţa apei se deformează, dar nu păstrează urma.

Apoi au putut nu numai să vadă, ci și să audă plescăitul vâslelor, acel du-te-vino ritmic al vâslașilor și al șezuturilor, înainte, înapoi, ţăcănitul furcilor care susţineau vâslele, înainte, înapoi, apa prelingându-se de pe vâsle, să vadă cum prietenii, în keelboaturile lor arătoase, la distanţă egală unii de alţii, se apropiau în formaţiune de evantai, trăgând tare la vâsle și imprimând un ritm uniform, se apropiau, se tot apropiau, pentru a atinge malul, echidistanţi și paraleli, cu măiestria demnă de statusul lor de studenţi la Politehnică.

Uneori îl luau și pe Misike la o plimbare, dar numai în apropiere, în apa mică, să nu se sperie doamna Fabius.

Problema e că ea va fi plecată pentru cel puţin o săptămână.

Așa îi spusese, pentru că de unde să fi știut dinainte că pe sub cascadă, pe ramura aceea a Dunării, din cauza băieţilor gălăgioși care făceau pe deștepţii, se vor împotmoli de mai multe ori, fiind nevoiţi să-și care ambarcaţiunile pe cărări neumblate, în noroaie, printre sălcii și urzici, până să ajungă într-un loc unde să-și pună din nou ambarcaţiunile pe apă, sau că la apusul soarelui toate eforturile lor vor părea zadarnice, ei fiind nevoiţi să înnopteze din nou în desișul plin de ţânţari, și astfel

aventura va dura nouă zile lungi, și nici poliţia nu-i va găsi, deși îi va căuta nu cu puţin efort.

Misike râdea fericit, de parcă ar fi salutat cu atâta entuziasm săptămâna care urma să-i despartă.

A văzut că Máté era singur în barcă, deși în toate celelate erau numai perechi.

Numai să nu uiţi de partidă.

La care trebuia să râdă și Piroska, cum o să uite într-o săptămână.

I-a spus asta lui Misike exact în secunda în care degetele noduroase ca niște larve de diferite lungimi s-au ivit pe pervazul ferestrei deschise a părintelui Jónás, urmate de capul mare cu părul vâlvoi, părintele Jónás se uita la buzele de un roșu-aprins, apoi a apărut și trupul pe jumătate gol, scăldat în sudoare purpurie și acoperit de pete mari și roșii, se agăţa cu disperare de pervaz, că îl mușcaseră de moarte, iar părintele Jónás, pentru prima oară în viaţa lui, a înţepenit complet, mai bine zis a intrat în stare de șoc, nemaiștiind ce cui îi aparţine sau ce la ce duce și ce ar trebui el să hotărască să facă.

Nici măcar nu l-a recunoscut.

Pentru o clipă trupul a dispărut, apoi larvele s-au agăţat din nou de pervaz.

A deschis gura, de parcă ar fi arătat sau ar fi băut ceva.

Părintele Jónás nu mai înţelegea nimic, ce-i cu arătarea asta, ce vede, ce aude, cine pe cine vede.

Își arăta limba sau ceva care aducea a limbă.

Nu poţi fi conștient de propria ta stare de șoc. Te împiedică să-l vezi pe celălalt.

Veniseră ca un nor.

Crede că o să leșine sau așa ceva, să-l ajute părintele.

După cum pronunţase acest părintele, l-a recunoscut. Iar el s-a prăbușit din fereastra deschisă a părintelui Jónás.

Cu o mare bufnitură, ca un sac.

Și deja erau acolo.

Fără nicio comandă sonoră, se deplasau către ei pe apă, făcând apoi să lunece, scârţâind, botul ambarcaţiunilor pe mal.

Ajută-mă, Doamne.

În sfârșit a înţeles.

Și-au retras vâslele, așezându-le simultan în repaus.

Și strigăte, ţipete, fete și băieţi, în costume de baie colorate, sărind sprinten pe mal, iată cum strălucim și sclipim, iată-ne.

Părintele Jónás a slobozit două ţipete prelungi, după Mariska striga.

Până dincolo de cârciumă s-a auzit.

Aţi întârziat mult, nenorociţilor, cum aţi putut să întârziaţi atât.

Calmează-te, acum suntem aici.

Ivánka și Verácska căzuseră în apă la Podul Tahi.

Toate lucrurile lor, în apă.

Păi, sigur, că iar s-au certat, mereu se ceartă.

Întâi trebuiau să-și pescuiască lucrurile.

Că cine-i de vină.

Chiar se băteau, până și în apă.

Să le repunem bărcile în poziţie.

Noroc chior au avut tâmpiţii ăștia, au reușit să-și recupereze toate lucrurile.

Actele lor de identitate, acolo, la uscat.

Toate povestite râzând victorios.

Vârtejuri peste vârtejuri la Podul Tahi.

Atunci au tras tare până dincolo de pod, acostând printre bărcile pescarilor.

Ca demenţii ăia doi să se potolească în sfârșit.

Însă și pentru ei Misike era pe primul loc.

Băiatu', i-au zis.

Că acum o să-i facă repede o baie la băiatu'.

Hai, Misike, facem baie.

Și au dat să-l împingă cu scaunul în apă, când unul dintre ei a strigat, pfui, ce pute aici, doară n-oi fi călcat în căcat.

La care Máté a început să strige, măi Misike, tu te-ai căcat pe tine.

După care iadul vesel s-a dezlănţuit.

Păi, așa ne primești tu pe noi, cu miros de căcat.

Misike dădea din cap și țipa, da, da, așa e.

Suntem în Cacania.

Băiat rău ce ești, să te caci sub nasul altora, nu-i voie.

În scena asta, Piroska a preferat să stea deoparte, râdea împreună cu ei, știind bine că Misike n-are limite, iar baia o așteaptă, o dorește, îl eliberează, o adoră și o savurează, iar de îndemânarea, grija și forţa celorlalţi n-avea de ce să se îndoiască.

Însă era pregătită și pentru cazul în care totuși s-ar întrece măsura.

Deja îl descheiau la nasturi, trăgeau de pe el cămașa, șortul, în cele din urmă, din cauza excrementelor, au fost nevoiţi să-l scoată din scaun.

Nouă atleţi, băieţi și fete, au ridicat în aer trupul înveșmântat numai în niște izmene albe și scârboase.

Pentru moment, trupul subţiat și lung nu se zvârcolea, nu se zbătea în mâinile lor, ba chiar părea mai întreg decât s-ar fi putut bănui văzându-l exilat în scaunul lui.

Le-a venit să-l arunce-n sus de bucurie, deși puţea de trăsnea, ca apoi să-l prindă iar și iar.

Fugi, Mariska, repede, un doctor. Imre zace leșinat sub fereastră.

El ar fi trebuit să întreprindă ceva, dar era paralizat de propria-i perplexitate.

A văzut clar că era vorba un șoc anafilactic, de aia îi arătase limba care deja i se umflase în gură, degeaba se chinuia să primească aer.

Gemea chircit printre trandafiri, luptându-se cu sufocarea. Cu o zi înainte, Mariska afânase pământul din jurul trandafirilor.

Misike, cu răsuflarea tăiată, necheza fericit pe vocea lui hârâită și gâtuită, situaţia satisfăcându-i toate pretenţiile anarhice, se dezlănţuia în voie, râdea de atâta râs, ceea ce a dus la reapariţia spasmelor din mușchii lui paralizaţi de la mâini și picioare.

Nu, nu, să n-o facă, ar fi vrut să strige Piroska. Să nu-l arunce-n sus, nu cumva să-l arunce-n sus.

Însă mișcarea începută a actului aruncării a avut drept rezultat căderea pe pietriș a două bucăţi de caca scăpate din izmenele băiatului.

Iarăși trebuiau să râdă toţi, însă fără să-i dea drumul, să nu-l scape și să nici nu calce în căcat.

Cine s-a umplut de căcat, asta-i întrebarea.

Nu călca acolo, boule.

Era el infirm, dar le-a venit să dea cu Misike de pământ, mă rog, adică să-l culce cu grijă pe jos pentru ca, eliberaţi de povară, să poată râde în voie, să hohotească, ţinându-se de burtă, să urle liber la munţi și la peisajul acesta splendid care le aparţinea, cu toată puterea tinereţii lor.

Continuau să râdă, băieţii aveau junghiuri în coaste, fetele simţeau că fac pe ele, se temeau că-și vor uda chiloţii minusculi de la bikini, hohotele de râs scuturau și zgâlţâiau copilul de pe umerii lor.

Fetele, stânga-mprejur, a strigat Máté în mijlocul veseliei generale.

Piroska vedea că, de la atâtea crize de râs, obrajii băiatului erau mânjiţi de lacrimi, bale și muci, în timp ce capul i se bălăngănea inert pe umerii goi ai lui Máté.

Fetele, nu se știe de ce, l-au ascultat, făcând stânga-mprejur.

Era un ordin bine cunoscut lor.

Băieţii dezlănţuiţi, cu veleităţi inginerești, și fetele pricepute într-ale anatomiei care, apucându-l pe Misike de braţe, de coapse și de picioare, l-au ridicat în siguranţă în aer, în ciuda hohotelor de râs, a strigătelor și a ţipetelor, îl ţineau bine, începând, cu mișcări precise, sincronizate parcă, să-l dezghioace de izmenele-i lăbărţate de la atâta spălat.

Ceea ce, pentru atâtea mâini, nu era deloc ușor.

Între timp, unul din viitorii ingineri, nu se știe care, poate Balázs, a început să cânte tare de tot, pentru întregul univers dunărean, că suflecată-catră, pân' la brâu că-catră, ducea-ducea rufele la râu.

A cântat, a răcnit, până ce au reușit să i-l scoată, iar lenjul alb și diform a căzut în apă.

Piroska a și pornit după el, să-l pescuiască înainte de a-l lua apa.

Atunci deodată băieții s-au oprit din râs și s-a făcut liniște, Piroska a întors capul, cântăreţul Balázs a amuţit, râsul fetelor s-a izbit de tăcerea lor.

Mariska a revenit, strigând că nu-i niciun doctor, doctorul român nu-i acasă, i-au spus vecinii că e plecat cu familia în România.

Se uitau la omul care zăcea pe jos, luptându-se cu propria-i limbă pentru a putea respira.

Aduc o găleată cu apă rece de tot.

Părintele Jónás n-a mai stat după apa rece de tot a Mariskăi, așa cum era, având în vedere căldura mare, numai în cămașă și izmene, a ieșit fuga în stradă, auzind zgomotul mașinilor care se apropiau încet, indiferent de unde ar fi venit sau oriîncotro s-ar fi dus.

Timp de câteva secunde, poate cât să inspire de două–trei ori, găleata cu apă rece de tot a Mariskăi a avut efect, a turnat-o repede toată peste el, fugind să aducă alta.

Mai mulţi, nu se știe cine, au ridicat trupul masiv și greu, eliberându-l de printre trandafiri.

Nu era clar dacă urla de durere sau protesta, cert e că se zbătea și se zvârcolea în mâinile lor.

Neprimind încă permisiunea de a se întoarce, fetele continuau să râdă.

Stând ciucită în apă în căutarea izmenelor, Piroska a constatat cu surprindere, pe deasupra fiind și prima dată când îi era dat să vadă așa ceva, că Misike avea o erecţie puternică.

Acum, încet, o să-l scufundăm pe Misike în apă.

O să fie rece, Misike.

Apa o să-ţi fie foarte rece.

Misike tremura deja, teama și fericirea lui erau acum fără margini.

Imediat o să i se micșoreze.

Atâta a fost de ajuns ca băieţii, acum fără căluţul din spinare, să izbucnească din nou în hohote nestăvilite de râs. Între timp, se pare că podarii strigau ceva de zor, s-a întâmplat ceva și cursă specială, cursă

specială, trebuie să facă o cursă specială, să treacă dincolo.

Să treacă.

Auzeau că strigă podarii, că strigă și alții, dar n-au înțeles, nu le-a păsat încotro scârțâie pașii podarilor și nici motoarele căror mașini bârâie pe mal.

Uneori, în miez de noapte, pe la noi se putea auzi strigătul, hei, podari, cursă specială, podarilor, cursă specială.

Când voiam să trecem râul noaptea și voiam să trezim podarii strânși grămadă în colibele lor, ne aplecam mult deasupra apei, așa strigam, ca apa să amplifice sunetul vocilor, transmițând-o către celălalt mal și munților, care să răspundă prin ecou.

L-au scufundat pe Misike, l-au scufundat delicat, l-au scufundat mai mult, de data asta și fetele au fost nevoite să vadă ceea ce oricum văzuseră deja, Máté și-a băgat cu grijă mâna pe sub el, ca să-l și spele cât de cât la fund, apoi l-au scufundat și a treia oară.

Nu fără emoții.

Au întors pe burtă trupul ușor ca un fulg, făcându-l să înoate.

Pe brațul lui Máté putea să înoate.

Ceilalți, pregătiți pentru orice eventualitate, l-au înconjurat, îi țineau mâinile, picioarele, capul, ca să nu înghită prea multă apă.

Pe braţele lor, Misike putea să facă și aproape singur mișcări de înot.

Trupul îi devenise mai ușor în apă.

Piroska a stors de apă izmana albă, întinzând-o pe o piatră plată. În duminica asta de iulie, toate pietrele erau fierbinţi.

Apoi a început să împingă cu piciorul, una câte una, pietrele împreună cu bucăţile de căcat căzute mai înainte, timp în care ceilalţi continuau lecţia de înot cu Misike.

Fetelor, stânga-mprejur.

Și în timp ce fetele se întorceau din nou cu spatele, deoarece după mintea băieţilor trebuiau s-o facă, l-au scos din apă, l-au reașezat în scaun, l-au frecat cu prosopul mare și alb al doamnei Fabius, l-au șters, apoi, cu chiu, cu vai, i-au pus șortul și cămașa, în timp ce trupul lung și subţire se contorsiona și tremura, cu pielea de găină.

Nu din cauza temperaturii apei în mod special, ci de bucurie și frică de moarte.

Epuizat și mulţumit, i-a lăsat să facă ce vor.

Încălzit de soare, de la frecatul cu prosopul și de la căldura palmelor puternice, spasmele s-au potolit, nu se mai zvârcolea, nu mai dădea necontrolat din mâini și din picioare.

În final l-au împins cu scaunul la locul lui iniţial, cu două crengi au blocat roţile

scaunului ca la carte, nu cumva s-o ia la vale pe panta lină, către apă.

Iar Piroska ar fi vrut să dea o fugă până la casa doamnei Zielinszky, sus, la filigorie, ca s-o elibereze pe doamna Fabius și să poată pleca și ea, toți voiau deja să plece, o zoreau s-o lase baltă, căci într-adevăr era târziu.

Dacă nu pleacă repede, n-o să ajungă la Pilismarót înainte de a se întuneca.

Pe porțiunea asta din zona Visegrádului malul era sălbăticit, abrupt, peste tot curenți puternici de apă, mai nepotrivit decât oriunde pentru a acosta și a instala corturile ca să înnopteze.

Doamna Fabius nu s-a putut rupe din cercul prietenelor ei nu pentru că ar fi fost uitucă, ci pentru că starea doamnei Zielinszky se agravase.

Cu toate acestea, voia să plece.

Doamna Zielinszky a reținut-o.

Văzând-o că se pregătește de plecare, Birike a făcut urât, fapt pentru care de asemenea n-aveau voie să se supere, căci s-ar fi dezlănțuit iadul.

Se pare că Margit are piper în cur.

În ziua aceea nu era prima dată când părea că nu-și dă seama ce vorbe îi ies pe gură.

Seara bună, au sosit husarii de la Fehérvár.

Cu această veselă și nejustificată urare, vers al unui ceardaș îndrăgit, i-a primit în după-masa aceea deosebită de duminică. Semn că ar urma ceva. S-au făcut că plouă. Din spatele maică-sii, Emmi le făcea semne, că iar a apucat-o, vor fi nevoite să-i suporte cumva ieșirile.

O singură remarcă aruncată, de genul ce tot zici, Birike, ar fi fost gaz pe foc.

Pe de altă parte, se știa că Misike putea fi lăsat singur oriunde, fără probleme, deși doamnei Fabius nu-i plăcea să-l lase singur. Nicio clipă.

N-o lăsa inima să-l lase singur.

Nici după cumpărături nu mergea cu plăcere, când uneori trebuia să dea o fugă la magazin.

Dar dacă totuși, atunci îi punea toate, dar absolut toate la îndemână.

Odată era cât pe ce s-o calce un camion. Mergea la magazin, la Furnicuţa. A ieșit mare tam-tam. Zăcea întinsă pe caldarâm, pălăria, în mijlocul carosabilului, dar nu știa cum a ajuns acolo pălăria sau dacă era a ei, șoferul urla ca un descreierat. Obscenităţi. Cât pe ce s-o bată.

Poliţaiul a venit în fugă.

Dacă e rănită, dacă are vreo rană.

Poliţaiul a certat-o, înjura de mama focului, nu e rănită, n-are nimic, numai să

nu mai strige atâta la ea.

Pentru nimic în lume nu i-ar fi povestit toate astea lui Misike.

I-a trebuit jumătate de oră, nu știe exact cât, până și-a revenit.

Stătea pe o bancă, lângă statuia cu lei.

Niciodată nu și-a mai putut aminti cum ajunsese ea pe banca aia de lângă statuia cu lei și de ce îi era atât de greaţă.

De atunci a devenit și mai precaută, și mai grijulie cu aceste ieșiri rapide la magazin, se străduia să ia seama. Nu-și mai permite să fie atât de zăpăcită. La cât sunt eu de zăpăcită. Era nevoită să-și imagineze ce s-ar întâmpla în acest caz cu Misike.

Sau ce-ar fi fost în cazul în care camionul n-ar fi omorât-o pe loc.

Doamne, apără-mă.

Se târșâia, se târa spre casă cu plasa-i rămasă goală, în casa scărilor a încercat să zâmbească, pentru a continua s-o facă și de faţă cu Misike.

N-o să-ţi vină să crezi, dar astăzi n-am luat nimic, chiar nimic de la magazin, pentru că a închis fix când am ajuns eu acolo.

Atunci poate totuși li s-ar fi permis rudelor de la Viena să vină și să-l ducă pe Misike al ei, în timp ce medicii de la spital s-ar fi luptat s-o salveze pe ea.

Piroska, gata de plecare, și-a luat geanta, n-ai grijă, n-o să uit nicio mutare, numai să nu te miști de aici, i-a șoptit lui Misike și, pentru că n-avea conștiința curată, l-a mai întrebat dacă nu vrea să-i toarne ceai rece cu lămâie din termos sau să-i aranjeze piesele care, în marea harababură, se răsturnaseră pe tabla de șah, însă Misike i-a strigat fericit și lipsit de vlagă de la atâta oboseală, cu vocea aia răgușită și hârâită pe care, în afară de ea și mama lui, n-o înțelegea nimeni, că nu, să plece, să se ducă, nu-i e sete, nu-i e foame, azi n-o să mai joace șah, are altele la care să se gândească, și atunci Piroska l-a sărutat pur și simplu pe gură.

Iar apoi, de două ori, i-a mai sărutat și gâtul puternic, mirosind a nămol.

Au mai văzut și cum cele două mașini, cea galbenă și cea neagră, printre scârțâituri și scrâșnete insuportabile de roți, urcă de pe malul între timp depopulat pe șlep, iar podarii, printre strigăte și claxoane, își pornesc vaporașul de care era legat șlepul.

Misike se uita cum ambarcațiunile se îndepărtează încet, până când nu mai puteau fi distinse separat, de parcă ar fi fost înghițite de întuneric ori s-ar fi volatilizat în aer, în urma lor rămânând numai apa întunecoasă din depărtare.

Era singur. A deblocat frânele scaunului cu rotile, scoţând una câte una și crenguţele cu care băieţii puseseră piedică roţilor scaunului, pentru asta trebuia să se aplece mult, și în dreapta, și în stânga, să întindă mâna, din cauza mișcărilor sale incontrolabile a durat ceva timp până a reușit fără să fi fost vătămat.

După ce ani de zile și-a imaginat, și-a planificat, luând în considerare și situaţia mamei sale, și a reflectat asupra diverselor variante, acum n-avea niciun dubiu, iată ocazia perfectă, s-a gândit, punând încet scaunul în mișcare.

Pe malul presărat cu pietriș se deplasa anevoios, însă când roţile, în sfârșit, au dat de nisipul jilav, nu mai erau de oprit.

Din depărtare, claxoanele celor două automobile de lux, semnalizând pericolul, au răsunat încă mult timp.

Învăluit de sunetele care se îndepărtau, părintele Jónás stătea înmărmurit. Nu putea să uite cuvintele ultimului lor dialog.

Interesant era că densitatea aerului, siluetele munţilor, culoarea pâlcurilor de copaci și albastrul cerului reflectându-se în apă au rămas la fel, nicio schimbare.

Vrând-nevrând, frazele îi reveneau în minte, cuvintele ţăcăneau, în timp ce în camera de alături Mariska, ușor temătoare, îi

punea ostentativ masa pentru cina lui timpurie.

De parcă asta ar fi avut vreo importanţă.

După multe insistenţe reușise să-l determine să se roage împreună, iar dacă nu va supravieţui, și fără îndoială nu va supravieţui, așa-i șoptea instinctul, că nu, n-are cum, atunci măcar n-a fost nevoit să plece fără rugăciune.

Și să-și piardă mântuirea.

A încercat, dar nu putea să se roage.

Îi părea rău, niciodată înainte nu avusese pentru ce să-i pară rău, că-l dăduse pe mâna acestor indivizi ciudaţi. De ce trebuia să ies în fugă pe stradă, nu știu.

Ce puteam să fac.

De și-ar aminti măcar un singur cuvânt din rugăciune.

Am secat, și-a spus, iar cineva din interior i-a repetat, ţi-a secat albia.

Albia.

Care albie.

Nu înţeleg la ce mă gândesc.

Cu toate că se gândea că, da, pentru îndurare, pentru clemenţă ar trebui să se roage. Băieţelul lui ar avea nevoie arzătoare. Da, băiatul lui mare, lunganul ăla, singurul lui fiu. Totuși împotrivirea pusese stăpânire pe el.

Nu se putea rupe de gândurile astea despre alţii, și nici nu credea că ar trebui să se rupă de ceva.

Numai la asta s-a gândit sau, mai bine zis, a simţit, că îndurarea este în cu totul altă parte decât unde ar căuta-o el.

Nu-l slăbesc nicio clipă, gândurile se ţin lanţ, agăţându-se unele de altele.

N-ar fi avut voie să-l lase pe mâna unor străini.

Care străini.

Trebuia să fi mers cu ei.

Bine, te-ai mutat, dragul, unicul meu fiu, bine ai făcut, foarte bine, vine momentul când copiii își lasă părinţii, dar rufele cine ţi le spală.

Spală.

De ce l-am lăsat pe unicul meu fiu singur cu ei.

Totuși nu putea pleca în izmene dungate.

La orice s-ar fi gândit, părea că circumvoluţiunile creierului său răspund prin ecou la fiecare propoziţie a fiecărui timp trecut.

Maică-mea le spală.

Așadar maică-ta le spală.

Le spală.

Atunci, începând din clipa asta, să le speli tu singur.

Tu singur.

Eu să spăl nu știu.

Știu.

Atunci, fiule, ia-ţi frumușel rufele murdare, așa cum sunt, adună-le, fiule, și adu-mi-le, ai înţeles, am înţeles, dragul meu fiu, consideră că, cu alte cuvinte, ţi-am băgat bine asta în cap.

Cap.

Sora Maria o să te înveţe cum se spală rufele murdare.

Murdare.

Nu se gândea la altceva decât la aceste câteva fraze cu ecou, la acest dialog stupid care a urmat rugăciunii lor colective, a lui cu unicul său fiu, la rufele murdare, la cum rătăcesc și se pierd frazele pronunţate în labirintul întorsăturilor neașteptate, însă conștiinţa lui degeaba încerca să le prindă din urmă, nici măcar denumirea sau textul rugăciunii din ritualul roman nu-i venea în minte, erau absente, nu le găsea, iar înaintea lui, nimicul peste un morman de rufe murdare, căci n-ar fi putut spune dacă el se confruntă acum cu o stare simplă și obișnuită sau cu întregul univers fizic.

Sau devenise parte din *Massa Damnata*.

Din cauza asta.

O să fie asimilat.

Degeaba se împotrivește cu ultimele-i puteri.

De ceea ce s-a ferit toată viaţa, printre fraţii lui, la seminarul preoţesc, până acum reușind să evite cu succes, iată, i se întâmpla acum.

Peste câteva zile, Róza a aflat de la maică-sa, doamna Pásztor, pe care o numea, dacă o numea cumva, simplu, mamă, de la Panka a aflat, aia cu mutra mâncată de vărsat, care pur și simplu își căca plozii, unul după altul, pe lume, și uterul i se lăsase atât de mult, încât ajunsese să-l arate și muierilor, care le tot spunea și le zicea, și cum veneam eu pe drum, deodată văd că-l duc la cimitirul catolic, direct la capelă îl duceau, acolo l-au depus pe bietul băiat al lui Törpike. Săraca Törpike, să i se întâmple ei una ca asta. Numai să fie cine să-i sape groapa ăstuia, i-a zis Rózei. Atunci, așa cum era, în rochiţa aia a ei, de flocon, fără a se uita nici la dreapta, nici la stânga, după cum îi spusese odată lui Terézke neni, lui Teréz Bánya, Cotoroanţei, lui Teréz Nemes Várnagy, Róza a luat-o la fugă să se arunce în Dunăre.

Dacă ar fi știut maică-sa, dar de unde să fi știut, ce-i trece fie-sii prin cap, cum că se duce să se arunce-n Dunăre.

Însă maică-sa nu înţelegea unde dracu' fuge Róza așa, aiurea, numai șorţul și-l lepădase.

Am și strigat după ea, așa le-a povestit pe urmă tuturor Panka asta cu mutra mâncată de vărsat, unde pizda mă-tii te duci tu, măi Róza.

Ce-ţi pasă dumitale unde mă duc sau nu mă duc eu, îi aruncase furioasă Róza peste umăr.

Așa vorbești tu, măi Róza, așa vorbești tu cu mine, cu maică-ta care te-a făcut, strigase după ea Panka cu mutra mâncată de vârsat.

Iar cadavrul ei n-a fost găsit, deși au căutat-o și scafandrii, apa n-a aruncat-o la mal.

Timp de mai multe zile, Teréz a spus, a tot spus, dar degeaba le-a tot spus celor două afurisite de surori ale ei, când îi aduseseră din nou fasole sau ce mă-sa-n cur i-or fi adus iar, pentru că ea de umblat nu mai poate să umble, să se ducă ele să-i spună lui Jani Bakó, că n-o rabdă inima să nu-i spună nimeni, nici ca pe Róza să n-o caute nimeni, dacă asta i-a fost soarta doamnei Fabius, ca băiatul ei să dispară așa, fără urmă, de ce numai pe ăla să-l caute, s-o caute și pe Róza, că și Róza s-a aruncat în Dunăre.

Ca toate nenorocirile pe capul ei să cadă.

Ce-o să se facă ea fără singurul ei ajutor.

Că de la atâtea nenorociri nici în picioare nu mai poate sta.

Rózika, măi Róza, de ce m-ai părăsit.

Și n-au trecut nici două zile de când se rugase astfel în curtea ei, invocând ultimele cuvintele ale lui Isus Cristos, de parcă Róza ar fi fost Cristosul ei, când, într-o dimineaţă, au găsit-o lângă fântână, căzută cu capul printre cioburile borcanului cu castraveţi muraţi la soare.

Însă înainte de asta, Banga a început încă de dis-de-dimineaţă să strige și să gesticuleze, tot încercând să ne arate ceva.

Oricui trecea pe acolo. Că el a văzut, n-o să-l creadă nimeni, dar a văzut cu ochii lui. Însă în afară de Teréz Várnagy, strigătele lui Banga nu le înţelegea nimeni. Numai că imediat se dusese vestea că Banga urlă, că tot încearcă să arate ceva. Ca un animal, așa urlă Banga pe stradă și în curtea lui, trage de toată lumea. La care surorile ei, Jolán și Etelka, au venit în fugă la casa ei, mă rog, cât puteau ele să mai fugă, bătrânește.

Era un borcan mare, de cinci litri. Castraveţii mari, crestaţi frumos și acriţi la soare erau împrăștiaţi peste tot. Oaspeţilor ei le plăceau mult castraveţii acriţi la soare.

Tocmai când să ducă borcanul înăuntru, ca să scoată pâinea din borcan, să strecoare frumușel zeama, după cum obișnuia, și să-l ducă în pivniţă, la păstrat, dacă tot le făcuse castraveţi acriţi la soare, să nu se piardă aiurea, din moment ce oaspeţi nu mai are.

Au dus-o pe biata doamnă Fabius, fără copilul ei trebuiau s-o ducă.

Aici, lângă fântână, avea o bancă, pe aia își așezase cel mai mare borcan. Să fie și soare, dar să nu se înfierbânte. Întotdeauna pe banca aia își punea castraveţii să se acrească la soare, nicăieri în altă parte.

Un borcan atât de mare, pentru că ea făcea totul pentru oaspeţii ei de peste vară. Punea mărar și flori proaspete de mărar. Fundu' grădinii ăsteia e plin de mărar.

Nu l-a plantat ea, crește mărarul și singur, că-i pică seminţele.

Apoi au venit Elemér cu Erika, să aranjeze totul pentru parastas și să închidă casa. Era o căldură infernală. Tölösy a îngropat-o la repezeală. Însă nu cum și-ar fi dorit ea, piatra aia mare și neagră, pe care ea o pusese ca să-și cinstească părinţii, n-au clintit-o din loc. Ci mai departe, la marginea cimitirului, acolo i-au găsit loc, după cum Jolán și Etelka cu mult înainte le promiseseră tuturor că acolo nu, pe dealul părinţilor noștri nu, ieșeam deja, împreună cu Tölösy, din cimitir, dar vecinul lui Teréz, Banga ăla, tot mai dădea din mâini și arăta și le bolborosea pe ale lui în văzul tuturor.

Nu l-au înţeles, nici Elemér, nici Erika lui, deși fusese foarte atentă.

În ziua înmormântării a apărut, șchiopătând, și pisica bătrână a lui Teréz, le tot dădea târcoale, mieunând mutește. Erika o privea cu scârbă. Era bolnavă, oarbă, e un focar de infecţie mâţa asta.

Gonește-o odată, l-a rugat Erika pe Elemér al ei.

Eu n-am de gând s-o gonesc, e pisica mamei mele.

La parastas a venit și Banga, deși nu-l chemase nimeni, a mâncat supă, a mâncat și carne, îl trăgea de mânecă pe Elemér, îi tot arăta, nu-i mai dădea drumul la braţ. L-a tras după el la fântână unde, în zori, o găsiseră pe Teréz. Urla ca o potaie răgușită, cine știe pentru a câta oară, că unii, de acolo, vezi, de acolo, dinspre grădini au venit, erau patru, trei bărbaţi și o femeie, i-a văzut el cu ochii lui, să mor io că așa e.

Au lovit-o pe Teréz, au îmbrâncit-o acolo, lângă fântână, tocmai când să-și ia borcanul să-l ducă înăuntru.

Să nu i se tot spună că el e beat.

Pentru că Elemér îi spusese, lasă, măi Banga, că tu ești mort de beat.

Dacă n-aveau cum să înţeleagă o iotă.

Mi-a și spus maică-ta peste gard, în timp ce se împachetau lucrurile doamnei Fabius ca s-o ducă, că Doamne Dumnezeule, acum cine o să-mi mănânce mie castraveţii.

Astea au fost ultimele cuvinte ale mamei tale, Elemérke.

Ăia au luat sufletul lui Teréz, de aia au îmbrâncit-o și au lovit-o cu pumnii a doua zi, tocmai când să-și ducă înăuntru borcanul cu castraveţi.

Însă nu-l înţelegeau, nu și nu, degeaba le tot spunea Banga tuturor, degeaba urla, arătând și făcând semne cu mâinile și peste săptămâni.

Bine, bine, măi Banga, nu mai urla atâta. Cui îi pasă.

Atunci Elemér a luat toporul, a luat mâţa și, pe vechiul butuc de spart lemne al lui Teréz, degeaba se lupta pentru viaţa ei, degeaba se zbătea, incapabilă să zgârâie sau să muște, până la urmă a omorât-o.

Ca să nu-l mai bată atâta la cap Erika asta a lui.

În săptămâna dinaintea Crăciunului a reieșit că totuși există martori oculari.

La început, degeaba au pus întrebări poliţaii, degeaba s-au dus cu mașina până la Pilismarót, la Apponyi Mária, ea nu-i văzuse, la ea nu înnoptaseră, degeaba s-au mai dus cu rablele lor și până la Esztergom să-i caute.

Apoi, când în săptămâna dinaintea Crăciunului, la insula de la Óbuda, au pescuit trupul și, pe baza listei persoanelor date dispărute, l-au identificat drept Fabius

Mihály, atunci, vrând-nevrând, au fost nevoiţi să continue investigaţiile. Mama copilului a fost adusă de la clinica de pe Strada Völgy, de la secţia profesorului Szinetár, doi infirmieri o însoţeau, o ţineau, o sprijineau, o susţineau pentru *agnoscare*.

După aceea poliţia a descins din nou și pe la noi și toţi au fost încă o dată interogaţi.

De acolo, de sus, cei trei vaporeni bătrâni au văzut copilul, cum să nu fi văzut ei ce moșmondea schilodul la căruciorul său.

De ce să fi spus.

Au fost interogaţi unul câte unul, la ei acasă. În decembrie au ieșit pe bancă numai când era soare, și nici atunci n-au stat mult.

Toţi au declarat la fel.

De ce să fi spus.

Cine i-a întrebat, nu i-a întrebat nimeni.

Știau ei la ce te poţi aștepta de la o asemenea creștere a apelor, de ce să fi spus. După ce a reușit să-și urnească din loc scaunul cu rotile, copilul s-a scufundat instantaneu în albia adâncă.

Întâi el, apoi scaunul peste el.

Lor să nu li se explice nimic în sensul ăsta.

Copilul ăla știa exact ce face. Iar ei ce să fi făcut. Ce vină are Piroska în toată treaba asta. Apa l-a înghiţit pe loc, nici măcar un val nu s-a format, și deja era la fund.

Nu era nimeni în jur, cui pizda mă-sii să-i fi putut eu spune.

Degeaba sunt ei învinovăţiţi de orice.

Până să ajungă ei acolo, cu picioarele lor bătrâne.

Că e deja pe fundul albiei copilul ăla, mort.

Și cum după aia apa a continuat să crească.

De ce pizda mă-sii să fi vorbit între ei despre asta și cui să-i fi spus că atâta i-a fost dat nenorocitului ăstuia de copil.

A trecut și Crăciunul, și marile sărbători, a și nins, era deja ianuarie când, într-o după-masă de marţi, Tölösy s-a dus din nou la Hamza, pentru a continua, de acolo de unde o lăsaseră, munca lor începută, pentru că, sincer vorbind, orice-ar fi fost, lui Tölösy îi lipseau după-mesele astea de marţi.

Și, tot sincer vorbind, Tölösy nu mai știa unde rămăseseră cu munca.

Poate știe Hamza.

Atât își mai aduce aminte, că avusese o propunere în ceea ce privește continuarea.

Nu mai era nevoie să bată la ușă, pentru că în marţea asta a găsit ușa locuinţei ninse, de învăţător, a lui Hamza larg deschisă.

A intrat încet, cu prudenţă. Întâi în bucătăria care dădea într-o cameră destul de mare, din care se deschidea un fel de

cămăruţă de dormit. Avea o casă drăguţă de învăţător Hamza ăsta. De la toate ferestrele casei se vedea râul, de sus de tot. Mă rog, cât lasă sălciile de pe mal să se vadă din el. Iarna se vede mai mult, plus că se aude cum se ciocnesc între ele blocurile de gheaţă. Mai are și o grădină frumoasă casa învăţătorului de la noi, în faţă pentru flori, în spate pentru legume, asta i se cuvine din oficiu învăţătorului reformat, chiar dacă educaţie reformată nu mai există.

De fapt, aici n-a fost niciun fel de învăţământ și niciun fel de reformat, asta fusese casa administratorului casei de vânătoare a viteazului Okolicsányi.

Iniţial, vreau să zic.

Să nu mai zici, căci când li s-a luat casa, ea a fost dată reformaţilor, iar bătrânul Okolicsányi nici măcar nu fusese viteaz, ci baron.

Da' de unde au dat-o reformaţilor, comuna o primise.

Eu însă îmi aduc aminte că, timp de doi ani, la noi a mai existat și școală reformată, și școală catolică. Iar acolo a locuit un, nu mai știu cum îl cheamă, bătrân învăţător al reformaţilor.

Bucătăria era goală, în schimb în mijlocul camerei stătea, foarte tulburat, Hamza în

palton, iarna purta pufoaică, precum unul care nu știe ce face sau ce are de făcut.

Cine știe de când stătea acolo așa, stupefiat că el poate să fie atât de tâmpit.

Pa masa din cameră erau teancuri de cărți, dicționare, caiete, notițe și toate celelalte cu care lucraseră, dacă se poate numi muncă răsfoirea unor cărți și frunzărirea printre diverse hârtii. Care poate erau și prăfuite, având în vedere că, din duminica aceea de iulie, Hamza nu se mai atinsese de nimic.

Cât de mult se bucură că a venit Tölösy, nici nu știa că e marți, pentru că numaidecât trebuie să povestească cuiva cele întâmplate.

Altfel înnebunește sau poate că înnebunise deja.

Nu-și poate reveni.

Iar Tölösy, în timp ce-l privea pe omul ăsta foarte tulburat, complet buimac, colegul lui cercetător și prietenul lui ceva mai tânăr, simțea că nu mai poate, i-a ajuns, lui să nu i se mai întâmple nimic, să se oprească mersul lumii și să nu-i mai mărturisească nimeni nimic.

Să nu fie nevoit să mai îngroape pe cineva.

Nu vrea să audă.

Însă Hamza nu mai era de oprit.

Stai să vezi, una ca asta nu se poate inventa, el n-ar fi în stare. Cum că mai

înainte a apărut la el în casă o școlăriță, cică ea a venit tocmai de la Bogdány. Dar a venit pe jos, să n-aibă grijă Hamza, pe jos a venit, pentru că n-a vrut s-o vadă careva.

A venit pe jos ca să n-o întrebe podarii unde mergi tu, fetițo, ar trebui să fii la școală, la cine te duci, ce treabă ai tu pe-aici, pe la noi.

Ea a venit la Hamza, la nimeni altcineva.

Să n-o vadă nimeni.

Să n-o întrebe, dar tu unde mergi.

Era complet înghețată ființa lui Dumnezeu, n-avea decât un paltonaș pe ea.

Nici fular, nici șapcă, nici mănuși, nimic.

El n-o mai văzuse niciodată pe fetița asta.

Pe o zăpadă atât de mare.

A șaptea, ea e în clasa a șaptea.

Și atunci, în pauză, ai fugit de la școală, te-ai dus pe jos până la Tahi, ai trecut podul și de atunci tot vii, și vii, și vii prin zăpadă.

Nu, nu, ea azi nici nu s-a dus la școală, a luat autobuzul de prânz, la Tahi a avut noroc că a prins celălalt autobuz, care a dus-o la Tótfalu.

Și atunci de la Tótfalu ai venit pe jos până aici.

Că ea e atât de îndrăgostită.

Dar de cine ești tu atât de îndrăgostită, fetițo, și de ce-mi spui mie asta.

Păi, de dumneata.

Nu mai vorbi prostii, cum de mine.

De aia am venit la dumneata, unde altundeva.

Dar eu nu te-am văzut în viaţa mea.

În schimb eu l-am văzut pe domnul învăţător de multe ori.

Unde m-ai văzut tu, că eu n-am predat niciodată în Bogdány, nici măcar n-am suplinit pe nimeni acolo.

Ce știe ea, m-a văzut de multe ori, ea numai de mine e îndrăgostită, de ce o întreb tâmpenii.

Vara m-a văzut, când eu în fiecare seară treceam înot pe malul celălalt, la Bogdány.

Însă eu n-am văzut că m-ar fi văzut cineva.

Păi cum să nu mă fi văzut ea în mașinuţa mea „coadă de rândunică“.

I-auzi ce-mi spune mie, cică în coada mea de rândunică.

Tölösy stătea neputincios în mijlocul bucătăriei reci a lui Hamza, blocat de coada asta de rândunică și clătinând din capul mare și porcin, acum gata, să nu, să nu, lui să nu-i mai spună nimic, ce naiba să se facă el acum cu nebunul ăsta de Hamza.

Că fetița aia pur și simplu își bătuse joc de el.

Tölösy n-a apucat nici măcar să închidă ușa, aerul rece al apropiatei seri înzăpezite

pătrundea șuvoi în încăpere. Soba rece, masa plină de vase de mult nespălate. Iar Hamza stătea în mijlocul camerei sale neîncălzite și buzele-i tremurau.

Niciodată nu și-a mai bătut nimeni joc de el în halu' ăsta.

Ce i-ai făcut, l-a întrebat Tölösy devenit deodată foarte sumbru.

Nu i-am făcut nimic, păi, tocmai asta e, cum aș fi putut să-i fac ceva, orice.

Tremura, cum să nu fi văzut cum îmi tremura mie aici nenorocita asta de fetiță.

E într-a șaptea, adică bagă-ți în cap că are treișpe ani.

Că cică s-o încălzesc.

Pune-te în situația mea, abia vin de la școală și deodată îmi apare în prag fătuca asta pe jumătate înghețată, iar eu cică trebuie s-o încălzesc.

Focul nu-i făcut, azi încă n-am mâncat nimic, ar trebui să dau o fugă până la brutărie, măcar un colț de pâine de-aș avea în casă, să mănânc și eu ceva, să-i dau și ei să mănânce, acestei fetițe înghețate, însă nimic.

Îți fac un ceai fierbinte.

Cică ea vrea să mi se dăruiască, nu ceai să-i fac ei.

La care m-am răstit la ea, ce prostii îmi spui tu mie.

Asta vrea, vrea să-mi dăruiască fecioria, că ea e total virgină, așa mi-a spus, total virgină, dar s-a săturat.

Și a hotărât atunci când a plecat din Bogdány.

Vede că-i acolo, îmi vede patul, și întâi vrea să se încălzească în patul meu, cu mine.

Dar nici măcar nu știu cum te cheamă, măi fetițo.

Și atunci, na, te trezești la tine-n bucătărie cu o fătucă din asta de nimic, pe jumătate înghețată în paltonașul ei cupit, are treișpe ani, dacă-i are, și se uită la patul tău răvășit, la lenjeria ta care trebuia să fi fost schimbată deja de câteva săptămâni, iar dacă în clipa aia ar fi intrat cineva sau ce știu eu ce s-ar mai fi întâmplat, atunci nimeni nu mă mai spăla de păcate, cum că eu car de-a valma fetițele la mine acasă.

Am și întrebat-o frumos cine a trimis-o.

O fi angajat-o cineva, sau ce naiba, și așa vor să mă compromită în tot județul, să mă termine.

Ce altceva să crezi.

La care mi-a spus cu seninătate că ea trebuie să facă urgent pipi.

De unde ai știut, măi fetițo, cine sunt eu și unde să mă cauți, asta să-mi spui.

Să n-o mai fut la cap, așa mi-a spus, să n-o mai fut atâta la cap, în viața mea n-am

auzit o expresie ca asta din gura unei fetiţe, păi, nu vezi că acuși mă piș pe mine, așa a spus, mă piș pe mine, și într-adevăr era clar că se ţinea cu greu, bătea din picioare, să-i spun odată unde, mi-a șuierat printre dinţi.

Am condus-o afară, i-am arătat, poftim, fetiţo, uite acolo.

Între timp mă apuc să aprind focul, ca să-ţi fac un ceai fierbinte. Era frig și în cameră.

După cum vezi și tu.

O s-o acopăr cu un pled până-și bea ceaiul.

Însă nu se mai întorcea, am turnat ceaiul în ceașcă, așteptând-o să vină.

Tot nu venea.

Pastorul, înfuriat, a început să strige, mai exact să urle, nu mă interesează, ce tot ocolești subiectul, mie să-mi spui odată ce-ai făcut, ce s-a întâmplat, ce-ai făcut, mizerabilule.

Atât de tare urla la Hamza, încât l-a auzit și doamna Zielinszky din camera ei de zi.

Nu mă interesează toată istoria ta, ce ai făcut, asta vreau să aud, dă-i drumul, zi odată.

Cu cărţile de joc în mână, doamna Zielinszky mai ciulit urechile un timp, privind dinăuntru, de la căldurică, la cum se lăsa încet înserarea aia frumoasă de iarnă.

La auzul urletului parcă încărcat de ură, manifestare a unei calde prietenii din partea lui Tölösy, Hamza a înţeles că se temea pentru el, să nu fi făcut vreo porcărie, astfel că s-a mai dezmeticit puţin și a început să râdă.

Cu alte cuvinte, și-a transformat autocompătimirea în râs.

Nu-l citești pe Dostoievski, prietene, i-a răspuns, sunt Hamza, da, un păcătos, dar nu Stavrogin, încă nu l-am ucis pe Dumnezeul din mine.

Nu-ţi fă griji pentru mine, vreau numai să-ţi povestesc astfel încât să înţelegi.

Atâta poţi să faci pentru mine, să mă asculţi.

Am ieșit afară după ea, să văd ce s-a întâmplat, s-a răstit la mine s-o las dracului în pace și să n-o mai fut atâta la cap.

Ei bine, atunci am mai așteptat puţin afară, în zăpadă.

Însă iarăși a strigat la mine să plec naibii, pentru că de fapt nu voia să facă pipi, ci îi venise ciclul, așa mi-a strigat, mi-a venit ciclul, și să-i aduc vată dacă nici măcar puţină hârtie igienică nu am la closet.

Între timp ţipa isteric, dădea cu picioarele în ușă, tocmai acum să i se întâmple ei una ca asta, să fie nevoită să suporte așa ceva,

când ea e într-adevăr îndrăgostită, trebuie s-o cred.

Și în clipa aia, stând acolo, în mijlocul camerei, în înserarea aceea de iarnă care se lăsa încet, Hamza a izbucnit în plâns de la atâtea emoţii.

De unde naiba să-ţi aduc eu ţie vată, măi fetiţo.

I-am zis să aștepte.

Asta e, fie, o să-mi sacrific una din batistele mele albe, altceva mai moale nu găsesc.

Când i-am dat-o, iarăși a lovit ușa cu picioarele, înjurând de mama focului, nu sta aici și nu te holba așa, băi pulă.

Când în sfârșit a ieșit, i-am spus, uite, fetiţo, ia și bea ceaiul ăsta fierbinte, ţi-am pus mult zahăr, că nimic altceva n-am în casă să-ţi fi dat ceva de mâncare, și te duci, ca să mai prinzi bacul de patru treizeci.

Ea nu pleacă nicăieri, ea trebuie să se culce în patul meu, ea pentru nimic în lume nu pleacă de acolo, e bolnavă și obosită și nu vrea decât să se culce și să mă culc și eu lângă ea, și atunci o să-și bea frumușel și ceaiul.

Să n-o atingi, să n-o îmbrâncești.

Ea nu vrea decât ca eu s-o consolez.

Îmi tot spuneam, îmi tot repetam, nu cumva s-o ating, nu cumva s-o iau de păr și s-o azvârl în stradă.

Era gata-gata să mi se bage, așa îmbrăcată cum era, în patul răvășit.

N-am atins-o, cu ceașca de ceai în mână, am reușit cumva să mă postez înaintea ei.

Mi-a dat peste mână de-am scăpat ceașca pe jos.

După ce a spus asta, Tölösy s-a uitat în jur și într-adevăr a văzut cioburile albe risipite peste tot, într-o băltoacă din mijlocul bucătăriei, iar toarta cești, în pragul ușii de la cameră.

Atunci ceai nu mai e, hai, să mergem, să mai prindem bacul.

Eu n-am bani pentru bac.

Îți plătesc eu.

Să nu-mi fac griji, că pe ea o s-o ducă și gratis, că-i cunoaște pe podari.

Atunci m-am răstit la ea, îi cunoaște, nu-i cunoaște, acum mergem sau te dau afară.

Dar aud că tocmai pleacă bacul, nu sunt surdă.

Dacă am întârziat, atunci am întârziat și gata, hai, marș afară, te trimit cu o cursă specială.

După asta Hamza a rămas tăcut.

Și-apoi ce s-a întâmplat, a întrebat Tölösy disperat și în continuare neîncrezător.

Trebuia s-o apuc de umeri, s-o scot afară, să-i dau brânci, să trag de ea până la debarcader, mereu voia să se oprească, măcar

o dată s-o sărut, o singură dată, și până la urmă bineînţeles că trebuia să-i plătesc eu cursă specială, futu-i mama ei de viaţă.

Și atunci ce stai aici bătut în cuie, fă focul, merg cu tine la brutar după pâine, poate-ţi mai dă.

Hamza nu s-a clintit din mijlocul camerei, nu că n-ar fi vrut, dar nu putea.

La care Tölösy a strigat la el, de data asta mai degrabă drăgăstos, și atunci care-i baiul, uite ce bine s-a descurcat, ce bine a procedat, demn de toată lauda.

Hamza a dat din cap, păi, tocmai asta e, că nu mai știe cum să se sucească, cum s-o scoată la capăt. Orice ar fi zis Kant, el nu mai are fir călăuzitor, nu mai are aţă etică.

Păi atunci fă orice e de făcut, nimeni nu te împiedică, și nu te mai compătimi atâta, i-a spus Tölösy cu blândeţe.

Din amvon e ușor să ţii predici.

Și au început să râdă, fiecare de celălalt. În asta consta prietenia lor, nu-și îngăduiau unul altuia să devină necinstiţi.

Marţea următoare a nins și mai mult, Hamza a curăţat frumos cărarea ce ducea la casa lui, apoi a făcut focul și în bucătărie, și în soba de tuci din cameră. S-a înfierbântat soba de i s-au aburit geamurile, așa îl aștepta pe Tölösy, cu geamurile lăcrimânde.

Însă niciunul nu-și mai putea aminti unde rămăseseră în iulie.

E clar că la Părinţii Bisericii, la Simon Magul, părintele tuturor amăgirilor, la Chiril al Alexandriei, Irineu, sau la mai știu eu cine, că oricum abia îi deosebești, la scrisorile pe care și le-au scris din Caria, Licia, Capadocia sau de la Clement al Alexandriei, la scripturile gnostice de la Nag Hammadi sau la noile descoperiri arheologice, la vasele de ceramică copte datorită cărora întreaga mare poveste ar fi trebuit regândită.

Ce-ar fi fost dacă n-ar fi fost cum a fost.

Mi se pare că atunci ai făcut o descoperire fundamentală, una care va schimba lumea, ai zis că acum înţelegi și că va trebui să-mi spui.

Asta-mi mai aduc aminte, a râs Tölösy, complet cretin nu sunt, doar că nu-mi amintesc care ar fi fost subiectul acestei descoperiri fundamentale.

Ne-am uitat și prin *Timaios*, și prin Kerényi, pune mâna și răsfoiește, poate așa o să ne aducem aminte.